Prof. Dr. M. Es'ad COŞAN

HADİS DERSLERİ 2

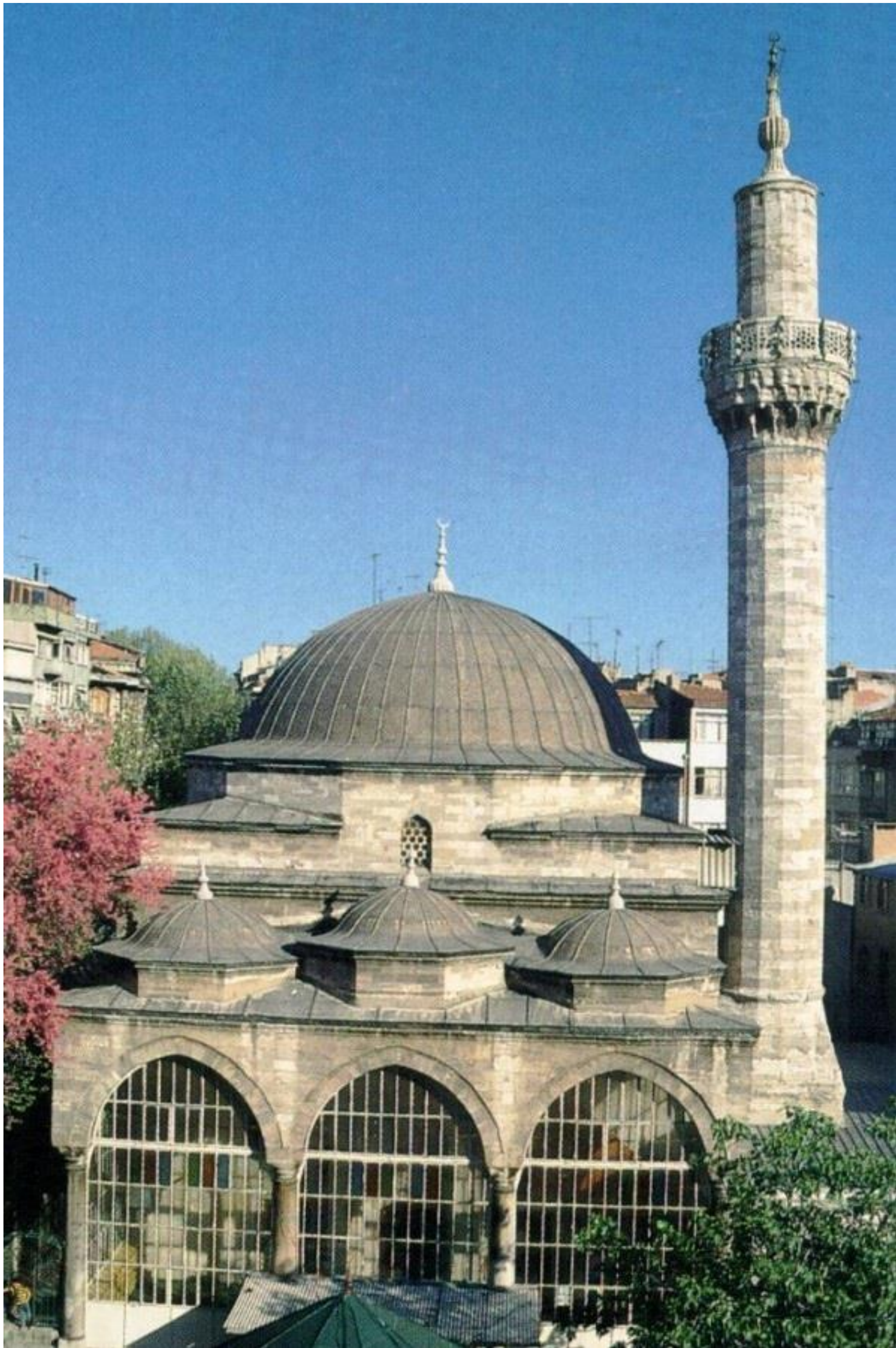
Hazırlayan:

Dr. Metin ERKAYA

بسم الله الرحمن الرحيم

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ

Gümüşhaneli Hazretleri, tasavvufî bir camiada bir hadis koleksiyonunu, yâni *Râmûzü'l-Ehàdîs*'i ders kitabı olarak ortaya koymuştur. Bu, tasavvuf tarihinde çok mühim ve önemli bir hadisedir. Sonra da, "Bizim şu hadis koleksiyonumuzu dikkatle okursanız, kısa zamanda muhakkik bir alim olursunuz!" buyurmuştur.

Râmûzü'l-Ehâdis, her hadis metninin ilk kelimesi esas alınarak alfabetik olarak sıralanmış hadislerden oluşmaktadır. Her hadis metninin sonunda, hadisin alındığı kaynak, ravi ve bazen de hadisin sıhhati hakkında bilgi verilmiştir.

Gümüşhâneli Hazretleri'nin, az sözle çok mânâ veren, ezberlenmesi kolay, vecîz ve alimlerce muteber 7101 hadisi bir araya getirmesiyle oluşan bu eser, iki bölümden oluşmaktadır: İlk bölüm genel konularda 6400 hadis-i şerif ihtiva etmektedir. İkinci bölüm ise, Peygamber Efendimiz'in evsaf ve şemâilini anlatan 701 hadisten oluşmaktadır. Müellif bu eseri, 125'i aşkın kaynağa müracaat ederek hazırlamıştır.

Müslümanın şeriatin çizgisinden kaymaması için emniyet, hadis-i şeriftedir. Hadis-i şerife sarılmayan kimse, şeriatın çizgisinde devam edemez, ayağı kayar. Çünkü şeriatın çizgisi kıl kadar incedir, kılıç kadar keskindir. Ona ancak hadis-i şerife sarılarak, hadis-i şerif yolunda yürüyerek, takvâ yolunu yol edinerek, ihlâs ile hareket ederek ulaşılabilir.

Onun için, Gümüşhaneli Hazretleri tarafından başlatılan *Ramûz el-Ehâdîs* dersleri, bu dergâhın mürşidleri tarafından devam ettirilmiştir. İskenderpaşa Camii'nde Mehmed Zâhid Kotku (Rh.A) Hazretleri bu dersleri 1977 yılına kadar sürdürmüş; 1977'den itibaren ise, Prof. Dr. M. Es'ad Coşan Hocamız ders yapmıştır. Mehmed Zâhid Kotku Hazretleri'nin vefatından sonra, Ankara'da da düzenli olarak hadis dersleri başlatmışlardır. 28 Şubat dönemi dolayısıyla yurtdışına çıkana kadar bu dersleri devam ettirmişlerdir. Yurt dışına çıkmadan önceki son hadis dersi, 4 Mayıs 1997 Pazar günü İskenderpaşa Camii'de yapılmıştır.

Elinizdeki eser, bu derslerin yazıya aktarılması ve yayına hazırlanmasıyla oluşmuştur. İkinci ciltte 17. 05. 1981 - 03. 01. 1982 tarihleri arasındaki 19 adet ders yer almaktadır.

Hocaefendi'nin konulara yaklaşımı, açıklamaları, değerlendirmeleri ve tavsiyeleri okuyucunun istifadesine sunulmuştur. Konuşma üslûbunu da muhafaza ederek hazırladığımız bu eserin, okuyucuya pek çok şeyler kazandıracağını ümid ediyoruz.

Konuşmaların yazıya aktarılmasında emeği geçen M. Zahid Erkaya'ya ve M. Esad Erkaya'ya; kaset temininde yardımcı olan kardeşlerimize; teknik konularda yardım eden Hacı Ali Erkaya'ya, Abdüllatif Erkaya'ya ve Ahmed Enis Erkaya'ya teşekkür ediyor ve eserin hayırlara vesile olmasını diliyoruz.

Dr. Metin ERKAYA
Sincan, Nisan 2008

KISALTMALAR

SAS	: *Salla'llàhu aleyhi ve sellem.*
AS	: *Aleyhi's-selâm.*
RA	: *Radıya'llàhu anh / anhâ / anhümâ.*
Rh.A	: *Rahmetu'llàhi aleyh.*
KS	: *Kaddesa'llàhu sirrahû.*
RE.	: *Râmûzü'l-Ehàdîs*
ME.	: *Muhtâru'l-Ehàdîs*
RS.	: *Riyàzu's-Sàlihîn*
a.g.e.	: Adı geçen eser.
v.	: Vefatı.
vs.	: ve sâire
s.	: sayfa
(خ)	: Buhàrî, *Sahîh*
(م)	: Müslim, *Sahîh*
(د)	: Ebû Dâvud, *Sünen*
(ت)	: Tirmizî, *Sünen*
(ن)	: Neseî, *Sünen*
(ه)	: İbn-i Mâce, *Sünen*
(حم)	: Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*
(عب)	: Abdü'r-Rezzâk, *Musannef*
(ط)	: Tayâlisî, *Müsned*
(ش)	: İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*
(ع)	: Ebû Ya'lâ, *Müsned*
(طب)	: Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*
(طس)	: Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*
(قط)	: Dâra Kutnî, *Sünen*
(حل)	: Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*

(ق) : Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*

(هب) : Beyhakî, *Şuabü'l-İman*

(عق) : Ukaylî, *Duafâ*

(عد) : İbn-i Adiyy, *Kâmil fi'd-Duafâ*

(خط) : Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*

(كر) : İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*

(حب) : İbn-i Hibbân, *Sahîh*

(ك) : Hâkim, *Müstedrek*

(ض) : Ziyâ el-Makdisî, *el-Ehâdîsü'l-Muhtare*

(در) : Dârimî, *Sünen*

(خز) : İbn-i Huzeyme, *Sahîh*

(بر) : İbn-i Abdi'l-Ber, *el-İstiâb*

(غ) : Begavî, *Şerhü's-Sünneh*

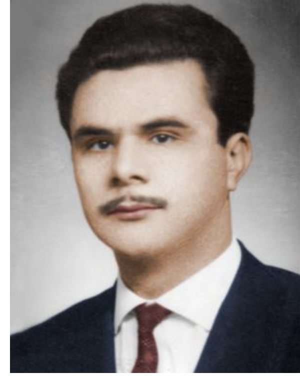
(طح) : Tahâvî, *Şerhü Maâni'l-Âsâr*

PROF. DR. MAHMUD ES'AD COŞAN

(14 Nisan 1938 - 4 Şubat 2001)

14 Nisan 1938 (13 Safer 1357) tarihinde, Çanakkale'nin Ayvacık ilçesinin Ahmetçe köyünde doğdu. Babası Halil Necâti Efendi, annesi Şâdiye Hanım'dır. Anne ve baba tarafından soyu, Buhàra'dan Çanakkale'ye göç etmiş seyyidlere dayanır.

Küçük yaşta iken ailesi İstanbul'a taşındı. 1950'de İstanbul Vezneciler İlkokulu'nu, 1956'da Vefa Lisesi'ni bitirdi. Aynı yıl İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arap-Fars Filolojisi Bölümü'ne girdi. Arap Dili ve Edebiyatı, İran Dili ve Edebiyatı, Ortaçağ Tarihi ile Türk-İslâm Sanatı sertifikalarını alarak, 1960 yılında Edebiyat Fakültesi'nden mezun oldu.

Aynı yıl, Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi'nde açılan asistanlık imtihanını kazanarak, Klasik-Dinî Türkçe Metinler Kürsüsü'ne asistan olarak girdi. Fakülte yayın komisyonunda iki yıl sekreterlik yaptı. 1965 yılında, XV. Yüzyıl şairlerinden olan *Hatiboğlu Muhammed ve Eserleri* konusunda doktora tezi vererek ilâhiyat doktoru ünvanını aldı. 1967-1968 yıllarında Ankara Yükseliş Mühendislik ve Mimarlık Özel Yüksek Okulu'nda *Türkçe ve Hümaniter Bilgiler* derslerini verdi.

Askerlik görevine Tuzla Piyade Okulunda başladı (15 Ekim 1971). Ağrı Patnos'ta yedeksubay olarak tamamladı (31 Aralık 1972).

1973 yılında, *Hacı Bektâş-ı Velî, Makàlât* adlı doçentlik tezi ile doçent ünvanını aldı ve Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Türk-İslâm Edebiyatı Kürsüsü'ne öğretim üyesi olarak tayin edildi. 1977-1980 yıllarında Sakarya Devlet Mimarlık ve

Mühendislik Akademisi'nde Türk Dili ve Edebiyatı dersleri verdi. Yurtdışında çeşitli üniversitelerde misafir öğretim üyeliklerinde bulundu.

1982 yılında, *İbrâhim-i Müteferrika ve Risâle-i İslâmiyye* isimli takdim teziyle ilâhiyat profesörü oldu. Sosyal ve kültürel faaliyetlere daha fazla zaman ayırabilmek düşüncesiyle, 1987 yılında emekliliğini isteyerek üniversiteden ayrıldı.

İlk dînî eğitimini ailesinde gördü. Dedesi Molla Mehmed Efendi, İstanbul'da medreselerde ilim tahsil etmiş ve Gümüşhaneli Ahmed Ziyâüddin Hazretleri'ne intisab etmiş bir kimseydi. Çanakkale Savaşında şehid olmuştur.

Babası Halil Necâti Efendi, küçük yaşta köyünde hafızlığını tamamladı. Gençliğinde Gümüşhaneli dergâhına mensub Çırpılarlı Hacı Ali Efendi'nin medresesine devam etti. İlk tasavvuf dersini de ondan aldı. Medreseler kapandıktan sonra tekrar köyüne döndü. Şadiye Hanım'la evlendi (1928).

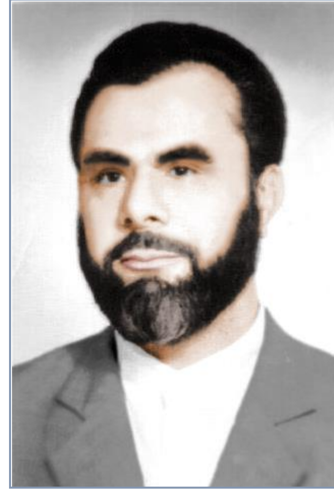
Şâdiye Hanım da aynı sülâleden zikir ehli, bilgili bir hanımdı. Bu evlilikten beşi erkek, ikisi kız, yedi çocukları oldu. Prof. Dr. Mahmud Es'ad Coşan Hocaefendi, ailenin dördüncü çocuğudur.

Halil Necâti Efendi, çocuklarını okutmak amacıyla 1942 yılında İstanbul'a taşındı. Bir süre ticaretle meşgul oldu. O sırada, Şehzâdebaşı Damat İbrahim Paşa Camii'nde Serezli Hasîb Efendi'nin sohbetlerine devam etti. Onun vefatından sonra, Kazanlı Abdül'aziz Efendi'ye intisab etti. Onun Ümmügülsüm Camii'ndeki sohbetlerine katıldı. Abdül'aziz Efendi'nin tavsiyesi ile girdiği müezzinlik imtihanını kazanarak, Fatih Müftülüğü'nde göreve başladı. Abdül'aziz Efendi'nin vefatından sonra (1952), irşad görevini sürdüren Mehmed Zâhid Kotku Hazretleri'nin sohbetlerine devam etti. Onun yakın dostlarından oldu.

Bu münasebetle, Prof. Dr. Mahmud Es'ad Coşan Hocaefendi, küçük yaşta hocaefendilerin meclislerinde bulundu, onların maddî ve manevî ilgilerine mazhar oldu.

Edebiyat Fakültesi'nden mezun olduktan sonra, 1960 yazında Mehmed Zâhid Kotku Hazretleri'nin kızı Muhterem Hanım'la evlendi. Aynı yılın sonbaharında, Ankara İlâhiyat Fakültesi'ndeki asistanlık görevi dolayısıyla Ankara'ya taşındılar.

İlâhiyat Fakültesi'ndeki öğretim üyeliği yıllarında, Hocaefendi'nin kapısı herkese açıktı. Öğrencilerin çok sevdiği ve saygı gösterdiği bir kimseydi. Talebe gelir, kapıyı çalar, derdini anlatır, cevabını alır, müsterih bir çehre ile ayrılırdı. Olaylı ve kavgalı zamanlarda öğrencilerin arasına girer, onları akl-ı selime davet eder, kavgaları önlemeye çalışırdı.

1960'lı yıllarda fakültede resmî ders olarak Kur'an-ı Kerim dersi yoktu. Öğrenciler kendi gayretleriyle, Arapça'dan, Farsça'dan faydalanarak Kur'an-ı Kerim öğrenmeğe çalışıyordu. Bunu gören Hocaefendi, müsait zamanlarında hasbî olarak, isteyenlere Kur'an-ı Kerim ve Osmanlıca dersleri veriyordu.

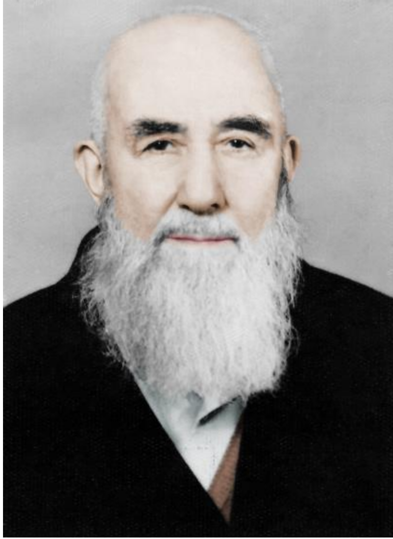
Öğrencilerini bilimsel araştırmalara, master ve doktora yapmaya teşvik ederdi. Öğretim üyeleri arasında saygınlığı vardı. Sahasında söz sahibi idi. Özellikle Türk-İslâm Edebiyatı'nda, ilk müracaat edilen kimseydi. Kendisinden önce profesör olmuş hocalar bile, ağır bir parça, çetin bir şiir oldu mu;

"—Es'ad Bey, şuna beraber bakabilir miyiz?" diye kendisine gelirlerdi. Herkese yardımcı olmaya çalışırdı.

İlk yıllar Kurtuluş'ta oturuyorlardı. Daha sonra Kalaba'ya taşındılar (1963). Evlerinin yakınında cami yoktu. Bir mescid açılması için önderlik etti. Daha sonra onun gayretleriyle bir dernek kurulup, cami yeri alındı. Üstte Kur'an Kur'an Kursu,

altta cami olmak üzere cami inşaatının yapılmasına gayret etti. Buralarda zaman zaman hadis ve tefsir sohbetleri yaptı.

Komşuluk ilişkileri çok mükemmeldi. Bütün yorgunluklarına ve yoğunluklarına rağmen, komşularına da vakit ayırırdı. Karşılıklı ziyaretleşmeler olurdu. Ziyaretlerde tebessümü eksik etmezdi. Ziyaret sırasında, kütüphaneden uygun bir kitap alır, orada bulunanlardan birisine bir yer açtırırdı. Sonra oradan bir miktar okuyarak sohbet ederdi.

Mehmed Zâhid Kotku Hazretleri, hemen her yıl Ankara'ya gelir, evlerinde bir süre misafir kalırdı. Ankara'nın çeşitli semtlerinde, çevre ilçelerde sohbetler, ziyaretler olurdu. Bazen de M. Es'ad Hocaefendi'yi de yanına alır, Anadolu'nun muhtelif şehirlerine beraber seyahat ederlerdi.

1977 Yılında, Mehmed Zâhid Kotku Efendi'nin bizzat elinden tutarak kürsüye oturtması ile İskenderpaşa Camii'nde *Râmûzü'l-Ehàdîs* derslerine başladı. Hafta sonlarında İstanbul'a gidiyor, pazar günü hadis dersini yapıp Ankara'ya dönüyordu.

Mehmed Zâhid Efendi'nin hastalığında, ameliyatında hep yakın hizmetinde bulundu. Son demlerinde de yanıbaşındaydı. Onun arzusu üzerine, 13 Kasım 1980 (5 Muharrem 1401) günü vefatından sonra, cemaatin eğitimiyle ve her türlü meselesiyle ilgilenme, tebliğ ve irşad görevini üstlendi.

Tasavvufî nisbeti; hocası Mehmed Zâhid Efendi vasıtasıyla Nakşibendî Tarikatı'nın, Hàlidiyye kolunun, Gümüşhâneviyye şubesidir. Ayrıca Kàdiriyye, Sühreverdiyye, Kübreviyye, Çeştiyye, Mevleviyye, Halvetiyye ve Bayrâmiyye tarikatlarından da irşada me'zundur.

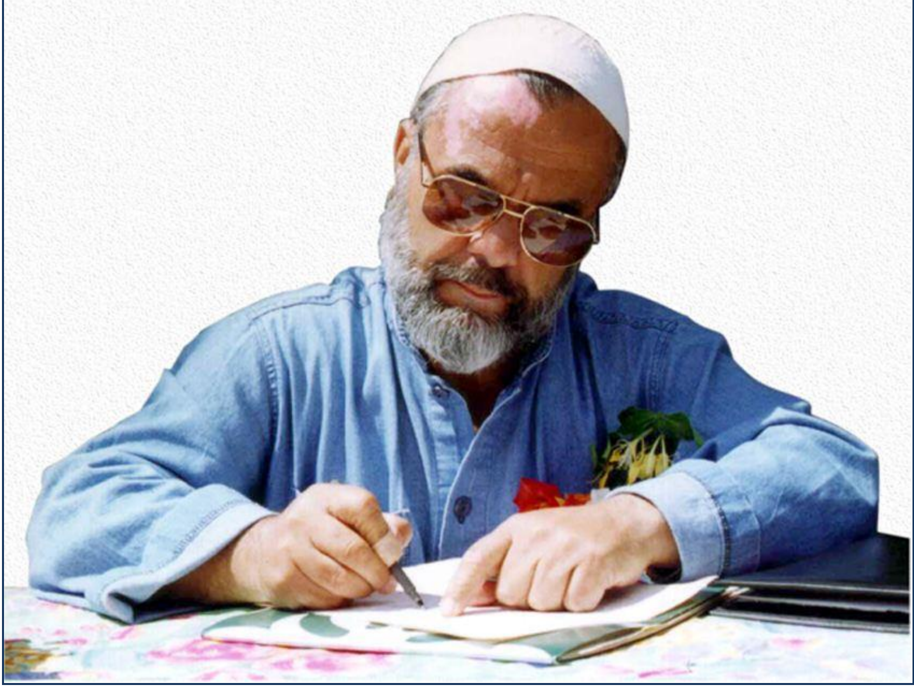
Onun döneminde hadis derslerine ilgi daha da arttı. Cemaat yer bulamadığı için camiye ilâveler yapıldı, ders dinlenilecek yerler beş-altı kat genişletildi. Caminin yanındaki eski binalar alınarak camiye katıldı. Ayrıca Ankara, İzmir, Bursa, Sapanca, İzmit ve Eskişehir'de mutad hadis dersleri başlatıldı.

Mehmed Zahid Kotku Efendi'nin emri üzerine kurduğu "Hakyol Vakfı"nın çalışmalarıyla bizzat ilgilendi, muhtelif yerlerde şubeler açtırdı. Eğitim ve yardımlaşma faaliyetini yaygınlaştırmak için çalışmalar yaptı. Sanat ve kültürle ilgili çalışmalar yapmak üzere "İlim, Kültür ve Sanat Vakfı"nı, sağlık hizmetleri için "Sağlık Vakfı"nı kurdurdu. Hanımların eğitimiyle ilgili olarak "Hanım Dernekleri"nin; çevre ile ilgili çalışmalar yapmak üzere "İlim, Ahlâk, Kültür ve Çevre Dernekleri"nin kurulmasını ve yaygınlaştırılmasını teşvik etti. Bu çalışmalarla toplumun güzel amaçlar için bir araya gelmesini, organize olmasını sağlamaya çalıştı.

Vakıflara ait, harabe haline gelmiş birtakım ecdad yadigârı eserlerin tamir ve tecdidiyle ilgilendi. Onların gayesine uygun olarak tekrar faaliyete geçmesini temin etti. (Ahmed Kâmil Tekkesi, Selâmi Mustafa Efendi Tekkesi, Şeyh Murad Efendi Dergâhı, Şadiye Hatun Şifâ Külliyesi...)

Eğitimin yaygınlaştırılması için basın ve yayın çalışmalarıyla ilgilendi. 1983 Eylülünde İslâm dergisi, 1985 Nisanında Kadın ve Aile ve İlim ve Sanat dergisi yayınlanmaya başladı. Daha sonra, Gülçocuk dergisi çıkartıldı. Sağlık ve bilimle ilgili konularda isePanzehir dergisi yayınlandı. Vefa Yayıncılık adına yayınlanan bu dergilerle yakından ilgilendi ve makaleler yazdı.

Bu dergiler ilgilendikleri sahalarda kamuoyuna önderlik ettiler. Yayınladıkları yazılarla, araştırma dosyalarıyla ve İslâm dünyasından haberlerle halkımızın bilgilenmesine ve bilinçlenmesine katkıda bulundular. İyimser, ümit verici, yol gösterici yazılarla pek çok hayırlı gelişmelere sebep oldular. Haklarında sempozyumlar, doktora tezleri yapıldı. Bir ara İslâm dergisinin tirajı yüz bini aştı. *İslâm* ve *Kadın ve Aile* dergileri, 1998 Haziranına kadar aksamadan yayınlarını sürdürdüler.

Kitap yayıncılığı için Sehâ Neşriyat'ı kurdu; çeşitli dinî, edebî, tarihî, kültürel eserler neşredildi. Yayıncılığın geliştirilmesi, haftalık ve günlük yayınlara geçilebilmesi için çalışmalar başlattı. Onun gayretleriyle bir matbaa tesis edildi (Ahsen), dizgi tesisleri kuruldu (Dehâ).

Sesli ve görüntülü yayıncılık alanında hizmet etmek, millî ve mânevî değerlerimize uygun yayınlar yapmak üzere, *Ak-Radyo* (AKRA) adı altında bir müessesenin kurulmasına öncülük etti (1992). Halen İstanbul'dan radyo yayınları yapılmakta; bu yayınlar uydu vasıtasıyla Türkiye'nin her yerinden, Orta Asya'dan ve Avrupa'dan dinlenebilmektedir.

Onun teşviki ile Ak-Televizyon adı altında Marmara Bölgesine yönelik bölgesel televizyon yayını başlatıldı (1997). Basın-yayın alanında *Sağduyu* isimli günlük bir gazete yayınlandı (3 Mayıs 1998 - 11 Temmuz 1999).

Kaliteli bir eğitimi temin etmek amacıyla, özel eğitim kurumlarının kurulmasını teşvik etti. Çeşitli illerde ilkokul

öncesi, ilkokul ve orta öğrenime yönelik eğitim tesisleri, okullar ve dersaneler kurdurdu. (Asfa)

Halka güvenilir bir sağlık hizmeti verilmesi için poliklinikler ve hastaneler açılmasını teşvik etti. Başta İstanbul olmak üzere bir çok ilde sağlık kuruluşları hizmete açıldı. (Hayrunnisâ Hastanesi, Esmâ Hatun Hastanesi, Afiyet Hastanesi…)

Yurtdışındaki müslümanlarla diyaloğu sağlamak, ziyaretleri kolaylaştırmak amacıyla İskenderpaşa Turizm (İSPA) adı altında bir seyahat acentası kurulmasına öncülük etti. Bu şirket vasıtasıyla hac ve umre programları, çeşitli yurt içi ve yurt dışı geziler; aile ve eğitim toplantıları düzenlendi.

İlmî seviyesi yüksek hocalar yetiştirmek amacıyla İstanbul'da, Ankara'da, Konya'da ve Bursa'da hadis ve fıkıh enstitüleri açtırdı. Buralarda ilâhiyat fakültelerinde okuyan veya mezun olan kimselere, özel hocalardan Arapça, hadis, tefsir ve fıkıh dersleri verdirilmesini temin etti.

Sohbet ve vaazlarına yurt içinde ve yurt dışında büyük ilgi gösterilmesi ve çeşitli yerlere davet edilmesi, onun çok seyahat etmesine neden oldu. Avrupa'da, Kuzey Amerika'da, Afrika'da, Orta Asya'da ve Avustralya'da pek çok ziyaretler, vaazlar, sohbetler yaptı; eğitim programlarına katıldı.

Her yıl hac ve umre dolayısıyla değişik ülkelerden gelen müslümanlarla görüştü, diyalog kurdu. Hakkı ve hayrı, iyiyi ve güzeli tebliğ etme yönünde şumüllü ve verimli çalışmalar yapmaktan bir an bile geri kalmadı. Çevresini de daima bu tür çalışmalara teşvik etti.

1997 Mayıs'ından itibaren hizmetlerini yurtdışında sürdürdü. 1998 yılında Avustralya'nın Brisbane şehrine yerleşti. Tebliğ ve irşad çalışmalarını Avustralya'nın her tarafına yaygınlaştırdı. Pek çok yerde camiler, kültür merkezleri açıldı. Brisban'daki camide, her gün sabah ve yatsı namazlarından sonra, hadis sohbeti yapıyordu.

Radyo sohbetleri yine devam etti. Cuma günleri Ak-Radyo'da yapmakta olduğu hadis sohbetlerine ilâve olarak, salı günleri tefsir sohbetleri yapmaya başladı (29 Eylül 1998). Fâtiha Sûresi'nden başladı. Her sohbette birkaç ayet-i kerime okuyup, izah ediyordu. Vefat etmeden önce yaptıkları son tefsir sohbetinde, Bakara Sûresi 224. ayetine kadar gelmişlerdi.

4 Şubat 2001 (10 Zilkade 1421) Pazar günü, bir cami açılışı yapmak için Grifit şehrine giderlerken, Avustralya yerel saatiyle 12'de (Türkiye saatiyle 04'te) Sydney civarında, Dubbo kasabası yakınlarında geçirdikleri elim bir trafik kazası sonucu, yanında bulunan damadı Prof. Dr. Ali Yücel Uyarel'le birlikte ahirete irtihal eylediler. Ani ölümleri ailesi, yakınları, sevenleri ve bütün müslümanlar tarafından derin bir üzüntüyle karşılandı.

Mübarek naaşları, Sydney'de Auburn Gelibolu Camii'nde kılınan cenaze namazından sonra Türkiye'ye getirildi (8 Şubat Perşembe). 9 Şubat Cuma günü, Fatih Camii'nde yüzbinlerin iştirak ettiği muhteşem bir cenaze namazından sonra, tekbirlerle, salevatlarla, dualarla, gözyaşlarıyla, Ebû Eyyûb el-Ensàrî Hazretleri'nin kabri civarında, Eyüp Mezarlığında toprağa verildi.

Prof. Dr. Mahmud Es'ad Coşan Rh.A, doğu dillerinden Arapça ve Farsça'yı, batı dillerinden Almanca ve İngilizce'yi bilmekteydi. Yurt içinde ve yurt dışında çok yönlü sosyal faaliyetlerini, tebliğ ve irşad çalışmalarını vefat edinceye kadar devam ettirdi.

Rûhu şâd, mekânı cennetî a'lâ olsun...

Yayınlanmış Eserleri:

01. Matbaacı İbrâhîm-i Müteferrika ve Risâle-i İslâmiye (1982)
02. Hacı Bektâş-ı Velî, Makàlât
03. Gayemiz (1987)
04. İslâm Çağrısı (1990)
05. Yeni Ufuklar (1992)
06. Çocuklarla Başbaşa
07. Başarının Prensipleri
08. Türk Dili ve Kültürü
09. İslâm'da Nefis Terbiyesi ve Tasavvufa Giriş (1992)
10. Avustralya Sohbetleri-1 (1992)
11. Avustralya Sohbetleri-2 (1994)
12. Avustralya Sohbetleri-3 (1995)
13. Avustralya Sohbetleri-4 (1996)
14. Yeni Dönemde Yeni Görevler (1993)
15. Haccın Fazîletleri ve İncelikleri (1994)
16. Zaferin Yolu ve Şartları (1994)
17. İslâm, Sevgi ve Tasavvuf (1994)
18. Sosyal Çalışmalarda Organizasyon ve Başarı (1994)
19. Güncel Meseleler-1 (1994)
20. Güncel Meseleler-2 (1995)
21. Hazret-i Ali Efendimiz'den Vecîzeler (1995)
22. Hacı Bektâş-ı Velî (1995)
23. Yunus Emre ve Tasavvuf (1995)
24. Başarı Yolunda Sevginin Gücü (1995)
25. İslâmî Çalışma ve Hizmetlerde Metod (1995)
26. Sosyal Hizmetlerde Hanımlar (1995)
27. Ramazan ve Takvâ Eğitimi (1996)
28. Tebliğ ve İrşad Çalışmaları (1996)
29. İslâm, Tasavvuf ve Hayat (1996)
30. Haydi Hizmete! (1997)

31. İslâm’da Eğitimin İncelikleri (1997)
32. Tasavvuf Yolu Nedir? (1997)
33. İmanın ve İslâm’ın Korunması-1 (1997)
34. İmanın ve İslâm’ın Korunması-2 (1998)
35. Allah’ın Gazabı ve Rızası (1997)
36. Mi’rac Gecesi (1998)
37. Doğru İnanç ve Güzel Kulluk (1998)
38. Ramazan ve Güzel Ameller (1998)

01. ÖLÜME HAZIRLIKLI OLUN!

Eùzü bi'llâhi mine'ş-şeytâni'r-racîm.
Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.
El-hamdü li'llâhi rabbi'l-âlemîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ hayrı halkıhî muhammedin ve âlihî ve sahbihî ve men tebiahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd-dîn...

Emmâ ba'dü fa'lemû eyyühe'l-ihvân ve eyyühe'l-müslimûn! Feinne efdale'l-kitâbi kitâbu'llah ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin sallallahu aleyhi ve sellem ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ ve külle muhdesin bid'ah ve külle bid'atin dalâleh ve külle dalâletin ve sâhibehâ fi'n-nâr ve bi's-senedi's-sahîhi'l-muttasıli ile'n-nebiyyi salla'llàhu aleyhi ve selleme ennehû kàl:

سُبْحَانَ اللهِ تَنْزِيهُ اللهِ مِنْ كُلِّ سُوءٍ (الديلمي عن طلحة)

RE. 295/10 (*Sübhàna'llàhi tenzîhu'llàhi min külli sû'*) *Sadaka rasûlü'llàh, fî mâ kàl, ev kemà kàl.*

Muhterem müslümanlar!

Peygamberimiz SAS Efendimiz'in ehâdis-i şerîfesini *Râmûzü'l-Ehàdis* isimli hadis kitabından okumağa devam edeceğiz.

Dersimize başlamadan önce evvelâ sevgili Peygamberimiz Muhammed-i Mustafâ SAS Efendimiz Hazretleri'nin mübarek rûh-u saadeti için, sonra cümle enbiyâ ve evliyânın ve hâssaten Peygamber SAS Efendimiz'in âlinin, ezvâcının, ashabının, etbâının, sülâle-i tâhiresinin ruhları için; sâdâtımızın, meşâyihimizin ruhları için; kitabın müellifi Ahmed Ziyâeddin-i Gümüşhànevî Hazretleri'nin ruhu için; kitabın içindeki hadis-i şerîflerin bize kadar ulaşmasında emeği geçmiş olan ruvâtın ruhları için; ve uzaktan yakından bu hadis-i şerîfleri dinlemek üzere buraya gelmiş olan siz kardeşlerimizin ahirete irtihal eylemiş olan cümle geçmişlerinin ruhları için bir Fatiha-ı Şerîfe, üç İhlâs-ı Şerîf okuyalım, hediye edelim:

....

a. Sübhàna'llàh'ın Anlamı

Talha RA'dan rivâyet edildiğine göre Peygamber SAS Efendimiz buyururlar ki:[1]

سُبْحَانَ اللهِ تَنْزِيهُ اللهِ مِنْ كُلِّ سُوءٍ (الديلمي عن طلحة)

RE. 295/10 (*Sübhàna'llàhi tenzîhu'llàhi min külli sû'*) "*Sübhàna'llàh* sözü, Allah-u Teàlâ Hazretleri'ni her çeşit, her cins kötülükten pâk ve münezzeh kılmak demektir." Yâni, "Yâ Rabbi! Senin hiç eksiğin, hiç kusurun, hiç noksanlığın, hiç kötü vasfın

---

[1] Hàkim, *Müstedrek*, c.I, s.680, no:1848; Bezzâr, *Müsned*, c.III, s.164, no:950; Taberânî, *Dua*, c.I, s.498, no:1751; İbn-i Hacer, *Lisânü'l-Mîzân*, c.III, s.412, no:1622; İbn-i Hibbân, *Mecrûhîn*, c.II, s.60, no:601; Dâra Kutnî, *İlel*, c.IV, s.208, no:514; Talha ibn-i Ubeydullah RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VII, s.25, no:6745; Ebû Hüreyre RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.X,s.113, no:16880; *Kenzü'l-Ummâl*, c.I, s.719, no:2061; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.228, no:12992.

yok.” demek.

Sübhàna'llàh'ın mânâsını izah ediyor Rasûlüllah SAS Efendimiz. Hani secdede, “*Sübhàne rabbiye'l-a'lâ*” diyoruz. Müezzin efendi namazlarda çeşitli vesilelerle, “*Sübhàna'llàhi ve'l-hamdü li'llâhi ve lâ ilâhe illa'llàh*” diyor... İşte bu *sübhàna'llàh* kelimesinin mânâsını izah ediyor.

Sübhàna'llàh sözü Arapça bir tabirdir. Yâni normal, gramere uygun, kolay anlaşılan bir cümle değil, bir tabir olarak kullanılıyor. *Sübhàn* kelimesi üstünlü olarak okunuyor, *sübhàne* diye. Ondan sonra, *Allah* kelimesine vaslediliyor, *sübhàna'llàh* diyoruz.

Allah kelimesinin sonu esreli okunuyor. Demek ki, bir izafet ile icrâ ediliyor okunması. *Sübhàn* kelimesi, fu'àl vezninde mastar. Mastar nasıl kullanılmış? Gizli bir fiil var, o gizli fiilin önünde olarak kullanılmış. Yâni, *üsebbihu, sübhàna'llàh* demek bu. Veyahut kullanan şahsa göre değişir. *Sebbaha, sübhàna'llàh* demek olur. Yâni, “Yâ Rabbi! Ben seni her türlü noksanlıktan, eksiklikten, kusurdan uzak bir zât-ı celîl olduğunu bilerek anıyorum.” demek.

Allah-u Teàlâ Hazretleri bu kâinâtın hàlikıdır. Bizim hàlikımızdır. Bu kâinâtı o var etmiştir. Allah-u Teàlâ Hazretleri, kâinâtın mutasarrıfıdır. (*Lehü'l-mülk*) “Mülk onundur, egemenlik onundur. Yâni, mülk onundur demek, mal mülk onundur mânâsına değil; hakimiyet onundur.”

Hakimiyet, şu kâinâttaki işler, cümle işler hàlikındır. Hepsi Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin, hakimiyet onda... Ol dese istediği şey hemen olur. Olma dediği şey, yok ol dediği şey anında yok olur. Sonsuz, eksiksiz, noksansız, insanın aklına sığmayacak derecede kudret sahibi.

İnsan idrakinin kaplayamayacağı, kavrayamayacağı derecede sanat sahibi… Mühendisler Allah'ın mahlûkatına baksınlar da, mühendislik öğrensinler! İnsan vücudundaki ahenge baksınlar, ağaçlardaki, dağlardaki, taşlardaki nizama baksınlar da matematikçiler matematik öğrensin, mühendisler mühendislik öğrensin, sanatkârlar sanat öğrensin.

Bir nebatın yaprağının vazifesi, nebata lâzım olacak olan

malzemeyi hazırlamak. Laboratuar... Yâni, aşağıdan suyu alacak, yukarıdan güneş ışığını alacak, ikisini birleştirecek, ağaca ne lazımsa, o bitkiye ne lazımsa bütün bu hazineyi orası yapacak. Dışarıdan başka bir şey gelmiyor. Kökten suyla karışık madenler, malzeme geliyor. Ondan sonra yukarıda güneş ışığı var. Bu ikisinden oluyor. Toprağın içinden geçmiş, süzülmüş su, artık içine neler girmiş, erimişse su ve güneş ışığı.

Hadi bakalım Amerika'sı, Rusya'sı İngiltere'si Fransa'sı, Almanya'sı bir araya gelsinler işte sana su, işte toprak, işte güneş... Hepsini Allah hazırlamış, hazır duruyor karşında. Hadi göreyim seni de sen bu su ile, bu toprağın içinden geçen su ile, bu güneş ışığıyla şu bitkinin küçücük yaprağının, bir toplu iğne başı kadar klorofil hücresinin yaptığı şeyi yap bakalım. Mümkün değil yapması.

Çünkü o neler yapıyor o yaprağın içinde? Aşağıdan suyu alıyor, yukarıdan güneşi alıyor, şeker yapıyor. Elmanın tadı nereden geliyor? Üzümün tadı nereden geliyor? Her çeşit tadı yapıyor.

Ondan sonra bu bitki... Ben küçücük bir çekirdek ektim toprağın içine, büyüdü kocaman bir ağaç oldu. Nereden oldu? Kök saldı çekirdek, kök suyu emdi topraktan, ondan sonra toprağın üstüne çıktı, güneş ışığına kavuştu, oradan güneş ışığıyla laboratuar çalışmağa başladı, bütün bu ağacı, odunu, dalı, budağı, yaprağı hep bu laboratuarda yapıldı. Dışarıdan biz yapıştırmıyoruz, eklemiyoruz. Kendisi bu laboratuarda yapıyor. Var mı böyle bir sanat sahibi?

Şu insan vücuduna bak... İnsan vücudunda derece derece ne tabakalar var. Bir kere kemik tabakası var. İnsanın bütün etini soy, geriye ne kaldı? Kemikler kaldı. Eğri büğrü kemikler. O eğri büğrünün her eğriliğinde bir hikmet var, her çıkıntısında bir hikmet var. Her çıkıntısı bir işe yarıyor, her girintisi bir başka işe yarıyor.

Efendim, bütün yapmamış da parça parça yapmış... O parça parça yapmasındaki hikmetleri, cihanın doktorları bir araya geliyor da güzelliğini izah edemiyorlar. O parça parça ekleniyor ya, o parça parça eklendiği için, sen hareketleri güzel güzel yapıyorsun; yürüyorsun, oturuyorsun, kalkıyorsun, eğiliyorsun, her şeyi yapıyorsun...

O kemikleri o şekilde yaratmış ki Allah, üstüne gelecek adalelerin eklenme yerlerini hazırlamış, girme yerini hazırlamış, çıkma yerini hazırlamış, hazır. Onun üstüne adaleleri eklemiş. Adalelerin her birisi böyle iplik yumakları gibi, iplik demetleri gibi ucu sivri, ortası geniş, bir yerden bir yere uzanıyor, öbür taraftan öbür tarafa uzanıyor, çapraz uzanıyor, yan uzanıyor, yuvarlak uzanıyor... Onların her birisi kasılıp genişlemek suretiyle senin hareketlerini yapıyor ki, o hareketlerin her birisi bir şâheser.

Senin şu beğenmediğin, kıymetini anlamadığın elinin yaptığı şeyi yapmak için, bugün mühendisler bir araya geliyorlar da, milyarlarca lira harcayıp o işi yapacak edevâtı yapabiliyorlar. Çünkü kaç çeşit iş var orada. Öyle kolay değil onu öyle tesbit etmek.

Bir göz kapağının işi, bir göz bebeğinin işi... Işık çok gelir daralır, ışık az gelir açılır. Gözün merceği vardır içinde, baktığın yerin yakınlığına, uzaklığına göre şişer, incelir, ışığı tam arka tarafta görme noktasının üstüne düşürmek için hareket eder.

Yâni, mühendisler hayran, matematikçiler hayran, doktorlar hayran, kimyâgerler hayran… İnsan nereye baksa serâpâ hayret, serâpâ hayranlık içinde aklını kaybeder insan.

Bunların hepsini Allah-u Teàlâ Hazretleri yaratmış ve bırakmış mı? Yürütüyor her an:

كُلَّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ (الرحمن:٢٩)

(*Külle yevmin hüve fî şe'n*) [O, her an yaratma halindedir.] (Rahmân, 55/29) Her anda bir işte… Her anda tecellîsi devam etmese, durur mu bir şey? Desteğini çekersen, bir şey havada durur mu? Her an tecellîde, her an kudretini ızhâr etmekte.

İnsana bir akıl nimeti vermiş, bir gönül nimeti vermiş. O akıl nimeti, o hafıza nimeti... Küçüklükte yaptığını hatırlıyorsun, unutmuyorsun; istediğin şeyi bir sürü bilginin arasından çekip çıkartıyor hafızan. “Dur bakalım, ben beş yaşımdayken ne yapmıştım?” diyorsun, hafızanın içinde ne dolaşıyor da nereden buluyor, hangi raftan çıkartıyor o bilgiyi? Yâni, hayran olmamak mümkün değil.

Bir insan iyi doktor olsun da, iyi müslüman olmasın; çok yazık! Bir insan iyi mühendis olsun da, iyi müslüman olmasın; yazıklar olsun ilmine! İyi ziraatçı olsun da, hayran olmasın Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin kudretine... Tüh! Yâ, bunca bilgiler karşısında insan aklını kaybeder, hayranlıktan yığılır kalır oturduğu yere. Allah-u Teàlâ Hazretleri böyle kudretli.

İşte *sübhàna'llàh* bu demek. Yâni, "Yâ Rabbi, senin hiç bir şeyden noksanın yok!" demek. Her şeyi tam…

"—Ama bazı işler görüyoruz ki şöyle oluyor, böyle oluyor..."

Allah sana basiret versin, gönül gözünü açsın da bak, onların arkasındaki hikmetleri gör! Hepsi nice hikmetlerle oluyor. Onlara da hayran kalırsın, onlarda da yığılır kalırsın. İşte bir *sübhàna'llàh* sözünün arkasında bu mânâlar yatıyor ki, ben aciz bir kulum, yâni ben nasıl anlatayım o *sübhàna'llah*'ın mânâsını? Mümkün değil, anlatamam ama, Allah-u Teàlâ Hazretleri her kötülükten münezzeh demek, her türlü kemal sıfatıyla muttasıf demek. O kadar kıymetli bir söz ki, tarifi mümkün değil.

b. Bazı Tesbihlerin Faydası

Müteakip hadis-i şerife geçiyoruz. Çünkü bu ikinci hadis-i şerif de biraz aynı mevzuu devam ettiriyor:[2]

سُبْحَانَ اللهِ ، وَالحَمْدُ للهِ ، وَلاَ إلهَ إلاَّ اللهُ ، وَاللهُ أَكْبَرُ فِي ذَنْبِ الْمُسْلِمِ ،

مِثْلُ الآكِلَةِ فِي جَنْبِ ابْنِ آدَمَ (الديلمي عن ابن عباس)

RE. 295/11 (*Sübhàna'llahi ve'l-hamdü li'llâhi ve lâ ilâhe illa'llàhu va'llàhu ekberu fî zenbi'l-müslimi, mislü'l-âkeleti fî cenbi'bni âdem.*)

İbn-i Abbas RA'dan rivâyet edildiğine göre, Peygamber SAS Efendimiz bu hadis-i şerifinde de yine bizim her zaman

---

[2] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.337, no:3524; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.464, no:2020; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.233, no:13005.

söylediğimiz bazı sözlerin değerini bize bildiriyor. Ne buyurmuş:

"*Sübhàna'llàh* sözü, bizim *Sübhana'llàh* dememiz, bir; (*ve'l-hamdü li'llâh*) *el-hamdü li'llâh* sözü, iki; (*ve lâ ilâhe illa'llàh*) *lâ ilâhe illa'llàh* sözü, üç; (*va'llàhu ekberu*) Allàhu ekber sözü, dört."

Sübhàna'llah, *el-hamdü li'llâh*, *lâ ilâhe illa'llàh*, *Allàhu ekber*. Bu dört söz, bunlara Kur'an-ı Kerim'de Allah-u Teàlâ Hazretleri:

الْكَلِمُ الطَّيِّبُ (فاطر: ١٠)

(*El-kelimü't-tayyibü*) (Fâtır, 35/10) buyuruyor. "Tayyib sözler, yâni güzel sözler" diye metheylemiş Kur'an-ı Kerim'de.

"Müslüman kulun işlemiş olduğu günahların yanında bu sözler, insanoğlunun tutulmuş olduğu ve insan vücudunun uzvunu yeyip bitiren, tüketen, eriten *âkilet* denilen hastalık gibidir, yiyici hastalık gibidir. Yâni o yiyici şey nasıl insan vücudunu yer bitirirse, bu dualar, bu tesbihler, bu sözler söylendiği zaman, bunlar müslüman kulun günahlarını yer bitirir, günah kalmaz. Hepsini yer bitirir. Müslüman günah işlemiş, suç işlemiş, Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne asi gelmiş, hata etmiş, ayağı sürçmüş, bir kabahat işlemiş... Bunları dediği zaman yer bitirir günahları bu sözler..."

Mânâları nedir? Niye yiyip bitiriyor? *Sübhàna'llàh*'ın mânâsını biraz izah ettik:

"—Yâ Rabbi, senin hiç noksanın yok. Sen tamsın, kâmilsin, olgunsun. Her vasfın hiç bir mahlûk ile mukayese edilemeyecek kadar âlî, yüksek, yüce, her şeyin en mükemmel, en olgun."

Sübhàna'lah bu demek.

El-hamdü li'llâh demek, "Yâ Rabbi, seni överim! Övgü, medih, senâ... hepsi sana!" demek.

"—Kim övülür? Övgüye kim layıktır?"

Mükemmel olan övülür.

"—Çocuğa niye aferin deriz? Filanca insanı niye alkışlarız? Falancaya insanı niye beğeniriz?"

Bir vasfı güzeldir de onun için.

"—Filanca insan çok büyük bir insan..."

Neden?

“—Çok bilgisi var da ondan.”

Tamam, bak onu bilgi vasfından dolayı övdün.

“—Filanca adam çok babayiğit... Bileğini büken bir kimse çıkmamış...”

Onun nesini övüyorsun? Gücünü kuvvetini övüyorsun.

“—Filanca kimse çok tatlı dilli, güler yüzlü...”

Nesini övüyorsun? Ahlâkını övüyorsun, iyi niyetini övüyorsun, iyilik yapma duygusunu övüyorsun.

“—Falanca insan çok yakışıklı, yüzüne bakmağa kıyamazsın.”

Nesini övüyorsun? Yüzünü, gözünü övüyorsun, yaratılışını, hilkatini övüyorsun.

“—Filanca adam deryâ gibi, umman gibi cömert... Etrafına yaklaşan insan muhakkak istifade eder. Yağmur gibi mübarek. Herkese lütfediyor, parasıyla, puluyla yardım ediyor.”

Nesini övüyorsun? Cömertliğini övüyorsun.

Bunu sonsuza kadar düşün! Her şeyi, kimi niçin methettiğini böyle düşün! Bu vasıfların hepsi neden? Bu adamda o iş fazlaca da ondan övüyorsun.

“—Filanca adam bir girdi düşman ordusunun içine, elli kişiyi birden öldürdü. Ne kahraman adam, ne bahadır adam!”

Nesini övüyorsun? Cesaretini övüyorsun, bahadırlığını övüyorsun filan...

İşte dünya üzerinde ne kadar övülecek şey varsa, insanın aklının beğenip bundan dolayı hayran kaldığı şey varsa, Allah-u Teàlâ Hazretleri kullarla mukayese mümkün olmayacak şekilde bunların hepsinden daha fazla, hepsine sahip.

Allah-u Teàlâ Hazretleri cömertlerin cömerdi. Kul günah işliyor, Allah-u Teàlâ lütfediyor. Biz olsak... Hizmetçimiz bize biraz bir karşı gelse, maaşını keseriz. Amir olsak memuriyetinden atarız.

“—Kerata, sen benim sözümü dinlemiyorsun, defol!” diye işçimizi, tezgâhtarımızı derhal atarız.

Her gün, sabah akşam günah işliyoruz Allah-u Teàlâ Hazretleri’ne karşı da, rızkımızı kesmiyor. Başımıza taş yağdırmıyor.

Bir yaz gününde, “Kayığa binelim, motorla filanca yerden

filanca yere gidelim!” dediler. Yolumuz plajın önünden geçiverdi. Aklımı kaybedecektim. Yâni, aklım başımdan çıkıp gidiverecekti başka yerlere...

Karınca düğünü gibi insanlar dolmuş suyun içine, yüzecek yer kalmamış insanlardan. Kasap dükkânından daha fena! Her taraf et… Ama erkek, kadın, çoluk, çocuk, büyük, küçük... Kıpkırmızı oldu yüzüm, utandım.

“—Hemen buradan kaçalım, yukarıdan taş filan yağabilir.” dedim.

Denizin kenarı ama dağ dibi değil, kayaların alt tarafı değil ama yukarıdan taş yağıverecek gibi geldi, ateş yağıverecek gibi geldi bana.

Her gün kullar böyle günah işliyor, gene de Allah affediveriyor. Lütfu, cömertliği böyle…

Güzellik... Onu cennete girenler görecek. Şimdi dünyada da gözü olanlar görüyor güzelliği de, cennete girince kullar Allah-u Teàlâ Hazretleri’ni, mehtaplı gecede insanların mehtabı gördüğü gibi görecekler de, akılları başlarından gidecek. Cennetin en büyük nimeti ne? *Ru’yetu’llàh*… Allah-u Teàlâ Hazretleri’nin cemâl-i bâ kemâlini, sonsuz güzelliğe sahip cemâlini seyredecekler, hayran kalacaklar, mest olacaklar. Kendilerinden geçecekler insanlar. O güzelliği biz tahmin edemeyiz. Allah-u Teàlâ Hazretleri’nin güzelliği.

Kudreti... Kudretine nihayet mi var? Ol dediği zaman olur.

كُنْ فَيَكُونُ (يٰسٓ: ٨٢)

(*Kün feyekûn*) Yâsîn Suresi’nde, daha başka sûrelerde var. Ne demek? (*Kün*) “Ol, (*yekûn*) olur. Allah-u Teàlâ Hazretleri bir şeyin olmasını isterse ol der, olur.” (Yâsîn, 36/82) Hadi bakalım olmasın.

Ol dedi bir kere, var oldu cihan;
Olma derse, mahvolur ol dem hemân.

O anda yok olur. Allah, “Şu cihan yok olsun!” desin, o anda yok olur. O kadar kudreti sonsuz.

يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنْ الْمَيِّتِ وَيُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنْ الْحَيِّ (يونس:٣١ ؛ الروم:١٩)

(*Yuhricü'l-hayye mine'l-meyyiti ve yuhricü'l-meyyite mine'l-hayyi*) "Ölüden diri çıkartır, diriden ölü çıkartır." (Yunus, 10/31; Rum, 30/19)

Dilediğini aziz eder, dilediğini hor eder. İstediğini zelil eder, istediğini aziz eder. İstediğini zengin eder, istediğini fakir eder. Her şeye kudreti var... En olmayacak anda, hiç ummadığın sırada dua edersin, duanı kabul eder, olmayacak işi yapar. Yapamayacağı şey yok, kudreti sonsuz...

Demek ki, ne düşünsek, kudret düşünsek... İlim... Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin ilmine nihayet yok. Her şey, şu kâinâtın işleyişinden, şu atomun nizamından, şu tabiatın halinden anlaşılıyor.

İnsan vücuduna bak da, ilminin sonsuzluğunu oradan anla! Her şeyi bilen Allah-u Teàlâ Hazretleri ete gördürüyor. Et görüyor et... Küçücük bir hücreden hasıl olmuş olan et görüyor, et düşünüyor, et söylüyor, güzel sesler çıkartıyor. Et dinliyor, et dinlediğini muhafaza ediyor, et dinlediğini istediğin zaman tekrar başkalarına söylüyor. Şu kudrete bak. Bir ete neler yaptırmış Allah-u Teàlâ Hazretleri.

Kur'an-ı Kerim'de, bunların üzerinde düşünmemizi bize emrediyor Allah-u Teàlâ Hazretleri.

Bir hücreden insanoğlu kocaman bir insan oluyor. İnsanın şimdi ne kadar hücresi var? Sayısını bilmem. Bilmem kaç milyar diyorlar... Yâni, saymakla bitmeyecek kadar hücresi var insanın. Şimdi akıl almaz iş şu: Bir hücre nasıl oluyor da kemik hücresi oluyor, sinir hücresi oluyor, göz hücresi oluyor, böbrek hücresi oluyor... Yerli yerine nasıl gidiyor da nasıl yerleşiyor da... Şu ilme bak! Sırasını nasıl buluyor...

Biz dünyanın gayretini sarf ediyoruz, ışıklar koyuyoruz, polisler koyuyoruz da, bir trafiği düzenleyemiyoruz. Yâni, bir caddede bir o taraftaki adam geçecek, bir bu taraftaki adam

geçecek, dört yolda intizam olacak... Onu bile yapamıyoruz. Kavşaklara gidin bakın, yerlerde cam kırıkları dolu. Neden? O araba ona tokuştu, o ona çarptı... İntizamı sağlayamıyoruz, çarpışıyor birbiriyle. Biz yapamıyoruz.

E şu kâinatı Allah-u Teàlâ Hazretleri nasıl yaratmış. Şu insan da bir kâinat… İnsan küçük bir varlık mı?

تَحْسَبُ أَنَّكَ جِرْمٌ صَغِيرٌ ، وَفِيكَ أَنطوَا الْعَالَمُ الْأَكْبَرُ .

(*Tahsebü enneke cirmün sağîrun, ve fîke entiva'l-àlemü'l-ekberü*) Sen kendini küçük bir şey mi sanıyorsun? Neler var sende... Bir kere milyarlarca hücre var. Bunların arasındaki bu irtibat nereden oluyor, nasıl oluyor? Bu sinir hücreleri, bu kalp seksen sene, yüz sene nasıl çalışıyor? Tık tık, tık tık, tık tık… Yağ istemez, aşınma yapmaz, kendi kendisini tamir eder... Kendisi iki çarpma arasında dinlenir, ne biçim şeydir?

İşte bütün bunlardan nereye getireceğim sözü:

Övgülerin hepsi Allah'a gider. Kimi översen öv, neyi översen öv yaratanına gider. O yarattı.

Neyi beğenirsen, neyin karşısında hayran kalırsan Allah'a hayran kalıyorsun. Allah yarattı, Allah onu o hale getirdi. O halde, *el-hamdü li'llâh*, her türlü övgü Allah'adır demek.

Allah'tan başkası ne olacak; aciz naçiz mahlûklar. Bir gün var, bir gün yok. Bir varmış bir yokmuş gibi masal hepsi. Göz yumup açıncaya kadar geçip gidiyor. O halde *el-hamdü li'llâh*... Övgüler, medihler, senâlar, hepsi Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne…

El-hamdü li'llâh da bu demek işte.

Bir şey güzelse övüyoruz. Allah-u Teàlâ Hazretleri güzel, eksiksiz, noksansız, her şeyi tam. Onun için, *sübhàna'llàh* diyoruz. *Sübhàna'llàh* dediğimiz için, *el-hamdü li'llâh* demeğe mecburuz.

Sübhàna'llàh'ın arkasından *el-hamdü li'llâh* gelir. Madem kusursuz, övmeğe mecburuz. İster istemez, çırpınmağa hiç gerek yok. En mükemmel, en güzel şey... *El-hamdü li'llâh*... Yâ Rabbi! Hamd ü senâlar sana, medihler sana, övgülerin hepsi sana. *El-*

hamdü li'llâh'ın mânâsı da bu.

Böyle şey günah bırakır mı, insan bu şuurla bunu derse? Şu sözün muazzamlığına bakın! Yâni, iki söz on beş dakikamızı aldı.

Üçüncü söz: *Lâ ilàhe illa'llàh*; "Allah'tan başka mâbud yok, ilâh yok, tapınılacak şey yok."

"—E biliyoruz, yok."

Ne biliyorsun? Hiç bilmiyorsun! Şöyle gözünden perde kalksa da görsen, nelere tapıyor bu insanoğlu...

"—Eskiden tapıyormuş hocam, şimdi tapmıyorlar. Eskiden ağaçtan put yapıyorlarmış, taştan put yapıyorlarmış, tapıyorlarmış. Totemler varmış... Şimdi tapmıyorlar artık, eskide kaldı o. Şimdi insanlar medenileşti tapmıyor..."

Onu biz de biliyoruz. Şimdiki insanlar daha başka şeylere tapıyor. Eskiden de öyleydi zaten. Şimdi de nefsine tapıyor, paraya tapıyor, mevkie tapıyor, makama tapıyor, dünyaya tapıyor... Yâni, Allah'tan gayrı her şeye, şeytan, nefis aldatmış, tapınıp duruyor yâni. Gözünden perdeyi kaldırıp insanoğlunun nelere tapınıyor insan. Nelerin peşinde ömrünü tüketiyor.

Bizim tanıdığımız bir hoca vardı, [Nurettin Topçu] kitaplar yazmış bir kimse, felsefeci, mü'min insan, Allah rahmet eylesin... Mü'min insan da, ömrünün sonuna gelmiş:

"—Aaaah! Ömrü boş geçirmişiz. Ömrü başka türlü geçirmek varmış." demiş.

Sonunda anlıyor insan. Bu ömrü nasıl boş şeylerin peşinde harcadığını, geçirdiğini, insan sonunda anlıyor.

Şimdi anlamıyor, gençken anlamıyor. Futbola gidiyor, maça gidiyor, televizyonun karşısında geçiriyor vaktini… Boş bir ideal uğrunda geçiriyor. Kimisi var ırkçılık yapar...

"—Yâ yaşıyorsun işte sıhhatle, afiyetle..."

"—Yok ben burayı yıkacağım, ayrı bir devlet kuracağım!"

Kimisi var, paraya tapar. Yâni yiyecek buldun, kazancın iyi...

"—Yok daha fazla kazanacağım!"

E daha fazla kazandın; bak üç apartmanın var, sekiz tane bilmem neyin var, şu şöyledir, bu böyledir...

"—Yok daha fazla kazanacağım, yok daha fazla kazanacağım, yok daha fazla kazanacağım..."

Oturur sayar, kalkar sayar, hesabından aciz kalır. Hazinesinin anahtarlarını taşıyamazmış Kàrun. Bir grup insan taşırmış, hazinelerinin kapılarının anahtarlarını bir topluluk taşırmış. O kadar çok ki anahtarları. Böyle işte kimisinin... Saymayalım, anlaşılmıştır maksat.

"Lâ ilâhe illa'llah" demek kolay değil. Kolay gibi görünüyor, "Allah'tan başkasına tapmıyorum." diyorsun ama, tapıyorsun fiilen… Ağzınla söylüyorsun, dilinle söylüyorsun ama, fiilen hayatını nerede geçiriyorsun sen? Sabah kalktın, akşama kadar ne yaptın? Hangi gaye uğrunda koşuştun? Neyi en çok beğeniyorsun?

Şimdi ben Sakarya'da ders veriyorum, sonra buraya geliyorum. Geçen de gittim Sakarya'ya, her taraf bayraklarla donanmış. Yollar, kenarlar, evler, bulvarlar, bezler, yeşil bayraklar, beyaz bayraklar, bilmem neler... Milyonlar harcamışlar. Altmış, yetmiş milyon diyorlar, şu kadar diyorlar, bu kadar diyorlar... Sakarya Spor'muş... Sakarya Spor lige mi girmiş, ligden mi çıkmış, galip mi gelmiş, mağlup mu olmuş, şampiyon mu olmuş... Milyonlar, milyonlar...

Dedim ki:

"—Yâ Rabbi! Sen şu müslümanlara, şu kullarına, futbola verdiğin sevgi kadar dinimize karşı sevgi ver."

Yâni, bir futbol sevgisi kadar dinimizi sevsek, kalkınacak memleketimiz, gül gülistan olacak. Çünkü, Sakarya yemyeşil olmuştu bayraklardan. Sakarya'ya baksan yemyeşil olmuştu her tarafı, yollar, binalar... Milyonlar harcamışlar. Hatta örfî idare komutanı gece yasağını kaldırmış halk eğlensin diye, Sakaryaspor'un başarısı kutlansın diye. Günlerce sürmüş. Hani masallarda kırk gün kırk gece düğün vs. denilir.

E hadi bakalım Sakaryaspor peşinde koşanlar! Sakarya Spor'a düşmanlığım yok benim de, insanların nelerin peşinde koştuğunu anlatmak istiyorum. Sakaryaspor'a milyonları verenler, Sakaryaspor için ölüp ölüp dirilenler, gece uykusuz kalanlar, gündüz koşturanlar! Hadi bakalım, ahirette o ne kadar şey kazandıracak insana?

Nihayet bir futbol oynuyorsunuz, sonunda bir takım galip

gelmiş. Bana ne! Ha Sakaryaspor şampiyon olmuş, ha Eskişehirspor, ha Trabzonspor, ha Fenerbahçe... E bundan ne hasıl olur? Bundan hangi insan, ne kazanç sağlıyor?

Bazen sağlıyor tabii, bir çark dönüyor ama, bu memlekete asıl fayda nereden gelecek? Bu insanlara asıl fayda nereden gelecek? Ahirette asıl fayda nereden gelecek? Yâni, Allah-u Teàlâ Hazretleri memnun mu? Sakaryasporlulara yardım edenlere Allah-u Teàlâ Hazretleri hesap sormayacak mı? Sırat köprüsünü uçarak mı geçecekler, yıldırım gibi mi geçecekler? Cennete dühûl-i evvelîn ile mi girecekler? İlk girenler ile mi girecekler? Onu hesapla mübarek.

c. Dünya Hayatı Geçici

Bu hayat gelip geçer. Sakaryaspor bir sembol. Sen de Fenerbahçe'nin peşinde koşarsın. Ötekisi de Beşiktaş'ın peşinde koşar, berikisi de ticaretinin peşinde koşar, daha ötekisi de sporun peşinde koşar... Herkes ömrünü bir şekilde boşa harcıyor.

Hak yoldan başka ne kadar bâtıl yol varsa, hak yoldan gayrı ne kadar oyalayıcı alet, edevât, oyuncak varsa, hak yola gitmesini engelleyecek ne varsa, şeytan önüne dizmiş insanın; hepsi bir şeyle oyalanıyor. Hak yol müstesna…

Hak yolla oyalanmıyor, hak yolla meşgul olmuyor insanlar; bâtılla ömrünün sonuna kadar oyalanıyor.

Bu dünya hayatı kimisine altmış yıl, kimisine seksen yıl, kimisine yüz yıl... İşte bir Zaro Ağa varmış bir zamanlar, 156 yıl yaşamış. Diyelim ki sen de —Allah cümlenize hayırlı uzun ömür versin— iki yüz yıl yaşa. Ne olacak sonunda?

Sonunda bir gün,

ارْجِعِي إِلَى رَبِّكِ (الفجر:٢٨)

(*İrciî ilâ rabbiki*) “Hadi bakalım Rabbine dön!” (Fecr, 89/28) diyecekler.

Melekü'l-mevt dikilecek karşına:

“—Ver bakalım emaneti! Va'den yetti, ömür bitti, emaneti

teslim almağa geldim, ruhunu kabzetmeye geldim, ver bakalım!" diyecek.

Vereceksin, amel defterin kapanacak, ondan sonra başlayacak iki yüz yıllık ömrün hesabı:

"—Söyle bakalım bu ömrü nerede sarf ettin? Nerelere harcadın? Neyin peşinde koştun?" diyecek Allah-u Teàlâ Hazretleri.

Öyle bir hesap ki, öyle dehşetli bir hesap ki, öyle bir dehşetli gün ki;

يَجْعَلُ الْوِلْدَانَ شِيبًا (المزمل:١٧)

(*Yec'alü'l-vildâne şîbâ*) "Genç çocukların saçını ağartıp ihtiyarlatacak." (Müzzemmil, 73/17)

Öyle bir gün ki, genci ihtiyarlatacak. Allah-u Teàlâ Hazretleri Kur'an-ı Kerim'de böyle diyor, ben demiyorum: (*Yec'alü'l-vildâne şîbâ*) "Genç çocuğu ak saçlı ihtiyar haline getirecek; dehşetinden, zorluğundan, ağırlığından."

Nasıl ömür geçirirsen geçir, ben gayrisini demiyorum. Onun için *Lâ ilàhe illa'llàh*, Allah'tan başka mâbud yok; sadece Allah'a tapacaksın. Günde kırk defa diyorsun ya:

إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ (الفاتحة:٥)

(*İyyâke na'büdü ve iyyâke nestaîn*) Kırk defa diyorsun.

Kırk rekât ediyor günde kıldığımız namazlar. Dört sabah, on da öğle, etti on dört... Sekiz de ikindi, oldu yirmi iki... Beş de akşam, etti yirmi yedi... On üç de yatsı, oldu kırk rekat... Kırk rekâtı şimdi fiilen hep kılıyoruz. Kırk defa ne diyoruz:

(*İiyyâke na'büdü ve iyyâke nestaîn*) "Sadece ve sadece, yalnız ve yalnız sana ibadet ederiz; sadece ve sadece, yalnız ve yalnız, senden yardım talep ederiz yâ Rabbi!" (Fâtiha, 1/5) diyoruz.

Doğru mu söz? İnşâallah doğrudur. İnşâallah sadece Allah'a ibadet ediyoruzdur da, başka şeylerin, bâtılların peşinde koşmuyoruzdur. Partiydi, pırtıydı, şunuydu, bunuydu... Bakalım, ahirette belli olacak.

Hesabı doğru yaparsan... Yaparsak... Ben müstesna mıyım ben de hepinizden biriyim işte, şu kalabalıktan bir tanesi de benim. Hesabı doğru yaparsak, hesabımız doğruysa kurtuluruz. Hesabımız yanlışsa, istediğin kadar oyala, aldat kendini…

Ben daima bunu şuna benzetiyorum. Elektrik evde arızalandı, piriz arızalandı, prizi yapıver dediler. Eline tornavidayı aldın, prizi açtın tamir ediyorsun... Elektrik hata affeder mi?

"—Sen iyi adamsın, iyi çocuksun, başkalarına iyilik yaptın, ben seni çarpmam!" der mi?

Demez. Tuttun mu cereyanlı teli, bir hatalı iş yaptın mı, elektrik çarpar. Yâni, o halde istersen elektrik bilgisine sahip olmadan dokun bakalım tellere. O alet ve edevâtı bilmeden istersen elini, burnunu sok bakalım! Sokamazsın. Çünkü sonu fena gelir.

İşte ahiret işi de böyle. Yâni, yanlış yaptın mı, hesabı yanlış yaptı mı çarpılacak. Sonunda elektriğin çarptığı gibi çarpılmak var. Ne yapıp yapıp, hesabı doğru yapmak lâzım!

Onun için buyrulmuş ki:[3]

حَاسِبُوا أَنْفُسَكُمْ قَبْلَ أَنْ تُحَاسَبُوا (ت. ش. عن عمر)

(*Hàsibû enfüseküm kable en tühàsebû*) "Hesaba çekilmezden evvel hesabınızı şimdi yapın, nefislerinizi muhasebe edin!"

Bu dünyada kolay; akşama baktın zarar ettin, yarına kâr etmek için çalışırsın. Tâ o zamana bırakırsan, iki yüz sene geçtikten sonra öldün, ahirete gittin, amel terazisinin tartılması sonunda:

"—Eyvah! Ben hiç kâr etmemişim, hep günahlar dolu, sevaplar hepsi boşmuş. Namaz kıldım, demek ki abdesti iyi almamışım, namazım kabul olmamış. Veyahut, şöyle yapmışım şu olmamış,

---

[3] Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.638, no:2459; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VII, s.96, no:34459; Abdullah ibn-i Mübârek, *Zühd*, c.I, s.103, no:306; İbn-i Esîr, *Üsdü'l-Gàbe*, c.I, s.828; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXXXIV, s.314; Hz. Ömer RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl,c.XVI, s.188, no:44203; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XXVI, s.433, no:29408.

böyle yapmışım bu olmamış... Ah!” diyecek olsan, orada pişmanlığın bir faydası var mı? Yok. Pişmanlığın burada bir faydası var.

Onun için, ölümü düşün! Hadislerde geçti ya:[4]

ذِكْرُ الْمَوْتِ صَدَقَةٌ (الديلمي عن معاذ)

(*Zikrü'l-mevti sadakatün*) “Ölümü düşünmek sadakadır.”

Ahireti düşün, hesabı düşün, mizanı düşün, teraziyi düşün, cennetin nimetlerini düşün! Ahbâb, yârân, sevdiğin kimseler, gönül bağladığın kimseler hepsi cennette, onlardan ayrılığı düşün... Onlar girecek, sen giremeyeceksin... Cehennemin dehşetini düşün... Alevleri düşün, katranları düşün, çıyanları düşün, hamîmi düşün, gayyâyı düşün... Çeşit çeşit ızdıraplarını, sıkıntılarını düşün cehennemin, şimdiden tedbirini al!

Şimdi bak fırsat elde... İnsanın ömrü hitàma erinceye kadar tevbe imkânı var ve Allah-u Teàlâ Hazretleri’ne sonsuz hamd ü senâlar olsun ki, Allah-u Teàlâ Hazretleri kendisine şirk koşulması hariç her günahı affediyor.

“Estağfiru'llàhe'l-azîm ve etûbü ileyk” dedin mi, “Yâ Rabbi ben hata ettiğimi anladım, şimdiye kadar boş vakit geçirdiğimi anladım, yanıldığımı anladım. *Lâ ilàhe illa'llàh* deyip de, başka şeylere taptığımı şimdi sezdim, boş gayeler peşinde koştuğumu anladım, tevbe yâ Rabbi! Dönüyorum, şu anda döndüm, bundan sonra bir daha o tarafa bakmayacağım. Senin yolunda yürüyeceğim, senin istikametinde gideceğim, sırat-ı müstakîmden sapmayacağım, ayağımı başka tarafa atmayacağım yâ Rabbi!” dedin, affeder Allah.

Hatta, “Beni Allah affetmez!” desen, günaha girersin. Çünkü Kur’an-ı Kerim’de buyruluyor ki:

قُلْ يَاعِبَادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَى أَنْفُسِهِمْ لاَ تَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَةِ اللّٰهِ ،

---

[4] *Kenzü'l-Ummal*, c.XI, s.657 ve c.XV, s.1366, no:43584; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.327, no:1345.

إِنَّ اللّٰهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا ، إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ (الزمر: ٥٣)

(*Kul yâ ibâdiye'llezîne esrafû alâ enfüsihim*) "Ey nefislerine zulmetmiş olan kullarım! (*Lâ taknetû min rahmeti'llâh*) Allah'ın rahmetinden ümidinizi kesmeyin! 'Artık ben affolmam' diye ümidinizi bırakmayın bir tarafa… (*İnna'llàhe yağfiru'z-zünûbe cemîà*) [Çünkü, Allah bütün günahları bağışlar. (*İnnehû hüve'l-gafûru'r-rahîm*) Şüphesiz ki o, çok bağışlayan, çok merhamet edendir.](Zümer, 39/53)

Affedilmem diye düşünmek günahtır. Ümidini kesmesi insanın günahtır. Öyle şey yok. Allah affeder. Dönüşü tam oldu mu, affeder. Yalancıktan olunca affetmez. Yâni döndüm diyorsun, gene yapıyorsun, döndüm diyorsun, gene yapıyorsun... Döndüm diyorsun, aslında dönmemişsin. Tabii insan hata ederse, gene Allah affeder de, bir de insanın kendi kendisini aldatması var. Canım Allah Gafûru'r-Rahimdir, işte bu kadar dönüş yeter. Döndüm sanıyorsun, daha dönmedin sen. Burnunun doğrultusuna, uçuruma doğru dosdoğru gidiyorsun, o zaman zarar.

Demek ki, *Lâ ilâhe illa'llàh*'ın da mânâsına çok dikkat edeceğiz. *Lâ ilàhe illa'llàh* da böyle. Hakikaten Allah'a mı tapıyoruz, Allah'tan başka şeylere tapıyor muyuz?

"—Allah'tan başka şeylere tapmaktan bahsediyor mu Kur'an-ı Kerim hocam?"

Ediyor:

أَفَرَأَيْتَ مَنِ اتَّخَذَ إِلٰهَهُ هَوَاهُ (الجاثية: ٢٣)

(*Eferaeyte meni'ttehaze ilâhehû hevâhu*) "Sen görmedin mi hevây-ı nefsini, nefsinin süflî arzularını, isteklerini mâbud edinen kimseyi?" (Câsiye, 45/23) diyor Kur'an-ı Kerim.

Demek ki, insanın nefsi ve istekleri var ya... Şu kızın peşinde koşayım, kumar oynayayım, içki içeyim, yan gelip yatayım, falancayı aldatayım... Kötü istekler, hevây-ı nefs. Onlar demek ki put oluyormuş. Ayet-i kerimede öyle diyor. (*İttehaze ilâhehû*

hevâhu) Putu, ilâhı olarak neyi koyuyor, neyi ikàme ediyor karşısına? Hevây-ı nefsini. Demek ki o şey yapılıyor.

Velilerden bir tanesi:

"—Taptığınız ayağımın altında!" demiş.

Kızmışlar adama, ama bastığı yeri kazmışlar, para çıkmış. Paraya tapıyor kimisi. Dini, imanı para… Onun için babasını kırar, onun için kardeşini kırar, onun için arkadaşını kırar... Neden? Menfaat var.

Bana şimdi birisi anlatıyor, diyor ki:

"—Mukavele yaptık, işte anlaştık, üçlü bir ortaklık kurduk. Başladık kâr etmeğe. Hepimize aydasveyahut kamyon başına şu kadar kâr geliyor..." diyor.

Diyelim ki, dört yüzer bin lira kâr geliyor. Bir kamyonluk bir mal ihrac ediyorlar, o kadar kâr geliyor.

"—Kâr gelmeğe başladı ya, ortaklardan ikisi başladılar ahdi bozmağa... Şimdi beni bertarâf ettiler, tek başlarına kaldılar." diyor.

Hani ne oldu ahbaplık, hani ilk baştaki o kâğıttaki imzalar? Hani o sözleşme?

Para... Para mühim! Arkadaşlık da neymiş? Para! Her şey parayla oluyor. İstediğin zaman otomobil alıyorsun, istediğin zaman deniz kenarında köşk alıyorsun, plajlarda geziyorsun, Avrupa'yı dolaşıyorsun, her şey parayla oluyor... Arkadaş filan lâzım değil; mühim olan para. Ama, görürsün bakalım ne mühimmiş.

Demek ki, *Lâ ilàhe illa'llàh* da bu. *Lâ ilàhe illa'llàh*, Allah'tan başka mâbud yoktur, ilâh yoktur demek. Her türlü başka gayeden siliniyor bununla. Sadece Allah, sadece Allah'ın rızası…

Bizim bayrağımız nedir müslüman olarak? Bizim sloganımız nedir, bizim şiârımız nedir?

إِلٰهِي أَنْتَ مَقْصُودِي ، وَرِضَاكَ مَطْلُوبِي !

(*İlâhî ente maksùdî*) "Yâ Rabbi! Maksadım sensin, hedefim sensin; ben seni istiyorum, seni özlüyorum, senin yolundan gitmek

istiyorum. (*Ve rıdàke matlûbî*) Gayem, senin rızâ-i şerîfini kazanmak. Sen benden râzı ol da beni sev, işte onu istiyorum, başka bir şey istemiyorum."

Gayemiz bu olacak. Bu olmadıktan sonra, *Lâ ilàhe illa'llàh* dediğin doğru değil. Fatiha'yı okuyuşun doğru değil. Günde kırk defa, (*İyyâke na'büdü ve iyyâke nestaîn*) diyorsun, yalan söylüyorsun. Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin huzuruna çıkıp çıkıp da, yalan söylüyorsun. Allah-u Teàlâ cümlemizi afv ü mağfiret eylesin...

(*Va'llàhu ekber*) Dördüncü cümle, *Allàhu ekber*. Allah hiç bir şeyle mukayese edilmez derecede uludur, azamet sahibidir. *Ekber*, büyük, en büyük demek ama ne kadar büyük? Hiç bir şeyle mukayese edilemeyecek kadar...

"—Hocam ben Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin azametini, büyüklüğünü nasıl anlayabilirim? Büyüklük sözünü söylüyor ama insan, gönlüme o mânâyı yerleştirip de tüylerimin diken diken olmasını istiyorum. Nasıl yapabilirim?"

Geceleyin gökyüzüne bak! Geceleyin gökyüzünün derinliğine bak, ne kadar derin... Öyle yıldızlar var ki astronomlar, yâni matematik bilen, alet edevât kullanan, üniversite bitirmiş, profesör olmuş adamlar söylüyorlar, "Beş milyon yılda ışığı geliyor." diyorlar.

Işık dediğin şey, bir saniyede, sen bir deyinceye kadar dünyanın etrafında yedi defa dolanıyor. Öyle hızlı giden bir şey ışık hızı... Saniyede 300.000. Şimdi bununla bir saniye geçecek, bir dakika geçecek, bir saat geçecek, bir gün geçecek, bir yıl geçecek... Beş milyon yılda geliyormuş ışığı bir yıldızın, meselâ. Daha ötede olanları da var.

Bu kâinâtın nesini gösteriyor?. Akıl almaz büyüklüğünü, azametini gösteriyor.

Pekiyi Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin bu kâinâtın neresine kadar hükümranlığı var da, neresinden sonra yok?

"—Öyle şey olur mu, hâşâ sümme hâşâ! Bu kâinât onun. O yarattı. Bu kâinâtın her yerinde halik o. Kàdir-i mutlak o. Her şeyi bilen, her şeye sahip olan, o yıldızların sahibi, o göğün, yerin sahibi, *Rabbü's-semâvâti ve'l-ard*, semâların, göğün sahibi Allah-u

Teàlâ Hazretleri.

"—Bu engin, uçsuz, bucaksız kâinâtın sahibi Allah-u Teàlâ Hazretleri olduğuna göre şimdi anladım Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin azametini…"

Hemen secdeye varır insan. Ayakta kalmaz ki, kalamaz zaten. Secdeye varır; "*Allàhu ekber*, sen büyüksün yâ Rabbi, mukayese kabul etmeyecek derecede büyüksün!"der.

İşte bu sözleri, bu mânâları düşünerek söyler de, günah kalır mı o kulda? Günaha mecal kalır mı? İnsan bu mânâları düşündükten sonra, acaba günah işlemeğe mecali kalır mı, hali kalır mı?

Demek ki, biz neden iyi müslüman değiliz? Daha biz müslümanlığın dört cümlesini öğrenememişiz de ondan. Her gün *Allàhu ekber* diyoruz, *Allàhu ekber*'i bilmiyoruz. Her gün *el-hamdü li'llâh* diyoruz kaç defa, *el-hamdü li'llâh*'ı bilmiyoruz. Kızınca *sübhàna'llah* diyoruz, hoşumuza gidince *sübhàna'llah* diyoruz, mânâsını bilmiyoruz... Ondanmış demek ki.

Allah-u Teàlâ Hazretleri cümlemize hayırlı, faydalı ilim ihsân etsin... Hayırlı ilim, insana fayda veren ilim. Laf yığını değil. Başkalarına gösteriş yapmak için, ona buna satmak için öğrenilen ilim değil. Bize fayda sağlasın, bizi yola getirsin, bizi Allah'ın sevdiği kul haline getirecek ilim nasib eylesin cümlemize.

d. Çok Sevaplı İki Kelime

Böyle olursa insan, bu sözleri söylerse günah kalmaz. Günaha mecal da kalmaz, eski işlenmiş günahlar da kalmaz. Yer bitirir bunlar. Başka hadis-i şerifler var bu hususta. Yâni bu sözler hafife alınmasın, küçük görülmesin. Sahih hadis-i şerif var, diyor ki Peygamber SAS Efendimiz:[5]

---

[5] Buhàrî, *Sahîh*, c.VI, s.2459, no:6304; Müslim, *Sahîh*, c.IV, s.2072, no:2694; Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.512, no:3467; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.II, s.1251, no:3806; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.232, no:7167; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.III, s.112, no:831; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.X, s.483, no:6096; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VI, s.53, no:29413; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.I, s.420, no:591; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.207, no:10666; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.X, s.400; Taberânî,

كَلِمَتَانِ خَفِيفَتَانِ عَلَى اللِّسَانِ ، ثَقِيلَتَانِ فِي الْمِيزَانِ ، حَبِيبَتَانِ إِلَى الرَّحْمنِ : سُبْحَانَ اللهِ وَبِحَمْدِهِ ، سُبْحَانَ اللهِ الْعَظِيمِ (خ. م. ت. ه.حم. حب. ع. ش. هب. حل. عن أبي هريرة)

(*Kelimetâni hafîfetâni ale'l-lisân*) "İki söz vardır ki, söylemesi dile söylemesi kolaydır; (*sakîletâni fi'l-mîzân*) mizanda, amel terazisinde, ahirette hesap görülürken ağır çeker; (*habîbetâni ile'r-rahmân*) Allah-u Teàlâ Hazretleri sever, Allah indinde makbuldür." Onlar nedir: "(*Sübhàna'llàhi ve bi-hamdihî, sübhàna'llàhi'l-azîm*)'dir." diyor bir hadis-i şerifte.

Demek ki, sözü küçük görme! Bir kitapta okumuştum ki: Kıyamet gününde bir zâtın hesabı yapılmış, vah zavallı, cehennemlik... Melekler cehenneme götürürken demiş ki:

"—Kulum bir şey demişti, onu hesaplamadınız..."

Bir yaprak düşmüş. Almışlar bakmışlar melekler, üzerinde *Lâ ilàhe illa'llàh* diyor. *Lâ ilàhe illa'llàh* demiş o kul, teraziye koymuşlar, öyle bir ağır bastırmış ki, öteki taraftakilerin hepsi yukarı çıkmış. Yâni, az söz değil bunlar ama, insan işte mü'min olsa... Bunu kâfir de meselâ kitapta okuyor, *Lâ ilàhe illa'llàh* diyor, bir faydası var mı? İnanarak söyleyecek insan. İnanarak söylemedi mi, bir faydası olmaz.

Bak burada diyor ki Hocamızın hocası merhum Gümüşhaneli Hazretleri, demiş ki bu sözlerin arkasından:[6]

لكن إنما يكون كذالك إذا حصلت معانيها في القلب أما مجرد تحريك السان بها مع الغفلة عن معانيها فليس من

Dua, c.I, s.482, no:1692; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.LXVI, s.239; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.700, no:2007.

[6] A. Ziyâeddin Gümüşhànevî, *Levâmiu'l-Ukùl*, c.III, s.338.

المكفرات شيء.

(*Lâkinne*) "Şu kadar var ki, (*innemâ yekûnü kezâlike izâ hasalat meànîhâ fi'l-kalbi*) bu sözler bu tesiri yapar, mânâsı gönle yerleştiği zaman, gönülde hasıl olduğu zaman yapar. Gönülde hasıl olmadığı zaman olmaz. Gönülde mânâsı hasıl olduğu zaman yapar. (*Emmâ mücerredü tahrîki'l-lisâni bihâ mea'l-gafleti an meânîhâ feleyse mine'l-mükeffirât*) Sadece dili kıpırdatmak, gaflete devam etmek, gafletle söylemek, manasından gafil olarak söylemek hiç insanın günahlarını affettirici bir şey değildir. Onun faydası yoktur."

Demek ki, mühim olan mânâ. Şimdi biz papağana ezberletsek... Var ya papağanlar... Öğreniyorlar kelimeleri ve söylüyorlar.

Ben bir papağan gördüm gri renkli, böyle çizgili bir papağan gördüm, üç defa peş peşe, *"Lâ ilàhe illa'llàh*" dedi. Sahibi öğretmiş. Hem de bayağı güzel söylüyor yâni. "*Lâ ilâhe illa'llah, lâ ilâhe illa'llah, lâ ilâhe illallah...*" Peş peşe üç tanesini söyleyebiliyor. Sonra baktım bülbül ötüyor veyahut saka kuşu ötüyor. Saka kuşu yok ortada. Karşısına saka kuşu koymuşlar onu da dinlemiş, onu da taklit ediyor papağan. Aynen taklit ediyor. Yâni, o kuş yok orada, o kuşun sesini taklit ediyor.

E şimdi papağan gibi, papağanın söylediği gibi bu sözleri söylemenin bir faydası var mı? Yok. Teyp söylese, teybe bir şey var mı? Yâni, teyp kendisi bu sözü söylese kıymeti var mı?. Yok. Mühim olan mânâ ve o mânânın insanın gönlüne yerleşmesi. Gönül dediğimiz şey var ya, insanın gönlüne girecek bu. Gafletten kurtulacak insan, bunun mânâsını yaşayacak.

e. Dua Etmenin Usûlü

Bir hadis-i şerif daha söyleyelim. Müteakip hadis-i şerifte Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[7]

---

[7] Müslim, *Sahîh*, c.IV, s.2068, no:2688; Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.521, no:3487; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.107, no:12068; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.III, s.217, no:936; Buhàrî, *Edebü'l-Müfred*, c.I, s.253, no:728; Ebû Ya'lâ, *Müsned*,

سُبْحَانَ اللهِ ! إِنَّكَ لاَ تُطِيقُهُ ، وَلاَ تَسْتَطِيعُهُ. هَلاَّ قُلْتَ: اَللَّهُمَّ رَبَّنَا

آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً ، وَ فِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً ، وَ قِنَا عَذَابَ النَّارِ

(حم. خ. في الأدب ، م. ت. ن. ع. حب. هب. عن أنس)

RE. 295/12 (*Sübhàna'llàh! İnneke lâ tutîkuhû, ve lâ testatîuhû.*

---

c.VI, s.404, no:3759; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VI, s.43, no:29340; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.237, no:10147; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.260, no:10892; İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.I, s.269, no:542; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.II, s.329; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.411, no:1399; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.II, s.491; Tahàvî, *Müşkilü'l-Âsâr*, c.V, s.55, no:1726; Taberânî, *Dua*, c.I, s.560, no:2016; Abdullah ibn-i Mübârek, *Zühd*, c.I, s.347, no:973; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.VII, s.216; Zehebî, *Tezkiretü'l-Huffâz*, c.IV, s.1357, no:1103; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.II, s.111, no:3199; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.226, no:12987.

Hellâ kulte: Allàhümme rabbenâ âtinâ fi'd-dünyâ haseneten, ve fi'l-âhireti haseneten, ve kınâ azâbe'n-nâr.)

Peygamber Efendimiz demiş ki:

"*Sübhàna'llàh*!" Buradaki *sübhàna'llàh*, Allah'ı tesbih ederim, Allah her türlü noksandan münezzehtir demek ama, şaşırmış da ondan böyle söylemiş Peygamber Efendimiz, hayret etmiş. Hani biz de "*Fesübhàna'llàh*! Allah Allah!" deriz ya, öyle söylemiş yâni. "*Sübhàna'llàh*!" demiş Peygamber Efendimiz bir kimsenin karşısında. Ondan sonra da demiş ki:

(*İnneke lâ tütîkuhû*) "Sen buna tahammül edemezsin, (*ve lâ testatîuhû*) istetaat getiremezsin, gücün yetmez bunu yüklenmeğe, omuzların dayanmaz bu yüke... (*Hellâ kulte*) Şöyle deseydin ya, şöyle demen mümkün olmaz mıydı:

(*Allaàhümme rabbenâ âtinâ fi'd-dünyâ haseneten*) 'Ey Allah'ım, ey Rabbim, bize dünyada iyilik ver, (*ve fi'l-âhireti haseneten*) ahirette de iyilik ver; (*ve kınâ azâbe'n-nâr*) bizi cehennemin azabından hıfzeyle, koru, sakla yâ Rabbi!' deseydin ya." demiş.

Ne zaman demiş bunu?

Peygamber Efendimiz'in hizmetinde bulunan sahabi Enes ibn-i Malik RA diyor ki:

أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيهِ وَسَلَّم ، عَادَ رَجُلاً ، قَدْ جُهِدَ حَتَى صَارَ مِثْلَ الْفَرْخِ ، فَقَالَ لَهُ: أَمَا كُنْتَ تَدْعُو ، أَمَا كُنْتَ تَسْأَلُ رَبَّكَ الْعَافِيَةَ ؟ قَالَ كُنْتُ أَقُولُ: اَللَّهُمَّ مَا كُنْتَ مُعَاقِبِي بِهِ فِي الآخِرَةِ فَعَجِّلْهُ لِي فِي الدُّنْيَا .

قَالَ فَذَكَرَهُ.

(Enne'n-nebiyye salla'llàhu aleyhi ve selem, âde racülen) "Peygamber Efendimiz bir hasta ziyaretine gitti." *İàdetü'l-marîd*, hasta ziyaret etmek.

(*Âde racülen*) "Bir adamı ziyarete gitti, (*kad cühide*) erimiş,

takati tükenmiş, bitmiş bir adam. (*Hattâ sâre misle ferhin*) Kuş yavrusu gibi kalmış, civciv gibi kalmış.” Yâni, o kadar küçük değil ama, erimiş hastalıktan, sıkıntıdan, ufalmış ufalmış, insanlıktan çıkmış neredeyse… O kadar böyle küçülmüş, bir deri bir kemik kalmış, böyle bir hasta... O zaman şaşırmış, (*fekàle lehû*) ona demiş ki Peygamber ASS:

(*Emâ künte ted'ù*) “Dua etmez miydin sen? Bu ne hal? Dua etmez misin, dua bilmez misin, Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne dua etmez miydin? (*Emâ künte tes'elü rabbeke'l-àfiyete*) Rabbinden afiyet istemez miydin? Bu ne hal? Nasıl düştün bu hale, Allah'a dua etmez miydin sen? Allah'tan afiyet dilemez miydin mübarek? Bu ne hal?” diye sormuş.

Bakın cevaba! (*Kàle*) O hasta demiş ki:

(*Küntü ekùlü*) “Yâ Rasûlallah, ben diyordum ki: (*Allàhümme*) ‘Ey Rabbim, ey Allah'ım! (*Mâ künte muàkıbî bihî fi'l-âhireti feaccilhi fi'd-dünyâ*) Sen beni ahirette ne sebepten cezalandıracaksan, cehenneme atacaksan, bana o cezayı dünyada ver de bu dünyada çekeyim, ahirette kurtulayım! Ahirette dayanamam, bu dünya hayatı nasıl olsa geçici, sen bana ceza olarak ahirette ne vereceksen, (*feaccilhi fi'd-dünyâ*) acele et, bana bu dünyada ver o belâyı, sıkıntıyı da, ahiretim rahat olsun!' diyordum.” demiş.

Doğru mu bunu düşüncesi? Yanlış. Yanlış olduğunu Peygamber Efendimiz söylüyor. Böyle dua olur mu? Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin hazinelerinden, lütfundan, kereminden, şefkatinden ümit kesilir mi mübarek! Yâni, ne biçim şey böyle. Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin hazinesinden eksilir mi? Dünyada da hayır iste, ahirette de hayır iste… Sana dünyada hayır verdiği zaman, ahirete kalmadı mı diyecek Allah-u Teàlâ Hazretleri? Sonsuz hazinesi.

“—Yâ Rabbi! Ben yüzü kara bir kulum, müflis bir kulum, şimdiye kadar sana hiç iyi kulluk edemedim yâ Rabbi! Cezamı hak ettim, cehennemin ta dibini boylayacak kadar bir kusurlu kulum ama, senin rahmetin çok, bana dünyada da ahirette de iyilik ver yâ Rabbi! Beni sevdiğin huylarla huylandır. Sevdiğin amellerine muvaffak et… Sevdiğin yollarda yürüt. Sevdiğin kullarına arkadaş et. Bundan sonra bari beni koru.

Sen korursan, elimden tutarsan, ben doğru yolu bulurum. Hak yolda giderim. Aman yâ Rabbi, ben hatamı bildim; hakkım haddim değil senden iyi bir şey istemek, lütuf istemek ama, ne yapayım ki senin hazinen sonsuz, lütfun sonsuz yâ Rabbi!" dese insan, dünyada da ahirette de iyilik istese, daha iyi. Doğrusu bu.

Peygamber Efendimiz öyle diyor:

"—Sübhàna'llah! Allah Allah! Ne acaip iş yapmışsın!" diye şaşırmış. "Sen buna takat getiremezsin. Ahiretin cezasını dünyada çekmeğe insan takat getiremez."

Bundan bir ders daha çıkıyor: Vay başımıza geleceklere, Allah korusun! Ahiretin cezasına bak ki, adamcağız böyle demiş diye kuş yavrusuna dönmüş. İnsanlıktan çıkmış da küçülmüş, erimiş, kuş yavrusuna dönmüş.

Estağfiru'llah el-azîm ve etûbü ileyk! Aman yâ Rabbi, sen bizi affeyle, sevdiğin huylarla huylandır, sevdiğin amellere muvaffak eyle, sevdiğin yollarda yürüt… Ahirette de, dünyada da iyilikler, hoşluklar ver, bizi iki cihanda mes'ud, bahtiyâr eyle... Hazinelerin sonsuz yâ Rabbi!

Fâtiha-i şerîfe mea'l-besmele!

17. 05. 1981 - İskenderpaşa

02. ALLAH'IN SEVDİĞİ VE SEVMEDİĞİ AMELLER

Eùzü bi'llâhi mine'ş-şeytâni'r-racîm.

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

Rabbi'şrah lî sadrî, ve yessir lî emrî, va'hlül ukdeten min lisânî, yefkahû kavlî, ve üfevvidu emrî ila'llàhi, inna'llàhe basîrun bi'l-ibâd...

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-àlemîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ hayri halkıhî muhammedin ve âlihî ve sahbihî ve men tebiahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd-dîn...

Emmâ ba'dü fa'lemû eyyühe'l-ihvân feinne efdale'l-kitâbi kitâbu'llàh, ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llàhu aleyhi ve sellem... Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ, ve külle muhdesin bid'ah, ve külle bid'atin dalâleh, ve külle dalâletin ve sâhibehâ fi'n-nâr... Ve bi's-senedi's-sahîhi'l-muttasili ile'n-nebiyyi salla'llàhu aleyhi ve selleme ennehû kàl:

سَبِّحِي الله مائَة تَسْبِيحَةٍ ، فَإِنَّهَا تَعْدِلُ لَكِ مِائَةَ رَقَبَةٍ تُعْتِقِيهَا مِنْ وَلَدِ إِسْمَاعِيلَ ؛ وَاحْمَدِي الله مائَة تَحْمِيدَةٍ ، فَإِنَّهَا تَعْدِلُ لَكَ مائَة فَرَسٍ مُسْرجَةٍ مُلْجَمَةٍ ، تَحْمِلِينَ عَلَيْهَا فِي سَبِيلِ الله ؛ وَكَبِّرِي الله مائَةَ تَكْبِيرَةٍ ، فَإِنَّهَا تَعْدِلُ لَكِ مائَة بَدَنَةٍ مُقَلَّدَةٍ مُتَقَبَّلَةٍ ؛ وَ هَلِّلِي الله مائَةَ تَهْلِيلَةٍ ، فَإِنَّهَا تَملأُ مَا بَيْنَ السَّمَاءِ وَ الأَرْضِ ؛ وَلاَ يُرفَعُ يَومَئِذٍ لأَحَدٍ عَمَلٌ أَفْضَلُ مِنْهَا ، إِلاَّ أَنْ يَأْتِي بِمِثْلِ مَا أَتَيْتِ (حم . ك . طب. هب. عن أم هانيء)

RE. 295/13 (*Sebbihi'llâhe miete tesbîhah, feinnehâ ta'dülü leki miete rakabetin tu'tikîhâ min veledi ismâîl...*) *İlâ âhiri'l-hadîs.*

Muhterem müslümanlar!

Üstâzımız Gümüşhaneli Ahmed Ziyâeddin Efendi Hazretleri'nin cem eylemiş olduğu *Râmûzü'l-Ehâdis* isimli hadis kitabından hadisleri okumağa devam edeceğiz

Dersimize başlamadan önce, evvelâ Peygamberimiz Muhammed-i Mustafâ SAS Efendimiz Hazretleri'nin ruhu için, sonra cümle enbiyânın, evliyânın, asfiyânın ruhları için, sâdâtımızın, meşâyihımızın ruhları için, bu eserin içindeki hadis-i şerîflerin bize kadar gelmesinde emeği geçmiş olan ruvâtın, ravilerin ve ulemânın ruhları için, eserin müellifinin, hocalarının ve talebelerinin ve yakınlarının ruhları için ve uzaktan yakından bu hadis-i şerîfleri dinlemek üzere şu meclise teşrif eden siz müslüman kardeşlerimizin cümle geçmişlerinin ruhları için bir Fâtihâ, üç İhlâs-ı Şerîf hediye edelim...

....

a. Bazı Tesbihlerin Faziletleri

Baş tarafını okuduğum hadis-i şerifte Peygamber SAS Efendimiz tesbihlerin faziletleri hakkında bizi irşâd ediyor. Bu hadis-i şerifi Ümm-ü Hânî RA rivâyet eylemiş. Raviyesi o... Ümm-ü Hânî Hazretleri, Hazret-i Ali KV Hazretleri'nin kız kardeşidir. Bu hadis-i Şerifi Peygamber SAS Efendimiz'in irad buyurmasının sebebini şöyle anlatıyor:

قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللّٰهِ ! كَبُرَتْ سِنِّي ، وَرَقَّ عَظْمِي ، فَدُلَّنِي عَلٰى عَمَلٍ يُدْخِلُنِي الْجَنَّةَ.

(*Kultü: Yâ rasûla'llàh! Kebüret sinnî*) "Bir gün dedim ki: 'Ey Allah'ın elçisi, ey Allah'ın Rasûlü, yaşım büyüdü, ihtiyarladım; (*ve rakka azmî*) kemiklerim ihtiyarlıktan eridi, inceldi. (*Fedüllenî alâ amelin yüdhilni'l-cenneh*) Bana bir amel, yapılacak bir iş tavsiye

eyle, ben onu yaptığım zaman o amel beni cennete soksun. Benim cennete girmeme sebep olacak bir şeyi, bana tavsiye buyur yâ Rasûlallah!' dedim. Onun üzerine, Peygamber SAS Efendimiz bu tavsiyede bulundu."

Bakalım bu tavsiye ne imiş:[8]

سَبِّحِي اللهَ مِائَةَ تَسْبِيحَةٍ ، فَإِنَّهَا تَعْدِلُ لَكِ مِائَةَ رَقَبَةٍ تُعْتِقِيهَا مِنْ وَلَدِ إِسْمَاعِيلَ ؛ وَاحْمَدِي اللهَ مِائَةَ تَحْمِيدَةٍ ، فَإِنَّهَا تَعْدِلُ لَكَ مِائَةَ فَرَسٍ مُسْرَجَةٍ مُلْجَمَةٍ ، تَحْمِلِينَ عَلَيْهَا فِي سَبِيلِ اللهِ ؛ وَكَبِّرِي اللهَ مِائَةَ تَكْبِيرَةٍ ، فَإِنَّهَا تَعْدِلُ لَكِ مِائَةَ بَدَنَةٍ مُقَلَّدَةٍ مُتَقَبَّلَةٍ ؛ وَ هَلِّلِي اللهَ مِائَةَ تَهْلِيلَةٍ ، فَإِنَّهَا تَمْلأُ مَا بَيْنَ السَّمَاءِ وَ الأَرْضِ ؛ وَلاَ يُرْفَعُ يَوْمَئِذٍ لأَحَدٍ عَمَلٌ أَفْضَلُ مِنْهَا ، إِلاَّ أَنْ يَأْتِي بِمِثْلِ مَا أَتَيْتِ (حم . ك . طب. هب. عن أم هانىء)

RE. 295/13 (*Sebbihi'llâhe miete tesbîhatin*) "Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne yüz defa tesbih eylersin." *Tesbih* demek, *Sübhàna'llàh* demek. *Sübhàne rabbiye'l-azîm*, *Sübhàne rabbiye'l-a'lâ, Sübhana'llàh*, *Sübhàna'llàhi ve bi-hamdihî...* İçinde

---

[8] Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.VI, s.344, no:26956; Hàkim, *Müstedrek*, c.I, s.695, no:1893; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XXIV, s.414, no:1008; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.IV, s.288, no:4223; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VI, s.49, no:29385; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.I, s.432, no:621; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.211, no:10680; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.XXVI, s.121, no:5468; Ümm-ü Hânî RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.X, s.108, no:16867; *Kenzü'l-Ummâl*, c.II, s.200, no:3450; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.236, no:13012.

Sübhàna'llàh sözü geçen sözlerin hepsi —uzun cümle, kısa cümle— birer tesbihtir.

Mânâsını geçen hafta kısaca anlatmıştık ki, yine tekrar edelim:

"—Yâ Rabbi, sen her türlü noksandan münezzehsin! Her vasfın en kâmil, en tam… Senin noksanın, kusurun, eksiğin yok; yaptığın işlerin hepsi çok güzel! Her şey en güzel, en olgun, en yüksek, en çok derecede sende mevcut yâ Rabbi!" demek.

Yâni, "Sende hiç bir kusur görmek mümkün değil, hiç bir eksiklik görmek mümkün değil. Seni her türlü noksandan, eksiklikten, hatadan, kusurdan, kudretsizlikten, güçsüzlükten, bilmezlikten tenzih eylerim; sen böyle şeylerden berî ve münezzehsin yâ Rabbi!" demek.

Bu kısa cümle, bu kadar güzel mânâları ihtiva ediyor. Tabii, dillerin bir özelliği bu... Her dilin kendine göre tabirleri var. Nasıl bizde de bazen bir küçücük söz, büyük mânâlar ihtiva eder. Bazen bir atasözünün, bir halk tabirinin bir iki kelimesi, satırlarla, sayfalarla söylenecek sözü bize anlatıyor, bitiyor iş. *Sübhàna'llàh* da böyle güzel bir şey.

İşte, "İhtiyarladım, artık kemiklerim inceldi; bana, beni cennete sokacak bir amel öğret!" dediği zaman Peygamber Efendimiz o akrabası olan, amcazâdesi olan, Hazret-i Ali Efendimiz'in ablası olan Ümm-ü Hânî'ye demiş ki:

1. (*Sebbihi'llahe miete tesbîhatin*) "Yüz defa tesbih çekersin. Yâni, '*Sübhàna'llàh, Sübhàna'llàh, Sübhàna'llàh...*' diye yüz defa söylersin. (*Feinnehâ*) Zira bu tesbih, (*ta'dülü leki miete rakabetin tu'tikîhâ min veledi ismâîl*) senin için Hazret-i İsmâil'in soyundan, onun evlâdından yüz tane köleyi âzâd etmek kadar sevap kazandırır."

Hazret-i İsmâil, Hazret-i İbrâhim AS'ın mâlûm, meşhur oğlu ve peygamberlerden. Ne kadar itaat, ne kadar güzel huy sahibi ki, babası İbrâhim AS:

"—Oğulcuğum! Rüyada seni kesiyor gördüm. Seni kestiğimi gördüm. Rüyamda bana böyle bildirdiler." dediği zaman;

يَاأَبَتِ افْعَلْ مَا تُؤْمَرُ سَتَجِدُنِي إِنْ شَاءَ اللّٰهُ مِنَ الصَّابِرِينَ (الصفات:١٠٢)

(*Yâ ebeti'f'al mâ tü'merü*) "Ey babacığım emrolunduğun şeyi yap! Yâni, kesmen gerekiyorsa, kes! (*Setecidunî inşâa'llàhu mine's-sàbirîn*) İnşâallah sen beni sabredicilerden göreceksin. Sabredeceğim, sana itiraz etmeyeceğim. Yâni feryâd ü figan da etmeyeceğim, karşı da gelmeyeceğim." (Saffât, 37/102) diyor.

İtaate bak! Allah-u Teàlâ Hazretleri karşısında can neymiş, boyun veriyor yâni. "Babacığım, nasıl emrolunmuşsan öyle yap! Vur boynuma bıçağı!" diyor yâni. Öyle bir zât-ı celîl.

Tabii, Peygamber Efendimiz'in dedelerinden. Peygamber Efendimiz Hazret-i İsmâil AS'ın soyundan geldi. Onun için, Kurban Bayramı'nda kurban kesiyoruz ya biz, işte o zamandan töre olmuş. Allah-u Teàlâ Hazretleri imtihan ediyor. Kesmeğe kalkıştı, ötekisi itaat etti, berikisi kesmeğe kalktı. Şu itaatin yüksekliğine bak ki, Allah-u Teàlâ Hazretleri emrediyor, sevgili oğlunu kesiyor.

Tabii, onun da nice nice hikmetleri var. Hazret-i İsmâil AS öyle kıymetliydi ki, sonradan doğdu, sonradan oldu, çocuğu olmadı İbrâhim AS'ın. Olmadı olmadı, ondan sonra oldu. Uzun

hikâyeler... Öyle kıymetli oğul…

Allah-u Teàlâ Hazretleri kendi sevgisinin önüne hiç bir sevginin geçmesini istemez. Sadece Allah-u Teàlâ Hazretleri sevilecek. İmtihan ediyor:

"—Bakalım bu Hazret-i İsmâil doğdu, Hazret-i İbrâhim AS ona çok büyük sevgi duyuyor, itaatkâr, tertemiz bir genç, yavru. Bakalım, bu evlâdından da vaz geçecek mi benim için?"

İmtihanın büyüklüğüne bak! Allah korusun, yâni insanlar çok zayıf mahlûklarız. Küçük küçük imtihanlar olur malımızdan, hastalık olur, malımıza bazı hastalıklar gelir, başımıza bazı sıkıntılar gelir. Bazı insanlar feryâd ü figân ediyor, hemen isyana yöneliyor. Halbuki sabredecek. Bak, peygamberler Allah'ın en sevgili kulları olduğu halde nasıl imtihanlar geçiriyorlar. Ondan büyük oluyor onlar. O imtihanlara karşı takındıkları tavırların büyüklüğünden, büyük insan oluyorlar. İnsan durup dururken büyük insan olmaz.

Hazret-i İbrâhim AS misafir olmadan sofraya oturmazmış. Allah sevgisinden, Allah korkusundan gözü daima yaşlıymış. Çok âh u figân eden, gözü yaşlı, rakîk, hassas, zarif, nazik bir kimseymiş.

إِنَّ إِبْرَاهِيمَ لَأَوَّاهٌ حَلِيمٌ (التوبة: ١١٤)

(*İnne ibrâhîme leevvâhün halîm*) [Muhakkak ki İbrâhim AS çok tazarru ve niyaz eden, çok yumuşak huylu, ezaya karşı sabırlı, halim bir kimse idi.] (Tevbe, 9/114) buyruluyor.

İbrâhim AS; davası için o da canını feda etti, ateşe atılmağa râzı oldu, o da ateşlerden döndü. Ateşe yaktırmadı Allah-u Teàlâ Hazretleri İbrâhim AS'ı.

Onun da nice imtihanları var. Koca bir şehir bir tarafa, İbrâhim AS bir tarafa. Ailesi puta tapıyor, ötekiler, çevresindeki yakınları, halk, ahali, hepsi puta tapıyor... O tapmadı puta. Putlara boyun eğmedi. Uzun mücadeleler sonunda, onlar bir gün şehirden uzaklaştığı zaman puthanelerine girdi, hepsinin putlarını parçaladı. Baltayı da götürdü büyük putun başına astı.

Döndüler, geldiler, baktılar ki putlar perişan olmuş. Kim yaptı bunu?

قَالُوا مَنْ فَعَلَ هٰذَا بِآلِهَتِنَا إِنَّهُ لَمِنَ الظَّالِمِينَ (الأنبياء: ٥٩)

(*Kàlû men feale hâzâ bi-âlihetinâ*) "'Bizim putlarımıza, bizim tapındığımız mâbudlara, ilâhlara bu işi kim yaptı? (*İnnehû lemine'z*-zàlimîn.) Muhakkak o, zalimlerden biridir.' dediler." (Enbiyâ, 21/59)

قَالُوا سَمِعْنَا فَتًى يَذْكُرُهُمْ يُقَالُ لَهُ إِبْرَاهِيمُ (الأنبياء: ٦٠)

(*Kàlû semi'nâ feten yezkürühüm yukàlü lehû ibrâhîm*) [Bir kısmı: "Bunları diline dolayan bir genç duyduk; kendisine İbrâhim denilirmiş." dediler.] "İbrâhim denilen bir yiğit delikanlı var, o hep aleyhinde konuşup duruyordu, yapsa yapsa o yapmıştır." (Enbiyâ,

21/60) dediler. *Feten, fetâ*, yiğit, delikanlı.

قَالُوا فَأْتُوا بِهِ عَلٰى أَعْيُنِ النَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَشْهَدُونَ (الأنبياء: ٦١)

(*Kàlû fe'tû bihî alâ a'yüni'n-nâsi leallehüm yeşhedûn*) "O halde onu insanların gözleri önüne getirin! Olur ki, onlar da aleyhinde şâhitlik ederler." dediler

Getirdiler, insanların huzurunda sorguya çektiler:

قَالُوا أَأَنْتَ فَعَلْتَ هٰذَا بِآلِهَتِنَا يَاإِبْرَاهِيمُ (الأنبياء: ٦٢)

(*Kàlû e ente fealte hâzâ bi-âlihetinâ yâ ibrâhîm*) "'Ey İbrâhim, bunu sen mi yaptın bizim putlarımıza?' dediler." (Enbiyâ, 21/62)

قَالَ بَلْ فَعَلَهُ كَبِيرُهُمْ هٰذَا فَاسْأَلُوهُمْ إِنْ كَانُوا يَنطِقُونَ (الأنبياء: ٦٣)

(*Kàle bel fealehû kebîruhüm hâzâ fe's'elûhüm in kânû yantıkùn.)* "'Belki de şu büyükleri yapmıştır; sorun onlara, eğer konuşurlarsa, söylesinler.' dedi." (Enbiyâ, 21/63)

Dediler ki:

لَقَدْ عَلِمْتَ مَا هٰؤُلَاءِ يَنْطِقُونَ (الأنبياء: ٦٥)

(*Lekad alimte mâ hâülâi yantıkùn*) "Biliyorsun ki, konuşmaz bunlar." (Enbiyâ, 21/65)

قَالَ أَفَتَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ مَا لاَ يَنفَعُكُمْ شَيْئًا وَلاَ يَضُرُّكُمْ
(الأنبياء: ٦٦)

(*Kàle efeta'büdûne min dûni'llâhi mâ lâ yenfaukûm şey'en ve lâ yedurruküm*) "İbrâhim AS: 'Öyleyse, Allah'ı bırakıp da, size hiç bir fayda ve zarar vermeyen bir şeye hâla tapacak mısınız?' dedi."

(Enbiyâ, 21/6٦)

"—E madem konuşmaz, madem kendisini müdafaa edemez, madem başına gelen zararı def edemez, kendisine bir fayda sağlayamaz; ne diye taparsınız be adamlar?" demek istedi.

Tabii, cevap yok... Böyle makul söze cevap mı olur? Cevap yok. Cevap olmayınca ne olur? O zaman zorbalık olur. Mantık bittiği yerde, karşı tarafın karşısında mağlup olursa, o zaman hasım başlar kaba kuvvete, zorbalığa...

قَالُوا حَرِّقُوهُ وَانصُرُوا آلِهَتَكُمْ إِنْ كُنتُمْ فَاعِلِينَ (الأنبياء:٦٨)

(*Kàlû harrikùhü ve'nsurû âliheteküm in küntüm fâilîn*) "'Haydi bakalım, iş yapacaksanız bunu yakın da, mâbudlarınıza yardım edin!' dediler." (Enbiyâ, 21/68)

Ama Allah, ateşin de sahibi, her şeyin sahibi; ateşe yaktırmadı İbrâhim AS'ı.

يَانَارُ كُونِي بَرْدًا وَسَلاَمًا عَلَى إِبْرَاهِيمَ (الأنبياء:٦٩)

(*Yâ nâru kûnî berden ve selâmen alâ ibrâhim*) "İbrâhim AS için soğuk ol, selâmetlik ol ey ateş!" (Enbiyâ, 21/69) dedi.

Nasıl şekilde olduysa... Bir arkadaşımız var mühendis, izah ediyor, diyor ki:

"—Böyle dağlar gibi odunları birden tutuşturursan, dumanı çöker. Dumanı çöktüğü zaman, oksijensizlikten ateş yanmaz, böylece kurtulur." filan ama...

Nasıl kurtulursa kurtulsun. Biz onun inceliğini, teferruatını bilmiyoruz. O kadar ateşi yaktılar, mancınıkla attılar ama Allah-u Teàlâ Hazretleri yaktırmadı işte... İbrâhim AS'ı kurtardı. Netice itibariyle mühim olan o. Sevdiği kulunu nasıl korudu, kurtardı. Bak, o da canını ortaya koyarak, Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne bağlılığını gösteriyor.

Halîlu'llah, Allah'ın samimi dostu mânâsına. Halîl, samimi dost demek. İbrâhim AS'ın vasfı *Halîlu'llah*. İsmâil AS'ın vasfı *Zebîhu'llah*. O da Allah'ın kurbanı. O da kurban olacaktı ya, sonradan Allah-u Teàlâ Hazretleri izin vermedi.

Bir kitapta okudum, rivayete göre melekler sormuşlar İbrâhim AS hakkında:

"—Yâ Rabbi! Neden bu zâtı kendine halîl ittihaz eyledin; neden samimi dost eyledin bu kimseyi?"

"—Gidin, sorun bakalım!" demiş.

Melekler insan suretine girmişler, gitmişler İbrâhim AS sürüleri otlatmaktaymış ama o kadar çok sürüsü varmış... İşte uzun uzun tasvir ediliyor kitapta.

"—Bunlar kimin?" diye soruyorlar İbrâhim AS'a.

"—Allah'ın ama ben bekçisiyim. Sen 'Allah' de, sana üçte birini vereyim!" diyor.

"—Allah…" diyor,

"—Üçte birini bağışladım. Bir daha 'Allah…' dersen üçte birini daha veririm!" diyor.

Koca sürüler. Böyle her tarafı, dağı taşı tutmuş sürüler... Bir kere daha, "Allah…" diyor,

"—Öteki üçte birini de verdim. Bir kere daha dersen hepsini, tamamını veririm." diyor.

Bir kere daha "Allah…" diyor. O zaman:

"—Bütün sürüleri, hepsini sana verdim. Bir daha 'Allah…' dersen, kendimi de sana bağışlarım, ben de senin kölen olurum." diyor.

Melekler geliyorlar:

"—Yâ Rabbi! Dostunmuş hakikaten… Neden dostun olduğunu anladık." diyorlar.

İşte İsmâil AS, böyle bir babanın oğlu ve kıymetli bir zât. İsmâil AS'ın evlâdı da öyle kıymetli. Çünkü, Peygamber SAS Efendimiz gelecek o sülâleden. Öyle kıymetli bir sülâle... O sülâleden olan bir insan, herhangi bir şekilde bir yere köle olduysa, onun o kölelikten kurtarılması daha kıymetli bir şey oluyor. Lalettayin bir insan değil.

"—Allah yanında makbul olan bir aileden, asaletli bir aileden yüz tane köleyi azad etmiş gibi sana sevap verilir." diyor Ümmü Hânî RA'ya Peygamber Efendimiz.

2. (*Va'hmedi'llâhe miete tahmîdetin*) "Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne yüz defa da hamd eyle." *El-hamdü lillâh* demek. *El-hamdü lillâh*'ın mânâsını da geçen hafta söylemiştik ki:

"—Yâ Rabbi! Her türlü övgüler, medihler, senâlar sana lâyıktır, sana şâyestedir, sana râcîdir, sana gider. Ben neyi methetsem hàlikı sensin, sonunda seni methetmiş olurum. Her şey, her türlü övmeler sana lâyıktır." demek hamd.

Sübhàn olunca Allah, noksandan münezzeh olunca elbette hamd de edilecek kendisine. Çünkü kusursuz olan, her bakımdan tam olan methedilir. "Yüz defa da hamd et Allah'a..." diye tavsiye ediyor.

(*Feinnehâ ta'dilü leki miete feresin müserreceten mülcemeten tahmilîne aleyhâ fi sebili'llâh*) "Allah yolunda cihad etmek üzere üzerine bindiğin dizginlenmiş, eğerlenmiş yüz tane ata bedeldir bu hamdler."

Allah yolunda insanın harb malzemesi, cihad malzemesi hazırlaması, savaşmaya hazır malzeme... At o zaman en kıymetli şey. Yâni, bu günün artık tankı mı diyelim, o kadar önemli bir şey. Atlı oldu mu insan, hem de böyle eğerlenmiş, dizginlenmiş, harbe hazırlanmış oldu mu, gayet kıymetli oluyor. "Harpte kullanmak

üzere hazırlanmış yüz tane at yerine geçer, senin bu yüz defa hamd etmen." diyor.

Devam ediyor:

3. (*Ve kebbiri'llâhe miete tekbîretin*) "Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne yüz defa tekbir getir." *Tekbir* de *Allàhu ekber* demek. *Allàhu ekber*'in mânâsı da, "Allah-u Teàlâ Hazretleri sonsuz azamet, celâl, kibriyâ sahibi" demek. Yâni, "Sonsuz derecede ulu ve büyük zât-ı celîl" demek. *Allàhu ekber* demek, "Allah-u Teàlâ Hazretleri hiç bir şeyle mukayese edilemeyecek kadar azamet sahibidir, uludur, yücedir, yüksektir, büyüktür." demek.

"—Böyle yüz defa *Allàhu ekber* dersen, (*feinnehâ ta'dülü leki*) bu senin için muadil olur; (*miete bedenetin mukalledetin mütekabbeletin*) boyunlarına süsler takılmış ve makbul, Allah tarafından kabul olunmuş yüz tane kurbanlığa muadildir senin bu *Allàhu ekber* demen."

4. (*Ve hellili'llâhe miete tehlîletin*) "Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne yüz defa da tehlîl getir." *Tehlîl* de, *Lâ ilâhe illa'llah* demek. "Allah'tan başka mâbud yok, tapılacak, sevilecek, gönül bağlanacak, ibadet edilecek varlık yok; sadece Allah-u Teàlâ Hazretleri var." demek.

"—Bunu da yüz defa söylersen, (*feinnehâ temleu mâ beyne'ssemâi ve'l-ard*) bu semâ ile arzın arasını doldurur. O kadar azametli, o kadar sevap bakımından yüksektir ki, semâ ile arzın arasını doldurur bunun sevabı."

(*Ve lâ yurfeu yevme izin li-ehadin amelün efdalü minhâ ilâ en ye'tiye bi-misli mâ eteyti*) "Ve o gün..." Hangi gün kasdediliyor? Kıyamet günü… "İnsanların hesaplarının görüldüğü, amellerinin tartıldığı, muhasebelerinin yapıldığı, bahtiyarların cennete, mücrimlerin kusurluların, suçluların, kabahatlilerin cehenneme sevk edildiği o gün, hiç bir kimse için daha faziletli bir amel yükseltilmez, getirilmez o mizanın olduğu yere; (*illâ en ye'tiye bi-misli mâ eteyti*) ancak senin yaptığın gibi yapanın durumu müstesna..."

Yâni, "Senin yaptığın şeyi aynen yapmışsa ne âlâ; yapmamışsa bu kadar, bunun derecesine yükselecek bir şeyi kimse yapamamış

olur. Mizanda en çok ağır çekecek bir ibadettir.” diye Peygamber ASS Efendimiz böyle tavsiye buyurmuş.

Bu hadis-i şeriften neler çıkıyor, hangi dersler çıkıyor? Aklımızın aldığı kadarıyla izah edelim. Bizim bugün Türkiye'mizde çok akıllı insanlar var. Serâpâ, baştan tırnağa kadar akıl kesilmişler.

“—Ne lüzum var fazla tesbih çekmeğe, fazla *Allah* demeğe, fazla *Lâ ilâhe illa'llah* demeğe...” diyorlar.

Lüzumsuzmuş... Bak Rasûlüllah SAS Efendimiz ne diyor. Onların kulağına küpe olsun. Yâni zikri, fikri, tesbihi, tekbiri, tehlili küçümseyen, önemsemeyenler var. Bu hadis-i şerif sahih bir hadis-i şeriftir, sağlam bir hadis-i şeriftir. Bak sevgili akrabasından, sevdiği bir kimseye Peygamber Efendimiz neler tavsiye ediyor.

Sonra mübarek, sen her namazın arkasından, “*Sübhana'llàh, El-hamdü li'llâh, Allàhu ekber*” demiyor musun da, böyle geçiyorsun zikrin tesbihin aleyhine?

Hem de din namına... Hani dinsiz bir insan bunların lüzumu yok dese... Kâfir, kâfircik, aklı ermiyor ki, elbette böyle diyecek. İnsan makul karşılar ama hem namaz kılıyor, hem de biraz Arapça vs. filân da biliyor... Efendim bunlara lüzum yok diyor. Böyle hadis-i şerifleri görmez mi, görünce ibret almaz mı? Bak Peygamber SAS Efendimiz bunları böyle tavsiye buyurmuş.

Demek ki insan, her gün yüz defa *Sübhana'llàh* dese, yüz defa *El-hamdü li'llâh* dese, yüz defa *Allàhu ekber* dese, yüz defa *Lâ ilahe illa'llah* dese... Bir rivayette de:

وَلَبِّي اللهَ مِائَةَ تَلْبِيَةٍ

(*Ve lebbi'llâhe miete telbiyetin*) “Yüz defa da Allah'a telbiye getir!” diyor. *Telbiye* de hacca gidenlerin bildiği bir ibaredir:

لَبَّيْكَ اللَّهُمَّ لَبَّيْكَ ، لَبَّيْكَ لاَ شَرِيكَ لَكَ لَبَّيْكَ ، إِنَّ الْحَمْدَ وَالنِّعْمَةَ لَكَ

وَالْمُلْكَ، لاَ شَرِيكَ لَكَ

(*Lebbeyk, allàhümme lebbeyk, lebbeyke lâ şerike leke lebbeyk, inne'l-hamde ve'n-ni'mete leke ve'l-mülk, lâ şerike lek*) diye, bütün hacılar buradan yola çıktığı andan, oraya varıncaya kadar her vadiye inişte, her yokuşu çıkışta, her toplulukla karşılaştıkça bu sözleri söylerler.

"—Yâ Rabbi! Ben senin emrindeyim, senin fermânının karşısında el pençe divan durmuşum, bel bağlamışım. Sen emir buyur, ben senin emrini yerine getirmeğe âmâdeyim!" mânâsına geliyor.

Bunu da ilave etmiş. Bir rivayette de bu varmış. Yâni, bunları böyle söylerse insan demek ki çok büyük ecirlere mazhar oluyor. Onun için, Allah-u Teàlâ Hazretleri'ni zikretmeyi, tesbih, tahmid etmeyi, tekbir getirmeyi, *Lâ ilâhe illa'llah demeyi*, Allah demeyi kimse hor görmesin, küçük görmesin.

b. İlmi Kimden Aldığınıza Dikkat Edin!

Geçen gün, elime bir el yazması kitabın fotoğrafları geçti. Kırk tane hadis toplamış, hepsini de àlimâne bir şekilde izah etmiş. Hepsi de Allah-u Teàlâ Hazretleri'ni zikretmenin, Peygamber SAS Efendimiz tarafından nasıl tavsiye edildiğini, ne kadar mühim olduğunu, ne kadar büyük neticeler hasıl ettiğini, ne kadar büyük sevaplar kazandırdığını ifade ediyor.

Peygamber ASS Efendimiz diyor ki:[9]

---

[9] İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.V, s.334, no:26636; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.II, s.278; İbn-i Sa'd, *Tabâkàt*, c.VII, s.194; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.XXV, s.352; Muhammed ibn-i Sîrîn Rh.A'ten.

Lafız farkıyla: Müslim, *Sahîh*, c.I, s.12; Dârimî, *Sünen*, c.I, s.125, no:429; Tirmizî, *Şemâil-i Muhammediyye*, c.I, s.355, no:417; Muhammed ibn-i Sîrîn Rh.A'ten.

Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.XXVI, s.438; Cürcânî, *Târih-i Cürcân*, c.I, s.473, no:944; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.X, s.436, no:29273 ve s.451, no:29316, *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.301, no:796.

إِنَّ هٰذَا الْعِلْمَ دِينٌ، فَانْظُرُوا عَمَّنْ تَأْخُذُونَهُ (أبو نصر السجزي في الإبانة، وقال: غريب؛ والديلمي، ك. عن أبي هريرة)

(*İnne hâze'l-ilmü dînün, fe'nzurû ammen te'huzûnehû*) "Muhakkak ki, bu ilim dindir; onun için, ilmi kimden aldığınıza bakın!"

Onun için, bilgiyi kimden aldığınıza bakın! Size bir laf söylediği zaman birisi, neye dayanarak söylüyor? Bu hususta konuşmağa hakkı, salâhiyeti var mı, mesleği müsait mi, bilgisi müsait mi, takvâsı müsait mi, ard niyeti yok mu; hakikati mi söylüyor, yoksa kandırmağa mı çalışıyor, buna dikkat edin! Çünkü Allah'ın hikmeti, imtihan dünyası olduğu için çatlak ses de çıkıyor, doğru ses de çıkıyor, eğri sözde çıkıyor, yalan da çıkıyor, doğru da çıkıyor... Kendini bilen de söylüyor bilmeyen de söylüyor.

O halde bize ne düşüyor? Allah'a sığınıp Allah-u Teâlâ Hazretleri'ne iltica edip, hakkı çok titiz bir şekilde aramak, her şeyin aslını sormak, her şeyin kaynağını öğrenip, dinî bilgimizi hadis-i şerife, ayet-i kerimeye dayandırmak. Hurafeye dayandırmamak, onun bunun ileri geri sözüne dayandırmamak; Kur'an-ı Kerim'i öğrenmek, hadis-i şerifi öğrenmek.

Aksi takdirde yanıltırlar, şaşırtırlar, kendi nursuzluklarından bize de şuursuzluk akseder; Allah korusun... Bir sohbetine oturursun, üç gün kendini toparlayamazsın. Kırk gün toparlayamazsın kendini... Öyle uğursuz insanlar var ki, oturursun, karşısında biraz oturduğun zaman kırk gün ağzının tadı gider. Uğursuzluğu seni tesiri altına alır.

Onun için, büyüklerimiz demişler ki:

"—Gàfil insanlardan aslandan kaçar gibi kaç!"

Yâni dervişlerine, müridlerine böyle tavsiyede bulunmuşlar. Uyanık insanın yanına git, alim insanın yanına git, Allah'tan korkan insanın yanına git; ağzından yağ bal akan, ilim saçılan, etrafa nur saçan insanın yanına git!

Gàfilin, cahilin yanına gidersen; kömürcü dükkânına, demirci dükkânına giden insana ne olur? Üstüne ocaktan bir kömür veya demir parçası sıçrar, yakar. Orada olacağı odur. İs pas olur.

Bembeyaz elbiseleri giydin, gittin kömürcünün dükkânına, nalbantın dükkânına... Elbet kirlenir bir yerinden, ne kadar sakınsan. Zaten oranın havasının o kömür dumanı senin üstüne başına yapışır.

Diğer hadise geçmeden önce, burada bir şeye işaret etmişim, onu da size izah edeyim. Tahmin ediyorum ilginizi çekecek bir şey:

Bazı hadis-i şeriflerde Peygamber SAS Efendimiz miktar söylemiş. Meselâ otuz üç *Sübhàna'llah* de... Otuz üç *El-hamdü li'llâh* de demiş. Bu rakamdan biraz fazla yaparsam ne olur acaba?

Bu *Hatm-i Hàcegân* var mâlûm; yedi Fatiha, yüz *salevât-ı şerîfe*, yetmiş dokuz *Elem neşrah leke*, bin bir *İhlâs-ı Şerîf*, yedi *Fatiha*, yüz *salevât-ı şerîfe*... Bu da öyle. Daha başka tavsiyeleri de var Peygamber Efendimiz'in. Adet zikrettiği zaman durum ne olur? Burada iki çeşit kanaati Gümüşhaneli Rh.A zikretmiş:

Bazı alimler demişler ki:

"—Nasıl her anahtar her kapıyı açmazsa, ille dişlerinin sayısı uyması lâzım, girintisi çıkıntısı uyması lâzım geliyorsa, ne demişse Rasûlüllah Efendimiz o rakam aynen tatbik edilmeli ki, o açılsın."

Yâni, anahtarın kilide uyduğu gibi. Böyle benzetme yapmış. Hoşuma gitti benim. Miftah gibidir, anahtar gibidir, ancak o adede çok riâyet edilmesi lâzım demiş.

Bir kısım ulemâ da demiş ki:

"—O miktarı yaptıktan sonra, aynı cinsten olan fazlalık ziyan etmez. Çünkü hayır değil mi söylenen sözler? Hayır. Eh o hayır birazcık daha fazla oluverse, asıl yapılması gereken rakam tamamlandığı için, üstündeki de onun fazileti olur, ilavesi olur, ziyan etmez." demiş.

Ve diyor ki: (*Ve hüve'l-esahhu*) "Daha sahih olan kanaat budur. Yâni, doğru olan kanaat budur." diyor.

Demek ki, insan öyle rakam zikredilmiş olan zikirlerde, tesbihatta bu rakamları tutturmağa çalışmalı ama fazla olursa ziyan etmez dedikleri daha sahihtir ulemânın. Bunu da bilgi olarak size nakletmiş olalım.

c. Lânete Uğrayan Yedi Kimse

Diğer hadis-i şerifte Peygamber ASS Efendimiz buyuruyor:[10]

سَبْعَةٌ لَعَنْتُهُمْ ، وَكُلُّ نَبِيٍّ مُجَابٍ : الزَّائِدُ فِي كِتَابِ اللهِ ، وَالْمُكَذِّبُ بِقَدَرِ اللهِ ، وَالْمُسْتَحِلُّ حُرْمَةَ اللهِ ، وَالْمُسْتَحِلُّ مِنْ عِتْرَتِي مَاحَرَّمَ اللهُ ، وَالتَّارِكُ لِسُنَّتِي ، وَالْمُسْتَأْثِرُ بِالْفَيْءِ ، وَالْمُتَجَبِّرُ بِسُلْطَانِهِ ، لِيُعِزَّ مَنْ أَذَلَّ اللهُ ، وَيُذِلَّ مَنْ أَعَزَّ اللهُ (طب. عن عمرو ابن شعيب اليافعي)

RE. 296/1 (*Seb'atün*) "Yedi tip, yedi sınıf, yedi tür insan vardır. Yedi vasfa sahip. (*Leantühüm ve küllü nebiyyin mücâbin*) Hem ben onlara lânet ederim, benim lânetim onlara gider, yapışır; hem de duası makbul olan her peygamber ona lânet eder. Duası müstecâb olan, icâbet bulan her peygamber onlara lânet etmiştir, ben de onlara lânet ettim, lânet ederim."

Kim bunlar? Şimdi demek ki Allah'ın sevmediği insanlar sıralanacak bu hadis-i şerifte. Hep güzel şeyleri söylemek iyi de o zaman kötülükleri insan nereden öğrenecek? Kötülükleri de bilelim ki yapmayalım. İyilikleri bildik, yapıyoruz. Kötülükleri de bilelim, yapmamak için bilelim. Çünkü bir söz var ki:

من لم يعرف الشر ، يقع فيه .

(*Men lem ya'rifi'ş-şerre yakaa fîhi*) "Kim şerri bilmezse, düşer onun içine..." Yolun üzerine bir tuzak kurulmuşsa, üstü güzelce

---

[10] Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XVII, s.43, no:89; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.I, s.425, no:821; Ebû Nuaym, *Ma'rifetü's-Sahabe*, c.XIV, s.354, no:4569; Amr ibn-i Şuayb el-Yâfiî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XVI, s.128, no:44038; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.240, no:13020.

kapatılmışsa; veyahut bir tarlaya mayın döşetilmişse, insan oradan bilmeden geçerse ne olur? Düşer veya patlar. Onun için, şerri de bilmek lâzım! Burada şerleri anlatıyor Peygamber Efendimiz. Allah cümlemizi bu şerli vasıflardan, sıfatlardan korusun, uzak eylesin...

1. (*Ez-zâidü fî kitâbi'llah*) "Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin kitabına ilave yapan."

Lanete mâruz kalan insanların bir tanesi, Allahu Teâlâ hazretlerinin kitabına ilave yapanlardır.

O vahiydir, Allah-u Teàlâ tarafından peygamberine gönderilmiştir. Ona herhangi bir şekilde, herhangi bir kimse ilave yaparsa, o mel'undur. Allah'ın lânetine uğramıştır, Peygamber Efendimiz lânet etmiştir. Eski, duası makbul peygamberler de lânet etmişlerdir.

E böyle şey olmuş mu? Olmuş. Bizden önceki ümmetlerin kitapları maalesef değişikliklere uğramış. Tahrif deniliyor onlara. Tahrifâta uğramış, değiştirmelere uğramış.

Üçleme... Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne hâşâ şerik koşuyorlar, üçlüyorlar. Hazret-i İsa'yı da mâbud yapıyorlar, Rûhu'l-Kudüs'ü de hatta Meryem Validemiz'i de böyle beşer olduğu halde mâbud diye söylüyorlar.

Tabii, bu aslında var mıydı? Yoktu. Sonradan sokulmuş şey. Hattâ Allah-u Teàlâ Hazretleri İsâ AS'a:

أَأَنتَ قُلْتَ لِلنَّاسِ اتَّخِذُونِي وَأُمِّيَ إِلٰهَيْنِ مِنْ دُونِ اللّٰهِ (المائدة:١١٦)

(*E ente kulte li'n-nâsi'ttehizûnî ve ümmiye ilâheyni min dûni'llâh*) " 'Beni ve anamı, Allah'tan başka iki mâbud ittihaz edin, put ittihaz edin de, geçin karşıma tapının!' diye sen mi söyledin kullara?" (Mâide, 5/116) diye soracak kıyamet gününde.

Diyecek ki:

سُبْحَانَكَ مَا يَكُونُ لِي أَنْ أَقُولَ مَا لَيْسَ لِي بِحَقٍّ، إِن كُنتُ قُلْتُهُ فَقَدْ عَلِمْتَهُ (المائدة:١١٦)

(*Sübhàneke mâ yekûnü lî en ekùle mâ leyse lî bi-hakkın*) “Yâ Rabbi, seni tesbih ederim, sen her türlü ayıptan, eksiklikten, noksanlıktan münezzehsin. Hakkım olmayan şeyi söylemek bana yakışmaz. (*İn küntü kultühû fekad alimtehû*) Eğer ben onu söylemiş olsaydım muhakkak senin malumundu o, bilirdin. Ben böyle bir şey söylemedim. Sen bana ne emreylediysen onu söyledim.” (Mâide, 5/116) diyecek.

Yâni, şimdiki İncillerin muharref olduğuna delil, işaret bunlar.

Demek ki, bir kimse de —Peygamber Efendimiz’in zamanından beri el-hamdü lillâh böyle bir şey olmamış ama— Kur’an’a bir şey ilave etse, veyahut bir şey eksiltse; o zaman o da mel’un olacaktı. Ama Allah-u Teàlâ Hazretleri…

El-hamdü lillâh, bizim kitabımız aynen Rasûlüllah SAS Efendimiz’in zamanındaki gibi, bu güne kadar gelmiştir. O zamandan Kur’an-ı Kerim’ler var elimizde. O zamanda yazılmış. Hazret-i Ali RA’ın yazmış olduğu Kur’an-ı Kerim, el-hamdü lillâh bizim Topkapı Sarayı Müzesi’nde, onun imzasıyla duruyor. Hazret-i Ali Efendimiz’in imzasıyla. Bazı alevi vatandaşlar var, “Kur’an-ı Kerim değiştirilmiştir.” diye onların arasına yanlış bir kanaat, propaganda sokmuşlar din düşmanları… Hazret-i Ali Efendimiz’in —onların sevdikleri kimse— imzasını taşıyan, onun tarafından yazılmış Kur’an-ı Kerim var Emânât-ı Mukaddese Dairesi’nde.

Birincisi, Allah’ın kitabına ilâve yapan kimse mel’undur.

2. İkincisi: (*Ve’l-mükezzibü bi-kaderi’llâh*) “Allah-u Teàlâ Hazretleri’nin kaderini yalanlayanlar. Kadere inanmayanlar... Kadere inanmayanlar da lanetlenmiştir.” Evvelce de Peygamber Efendimiz, “Ben de onlara lanet ettim.” diyor.

Kader nedir? Bu ilm-i Kelam’da fevkalâde mühim bir meseledir kader, kadere iman. Bizim amentümüzün içinde ne diyoruz:

آمَنْتُ بِاللّٰهِ، وَمَلَائِكَتِهِ، وَكُتُبِهِ، وَرُسُلِهِ، وَالْيَوْمِ الْآخِرِ، وَبِالْقَدَرِ،

خَيْرِهِ وَشَرِّهِ مِنَ اللهِ تَعَالٰى ، وَالْبَعْثُ بَعْدَ الْمَوْتِ حَقٌّ ، أَشْهَدُ أَنْ

لاَ إِلٰهَ إِلاَّ اللهُ ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ .

(*Âmentü bi'llâhi ve melâiketihî ve kütübihî ve rusulihî ve'l-yevmi'l-âhiri, ve bi'l-kaderi hayrihî ve şerrihî mina'llàhi teàlâ, ve'l-ba'sü ba'de'l-mevti hakkun, eşhedü en lâ ilâhe illa'llàh ve eşhedü enne muhammeden abdühû ve rasûlüh*)

[Allah'a, meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine, ahiret gününe, kadere, hayır ve şerrin Allah'tan geldiğine inandım. Öldükten sonra dirilmek haktır. Şehadet ederim ki, Allah'tan başka ilâh yoktur ve şehadet ederim ki Muhammed SAS Allah'ın kulu ve rasûlüdür.] diye, kadere de iman ettiğimizi beyan ediyoruz.

Kader mevzuunda, çeşitli tesirler ile insanlar çeşitli fikirler ileri sürmüşlerdir. Yanlış yanlış sözler ileri sürmüşlerdir. Kısaca söylemek gerekirse bir kısmı demiştir ki:

"—Allah-u Teàlâ Hazretleri hiç bir şey takdir etmemiştir, her şey insanın kendisinin elinden öyle çıkar."

İşte bunlar kaderi inkâr edenler. Bu tabii, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin şanına yakışmayan bir şey.

Allah-u Teàlâ Hazretleri her şeyi takdir etmiştir:

وَلاَ رَطْبٍ وَلاَ يَابِسٍ إِلاَّ فِي كِتَابٍ مُبِينٍ (الأنعام:٥٩)

(*Ve lâ ratbin ve lâ yâbisin illâ fî kitâbin mübîn*) [Yaş ve kuru ne varsa, hepsi apaçık bir kitaptadır.] (En'am, 6/59) buyurmuştur. Hepsi malumdur, hepsi takdir edilmiştir. Allah-u Teàlâ Hazretleri'dir hepsinin halikı ve takdir edicisidir.

Bir kısmı da:

"—Allah-u Teàlâ Hazretleri her şeyi takdir etmiştir, bizim hiç yapacağımız bir şey yok. Ben günah işliyorsam bile, Allah takdir ettiği için yapıyorum." filan gibi birtakım yanlış kanaatlere sürüklenmiştir.

Bu da yanlıştır. Çünkü hadis-i şeriflerle, ayet-i kerimelerle,

Kur'an-ı Kerim'in manasıyla yanlıştır.

Bu ilm-i kelâm kitaplarımızda çok güzel ulemâmız tesbit etmişler. Allah-u Teàlâ Hazretleri kula bir cüz'î seçme hakkı, ihtiyâr hakkı vermiştir. Kul o seçmesiyle, ihtiyârıyla azabı ve sevabı hak eder, istihkak kesb eder. Kesbi vardır kulun. O kesbden dolayı hiç kimse kaçamaz. İnsanlar cezayı ve mükâfatı hak ediyorlar. Cennet ve cehennemi kendileri yaptıkları amelleriyle kazanıyorlar. Bu hususta da bazıları ifrata gitmiştir.

Kadere inanmak lâzım! Kadere inanmak dinimizin esaslarındandır ve kaderi inkâr eden kimseye Peygamber Efendimiz lânet ettiğini bildiriyor.

3. (*Ve'l-müstahillü hurmeta'llàh*) "Allah'ın muhterem kıldığı şeyi hürmetsizlikle helâl sayanlar, orada hürmetsizlik yapmayı helâl sayanlar... Onlar da mel'undur."

Allah'ın muhterem kıldığı şey nedir? Mekke-i Mükerreme'dir, Kâbe-i Muazzama'dır diye açıklama geçiyor şerhte. Allah-u Teàlâ Hazretleri Mekke-i Mükerreme'yi, Beytullah'ı ve onun etrafındaki mıntıkayı Harem-i Şerif eylemiştir. Orada yasaklar vardır, orada yapılmayacak şeyler vardır, oraya hürmet etmek gerekir. Oranın hürmetini çiğneyen kimse mel'undur. Allah-u Teàlâ Hazretleri orayı muhterem bir mıntıka kıldığı için, oranın şânına yakışmayacak, yasak olan şeyleri, hürmetsizlikleri yapan kimse, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin lânetine müstahak olur, maruz kalır.

4. (*Ve'l-müstahillü min ıtretî*) "Benim sülâleme, şanına yakışmayan, (*mâ harrama'llàhu*) Allah'ın yasak ettiği şekilde lisânen veya fiilen tecavüzde bulunan, hakaret eden, saygısızlık gösteren kimseler. Onlara da ben lânet ederim ve her duası makbul peygamberler lânet eder." buyuruyor.

O halde Peygamber Efendimiz'in sülâle-i tâhiresine hürmet etmek müslümanların vazifesidir. Biz her namazda, tahiyyâtta Peygamber SAS Efendimiz'e ve onun mübarek sülâlesine dua ediyoruz:

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ ، وَعَلٰى آلِ سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ

(*Allàhümme salli alâ seyyidinâ muhammedin, ve alâ âli seyyidinâ muhammed*) Ne demek?

Âl-i Osman ne demek? Âl-i Selçuk ne demek? *Âl-i Muhammed*, Peygamber SAS Efendimiz'in sülâlesi. El-hamdü lillâh, onlar dünyanın her yerine İslâm'ın güzelliklerini nakletmişlerdir. Peygamber Efendimiz'in yolundan giderek İslâm'ın inceliklerini öğretmişlerdir. Onun için bizim dedelerimiz eskiden beri o sülâle-i tâhireye mensub kimselere çok güzel hürmet etmişlerdir. Onların kadr ü kıymetine riâyet etmiştir.

Bir hadis-i şerif daha var, onu da burada söylemeden geçmek doğru olmaz. Peygamber ASS Efendimiz buyuruyor ki:[11]

آلُ مُحَمدٍ كُلُّ تَقِيٍّ (طس. عق. ك. في تاريخه، ق. وضعفه عن أنس)

RE: 4/9 (*Âlü muhammed külli takiyyin*) "Muhammed'in âli, yâni benim soyum, her müttakî kimsedir. Dine sımsıkı sarılmış, takvâ ehli, benim yolumda yürüyen, Kur'an yolunda, hadis yolunda yürüyen her müttakî insan, iyi müslüman, ihlâslı, takvâ ehli müslüman benim soyumdandır." diye Peygamber Efendimiz buyurmuş.

Demek ki sadece kan değil, aynı zamanda yol; Peygamber Efendimiz'in izinde gitmek.

5. (*Ve't-târikü li-sünnetî*) "Ve onlardan birisi de benim sünnetimi terk eden kimsedir. Benim sünnetimi terk eden mel'undur."

---

[11] Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.III, s.338, no:3332; *Mu'cemü's-Sağîr*, c.I, s.199, no:318; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.II, s.152, no:2693; Temmâmü'r-Râzî, *el-Fevâid,* c.II, s.217, no:1567; İbn-i Hacer, *Lisânü'l-Mîzân*, c.VI, s.146, no:512; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.I, s.418, no:1692; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.X, s.475, no:17946; İbn-i Adiy, Kâmil fi'd-Duafâ, c.VII, s.41; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.177, no:5624; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.16, no:17; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.I, s.35, no:33.

Sünnet bir yol demek. Yâni böyle takip edilen, hatt-ı harekât tarzı, yol. Peygamber Efendimiz'in bize çizdiği yol. Onun hayatı bizim için örnektir. Biz Peygamber SAS Efendimiz'i örnek alacağız. Bizim nümûne-i imtisâlimiz o... Ona bakarak, kendimizi o modele, o mükemmel zât-ı celîle uydurmağa çalışacağız. Onun yolunda gideceğiz, onun tavsiyesini tutacağız, onun hadis-i şeriflerine sımsıkı sarılacağız.

Onu terk eden, Peygamber Efendimiz'in yolunu bırakan da mel'undur. Peygamber Efendimiz'in yolu hadis-i şeriflerle tarif edilmiştir. Peygamber SAS Efendimiz'in hayatını okuyacağız, hadis-i şeriflerini okuyacağız; yolundan, izinden gideceğiz. Onu kendimize rehber ittihaz edeceğiz, onun peşinde giden, onun sünnetine sarılan *Livâü'l-Hamd*'i altında, *Havz-ı Kevser*'in başında onun beraberinde olacak, inşâallah!

"—Efendim biz o zamana yetişemedik de, böyle ahir zamana kaldık."

Ne mutlu bizlere ki, bu zamanda yaşayan insanlara da çok müjdeler var. Peygamber ASS Efendimiz kendinden asırlarca sonra gelen kimselere kardeşlerim demiş, onları metheylemiş. Yâni, uzun asırlar geçtikten sonra onun yolunda yürüyen, onun sünnetine sarılan kimseleri metheylemiş, çok medh ü senâ etmiş. Ve başka hadis-i şerifler var ki:[12]

مَنْ تَمَسَّكَ بِسُنَّتِي ، عِنْدَ فَسَادِ أُمَّتِي ، فَلَهُ أَجْرُ مِائَةِ شَهِيدٍ

(الديلمي ، وابن حجر ، عد. عن ابن عباس)

(*Men temesseke bi-sünnetî inde fesâdi ümmetî, felehû ecru mieti şehîd*) "Ümmetimin fesada uğradığı bir zamanda, benim sünnet-i seniyyeme sımsıkı sarılan kimseye yüz şehid sevabı var." buyruluyor. Allah bu sevabı, bu yolu, bu mertebeyi cümlemize

---

[12] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.IV, s.198, no:6608; İbn-i Hacer, *Lisânü'l-Mîzan*, c.II, s.246, no:1033; İbn-i Adiy, *Kâmil fî'd-Duafâ*, c.II, s.327; Beyhakî, *Zühdü'l-Kebîr*, c.I, s.221, no:217: Ebû Abdillah ed-Dekkak, *Meclis fî Ru'yetu'llah*, c.I, s.218, no:503; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

ihsân eylesin...

Evet, zaman bozuldu, insanlar şaşırdı, Allah'ı unuttular, dinden çıktılar, zevk ü safâ peşinde koşuyorlar, birbirlerini asıyorlar, kesiyorlar, öldürüyorlar, cana kıyıyorlar, mala hücum ediyorlar... İnsanlar azgınlaştıkça azgınlaştı. Yâ Rabbi sen bizi bu azgınlara uydurma! Bizi Peygamber SAS Efendimiz'in sünnet-i seniyyesinden kıl kadar ayırma yâ Rabbi!

6. (*Ve'l-müste'sirü bi'l-fey'i*) "Mel'unlardan birisi de müslümanların eline geçen paraları, kazançları, gelirleri kendisine mal eden komutan ve idareci, emir veyahut vali."

Müslümanların başına idareci olarak geçmiş, onların başkanı. Harben müslümanlar kâfirlerle harb ederse, kâfirlerin mallarını alırlarsa, onlara ganimet deniliyor. Harb etmeden alınan gelirlere de fey adı veriliyor. Bu feyi kendisi —vergi yoluyla olsun, daha başka şekillerle olsun— kendi zimmetine geçiriyorsa, müslümanların malını kendisi kullanıyorsa, kendisi istifade ediyorsa, bu da mel'undur.

O halde amme hizmeti gören müslümanların başındaki kimseler bu noktaya çok dikkat etmeliler. Müslümanların âmmesi için olan o varidâtı, o gelirleri onların hizmetine tahsis etmeleri lâzım. Kendileri köşkler, saraylar yapıp da zevk ü safâ sürsünler diye değil bu paralar. İslâm'ın, o zavallı müslümanların, açın, yoksulun, yetimin, dulun hakkı var orada. İnsan oradan bir kuruş zimmetine geçirse, onun hesabını ödeyemez. Çünkü bütün hak sahipleri, hepsi dizilir mahşer yerinde karşısına. Demek ki o da mel'undur. Suiistimal ediyor, zimmetine geçiriyor yâni.

7. (*Ve'l-mütekebbiru bi-sultânihî, li-yuizze men ezella'llàh, ve yüzille men eazza'llàh*) Mel'unlardan yedincisi de, "Bir kabadayı, zorba kimse ki, elindeki güç kuvvet sayesinde Allah'ın hor, zelil kıldığı kimseleri yükseltmeğe; Allah'ın aziz, şerefli, yüksek kılmış olduğu kimseleri de alçaltmağa çalışıyor. Zorba bir adam; Allah'ın sevdiği kullarını alçaltmağa çalışıyor, Allah'ın sevmediği insanları yükseltmeğe çalışıyor. Bu da mel'undur."

Allah'ın sevdiği kimseler kimlerdir? Allah'a itaat eden, Rasûlüllah'a itaat eden, Allah yolunda yürüyen, müslümanlara faydalı olan kimselerdir. Allah'ın sevmediği kimseler kimlerdir?

Mücrimlerdir, günahkârlardır, hak yiyicilerdir, zulmedicilerdir, Allah'ın kullarına ezâ cefâ eden kimselerdir. Onların hor olması lâzım; iyi insanların aziz ve şerefli olması lâzım, yüksek olması lâzım!

Allah'ın itibar vererek, sevap vaad ederek, pâye vererek yükselttiği kimseleri hor kılmağa çalışan; Allah'ın alçalttığı alçak, günahkâr, mücrim kimseleri de yükseltmeğe çalışan zorba, kuvvet sahibi insan, elindeki gücü kuvveti ona kullanan; o da mel'undur.

O halde bundan ne ders çıkıyor? Bundan şu ders çıkıyor ki: İnsanın elinde bir parça güç kuvvet varsa, onu Allah'ın istediği istikamette kullansın; ters istikamette kullanmasın! Şu kâinâtın nizâmını tersine çalıştırmağa harcamasın. Allah'ın rızasına uygun, Kur'an'ın, hadis-i şerifin ahkâmına uygun tarzda hareket etsin. İyiyi desteklesin, güzeli desteklesin, hayırlıyı desteklesin de, her yerde hayır galip olsun.

Çünkü şerli insan başa geçti mi... Hani, "*Çingeneye pâye verseler, önce babasını asar*." diye bir atasözü var. Kötü insan ne yaptığını bilmez. Yâni, kötü insana pâye verilirse, iktidar verilirse; para, güç, kuvvet, mevkî, makam, salâhiyet verilirse; kötü olduğu için iyiyi bilemez. Zevki yok, terazisi bozuk, yanlış iş yapar ve memleketi fesada götürür.

Onun için, meselâ Osman Gazi'nin vasiyeti hatırıma geldi, öleceği zaman oğluna vasiyet etmiş, diyor ki:

"—Evladım! Etrafında iyi kimseleri topla, iyi kimselere devlet hizmeti ver; Allah'a isyan eden günahkâr, mücrim, sahtekâr insanlara pâye verme! Çünkü, onların eğer vefâsı olsa, kendilerini yaratan Mevlâlarına itaat ederlerdi, onun sözünü dinlerlerdi. Allah'ı dinlemeyene, Allah'a itaat etmeyene sen pâye verme, yanında bulundurma onu; iyi kimseleri bulundur!" diyor nasihatinde.

Sonra:

"—Ulemâya hürmet et, izzet et, onlara iltifat eyle, bağışlarda bulun! Dünyanın her yerindeki alim kimseler senin memleketine koşup gelsinler. Burada ilmin kadri kıymeti biliniyor diye gelsinler, o memlekete yığılsınlar. Alimlere böyle itibar et." diye bu hadis-i şerifte işaret edilen istikamette vasiyet ediyor.

Demek ki, bir daha kısaca söylemek gerekirse, makbul olmayan insanlar, Allah'ın Rasûlü'nün lanetine uğrayan kimseler:

1. Allah'ın kitabına ilaveler yapan, Allah'ın kitabını tahrif edenler.
2. Ondan sonra Allah'ın kaderini inkâr edenler.
3. Mekke-i Mükerreme'nin hürmetini ihlal edenler.
4. Peygamberimizin sülale-i tâhiresine saygısızlık edenler.
5. Peygamber SAS Efendimiz'in sünnet-i seniyyesini terk edenler, onu hor görüp bırakanlar, o yolda gitmeyenler, Peygamber Efendimiz'in yolundan başka yola gidenler.
6. Müslümanların âmmesine ait olan gelirleri kendi şahsî çıkarlarını kullananlar, zimmetlerine geçirenler.
7. Elinde bulunan gücü, kuvveti, saltanatı, imkânı Allah'ın hor kıldığını yükseltmeğe, Allah'ın şerefli kıldığını alçaltmağa harcayanlar, ters istikamette harcayan zorba takımı.

d. Allah'ın Sevmediği Yedi Kimse

Bir hadis-i şerif daha var, bu da yine Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin sevmediği insanları anlatıyor. Peygamber ASS Efendimiz bu hadis-i şerifinde de buyurmuş ki:[13]

سَبْعَةٌ لاَ يَنظُرُ اللهُ إِلَيْهِمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ، وَلاَ يُزَكِّيهِمْ ، وَلاَ يَجْمَعُهُمْ مَعَ الْعَالَمِينَ ؛ وَيُدْخِلُهُمُ النَّارَ أَوَّلَ الدَّاخِلِينَ ، إِلاَّ أَنْ يَتُوبُوا ، إِلاَّ أَنْ يَتُوبُوا ، إِلاَّ أَنْ يَتُوبُوا ؛ فَمَنْ تَابَ ، تَابَ اللهُ عَلَيْهِ : النَّاكِحُ يَدَهُ ، وَالْفَاعِلُ وَالْمَفْعُولُ بِهِ ، وَمُدْمِنُ الْخَمْرِ ، وَالضَّارِبُ أَبَوَيْهِ حَتَّى يَسْتَغِيثَا ، وَالْمُؤْذِي جِيرَانَهُ حَتَّى يَلْعَنُوهُ ، وَالنَّاكِحُ حَلِيلَةَ جَارِهِ (الحسن بن عرفة في جزئه ، هب. عن أنس)

RE. 296/2 (*Seb'atün*) "Yedi sınıf insan vardır, yedi çeşit insan vardır ki, (*lâ yenzuru'llàhu ileyhim yevme'l-kıyâmeti*) kıyamet gününde Allah-u Teàlâ Hazretleri onlara nazar eylemez, onlara bakmaz. Onların yüzlerine rahmet ve merhamet nazarıyla nazar etmez. Yâni onların işleri fenâdır.

(*Ve lâ yüzekkîhim*) Onları temizlemez, paklamaz, temize çıkarmaz, kurtarmaz. (*Ve lâ yecmauhüm mea'l-àlimîn*) Onları alimlerle bir araya getirmez." Yâni, Allah'ın dininin kadr ü kıymetini bilip de, Allah'ın emirlerine uygun hareket edip de, cenneti hak etmiş kimselerle bir araya getirmez. İyi kimselerle bir araya getirmez.

(*Ve yüdhilühümü'n-nâra evvele'd-dâhilîn*) "Ve cehenneme ilk

---

[13] Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.IV, s.378, no:5470; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.332, no:3497; İbn-i Hacer, *Tahlîsu'l-Hayr*, c.III, s.188, no:1545; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XVI, s.129, no:44040; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.447, no:1462; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.239, no:13019.

girenlerle beraber onları cehenneme atar. Yedi sınıf insan… (*İllâ en yetûbû, illâ en yetûbû, illâ en yetûbû…*) Üç defa da diyor ki: "Tevbe ederlerse müstesna, tevbe ederlerse müstesna, tevbe ederlerse müstesna..."

Tevbe kapısını kapatmıyor. Tevbe ederse kul, ne kadar çok günah işlerse işlesin korkmasın. Yâni şundan korkmasın:

"—Allah beni artık affetmez! Ben o kadar berbat bir insan oldum ki, benim tutulacak yanım kalmadı. Ben muhakkak cehennem ehliyim, Allah beni affetmez. Bu kadar günah affedilir mi?" deyip ümitsizliğe düşmesin.

Allah her günahı affeder. Tevbe ederse kul, dönerse, Allah-u Teàlâ Hazretleri Tevvâbü'r-Rahîm'dir, merhameti çoktur, tevbeleri çok çok kabul edicidir, bağışlar.

Onun için şair ne demiş:

بازآ بازآ، هر آنچه هستی بازآ!
گر کافر و گبر و بت‌پرستی بازآ!
این درگه ما درگه نومیدی نیست؛
صد بار اگر توبه شکستی بازآ!

Bâz â bâz â, her ançi hestî bâz â!
Ger kâfir ü gebr u putperestî bâz â!
İn dergeh-i mâ dergeh-i nevmîdî nist;
Sad bâr eger tevbe şikestî bâz â!

Vaz geç, geri gel; ne olursan ol dön, geri gel!
Kâfir de olsan, ateşperest de olsan, *putperest de olsan* dön, bu hak yola gel!
Bu bizim dergâhımız ümitsizlik dergâhı değildir;
Yüz defa tevbeni bozmuş olsan bile dön, yine gel!

Yâni, doğru yola niyet ettiğin zaman, çekinme! “Ben çok günahkâr bir insandım deme!” diyor.

Meşhur bir şiirdir. Hani gazetelerde, radyolarda, televizyonlarda söylenir. Bu Farsça kıta Mevlânâ’nın değildir, Mevlânâ’nın türbesinde, duvarda yazılı bir levhadır bu. Daha önceki bir şairin[14] sözüdür.

Tevbe şartını açık bırakıyor Peygamber Efendimiz. Tevbe etmeden ölürlerse, demek Allah-u Teàlâ Hazretleri bu kimseler rahmet nazarıyla bakmayacak, onları temizlemeyecek, paklamayacak, alimlerle beraber cem etmeyecek, haşr etmeyecek ve cehenneme ilk girenlerle beraber cehenneme sokacak.

Kimmiş bakalım bu bahtsız kimseler, zavallılar... Şimdi dinde tabii ayıp... Ayıp her yerde vardır da ama söylemesek o zaman günahın ne olduğu bilinmez. Meselâ, gusül icab ediyor diye söylemesek, birçok kimse gusletmeden dolaşır. Yâni, ibadeti de ibadet olmaz. Onun için ulemâ, yeri geldikçe söylemesi gereken şeyi utansa da, yüzü kızarsa da söyler. Peygamber ASS Efendimiz de söylemesi gerektiği zaman böyle söylemiş. Bu hadis-i şerifte de bakın buyuruyor ki:

النَّاكِحُ يَدَهُ،

1. (*En-nâkihu yedehû*) “Eliyle nikâhlanan.” Yâni bundan kasdettiği, suiistimal eden... Yâni Allah-u Teàlâ Hazretleri erkeklere, kadınlara karşı alâka vermiş; kadınlara da erkeklere karşı alâka vermiş de onlar birbirleriyle Allah’ın emrettiği şekilde evlensinler, çoluk çocukları olsun, insan nesli devam etsin diye. Kanun böyle. Onun için, evlenmek Peygamber Efendimiz’in sünneti. Bu duygu olmasa evlenmek de olmaz. Allah insanların içine, teşvik edici olan bu sevgi duygusunu vermiş.

Fakat bunun kötüye kullanma şekilleri de var. Bu kötüye kullanıldığı zaman, Allah-u Teàlâ Hazretleri o kimselere nazar etmiyor kıyamet gününde. Cehenneme ilk defa giriyor. E şimdi bunu söylemek lâzım!

Demek ki insan, cinsî ihtiyacını eliyle tatmin etmeğe kalkarsa,

---

[14] Ebû Saîd-i Ebü’l-Hayr (967-1049).

o zaman o Allah'ın nazar etmediği, yüzüne bakmadığı, temizlemediği, alimlerle haşr etmediği ve cehenneme ilk soktuğu kimselerden oluyor. Allah korusun... Bunu söylemek lâzım! Utansa da insan söylemesi lâzım ki, yapmasınlar cahiller.

وَالْفَاعِلُ ، وَالْمَفْعُولُ بِهِ ،

2-3.(*Ve'l-fâilü, ve'l-mef'ûlü bihî*) Yine bu da utanacak söylenecek bir şey ki: Allah kadını erkek için, erkeği kadın için yaratmış ama, öyle sapıklar var ki erkek erkekle, kadın kadınla tatmin olma yolunu, sapık yolu benimsemişler. O yüzden Lût kavmi batmış, yere batırılmış.

Şimdi işte o işi yapan ve kendisi üzerinde bu iş yapılan kimse de... Birinciye *fâil* deniliyor, ikinciye *mef'ûlün bih* deniliyor. Yâni Lût kavminin amelini kendisi başkası üzerinde yapan ve kendi üzerinde yapılan bu bedbahtlar da, kötü kimseler de cehenneme ilk girecekler, Allah nazar etmeyecek onlara. Homoseksüel diyorlar şimdi batı tabiriyle... Aktif ve pasif homoseksüel demek.

وَمُدْمِنُ الْخَمْرِ ،

4. (*Ve müdminü'l-hamri*) "İçkiye idmanlı kimse." İdman kelimesini biliriz, jimnastik mânâsına kullanıyoruz. *Müdminü'l-hamr* demek, içkiye idmanlı, yâni devam ediyor. İçki içmeyi adet, itiyat edinmiş kendisine, ayyaş demek yâni. İçkiye mübtelâ demek. İçkiye fena halde tutulmuş. Böyle bir kimse de, Allah tarafından rahmet nazarıyla muamele görmeyecek ve cehenneme ilk girecek. Hemen tevbekâr olmak lâzım.

Kaç oldu? (*En-nâkihu yedehû*) Eliyle o kötü işi yapan. Aktif-pasif homoseksüel; üç. (*Ve müdminü'l-hamr*) İçki içen, dört.

وَالضَّارِبُ أَبَوَيْهِ حَتَّى يَسْتَغِيثَا ،

5. (*Ve'd-dâribü ebeveyhi hattâ yesteğîsâ*) "Bağırta bağırta, imdat istete istete, anasını babasını döven."

Böyleleri var mı? Varmış. Allah korusun... İnsan meselâ, kötü şeylere alıştı mı? Kumara alışıyor veyahut esrara alışıyormuş... O esrarı içme zamanı geldi mi, esrarı bulamadı mı, deli divane oluyormuş

"—Ver parayı!"

"—Para yok evlâdım!" filan dedi mi, artık bağırta bağırta dövdüklerini filan duyuyoruz.

Belki böyle esrarkeş filan olmasa bile, sırf terbiyesizliğinden de anasına babasına saygısızlık eden bahtsız kimseler vardır. Böyle ana-babasını döven de, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin rahmetine mazhar olmayacak ve cehenneme ilk gireceklerden olacak. Tevbe ederlerse müstesnâ tabii.

Ana babaya hürmet İslâm'ın en önemli emirlerinden biridir. Yâni anası babası insanın farz edelim başka dinden olsa, hristiyan olsa —rahmetli anam öyle derdi— kiliseye kadar götürmeyecek, çünkü kötü yere gidiyor. Ama kiliseye nasıl gitmişse gitmiş; gelirken sırtına alıp getirecek. Yâni, kötürümse sırtına alıp getirecek diye öyle söylerdi.

Ana-baba hürmeti bu kadar mühim. Ana-babaya hürmet hakkında pek çok hadis-i şerifler var. Ana da öyle, baba da öyle; kayın valide de öyle, kayınpeder de öyle... Onlar da aynı durumda.

وَالْمُؤْذِي جِيرَانَهُ حَتَّى يَلْعَنُوهُ ،

6. Altıncısı. (*Ve'l-mü'zî cîrânehû hattâ yel'anûhü*) "Kendisine lanet ettirinceye kadar komşusuna ezâ cefâ eden."

Komşuları illallah diyor, yâni Allah kahretsin diyor; bıkmışlar şerrinden. Böyle bir kimse... Demek ki, burada bir aşırılık var. Yâni fazlaca yapanı böyle olacak.

Tabii, komşuya hürmet etmek hakkında da o kadar çok hadis-i şerifler var ki, bir tanesini geçenlerde cuma gününde okumuştuk. Onu hatırlatayım. Peygamber ASS Efendimiz buyuruyor ki:[15]

---

[15] Buhàrî, *Sahîh,* c.V, s.2239, no:5669; Müslim, *Sahîh,* c.IV, s.2025, no:2625; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr,* c.XII, s.360, no:13340; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

مَا زَالَ جِبْرِيلُ ، يُوَصِّينِي بِالجَارِ ، حَتَّى ظَنَنْتُ أَنَّهُ سَيُوَرِّثُهُ

(م. د. ت. حم. ق. عن ابن عمر ؛ حم. ق. عن عائشة)

(*Mâ zâle cibrîl, yûsînî bi'l-câr, hattâ zanentü ennehû seyüverrisehû*) "Cebrâil AS geldi bana, o kadar çok komşu haklarından bahsetti ki, o kadar çok komşuyu tavsiye etti ki, 'Aman komşuya dikkat et, aman komşu hukukuna dikkat et!' diye o kadar tavsiye etti ki, komşu komşuya varis olacak sandım."

وَالنَّاكِحُ حَلِيلَةَ جَارِهُ

7. (*Ve'n-nâkihu halîlete cârihî*) Komşusunun helâli ile, yâni hanımı, karısı ile nikâhlanan."

Buradaki nikâhlanmaktan maksat, resmî nikâh değil, aradaki

Müslim, *Sahîh*, c.IV, s.2025, no:2624; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II, s.760, no:5151; Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.332, no:1942; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.II, s.1211, no:3673; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.VI, s.187, no:25580; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.II, s.265, no:511; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.I, s.202, no:647; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.VIII, s.65, no:4590; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.V, s.220, no:25416; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.84, no:9562; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.275, no:12389; İshak ibn-i Râhaveyh, *Müsned*, c.III, s.1005, no:1745; ; İbnü'l-Ca'd, *Müsned*, c.I, s.396, no:2707; İbn-i Ebi'd-Dünyâ, *Mekârim-i Ahlâk*, c.I, s.101, no:320; Temmâmü'r-Râzî, *el-Fevâid*, c.II,s.190, no:1496; Hz. Aişe RA'dan.

Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II, s.760, no:5152; Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.332, no:1943; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.III, s.38, no:2403; Bezzâr, *Müsned*, c.VI, s.371, no:2388; Dâra Kutnî, *İlel*, c.VIII, s.231, no:1538; Abdullah ibn-i Amr ibnü'l-As RA'dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.445, no:9744; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.II, s.265, no:512; İshak ibn-i Râhaveyh, *Müsned*, c.I, s.190, no:141; İbnü'l-Ca'd, *Müsned*, c.I, s.241, no:1586; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.III, s.81, no:624; Dâra Kutnî, *İlel*, c.VIII, s.230, no:1538; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XVII, s.109; Ebû Hüreyre RA'dan.

Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.VIII, s.822; Ebû Ümâme RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.VIII, s.302, no:13541, 13542; *Kenzü'l-Ummâl*, c.IX, s.86, no:24878; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.1212, no:2215.

gayr-ı meşrû ilişki... Komşusu ya; bahçeye çıkarken bakıyor, şuradan bakıyor, buradan bakıyor... Onunla işaretleşiyor, anlaşıyor, böylece kötü fiili beraber işliyorlar. Yâni —daha açık tabir ile söyleyelim ki, iş belli olsun— zina ediyorlar. Komşusunun helalliği ile zina eden kimse. Bu da böyle Allah'ın nazar etmeyeceği kimselerdendir.

Komşunun tabii hakkı var. Onun için, komşunun karısına, kızına karşı da, insanın saygılı olmakta çok dikkatli olması lâzım!

Allah-u Teàlâ Hazretleri bizi her türlü kötü huydan, kötü amelden hıfz eylesin, korusun... Sàlih amellere muvaffak eylesin... Sevdiği huylarla huylandırsın... Sevdiği yollarda yürütsün... Sevdiği amelleri işlemeğe muvaffak eylesin... Sevdiği hal üzere emaneti teslim edip, kendisine kavuşmayı nasib eylesin... Cennetiyle, cemâliyle müşerref eylesin...

Rasûlüllah SAS Efendimiz'in sünnet-i seniyyesine ittibâ ederek, onun sevgisini, şefaatini kazanıp onun *Livâü'l-Hamd*'i altında cem olmak, cennette ona komşu olmak, *Havz-ı Kevser*'inden içmek nimetini cümlemize ihsân eylesin...

Fâtiha-i Şerîfe mea'l-besmele!

24. 05. 1981 - İskenderpaşa

03. AMEL DEFTERİ KAPANMAYAN KİMSELER

Eùzü bi'llâhi mine'ş-şeytâni'r-racîm.
Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

Rabbi'şrah lî sadrî, ve yessir li emrî, vahlu'l-ukdeten min lisânî, yefkahû kavlî, ve üfevvidü emrî ila'llàhi, inna'llàhe basîrun bi'l-ibâd...

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-àlemîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ hayri halkıhî muhammedin ve âlihî ve sahbihî ve men tebiahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd-dîn...

Emmâ ba'dü, fa'lemû eyyühe'l-ihvân, feinne efdale'l-kitâbi kitâbu'llàh, ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llàhu aleyhi ve sellem, ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ, ve külle muhdesin bid'ah, ve külle bid'atin dalâleh, ve külle dalâletin ve sâhibehâ fi'n-nâr, ve bi's-senedi's-sahîhi'l-muttasili ile'n-nebiyyi salla'llàhu aleyhi ve selleme ennehû kàl:

سَبْعٌ يَجْرِي لِلْعَبْدِ أَجْرُهُنَّ مِنْ بَعْدِ مَوْتِهِ وَهُوَ فِي قَبْرِهِ: مَنْ عَلَّمَ عِلْمًا ، أَوْ كَرَى نَهَرًا ، أَوْ حَفَرَ بِئْرًا ، أَوْ غَرَسَ نَخْلاً ، أَوْ بَنَى مَسْجِدًا ، أَوْ أَوْرَثَ مُصْحَفًا ، أَوْ تَرَكَ وَلَدًا صَالِحًا يَسْتَغْفِرُ لَهُ بَعْدَ مَوْتِهِ (ابن أبي داود ، وسمويه ، حل. هب. عن أنس)

RE. 296/3 (*Seb'un yücrâ li'l-abdi ecruhünne ba'de mevtihî ve hüve fî kabrihî: Men alleme ilmen, ev kerâ nehren, ev hafere bi'ren, ev garase nahlen, ev benâ mesciden, ev evrese mushafen, ev tereke veleden sàlihan yestağfiru lehû ba'de mevtihî*) *Sadaka rasûlü'llàh, fî mâ kàl, ev kemà kàl.*

Muhterem müslüman kardeşlerim!
Peygamberimiz SAS Efendimiz'in hadis-i şeriflerini *Râmûzü'l-*

Ehàdîs isimli hadis kitabından okumağa devam ediyoruz.

Bu hadislerin izahına geçmeden önce, evvelâ sevgili Peygamberimiz Efendimiz Hazretleri'nin mübarek ruhu için, sonra cümle enbiyâ ve mürselînin, evliyâ ve sàlihînin ervâh-ı tayyibeleri için; Ebû Bekr-i Sıddîk ve Aliyy-i Murtazâ'dan bize kadar gelmiş geçmiş olan sâdât ve meşâyihimizin ruhları için, hulefâsının ruhları için; bu eserin içindeki hadis-i şeriflerin bize kadar ulaşmasında emeği dokunmuş olan ulemânın ve ruvâtın cümlesinin ruhları için; ve uzaktan yakından bu hadis meclisine teşrîf eden, Peygamber Efendimiz'e sevgisinden, hadis-i şeriflere rağbetinden dolayı buraya gelen siz kardeşlerimizin cümle geçmişlerinin ruhlarının şâd olması için; ve hâssaten kitabın müellifi Ahmed Ziyâeddîn-i Gümüşhànevî Hazretleri'nin ruhu için ve hocamız Mehmed Zâhid-i Bursevî Hazretleri'nin ruhu için bir Fâtihâ, üç İhlâs-ı Şerif hediye edip, öyle başlayalım dersimize...

....

Dersimizin başında metnini okuduğum hadis-i şerifte Peygamber SAS Efendimiz, bir müslümanın ölümünden sonra faydasını göreceği amellerden bize haber veriyor. Mâlûm olduğu üzere, bir insanın kazanç yeri dünyadır. Ahiretin tarlası demişler dünyaya:[16]

الدُّنْيَا مَزْرَعَةُ الآخِرَةِ .

(*Ed-dünyâ mezraatü'l-âhireti*) "Dünya ahiretin tarlasıdır." Burada ekersin, ahirette hasat, mahsûl alınır.

O halde insan bu dünyada hayatı boyunca, bu dünyada bulunduğu müddet zarfında ne çalışmışsa, ne kazanmışsa, işlemiş olduğu sevaplar, hayırlı ameller, kıldığı namazlar, tuttuğu oruçlar, okuduğu Kur'an-ı Kerim'ler kendisine yâr ve yardımcı olacak. Kabirden başlayacak onların arkadaşlığı. Kabre gittiği zaman güzel yüzlü, tatlı sûretli arkadaşlarla karşılaşacak orada:

"—Ben sizleri tanımıyorum, siz kimsiniz?" diye soracak.

Bunları hep hadis-i şeriflerden alıyoruz. Yâni, bizim bir

---

[16] *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.301, no:1320.

ilmimiz yok, cahiliz; hadis-i şeriflerden bize bildirildiğini size naklediyoruz. Diyecek ki o güzel yüzlü, tatlı sûretli, sevimli şahıs:

"—Ben senin filanca zaman okuduğun Kur'an-ı Kerim'im. Ben senin filanca zamanda işlemiş olduğun hayr ü hasenâtım." diye.

Demek ki Allah-u Teàlâ, onun gönlü hoş olsun da ruhu yalnızlıktan rahatsız olmasın diye, böyle yoldaşlar halk edecek onlara. Her şeye kàdir değil mi Allah-u Teàlâ Hazretleri? Her türlü halka, her türlü hilkate muktedir değil mi? Sevabı da insan suretinde halk edemez mi? Eder. Öyle halk edecek.

Bir insan hayatta ne yaptıysa yaptı... Bunların hepsi kaydediliyor. Bir kimseye yan baktıysa bile kaydediliyor yâni. (*Miskàle zerreh*) Zerre miktarında, zerre kadar olan bir hayır yapsa, muhakkak kaydediliyor ve onun karşılığını görecek. Zerre kadar şer işlese, muhakkak tesbit ediliyor ve onun cezasını, karşılığını görecek.

فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ . وَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ

(الزلزال:٨-٧)

(*Femen ya'mel miskàle zerretin hayran yerah. Ve men miskàle zerretin şerren yerah.*) [Kim zerre miktarı hayır yapmışsa, onun karşılığını görecektir. Kim de zerre miktarı şer işlemişse, onun karşılığını görecektir.] (Zilzâl, 99/7-8)

Bizim imanımızın en önemli unsurlarından, temellerinden birisi, ahirete iman ve hesaba iman, mizana imandır. (*El-mîzânü hakkun, ve'l-hisâbü hakkun*) Onların hepsi haktır, gerçektir, olacak.

Ayet-i kerimede buyruluyor ki:

إِنَّا كُنَّا نَسْتَنسِخُ مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ (الجاثية:١٩)

(*İnnâ künnâ nestensihu mâ küntüm ta'melûn*) "Biz dünyadayken sizin işlediğiniz amellerin hepsini kayda geçirmekteydik." (Câsiye, 45/29)

Her seferinde insanın ağlaması lâzım! Her seferinde tüylerinin

diken diken olması lâzım! Her seferinde —saçını başını yolmak yok İslâm'da ama— saçını başını yolacak gibi etkilenmesi lâzım!

Kıyamet gününde insanlara kitapları verilecek;

"—Al, oku kitabını!" diyecekler.

"—Ne kitabı bu? Ben kitap yazmadım..."

Yazdın... Amellerinin hepsini melekler yazdı, iyilerini kötülerini... Oldu sana kocaman amel defteri, kitap. Bu kitabı sen yazdın. Melekler yazdı ama melekler senin yaptığın işleri yazdılar. Diyecekler ki:

هَاؤُمُ اقْرَءُوا كِتَابِيَهْ (الحاقّة)

(*Hâümu'kraû kitâbiyeh*) "Hadi bakalım al kitabını, oku!" (Hàkka, 69/19)

Kitapların verilişinde bile bir incelik olacak. Sàlih kullara sağlarından verilecek. "Al kitabını oku!" diyecekler. Onlar orada bir sürü hayr ü hasenât görecekler tabii, yapmışlar çünkü. Memnun, mesrûr olacaklar. Kimisine de solundan ve arkasından verilecek. Onlar da ceza görecekler. Kabahatliler, suçlular... Defterleri kötü şeylerle dolu olanlar.

Allah-u Teàlâ Hazretleri hesabı kolay görülenlerden, kitabı sağından verilenlerden, hesabın sonunda hayrı hasenâtı şerrine galip olup da cennete girenlerden, cehennemden âzâd olanlardan eylesin cümlemizi...

Bu en mühim şeydir. O kadar mühim şeydir ki benim böyle yavaş yavaş, yumuşak yumuşak söylediğime bakmayın, insan hayatının temeli budur.

Dünyada pek çok inanış var. Bu inanışların bir kısmını insanlar kendileri uydurmuşlar, bir kısmı da semâvî dinlerin bozulmuş şekilleri olarak bakiyyeleri olarak kalmış. Bozulduğu için Allah yeni bir peygamber göndermiş insanlara, yeni dini öğretmiş. Şimdi o bozuk inançların bir kısmında, bu İslâm'dan gayrı dinlerde, ahiret inancı sağlam bir şekilde, tasrih edilmiş bir şekilde mevcut olmayabiliyor bazı dinlerde. Meselâ, hayret edilecek bir şeydir, Yahudilikte sarih bir ahiret inancı yok diyor dinler tarihi kitapları. Halbuki o kadar peygamberler gelmiş,

onlara ahireti anlatmamış olabilirler mi? Muhakkak anlatmışlardır. Neyse...

İnsanı insan yapan, ahirette yaptıklarının cezasını göreceğini, karşılığını göreceğini bilmesidir. Yoksa bu insanoğlunu hiç bir şey tutamaz. Bu insanoğlunun yapmayacağı zarar yoktur. Melekler insanoğlunun yaratılacağı zaman dediler ki:

"—Kan döken ve fesat çıkartan varlıklar mı yaratacaksın yâ Rabbi yeryüzünde? Bak biz sana tesbih ediyoruz, seni takdis ediyoruz, senin kutsallığını, paklığını, yüceliğini, azametini ikrâr ediyoruz. Bizler sana halisâne ibadet eden mahluklarınız." diye söylediler ya.

Yâni, insanoğlu aslında öyle fesat çıkartan, kan döken mahlûktur, imandan mahrum oldu mu... İşte gördük geçtiğimiz senelerde de. Ne kadar kötü şeyler gördü şu memleket. Kardeş kardeşi nasıl öldürdü, nasıl parça parça şey etti... Halk mahkemeleri, cinayetler, kesmeler, kafası kopuk cesetler, kolu bacağı kopuk cesetler... Neler gördük neler... İnsan tabiatı böyle işte hunhardır. İnsanoğlu iman ile terbiye edilmezse imanın da işte içinde olan ahirete inanmazsa, o zaman der ki:

"—Bu dünyada ne yaparsam yanıma kâr kalıyor."

Ahirete inanan insan yola gelir, intizama girer. İşte Peygamber Efendimiz herkesin öldükten sonra defter-i a'mâli kapanır, kapatılır... İşi bitti çünkü, dünya imtihanı bitti, tamam. Defter-i a'mâli kapatılır.

a. Amel Defteri Kapanmayan Yedi Kimse

Bazı insanların kapatılmıyor amel defterleri. Ya ne oluyor? O şahıs öldükten sonra bile o adamın, o zât-ı muhteremin hayır defterine hayırlar yazılmağa devam ediyor. Melekler devam ediyorlar yazmağa. Defter kabarıyor. Hayır tarafı devam ediyor. Olur mu? Rasûlüllah SAS haber vermiş, başka başka hadislerde de geçmiş. Şimdi buradaki hadis-i şerifin mânâsına gelelim:[17]

---

[17] Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.248, no:3449; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.II, s.344; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XV, s.956, no:43671; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.238, no:13016.

سَبْعٌ يَجْرِي لِلْعَبْدِ أَجْرُهُنَّ مِنْ بَعْدِ مَوْتِهِ وَهُوَ فِي قَبْرِهِ: مَنْ عَلَّمَ عِلْمًا ، أَوْ كَرَى نَهرًا ، أَوْ حَفَرَ بِئْرًا ، أَوْ غَرَسَ نَخْلاً ، أَوْ بَنَى مَسْجِدًا ، أَوْ أَوْرَثَ مُصْحَفًا ، أَوْ تَرَكَ وَلَدًا صَالِحًا يَسْتَغْفِرُ لَهُ بَعْدَ مَوْتِهِ (ابن أبي داود ، وسمويه ، حل. هب. عن أنس)

RE. 296/3 (*Seb'un*) "Yedi cins iş vardır, yedi şey vardır..." Bu şeyler nedir? Amel. "Yedi cins amel vardır ki, (*yücrâ li'l-abdi ecruhünne*) o amellerin, o işlerin ecirleri kula cereyân eder, kul için devam eder, o amelin sevabı işlemeğe devam eder." Ne zaman? (*Ba'de mevtihî ve hüve fî kabrihî*) O adam öldükten sonra, kabrinde durduğu zaman bile onun işlemesi devam eder. Yâni, o hayır işlemeğe devam eder."

Şimdi bunları saymağa başlıyor Rasûlüllah SAS Efendimiz. İyi dinleyelim. Neden? Eh öldüktün sonra da insanın kâr hanesinin çalışması fena mı olur? Ne kadar güzel olur. Yâni, insanın bir fabrikada bir hissesi olsa, her ay yüz bin lira para gelse... Kim istemez? Durduğu yerden bir zaman bir fabrikaya ortak olmuş, her ay fabrikadan hissesine düşen kârdan gönderiyorlar yüz bin lira. Oh, onunla istediği hayrı hasenâtı yapar değil mi? Onun gibi.

1. Peygamber ASS Efendimiz'in ilk saydığı:

مَنْ عَلَّمَ عِلْمًا ،

(*Men alleme ilmâ*) "Bir kimse ki, bir ilim öğretmiş; o ilimden faydalanıldığı müddetçe o kimsenin amel defteri çalışır."

İlmi önce zikretmesi de dikkati çeken bir şey değil mi? Yâni, ilme önem veriyor Peygamber SAS Efendimiz. Evvelâ zikrettiği en ehemmiyetli, en şâyân-ı dikkat. Demek ki bir insan bir şeyler öğrense, ma'rifetullaha taallûk eden, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin dinine ait, hadise, fıkha, şuna buna ait ilimlerden bir şey öğrense

ve bunu bir başkasına öğretse...

İki şekilde olur: Ya dudaktan şifâhen, ağızdan öğretir, bir talebe yetiştirmiş olur; veyahut da kalemi eline alır, yazar, onun yazdığından başkaları istifade eder. Her ikisi de... Bu ilim başkasına nakledilmiş oluyor, başkası tarafından istifade edilmiş oluyor. Bu (*men alleme ilmen*) grubuna dahil olur her ikisi de.

Meselâ, falanca hocaefendi var, hiç kitap yazmamış ama bir sürü alim yetiştirmiş, bir sürü ilmiyle amel eden insan yetiştirmiş... Hep ona sevap gidiyor. Filanca hocaefendi var, kitap yazmış, kitapları okunuyor, istifade ediliyor... Hep sevabı ona gidiyor. Birisi bu.

Yapabilirsek bunu yapalım! Herkese tavsiye ederiz, teşvik ederiz de, bilhassa gençler zihin bakımından daha müsait oluyorlar, ilme gayret ederlerse, her gün bir bahis öğrenseler, bir senede üç yüz altmış beş bahis öğrenirler. Birkaç senede büyük yekûn tutar, bayağı bir bilgili insan olurlar. İlme çalışmak lâzım! İnsan ilim yolunda yürürse Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin rızasına uygun hareket ediyor demektir, cennetin yoluna girmiş demektir.

أَوْ كَرَى نَهَراً ،

2. (*Ev kerâ nehren*) "Bir nehir kazıp akıtan." Şimdi arkasında kuyu kazmak da var. Burada (*kerâ nehren*) dediğine göre demek ki toprağı kazıyor, suyun menbaını buluyor, suyu akıtıyor... İnsanlar çeşme olarak o sudan istifade ediyorlar. Veyahut da büyük bir nehirden, ırmaktan, dereden suyolu alır, toprağı kazar, künkler içinden filanca yere kadar getirir, oradan herkes istifade eder ondan. Hâsılı, suyla ilgili bir hayır... Yâni, bir suyu bir yerden bir yere böyle akıtıp insanların, kuşların, canlıların, nebâtların, mahsûlâtın sulanmasına faydalı olmak. O su aktıkça, o çeşmeden su içildikçe, faydalanıldıkça, o zâtın defter-i a'mâli çalışır.

Bunu yapabiliriz. Memleketimizde pek çok susuz yer var. Rakamları söylüyorlar da ben unutuyorum... Hiç çeşmesi olmayan nice köy varmış. Yâni insan böyle yerleri bulup da buralarda bir çeşme yapsa, suyu akıtsa... İşte bak ne kadar güzel, devamlı bir ecir.

Müslüman memleketinde susuz köy kalır mı? Bu hadis-i şerif varken, bizde bu iman varken, Rasûlüllah'ın bu tavsiyesi ortada mevcutken bir müslüman memleketi susuz kalır mı? İslâm'dan uzaklaşırsa kalır. İslâm'dan uzaklaştı mı bir memleket, batar ama Allah akıl fikir versin... Kimisi de uzaklaştırmağa çalışır İslâm'dan. Bindiği dalı kesiyor.

أَوْ حَفَرَ بِئْراً ،

3. (*Ev hafere bi'ren*) "Bir kuyu kazan." Kuyu da mâlûm, işte su aşağıda oluyor, derinde oluyor, kazıyorsun, istifade ediliyor. Bu da yine suyla ilgili bir hayır olmuş oluyor.

أَوْ غَرَسَ نَخْلاً ،

4. (*Ev garase nahlen*) "Yahut da bir hurma ağacı dikmişse..." O hurma ağacı yeşil olduğu müddetçe, o hurma ağacının meyvasından insanlar yediği müddetçe, kuşlar gagaladığı

müddetçe, gölgesine bir insan yatıp istifade ettiği müddetçe, yâni ondan faydalanıldığı müddetçe o kimsenin defter-i a'mâline hayır hasenât yazılır.

"—Hocam, burada hurma yetişmiyor..."

Buradaki hurmadan murad ağaçtır. Yâni herhangi bir ağaç olur. Daha başka, senin memleketinde yetişen bir başka ağacı diksen olur. Çünkü, Arabistan'da hurma yetişir, İstesen bizim memlekette yetişen her meyvayı orada yetiştiremezsin. Çünkü kimi meyva soğuk yeri ister, kimi yaylayı ister, kimisi sulak yer ister, kimisi ova ister, kimisi kurak yer ister... Çeşit çeşittir. Onun için maksat bir şey dikmek, bir ağaç dikmek, onun meyvasından ve diğer mahsulâtından insanların istifade etmiş olması. Böyle bir istifade mümkün olduğu müddetçe onu diken kimseye hayr ü hasenât gelir.

Onun için ağaç dikmeğe de gayret edelim. Yâni kendi bahçelerimizde, bağlarımızda, buğdayı ektiğimiz tarlalarımızda, şurada burada ağaç dikelim de biraz, ömürlü ağaçlardan şöyle... Ağacı hudutlara dikelim. Hiç olmazsa hudutları belli olsun orta yerinde ziraat yapılacaksa, bundan da istifade edelim.

أَوْ بَنَى مَسْجِدًا ،

5. (*Ev benâ mesciden*) Birincisi ilim öğreten, ikincisi çeşme su akıtan, üçüncüsü kuyu kazan, dördüncüsü ağaç diken, beşincisi mescid yapan. Mescidler Allah'a ibadet edilen yerlerdir. İbadeti kolaylaştırmış oluyor insan. İbadet ehlinin rahatça oturabileceği, kalabileceği bir şey yapmış oluyor.

"—Bir kimse bu dünyada bir mescid bina ederse Allah-u Teàlâ Hazretleri de cennette ona bir köşk bina eder." Hadis-i şerifte böyle bildiriliyor:[18]

---

[18] Müslim, *Sahîh,* c.XIV, s.250, no:5298; Tirmizî, *Sünen,* c.II, s.135, no:319; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned,* c.I, s.70, no:506; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ,* c.VI, s.167, no:11712; Begavî, *Şerhü's-Sünneh,* c.I, s.351; İbn-i Huzeyme, *Sahîh,* c.II, s.268, no:1291; Hz. Osman RA'dan.

İbn-i Mâce, *Sünen,* c.I, s.243, no:737; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat,* c.III, s.313, no:3259; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ,* c.II, s.180; Hz. Ali RA'dan.

مَنْ بَنٰى لِلّٰهِ مَسْجِداً ، بَنَى اللّٰهُ لَهُ بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ (ت. خز. عن عثمان ؛ ه. طس. حل. عن علي ؛ حم. والبزار عن عمر)

(*Men benâ li'llâhi mesciden, bena'llàhu lehû beyten fi'l-cenneh*) "Allah ona cennette bir köşk ihsân eder." diye, Peygamber Efendimiz mescid yapımını teşvik eylemiş.

Birisi de demiş ki:

"—Yâ Rasûlallah! Şu yolların geçtiği yerlerdeki namazgâhlar da bu hükme tâbi midir?"

"—Onlar da tâbîdir." buyurmuş.

Yâni bir yoldan bir yola giderken hani otobüsler, vasıtalar, şunlar bunlar geçiyor... İşte bu yollar üzerinde de insan, üstü kapalı bir mescid inşâ etse, o da ona tâbîdir. Peygamber Efendimiz:

"—Hatta onların süprüntüleri huri kızlarının mehirleridir." demiş.

Yâni ne demek? Kim orayı süpürürse Allah-u Teàlâ Hazretleri orayı temizleyen kimseye cenneti nasib eder, cennette huri kızlarını nasib eder demek. Hurilerin mehirleridir o demek yâni.

Bu mescid yapmayı da tabii insan kendi yapabilirse yapmalı. Aslında dikkat ederseniz mescidde ibadete teşvik, ibadete kolaylık, ibadet ehline hizmet var. İbadeti her yerde kolaylaştırmak lâzım! Bir fabrikanın sahibiyseniz, işçinize namaz

---

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.20, no:126; Bezzâr, *Müsned*, c.I, s.432, no:304; Hz. Ömer RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XXIII, s.231, no:437; Ümm-ü Habîbe RA'dan.

Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.IV, s.411, No:2534; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan. Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.81, no:2939; Ukaylî, *Duafâ*, c.VII, s.305, no:1703; Hz. Aişe RA'dan.

Şeybânî, *el-Âhàd ve'l-Mesânî*, c.II, s.123, no:912; Vâsile ibn-i Eska' RA'dan.

Buhàrî, *Târih-i Kebîr*, c.V, s.330, no:1047; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Cürcânî, *Târih-i Cürcan*, c.I, s.131, no:135: Muaz ibn-i Cebel RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.649, no:20728, 20753; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XX, s.124, no:21678.

kılmayı kolaylaştırın! Namaz vakitlerine imkân tanıyın! Namaz kılacak yer yapın! Bir dairede bulunuyorsanız, bir amirseniz; bütün amirlerin hepsi mesuldür dünyada... Kim nerede amir olduysa, onların hepsi emrindeki insanların işlerinden mes'uldür, Allah hesap soracak. Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin huzuruna çıkacak, hesap soracak Allah-u Teàlâ Hazretleri.

"—Oh, çok şükür ben âmir değilim!"

Hayır, umûmiyetle herkes amirdir. Hiç olmazsa bir evi vardır herkesin, o evin reisidir, ailenin reisidir; binâen aleyh, o ailesinden mes'uldür. O ailesinin fertleri ona sorulacak. Diyecekler ki:

"—Sen bu çocuğa ilim öğrettin mi? Sen bu çocuğa namaz kılmasını öğrettin mi? Sen bu çocuğu gözettin mi? Sen bu çocuğun terbiyesine dikkat ettin mi? Sen bu hanımına sahip çıktın mı? Sen bu hanımını çekip çevirdin mi?" gibi.

Muhakkak bundan dolayı da bir hesap sorulacak. Bunun için âmirler de, iş başındaki insanlar da ibadeti kolaylaştırsınlar, zorlaştırmasınlar. İbadetten hayır gelir, Allah sever. Allah sevince de... Allah sevdi mi, bir insanın dostu Allah olursa, onun sırtını kim yere getirebilir? Yan bakamaz kimse. Hele bir yan baksın...

Onun için Allah'ın sevgisini kazanmağa gayret etmeli insan, ibadetleri kolaylaştırmalı. İbadet edecek insanlara yardımcı olmalı, ibadet yerlerini açmalı, yapmalı, yaptırmalı.

أَوْ أَوْرَثَ مُصْحَفًا ،

6. (*Ev evrese mushafen*) "Bir mushaf miras bırakan kimse." O mushaf okunduğu müddetçe ecir alır.

Eskiden tabii şimdiki imkânlar yoktu, mushaflar elle yazılırdı. Ondan sonra başkasına kalırsa, o okunduğu müddetçe ecir alınırdı. Şimdi basılıyor... Eh basılan Kur'an-ı Kerim'lerden alırsınız, Kur'an'sız arkadaşlarınızın evlerine hediye edersiniz, okunsun diye, Kur'an'sız köy camilerine, daha başka yerlere hediye edersiniz. Okundukça defter-i a'mâlinize o Kur'an'dan yazılır. Bu hadis-i şeriften o anlaşılıyor.

أَوْ تَرَكَ وَلَدًا صَالِحًا يَسْتَغْفِرُ لَهُ بَعْدَ مَوْتِهِ .

7. (*Ev tereke veleden sàlihan yestağfiru lehû ba'de mevtihî*) "Veyahut geride sàlih bir çocuk, evlat bırakan kimsedir ki, o evlat ona, onun ölümünden sonra dua eder durur." Bu kimsenin de defteri çalışıyor.

Buradan iki fayda çıkar bize, iki ders çıkar buradan: Bir: Evlatlarımızı sàlih evlat olarak yetiştirmeliyiz ki, ölümümüzden sonra onlar hayırlı işler yaptıkça, bizim defter-i a'mâlimiz çalışsın. Birinci vazifemiz bu... Hadis-i şeriften çıkan, akıllı insanın ibret alıp da yapacağı şeylerden birincisi bu... Hayırlı evlat yetiştirmeğe çalışalım! Çok para kazanan evlat yetiştirmek değil. Hayırlı evlat yetiştirmek.

Yâni umûmiyetle, ben de tahsil çağından geçtim, liseyi okudum, üniversiteye tercih yaparken, hangi kısmı seçeceğiz derken, hepimiz aynı duyguların içinden geçtik. Eh sizler inşâallah daha zekisinizdir, daha akıllıca hareket etmişsinizdir...

Umûmiyetle, hangi yerde daha çok para kazanılacak ise, lise talebeleri o tarafa meylediyorlar. Aman çocuğumu filanca mektebe vereyim, oradan mezun olanlar çok para kazanıyor. Ayda yüz bin lira kazanıyor, elli bin lira kazanıyor... Hooop herkes oraya hücum ediyor. Hiç "Hangi mektebe kaydedersem evlâdım hayırlı evlat olur. Evladım sàlih kimse olur da, Allah'ın sevdiği kimse olur da ben de ondan istifade ederim." diye düşünen yok. Yâni vardır da, az olunca yok denilebiliyor.

Onun için ikinci şey... Yâni bu birincinin bir teferruatı oluyor bu: Evlatlarımızı hayırlı evlat olmaları için lâzım olan yere nakletmek, oralarda okutmak, o ilimleri öğretmek gerekiyor.

Şimdi burada olmuş bir hadiseyi zikretmek gerekti bu sözlerin arkasından: Bir zât varmış Ankara'da, bizim Fakültedeki talebelerimizden birisinin babası. Dört evladı varmış, birisini hariciyeci yetiştirmiş Siyasal Bilgiler'de okutmuş. Hariciyeci, yâni devletin dış işlerinde çalışan itibarlı bir kimse. İkincisi doktor olmuş. Üçüncüsü mühendis olmuş. Dördüncüsü de bizim vaizlerden birisiyle arkadaşlığı varmış, o vaiz onu kandırmış, aldatmış, getirmiş İlâhiyat Fakültesi'ne kaydettirmiş. Akşam eve gidince baba nasıl sinirlenmiş:

"—Hiç başka gidecek yer bulamadın mı? Kaydolacak başka yer bulamadın mı?" diye epeyce ona kızmış.

Ertesi gün gelmiş, çocuk demiş ki o vaiz arkadaşına:

"—Ben dün seninle beraber İlâhiyat'a kaydımı yaptırdım ama, babam oraya gerici fakülte diyor. Onun için kaydımı aldıracağım oradan kusura bakma." demiş.

"—Yok, kat'iyyen alma! Sen babanla beni görüştür, babana götür beni." demiş.

Demek tuttuğunu koparan bir çocuk... Adını söylediler ya Ankara'da, şimdi deftere bakmam lâzım bulmak için adını. Yâni olmuş bir hadise, masal değil, hakiki bir hadiseyi anlatıyorum size... Sonra hakikaten o vaiz gitmiş, o çocuğun babasına neler konuştu, nasıl söylediyse ikna etmiş, isteye istemeye ilâhiyatta kalmış çocuk ve mezun olmuş, okumuş.

Şimdi o baba diyormuş ki, mezun olduktan sonra evladının hayırlı bir evlat olduğunu gördüğü için:

"—Ah! Keşke öbür evlatlarımı da burada okutsaydım. En

hayırlısı bu çıktı.” diyormuş.

“—Başka fakültelerden çıkan hayırlı evlat olmaz mı?”

Öyle bir şey demedim. Her yerden çıkan evlat hayırlı olabilir de, mühim olan dindar yetiştirmek. Hatta daha ileri giderek bir cümle daha söyleyeyim. Bazan ilâhiyattan çıkar da, hayırsız olabilir. Mühim olan imanlı yetişmesi, öğrendiğini hazmetmesi, mü’min, muvahhid kimse olması, Allah’tan korkan kimse olması, ahirette Allah-u Teàlâ Hazretleri’nin huzurunda hesap vereceğini idrak eden kimse olması.

Öyle kimse oldu mu, o zaman annesine babasına dininden dolayı hürmet etmek zorunda. Hürmet eder, izzet eder, ikram eder, onun hizmetinde bulunur, çünkü dinimizin emri, Rasûlüllah buyurdu. Biz başka bir maksatla yapmayız, dinimizin emri diye yaparız; öyle yaptığımız için ecir alırız. İyi niyetle yapılan her şeyde ecir olduğu gibi.

Demek ki, buradan çıkartacağımız derslerden birincisi: Evladımızı sàlih evlat yetiştirmektir. Bunun için ne kadar gayret sarf etsek azdır. Ne kadar çok para sarf etsek azdır. Ne kadar çok para sarf etsek, feda olsun! Hepsi revâdır, hepsi caizdir. Evlâdın hayırlı, dindar, iyi bir kimse olması için elinden geleni yapmalı insan. Ne kadar para? Feda olsun! Hayırlı evlat yetişecek. Ahirette bile, insan öldükten sonra bile defter-i a’mâli çalışacak. Bu bırakılır mı?

İkincisi: Ahirete irtihal etmiş olan büyüklerimize karşı bir yardım fırsatı çıkıyor elimize bu hadis-i şeriften. Demek ki, biz sàlih kimse olursak, Allah’ın sevdiği, iyi bir kimse olursak, bizi yetiştirenler, bizim analarımız, babalarımız; (*yestağfiru lehû ba’de mevtihi*) kendisinin ölümünden sonra kendisi için istiğfâr ediverdiğimiz, “Yâ Rabbi! Şu benim babamı, şu dedemi, şu nenemi affı mağfiret eyle...” diye hakkında dua ediverdiğimiz kimseler, bizden fayda görecekler demek ki. Bu hadis-i şeriften o çıkıyor.

O halde, biz bir taraftan da geçmişlerimizi hayırla yâd edelim. Babalarımızı, dedelerimizi, analarımızı, ninelerimizi... Hayır dua edelim, onlara istiğfâr ediverelim, onlara yaptığımız ibadetlerden, duamızdan pay ayıralım! Onlar için hayr ü hasenât yapıverelim! “Babamın ruhu için al şu parayı!” diye fakire fukaraya yardım

edelim! Yâni, böyle hayır hasenât yapıverelim ki, onlar bundan istifade etsinler.

Bu da ahirete irtihal etmiş olan büyüklerimize karşı yapabileceğimiz bazı şeylerin olduğunu gösteriyor. Müjdeli bir şey yâni. İnsan ister de bazen, ne yapsın yâni kabri açıp da içine bir şey mi koyacak mümkün değil. Hayır yaparsa, kendisi sàlih evlat olursa, o zaman onlara bir fayda gidiyor.

Onun için, ben böyle yakınlarımdan, büyükleri ahirete göçmüş bir kimse olursa, gittiğimde böyle bir şeyler söylüyorum, hatırlatıyorum:

"—Bakın, şimdi siz bu sevdiğiniz kimseden ayrıldınız. O ahirete göçtü, siz geride kaldınız. Kalbiniz mahzun, üzüntülüsünüz ondan ayrıldığınızdan dolayı. Onun için bir şeyler yapmak için çırpınıp durursunuz. Bunun en kestirme, en güzel çaresi, sizin sàlih insan olmanızdır. Hayır dua ettiniz mi, istiğfâr ettiniz mi, bu yaptıklarınızın sevabı ona gider, defter-i a'mâli çalışır; o yüzden afv u mağfiret olur."

Bu hadis-i şerif bu kadar. Bir daha bakalım hatırınızda tutabildiniz mi, içinizden tekrarlayın! Ben de kitaba bakmadan söylemeğe çalışayım:

1. Bir ilim öğretmişse bir kimse.
2. Bir çeşme, su akıtmışsa.
3. Bir kuyu kazmışsa.
4. Bir ağaç dikmişse.
5. Bir mescid bina etmişse.
6. Okunan Kur'an-ı Kerim miras bırakmışsa.
7. Sàlih evlat bırakmışsa arkasından.

[Böyle kimselerin amel defteri kapanmıyor, öldükten sonra da arkasından hayırlar gelmeğe devam ediyor.]

Hatırda kalabilir. Diğer hadis-i şerife geçiyoruz.

b. Namaz Kılınmayan Yedi Yer

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[19]

سَبْعُ مَوَاطِنَ لاَ تَجُوزُ فِيهَا الصَّلاَةُ: ظَاهِرُ بَيْتِ اللهِ ، وَالْمَقْبَرَةُ ،

وَالْمَزْبَلَةُ ، وَالْمَجْزَرَةُ ، وَالْحَمَّامُ ، وَعَطَنُ الإِبِلِ ، وَمَحَجَّةُ الطَّرِيقِ

(ه. وابن جرير في تهذيبه عن عمر)

RE. 296/4 (*Seb'u mevâtına lâ tecûzü fîhe's-salâtü*) "Yedi mevkîde namaz kılmak caiz olmaz." diyor Peygamber Efendimiz. "Yedi yerde namaz kılmak uygun olmaz. Yer, mahal. Yedi mahalde namaz kılmanız doğru olmaz." Nedir bu yedi mahal?

1. (*Zâhirü beyti'llahi'l-atîk*) "Allah'ın atîk olan Beytullah'ının üstünde namaz kılmak caiz olmaz." Beytullah neresidir? Kâbe-i Muazzama. Hani şu siyah renkli, üstü sırmalı, ayetlerle süslenmiş örtüyle örtünen, köşesinde Hacerü'l-Esved olan bina. Onun adı *Beytu'llàhi'l-Atîk*'tir. Tâ Hazret-i Âdem zamanından beri vardı. Yâni, şimdiki haliyle olmadı muhakkak, tamirler gördü ama, o zamandan beri vardı.

إِنَّ أَوَّلَ بَيْتٍ وُضِعَ لِلنَّاسِ لَلَّذِي بِبَكَّةَ مُبَارَكًا وَهُدًى لِلْعَالَمِينَ

(آل عمران:٩٦)

(*İnne evvele beytin vudıa li'n-nâsi le'l-lezî bi-bekkete mübâreken ve hüden li'l-àlemîn*) (Âl-i İmrân, 3/96) ayet-i kerimesinde izah edilir.

Onun üstünde namaz caiz olur mu? Olmaz. Neden? Hürmetine ters düşer. Kâbe-i Muazzama, istikametine bile hürmet edilecek

---

[19] İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.246, no:747; Bezzâr, *Müsned*, c.I, s.264, no:161; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.330, no:3493; Hz. Ömer RA'dan.

İbn-i Adiy, *el-Kâmil fi'd-Duafâ*, c.III, s.203; Ukaylî, *Duafâ*, c.II, s.71; İbn-i Abdilber, *et-Temhîd*, c.V, s.225; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.540, no:19166; Câmiü'l-Ehàdîs, c.XIII, s.237, no:13015.

bir mübarek yerdir. Kâbe cihetine doğru bile tükürmezler. Yüznumaralarını Kâbe'ye doğru veya Kâbe'ye sırtını çevirmiş yapmazlar müslümanlar. Yanı dönük yapacak. Yâni, evindeki yüznumaranın yapılışında kendisinin sözü geçmişse, o zaman düşüneceği şey nasıl olacak? Kıbleye sırtı veya kendi yüzü gelecek şekilde olmayacak yüznumara. Kıble cihetine bile hürmet etmek lâzım.

Alim bir tanıdığım var, bir akşam bir yere ziyarete gittik, baktım bir koltuğu seçti, oturdu. Sonra bana eğildi, fısıldadı. Diyor ki:

"—Ben hangi yerde oturursam otururum, mümkünse kıbleye dönük oturmağa tercih ederim."

İşte tabii istikameti bile muhterem olunca, elbette kendisine hürmet daha da revâ oluyor. Meselâ orada cidâl olmaz, kavga gürültü olmaz. Neresi? Beytu'llàhi'l-Harâm, muhterem olan Beytullah orası. Kavga, cidâl, füsûk olmaz. Üstünde de namaz olmaz.

Yalnız, Kafkas mücahidi Şeyh Şâmil oraya gitmiş, hacca. Müslümanlar çok seviyorlar tabii. O kadar rağbet etmişler, o kadar şey yapmışlar ki, Kâbe'nin üstüne çıkarmışlar herkes görsün diye. Böyle halkın izdihamından, tehâcümünden dolayı. O kadar hürmet ediliyor da, gene Kafkasya gitti elden... Bir ara İslâm diyarı idi, elden gitti. Kavga, gürültü, harb, darb... Yardımlaşılamadı, yardım yapılamadı, öyle Şeyh Şamillerin memleketi olduğu halde elden gitti. Allah müslümanlara uyanıklık versin...

Kuru kuruya temennî de fayda etmiyor. Gözünü açması lâzım müslümanların. Gözünü açması lâzım, memleketlerini kaptırmaması lâzım düşmana...

Kâbe'nin üstünde, hürmetsizlik olacağından namaz kılmak olmaz.

2. (*Ve'l-makberetü*) "Kabrin üzerinde namaz kılmak olmaz." Orada da bir hürmetsizlik var. Belki bazı kimseler de, kabri bir ibadet yeri gibi düşünebilirler. Hele kabre doğru filan namaz kılmak hiç doğru olmaz. Öyle yaparlar, o tehlike olduğundan kabrin üstünde de namaz kılmak olmaz.

3. (*Ve'l-mezbeletü*) "Çör çöp yerde, çöplükte de namaz kılınmaz." Neden? Namaz kıymetli de ondan. Namazın şânı, şerefi var. Öyle olur olmaz yerde kılınır mı? Namaz tertemiz, pâk yerde kılınacak.

"—Efendim ben üstümü temizledim, abdest de aldım..."

Secde ettiğin yer de temiz olacak, ayağını bastığın yer de temiz olacak, her taraf temiz olacak... Yâni, namaz kıldığın yerin de temiz olması lâzım! Mezbelede onun için namaz olmaz.

4. (*Ve'l-meczeretü*) "Mahall-i cüzür, yâni kurbanların kesildiği, hayvanların kesildiği mezbaha gibi yerlerde de olmaz." Böyle yerlerde de olmaz namaz kılmak.

5. (*Ve'l-hammâmü*) "Hamamda da namaz olmaz." Tabii burada bir izahta bulunmak lâzım! Hamam bölme bölme oluyor bizim memleketimizde. İçi oluyor, dışı oluyor, sağı oluyor, solu oluyor, soğukluğu oluyor, sıcaklığı oluyor, iyice terleme yeri filan oluyor… Yıkanılan yerinde olmaz. Orası ayrı, kapıdan şeyden giriliyor. Yıkandığı yerde insan temiz olmadığı için olmaz. Ama bir hamam, dış tarafında başka odaları, bölmeleri olan bir hamam... Orada olur tabii. Yâni biz hamam sözünü böyle anlamalıyız. Yıkanılan yerde namaz olmaz.

6. (*Ve atenü'l-ibili*) "Ve develerin sulamak için bekletildiği yerde olmaz." Develeri sularlar, ondan sonra bir yere çekerlermiş o çeşmenin veya kuyunun yanında. Ondan sonra biraz dinlendirdikten sonra, bir daha içirirlermiş. Demek ki kâfî miktarda içemiyor, dinlene dinlene içiyor hayvan. Veyahut birisi içtikten sonra, ötekiler içinceye kadar ötekiler beklesin diye.

Tabii orada oturuyor kalkıyor hayvan, pisletir. Onun için öyle yerde de, yâni ağıl gibi oluyor adeta. O gibi yerlerde, develerin, koyun sürülerinin yerlerinde de olmaz. Yine temizlikle ilgili bir yasak.

7. (*Ve muhaccetü't-tarîk*) "Yolun ortasında namaz olmaz." Herkesin gelip geçmesini zorlaştırdığı için. Bir de insanın gönlünün, gözünün takıldığı için. Gelen geçen... Hah yanımdan birisi geçti, hah birisi gürültü yaptı geçti, birisi şıngırdadı, ötekisi zil çaldı, berikisi çıngırak şey yaptı filan... Namazın huşuu,

huzuru kalmaz yâni. Yol ortasında olmayacak. Şöyle bir sâlim, sâkin bir yerde olacak demek ki.

Bütün bunlar neyi gösteriyor? Namazın huzurlu, temiz, pâk, namazın şânına, şerefine uygun yerlerde kılınması gerektiğini gösteriyor. Namaz kılınan yerlere de hürmet edilmesi gerektiği buradan çıkıyor. Demek ki, namaz kılınan yer pislenmez. Namaz kılınan yer kirletilmez. Namaz kılınan yer çör çöp, toz toprak mahalli olmaz.

Maalesef bizim memlekette bu duygu biraz bazı kimselerde zayıf. Ben otobüsle seyahat ediyorum, otobüs duruyor, mola veriyor. Namaz kılacak yer var mı? Var. Mescid yazmışlar, bir oda. Giriyorsunuz... Allah! Orada üstüne otura kalka, namaz kıla kıla seccadelerin rengi değişmiş, simsiyah olmuş... Toz, toprak, benzin, mazot bulaşığı, bilmem ne bulaşığı... Her şey dolu. Burası mescid... Öyle şey olur mu?

Mescidden içeriye girdiğin zaman kar gibi bembeyaz olmalı. Bir kireç badanası zor bir şey mi yâni? Ben bile yaparım. Al şuradan beş yüz lira, burayı badana ediver veya al bin lira şurayı badana ediver diyebilirim. Ben gittikten sonra yapacağını bilsem diyebilirim. Tertemiz olacak.

Sonra mübarek, onları götür, her benzin istasyonunda su akıyor. Bir kirini akıttırıver, yıkayıver. İki tanesini bir gün yıka, iki tanesini bir gün yıka.. Seccadeler bir temizlensin. Üstüne kedi mi geldi, fare mi geldi, şöyle mi oldu, böyle mi oldu... Kapısı belli değil, penceresi belli değil... Yâni ibadet yerlerine hürmet etmek lâzım!

“Kadınlar için evlerinde bir ibadete mahsus mahal, bir köşe, bir yer olursa iyi olur.” diye yazar kitaplarımız. Ama tertemiz böyle, huzurlu bir yer olursa... Hatta kadınlar i’tikâfa evlerinde girerler. Evinin bir köşesini böyle ibadet mahalli yapması, gürültüsüz, sakin, temiz, pâk bir yer iyi olur.

c. Hayrı Toplamış Yedi Şey

Diğer hadis-i şerife geçiyoruz:[20]

---

[20] Deylemî, *Müsnedü’l-Firdevs*, c.II, s.331, no:3494.

سَبْعَ خِصَالٍ هُنَّ جَوَامِعُ الْخَيْرِ: حُبُّ الْإِسْلَامِ، وَأَهْلِهِ، وَالْفُقَرَاءِ، وَمُجَالَسَتِهِمْ؛ وَلَا تَأْمَنُ مِنْ رَجُلٍ يَكُونُ عَلَى شَرٍّ فَيَرْجِعَ إِلَى خَيْرٍ فَيَمُوتُ عَلَيْهِ؛ ولا تأمن من رَجُلٍ يَكُونُ عَلَى شَرٍّ فَيَرْجِعَ إِلَى شَرٍّ فَيَمُوتُ عَلَيْهِ؛ لِيَشْغَلُكَ عَنِ النَّاسِ، مَا تَعْلَمُ مِنْ نَفْسِكَ (ابن السني، والديلمي عن أبي ذر)

RE. 296/5 (*Seb'u hisâlin hünne cevâmiu'l-hayri: Hubbü'l-islâmi, ve ehlihî, ve'l-fukarâi, ve mücâlesetihim;*

(*Seb'u hisâlin hünne cevâmiu'l-hayri*) "Yedi şey vardır, yedi haslet, yedi vasıf, yedi sıfat vardır ki bunlar hayrı kendisinde toplamış şeylerdir."

Şimdi bu yedi şeyi ben bir bir parmaklarımla birkaç defa saydım, yedi çıkmadı, altı çıktı. Herhalde burada bir yanlışlık var. Ya yedi taneden bir tanesi satıra yazılmamış, yazılma eksikliğinden dolayı var. Ya da buraya kadar hadis-i şerifler (*seb'un, seb'un*) diye geliyor geliyor, buradan itibaren (*sittün*) altı diye geçiyor. Bu da *sittün* diye olacaktı, eli alıştığı için müstensih, burada da *seb'un* deyiverdi. Bu da olabilir. Ya seb' değil de sit'tir. Yâni yedi değildir altıdır. Veyahut burada altı şey yazılı, bir tanesi daha vardır, o buraya kaydedilmemiş. [(*Ve'l-fukarâi*) kelimesi kaydedilmemiş.]

1. (*Hubbü'l-islâmi*) "İslâm'ı sevmek." İslâm dini insana hem dünyanın, hem ahiretin saadetin temin ediyor. Her türlü hayrı kendisinde cem etmiş olan mübarek bir din.

Kenzü'l-Ummâl, c.XV, s.1360, no:43569; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.237, no:13013.

إِنَّ الدِّينَ عِنْدَ اللّٰهِ الْإِسْلَامُ (آل عمران:١٩)

(*İnne'd-dîne inda'llàhi'l-islâm*) "Allah indinde bir tek din var, yegâne din var, tek bir din var makbul ve muteber din İslâm." (Âl-i İmrân, 3/19) Başka din yok.

"—Efendim işte Hristiyanlık, Yahudilik, Zerdüştîlik, Hinduluk, Şintuizm vs..."

(*İnne'd-dîne inda'llàhi'l-islâm*) "Allah indinde tek din vardır, o da sadece İslâm'dır."

وَمَنْ يَبْتَغِ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ (آل عمران:٨٥)

(*Ve men yebtaği gayre'l-islâmi dinen felen yukbele minhu*) "İslâm'dan gayrı bir dine sülûk eden, bir başka dine giren kimseden o din kabul olmayacak. İstediği kadar çırpınsın." (Âl-i İmrân, 3/85) Bu ikisi de ayet-i kerimedir. İslâm'dan gayrı din arayan, din edinmeğe çalışan kabul olmayacak.

"—E o zaman, dünyanın üzerindeki her insanın müslüman olması lâzım hocam!"

Evet. Bu dünya üzerindeki her insanın vazifesi müslümanlığı aramak, bulmak, öğrenmek, müslüman olmak.

"—Brezilya'dakiler de mi?"

Hem Güney Amerika'dakiler, hem Kuzey Amerika'dakiler, hem kutuptaki Eskimolar, hem Rusya'dakiler, hem Japonya'dakiler, hem Hint'tekiler, hem Çin'dekiler... Hepsi İslâm'ı öğrenmek zorunda.

"—E nereden bilsinler?"

Tahmin etmiyorum bugün İslâm'ı bilmeyen, duymayan insanın kaldığını. Eskiden İslâm inancının, İslâm fikrinin ulaşamadığı kimseler, şahıslar olabilirdi. Ama bugün dünya küçüldü. Dünyanın bir yerinde çıt yaptığı zaman, bu her tarafından duyuluyor. Her şey mâlûm. Onun için İslâm diye bir dini duymamış olmak mümkün değil.

Ama yine farz edelim ki Himalayaların 8000 metre yüksekliğindeki bir köyde, adam hiç medeniyet görmemiş, kendi başına yaşıyor; veyahut, Brezilya'nın Amazon ormanları içinde,

balta girmemiş ormanların içinde daha hiç keşfedilmemiş bir insan grubu yaşıyor... Dünyanın onlardan haberi yok, onların dünyadan haberi yok. Bunlar ne olacak? Bunların da vazifesi Allah-u Teàlâ Hazretleri'ni bulmaktır. Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne inanmaktır, Allah-u Teàlâ Hazretleri'ni bilmektir. Herkesin vazifesi budur.

Onun için İbrahim AS, mâlûm putlara tapınan bir cemiyette yetişti. Mezopotamya'da, bu Irak'ın olduğu yerde yetişti. Başka şeylere, yıldızlara, güneşe, aya, putlara tapıyorlardı insanlar. Geceye, gündüze, aya, güneşe... Kur'an-ı Kerim'de güzelce anlatıyor:

فَلَمَّا جَنَّ عَلَيْهِ اللَّيْلُ رَأَى كَوْكَبًا ، قَالَ هٰذَا رَبِّي ، فَلَمَّا أَفَلَ قَالَ لاَ أُحِبُّ الْآفِلِينَ (الأنعام:٧٦)

(*Felemmâ cenne aleyhi'l-leylü reâ kevkebâ*) "Gece bastığı zaman, gecenin karanlığı onu kaplayınca bir yıldız gördü; (*Kàle hâzâ rabbî*) 'Bu mu acaba benim rabbim?' dedi. (*Felemmâ efele kàle lâ ühibbü'l-âfilîn*) Yıldız batınca, 'Batanları sevmem!' dedi." (En'am, 6/76)

Yâni öyle diyorlar ya, muhitindeki insanlar onlara tapıyor. Gurub edince, batınca, ufuktan kaybolunca dedi ki:

"—Böyle batan şey tanrı olmaz."

Ayı gördü, güneşi gördü, onların böyle battığını görünce, uzun muhakemelerden geçtikten sonra dedi ki:

إِنِّي وَجَّهْتُ وَجْهِيَ لِلَّذِي فَطَرَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ حَنِيفًا وَمَا أَنَا مِنْ الْمُشْرِكِينَ (الأنعام:٧٩)

(*İnnî veccehtü vechiye li'llezî fetara's-semâvâti ve'l-arda hanîfen ve mâ ene mine'l-müşrikîn.*) [Ben hanîf olarak, yüzümü gökleri ve yeri yoktan yaratan Allah'a çevirdim ve ben müşriklerden değilim.] (En'am, 6/79) "Rabbim bunları yaratandır. Bunları da

yaratmış olandır. Semaları, yeri yaratan Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne iman ettim." dedi.

İnsan, böyle bir istidlâl ile, yâni muhakeme ile kendisini yaratanın olduğunu idrak etmekle vazifelidir. Ama şeriatin ahkâmı kendisine ulaşmadığı için, onlarla mükellef değildir. Çünkü ulaşmamış. Ulaşmayınca mükellef olmaz.

Bir hususu da söylemek lâzım burada bu münasebetle: Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin Âdem AS'dan bize kadar dünyaya peygamber gönderip de öğrettiği dinlerin hepsi, aslı, esası, çekirdeği İslâm'dır. Hazret-i Âdem hangi dini öğretti? İslâm'ı öğretti. Hazret-i Mûsâ hangi dini öğretti? İslâm'ın özünü, esasını öğretti. Ama o peygamberden sonra kavimleri şaşırdılar, sapıttılar, değiştirdiler, bozdular. Hiç İsa AS'ın, "Beni mabud ittihaz edin, beni ilah yapın kendinize, bana tapının." demesi mümkün mü?

Hâşâ sümme hâşâ! Aslâ ve kat'â! İsa AS bizim gibi bir beşer idi, bizim gibi bir insan idi. Allah-u Teàlâ Hazretleri onu peygamberlikle vazifelendirdi. Muhterem bir aileden geliyor idi. Anası da muhterem bir kimseydi, cennet ehlinden bir kimse. Allah-u Teàlâ Hazretleri onu peygamberlikle vazifelendirdi, o da Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin varlığından, birliğinden, kudretinden bahsetti. İnsanları hakka, hayra, Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne itaate davet etti. İslâm'ı öğretti. Hazret-i Musa da İslâm'ı öğretti. Hazret-i İbrahim de İslâm'ı öğretti.

Onun için İbrahim AS'ın milletindenim deriz biz de. Yâni (*millete ibrâhîme hanîfâ*) (*hanîfen müslimen*) Hanif ve müslim olarak İbrahim AS'ın milletindenim deriz. Yâni onun dini inancı üzere. Değişen bir şey yok. Hep aynı şeyi öğrettiler ama insanlar bozdular. Çünkü burada bir hadise olur, bu hadiseyi dışarıda başkası başka türlü anlatır... Yâni buradaki on kişiyle dinle, onu da başka başka anlatır. İnsanlar hadiseleri başka başka şekillerde görürler, anlatırlar. Bir söz söylersin, sonra o sözün akisleri kulağına gelir, "Allah Allah! Yâ ben böyle demedim!" dersin. Yâni olmadık bir şekle girmiştir.

Hatta bir de bir fıkra anlatayım. Adamın birisi ötekisiyle iddiaya girmiş:

“—Eşek anırdığı zaman abdest bozulur.” diye.

Duyan bir kimsenin de biraz fıkıhtan bilgisi varmış, demiş ki:

“—Olmaz öyle şey!”

“—Yok vallahi, ben filanca hocadan işittim.”

“—Hangi hocadan?”

İtimada şayan bir hocanın ismini söylemiş.

“—Yâ o hoca böyle bir söz söylemez.”

“—Yok söyledi. Şu kulaklarımla işittim. Hakikaten söyledi. Bugün gibi hatırlıyorum, söyledi.”

“—Allah Allah... Yürü o hocaya gideceğiz.” demiş.

Bundan bize ne ders çıkıyor? Herkesin her söylediği söze itibar etmeyin! Yâni, ölçün biçin. Allah akıl vermiş, fikir vermiş. Hadis-i şerifler için de böyle. Peygamber Efendimiz geçtiğimiz haftalarda okuduk, ne diyor:

“Benden bir şey size söyledikleri zaman, Rasûlüllah böyle buyurdu diye, Kur’an-ı Kerim’e vurun, ölçün, Kur’an-ı Kerim’e muvafıksa ben söylemişimdir, kabul edin. Muhalif ise, muvafık değilse, uygun değilse, ters ise, kabul etmeyin!” diyor. O zamanda da yanlış anlamalar olur diye, Peygamber Efendimiz’in tavsiyesi var bu kitapta.

Şimdi o hocanın yanına gitmişler. Yaşlı başlı, gün görmüş, ak sakallı bir hocaymış.

“—Hocam, aramızda bir münakaşa çıktı, ihtilaf ettik. Hiç eşek bağırınca insanın abdesti bozulur mu? Benim aklım yatmadı. İnsanın abdesti başka şey, eşeğin sesi başka şey. Yâni ondan bu niye bozulsun? Ben bunu doğru görmedim. Bu arkadaş da, bunu ille sizden duyduğunu ısrarla söylüyor.”

Adamcağız şöyle bir gözünü kapatmış, başını önüne eğmiş, bir müddet bir düşünmüş. Ondan sonra gözünü açmış, tebessüm etmiş, gülerek demiş ki:

“—Evladım ben böyle bir söz söyledim.” demiş. Ötekisi şaşırmış bu sefer. “Söyledim ama, bunun evveliyatı vardı. Bu evveliyatı sırasında bu arkadaşın uyumuz vaazda, baş tarafını dinlememiş, en son cümlede uyanmış. Ondan sonra da, eşek bağırınca abdest bozuldu diye ondan söylüyor. Onun baş tarafı şöyle...” demiş, anlatmış.

Bak o zaman siz de kabul edeceksiniz: Adamın birisi bineğiyle

çölde yolculuğa çıkmış. İnmiş abdest bozmağa, o esnada da hayvan ürkmüş, kaçmış gitmiş. Su yok... Hayvana asılıydı kırbalar, su yok. Çöl... Sağa bakmış, yürümüş... Aramak lâzım. Taharrî, yâni su aramak gerekir böyle abdest alacağı zaman insan. Oraya bakmış yok, buraya bakmış yok... O tarafa şu kadar adım atmış, bu tarafa bu kadar adım atmış su yok. Bu sefer teyemmüm almış. Müslümanlık kolaylık dinidir. Bak su bulamadığı zaman namazı bırak demiyor Allah-u Teàlâ Hazretleri.

إِنَّ الصَّلاَةَ كَانَتْ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ كِتَابًا مَوْقُوتًا (النساء:١٠٣)

(*İnne's-salâte kânet ale'l-mü'minîne kitâben mevkùtâ*) [Muhakkak ki namaz, müminler üzerine belli vakitlerde farz kılınmıştır.] (Nisâ, 4/103) Senin Allah-u Teàlâ Hazretleri'ni belli zamanlarda anman boynuna borç, farz.

Öyle ihmal yok. Hasta da olsan, sağlıklı da olsan, su da olsa, susuz da kalsan, her tarafın kana bulanmış da olsa, o namaz kılınacak. O namazdan vazgeçmez insan. Seven insan vazgeçmez de, bilmeyenlere söylüyoruz. O namazsız olmaz. Yâni o namazı geçirmenin imkânı, çaresi yoktur. İnsanın aklı başında olduğu müddetçe namaz kendisine borçtur.

Kalkamıyor... Oturarak kılar. Oturamıyor... Yatarak kılar. Kıpırdanamıyor... Gözüyle kılar, gene kılar. Abdest alamıyor... Teyemmüm alır, teyemmümle kılar. Teyemmüm nedir? Toprağa elini vurup insanın yüzünü ve ellerini meshetmesidir.

Şimdi öyle mesh etmiş, teyemmüm abdesti almış.

"—Hocam bu işin aslı var mı? Yâni topraktan da abdest alınır mı?"

Ayet-i kerime var hakkında.

فَتَيَمَّمُوا صَعِيدًا طَيِّبًا فَامْسَحُوا بِوُجُوهِكُمْ وَأَيْدِيكُمْ (المائدة:٦)

(*Feteyemmemû saîden tayyibâ, ve'msehû bi-vücûhiküm ve eydîküm*) (Mâide, 5/6) Temiz toprağa teyemmüm edin diye ayet-i kerime de var. Hiç tereddüde mahal yok.

O şahıs teyemmüm abdesti almış. Ondan sonra namaza duracak. Tam o sırada eşeğinin sesini duymuş. Eşek anırmış ki, yakında demek ki. Sesin geldiği yer de belli. Şimdi o teyemmüm abdestiyle o namaz oldu mu bitti. Suyun mevcudiyeti anlaşıldı. Suyun mevcudiyeti anlaşılınca gidip oradan suyu alacak, abdestini alacak. O zaman abdest kalmadı.

İşte böyle ters anlayanlar da oluyor. Onun için lafı iyi anlamak lâzım, ters anlamamak lâzım.

Veyahut Bektâşî'nin dediği gibi: "Kur'an-ı Kerim'de (*Lâ takrabü's-salâte*) "Namaza yaklaşmayın!" diye ayet var, ben onun için namaz kılmıyorum." demiş. Hiç Allah Kur'an'da öyle şey der mi? (*Lâ takrabü's-salâte*)'yi okuyor, öbür tarafını tutuyormuş eliyle. Çek bakalım elini demişler:

لاَ تَقْرَبُوا الصَّلاَةَ وَأَنْتُمْ سُكَارٰى (النساء:٤٣)

(*Lâ takrabü's-salâte ve entüm sükârâ*) "Sarhoşken namaza yaklaşmayın!" (Nisâ, 4/43) diyor. Tabii o da sarhoş. Sarhoşum diye namaza yaklaşmıyor. Neyse...

Demek ki İslâm'ı sevmek. Hani yedi şeyi sevecektik. Yedi şeyin daha birincisindeyiz. İslâm'ı seveceğiz. Müslümanlığın ne kadar büyük bir nimet olduğunu idrak edeceğiz. Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin bizim üzerimizde sayısız nimetleri var. En büyüğü hangisi? Müslüman olmamız. Çünkü müslüman olmasak cenneti kazanmayız, dünyada da rahat edemeyiz, ahirette de huzur, rahat bulamayız. En büyük nimeti Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin, İslâm nimetidir.

Sonra Allah-u Teàlâ Hazretleri bize lütf u kereminden İslâm'da hep bize faydalı şeyleri emretmiştir. Hiç zararlı şey yoktur. Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin emrettiği şeylerin hepsi, Rasûlüllah'ın tavsiye ettiği şeylerin hepsi faydadır, hepsi bizim dünyamızın ıslahı içindir, nefsimizin ıslahı içindir, cemiyetimizin güzelleşmesi içindir, selâmeti içindir, devletimizin, milletimizin selâmeti, bekàsı içindir. Hepsi güzeldir yâni. İslâm'ı seveceğiz bir.

حُبُّ الْإِسْلَامِ، وَأَهْلِهِ، وَالْفُقَرَاءِ، وَمُجَالَسَتِهِمْ؛

2. (*Ve ehlihî*), (*ve hubbi ehlihî*) demek. Müslümanları da seveceğiz, İslâm ehlini de seveceğiz. Yâni müslümanları da seveceğiz.

"—E hocam hepsini sevemiyorum. İşte kimisi iyi, kimisi kötü..."

Hepsini seveceksin.

Yaradılanı hoş gör, yaradandan ötürü!

Kusurluyu da seveceksin, kusursuzu da seveceksin. Bu İslâm binasında koca koca temel taşları olduğu gibi küçük kum taneleri de olur. Kimisi kum tanesi gibi olur, kimisi kireç zerresi gibi olur. Hepsi bir araya gelir, İslam'ın, müslümanların heyet-i umûmiyyesi ortaya çıkar. Hepsini seveceksin. Kusuruyla sevmeğe alış. Gülü sever misin? Severim. E dikeni var. Dikeni var ama güzel kokusu da var, güzel görünüşü de var, tatlı rengi de var... Sen de sevmediğin kardeşinin güzel bir tarafını bul, güzel bir tarafını sev. Öbür tarafını varsın bilmeyiver, bilmezlikten gel. Allah-u Teàlâ Hazretleri onun hesabını senden soracak değil ya. Şu kulumun hesabını çıkart bakalım defterini dürüver diye sana söylemeyecek. Kendisi hesabını görecek. Sonra onun nasıl öleceğini, senin nasıl öleceğini daha bilmiyorsun. Sonra onun yaptığı her işe vâkıf değilsin. Hüsn-ü zan edeceksin. "Bu muhakkak geceleyin ben uyurken uyanmıştır da belki Allah'a yararlı bir iş yapmıştır, ibadet yapmıştır. Muhakkak o benden daha iyidir. Benim insanların bilmediği nice kusurlarım vardır, ben muhakkak bu kardeşimden daha aşığıyım. Allah bunca nimet verdi de gene ona iyi kulluk yapamıyorum diye insan kendisini hor hakir bilecek, müslüman kardeşini iyi bilecek, sevecek hâsılı. Sevecek bir tarafını bulacak.

Kusur işledi sana karşı... Kusura yetmiş tane özür bulacaksın. Bir tane değil, iki tane değil, yetmiş tane özür bulacaksın. Herhalde şu sebepten yapmıştır, herhalde bu sebepten yapmıştır diye yetmişine de, hepsini sıraladığın halde hâlâ içinde bir itiraz

varsa o zaman kendine kusur bulacaksın. “Bek insafsız! Yetmiş tane mazereti bile kabul etmiyorsun. Ne inatçı, ne sert, ne katı insanmışşın! Yetmiş mazereti bile kabul etmedin.” diye kendi kalbinin katılığından, insafsızlığından, inatçılığından şikâyetçi olacaksın kendin, seveceksin. Müslümanları da seveceksin, İslâm’ı da seveceksin.

3. [*Ve’l-fukarâi*] “Fakirleri de seveceksin.”

4. (*Ve mücâlesetihim*) “Onlarla beraber olmayı, oturmayı, kalkmayı da seveceksin.” Çünkü kişi sevdiğiyle beraberdir. Yâni, sen müslümansın ama müslümanlarla oturup kalkmıyorsun, yanlarına sokulmaktan korkuyorsun, gidiyorsun kâfirlerle, zalimlerle, fâsıklarla, fâcirlerle düşüp kalkıyorsun... Hep onların arasındasın...

Onların arasında insan bir sebeple bulunabilir: Onları irşâd etmek için. Başka onlarla bulunmak, onların sohbeti, onlarla bir arada oturmak semm-i kàtildir, yâni hemen öldüren şiddetli zehirdir. Onlarla konuştun mu yandın.

إذا كان الغراب دليل قومٍ ، ليأتيهم الى الأرض الجياف.

(*İzâ kâne’l-gurâbü delîle kavmin, le-ye’tîhim ile’l-ardi’l-ciyâfi*) Bir kimse kargayla arkadaş olursa karga onu nereye götürür? Mezbeleye götürür, cifenin başına götürür.

Evet, onlarla bir arada olmayı, düşüp kalkmayı da seveceksin.

وَلاَ تَأْمَنُ مِنْ رَجُلٍ يَكُونُ عَلَى شَرٍّ فَيَرْجِعَ إِلَى خَيْرٍ فَيَمُوتُ عَلَيْهِ ؛

5. (*Ve lâ te’menü min racülin yekûnü alâ şer’in feyercia ilâ hayrin feyemûtü aleyhi*) Bakın bu çok önemli bizler için bu devirde. Peygamber Efendimiz beşinci hayırlı haslet olarak diyor ki:

“Bir kimseden ümit kesmeyeceksin, şer üzerinde o kimse ama, mümkündür ki hayra döner ve hayır üzere ölür. Ümidini kesmeyeceksin. Can çıkmadıkça o kimsenin iyi insan olması ümidi, ihtimali mevcuttur.”

Şu anda kötü... İyi olma ihtimali var. O ümidini kaybetmeyeceksin. O ümidini izâle etmeyeceksin içinden. Her kötü insana, belki bu biraz çalışılırsa ileride iyi insan olur diye bakacaksın. Bu çok mühim.

Bizim cemiyet olarak bugün kusurumuz şudur: Biz iyi insanda bir kusur gördük mü üstüne bir kalem çizeriz isminin, muhabbet defterinden adını sileriz onun. Filanca adam, falanca adam şöyle yaptı... Cızzt, bir çizgi üstüne. "Benim arkadaşım değil artık o!" deriz. Halbuki şerli insanın bile belki bir zaman gelir iyi olur diye ümit besleyeceksin içinden… O ümitle tamah ederek, belki düzelir diye ona öyle muamele edeceksin, yumuşak yumuşak. Belki bakarsın, doğru yola gelebilir diye.

وَلاَ تَأْمَنُ مِنْ رَجُلٍ يَكُونُ عَلٰى شَرٍّ فَيَرْجِعَ إِلٰى شَرٍّ فَيَمُوتُ عَلَيْهِ ؛

6. (*Ve lâ te'menü min racülin*) Burada *racülen* yazılmış, metin takip eden arkadaş varsa, oradaki elifi silsin. (*Ve lâ te'menü min racülin yekûnü alâ hayrin feyercia ilâ şerrin feyemûtü aleyhi*) "İyi insanın da halinden emin olmayacak. Yâni belki bir zaman gelir şerre döner de şer üzere ölüverir." Allah korusun...

O halde nasıl olacağız? Kendimiz hakkında da başkaları hakkında da, korkuyla ümit arasında olacağız. Umacağız ve korkacağız. Başkası için de... Belki iyi olur diye bir kötü insana öyle bakacağız; bir iyi insan da emniyette hissetmeyecek kendisini, belki bakarsın kötülüğe gidiverir, kayıverir diye o endişe içinde olacak. Etti altı. Yedincisini okuyoruz:

لَيَشْغَلُكَ عَنِ النَّاسِ ،مَا تَعْلَمُ مِنْ نَفْسِكَ .

7. (*Leyeşgalüke ani'n-nâsi mâ ta'lemü min nefsike*) "Senin kendi hakkında, kendi nefsin hakkında bildiklerin, seni başkalarıyla uğraşmaktan men eylesin."

Bu da güzel bir haslettir. Ne demek? "Sen elin gözündeki merteği, çöpü görmeğe kalkma, başkasının kusurlarını araştırmağa kalkma! Kendinin kusurlarını düzeltmeğe çalışmak, senin başkalarının kusurlarını görüp de bunları çekiştirmekten

alıkoysun!” demek.

Hocalarımız bunu bize hep tavsiye ederlerdi:

"—Kimsenin işine gücüne karışmayın. Kendinizin kemâlâtınızı sağlamakla meşgul olun." diye, bize hep bunu tavsiye ederlerdi.

Bir başka hadîs-i şerîf de var; insanın kendi ayıplarıyla meşgul olması, başkasının ayıplarıyla meşgul olmasından alıkoyuyorsa, o iyi bir şeydir. Sen kendine bak! O arkadaşında kusur var, sende daha nice kusurlar var... Kendin onu düzeltmeye çalış. Gerekiyorsa onu güzelce ikaz edersin.

İşte bu güzel şeylerin hepsi hayırları toplamış olan vasıflardır. Müslümanlığı sevmek, müslümanları sevmek, [fakirleri sevmek]… Müslümanlarla, [fakirlerle] düşüp kalkmayı sevmek… Kötü bir insanın bir gün olup da iyi insan olabileceğini ve hayır üzere ölebileceğine dair ümit beslemek. İyi bir insanın bir gün olup da kötülüğe kayıp, kötü hal üzere ölebileceği endişesini daima muhafaza etmek. Kendi ayıplarıyla meşgul olup, onlarla meşgul olmaktan başkalarının ayıbına, işlerine burun sokmaya fırsat bulamamak.

Bunların hepsi güzel vasıflardır. Allah-u Teàlâ Hazretleri bize güzel evsâfı nasib etsin... Güzel ahlâk nasib etsin... Tevfîkini refîk etsin...

Bi-hürmeti esrâr-ı sûreti'l-fâtihah!

31. 05. 1981 - İskenderpaşa Camii

04. KIYAMET ALÂMETLERİ

Eùzü bi'llâhi mine'ş-şeytâni'r-racîm.
Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-àlemîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ hayri halkıhî muhammedin ve alâ âlihî ve sahbihî ve men tebiahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd-dîn...

Emmâ ba'dü, fa'lemû eyyühe'l-ihvân! Feinne efdale'l-kitâbi kitâbu'llàh, ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llàhu aleyhi ve selem, ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ, ve külle muhdesin bid'ah, ve külle bid'atin dalâleh, ve külle dalâletin ve sâhibehâ fi'n-nâr, ve bi's-senedi's-sahîhi'l-muttasili ile'n-nebiyyi salla'llàhu aleyhi ve selleme ennehû kàl:

سِتَّةُ مَجَالِسَ الْمُؤْمِنُ ضَامِنٌ عَلَى اللهِ تَعَالَى ، مَا كَانَ فِي شَيْءٍ مِنْهَا : فِي سَبِيلِ اللهِ ، أَوْ مَسْجِدِ جَمَاعَةٍ ، أَوْ عِنْدَ مَرِيضٍ ، أَوْ فِي جَنَازَةٍ ، أَوْ فِي بَيْتِهِ ، أَوْ عِنْدَ إِمَامٍ مُقْسِطٍ يُعَزِّرُهُ وَيُوَقِّرُهُ (البزار ، طب . عن ابن عمرو)

RE. 296/6 (*Sittü mecâlise'l-mü'minü dâminün ale'llàhi teàlâ mâ kâne fî şey'in minhâ...*) *İlâ âhiri'l-hadîs. Sadaka rasûlü'llàh, fî mâ kàl, ev kemà kàl.*

Muhterem cemaat-i müslimîn!

Peygamberimiz SAS Efendimiz'in hadis-i şeriflerini, hocamızın hocası, Gümüşhaneli Ahmed Ziyâeddin Efendi Hazretleri'nin te'lif eylemiş olduğu *Râmûzü'l-Ehàdîs* isimli eserden ve şerhinden takip etmeye devam edeceğiz.

Dersimize başlamadan önce; evvelâ peygamberimiz

Muhammed-i Mustafâ SAS Efendimiz'in ruhu için; sonra cümle enbiyâ ve mürselîn, evliyâ ve salihînin ve hàssaten Ebû Bekr-i Sıddîk ve Aliyyü'l-Murtazà'dan, Aşerei Mübeşşere'den, zamanımıza kadar güzeran eyleyen sâdât ve meşayihimizin, ulemamızın ruhları için; eserin müellifi Ahmed Ziyâeddin Efendi Hazretleri'nin ruhu için; ahirete geçen yıl irtihal etmiş olan hocamız Mehmed Zâhid Efendi Hazretleri'nin ruhu için; bu eserin içindeki hadis-i şeriflerin bize kadar gelmesinde emeği geçmiş olan ulemanın, ravilerin ruhları için; ve uzaktan yakından bu hadis-i şerifleri dinlemek üzere buraya teşrif eden siz kardeşlerimizin cümle geçmişlerinin ruhları için bir Fâtiha, üç İhlâs-ı şerif okuyup, hediye edelim:

....

a. Allah'ın Himâyesinde Olan Kimseler

Dersin başında metnini okuduğum hadis-i şerifte Peygamber *aleyhi's-salâtü ve's-selâm* Efendimiz bize makbul olan toplulukları, makbul olan yerleri, makbul olan meclisleri beyan ediyor. Şöyle buyurmuş:[21]

سِتَّةُ مَجَالِسَ الْمُؤْمِنُ ضَامِنٌ عَلَى اللهِ تَعَالَى، مَا كَانَ فِي شَيْءٍ مِنْهَا: فِي سَبِيلِ اللهِ، أَوْ مَسْجِدِ جَمَاعَةٍ، أَوْ عِنْدَ مَرِيضٍ، أَوْ فِي جَنَازَةٍ، أَوْ فِي بَيْتِهِ، أَوْ عِنْدَ إِمَامٍ مُقْسِطٍ يُعَزِّرُهُ وَيُوَقِّرُهُ (البزار، طب. عن ابن عمرو)

[21] Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.135, no:337; Deylemî, Müsnedü'l-Firdevs, c.II, s.328, no:3488Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.II, s.136, no:2034; Abdullah ibn-i Amr ibnü'l-As RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XV, s.1348, no:43539; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.243, no:13026.

RE. 296/6 (*Sittetü mecâlise*) "Altı meclis vardır..." Arapça'da *meclis*, oturulan yer demek. Yâni, topluluktan, insanların toplanmalarından kinâye olur. "Altı toplantı vardır, insanların toplaştığı altı yer vardır ki, (*el-mü'minü dâminün ale'llàhi teàlâ mâ kâne fî şey'in minhâ*) bunların içinde herhangi bir şey olursa, mü'min orada Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin hıfz u emânındadır. Bu toplulukların içinden birisinde bulunursa mü'min, hıfz u emanda olur. Yâni, Allah-u Teàlâ Hazretleri onu korur, onun kefili olur. O meclislerde yapılan şeyleri de, Allah-u Teàlâ Hazretleri bağışlar." Nedir bu meclisler?

Kitabın kendisinden hadis-i şerifi takip eden arkadaşlarım için söylüyorum, burada bir kelime atlanmış. (*Fî şey'in minhâ*)'dan sonra (*fî sebîli'llâh*) kelimesi geçecek; bir... Bir de, (*dâminun ale'llàhi teàlâ men kâne fî şey'in minhâ*) diyor, *men* başka bir rivayette *mâ* diye geçmiş. Yâni, *men* olursa, o kimse ki bu meclislerden birinde olur; *mâ* olursa o şey ki bu meclislerin birisinde vuku bulur demek. Mânâda küçük bir değişiklik oluyor, biz her ikisini de başında açıklamıştık.

Yâni, "Bu meclisler, bu topluluklar makbul topluluklardır. Allah-u Teàlâ bu topluluklara katılanları sever ve o topluluklara katılmış olan insanlara büyük hayırlar gelir." gibi bir mânâ anlayacağız.

Şimdi bunları sıralıyor:

1. Birisi burada atlanmış olan, şerhte mevcut bulunan, (*fî sebîli'llâh*) "Allah yolunda bir toplulukta bulunursa insan, Allah onu korur. Allah onun kefili olur, Allah onu hıfz-ı himaye eder, Allah vekili olur o kimsenin..." İnsan nasıl Allah yolunda olur, *fî sebîli'llâh* nasıl olur? (*Bi-rıbàtin*) Ya bir kalenin, bir hudut karakolunun içinde müslümanların bekçiliğini yapar, kâfire karşı bekler; elinde silah öyle olur. (*Ev kıtâlin*) Yahut fiilen düşmanla çarpışan bir grubun içinde vazifesini, yerini almış olur, çarpışmakta olur. Allah'ın hıfz-ı emânında, Allah onun kefili olmuş, vekili olmuş bir kimse oluyor bu; bir...

Altı tane sayacak böyle. Birisi Allah yolunda bir toplulukta savaşta veyahut bekçilikte olan müslüman

2. İkincisini sayacak şimdi: (*Fî mescidi cemâatin*) "Bir cemaatle namaz kılınan mescidde olan kimse." Yâni, şurası cemaatle namaz kılınan bir mescid mi? Evet... Cuma kılınan bir mescid mi? Evet... İşte böyle bir mescidde bulunan kimse. Yâni, bir köşeye çekilmiş, herkesin bilmediği bir yer değil de; cemaatle namaz kılınan, cuma namazı kılınan bir mescidde böyle insan bulundu mu, Allah-u Teàlâ Hazretleri de onun kefili, vekili olur. O da ne mutlu...

3. (*Ve inde marìdın*) "Bir hastanın yanında bulunduğu müddetçe..." Yâni, bir hastayı beklemek suretinde, ona hizmet etmek gerekir. Hastalar yatar, altı temizlenecek, gıdası verilecek, ilaçları içilecek, başında beklenecek. Geceleyin o uyur da senin uyanık beklemen lâzım!

"—Belki uyanıverir de bir şey olur!" diye beklemek makbul bir bekleyiş oluyor.

Allah-u Teàlâ sevdiği için, bu altı zümrenin içine giriyor insan veyahut da sırf ziyaret için gitmiş olursun. Demek ki, insan bir hastayı ziyarete gitse, ziyaret müddetince o hastane odasında Allah'ın hıfz u emânında oluyor; makbul bir halde bulunuyor.

4. (*Ev fî cenâzetin*) "Bir cenazeye yapılan hizmette bulunuyor ise..." Yâni, cenaze namazını kılmak, onu kabristana kadar götürmek, alıp kabristanda kabre indirmek, gömüvermek, son hizmetini yapmak. Müslümanın müslüman üzerinde bazı hakları vardır. O haklardan birisidir bu...

Bir müslümanın cenazesi ortada kalsa, kimse meşgul olmasa; o beldede ne kadar *Allah* diyen, *Lâ ilàhe illa'llàh* diyen *Muhammedün rasûlü'llah* diyen müslüman varsa, hepsinin yakasına yapışılır, hesap sorulur:

"—Sen bu müslüman kardeşinin son vazifesini niye yapmadın?" diye...

İşte öyle bir cenaze şeyinde bulunan kimse de, Allah'ın kefil olduğu kimselerdendir.

5. (*Ev fî beytihî*) "Yahut evinde bir köşeye çekilmiş..." Neden çekilmiş? İnsanlardan uzlet ediyor da, kendi dinini, ibadetini yapmayı, ahiretini kazanmayı düşünerek köşeye çekilmiş, uzlette... Ona da Allah kefil olur.

6. (*Ev inde imamın muksitin yuazziruhû ve yuvakkiruhû*) "Bir adaletli liderin, adaletle tebaasını idare eden önderin, hükümdarın, hüküm sahibinin, güç sahibinin, sultanın, bir saltanat sahibi zatın yanında…"

Adaletle hükmetmek nasıl olur? Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin emirlerine uygun hükmetmekle olur.

"Öyle yapan bir kimsenin emrinde bulunuyor ve ona tazim ediyor, onu tevkir ediyor, ona hürmet gösteriyor. Onun maiyetinde bulunduğu müddetçe, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin kefil olduğu bir kimsedir."

Bak, İslâm nasıl bir itaat şuuru tavsiye etmiş.

Bu kefil olmaktan maksat nedir? Bu kefil olmaktan maksadı Hocamız şerhte şöyle izah etmiş:

إنه ينجيه من أهوال القيامة ، ويدخله دار السلامة.

(*İnnehû yüncîhi min ehvâli'l-kıyâmeti, ve yudhiluhû dâre's-selâmeh*) Yâni, Allah-u Teàlâ o kimseyi kıyametin sıkıntılarından, üzüntülerinden, tehlikelerinden korur da, dârü's-selâm olan, selamet diyarı olan, esenlik diyarı olan, yurdu olan cennet-i âlâya dahil eder, cennete sokar. Kefaletten o murat yâni... Bu meclislerde bulunan insan, demek ki, cennetlik insan olur demek oluyor netice itibariyle... O halde neymiş:

1. Allah yolunda cihad eden, hudutta bekleyen veya fiilen çarpışan; bir...

2. Cemaatle namaz kılınan bir mecliste bulunan... Yâni, oraya namaz kılmak için, ibadet için giden kimse.

3. Bir hastayı bekleyen veya ziyaret için yanında bulunan.

4. Bir cenazeyi takip eden, cenazenin son hizmetlerini yapmakta olan veya o grupta bulunan kimse.

5. Kendi evine çekilmiş, tek başına uzlet edip zikirle fikirle meşgul olan kimse.

6. Adaletli bir liderin, hükümdarın maiyetine girmiş, ona hürmet eden, buyruğunu tutan kimse.

Bu altı sınıfa Allah-u Teàlâ Hazretleri ahiretin sıkıntılarını göstermez, korktuklarından emin eder, cennetine dahil eyler...

Allah-u Teàlâ Hazretleri bu güzel hasletleri cümlemize nasib eylesin...

b. Kıyametin Altı Alâmeti

Diğer hadis-i şerif; kıyametin alâmetleriyle ilgili. Peygamber *aleyhi's-salâtu ve's-selâm* Efendimiz şöyle buyurmuş:[22]

سِتٌّ مِنْ أَشْرَاطِ السَّاعَةِ: مَوْتِي ، وَ فَتْحُ بَيْتِ الْمَقْدِسِ ، وَ أَنْ يُعْطَى الرَّجُلُ أَلْفَ دِينَارٍ فَيَتَسَخَّطَهَا ، وَفِتْنَةٌ يَدْخُلُ حَرُّهَا بَيْتَ كُلِّ مُسْلِمٍ ،

[22] Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.228, no:22045; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XX, s.122, no:244, 368; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.327, no:3487; İbn-i Ebî Şeybe, Musannef, c.XV, s.104, no:38538; Muaz ibn-i Cebel RA'dan.

Lafız farkıyla: Ahmed ibn-i Hanbel, Müsned, c.VI, s.22, no:24017; Hàkim, *Müstedrek*, c.III, s.630, no:6324; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XVIII, s.41, no:71, 98, 122; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.I, s.22, no:58; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VII, s.480, no:37382; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.I, s.133, no:212, 690, 807, 3527; İbn-i Amr eş-Şeybânî, *el-Âhàd ve'l-Mesânî*, c.III, s.4, no:1286; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXXVII, s.328; Avf ibn-i Mâlik RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.VII, s.623, no:12432; *Kenzü'l-Ummâl*, c.XIV, s.249, no:38455; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.244, no:13027.

وَمَوْتٌ يأخُذُ فِي النَّاسِ كَقُعَاصِ الْغَنَمِ ، وَ أَنْ يَغْدِرَ الرُّومُ فَيَسِيرُونَ

بِثَمَانِينَ بندًا تَحْتَ كُلِّ بندٍ اثْنَا عَشَرَ أَلْفًا (حم. طب. عن معاذ)

RE. 296/7 (*Sittün min eşrâti's-sâati*) Altı şey vardır ki bunlar kıyametin şartlarındandır yâni, alâmetlerindendir. Bir şart olur, ondan sonra arkasından *meşrut* gelir. O halde kıyametin eşrâtı demek; onlar vuku bulacak, ondan sonra kıyamet gelecek demek. Onun için biz alâmet diyoruz, kıyamet alâmetleri deriz biz, Arapça'da *eşrat*, şartları diyor.

Sâat diyor, *sâat*'ten maksat da *elif lâm*'la gelmiş, mâlûm saat, dünyanın bozulma saati, bozulma vakti. "O vakit, belirli o vakit" diye geçiyor. O vaktin şartları, o vaktin alâmetleri altı tanedir. Altı tane şey kıyametin emâreleridir, bunlar olmadan o olmaz. Yâni, şart olmayınca arkasından *meşrut* gelmiyor ya... Bunlar olmamışsa kıyamet kopmayacak, bunlar olacak da ondan sonra olacak.

1. Birisi, (*mevtî*) "Benim vefatım. Ben hayattayken kıyamet kopmayacak." Rasûlüllah SAS Efendimiz buyuruyor. "Benim vefatım şartlardan bir tanesi." Yâni, kıyamet Rasûlüllah zamanında kopmayacak. Rasûlüllah ahirete irtihal edecek. Artık ne kadar zaman geçecekse, ondan sonra... Birinci şart bu...

2. (*Ve fethu beyti'l-makdisi*) "Beytü'l-Makdis'in fetholunması." Beytü'l-Makdis'e biz Türkçe, Kudüs diyoruz... Kudüs şehri fetholacak... kimden? Şerhte diyor ki: (*Min yedi'l-küffâri'l-muharibin*) Savaşmakta olan kâfirlerin elinden kurtarılacak, fethedilecek.

Demek ki, burada iki şey var bu hadis-i şerifin bu cümlesinde iki tane istikbale ait gerçek var. Birisi; bir zaman gelecek bu kâfirlerin elinde olacak, ondan sonra kâfirlerin elinden bu alınacak. Şimdi Kudüs onların elinde; ama alınacak, kâfirlerden alınacak... O da ikinci şart.

3. (*Ve enyu'tà'r-raculü elfe dînârin feyeshatuhà*) Üçüncü şartı söylüyor şimdi: "Kişiye bir dinar verilecek de, bin dinar verilecek..." Hiç bir şey yok, birden bire:

"—Al, sana bin dinar para veriyorum." diye para verilecek.

Dinar da mâlûm o zamanın altın parası yâni. "Bin dinar verilecek de, kızacak."

Neden kızacak? Az bulacak... "Bin dinar da neymiş?" diyecek. Az bulacak, küçümseyecek. Bu cümle neyi gösteriyor? Kıyametten evvel mal çoğalacak.

وهذا كناية عن كسرة المال، واتساء الحال.

(*Ve hâza kinâyetün an kesreti'l-mâli, vet'tisâi'l-hâl*) "Malın çokluğundan, refahın artmasından, insanların ahvalinin genişlemesinden, zenginleşmesinden kinaye..."

Şimdi bugün, beş kuruş çıkartıp versen bir kimseye ne yapar? İstersen elli tane beş kuruş ver yâni, çok bir şey gibi gelmez ona... Ne olacak? Beş kuruşun ne kıymeti var? Kuruş unutuldu... Eskiden beş kuruşa bir simit alınırdı, şimdi bilmiyorum kaça alınıyor simit... Yâni, onun gibi. Bu bin dinar verildiği zaman kızacak kişi... O derecede insanlar zenginleyecek, mal çoğalacak, halleri iyileşecek. Bu da kıyametin şartlarından, emarelerinden, alâmetlerinden birisi...

4. (*Ve fitnetün yedhulù harruhà beyte külli müslimin*) "Her müslümanın evine hararetinin sokulacağı bir fitne. Yâni, bir fitne zuhur edecek ki, o fitnenin sıcaklığı, harareti, ateşi her müslümanın evine gelecek."

Ne demek? Her müslüman o fitneden biraz acı çekecek, yanacak, canı yanacak. Her müslüman yanacak, yakılacak o şeyden. Bir fitne çıkacak büyük... Meşakkatli bir durum olacak yâni.

5. (*Ve mevtün ye'huzu fi'n-nâsi keguasil ganemi*) "Ve insanlar ölmeye başlayacaklar, insanları bir ölüm tutacak; tıpkı koyunların hastalanıp öldüğü gibi."

Sakağı hastalığı mı diyorlar, ruam hastalığı mı, neyse; burunları böyle akar akar, ondan sonra ölüverirler. Şiddetli bir hastalık yâni. Salgın hastalık geldi mi, ondan sonra o sürüden hayır gelmez. Koyunların tutulduğu o hastalık gibi, insanları tutup öldüren, bütün insanlara sari bir hastalık. Bu olmadan kıyamet kopmayacak."

6. (*Ve en tağdire'r-rûmu ve bi-nakzi'l-ahdi*) "Ve Rumlar ahidlerini bozarak zulmedecekler, gadredecekler müslümanlara... (*Feyesîrûne bi-semânîne benden*) Seksen bayrak ile gelecekler. (*Tahte külli bendin isnâ aşere elfen.*) Her bayrağın altında on iki bin insan olacak. Hücum edecekler müslümanlara."

Rumlardan murat işte bu Avrupalılar ve sâireler oluyor. Yâni, Rum'dan maksat, sadece şu bizim Ege adalarında olan Yunanlılar demek değil. On iki bin kişi olacak bir bayrağın altında, bunların hepsi de seksen tane olacak. Dokuz yüz altmış bin kişi hücum edecek müslümanlara... Şartlarından birisi de buymuş.

c. Tevbe Etmekte Acele Edin!

Bu kıyamete ait alâmetleri bu hadis-i şerifte öğrendik. Öğreneceğimiz bir şey daha var, bir insan öldü mü, onun kıyameti kopmuştur. İnsanın kendi kıyameti ne zaman? Kendisinin ölmesi... Bu şartlar kendi zamanında ya olur, ya olmaz. Kendi kıyametinin alâmetlerine baksın insan.

Saç sakal ağarmaya başladı. Bel bükülmeye başladı. Ayak tutmamaya başladı. Dizde romatizmalar başladı... Bunlar ne? Bunlar işte o kıyamet alâmetleri... Bir gün gelecek, ondan sonra, o olmayacak, bu olmayacak derken kıyamet kopacak.

"—Ne yapalım o zaman?"

Ahirete hazırlan!

Hazret-i Ömer RA bir maaşlı insan tutmuş. Her gün gelip kendisini ikaz eylesin diye, nasihat etsin diye. Para da veriyor üstelik, parayla kendisine nasihat ettirtiyor. Eskiden herhalde bu adete bağlı olarak, padişahlar cuma namazına çıkıp, gidip gelirken bağırırlarmış oradan:

"—Mağrur olma padişahım, senden büyük Allah var!" diye.

Hazret-i Ömer, mührüne bir de yazdırmış ki:[23]

كَفٰى بِالْمَوْتِ وَاعِظًا يَا عُمَرُ !

(*Kefâ bi'l-mevti vâizan yâ umer!*) "Ölüm sana nasihatçi, vaiz olarak yeter yâ Ömer!" diye...

Mührünü, vesikayı yazıyor, altına bastığı zaman, o cümleyle karşılaşılıyor. Yâni, her zaman gözü önünde olsun diye, mührüne kazıtmış o cümleyi. "Ölüm sana nasihatçi olarak yeter, ölümden ibret almıyor musun? Gözünü açsana! Etrafındaki insanlar ölüp ölüp gidiyorlar. Sen sanki burada ebedi mi kalacaksın? Bir gün gelip sen de gideceksin!" mânâsını daima hatırlasın diye.

Bir de bir arkadaşım vardı benim, talebem. Saatinin üzerine:

الموت حقٌّ

(*El-mevtü hakkun*) "Ölüm haktır." diye yazmış. Saat kaç diye

---

[23] Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.353, no:10556; Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.II, s.302, no:1410; İbn-i Ebi'd-Dünyâ, *el-Yakîn*, c.I, s.117, no:31; İbn-i Asâkir, *Ta'ziyetü'l-Müslim*, c.I, s.50, no:63; Ammâr ibn-i Yâsir RA'dan.

Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.I, s.217; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.IIIL, s.194; Ebü'd-Derdâ RA'dan.

Abdullah ibn-i Mübârek, *Zühd*, c.I, s.37, no:148; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

İbn-i Abdi'l-Ber, *el-İstîâb*, c.I, s.354; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.XXI, s.323; İbn-i Hacer, *Tehzîbü'l-Tehzîb*, c.VII, s.386; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c. XLIV, s.260.

Kenzü'l-Ummâl, c.XII, s.804, no:35818; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.928, no:1933.

kolunu çevirip baktığı zaman, "Ölüm haktır, ölüm bir gün başına gelecek, bunda hiç tereddüt yok, muhakkak başına gelecek." mânâsına...

Onun için, biz kendi kıyametimize bakıp, hazırlık yapalım!

Tabii, bunlarda da büyük ibretler var. Kıyametin bir büyük alâmetleri vardır, bir de küçük alametleri vardır. Bunlar çeşitli hadis-i şeriflerde mufassalan bildirilmiştir. İnsan bu kıyamet alâmetlerini okuduğu zaman, zamanımızda kıyametin yaklaştığını anlıyor. Kıyametin zamanı çok yakın. İnsan o küçük alâmetleri okuyunca:

"—Demek ki, artık ahir zamandayız. Yâni, kıyametin gelmesi yakın." diye bir kanaate varıyor.

Ahirete hazırlanmak nasıl olur? Ha, Hazret-i Ömer, her gün gelip kendisini ikaz eylesin diye, nasihat etsin diye. Maaşlı bir adam tutmuş diye anlatıyorduk. Sonra, sakalında ak belirmiş. Sakalında ak belirince, bir gün o adam gene gelmiş.

"—Sen bundan sonra bana gelme artık." demiş,

"—Ne oldu yâ Ömer!" demiş. Yâni, "İlk önce sen vazifelendirmiştin beni. Ne oldu, ben bir kusur mu işledim?" gibi herhalde, sormuş.

"—Yok…" demiş, "Artık sakalıma ak düştü, saçıma sakalıma ak düştü, besbelli ki ölüm yakın artık; senin bana ölümü hatırlatmana, nasihat etmene lüzum kalmadı." gibi bir şekilde izah etmiş.

Ooo, bizim saçımız sakalımız bembeyaz oluyor da yine:

Âlem yine o âlem,
Devran yine o devran

Allah uyanıklık nasib eylesin... Birden bire gelir ölüm. Önceden haberdar olan bahtiyarlar var ama, onlar zaten ölüme hazırlıklı olduğu için, Allah onlara önceden bildiriyor. Gàfil insanın birdenbire gelir ölümü...

Burada camimize devam eden bir hacı ağabey anlattı: Tekirdağ müftüsü eski, bizim hocalarımızdan, hocamızın hocasının da erkek kardeşiymiş. Kaç gün önceden söylemiş vefatını, “Filanca gün öleceğim.” diye ve o gün ölmüş.

Demek ki, iyi insanlara Allah-u Teàlâ Hazretleri kavuşma zamanını da bildiriyor; ama kötü insanlara ansızın gelir. Ansızın... Çünkü o Allah-u Teàlâ Hazretleri ile dost değil ki, Allah’ın yolunda gitmiyor ki, Allah-u Teàlâ Hazretleri ona bildirsin. O yürüyüp giderken, birden bire bir günah üzerinde ölüm geliverir.

Artık,

“—Beni biraz daha yaşatsın da, bundan sonra tevbe edeyim de, iyi insan olayım!” demek kâr etmez.

Firavun bile dillere destan… Bir insana kızdık mı, Firavun gibi deriz yâni... Dillere destan adam, o bile gark olacağı zaman denizde;

لاَ إِلٰهَ إِلاَّ الَّذِي آمَنَتْ بِهِ بَنُو إِسْرَائِيلَ وَأَنَا مِنَ الْمُسْلِمِينَ

(يونس: ٩٠)

(*Lâ ilâhe ile’llelezî âmenet bihî benû isrâile ve ene mine’l-müslimîn*) [İsrailoğullarının inandığı Tanrı'dan başka tanrı olmadığına ben de iman ettim; ben de müslümanlardanım!] (Yunus, 10/90) dedi. Benî İsrâil’in inandığı Allah’tan başka bir mâbud olmadığını o da kabul etti. Ama, iş işten geçtikten sonra, tam boğulacağı zaman...

Onun için, insan kendi kıyametinin şartlarını gözlesin de, tevbe etsin.

عجلوا بالتوبة قبل الموت !

(*Accilü bi’t-tevbeti kable’l-mevt.*) “Ölümden evvel tevbeye acele edin!” Ölüm seksen yaşından sonra gelir diye bir şart yok.

Bir ilâhi söylerlerdi:

Alır yiğidin a'lâsın
Divâne eyler anasın
Gelinlik kızın kınasın
Teneşirde yıkar ölüm

Babası, dedesi durur da, küçük çocuk gider. Hastanın başında bekleyen ölür de, hasta sağ sâlim çıkar. Kimin öleceği belli olmaz.

Onun için, yarına çıkacağımıza garantimiz yok, daima tevbe üzere olalım! Daima abdestli olalım! Daima şuur üzere olalım! Daima Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin istediği hal üzere olalım! Günah üzere ölümün bize gelmesinden sakınalım, çekinelim, hazer edelim; günahlara dalmayalım! Tam o günah anında insan yakalanırsa, Allah korusun, insan nasıl ölürse, öyle baas olunacak. Nasıl ölürse, ahirette öyle kalkacak, o hal üzere. Ne kadar fenâ... Bir günah üzerine ölmüş, o günah hali üzere kalkıyor.

Napoli diye bir şehir var, yanında bir yanardağ var, Vezüv Yanardağı. O patlamış. Onun yakınında eskiden bir tarihi şehir varmış. Pompei diye adını veriyorlar. Yanardağın bütün lavları, külleri, ateşleri birden çöküvermiş, şehrin üstünü örtüvermiş. Birden bire, bir an içinde… Yâni, çarşıdaki çarşıda, evdeki evde, işteki işte... Hepsi öyle donmuş, olduğu gibi kalmışlar.

Şimdi kazı yapıyorlar, külleri süpürüyorlar, ayıklıyorlar… İnsan çıkıyor, çarşıda... Elini ötekisine uzatmış, berikisi teraziyi tutuyor, ötekisi bilmem oturmuş. Ötekisi berikisiyle konuşuyor. Aynen, dondurulmuş gibi... Anında... Hani bazen böyle bir film, gösterilirken şu sahnede durduruyorsun, aynen öyle duruyor ya… Durdurulmuş gibi, aynen öyle.

Öyle kötü şeyler de anlatıyorlar ki, öyle günahlar üzerine, öyle birden inmiş tepelerine azabı Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin... Allah insanları yanıltmasın, şaşırtmasın... Uyanıklık nasib eylesin... Daima ölüme hazırlıklı olmak lâzım!

Rabiatü'l-Adeviyye Rh.A, sabaha çıktığı zaman kendisine dermiş:

"—Ey Rabia!" Kendi kendine sesleniyor. "Bak bugün son günün, akşama erişmeyeceksin, akşama gelinceye kadar öleceksin... Hadi bakalım ona göre hazırlık yap!" dermiş.

Tabii ben akşama sağ çıkmayacağım, öleceğim diye abdest alır, namaz kılar, oruç tutar, ibadet taat edermiş. Akşama tabii ölmedi... Akşamleyin de bu sefer:

"—Hadi akşama sağ çıktın, ama sabaha çıkmayacaksın, gece öleceksin!" dermiş, öyle öyle ibadetle geçirirmiş vaktini.

Biz o kadar yapamazsak bile, ölebileceğimizi, her an ölebileceğimizi hatırlayalım!

Bak, Ankara'da bir uçak kazası oldu.[24] Ulus'un en işlek yerine

---

[24] 1 Şubat 1963 günü meydana gelen olay. Londra'dan Beyrut'a giden ve yakıt ikmali yapmak amacıyla, Ankara Esenboğa Havalimanı'na inmek için alçalan Viscount tipi bir yolcu uçağı ile, 12. Hava üssü'nün c-47 askeri nakliye uçağı, akşam üstü saat 16.00 civarında, Ankara üzerinde çarpışırlar. Türk askeri

uçak düşüverdi. Tam böyle, yürüyenler, oturanlar, kalkanların üzerine... Öyle arkadaşlar var ki;

"—Camdan bakıyordum, tutuşmuş, koşan insanlar gördüm." diyor.

Ateş tabii, benzin üstüne yapışmış, alev içinde bir insan, koşuyor koşuyor, yıkılıyor ondan sonra, kalıyor tabii. Ne kadar kötü...

Allah-u Teàlâ Hazretleri cümlemize uyanıklık ihsan eylesin… Rızasına uygun ömür geçirmek, sàlih ameller işlemek nasib eylesin... Hüsn-ü hatime nasib eylesin... Yâni, insanın sonunun iyi olması, cümlemize nasib olsun.

d. Roma'nın Fethi

Evet, demek ki kıyametle ilgili hadis-i şeriften böyle bir ders çıkabilir diye bunları söyledik. Diğer hadis-i şerifi okumaya geçiyoruz. Bu hadis-i şerifte birinciye benzeyen, kıyametin alâmetlerinden bahseden hadis-i şerif... Onu da okuyuverelim, kısaca anlatıverelim:[25]

سِتٌّ فِيكُمْ أَيَّتُهَا الأُمَّةُ : مَوْتُ نَبِيِّكُمْ، وَاحِدَةٌ . وَيَفِيضُ الْمَالُ فِيكُمْ حَتَّى إِنَّ الرَّجُلَ لَيُعْطَى عَشَرَةَ آلَافٍ ، فَيَظَلُّ يَتَسَخَّطُهَا ، ثِنْتَانِ. وَفِتْنَةٌ تَدْخُلُ بَيْتَ كُلِّ رَجُلٍ مِنْكُمْ ، ثَلَاثٌ . وَمَوْتٌ كَقُعَاصِ الْغَنَمِ ، أَرْبَعٌ ،

---

nakliye uçağı Bentderesi Caddesi'ne, Lübnan uçağı da Ulus Meydanı'na düşerler. İki uçaktaki toplam 17 mürettebat ve uçakların düştükleri yerlerde 87 kişi ölür. Yaralı sayısı ise bunun çok üstündedir. Pek çok bina ve iş yeri de yanmıştır. Beyrut'a giden uçağın yakıt deposunun dolu olmuş olması halinde, facianın boyutlarının çok daha büyük olacağı belirtilmiştir.

[25]Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.174, no:6623; Abdullah ibn-i Amr ibnü'l-As RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.VII, s.623, no:12431; *Kenzü'l-Ummâl*, c.XIV, s.278, no:38539; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.243, no:13025.

وَهُدْنَةٌ تَكُونُ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَ بَنِي الأَصْفَرِ ، يَجْمَعُونَ لَكُمْ تِسْعَةَ أَشْهُرٍ ،
كَقَدْرِ حَمْلِ الْمَرْأَةِ ، ثُمَّ يَكُونُونَ أَوْلَى بِالْغَدْرِ مِنْكُمْ ، خَمْسٌ . وَفَتْحُ
مَدِينَةٍ ، سِتٌّ . قِيلَ: أَيُّ مَدِينَةٍ ؟ قَالَ: قُسْطَنْطِينِيَّةُ (حم . عن
ابن عمرو)

RE. 296/8 (*Sittün fîküm eyyetühe'l-ümmetü*) "Ey ümmet, sizin hakkınızda altı şey vardır." Yâni, "Bunlar kıyamet alâmetleridir." demek istiyor, ama ibâre böyle...

"Sizin hakkınızda altı şey vardır:

1. (*Mevtü nebiyyüküm, vahidetün*) Sizin nebinizin, peygamberinizin ölmesi; bir..." diyor. Sayıyor demek ki Peygamber Efendimiz, sayıyı da söylemiş.

2. (*Ve yefîdu'l-mâlu fîküm, hattâ enne'r-racule leyu'tâ aşeretü*

âlâfin feyezallu yetesahhatuhâ, sintân) “Aranızda malın artması ve içinizden bir kimseye on bin verildiği halde hala onun kızması; iki...” Burada rakam değişti... Orada (*elfe dînâr*), bin dedi; burada on bin rakamıyla geçti hadis-i şerifte. İfade de küçük bir değişiklik de oldu.

3. (*Ve fitnetün tedhulû külle beyte raculün minküm*) “Sizden her birinizin, her bir adamın evine giden bir fitne; (*selâsün*) üçüncüsü bu...

4. (*Ve mevtün*) Bir ölüm ki, (*kuâsi'l-ganem*) o koyun hastalığı gibi olan, herkesi saran ölüm; öyle öldürecek, salgın bir şekilde ölüm olacak; (*erbaun*) bu dört...

5. (*Ve hüdnetün tekûnu beyneküm ve beyne benî asfar*) Sizinle sarıoğullarının arasındaki bir mütareke, savaşı bir müddet için bırakma...” Mütareke deniliyor ya ona, mütareke... Bu Benî Asfar dediği, sarı oğulları dediği; Rumlar yâni, hristiyan olan batılılar. Hadis-i şerifte onlara Benî Asfar diye lakap verilmiş, öyle anılmış.

(*Yecmaûne leküm tis'ate eşhurin*) “Sizin için dokuz ay toplanırlar. (*Kekadri hamlin mer'eti*) Bir kadının hamilelik zamanı kadar.” Yâni, dokuz ayı belirtmek için onu bildiriyor. (*Sümme yekûnûne evlâ bi'l-gadri minküm*) “Sonra sizden daha evvel o mütarekeyi onlar bozarlar.” İşte o soluk benizlilerle, sarı benizlilerle bir mütareke olacak, anlaşma yapacaklar; ama dokuz ay kendileri harbe hazırlanmak için yapacaklar bunu. O dokuz ayda hazırlanacaklar, hazırlanacaklar; ondan sonra ahdi, mütarekeyi kendileri bozacaklar. Bu da bir alâmet... (*Hamsün*) “Bu beş.”

6. (*Ve fethu medînetin.*) “Şehrin fetholunması... (*Sittün*) Altı… (*Kìle: Eyne medînetin?*) ‘Hangi şehir ya Rasûllallah?’ dediler.” Bir şehir fetholacak, acaba hangi şehir? (*Kàle: Kostantîniyye.*) “Kostantiniyye şehri fetholunacak.” diye cevap verdi Peygamber SAS Efendimiz. Bu altı oldu.

Şimdi bu Kostantiniyye'nin fethini tabii ben merak ettim. Mâlûm Kostantiniyye, İstanbul'a verilen bir isim. “İstanbul'un

fethi mi acaba?" diye okudum. Buradan öğrendim ki, Araplar'ın Peygamber SAS Efendimiz zamanında Kostantiniyye dedikleri iki şehir var. Birisi *Kostantîniyye es-Suğrâ,* Küçük Kostantiniyye; birisi *Kostantîniyye el-Kübrâ,* Büyük Kostantıniyye... Hani Doğu Roma, Batı Roma İmparatorluğu var ya, onların her birisinin başşehirlerine demek ki, Kostantîniyye demişler onlar. Küçük Kostantiniyye, İstanbul; Büyük Kostantıniyye, Roma...

Burada, izahatta diyor ki:

(*Ve hiye'l-kübrâ fil'rûma, el'ân fî yedi'l-papa*) "Buradaki Kostantiniyye'den murat, altıncı şarttaki Kostantiniyye'den murat, Büyük Kostantiniyyedir, bu Roma'dadır ve halen Papa'nın elindedir." diye izahı o tarzda yapmış ve bu hususta bir de hadis-i şerif nakletmiş. Onun metni burada, okuduğumuz kitapta yok; ama onun açıklaması olan kitaptan size okuyayım. Bu mevzu biraz bana enteresan göründü, siz de belki enteresan bulursunuz diye, onun için nakledivereyim:

Ebû Hüreyre RA'den rivâyet edilmiş. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuş ki:[26]

سَمِعْتُمْ بِمَدِينَةٍ ، جَانِبٌ مِنْهَا فِي الْبَرِّ ، وَجَانِبٌ مِنْهَا فِي الْبَحْرِ. قَالُوا : نَعَمْ يَا رَسُولَ اللّٰهِ ! قَالَ: لاَ تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى يَغْزُوَهَا سَبْعُونَ أَلْفًا مِنْ بَنِي إِسْحَقَ ، فَإِذَا جَاءُوهَا ، نَزَلُوا فَلَمْ يُقَاتِلُوا بِسِلاَحٍ ، وَلَمْ يَرْمُوا بِسَهْمٍ. قَالُوا : لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللّٰهُ وَاللّٰهُ أَكْبَرُ ، فَيَسْقُطُ أَحَدُ جَانِبَيْهَا الَّذِي فِي الْبَحْرِ . ثُمَّ يَقُولُوا الثَّانِيَةَ : لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللّٰهُ وَاللّٰهُ أَكْبَرُ ، فَيَسْقُطُ

---

[26] Müslim, *Sahîh*, c.IV, s.2238, no:2920; Hàkim, *Müstedrek*, c.IV, s.523, no:8469; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XIV, s.362, no:38780; Câmiü'l-Ehàdîs, c.XIII, s.294, no:13147.

جَانِبُهَا الآخَرُ. ثُمَّ يَقُولُوا الثَّالِثَةَ: لاَ إِلَهَ إلاَّ اللهُ وَاللهُ أَكْبَرُ، فَيُفَرَّجُ

لَهُمْ، فَيَدْخُلُوهَا. فَيَغْنَمُوا فَبَيْنَمَا هُمْ يَقْتَسِمُونَ الْمَغَانِمَ، إِذْ جَاءَهُمْ

الصَّرِيخُ، فَقَالَ: إِنَّ الدَّجَّالَ قَدْ خَرَجَ! فَيَتْرُكُونَ كُلَّ شَيْءٍ، وَ

يَرْجِعُونَ (م. عن أبي هريرة)

(*Semi'tüm bi-medînetin*) "Siz bir şehir duydunuz mu ki, (*cânibun minhâ fi'l-berri, ve cânibun minhâ fi'l-bahri*) onun bir kısmı denizdedir, bir kısmı karadadır. (*Kàlu: Neam yâ rasûla'llàh!*) Evet, duyduk ya Rasûlallah!" dediler. İşte Roma'nın malum, Napoli galiba iskelesi oluyor. Orası bir deniz kenarında… Bir kısmı da içeride oluyor.

(*Kàle*) Peygamber Efendimiz devamında buyurdu ki: (*Lâ tekùmu's-sâatü*) "Kıyamet kopmaz, (*hattâ yağzûhâ seb'ûne elfen min benî ishâk*) müslümanların içindeki İshak oğullarından yetmiş bin kişi oraya gaza etmedikçe..."

Oraya gaza etmekten maksat, savaşmak için gidecekler oraya... Benî İshâk kimdir, onu açıklamadı burada, açıklaması yok. Peygamber Efendimiz öyle buyurmuş, İshak Oğulları... (*Feizâ câûhâ*) "Oraya geldikleri zaman, (*nezelû felem yukàtilû bi-silâhin*) otururlar şehrin çevresinde ve silah ile çarpışmazlar. (*Ve lem yermû bihim bi-sehmin*) Onlara ok da atmazlar." Bir silahlı çatışma yok, ok atmak da yok.

(*Kàlû: Lâ ilàhe illa'llàhu va'llàhu ekber!*) "*Lâ ilàhe illa'llàhu va'llàhu ekber* derler" ki bunun mânâsı nedir? "Allah'tan başka hiç bir mâbud yoktur, Allah-u Teàlâ Hazretleri en büyütür, en yücedir, en uludur... (*Feyeskutu ehadu cânibeyhe'llezi fi'l-bahri*) Denizdeki kısmı düşer müslümanların eline. Bir *Lâ ilàhe illa'llàhu va'llàhu ekber* demekle.

(*Sümme yekulûne sâniyete*) Sonra ikinci defa *"Lâ ilàhe illa'llàhu va'llàhu ekber*" derler; (*feyeskutü cânibehe'l-àhar*) karadaki tarafı da ellerine geçer müslümanların ikinci deyişte. (*Sümme yekùlûne sâliseten*) Sonra üçüncüyü derler: *Lâ ilàhe illa'llàhu va'llàhu ekber*... (*Feyüferricü lehüm, feyedhulûnehâ*) Kapılar açılır ve içine girerler bu şehrin, her tarafına...

(*Feyağtenimûne*) Sonra ganimetler elde ederler. (*Ve beynemâ hüm yaktesimûne'l-ganâim*) Savaşta alınan ganimetleri taksim ile meşguller iken, (*iz câehumü's-sarîhu*) birden kulaklarına bir ses, bir feryat, yüksek sesle bir bağırtı gelir ki, (*fekàle: İnne'd-deccâle kad harace*) Deccal zuhur eyledi diye...

(*Feyetrukûne külli şey'in, ve yerciùn*) Her şeyi bırakırlar, geri dönerler." diyor...

Kıyametle ilgili, istikballe ilgili, remizli, esrarlı haberler. İşte bu kıyamet şartlarını da böylece, bu hadis-i şeriften okumuş olduk.

e. Hayırdan Altı Vasıf

Bundan sonraki hadis-i şerif:[27]

سِتُّ خِصَالٍ مِنَ الخَيْرِ : جِهَادُ أَعْدَاءِ اللهِ بِالسَّيْفِ ، وَالصَّوْمُ فِي يَوْمِ الصَّيْفِ ، وَحُسْنُ الصَّبْرِ عِنْدَ الْمُصِيبَةِ ، وَتَرْكُ الْمِرَاءِ وَأَنْتَ مُحِقٌّ ، وَ تَبْكِيرُ الصَّلاَةِ فِي يَوْمِ الْغَيْمِ ، وَحُسْنُ الْوُضُوءِ فِي أَيَّامِ الشِّتَاءِ

(هب. عن أبي مالك الأشعري)

---

[27] Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.21, no:2755; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.326, no:3484; Ebû Mâlik el-Eş'arî RA7dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XV, s.1347, no:43535; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.242, no:13023.

RE. 297/1 (*Sittu hısàlin mine'l-hayri*) "Altı vasıf, altı haslet vardır; bunlar hayırdandır:

1. (*Cihâdu a'dâi'llâhi bi's-seyf*) "Allah'ın düşmanlarıyla, kılıçla çarpışmak."

Hayırlardan birisi ne imiş? Allah düşmanlarıyla, kılıçla çarpışmak. E, şimdi kılıç devri geçti... Kılıç bir sembol yâni, fiilen silahı ele alarak Allah düşmanlarıyla çarpışmak. Hayırlardan birisi budur. İnsanı dünya ve ahiretin çeşitli lütuflarına Allah'ın rızasına eriştirecek şey demek bu hayırlar.

2. (*Ve's-savmu fî yevmi's-sayf*) "Yaz günlerinde oruç tutmak."

Tabii kış gününde kısacıktır gündüz, oruç tutmak kolay olur, harareti de yoktur. Ama yaz gününde gündüz hem uzundur, hem de güneş insanı tepesinden kaynatır. Onun için, bilhassa insanın dudakları çatlar. İmtihan işte... O zaman, Allah'a bağlılığı tam olmazsa insanın, oruç tutmak zor geliverir de, vazgeçer. Ama hàlis muhlis kullar tabii, sıcak da olsa, soğuk da olsa, Allah'ın emri diye tutacaklar.

Demek ki, yaz günlerinde oruç tutmak… Bu da hayırdandır. Çünkü ihlâsı gösteriyor, sıdk u sadakati gösteriyor. Allah-u Teàlâ Hazretleri için insanın fedakârlık yapabileceğinin alâmeti oluyor. Bu tabii farz, Ramazan orucu olursa, herkes yapar da; ecir kazanmak için nafile olarak, sünnet olarak, Allah sevap versin diye de yaz günlerinde oruç tutarsa insan, aynı hayra erer.

Meselâ, pazartesi-perşembe oruç tutmak adetinde insan. Yaz günleri geldi...

"—Bu günler uzun sürüyor, tutmayayım!" derse, bu hayırdan mahrum oluyor.

O günde de tutan, hayra dahil olmuş oluyor, sahip olmuş oluyor.

3. (*Ve hüsnü's-sabru inde'l-musîbeh*) "Kendisine bir belâ, bir sıkıntılı hal, üzücü bir durum geldiği zaman, ona güzelce sabretmek... Bu da hayırdandır."

Musibet, insana isabet eden üzücü hadise demek… Hastalık bir musibettir, insanın bedenine gelmiştir. Malın telef olması, kaza, arıza, vs. mala gelmiş bir musibettir. İnsanın canına gelir, malına gelir, evlâdına gelir, şuraya gelir, buraya gelir... Üzer insanı. Allah takdir etmiş, kaderin oku oraya isabet etmiş, bir musibet. Buna sabretmek lâzım!

İnsan hapse giriyor, hapisten çıkıyor, malını kaybediyor, arabası kaza yapıyor, yaralanıyor, trafik kazası oluyor... Yâni, çeşit çeşit şeyler. Bunlara güzel sabrederse, ecir alır insan.

Hem de sabır, ilk anda olan şeydir. Yâni, ilk önce bağır çağır, ondan sonra dur; sonunda nasıl olsa duracaksın, "Bağır!" desek, maaş versek; devamlı bağıramaz ki insan. Nasıl olsa sonunda duracaksın.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuş ki:[28]

اَلصَّبْرُ عِنْدَ الصَّدْمَةِ الْأُولٰى (خ. م. د. ت. ن. ه. حم. ط. طس. ع. هب. ق. عد. عن أنس ؛ ع. عن أبي هريرة)

(*Es-sabru inde's-sadmeti'l-ûlâ*) "Sabır, belânın ilk geldiği anda yapılan kendisine hakim olma tavrıdır." Yoksa, ondan sonra ister istemez sabredecek. Gökten ne yağdı da yer kabul etmedi? Herkes

---

[28] Buhârî, *Sahîh*, c.I, s.438, no:1240; Müslim, *Sahîh*, c.II, s.637, no:926; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II, s.210, no:3124; Tirmizî, *Sünen*, c.III, s.314, no:988; Neseî, *Sünen*, c.IV, s.22, no:1869; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.509, no:1596; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.130, no:12339; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.272, no:2040; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VI, s.222, no:6244; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.VI, s.176, no:3458; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.119, no:9702; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.65, no:6919; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.362, no:1203; İbnü'l-Ca'd, *Müsned*, c.I, s.208, no:1368; Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.172, no:249; İbn-i Esîr, *Üsdü'l-Gàbe*, c.I, s.1477; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.III. s.356. no:799; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.III, s.99; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.352, no:7373; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.415, no:3842; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.X, s.453, no:6067; Ukaylî, Duafâ c.III, s.463, no:1519; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.272, no:6510, 6511; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.246, no:647; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.VII, s.355, no:6462 ve c.XIV, s.52, no:13769.

kabul edecek. İlk başta kendisine hâkim olacak, sabredecek:

"—Allah-u Teàlâ Hazretleri bana bunu takdir etmiş, bu da bir imtihan; sabredeyim de, sabrın ecrini alayım!" diyecek insan.

"—Sen benim başıma gelen belâları biliyor musun? Bu belâlar senin başına gelseydi şöyle olurdun! Ah ben şöyle oldum, böyle kaldım, yandım, yıkıldım..."

Bunların hepsi sabırsızlık alâmeti... İnsanın ecrini alır götürür. Susacak, sabredecek.

Bir hadis-i şerifte Peygamber SAS Efendimiz buyurmuş ki:[29]

الْإِيمَانُ نِصْفَانِ: فَنِصْفٌ فِي الصَّبْرِ، وَنِصْفٌ فِي الشُّكْرِ

(هب. والديلمي عن أنس)

RE. 193/8 (*El-îmânü nısfâni*) "İman iki kısımdır, iki yarımdan meydana gelir, iki yarımdır: (*Nısfun fi's-sabr*) Yarısı sabırdadır. (*Ve nısfun fi'ş-şükür*) Yarısı da şükürdedir."

Ne demek? Kul Allah'ın lütfuna mazhar olursa, "Çok şükür ya Rabbi!" diyecek, teşekkür edecek, memnuniyetini izhar edecek ve Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne minnettarlığını arz edecek.

Yarısı da sabırdır ne demek? Başına bir sıkıntı geldiği zaman da, ona sabredecek.

"—Efendim, sıkıntı geldiği zaman sabredemem; ama iyilik geldiği zaman şükrederim."

Olmaz, o zaman yarım olur... Kuş tek kanatla uçamaz, iki taraflı olacak. Eğer aşıksan, eğer sadıksan, eğer Allah'ın has kuluysan...

Allah'ın öyle has kulları var ki,

---

[29] Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.123, no:9715; Kudàî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.127, no:159; Harâitî, *Fadîletü'ş-Şükr*, c.I, s.39, no:18; Cürcânî, *Târih-i Cürcân*, c.I, s.410, no:712; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.I, s.111, no:378; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.26, no:61; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XI, s.64, no:10261; RE. 193/8.

“—Ben Allah’tan dua etmeye bile hayâ ederim. Nasıl isterse öyle yapsın!” diyorlar.

Tabii, dua etmek de var. İnsanın ayakkabısının bağı kopsa bile, Allah’tan isteyebilir:

“—Ya Rabbi, sen bana güzel bir bağ ver.” diye dua edebilir.

Yâni, küçük şeyden dua etmemek yok. Dua ibadettir ve insana sevap kazandırır.

Ama bazısı diyor ki,

“—Ben Allah’a teslim olmayı tercih ederim, nasıl isterse öyle yapsın!”

Öyle insanlar var, Allah’ın öyle has kulları var. Meselâ, bilhassa Ebü’l-Hasen-i Şâzelî Hz.’den böyle rivâyet edilmiş şeyler var. Diyor ki:

“—Ben bir şey ihtiyar etmem, kendi kendime bir şey tercih edip de şunu şöyle alayım, bunu böyle seçeyim; demem... Ama ille bir şey ihtiyar et diye bana ısrar edecek olursanız; hiç bir şey ihtiyar etmemeyi ihtiyar ederim.” diyor. Yâni, “Hiç bir şey seçmemeyi seçerim.” diyor, gene aynı noktaya getiriyor lafı.

Buna teslimiyet ve rızâ makamı derler.

Bir de bir meşhur hikâyesi vardır, onu anlatıvereyim, buna bir misal olabilecek bir hikâye:

Bir topluluğu, müslüman bir grubu yakalamışlar zamanın idarecileri;

“—Siz casussunuz, siz zındıksınız, bozuk insanlarsınız.” diye. Ondan sonra hapse atmışlar.

“—Bunların hepsini kafasını kesin!” diye emir gelmiş yukarıdan.

Şimdi o kesilecek olan şahıs, kendi kendine demiş ki:

“—Ey nefsim!” Kendi kendine konuşuyor şimdi, cellat orada, elinde balta, önünde taş, boynunu uzattım mı vuracak, kesilecek kafası; diyor ki... Biz olsak gözümüz fal taşı gibi açılır, ölüm korkusundan ne yapacağını şaşırır insan. Ne insanlar var, o anda bak ne düşünüyorlar...

“—Ey nefsim!” diyor kendi kendine, “Söyle bakalım, eskiden beri hep sağda solda dolaşıp dururken, ‘Allah’ın takdirine rızam vardır, Allah’a teslim olmuşum, Allah’ın kaderine razıyım!’ der dururdun.

İşte bak şimdi başına bu hal geldi. Şimdi de râzı mısın? Şimdi de teslim oluyor musun? Şimdi de rızâ halin var mı?” diye sormuş kendisine.

Yoklamış kendisine bakıyor yâni... Ondan sonra bakmış, nefsinde hiç itiraz yok.

“—E, ne yapalım, Mevlâ öyle takdir etmiş, pekâlâ...”

Şair ne güzel söylemiş:

Cânı cânân dilemiş, vermemek olmaz ey dîl
Ne nizâ eyleyelim, ol ne senindir, ne benim

“Canı sevgili istemiş, ‘Ver canını bana!’ diye, vermemek olmaz ey gönül! Ne diye çekişip duralım; o senin de değil, benim de değil!” diyor şair. Yâni, canım onun demek istiyor, ona feda olsun demek istiyor.

Neyse, o da bakmış ki, nefsi hiç itiraz etmiyor, râzı yâni... E, kafa kesilecek... Kesilsin, Allah takdir etmiş, nasıl olsa insanın kafası kesilince insan yok olmuyor ki, ruh bedenden ayrılıyor, insan ahirete intikal ediyor. Zulmen öldürüldüğü için, şehid olur. Bu ölüm nasıl olsa bir gün insanın başına gelecek. Bu işi de kul mu yapıyor? Allah öyle takdir ettiği için oluyor diye içinden bir rızâ hali gelmiş, teslimiyet hali gelmiş; râzı...

Fakat Allah kurtarmış onu, kesilmemiş kafası, haksızlıkları anlaşılmış öyle kesilsin diyenlerin. Kurtulmuşlar... Diyor ki, şimdi bu cümle çok mühim:

“—Allah’a yemin ederim ki, o hadiseden halâsıma değil, o andaki ihlâsıma seviniyorum hâlâ...” diyor. “Allah’a yemin ederim ki, o hadiseden kurtulduğuma sevinmiyorum; o hadise esnasından nefsimin o itaati, o râzı olması, o hoşnut olması, itaat etmesi, rızâ hali, teslimiyet haline hala seviniyorum,” diyor “o andaki ihlasıma...” diyor.

İşte sabır öyle olacak. İnsan öyle sabrederse, ecir alır.

إِنَّ اللّٰهَ مَعَ الصَّابِرِينَ (الأنفال: ٤٦)

(*İnna'llàhe maa's-sàbirîn*) "Allah sabredenlerle beraberdir."(Enfal, 8/46)

Ya bundan büyük şeref mi olur? "Reis-i cumhurla akrabayım, reis-i cumhurla aynı köşkte kalıyoruz, o benim dayım!" veyahut "Yakınım, amcam!" filan demek bile, ne kadar insanın koltuğunu kabartır. Ayet-i kerimede ne deniyor? (*İnna'llàhe maa's-sàbirîn*) "Allah sabredenlerle beraberdir." Sabredenlerle beraber, onun yanında, rızasıyla, hoşnutluğuyla, sevgisiyle, o kul ile beraber. E, bundan büyük şeref mi olur?

Tabii, belâ istemek olmaz ama, insan sabrı ganimet bilmeli! "Sabredecek bir hadise başıma geldi, e sabredeyim de, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin maiyet-i aliyyesine gireyim, o şerefe nail olayım." diye, insan onu kendisine şeref bilmeli.

Demek ki, musibet anında sabretmek de hayırlardan birisidir.

Sabra çok alıştıralım kendimizi… Ben iki defa yolculuk yaptım, o diyarın hallerini gördüm; hac yolculuğu serapa sabır. Hac ibadeti, sabır imtihanı... Oruç zaten sabır, mâlûm... Namaz, beş vakit namaz kılmak, abdest almak, sıkıntısına katlanmak vs. o da sabır... Yâni, dinimizin çok büyük bir önemli parçasıdır insanın kendisini sabra alıştırması lâzım. Sabra alıştıramayan kar etmez, çok tehlikelere uğrar, çok ecirleri kaçırır, sonra çok dizini döver.

4. (*Ve terkü'l-mirâi ve ente muhikkun*) "Hayırlardan bir tanesi de haklı olduğun halde münakaşayı terk etmendir."

Şimdi iki kişi arasında münakaşa çıkar. Uçtu uçmadı, değdi değmedi... Sonunda kavgaya kadar varıp darılırlar insanlar birbirleriyle. Münakaşa bu... Münakaşadan hiç bir şey hasıl olmaz. İnsan haklı olduğu zaman bile "Peki peki, tamam, tamam

kardeşim!" deyip kesiverirse, haklı olduğu zaman bile münakaşayı keserse, o kimse hayırlı bir iş yapmış olur.

Buna da alışmalı insan. "İlle benim haklılığım anlaşılsın da, nefsim bir oh çeksin, şöyle bir rahatlayayım. Üstün geleyim, onu bir yenmiş olduğumu cümle alem görsün, bir alkış alayım!" filan gibi bir duygu ile münakaşayı sonuna kadar götürdün mü, bir arkadaş kaybedersin, dost kaybedersin; bir düşman kazanırsın. O yenilir; ama yenildiğini ömür boyu unutmaz.

"—Filanca münakaşada şu arkadaş beni yenmişti." diye senin hatanı arar durur gözler. Fırsatını buldu mu gözlerini açar, karşına dikilir:

"—Sen de şöyle yaptın!" diye.

Bakarsın, ya bu ne hırs, bu ne böyle hınçla söylüyor? Haa, geçen sefer ben onun bir şeyini alt etmiştim ya, hala onu unutmamış diye oradan anlarsın.

Onun için, haklı olduğu halde insan münakaşayı kesmeye, uzatmamaya dikkat etmeli! Hakkı söylersin, bakarsın kabul edecek bir hal yok, "Peki, peki!" deyiverirsin. Oradan ecir alıyor insan.

5. (*Ve tebkîru's-salâti fî yevmi'l-gaym*) "Bulutlu günde namazı erken kılmak."

Başka vakitler de olabilir, fakat bilhassa sabah vakti için bu böyledir. Bulutlu olunca güneşin doğduğu, vs. anlaşılmaz, ufuktan yükseldiği anlaşılmaz. İnsan geç vakte bırakırsa, güneş doğduktan sonraya kalmış olur, namazın vakti çıkmış olabilir. Onun için, böyle namazı erken kılmak, bu da hayırdır.

6. (*Ve hüsnü'l-vudùi fî eyyâmi'ş-şitâ*) "Kış günlerinde güzelce abdest almak, bu da hayırdandır." buyurmuş Peygamber Efendimiz.

Niye bunu zikretti? Kış gününde zordur müslümanlık. Buzlar böyle akar şeyden, her taraf soğuktur, eli ayağı donar insanın, musluğu açtığın zaman jilet gibi keser elini insanın soğuk su... Onun için abdest almak zor gelir. Zayıfsa müslüman, abdest

almak zor geldiğinden, namaz kılmak da zor gelir. Abdesti, namazı bırakır; ama o soğuk günde o abdesti alır da gene ibadetini yaparsa, işte sadık olduğunu göstermiş oluyor.

Demek ki burada da yine o şey çıktı...

Hani, başından beri bir daha sayacak olursak: Allah düşmanlarıyla kılıçla çarpışmak; hayır... Yaz gününde oruç tutmak; hayır... Musibet geldiği zaman güzelce sabretmek; hayır... Haklı olduğu halde münakaşayı terk etmek; hayır... Namazı bulutlu günde erken kılmak; hayır ve kış gününde abdesti güzelce alıvermek; hayır...

Bu kadar yetsin, çünkü bundan sonraki hadis-i şerifinde izahı uzun sürecek. Allah-u Teàlâ Hazretleri bizi hayırlı amellere muvaffak eylesin... Hayırlı insanlar eylesin... tevfikini refik eylesin... Bildiklerimizle amel etmeyi nasib eylesin...

Kim bildikleriyle amel ederse, Allah-u Teàlâ Hazretleri onlara, o bahtiyarlara bilmediği esrarını açar da, mânevî nice ilimleri ihsan eder.

Fâtiha-i Şerîfe mea'l-besmele!

07. 06. 1981 - İskenderpaşa

05. HARAM OLAN ALTI ŞEY

Eùzü bi'llâhi mine'ş-şeytâni'r-racîm.
Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.
El-hamdü li'llâhi rabbi'l-âlemîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ hayri halkihî muhammedin ve alâ âlihî, ve sahbihî, ve men tebiahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd-dîn...
Emmâ ba'dü fa'lemû eyyühe'l-ihvân, feinne efdale'l-kitâbi kitâbu'llàh, ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llàhu aleyhi ve selem... Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ, ve külle muhdesin bid'ah, ve külle bid'atin dalâleh, ve külle dalâletin ve sàhibehâ fi'n-nâr, ve bi's-senedi's-sahîhi'l-muttasili ile'n-nebiyyi salla'llàhu aleyhi ve selleme ennehû kàl:

سِتٌّ خِصَالٍ مِنَ السُّحْتِ: رِشْوَةُ الإِمَامِ ، وَهِيَ أَخْبَثُ ذَلِكَ كُلِّهِ ،

وَثَمَنُ الْكَلْبِ ، وَعَسْبُ الْفَرَسِ ، وَمَهْرُ الْبَغِيِّ ، وَكَسْبُ الحَجَّامِ ،

وَحُلْوَانُ الْكَاهِنِ (ابن مردويه عن أبي هريرة)

RE. 297/2 (*Sittü hisâlin mine's-suhti: Rişvetü'l-imâmi ve hiye ahbesü zâlike küllihî, ve semenü'l-kelbi, ve asbü'l-feresi, ve mehrü'l-bağiyyi, ve kesbü'l-haccâmi, ve hulvânü'l-kâhin.*) *Sadaka rasûlü'llàh, fî mâ kàl, ev kemà kàl.*

Aziz ve muhterem cemaat-i müslimîn!
Peygamberimiz SAS Efendimiz'in ehàdîs-i şerîfesini, *Râmûzü'l-Ehâdîs* isimli hadis kitabından okumağa devam edeceğiz.
Hadis-i şeriflerin açıklanmasına geçmeden önce, evvelâ peygamberimiz Muhammed-i Mustafâ SAS Efendimiz'in ruhu için; sonra diğer enbiyâ ve mürselînin, evliyâ ve sàlihînin ruhları

için; sâdâtımızın, meşâyihimizin, hulefâsının ruhları için; eserin müellifi Gümüşhaneli Ahmed Ziyâeddin Efendi Hazretleri'nin ruhu için; hocalarının, talebelerinin, ecdâdının, âbâsının, evlâdının ruhları için; bu hadis-i şeriflerin bize kadar gelmesinde emeği geçmiş olan ulemanın ve râvîlerin cümlesinin ruhları için; ve uzaktan yakından bu hadis-i şerifleri dinlemek üzere, bu cami-i şerife teşrif eden siz kardeşlerimizin cümle geçmişlerinin ruhları için; ve hâssaten Hocamız Mehmed Zâhid-i Bursevî'nin ruh-u şerîfi için bir Fâtihâ, üç İhlâs-ı Şerîf okuyup hediye edelim!

....

a. Altı Şey Haramdandır

Okuduğumuz hadis-i şerifte, Peygamber SAS Efendimiz bize, altı şeyin haram olduğunu bildiriyor. Şöyle:[30]

سِتٌّ خِصَالٍ مِنَ السُّحْتِ: رِشْوَةُ الإِمَامِ ، وَهِيَ أَخْبَثُ ذٰلِكَ كُلِّهِ ، وَثَمَنُ الْكَلْبِ ، وَعَسْبُ الْفَرَسِ ، وَمَهْرُ الْبَغِيِّ ، وَكَسْبُ الحَجَّامِ ، وَحُلْوَانُ الْكَاهِنِ (ابن مردويه عن أبي هريرة)

RE. 297/2 (*Sittü hisâlin mine's-suhti*) "Altı haslet vardır ki, altı iş, altı amel, altı vasıf vardır ki, (*mine's-suhti*) bu altı şey haramdandır."

Haramlar çoktur da, bu haramlardan altı tanesini sayıyor Peygamber Efendimiz. *Suht*, sin ve noktasız ha ile, haram mânâsına kullanılan bir kelimedir Arapça'da. Çünkü, (*yeshatü'l-berekete*) bereketini götürüyor bir şeyin, ve o şeyi kötü kılıyor.

1. (*Rişvetü'l-imâm*) "İmamın rüşveti." Haramlardan biri budur. (*Ve hiye ahbesü zâlike küllihî*) "Bu haram, bundan sonra sayılacak

---

[30] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.327, no:3486; Ebû Hüreyre RA'dan. *Kenzü'l-Ummâl*,c.IV, s.42, no:9412; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XIII, s.242, no:13024.

öbür haramların hepsinden daha habistir, daha fenadır, daha kötüdür."

Rişvet; rüşvet de denir, *reşvet* de denir Arapça'da. Biz Türkçe'de rüşvet diye kullanıyoruz ü harfiyle. Araplar *rişvet* de derler. *Rişvet*, haram bir şeyi yapmak, elde etmek için işi yapacak, yürütecek kimseye verilen para. Bâtılı yerine getirmek, hakkı bâtıl etmek için, haksız bir şey yapmak için verilen para, vs. menfaat gibi şeyler. Bunlar hep rüşvet diye adlandırılır.

İmamın rüşveti... *İmam*, cami imamı demek değil. Biz şimdi imam kelimesini, sadece cami imamı mânâsında kullanıyoruz ama, eskiden imam denildiği zaman, *imâmü'l-müslimîn*, müslümanların önderi, başında olan kimse anlaşılırdı. İmam demek, zaten önde gelen demek... Arapça'da *emâme*, bir şeyin önü demek. Camide cemaatin önüne geçtiği için, namaz kıldıran kimseye de, ondan dolayı *imam* ismi verilmiş. Müslümanların başına geçen kimseye de *imam* derler.

İmâmü'l-müslimîn, müslümanların imamı, önderi, onların başına geçen kimse. "Böyle önder bir kimse rüşvet alırsa, bu haramların en kötüsüdür." diye, ilk başta onu saymış Peygamber Efendimiz. Bir de tasrih eylemiş.

Neden en kötüdür? Çünkü cemiyetin nizamı yıkılır. Cemiyetin başındaki şahıs, ahkâmı yürütmekle vazifelidir. Emrine asker vermişiz, güç kuvvet vermişiz. Sözünün dinlenmesini Allah-u Teàlâ istemiş, Rasûlüllah SAS Efendimiz istemiş; "Müslümanların kendilerinden olan devlet idarecisine itaat etmeme hakkı yoktur." diye belirtmiş. Emrinde de beytü'l-mâl var, hazine var. Parası da var yâni.

E şimdi bu başa geçmiş olan şahıs rüşvet almağa kalkarsa, cemiyet yıkılır. Çünkü, cemiyetin ayakta durması için, zaten onu vazifelendirdi. Nedir yâni imamlık, nedir önderlik, nedir bir cemiyetin başına geçmek, idareci olmak? O cemiyete hizmeti fiilen yürütmek demek. Hizmeti yürütecek insan, tutuyor rüşvet alıyor, haksız işi yapıyor, haklı işi durduruyor. O zaman nizâm-ı âlem haleldâr olur. Onun için bu haramların en kötüsüdür.

Bir hadis-i şerif daha söyleyerek, bu birinciyi biraz açıklayalım. Rüşveti almak haramdır. Burada haram olduğunu beyan ediyor. Rüşvet vermek nedir?

Alınması haram olan bir şeyin. verilmesi de haramdır. Çünkü hadis-i şerifte Peygamber SAS Efendimiz buyurmuş ki:[31]

الرَّاشِي وَالْمُرْتَشِي فِي النَّارِ (طس. عن ابن عمرو)

(*Er-râşî ve'l-mürteşî fi'n-nâr*) "Rüşveti alan da, veren de

---

[31] Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.II, s.295, no:2026; Taberânî, *Mu'cemü's-Sağîr*, c.I, s.57, no:58; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.284, no:3314; Abdullah ibn-i Amr ibnü'l-As RA'dan.

Bezzâr, *Müsned*, c.III, s.247, no:1037; Abdurrahman ibn-i Avf RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VI, s.113, no:1577; *Mecmaü'z-Zevâid*, c.IV, s.359, no:7026, 7027; *Kenzü'l-Ummâl*, c.VI, s.178, no:15077.

Gümüşhanevî, *Levâmiü'l-Ukûl*, c.III, s.344.

cehennemdedir.”

Onun için, rüşveti vermeyeceğiz! Almak da fena... Almayacak bir kere. Bir devlet dairesinde bulunan şahıs, müslümanların işini gören şahıs, bir cemiyetin bir vazifesinin başında idareci olarak bulunan bir kimse rüşveti almayacak. İkincisi, ötekiler de vermeyecekler.

Neden? Zaten verdiğin için oluyor ya bu iş. Tamahı kesilse, hiç alamayacağını bilse, sözünü açmaz.

Bizim bir mühendis dostumuz var Kadıköy tarafında oturur kendisi. İsmini söylemeyelim ama, Allah kendisini biliyor ya, Allah kendisinden râzı olsun... Bir devlet dairesinde belediyede çalışıyormuş. Erbâb-ı mesâlihten, yâni orada işi olan şahıslardan birisi gelmiş, demiş ki:

“—Benim şöyle bir işim var, şu kadar zamandır geliyorum gidiyorum olmuyor...” diye sızlanmış.

İşi almış, evraka bakmış, gidecek, o inşaatın mahallinde görecek, kontrol edecek, ondan sonra elini vicdanına koyup bir karar verecek.

“—Çok oyaladılar beni. Ne olur, etme eyleme mühendis bey! Gel işte bugün götüreyim...”

“—Pekiyi, bu günüm müsait, gidelim!” demiş.

Adamın arabasına binmiş, inşaat yerine gitmişler. Kendisi mühendis, inşaatın kontrolünü yapacak. Kontrolünü yapmış. Hepsi kendi vicdanına göre kanuna, nizama uygun. Kontrolü yapmış, imzayı vermiş, iş bitmiş. Çar çabucak bu iş böyle oldu bitti diye, adam da şaşırmış.

“—Döndük, beni arabayla daireme tekrar bırakacakken, şöyle bir ara sokağa saptı. Cüzdanını çıkarttı, parasını çıkardı, saydı saydı saydı...” diyor.

Ondan sonra, “Allah râzı olsun!” mu demiş artık, “Çok teşekkür ederim.” mi demiş, nasıl dediyse... Kolay kolay da “Allah râzı olsun!” da denmez böyle kötü şeyde. O da ayrıca bir suç olur.

“—Şu parayı alın! Şimdiye kadar çok uğraşıyordum. Siz hemen

iki saat içinde işimi hallediverdiniz.” demiş.

Ne kadar, kaç bin lira para verecekse, parayı tutuşturmak istemiş eline.

Şöyle bir doğrulmuş bizim ağabey... Ötekisi korkmuş bu sefer. “Acaba parayı mı az buldu? Niye kızdı bu memur bey? Yoksa yaptığı işi tekrar geri mi döndürecek?” filan diye bayağı bir korkmuş, telaşlanmış.

Yakasına yapışmış adamın, demiş:

“—Siz utanmaz mısınız?”

“—Ne yapayım...” filan diye ötekisi alttan almış.

“—Yâ ben bu işi yaparken senden para istedim mi? Hiç bir imada bulundum mu? Bulunmadım. E yaptım mı işi? Yaptım. İmza oldu, bitti. Senin işin tamam oldu mu? Oldu. Senden para istemedim. Bu işi yaptım bitirdim. Ne diye böyle çıkartıp bu şeyi veriyorsun? Şimdi benim yerimde bir başkası olsa, bunu alır, cebine koyar. İkinci şahıs kendisini götürdüğü zaman, ‘Acaba ne zaman kenarda durup da, cüzdanından parayı çıkartacak da, bana para sayacak?’ diye bekler. İşte memurların huyunu siz bozuyorsunuz! Bir daha böyle bir şey yapmayın! Bunu böyle yapacağını önceden bilseydim, ne kadar güçlük çıkartırdım!” demiş.

Adam da şaşırmış tabii. Pekiyi falan demiş, ondan sonra gitmiş.

Yâni, rüşvet de vermeyeceğiz ki, alışmasın. Rüşvet de vermeyeceğiz, rüşvet de alınmayacak. Cemiyet böyle sağlam karakterli insanlarla, onların amellerinin birikmesiyle sağlam olur.

Sen bir küçük sağlam iş yaparsın, ötekisi küçük bir sağlam iş yapar, daha ötekisi küçük bir sağlam iş yapar, daha ötekisi küçük bir sağlam iş yapar... Sonunda cemiyet kale gibi sağlam olur. Düşman gelir gelir, dalganın dalgakırana vurup da dağılıp gittiği gibi, gerisin geriye, bir şey yapamadan gerisin geriye gider.

Ama sen çürük olursan, ötekisi çürük olursa, berikisi çürük olursa, fırtınadan böyle zangır zangır titreyen, eski ahşap köhne

bir ev gibi olur. Acaba şimdi mi çökecek, biraz sonra mı çökecek diye herkes bakar durur. Yâni, öyle bir cemiyetin içine girmeğe korkar.

Demek ki, rüşvet almak da, vermek de böyle yasak dinimizde. Dinimiz, görüyorsunuz, hiç bir şeyi ihmal etmemiştir. Yâni biz has, sağlam, samimi, güzel müslüman olsak, cemiyetin işleri de tıkır tıkır çalışır. Sokaklarımız da pırıl pırıl olur. Dairelerimiz de tıkır tıkır işler, işler hemen bir günde biter.

Bir adamı anlattılar, sabahleyin gelirmiş işinin başına... Kaçta? Sabah namazından sonra, kahvaltı ettikten sonra gelirmiş. Mesai falan mühim değil. Yığarmış masasının üstüne işleri... O işlerin hepsi bitip de yarına bir tek iş kalmamacasına çalışır. Saat kaç oldu? Beş oldu, altı, oldu, yedi oldu, sekiz buçuk oldu... Yarına hiç bir iş kalmayınca, o zaman kalkar evine öyle gidermiş.

Allah'tan korkarmış memur. Ya ben yarın ölürsem, buraya yarım iş bırakırsam olur mu diye korkusundan... Allah'tan korkusundan ama! Amirden veya müfettişten korkmağa lüzum yok. Çünkü o devlet dairesinin nizamı saat 5'te kapatılmasıdır. Bitmedi iş... Peki, yarına yaparım filan der gider ama eski imanlı insanın memurluk anlayışı bile başka türlü oluyor.

Onun için, imanlı insanları tutup kaldırmak, kollamak lâzım! İmanlı insanları yetiştirmeğe çalışmak lâzım! İmanlı kimseyi, ahlâklı kimseyi tutup desteklemek, alkışlamak lâzım! Çünkü neyi teşvik ederseniz, o gelişir. Neyi tahrip ederseniz, o söner. İnsanların tabiatı budur. Neyi alkışlarsanız, herkes oraya heves eder.

الناس على سلوك ملوكهم.

(*En-nâsü alâ sülûki mülûkihim*) "İnsanlar, başlarında idare edicilerin keyiflerine göre giderler."

Eskiden İranlıların bir hükümdarı varmış... İslâm'dan önce... Adaletiyle tanınmış, şöhret bulmuş adam. Enûşirvân-ı Adil veya

Nûşirevân-ı Adil diye eski kitaplara geçmiş. Adalet ile temayüz etmiş.

Hatta diyorlar ki: Meşhur Abbasi halifesi Hârunü'r-Reşîd oturuyormuş. Yanında Peygamber SAS Hazretleri'nin bir hadisini okumuşlar. Şöyle diyormuş hadis-i şerifte:

إن الأمير العادل، والعالم العامل لا تأكل الأرض لحومهما.

(*İnne'l-emîre'l-àdile, ve'l-àlime'l-àmile lâ te'külü'l-ardu lühûmehümâ*) "Adaletli komutanın, adaletli idarecinin ve ilmiyle amel eden âlimin etini mezar toprağı yemez, çürütmez yâni mezarında dipdiri kalır." Bu hadis-i şerifi duymuş...

"—Allah Allah... Acaba Enûşirvân-ı Adil diye tanınmış Sâsânî hükümdarı, tâ İslâm'dan önce İran'ın başına geçmiş bir imparator, àdil diyorlar ama, bakalım bu hadis-i şerife göre àdil mi, değil mi? Açın şunun kabrini!" demiş.

Çünkü àdilse, hadis-i şerife göre eti çürümemiş olacak, vücudu taptaze kalmış olacak.

Müslüman bir alimin de mezarını açmağa korkar tabii. Müslüman mezarında rahatsız edilmez. Üstüne basmak bile doğru değildir kabrinin... O nasıl olsa İslâm'dan önce yaşamış bir kimse diye kabrini açmışlar, bakmışlar ki, olduğu gibi duruyor adam. Bak adaletinden dolayı toprak yemiyor. Ben kitapta okudum.

Ama rivâyet ediyorlar ki: Adamlarıyla beraber avlanmağa çıkmış... Avlanmağa çıkınca, geyik mi vurdular, kuş mu vurdular ne yaptılarsa, yemek vaktinde kızartmağa başlamışlar avlarını... Bakmışlar tuz yok. Adamlardan bir tanesini çağırmış, demiş ki:

"—Git, şu karşıda görünen köyden tuz al gel, parasını da öde!" demiş.

"—Efendim, Tuz dediğin şey nedir ki? Yâni dağ taş tuzdur, çok bulunan bir şeydir. Tuz da parayla mı alınır? Bir avuç istersin; ondan sonra, burada yemeğin üstüne serpersin, yersin."

"—Yoook! Eğer hükümdar parasız tuz alırsa teb'asından,

memurlar oradan yüz bulur, halkın derisini yüzer alimallah." demiş. "Parayla alacaksın, onun hakkına riâyet edeceksin!" demiş.

Bunu niçin söyledik? İnsanlar başlarındaki adamın haline bakarlar. Neye heves ediyor, neyi istiyorsa, hemen ona göre tavırlarını değiştirirler.

Eskiden hatırlıyorum, bir arkadaş bir devlet dairesine genel müdür tayin edilmişti. Duymuşlar şöhretini, hemen giyim kuşamlar dahi ona göre değişmiş. Japone kollar değişmiş, açık yakalar değişmiş, kısa etekler değişmiş... Neden? Gelen müdürün zihniyeti, daha gelmeden idaresi altındakilere tesir etti.

İnsanlar böyledir işte. Onun için, baştaki insanlara, idarecilere, yüksek mevkideki kimselere çok büyük mes'uliyet düşüyor. Çünkü, ona bakıp da ötekiler heveslenirler, ona göre hareket ederler.

Allah hepimize doğru yolu göstersin, doğru yoldan ayırmasın... Hakka, hakikate uygun şekilde hareket etmeyi nasib eylesin... Demek ki haram şeylerin en kötüsü, en habisi, en fenası neymiş? İdarecinin rüşvet almasıymış. İdareci hiç almayacak.

Bir de Hazret-i Ömer'in adaletiyle ilgili bir kıssayı anlatayım:

Hazret-i Ömer RA, mâlûm, idareciler içinde adaletiyle şöhret bulmuş bir kimse. Hutbeye çıkmış, hutbe okuyor... O zamanın insanları da nasıl takip fikrine sahiplermiş, bir tanesi kalkmış, demiş ki:

"—Yâ Ömer! Biz seni dinlemeyiz."

"—Neden?" demiş.

Ömer dedikleri zat da kapıdan sığmaz... Babayiğit, boylu poslu, vurduğunu yerin dibine geçirecek kadar güçlü, kuvvetli, bahadır bir kimse. Yâni öyle cılız bir kimse değil. Kızdığı zaman...

Hazret-i Ömer bir sokaktan girse, şeytanlar kaçarmış, yolunu değiştirirmiş. Öyle bir insan... Peygamber Efendimiz'in hadis-i şerifinden öğreniyoruz. Peygamber Efendimiz öyle söylemiş de, ondan biliyoruz.

Şimdi kızsa kızar. Zaten emîrü'l-mü'minîn, müslümanların

başında. Ordular emrinde… İran'a ordu göndermiş, başka tarafa ordu göndermiş, Mısır'a ordu göndermiş. Bir kimseye, "Sen valisin!" dedi mi, adam vali oluyor. "İn valilikten!" dedi mi, iniyor. Bir kimseye, "Sen komutansın!" dedi mi, ordunun başına geçiyor. "Azlettim seni!" dedi mi, işi bitiyor. O anda nefer oluyor. Dediği dedik bir insan.

"—Senin sözünü dinlemeyiz!" demiş, çıkmış o zât.

Hz. Ömer RA sormuş:

"—Niçin?"

"—Sen şu üstündeki elbisenin hesabını ver bakalım! Bu elbise ganimet malıydı. Hepimize taksim ettin, ikişer metre, iki buçuk metre neyse... Eşit dağıttın ama, bir elbise yapacak kadar büyük değildi. Sen boylu poslusun, bak sana bir elbise olmuş o kumaştan. Ama bize verdiğinden bize bir elbise çıkmıyor. Sen kendine fazla mı ayırdın? Nasıl oldu bu?"

Böyle minberden eğilmiş, minberin dibinde oğlu Abdullah RA duruyor. Demiş ki:

"—Ey Abdullah kalk da izah et. Ben bir şey demeyeyim."

O da kalkmış demiş ki.

"—Ey cemaat! Ganimetten benim hisseme düşen kumaşı babama verdim de o ikisini birleştirdi. Ondan böyle oldu." demiş.

O zaman adam diyor ki:

"—Hah, şimdi söyle, sözünü dinleriz."

İşte adalet, işte takip, işte sabır, işte makul bir şekilde bir itham olunca ona karşı cevap vermek. Nereden baksan ne çeşit ibretler var hadisede.

Demek ki haramları sayıyordu Peygamber SAS Efendimiz, birincisi idarecinin, yüksek mevkideki şahsın rüşvet almasıydı ve bu da haramların en kötüsü diye zikretmişti. Bu münasebetle birkaç fıkra da söyledik rüşvetle ilgili, adaletle ilgili.

2. (*Ve semenü'l-kelbi*) "Köpeğin bedeli de haramdır."

İmâm Şâfiî Rh.A'in mezhebine göre köpeğin bizzat kendisi necistir. Yâni bütün her şeyiyle necasettir. Köpeğin kendisi necistir. Onun için, necis bir şeyin alınması, satılması doğru

olmadığından olsa gerek diye, bu hadisin izahını bizim bu hadis-i şerifleri toplayan hocamız da öyle yazmış şerhte.

İkinci bir sebep olarak da zikretmiş:[32]

او للنهي عن اتخاذه

(*Ev li'n-nehyi ani'ttihâzihî*) "Köpek edinmekten yasaklamak için bu söz söylenmiştir. Yâni köpek edinmek doğru olmadığı için, ona para vermek de doğru değildir, ondan böyle demiştir Rasûlüllah Efendimiz." diyor.

Tabii bizim mezhebimiz Hanefî mezhebine göre; ulemamız bütün hadis-i şerifleri incelemişler ve onların sonunda şu neticeyi çıkarmışlar: Köpek, zaruret olan yerlerde edinilebilir. Niçin? Meselâ ekini beklemek için. Ekinin düşmanlardan, hayvanlardan korunması için. Hırsızdan korkuluyorsa, evin korunması için. Koyunların kurttan korunması için... Ve daha başka sebeplerle, bir işe yarayacaksa, o zaman köpek ittihaz edilebilir. Bunun dışında olmaz.

İslâm neden böyle köpeğin kullanılmasını hoş görmemiş? Asırlar geçiyor, ondan sonra iş anlaşılıyor. Biz ilk önce Rasûlüllah yasak etti diye köpek ittihaz etmiyoruz da, köpekten uzak duruyoruz da, asırlar geçiyor, anlaşılıyor ki köpekte birtakım hastalıklar varmış, bu hastalıklar insana çok büyük zarar verirmiş. Onun için, hakikaten bu köpeğin böyle insanın yakınında olmaması lâzım!

Köpekten geçen hastalıkların en başında mâlûm *kuduz* denilen bir hastalık gelir ve zamanında aşısı yapılmazsa, insanı ölüme götürür. Başka hiç çaresi yoktur. Gözünün önünde titreye titreye ölür gider insan. Hemen, ısırıldığı zaman aşısı yapılmazsa...

İkinci bir şey; köpeğin içinde, vücudunda birtakım parazitler

---

[32] Ahmed Ziyâeddin Gümüşhânevî, *Levâmiü'l-Ukûl*, c.III, s.344.

vardır. Yâni, parazit dediğimiz, tufeyli olarak böyle insan vücudunda, hayvan vücudunda yaşayan birtakım mahlûklara parazit deniliyor. Eskiden *tufeylî* derlerdi. *Tufeylî mahlûk*, yâni başkasının sırtından geçiniyor, asalak. Türkçesi de asalak. Birtakım şeyler var, onlar geçiyor insanın vücuduna, insanın kaslarına, etlerinin arasına yerleşiyor. O küçük kurtçuklar ve birtakım felç hastalıkları gibi şeyler yapıyor.

Buna benzer şeyler domuzda da olduğu için o hayvanı da Allah-u Teàlâ Hazretleri etiyle, her şeyiyle haram kılmıştır. Allah-u Teàlâ Hazretleri kâinâtın hàlikı olduğu için, her şeyi bir hikmetle yaratmıştır. Her şeyin faydasını, zararını çok iyi bildiği için, bize neyi helâl ettiyse onda fayda vardır. Faydalı şeyleri helâl kılmıştır ve kötü şeyleri, zararlı şeyleri haram kılmıştır.

Yâni Allah-u Teàlâ Hazretleri içkiyi haram kıldı da fena mı oldu?

Allah'a yüz binlerce, milyarlarca, hadsiz hesapsız hamd ü senâlar olsun ki trafik kazası içkiden olur. Adam öldürme içkiden olur. Kavga içkiden olur. Hastalık içkiden olur. Ayyaşlık içkiden olur. Sarhoşluk içkiden olur. Her şey içkiden olur. Hatta zürriyetine geçiyor sarhoşun. Sarhoşun evladına geçiyor şeylik. Bakıyorlar çocukta acayip bir hastalık var, doktorlar muayene ediyor. Gel bakalım senin ailen kimdi, neyin nesiydi? Babası ayyaştı... Yâ, işte bu babadan geldi diyorlar. Bunun tedavisi yok diyorlar. Evlada zararı dokunuyor. Demek ki köpek edinmek de, köpeğin parası da harammış.

3. (*Ve asbü'l-feresi*) *Asb*, yâni tohumlamak için bir hayvanın, bir atın, başka bir atın yanına katılması. Bunun için para almağa lüzum yok. Bu da haramdır, doğru değildir diye Peygamber ASS Efendimiz bildirmiş.

Ama burada açıklamış ki Hocamız Gümüşhaneli Hazretleri:

"—Kısrağın sahibi, aygırın sahibine hediye yoluyla bir şey verebilir. Ama öyle bir ücretle bu işi yapmak doğru değildir." diye zikretmiş.

4. (*Mehrü'l-bağiyyi*) *Bağiy*, kötü kadın demek. Yâni namusunu satarak para kazanma yolunu seçmiş, yanlış yola sapmış kadın demek. *Mehir* de, nikâh için alınan para demek ama, işte burada kibarca söylüyor Rasûlüllah SAS Efendimiz. *Mehrü'l-bağiyyi* demek, yâni fahişenin zina için aldığı para demek. Elbette bu fiil kötüdür, parası da kötüdür, hepsi haramdır. Ondan hiç hayır gelmez, hiç bir şekilde.

5. (*Ve kesbü'l-haccâm*) "Kan alıcının, hacamat yapan kimsenin de, bu işi yaptığından dolayı aldığı para doğru değildir, haramdır, habistir."

Çünkü yaptığı iş kan akıtıyor diye Peygamber Efendimiz uygun görmemiş. Ama bu haramlık tenzihendir. Yâni nezaket, insanın içinin kabul etmesi nokta-i nazarındandır. Tahrimen haram değildir. Çünkü Peygamber Efendimiz bir keresinde kan aldırmış da, o zaman kendisi ücret vermiş, bir şey vermiş. Yâni uygun görmüyor böyle bir iş yapmayı.

6. (*Ve hulvânü'l-kâhin*) "Kâhinin bedavadan aldığı para." Fala bakıyor, kâhinlik yapıyor, ondan ona bir para veriyorlar... Bu da haramdır. Çünkü yaptığı iş kötüdür. Aldığı para da bir zahmete dayanmıyor, alın teri vs. bahis konusu değildir. Hepsi yalana dayandığı için bunları saymış.

Yâni, bunlar haramdır demekten maksat nedir? Peygamber Efendimiz bize demiş oluyor ki:

1. Rüşvet almayın, rüşvet vermeyin!
2. Köpek edinmeyin!
3. Hayvanların çoğalması için olan şeylerde bir ücret vs.ye lüzum görmeyin! Bazı şeyleri tabii olarak yapmağa râzı olun! Öyle o kadar pinti, cimri olmayın.
4. Zinaya meyletmeyin. Zinaya para vermeyin, para almayın onun için.
5. Hacamatçılık mesleği de pekiyi bir meslek değildir.
6. Kâhinlik de etmeyin. Kâhine de para vermeyin, almayın.

Öyle bir şey yapmayın demiş oluyor.

b. Amelleri Boşa Gideren Altı Şey

Diğer hadis-i şerif.

Peygamber Efendimiz bir başka hadis-i şerifinde buyurmuş ki:[33]

سِتَّةُ أَشْيَاءَ تُحْبِطُ الأَعْمَالَ: الإِشْتِغَالُ بِعُيُوبِ الخَلْقِ، وَقَسْوَةُ الْقَلْبِ، وَحُبُّ الدُّنْيَا ، وَ قِلَّةُ الحَيَاءِ، وَطُولُ الأَمَلِ، وَظَالِمٌ لاَ يَنْتَهِي (الديلمي عن عدي بن حاتم)

RE. 297/3 (*Sittetü eşyâe tuhbitu'l-a'mâl*) "Altı şey vardır ki insanın amellerini hebâ eder, bereketini götürür. Hebâ olur amel, boşa gider."

Amel nedir? İnsanın sevap kazanmak maksadıyla yapmış olduğu bir iş, bir fiil. Bu işin bir sevabı olacaktır. Fakat altı şey vardır ki, sevabı götürür, bir şey kalmaz elde; boşuna yapılmış olur. Bakalım onlar neymiş:

1. (*El-iştigàlü bi-uyûbi'l-halki*) "İnsanların ayıplarıyla meşgul olmak." İnsanların ayıplarıyla meşgul olmak amellerin sevabını götürür. Tabii başkasının ayıbıyla meşgul oldu mu insan hayırlı bir şey yapmıyor zaten, ondan bir hayır bereket gelecek değil. Başka bir şeyden yapmış olduğu, güzel bir amelden yapmış olduğu hayrın da bereketini götürüyor, işin de bereketini götürüyor. Namaz kılmış, sadaka vermiş şunu bunu... Onlar da yarı yolda kalıyor. Bir faydasını görmüyor. Demek ki bu iş çok kötü.

Nedir birincisi, bir daha söyleyelim: (*El-iştigâlü bi-uyûbi'l-*

---

[33] *Kenzü'l-Ummâl*, c.XVI, s.122, no:44023; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.269, no:13085; Adiy ibn-i Hàtim RA'dan.

halki) “Başkalarının ayıplarıyla meşgul olmak.”

“—Ahmed’in şu fena hali var, Mehmed’in şu şeyi var… Falancayı duydun mu, filancaya gitmiş de şu işi yapmış...”

Dedi kodu, başkasının kusuruna bakmak. Halbuki insanın kendisinde nice kusurlar vardır.

Nasreddin hoca hani atın üstüne binmek istemiş, binememiş. Bir daha zıplamış, bir daha binememiş. Bir daha zıplamış, bir daha binememiş. Ondan sonra,

“—Ahh gençlik!” demiş.

Bakmış sağına soluna, etrafta kimse yok...

“—Hadi hadi, gençlikte biz senin ne olduğunu da biliyorduk ya! Gençlikte de ne mal olduğunu biliyorduk.” demiş.

Yâni Settâr ismi hürmetine, insanların ayıplarını afv u setr eylesin.

Günahların bir bu dünyada açığa çıkması var, bir de ahirette çıkması var ki o daha fena… Yâni, ahirette amel defterleri açılıp da kulların yaptıkları ameller hesaplanırken iyi bir insan gibi görülüyor. Amel defteri bir açılacak... Oooh, perdenin arkasında nice kötülükler yapmış, onların hepsi dökülecek. Mahşer halkına rezil olmak var bir.

Allah-u Teàlâ Hazretleri bizi günahın zilletinden, ona ibadet ve taatin izzet ve şerefine yükseltsin... Ona mutî olan kullarından, ona halisâne, muhlisâne ibadet eden kullarından eylesin... Günahlara batırmasın, günahlara daldırmasın... Yapmış olduğumuz hataları, kusurları, günahları da Settâr ismiyle afv u mağfiret eylesin...

Ey rahmeti bol padişah,
Cürmüm ile geldim sana!
Ben eyledim hadsiz günah,
Cürmüm ile geldim sana!

Hadden tecâyüz eyledim,
Deryây-ı zenbi boyladım,

Ma'lûm sana ben neyledim
Cürmüm ile geldim sana!

Adın senin Gaffâr iken,
Ayb örtücü Settâr iken,
Kime varam sen var iken,
Cürmüm ile geldim sana!

Ne güzel söylemiş Kuddusî Rh.A.

Demek ki, başkalarının ayıplarıyla meşgul olmak, insanın yaptığı öteki iyi işlerden hasıl olan sevapları iptal ediyor. Buna dikkat edelim!

Bu hased gibi. Hased de mâlûm... Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:[34]

الْحَسَدُ يَأْكُلُ الْحَسَنَاتِ، كَمَا تَأْكُلُ النَّارُ الْحَطَبَ(د. هب. عن أبي هريرة؛ ه . ع . ش. هب. والديلمي عن أنس)

RE. 202/17 (*El-hasedü ye'külü'l-hasenât, kemâ te'külü'n-nâru'l-hatab*) "Ateşin odunları yeyip kül ettiği, bitirdiği gibi hased de iyi amelleri bitirir." deniliyor.

Hased öyle bir kötü huy ki, sen hased ediyorsun, başka yapmış olduğun iyiliklerden kazandığın sevaplar, odunun kül olduğu gibi kül oluyor, elden gidiyor.

---

[34] Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II s.693, no:4903; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.V, s.266, no:6608; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.418, no:1430; Ebû Hüreyre RA'dan.

İbn-i Mâce, *Sünen*, c.II, s.1408, no:4210; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.VI, s.330, no:3656; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.V, s.330, no:26594; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.V, s.267, no:6610; Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.II, s.136, no:1049; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.271, no:6212; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.2, s.159, no:2812; İbn-i Abdi'l-Ber, *Temhîd*, c.VI, s.124; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.V, s.247; Hatîb-i Bağdâdî, Târih-i Bağdad, c.II, s.227; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.LIV, s.170; Enes RA'dan.

Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.II, s.136, no:1048; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.833, no:7438; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.117, no:1132; *Câmiu'l-Ehâdîs*, c.XII, s.193, no:11738.

Onun için, bunlara çok dikkat edelim müslümanlar! Allah bize tevfîkini refîk etsin de, bunları yapmayalım... Çünkü başka şeyden bir sevap kazanıyoruz, bunlarla gidiyor elimizden.

Başkalarının ayıplarıyla meşgul olmayalım!

"—E ne yapacağız?"

Kendi ayıbın sana yeter, artar bile. Sen her gün bir ayıbını görseydin, bir ayıbını düzeltseydin, şimdiye sende ayıp mı kalırdı? Melek gibi olurdun, ayağın yere basmazdı, bulutların üzerinde uçardın. Ama sende nice ayıp var. Kendi ayıplarını gör de başkasına merhamet et. Onun yakasından tutup da, halkın ortasına çekip, "Sen şöylesin, sen böylesin!" deme! Veyahut onun gıyabında, "Şu adam şöyle kötü, bu adam böyle kötü..." deme, kendi ayıplarınla meşgul ol!

Akıllı insanın kârı budur. Çünkü, şu dünya işte geldi, geçiyor. İnsan ne kadar yaşayacağını bilmiyor. Akıllıca olan iş, kendisini düzeltmeğe çalışmak...

2. (*Ve kasvetü'l-kalbi*) "Kalbin katılığı." Bu da amelleri hebâ eder.

Kalbin katılığı ne demek? Kalp, aslında gönül dediğimiz şeydir Türkçede. Yâni, et parçası değil, şu tık tık atan şey değil de, gönül dediğimiz şeydir. Gönlün katılığı demek, insanın merhametli olmaması, hakikatleri kabul etmemesi, duygulanmaması demek... Merhamete, insafa gelmemesi, kendisine çeki düzen vermemesi demek.

Çünkü kalp, böyle bir nurani varlıktır. İnsan bir günah işledi mi üstünde bir siyah nokta belirir. Bir günah daha işledi mi bir siyah nokta daha belirir. Böylece noktalar her tarafını kaplar, kapkara olur. Hiç köylerde acaba kahvelerin ampüllerine baktınız mı? Nasıl sinek pisliklerinden kapkara olmuştur. İşte kalp böyle nokta nokta nokta nokta kararır. Sonra ne olur? Kapkara olur. Sonra nasıl olur? Karardıktan sonra katılaşır. Taş gibi olur

فَهِيَ كَالْحِجَارَةِ أَوْ أَشَدُّ قَسْوَةً (البقرة:٧٤)

(*Ve hiye ke'l-hicâreti ev eşeddü kasveten*) [Artık kalpleri taş gibi yahut daha da katıdır.] (Bakara, 2/74)

Hatta taştan da katı olur. Çünkü, taşın içinden öyleleri vardır ki, yarılır da içinden pınarlar çıkar. Ama kalp taştan katı oldu mu, pınar çıkma ihtimali şöyle dursun, ölür yâni. İnsanın gönlü öldü mü, hiç bir işe yaramaz.

Peygamber ASS Efendimiz bir hadis-i şerifinde buyuruyor ki:

"—Demirin paslandığı gibi kalp de paslanır. Kalbin cilası namaz kılmaktır, zikirdir, ölümü anmaktır."

İnsan namaz kılarsa, Allah'ı zikrederse, iyilik yaparsa, ölümü çokça düşünürse, kalbi cilalanır, nurlanır, bir ayna gibi olur. Öyle bir ayna ki, Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin tecellileri zuhur eder. O zaman nice kerametlere, nice ihsânlara, in'amlara mazhar olur insan.

Peygamber ASS Efendimiz'in bir tavsiyesi var bize, buyuruyor ki:[35]

وَأَتْبِعِ السَّيِّئَةَ الْحَسَنَةَ تَمْحُهَا (ت. حم. والدارمي، ك. هب. حل. عن أبي ذر؛ حم. طب. ش. هب. كر. عن معاذ)

(*Ve etbii's-seyyiete'l-hasenete temhuhâ*) "Bir kötülük yaptıysan, ayağın sürçtü, bir hata işledin; arkasından hemen bir iyilik yap ki,

[35] Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.355, no:1987; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.153, no:21392; Dârimî, *Sünen*, c.II, s.415, no:2791; Hàkim, *Müstedrek*, c.I, s.121, no:178; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VI, s.245, no:8026; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.IV, s.378; Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.378, no:651; Ebû Zer RA'dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.236, no:22112; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XX, s.144, no:296; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.V, s.211, no:25324; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VI, s.244, no:8023; İbnü'l-Ca'd, *Müsned*, c.I, s.61, no:312; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XVII, s.18; Muaz ibn-i Cebel RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.43, no:5246; s.179, no:5629; c.XV, s.1265, no:43296. *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.42, no:82; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.I, s.299, no:462; RE. 13/4.

onu silsin!"

Neden? Bir nokta peyda oldu, karardı. Onu hemen silmek için bir iyilik yapıver arkasından. Hatırınızda olsun, bir hata eylediyseniz, arkasından ya bir sadaka verin, ya bir namaz kılın, ya bir tevbe edin; ya bir ananıza, babanıza, konu komşunuza, kardeşinize, arkadaşınıza bir iyilik yapın, bir şey yapın da silsin onu. İnsan böyle iyilikleri yaptıkça, kalbi nurlanır; kötülükleri yaptıkça, kararır.

Kalbin hayatı zikrullahtır, yâni Allah'ı anmaktır. Allah-u Teàlâ Hazretleri'ni çokça andı mı insan, sulanmış bir bahçe gibi olur kalbi. Sulanmış bir bahçe gibi yeşerir, yeşillenir. Gül bağı, bostan, gülistan gibi olur. Unuttukça, gaflete daldıkça, dünyaya daldıkça, kin, hırs, tamah duyguları sardıkça kendisini, kararır.

Demek ki *kasvetü'l-kalb*, yâni kalbin katılığı da öteki amelleri de iptal ettiği için dikkat edelim, kasvet-i kalpten kendimizi koruyalım. Gözün yaşarmıyorsa, derin ürpermiyorsa, tüylerin diken diken olmuyorsa, Allah için yüreğin çarpmıyorsa, iyiliğe sevinmiyorsan, yaptığın günaha üzülmüyorsan kalbinde katılık var demektir.

Onun için, ne yapıp yapıp çok zikret, çok sadaka ver, çok hayır işle, ölümü çokça düşün! Hadis-i şerifte öyle bildiriliyor. Bir gün gelip öleceğini, bu hayat fırsatının elden kaçacağını, o mezara gireceğini, gözlerin sağa sola akacağını, kayacağını, kurtların tenini yiyeceğini düşünerek, ahirette Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin huzurunda, mahşer halkının karşısında böyle terler içinde hesap vereceğini düşünerek, fazla çalış!

Kur'an-ı Kerim'i çokça oku, mânâsını nüfûz et. Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin emirlerini tutmağa çalış. Allah'a çok yalvar, "Yâ Rabbi sen benim kalbimin kasvetini gider!" diye. İnşâallah bu sayılanlardan kalbinin kasveti gider.

İbrâhim AS öyle hassasmış, öyle rikkatliymiş, öyle latîf, öyle zarif bir kimseymiş ki, merhametli, o kadar gözü yaşlıymış ki:

إِنَّ إِبْرَاهِيمَ لَأَوَّاهٌ حَلِيمٌ (التوبة: ١١٤)

(*İnne ibrâhîme leevvâhün halîm*) Halim selim, ah u vah edici, boynu bükük bir kimseymiş. (Tevbe: 114)

Ebû Bekr-i Sıddîk o kadar ağlarmış ki...

Hazret-i Ömer... O babayiğit, bahadır Hazret-i Ömer'in gözyaşı yüzünde iz yapmış. On kişi, yirmi kişi hücûm etse korkmayan Hazret-i Ömer, ağlamaktan gözyaşı yüzünde iz yapmış.

Onun için, biraz ağlayan bir kalp, ağlayan bir göz, titreyen bir kalp... "Daha iman edenlere böyle inen ayetlerden, dinledikleri ayetlerden tüylerinin diken diken olması, derisinin ürpermesi vakti gelmedi mi?" diyor ayet-i kerimede:

أَلَمْ يَأْنِ لِلَّذِينَ آمَنُوا أَنْ تَخْشَعَ قُلُوبُهُمْ لِذِكْرِ اللّٰهِ وَمَا نَزَلَ مِنَ الْحَقِّ

(الحديد: ١٦)

(*Elem ye'ni li'l-lezîne âmenû en tahşea kulûbühüm li-zikri'llahi ve mâ nezele mine'l-hak*) [İman edenlerin Allah'ı anma ve O'ndan inen Kur'an sebebiyle kalplerinin ürpermesi zamanı daha gelmedi mi?] (Hadîd, 57/16)

Allah-u Teàlâ o yumuşaklığı ihsân etsin...

"—Kaç senedir müslümanız. Şimdi ne noktadayız, sonra ne olacak, daha ne kadar yaşayacağız da ne ümit ediyoruz?" diye biraz geçmiş günahlarımıza ağlayalım! Bundan sonrası için, ahirete biraz daha gayret edelim inşâallah.

İkincisi buydu. Birincisi insanların ayıplarıyla meşgul olmak. İkincisi kasvetü'l-kalb.

3. (*Hubbü'd-dünyâ*) "Bu dünyayı sevmek, bu dünyaya aşık olmak, bu dünyaya bağlı olmak." Bu da amelleri iptal eder, amellerin sevabını giderir.

"—E bu dünya sevilmez mi hocam?"

Bir gün biz, “Sakin bir yerde ev yapalım da, bu şehrin kalabalığından kurtulalım! Biraz kitap okuruz, yazarız.” diye, sekiz on arkadaş, bir mahalle kuralım diye konuşmuştuk. Hocamız Rh.A’e gittik. Şöyle bize acır gibi baktı, bir şiir mısraı var, onu söyledi:

Fâni dünya hoştur amma, akıbet mevt olmasa...

“Bu dünya hoş ama, sonunda ölüm var!” Bütün lezzetleri yıkıp götürüyor. Yarım kalıyor ağzının tadı. Köşk yapıyor adam, köşkün içine girmeden canını alıyor Allah. Tam hah şimdi rahata erdim diyeceği sırada canını alıyor. Fani çünkü, duracak yer değil, gelip geçici yer. Eh buraya gönül bağlarsa insan, olmuyor.

Bu dünyada ev yapacağına, ahirette köşk yapmağa baksana! Bir kimse on tane İhlâs-ı Şerif okursa, —*Kurtubî Tefsiri*’nde okudum— Allah-u Teàlâ Hazretleri cennette bir köşk ihsân edermiş. Biraz Kur’an okumağa, mânâsını öğrenmeğe rağbet et! ahirete gayret et, ahirete şimdiden ne gönderdiğine dikkat et!

Her sabah hocaefendi okumuyor mu, mihrabiye olarak mihrabdan bize doğru dönüyor da...

“—Güzel sesli hoca, güzel Kur’an okudu.” diyoruz.

Ya mânâsı?

يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللّٰهَ وَلْتَنْظُرْ نَفْسٌ مَا قَدَّمَتْ لِغَدٍ وَاتَّقُوا اللّٰهَ ،

إِنَّ اللّٰهَ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ (الحشر:١٨)

(*Yâ eyyühe’l-lezîne âmenu’tteku’llàhe ve’ltenzur nefsün mâ kaddemet li-gad*) “Ey iman edenler! Allah’tan korkun, sakının, çekinin de, yarın için şimdiden ahirete ne ameli gönderdiğinize dikkat edin!”

Ne gönderiyorsunuz hazırlık olarak ahirete? Ahiretin azığı buradan sağlanacak. Buradan göndereceksin, göndereceksin, göndereceksin... Buradan gönderilenlerle ahiret mamur olacak.

Sen buradan bir şey göndermezsen ahiretin nesine sahip olacaksın?

"—Bir insan Allah'tan korksun da, (*ve'ltenzur nefsun mâ kaddemet li-gad*) yarın için şimdiden ne gönderiyor ona dikkat etsin!" diyor. Ayet-i kerime diyor, Allah-u Teàlâ Hazretleri diyor yâni.

(*Ve'tteku'llàh*) "Ve Allah'tan korkun, sakının, çekinin, kötü şeyler yapmayın; (*inna'llàhe habîrun bimâ ta'melûn*) çünkü Allah, ne yaparsanız görmektedir, hepsinden haberdârdır, hepsine vâkıftır, hepsi tesbit edilmektedir." (Haşr: 59/18)

Demek ki, iyi şeyler yapacağız, kötü şeyler yapmaktan itizal edeceğiz, sakınacağız ki, ahiretimiz mamur olsun. Bu dünyayı seversek, bu dünyaya bağlanırsak;

"—Aman işe geç kaldım, namaz kılmadan gideyim... Aman çok müşteri var, namaz kılmayayım, şu müşteriler kaçmasın... Aman dükkân şöyle, aman dükkân böyle..."

Hop, birden bir gelir ecel;

"—Haydi bakalım vade yetti, ömür tamam oldu, ahirete gel!" derler.

"—Ama ben daha dükkânı işletecektim... Doğru düzgün evladımı yetiştiremedim... İşlerimi düzene koyamadım, fabrikanın inşaatı yarım kaldı…" filan desen, durdururlar mı?

فَإِذَا جَاءَ أَجَلُهُمْ لاَ يَسْتَأْخِرُونَ سَاعَةً وَلاَ يَسْتَقْدِمُونَ

(الأعراف: ٣٤)

(*Feizâ câe ecelühüm lâ yeste'hirûna sâaten ve lâ yestakdimûn*) [Ecelleri gelince, ne bir an geri kalırlar, ne de bir an ileri gidebilirler.] (A'raf, 7/34) Ecel geldi mi, ne bir dakika öne, ne bir dakika sonraya gider. Vaktinde vazifeli gelir, emaneti teslim alır, gider.

Onun için, Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[36]

حُبُّ الدُّنْيَا رَأْسُ كُلِّ خَطِيئَةٍ .

(Hubbü'd-dünyâ re'sü külli hatîeh) "Dünyayı sevmek, bütün hatâların kaynağıdır."

Bu insanlar arasındaki kavga neden oluyor sanıyorsunuz siz? Bu harpler, bu gürültüler, bu patırtılar... Hepsinin altında iktisadi bir fayda, menfaat var. Karl Marx boş yere söylememiş. Adamın dini imanı para... İman yok tabii. Her şeyi para. Dini imanı para. Tapınıyor. Para olacak, para oldu mu her şeyi yapacak. Gidecek Zürihara sahillerinde, plajlarda safâ sürecek. Altında otomobiller, cebinde paralar... Herkes kendisine izzet ikram edecek, yaşayacak.

Onun için vuruyor, kırıyor, yakıyor, döküyor... Eğer tek tek şahıslar bu paraları temin etmekte güçleri kâfî gelmiyorsa, ordular kuruyorlar, devlete tesir ediyorlar. Filanca devlet öteki devlete saldırıyor, orası zengin, orada uranyum var, falanca yerde elmas var... Hadi orasını sömürge yapıyorlar.

Oranın ahalisi de, "Yâ bu memleket benimdi!" filan diye şöyle bir hürriyet arzusuyla kalkışacak oldu mu, pırasa doğrar gibi insanları doğruyorlar.

Neden?

Sen siyah ırksın, ben beyaz ırkım. Benim rengim beyaz olduğu için ben daha üstünüm... Bu elmasların parasını benim yutmam lâzım. Sen bu memleketin sahibi de olsan... "Sen kimsin! Otur oturduğun yerde. Elmas madeninde kazma salla sen!" diyorlar. Kavgalar, gürültüler hep hubbu dünyadan çıkıyor. Biraz hubbu ahiret olsa insanlarda, ahireti sevse, Allah-u Teàlâ'yı sevse merhamete gelecek.

---

[36] Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.338, no:10501; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VI, s.388; İbn-i Asàkir, *Târih-i Dimaşk*, c.IIIL, s.428; Hz. İsÂ AS'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.192, no:6114; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.412, no:1099; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XLI, s.326, no:45030.

Bak bizim ecdadımız nice yerlerde imparatorluklar kurmuş, şimdi o memleketlerin yaşlıları, “Aaah, ah Türkler!” diyorlar. Bulgaristan’da Bulgar’dan duymuş bizim arkadaş. “O zaman ne rahattık” diyor. Tabii ya, o zaman kadrini kıymetini bilmedi o insaflı, merhametli insanların... Orduyla gelip de sen dağa kaçtığın zaman senin bağından üzüm yediği zaman parasını üzüm kütüğüne bağlayan insanları sen bir daha bulabilir misin? Ciğerini sökerler adamın Allah’tan kormayan insanlar başına geçti mi böyle olur. Neyse... Burada tabii ne kadar söz söylesek çoktur.

“—E peki hocam dünyayı sevmeyeceğiz, nasıl sevmeyeceğiz? Nasıl olacak? yâni para pul sahibi olmayalım mı? Bir lokma, bir hırka bize yeter deyip dağın başına mı çekilelim?”

Hayır! Dünyanın sevgisini kalbine sokmayacaksın. Kalp, gönül dünyanın üstünde yüzse bile içine girmeyecek. Nasıl geminin içine su girdi mi batırıyor, kalbin içine dünyanın sevgisi girdi mi o zaman batarsın.

Onun için buyrulmuş ki:[37]

الدُّنْيَا بَحْرٌ عَمِيقٌ، كَثِيرٌ مِنَ النَّاسِ يُغْرَقُ فِيهَا

(*Ed-dünyâ bahrun amîkun, kesîrun mine’n-nâsi yuğraku fîhâ*) “Dünya bir engin, derin, dipsiz denizdir. İnsanların çoğu onun içine girmiş, boğulmuşlardır.” Kenarı yok... Yüzmeğe başladılar, yoruldular, dibi boylarlar.

Dünyayı kalbine almayacaksın! Bileceksin bu dünyanın geçici bir yer olduğunu, sana vefâ etmediğini. Ne güzel söylemiş İranlı şairin birisi:

مجو درستی عهد از جهان سست نهاد

که این عجوزه عروس هزار دامادست

---

[37] Gazalî, *İhyâu Ulûm*, c.IV, s.369.

Mecû dürüstî-yi ahd, ez cihânı süst nihâd,
K'in acûze arûs-i hezâr dâmâdest.

"Bu acuze bin damatlı acuze gibidir. Herkesle nikâhlanmış, herkesi aldatmış mekkâre bir acuzedir." diyor dünya için. Yüzünü gözünü boyar ama acuze, ihtiyar. Sen onun yüzüne bakarsın, yanağı kırmızı, dudağı kırmızı, pudralardan yüzünü beyaz sanırsın, derisini, cildini düzgün sanırsın ama, bin tane damat gelmiş geçmiş, bu dünyaya bel bağlamış. Ama ne olmuş sonra? Hepsi gelmiş geçmiş. Dünya hepsini aldatmış. Sen bunu böyle bilirsen, dünyaya iltifat etmezsen, dünya senin peşinden yalvarır yakarır gelir. Sen itimat etmezsen. Sen onun üstüne koştukça, o senden i'raz eder, naz eder, nazlanır. Sen de onu elde edeceğim diye uğraşır durursun; ahiret elden gider. Vakit bitiverince, ahiret elden gider.

Bu dünya sevgisiyle ilgili sözler çok da... Bu konuyu başlı başınca günlerce... Hocamız Rh.A, bir mevzuyu aldı mı altı ay devam ederdi. Hutbelerde onu söylerdi, konuşmalarda onu söyerdi... Altı ay işlerdi. Hubbu dünyâ çok mühim bir hastalıktır. Hepimizin derdi odur yâni. Dünyayı sevmek, mevkî, makam, para, pul, evlat, çoluk çocuk, köşk, bağ, ev, ticaret vs... Hep onlar bizi Allah yolundan alıkoyuyor. Ne zaman anlayacağız?

Buyrulmuş ki:[38]

الناس نيامٌ ، فَإذا ماتوا ، انتبهوا.

(*En-nâsü niyâmün, feizâ mâtû, intebehû*) "İnsanlar uykudadır; öldükleri zaman uyanırlar."

Ne zaman uyanacaklar? Sabah uyanırlar mı? (*Feizâ mâtû, intebehû*) öldükleri zaman uyanacak. Gözleri o zaman açılacak." "Vay! Dünya bir fırsatmış, geldi geçti. Eyvah! Biz burada kâr edemedik." diyecekler, diz dövecekler ve diyecekler ki:

---

[38] *Keşfü'l-Hafâ,* c.II, s.312, no:2795; Hz. Ali RA'ın bir sözüdür.

"—Yâ Rabbi! Bize izin ver de, dünyaya dönelim de senin istediğin gibi amel işleyelim, evvelce yaptığımız yanlış işleri yapmayalım."

Geçti... Fırsat elden gitti. Allah-u Teàlâ Hazretleri bu dünyanın hakiki çehresini, çirkin çehresini, faniliğini bize anlattırsın da bu dünyaya gönül bağlamayalım. Bu dünya gönül bağlayacak yer değildir.

Peygamber SAS Efendimiz'e Allah-u Teàlâ Hazretleri diyor ki:

"—Sana dağları altın yapayım."

"—İstemem yâ Rabbi! Bir gün oruç tutayım, aç kalayım, sabredeyim. Bir gün verdiğin nimeti yiyeyim, sana şükredeyim. Bu dünyayı istemem." diyor.

Diyorlar ki:

"—Yâ Muhammed! Senin nedir bu yaptığın iş? Bizim cemiyetimizi karma karışık ettin. Yeni bir akide getirdin, yeni bir inanç getirdin. Ne güzel putlara ziyaretçiler geliyorlardı, hediyeler oluyordu, şöyle oluyordu, rahat rahat geçinip gidiyorduk şu Mekke ahalisi olarak. Sen bizim rahatımızı bozdun. Gel, senin istediğin ne? Eğer para istiyorsan para toplayalım, mal verelim sana. İyi güzel kızlarla evlenmek istiyorsan en seçkin ailelerin kızlarıyla seni nikahlayalım. Hükümdarlık istiyorsan seni hükümdar yapalım ama bu nizamı bozma. Hazır bir düzen var, bu düzeni bozma."

Diyor ki Rasûlüllah SAS Efendimiz:

"—Bir elime ayı, bir elime güneşi verseniz bu davadan vazgeçmem! Yâni değil öyle para pul mevki makam, bir elime, ayı verseniz —ki veremezsiniz— bir elime güneşi verseniz bu davadan vazgeçmem."

Neden? Hak dava. Dava hak dava. Rasûlüllah'ın dünyada gözü yok ki. Bu dünya fani olduktan sonra, bir gün gelip geçecek olduktan sonra ne kıymeti var?

Hasılı artık herhalde bu anlaşılmıştır. Söz de çok uzayabilir. Geçelim bunu da. Demek ki üçüncüsü dünyayı sevmektir, bu da

amelleri iptal eder. Dünyayı sevmeyeceğiz, ahireti seveceğiz.

Te'kidle söylüyor Allah-u Teàlâ Hazretleri:

وَلَلْآخِرَةُ خَيْرٌ لَكَ مِنَ الْأُولٰى (الضحى: ٤)

(*Ve lel'âhiretü hayrun leke mine'l-ûlâ*) "Muhakkak ki yâ Rasûlüllah, ey Allah'ın elçisi, ey habibim, yâ Muhammed! Ahiret senin için dünyadan daha hayırlıdır." (Duhâ, 93/4) diyor.

Rasûlüllah için ahiret dünyadan daha hayırlı da ümmeti için başka türlü mü? Bizim için de ahiret daha hayırlı. Bu dünyanın bir fırsat olduğunu bilip de ahireti kazanmayı Allah cümlemize nasib eylesin...

4. Amelleri iptal eden şeylerin dördüncüsü: (*Ve kılletü'l-hayâi*) "Hayanın azlığı. Utanmanın, utanç duygusunun azlığı." Hani ar damarı çatlamış derler... Utanmıyor, yüzsüz adam... Bu da amelleri iptal eder. Müslüman hayalı olacak!

Kız gibi oluyor... Bazı kardeşlere bakıyorum da söz söylerken yanağı kızarıyor, gözü önünde... Yâni terbiye ayağı el-hamdü lillah. Kimisi de yırtık, sürtük bir şey oluyor. Dışarıda bazı insanları görüyoruz, hiç de güzel olmuyor. (*El-hayâü mine'l-îmân*) "Haya imandandır.

Bir gün Peygamber SAS Efendimiz birisinin birisine hayâ hakkında —tabir caizse— nutuk çektiğini gördü. Yâni diyormuş ki anlaşılan ağabeyi kardeşine:

"—Yâ bu kadar utangaç olma! Biraz utanmayı bir tarafa at. Şöyle böyle... Biraz şu işi yap filan demek istiyor galiba."

Peygamber Efendimiz diyor ki:[39]

---

[39] Buhàrî, *Sahîh*, c.I, s.17, *İman* 2/14, no:24; Müslim, *Sahîh*, c.I, s.141, no:52; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II, s.667, no:4795; Neseî, *Sünen*, c.VIII, s.121, no:5033; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.١٤٧, no:٦٣٤١; İmam Mâlik, *Muvatta'* (Rivâyet-i Muhammed), c.III, s.453, no:950; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.II, s.374, no:610; Buhàrî, *Edebü'l-Müfred*, c.I, s.210, no:602; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.IX, s.369, no:5487; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.V, s.156, no:4932; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VI, s.131, no:7701; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.537, no:11764; Abdü'r-

دَعْهُ، فَإِنَّ الْحَيَاءَ مِنَ الْإِيمَانِ (حم. عن ابن عمر)

(*Da'hü*) "Bırak bakalım onun yakasını, (*feinne'l-hayâe mine'l-îmân*) hayâ imandandır."

Bir insanın utanması kötü bir şey değil.

"—Efendim bizim çocuk çok utangaç..."

Utanmaz olsa bak o zaman ne kadar yaka silkersin. Hele bir utanmaz oluversin o çocuk... Ne kumarhaneden alıkoyabilirsin, ne eğlence yerlerinden alıkoyabilirsin. Allah'ın bir mahfazası haya. O hayası sayesinde o çocuk pırlanta gibi olacak, hayırlı evlat olacak. Hiç boşuna nasihat çekip onu yolundan çevirmeğe kalkışma, güzel halini bozmağa çalışma!

5. (*Ve tûlü'l-emel*) "İnsanın umutlarının, emellerinin, arzularının, isteklerinin uzayıp gitmesi."

Nasılsın, ne yapıyorsun bakalım? "Efendim filanca yerde arsa aldım, oraya bir köşk yapacağım. Falanca yerde bir fabrika kurmağa niyetliyim. Şu şöyle olacak bu böyle olacak..." Oooh, yâni sanki yüz sene yaşayacakmış gibi arzular, hevesler sürüp gidiyor. Çeşit çeşit şeyler... Halbuki müddet mahdut. Bir zaman gelir, bitti müddetin deyiverirler, gafil aldanır.

Onun için tûl-i emel, emellerin uzayıp gitmesi, insanın umutlarının böyle sonsuza kadar sürüp gitmesi doğru değil. Hayatını güzel programlamalı insan... Hayatını kârlı bir şekilde, ahiretini kazanacak şekilde güzel tanzim etmeğe çalışmalı! Öyle umutlar peşinde ömrünü tüketmemeli! Yâni bir ömrü birtakım umutların peşinde yele vermemeli insan. İş bitirecek, kendisine faydalı olacak şeyler yapmalı.

Rezzak, *Musannef*, c.11, s.142, no:20146; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.VI, s.372; İbnü'l-Ca'd, *Müsned*, c.I, s.421, no:2872; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.256, no:6001; Hamîdî, *Müsned*, c.II, s.281, no:625; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.123, no:5782; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XII, s.467, no:12316.

6. (*Ve zâlimün lâ yentehî an zulmihî*) “Zalim ki zulmünden vazgeçmiyor.” Zalim, haksızlık yapan insan, gücü var, kuvveti var, mevkii makamı var... Onun bunu ensesinde boza pişiriyor, baskı yapıyor herkese. Onun malını alıyor, berikisinin canını yakıyor filan... İşte bu da amelleri iptal eder.

“—Efendim ben o kadar zulmettim ama, beri tarafta da sadaka vermiştim...”

İptal ediyor ya... Oradaki zulmün buradaki sadakayı da iptal eder. Onun için zulmü bırakacaksın. O kötü huyu bırakacaksın.

Bu çok önemli olduğu için bu hadis-i şerifi bir kere daha tekrar ediyorum müslümanlar!

Altı şey vardır, amellerin sevaplarını iptal eder, boşa çıkartır:

1. İnsanların ayıplarıyla meşgul olmak, başkalarının ayıplarıyla meşgul olmak.

2. Kalbin katılığı, kasvet-i kalb.

3. Dünyaya meyletmek, dünyaya aşık olmak, dünyaya gönül bağlamak.

4. Ar ve hayânın ve utancın azlığı. Arsızlık, hayâsızlık.

5. Emellerin uzayıp gitmesi.

Bir şair diyor ki:

وه که یک دل دارم و در دل هزارم آرزوست

Veh ki yek dildârem u der dil hezârem arzust

“Ne yazık ki bir tanecik gönül var ama, içinde bin tane arzu var.” diyor. Hakikaten insanın gönlü küçücük gibi bir şeydir ama yâni şöyle bir yumruk kadar göğsünde, bin bir tane arzusu çırpınır, kıvranır durur içinde. İşte bu arzuların, emellerin uzayıp gitmesi doğru değil.

6. Zulüm. Zulüm doğru değil. Zalimin zulmüne devam etmesi de amelleri iptal edici bir şeydir.

c. Oruç Tutulmayacak Günler

Bir hadisi daha zikredelim kısaca, dersimizi bitirelim:[40]

سِتَّةُ أَيَّامٍ مِنَ الدَّهْرِ يُكْرَهُ صِيَامُهُنَّ: آخِرُ يَوْمٍ مِنْ شَعْبَانَ أَنْ يُوصَلَ بِرَمَضَانَ، وَيَوْمُ الْفِطْرِ، وَيَوْمُ النَّحْرِ، وَأَيَّامُ التَّشْرِيقِ، فَإِنَّهَا أَيَّامُ أَكْلٍ وَشُرْبٍ (الديلمي عن أبي هريرة)

RE. 297/4 (*Sittetü eyyâmin mine'd-dehri yükrehu sıyâmühünne*) "Altı gün vardır, zamanın altı günü vardır ki, bir yılın içinde, bu günlerde oruç tutmak uygun olmaz, mekruh olur.

1. (*Ahiru yevmin min şa'bân*) "Şa'ban ayının son günü."

Niye Şaban ayının son günü oruç tutuyorlar? "Acaba bugün Ramazan mı? Ya Ramazan'sa, ya Araplar bir gün önce yaptıysa?" filan gibi tereddütlerden dolayı.

Şimdi zamanımızda çok olur. Şimdi biz Şa'ban ayındayız malum. İşte Şa'ban'ın herhalde 11'i olacak bugün. Son günü oruç tutmak mekruh. Son gün oruç tutulmaz. Yalnız çeşitli kaviller var bu hususta. Tatavvuan ulemâ kısmı, havâs-ı ümme tutabilir demişler.

(*En yûsale bi-ramazan*) Ramazan'a bağlayarak son gün oruç tutmak, Ramazan'ı öyle karşılamak uygun değil.

2. (*Ve yevmü'l-fıtri*) "Ramazan Bayramı'nın 1. günü."

3. (*Ve yevmü'n-nahri*) "Kurban Bayramı'nın 1. günü."

4 - 6. (*Ve eyyâmü't-teşrîk*) "Kurban Bayramı'nın 2. 3. ve 4. günleri." Toplam altı gün…

---

[40] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.328, no:3489; Ebû Hüreyre RA'dan. *Kenzü'l-Ummâl*, c.VIII, s.842, no:23950; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XIII, s.269, no:13087.

d. Oruç Tutmayacak Kimseler

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[41]

سِتَّةٌ يُفْطِرُونَ فِي شَهْرِ رَمَضَانَ : الْمُسَافِرُ، وَالْمَرِيضُ، وَالْحَبْلَى إِذَا خَافَتْ أن تَضَعَ مَا فِي بَطْنِهَا ، وَالْمُرْضِعِ إِذَا خَافَتِ الْفَسَادِ عَلَى وَلَدِهَا ، وَ الشَّيْخُ الْفَانِي الَّذِي لاَ يُطِيقُ الصِّيَامَ، وَالَّذِي يُدْرِكُهُ الْجُوعَ وَالْعَطَشُ، إِنْ هُوَ تَرَكَهُمَا ، مَاتَ (الديلمي عن أنس)

(*Sittetün yuftırûne fî şehri ramadàne*) "Altı kimse Ramazan'da iftar ederler, oruç tutmayabilirler:

1. (*El-müsâfiru*) "Yolcu..." Misafiri biz Türkçede evimize gelen insan mânâsına kullanırız. Kapıyı açtık, meselâ komşu geldi.

"—Kim geldi evladım?"

"—Baba, misafir geldi." der.

"—Ooo, hoş geldin!" der karşılarız.

Araplarda misafir o değil. Misafir, sefere çıkmış, yolcu demek Arapçada. Misafirin orucu da mekruhtur. Neden? E yolculukta yemek ya bulur, ya bulamaz. Bulduğu zaman yemeli. Çeşmeyi gördüğü zaman içmeli. Ondan sonra yoluna revân olacak.

Yolculuğun meşakkatleri arasında bir de oruç tutmağa kalkarsa, hem o meşakkatlere tahammül edemez. Hem de seferde aradığını her zaman bulamayabilir diye böyle hüküm verilmiş.

---

[41] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.328, no:3490; Enes ibn-i Mâlik RA'dan. *Kenzü'l-Ummâl*, c.VIII, s.522, no:23953; *Câmiü'l-Ehàdîs,* c.XIII, s.272, no:13092.

Ama şartları müsaitse, konforluysa durumu, o zaman gene yolcuyken oruç tutmak daha iyidir diyor Hocamız. Müsaade var. Hiç bir mahzur yok tutmamakta... Ama durumu müsait olan da tutarsa fena olmaz.

2. (*Ve'l-marîdu*) "Hasta kimse..." Oruç tuttuğu zaman hastalığı artacaksa, oruç tutmaz. Veyahut hastalıktan iyileşmiş ama oruç tutarsa yeniden hasta olacak. O zaman oruç tutmaz.

Bunu kim söyleyecek? Yâni her doktorun sözü makbul değil. Öyle doktorlar var ki:

"—Sen oruç tutma, günahı bana!" diyor.

Senin günahını o doktor yüklenemez. Hiç öyle bir şeye aldanma! Evet senin yaptığın günah kadar ona yüklerler ama, seninki gene sende kalır. O edepsizliğinden dolayı, senin yaptığın günahın bir kopyasını onun defterine yazarlar. Çünkü, "Senin günahın bana!" dedi diye, Allah ceza olarak, senin yaptığın günahı ona da yazar ama senden silmez. Sana da yazar.

Onun için tabîb-i müslim-i hâzık olacak. Mesleğinde mahir

olacak, hakikaten oruç tuttuğu zaman bu kimseye zarar gelir... İlmî bakımdan doğru olacak söylediği söz. Bir de müslüman olacak, insaflı olacak. İnsaflısız adam, müslüman değil, sırf ibadetten seni mahrum etmek için keyfî olarak oruç tutma diyor. "Vebali varsa, günahı varsa bana." diyor. Bilmiyor çünkü. Ahiret korkusu yok. Allah'ın azabı hakkında bilgisi yok. Oyuncak geliyor ona cehennemin azabı. Allah'ın cezası ona oyuncak geliyor, ben yüklenirim diyor. O zaman anlayacak ama iş işten geçmiş olacak. Tabîb-i müslim-i hâzık yâni mesleğinde mahir bir müslüman doktor tutma derse gönül hoşluğuyla tutmayacaksın.

Öyle ne olacak? Ramazan ayı için her gün bir fakire sadaka-i fıtr kadar, yâni onun karnını doyuracak bir miktarda sadaka vereceksin. O orucun yerine geçecek.

Üç oldu... Birisi Şa'ban'ın son günü oruç tutmak, birisi yolcunun oruç tutması, birisi hastanın oruç tutması…

3. (*Ve'l-hablâ izâ hàfet en tedaa mâ fî batnihâ*) "Bebek bekleyen hamile bir kadın, karnındaki bebeğin zarar görmesinden korkuyorsa, oruç tutmaz.

4. (*Ve'l-murdıi izâ hâfeti'l-fesâde alâ veledihâ*) "Çocuğunu emziren kadın, çocuğuna bir zarar gelecek diye korkuyor ise, o da tutmaz.

5. (*Ve şeyhü'l-fâni'llezî lâ yutîku's-sıyâme*) *Şeyh*, bizim Türkçe'deki gibi tarikatların başındaki adam mânâsına, eskiden kullanılmış, Kadiri şeyhi, Nakşî şeyhi filan derlerdi... Arapça'da şeyh, yaşlı demek. (*Ve şeyhü'l-fânî*) "Fani bir şeyh, yaşlı kimse ki (*ellezî lâ yutìku's-sıyâme*) oruç tutmağa iktidarı yok, gücü yetmiyor, yaşlı. Eli ayağı titriyor adamcağızın."

İşte bu nedir? Elli yaşından sonra umumiyetle olur. Böyle bir kimse oruç tutmaz. O da parasını verir. Yâni, tutamadığı gün yerine, demin söylediği şekilde verir parasını.

6. (*Ve'llezî yüdrikühü'l-cûu ve'l-ataşü, in hüve terekehümâ, mâte*) "Bir de şu kimse oruç tutmaz ki; kendisine açlık ve susuzluk

yapışır, yakalar. Eğer onları tatmin etmezse, yâni aç ve susuzluğa devam ederse ölecek, yâni ölüme yol açacak kadar böyle bir şey olursa, o zaman o kimsenin orucunu tutmaması gerekir."

Bu gibi durumların çoğu hep Ramazan içindir. Böyle bir duruma sahip olan bir kimse, durumu düzeldiği zaman orucunu öder. Yaşlı filan kimse de, ileride de durumunun düzelmesi bahis konusu değilse, hasta vs. ise, o da parasını verir. Yâni, tutamadığı her gün için, bir fakire sadaka-i fıtr kadar, yâni onun karnını doyuracak miktarda para verir.

Allah-u Teàlâ Hazretleri, "*Eşhedü en lâ ilâhe illa'llah, ve eşhedü enne muhammeden abduhû ve rasûlüh*" diyerek çene kapamak, göz yummak cümlemize nasip ve müyesser eylesin; cehennemden âzat eyleyip cennetine dâhil eylesin; sevdiği kullara, Rasûlüllah'a komşu eylesin,.. Cemal-i bâ-kemâlini müşahede şerefine, o nimet-i uzmaya cümlemizi nâil eylesin.

Allahümme'stecib da'avâtinâ bi-hürmeti esmâike'l-hüsnâ, ve rasûlike'l-müctebâ, ve bi-hürmeti şuhuri's-selâseh, ve bi-hürmeti esrar-ı sûreti'l-fâtihah!

14. 06. 1981 - İskenderpaşa

06. CEHENNEME GİRECEK KİMSELER

Eùzü bi'llâhi mine'ş-şeytâni'r-racîm.
Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.
El-hamdü li'llâhi rabbi'l-àlemîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ hayrı halkihî muhammedin ve âlihî ve sahbihî ve men tebiahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd-dîn...
Emmâ ba'dü fa'lemû eyyühe'l-ihvân, feinne efdale'l-kitâbi kitâbu'llàh, ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llàhu aleyhi ve selem, ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ, ve külle muhdesin bid'ah, ve külle bid'atin dalâleh, ve külle dalâletin ve sâhibehâ fi'n-nâr, ve bi's-senedi'l-muttasıli ile'n-nebiyyi salla'llàhu aleyhi ve selleme ennehû kàl:

سِتَّةٌ يَدْخُلُونَ النَّارَ بِغَيْرِ حِسَابٍ: الْأُمَرَاءُ بِالْجَوْرِ، وَالْعَرَبُ بِالْعَصَبِيَّةِ، وَالدَّهَاقِينُ بِالْكِبْرِ، وَالتُّجَّارُ بِالْكَذِبِ، وَالْعُلَمَاءُ بِالْحَسَدِ، وَالْأَغْنِيَاءُ بِالْبُخْلِ (أبو نعيم عن ابن عمر)

RE. 297/5 (*Sittetün yedhulûne'n-nâra bi-gayri hisâb: El-umerâu bi'l-cevr, ve'l-arabu bi'l-asabiyyeh, ve'd-dehâkînü bi'l-kibr, ve't-tüccâru bi'l-kizb, ve'l-ulemâu bi'l-hased, ve'l-ağniyâu bi'l-buhl.*) *Sadaka rasûlü'llah, fî mâ kàl, ev kemà kàl.*

Muhterem ve azîz cemaat-i müslimîn!
Peygamberimiz Muhammed-i Mustafâ SAS Efendimizin mübarek hadis-i şeriflerini okumağa, *Râmûzü'l-Ehàdîs* isimli eserden devam ediyoruz.
Hadislerin izahına geçmeden önce, evvelen ve bizzat şefîu'l-usât fî yevmi arasât Peygamberimiz Muhammed-i Mustafâ SAS Hazretleri'nin ruh-u saadeti için, sonra cümle enbiyânın, evliyânın

ve hâssaten Ebû Bekr-i Sıddîk ve Aliyyini'l-Murtazâ'dan müteselsilen bize kadar güzerân eylemiş, gelmiş geçmiş olan sâdâtımızın ve meşâyihimizin ruhları için; eserin müellifi Gümüşhànevî Hazretleri'nin ruhu için; eserin içindeki hadis-i şeriflerin bize kadar intikalinde emeği geçmiş olan muhterem râvîlerin ve ulemânın ruhları için, uzaktan yakından bu hadis-i şerifleri dinlemek üzere şu ilim meclisine, bu mescid-i şerîfe gelmiş olan siz kardeşlerimizin cümle geçmişlerinin ruhlarının şâd olması için, bir Fâtiha, üç İhlâs-ı Şerîf hediye edelim:

....

Dersin başında metnini okuduğum hadis-i şerif Peygamber Efendimiz SAS'den Abdullah ibn-i Ömer RA Hazretleri tarafından naklolunmuş. İkinci halife Hazret-i Ömer'in oğlu Abdullah, Abâdile-i Erbaa'dan Abdullah ibn-i Ömer RA. Peygamber SAS Efendimiz'in şöyle buyurduğunu bize intikal ettiriyor:[42]

سِتَّةٌ يَدْخُلُونَ النَّارَ بِغَيْرِ حِسَابٍ: اَلْأُمَرَاءُ بِالْجَوْرِ، وَالْعَرَبُ بِالْعَصَبِيَّةِ، وَالدَّهَاقِينُ بِالْكِبْرِ، وَالتُّجَّارُ بِالْكَذِبِ، وَالْعُلَمَاءُ بِالْحَسَدِ، وَالْأَغْنِيَاءُ بِالْبُخْلِ (أبو نعيم عن ابن عمر)

RE. 297/5 (*Sittetün*) "Altı sınıf insan vardır, (*yedhulûne'n-nâra bi-gayri hisâb*) hesabı görülmeye lüzum kalmadan, doğrudan doğruya cehenneme dahil olurlar, cehenneme sokulurlar. Altı sınıf insan vardır ki, hesabın görülmesine, terazinin tartılmasına, amellerin hesaplanmasına lüzum kalmadan, hesapsız cehenneme

---

[42] Lafız farkıyla: Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.329, no:3491; Ebû Hüreyre RA'dan.

İbn-i Esîr, *Üsdü'l-gàbe*, c.I, s.1052; Meysere RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XVI, s.125, no:44030; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.271, no:13090.

sokulurlar, cehenneme girerler."

Hesapsız cennete girenler de var. Allah-u Teàlâ Hazretleri bizleri yüzümüzün karasına, gönlümüzün kirine bakmadan o zümreden eylesin... Hesapsız cennete giren insanlar var. Hesap görülmeden, mizan tartılmadan, ameller teraziye konulmadan bilâ hesâb ve lâ azâb cennete dahil olan bahtiyârlar var.

Onların tam mukabili bu… Hiç hesap görmeden cehenneme girecekler. Allah bunlardan olmaktan cümleyi hıfz eylesin... Bu vasıfların bir kısmının üzerimizde bulunmasından da bizleri korusun...

Kimmiş bakalım bu şakîler, bu bahtsızlar, bu mücrimler, bu zavallılar? Asıl acınacak kimseler bunlar. Çünkü cehenneme girecekler, hesapsız girecekler ve ebedî kalacaklar cehennemde. Ne kadar kötü bir akıbet!

a. Zalim İdareciler

الْأُمَرَاءُ بِالْجَوْرِ،

(*El-umerâu bi'l-cevr*) Peygamber SAS Efendimiz, hem cehenneme hesapsız sokulacak, girecek olan şahısların kimler olduklarını söylüyor, hem de girişlerinin sebebini arkasından ilave ediyor. *Umera*, yâni emîrler yâni hüküm sahipleri, komuta sahipleri, elinde salâhiyet olanlar, ferman olanlar, buyruğu altında insan olup da buyurduğu zaman buyruğu tutulan kimseler. Topluluğun başına geçmiş olan kimseler.

Neden girecek cehenneme? (*Bi'l-cevri*) Zulümlerinden olayı girecek. Neden? Çünkü elinde asker var, güç var, kuvvet var, vazifesi insanlara, insanlığa hizmet etmek iken... Nedir yâni mevkî makam dediğimiz şey? Mevkî makam dediğimiz şey, Allah'ın kullarına hizmet şerefidir, hizmetçiliktir. Allah'ın kullarına hizmettir o. O hizmeti yapmıyor da elindeki gücü kuvveti, silahı, askeri mazlumları ezmekte, cevr ü cefâ yapmakta, zulüm yapmakta kullanıyor. Allah korusun... Bundan dolayı

doğrudan doğruya, yâni hiç hesaba lüzum kalmadan cehenneme gider.

Tabii umerâ, malum ordu komutanı demek Arapça'da aslında. Ama meselâ Peygamber SAS Efendimiz'den sonra yerine Ebû Bekr-i Sıddîk RA geçti. O da emîrü'l-mü'minîn idi. Mü'minlerin emiri, yâni başkanı. Sonra Hazret-i Ömer, Hazret-i Osman, Hazret-i Ali, Hazret-i Hasan... Böyle gitti. Onlar da umerâi'l-mü'minîn. Yâni müslümanların emirleri, komutanları idiler. Çok mesuliyetli bir iştir.

Hazret-i Ömer RA'ın, "Ah keşke anam beni doğurmasaydı!"dediği rivayet olunur. "Keşke çör çöp olsaydım!" diyenler; bu mes'uliyetin ağırlığı altında ezilip de, "İnsan olmasaydım, ot olsaydım, çör çöp olsaydım da, şu mes'uliyetli işin başına gelmeseydim!" diye, o mes'uliyetin ağırlığından gece uykusu kaçanlar olmuştur. O mes'uliyet duygusuyla çalışmışlardır, büyük derecelere nail olmuşlardır. İhmal ederse insan, cevr ü cefâ ederse, başına büyük felaket gelir.

Bir hadis-i şerifi de burada zikredip de oradan ders almamız lâzım. Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:[43]

---

[43] Buhârî, *Sahîh*, c.I, s.304, no:853; Müslim, *Sahîh*, c.III, s.1459, no:1829; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II, s.145, no:2928; Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.208, no:1705; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II s.54 no:5167; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.X, s.342, no:4490; Buhârî, *Edebü'l-Müfred*, c.I, s.81, no:206; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.IV, s.170, no:3890; Taberânî, *Mu'cemü's-Sağîr*, c.I,s.273, no:450; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.X, s.199, no:5831; Abdü'r-Rezzak, *Musannef*, c.XI, s.319, no:20649; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.IV, s.322, no:5261; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.287, no:12466; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.V, s.374, no:9173; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VIII, s.281; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.IV, s.143, no:2951; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.242, no:745; İbn-i Ebi'd-Dünyâ, *İyâl*, c.I, s.491, no:320; İbn-i Mürdeveyh, *Emâlî*, c.I, s.108, no:2; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.IV, s.428, no:2327; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.I, s.265, no:100; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.V, s.174; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VI, s.110, no:5954; Ukaylî, *Duafâ*, c.I, s.49; Ebû Mûsâ el-Eş'arî RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü's-Sağîr*, c.I, s.273, no:450; İbn-i Hibbân, *Mecrûhîn*, c.I, s.123; *Kenzü'l-Ummâl*, c.VI, s.47, no:14710; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.152, no:209; Abdullah ibn-i Amr RA'dan.

كُلُّكُمْ رَاعٍ، وَكُلُّكُمْ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ (خ. م. د. ت. حم. حب.
طس. ع. هب. ق. حل. خط. عد. عن ابن عمر)

(*Küllüküm râin*) "Hepiniz çobansınız, (*ve küllüküm mesûlün an raiyyetihî*) ve hepiniz sürünüzden, güttüğünüz sürüden mes'ulsünüz." diyor Peygamber SAS Efendimiz.

Aile reisi, ailesinin çobanıdır, ondan mes'uldür. Devletin reisi milletin başındadır, ondan mes'uldür. Bir dairenin başkanı o dairenin memurlarının başındadır, o daireyi işleten ve o şahıslardan mesuldür. Onun için, gelin de o emirlik işini hepimiz üstümüze bir parça alalım!

Hepimiz bir parça emiriz. Niye emiriz? Ya bir ailenin ferdiyiz, reisiyiz veyahut bir yerde bir amiriz... Bir parça bir emirlik vardır herkeste. İşte bu emirlik böyle zor bir iştir.

Müslümanların adetlerindendir ki; "Bir müslüman bir yerden başka bir yere seyahat edecek olsa, yalnız gitmesin, yol arkadaşı seçsin!" diye Peygamber Efendimiz tavsiye eylemiş. Hatta bir söz vardır:[44]

اَلرَّفِيقُ، ثُمَّ الطَّرِيقِ

(*Er-refîk, sümme't-tarîk*) "Önce yol arkadaşı, refâkatçı; sonra yolculuk."

Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.V, s.276, no:2771; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.V, s.330, no:1483; Hz. Aişe RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VI, s.33, no:14670 ve 14710; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.941, no:1946; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XV, s.381, no:15753, 15754; RE. 343/1.

44 Lafız farkıyla, (*Er-refîk, kable't-tarîk*) "Yoldan önce arkadaş" şeklinde:

Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.IV, s.268, no:4379; İbn-i Hacer, *Lisânü'l-Mîzân*, c.I, s.25, no:27; Saîd ibn-i Râfi' ibn-i Hadîc babasından, o da dedesinden.

Mecmaü'z-Zevâid, c.VIII, s.300, no:13534; *Kenzü'l-Ummâl*, c.XV, s.618, no:41495 ve c.XVI, s.152, no:44103; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.203, no:531 ve c.II, s.34, no:1051; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XII, s.60, no:11435.

Bir grup seyahate çıkmışlar. Grup böyle seyahate çıkınca, yine müslümanların adetidir ki, başlarından bir tanesini başkan seçerler, reis seçerler, emir seçerler. Yâni, üç kişi, üç tane lise talebesi de olsa, bir yere gidiyor da olsalar, içlerinden bir tanesi salâhiyetli olacak, öyle başı bozukluk yok.

"—Sen bizim başkanımızsın, reisimizsin, emirimizsin!" denilecek.

İslâmî terbiye, görenek böyle…

Şimdi bir olgun zât ile, birkaç kişi yola çıkmışlar. Olgun zât diyor ki:

"—Sizden biriniz emir olsun. Yolun emiri, yâni başkanı olsun, kafilenin başkanı o olsun."

Diyorlar ki:

"—Estağfirullah efendim, zât-ı âliniz varken bize söz düşer mi? Siz emir olun."

"—Yok, sizden biriniz olsun."

Onlar da:

“—Estağfurullah efendim, siz olun.” diyorlar...

Tekrar tekrar bu böyle birkaç defa teklif edilip, itiraz vâkî oluyor. Sonunda,

“—Eh, pekâlâ, ben emir olayım!” diyor o olgun zât.

Yola çıkıyorlar. Yolda bir sağanak başlıyor, sığınacak bir yer arıyorlar. Bir küçücük yer buluyorlar. Kafilenin bütün fertlerini sokuyor o sığınılacak yere, kendisi sığmıyor. Yâni, bir kişi açıkta kalıyor, kendisi dışarıda. Sırılsıklam iliklerine kadar ıslanıyor. Yaşlı adam, olgun... Ötekilerin yürekleri parçalanıyor, diyorlar ki:

“—Aman efendim olmaz, siz şöyle buyurun...”

“—Hayır, ben emirim ya, söz sizin mi benim mi? Geçin bakayım oraya!”

Hepsini koruyor, kendisi ıslanıyor. Yolculuk böyle devam ediyor. Yâni, her çeşit yemekte, içmekte, barınmakta, korunmakta hep kendisi fedakârlık yapıyor, maiyetindekileri koruyor, kolluyor. Sonunda diyorlar ki:

“—Efendim, anladık hatamızı… Demek ki, emir biz olmamız lazımmış ki, hizmet edelim! Demek ki, emirlik hizmet makamıymış. Keşke biz emir olsaydık da, size hizmeti daha güzel yapsaydık. Siz şimdi çok sıkıntı çektiniz. İliklerinize kadar ıslandınız, aç kaldınız, uykusuz kaldınız.” diye söylüyorlar.

Şimdi bu hikâyeden anlaşılıyor ki, emir olmak bir mes’uliyet makamıdır ve hizmet makamıdır. Bunun güzel bir misali oluyor.

İnsanlarda hubb-u riyaset vardır. Bu insanda en son tedavi edilen bir şeydir. En sonraki odur, tedavisi de çok zordur.

Büyüklerden bir tanesi diyor ki: İnsanın içi çeşitli sevgilerle doludur. Küçükken yiyeceği içeceği sever. Hakikaten de küçük çocuk;

“—Elma şekeri isterim, horoz şekeri isterim, keten helva isterim, kağıt helva isterim, macun isterim, çikolata isterim, şeker isterim...” diye hep mideyle ilgili şeyler ister.

Küçükken mide sevgisi, mideye ait şeyleri sevmek…

Ondan sonra, biraz daha büyür, tabii evlenme yaşına gelir.

Karşı cinse karşı bir alâka, bir yakınlık hasıl olur; o onu ister, o onu ister filan... Ondan sonra evlenir. Artık bu da halloldu.

Bu sefer evde çoluk çocuk var, biraz para götüreyim eve, çoluk çocuk aç kalmasın, açıkta kalmasın... Bu sefer başlar para sevgisi, mal sevgisi. Çünkü, çoluk çocuk ağladı mı, eline ayağına dolandı mı, "Baba karnımız aç, yiyecek içecek istiyoruz." dedi mi; dayanamaz. Bu sefer, başlar para toplamağa, para cem etmeğe.

Ondan sonra Allah o parayı da verdi farz edelim, zengin oldu... Parası var, hanımı var, çoluk çocuğu var, karnı doyuyor... Bu sefer makam sevgisi...

Ben Ankara'da iğneciye, düğmeciye girdim. Palto, pardösü bir şey için iğne, düğme bir şey alacağım... Kocaman dükkânı var adamın. Adam değil de çocuk, benden biraz daha yaşı küçük. İşte şu kadar düğme ver, bu kadar iğne ver, şu kadar iplik ver, şu kadar makara ver diye siparişleri verdim. Dükkân pırıl pırıl, çok işlek, gayet güzel...

"—Kimin bu dükkân?"

"—Benim."

"—Ama ne kıymeti var ağabey. Siz ne güzel yüksek tahsil yapmışsınız, tahsillisiniz." dedi filan...

Baktım yâni o kadar dükkân var, şunu var, bunu var hoşnut değil, ille bir şey istiyor, arzusu...

"—Okusaydın da tahsil görseydin de yine bir ekmek peşinde koşmayacak mıydın? Yâni, tahsilin ancak bir tanesi istenir: Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne iyi kulluk etmekte, din ilmini elde etmekte insan ne kadar fayda sarf ederse, o pekâlâ ama, ötekisi dünyada geçim için olacağından... Eh işte bu dükkândan geçimini vermiş. Dükkân senin değil mi?"

"—Benim."

"—Kazanmıyor musun?"

"—Kazanıyorum."

"—Müşteri yok mu?"

"—Çok..."

Müşteri var, gene de memnun değil halinden. Neden? Şimdi

evi, barkı, parası, pulu, ailesi oldu mu, bu sefer insan makam sahibi olmak ister. Yâni herkes kendisini alkışlasın, izzet ikrâm etsin... Çünkü o eziliyor. Geliyorlar:

"—Sen nereden mezunsun?" diye soruyorlar.

"—İlkokul mezunuyum veya ortaokul mezunuyum." diyor, eziliyor.

Ne olacak yâhu?

Hani bir hikâye anlatırlar: Eski zamanda paşanın birisi bir caddeden geçiyormuş. Herkes hürmet ediyor, ayağa kalkıp itibar ediyormuş. Dervişin birisi de, yolun kenarında oturuyormuş. Paşaya hiç itibar etmemiş, ayağa kalkmamış, istifini bozmamış, oturuyor orada…

Paşa kibirli, istiyor ki herkes ayağa kalksın. Dervişin ayağa kalkmadığını görünce, yanına gelmiş, dik dik bakmış. Derviş hiç oralı değil, gene aldırmıyor.

Dervişe demiş ki:

"—Sen benim kim olduğumu biliyor musun?"

Derviş:

"—Bilmiyorum." demiş.

"—Ben vezirim!"

"—Pekiyi, sonra ne olacaksın?" diyor onun üzerine derviş.

"—E belki padişahımız izzet ikram ederse, lütfederse başvezir olacağım."

"—Ondan sonra ne olacaksın?"

"—Belki bir yere sultan olurum..."

"—Ondan sonra?"

"—Hiç..." demiş sonunda.

"—E mübarek! Ben şimdiden hiç'im. Ben senden daha ileriyim. Sen ne kadar uğraştıktan sonra hiç olacaksın, ben şimdiden hiç'im!" demiş.

İnsanlarda bir mevkî sevgisi başlar hâsılı. Mevkî sahibi de olsa, bu sefer mevkî de yetmez; mevkî sahiplerinin de hepsinin tepesine çıkıp baş olmak ister. Reis olmak, en üstte olmak ister.

Halbuki bunlar doğru değildir. İnsanın böyle başka kimselerin mes'uliyetini yüklenmesi kadar tehlikeli şey yoktur. Hesabı ondan sorulacaktır.

Allah-u Teàlâ Hazretleri, hasbelkader, kaderin takdirinin sevkiyle böyle bir yüksek mevkiye çıkmış, bir komutanlık, amirlik, başbuğluk, yüksek mevkî makam, başkanlık durumuna gelmiş kimseye yardımcı olsun... Çok zordur, çok mes'uliyetli bir iştir. Demek ki, zalim olurlarsa, cehenneme hesapsız girecekler.

Buradan hepimize de pay çıkıyor: Kendi emrimiz altındaki insanlara zulmetmeyeceğiz. Bizden aşağıda olup da, sözümüzü dinlemek zorunda olan insanlara vurup vurup ezmeyeceğiz. Salâhiyetimizi kötüye kullanmayacağız demek.

b. Kavmiyetçi Araplar

وَالْعَرَبُ بِالْعَصَبِيَّةِ،

(*Ve'l-arabu bi'l-asabiyyeh*) "Araplar da doğrudan doğruya cehenneme girer. Neden? (*Bi'l-asabiyyeh*) Kavmiyetçilikten."

"—Sen o kabiledensin, ben bu kabiledenim. Benim kabilem senin kabilenden daha asildir, daha şereflidir. Ben senden daha üstünüm!"

Mübarek, İslâmlık vardı ya! Ne oldu İslâmlık? Hani, ayet-i kerimede Allah-u Teàlâ Hazretleri:

إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللّٰهِ أَتْقَاكُمْ (الحجرات: ١٣)

(*İnne ekrameküm inda'llàhi etkàküm*) "Sizin Allah indinde en asiliniz, en yükseğiniz, en kerametliniz, en ikramlınız, en makbulünüz, en müttakî olanınızdır." (Hucurat, 49/13) buyuruyordu.

Allah-u Teàlâ Hazretleri insanın paşazâde olduğuna, zengin olduğuna, mevkî makam sahibi olduğuna mı bakacak?

يَوْمَ لاَ يَنْفَعُ مَالٌ وَلاَ بَنُونَ . إِلاَّ مَنْ أَتَى اللهَّ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ

(الشعراء:٨٨-٨٩)

(*Yevme lâ yenfau mâlün ve lâ benûn*) "O günde insana ne mal fayda verecek, ne de evlat fayda verecek." Ne mal çokluğu, zenginlik fayda verecek; ne de evlat, hısım akraba çokluğu, kavim kabile çokluğu fayda verecek. (*İllâ men eta'llàhe bi-kalbin selîm*) "Ancak selim, pâk, temiz bir gönül ile Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne gelen kâr edecek." (Şuarâ, 26/88-89)

Sanma ey hâce ki senden zer ü sîm isterler[45]
Yevme lâ yenfau'da kalb-i selîm isterler

Ey efendi sanma ki senden altın, gümüş isterler. Hiç bir şeyin fayda vermediği o günde, selîm, pâk bir kalp isterler, temiz gönül isterler.

Harem-i mânide, bîgâneye yol vermezler
Aşina-i ezelî, yâr-ı kadîm isterler

O mânâ, mahremiyet mahallinde Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin kurbiyyetine lâlettayin kimseleri sokmazlar, ezelî aşinâ isterler, kadîm dost isterler.

Cürmünü mu'terif ol, taate mağrûr olma;
Ki şifâhâne-i hikmette sakîm isterler.

Cürmünü itiraf et, hatalı olduğunu kabul et, boynunu bük, tevâzûnu takın! Taate mağrûr olma, yaptığın ibadetlere güvenme! "Ben şu kadar ibadet ettim, şöyledir böyledir." diye mağrûr olma,

[45] Bağdatlı Rûhî, vefatı 1605.

gururlanma! Oradaki o hikmet hastanesinde hasta isterler. Hasta gitmek lâzım oraya... Kırık gönülle git, boynu bükük git, mazlum git, zavallı git de orada şifâ bulasın! Yoksa, öyle burnu havada kalkıp gitmenin bir faydası yok.

Demek ki, kavim kabile asaleti güderek, "Ben filanca asil kabiledenim, binâen aleyh ben senden üstünüm!" demek suretiyle başka insanları hor hakir görmek veyahut da kendi kabilesinin adamını kayırıp ötekisini ezmek, insanı cehenneme götürüyor.

Peygamber SAS Efendimiz bir hadis-i şerifinde buyurmuş ki:

إِذَا قَالَتِ النِّزَارُ: يَا نِزَارُ! وَالْمُضَارُ: يَا مُضَارُ! فَانْتَظِرِ السَّاعَةَ .

(*İzâ kàlet'in-nizâru: Yâ nizâr! Ve'l-mudàru: Yâ mudàr! Fe'nteziri's-sâah*) "Nizâr kabilesi mensupları, 'Ey Nizaroğulları, koşun benim imdadıma!' derse, Mudar kabilesinin reisleri de 'Ey Mudaroğulları koşun benim yardımıma! Siz benim kavmimden, kabilemden değil misiniz?' diye herkes kendi kabilesini imdada çağırırsa, o zaman kıyametin kopmasını bekleyin! O zaman kıyamet kopacak." diyor.

Demek ki, taraf tutmak yok! Öyle akrabalık, yakınlık gözetip de iltimas geçmek yok. Hak var, adâlet var. Sen taraf tut, bu benim grubumdan, bu benim cinsimden, bu benim kabilemden, bu benim hemşehrim, bu benim yakınım, bu benim akrabam... Olmaz! Allah-u Teàlâ Hazretleri bize emrediyor ki:

وَلَوْ عَلٰى أَنفُسِكُمْ أَوِ الْوَالِدَيْنِ وَالْأَقْرَبِينَ (النساء: ١٣٥)

(*Ve lev alâ enfüsiküm evi'l-vâlideyni ve'l-akrabîn*) "Kendi aleyhinize de olsa, ana babanızın aleyhine de olsa, akrabalarınızın aleyhine de olsa, adaletle hareket edin, adaletten ayrılmayın!" (Nisa, 4/135)

Ayet-i kerime bize böyle emrediyor. Demek ki, babam haksız olsa, "Baba sen haksızsın!" diyebileceğim. Akrabam haksız olsa,

akrabama, “Sen haksızsın bu işte!” diyebileceğim. Kendim haksız olsam, elimi vicdanıma koyacağım, “Ben haksızım!” diyebileceğim. Karşı taraf, kızdığım adam haklıysa, “Sen haklısın!” diyebileceğim. Böyle demezsek, Allah-u Teàlâ Hazretleri’nin istediği adaletli insan vasfına sahip olamayız. İslâm böyle istiyor; kayırma istemiyor.

Bazen Peygamber SAS Efendimiz’in huzuruna gelirlerdi. Müslümanla yahudi davalı davacı gelir karşısına, haklıysa yahudiye “Sen haklısın” derdi. Müslüman haksız çıkabilirdi. Bu böyledir. Tarihte de bunun misalleri çoktur. Gerek Osmanlılarda, gerek Abbasilerde...

Meşhur bir kadı var... Bir keresinde kendisine Harunü’r-Reşîd ile bir gayr-ı müslim gelmiş. Kapıdan girerken bakmış kıyafetinden biris hükümdar ve müslüman, ötekisi de gayr-ı müslim. O zaman gayr-ı müslimlerin kıyafetleri farklı. Zünnar bağlıyorlar, belli oluyor görünüşünden.

“—Ah keşke şu müslüman haklı olsa...” demiş.

Kadı kendisi ama... Ondan sonra içeri gelmişler, oturtmuş, iki tarafı dinlemiş. Bakmış Harun Reşid haksız. Öteki haklı. Ve demiş ki:

“—Sen haksızsın, bu haklı.”

Haklıya hakkını vermiş, hükmü doğru yapmış ama, ömrünün sonuna kadar adamcağız hep istiğfâr edermiş. Allah’tan affı mağfiret talep edermiş. Neden? “Kapıdan girerken gönlüm davalıyla davacıdan bir tanesine, daha davalarını dinlemeden meyletti. Ben ne biçim adalet adamıyım?” diye gönlünden o tarafa meyletti diye o meyilden dolayı tevbe istiğfâr edermiş. İslâm’ın adaleti böyleydi. İşte bu adaleti seve seve, müslümanların bu dürüstlüğünü göre göre cümle alem müslümanlara bende olmuştur, musahhar olmuştur. Adaletten ayrılınca da, taraf tutunca, kabile tarafını şey yapınca bozulur iş.

Onun için, Araplar da –Allah korusun– kavmiyetçilik, kabilecilik güderlerse, onlar da ondan girerler. Sonra Araplar tabii

Peygamber Efendimiz'in sülalesinden oldukları için, aynı kavimden oldukları için, "Ben Arabım, ben daha üstünüm." filan gibi birtakım iddialar da şey yapabilirler. Onu da yapmamaları lâzım! Çünkü Arab'ın aceme, acemin Arab'a üstünlüğü yok, üstünlük sadece takvadadır diye bildirilmiş bize.

Şimdi maalesef —Allah affetsin— Ben Irak'ı gördüm, Suriye'yi gördüm, Arap ülkelerini gördüm. Koca koca pankartlar asmışlar, levhalar asmışlar. Hep (*fîsebîli'l-urûbe, fîsebîli'l-urûbe*) diye yazıyor. Bu *urûbe* nedir? Arapçılık, Arap ırkçılığı. Arap ırkçılığı yolunda şöyle yapalım diye yazmışlar. Arap ırkçılığı yolunda böyle yapalım... Yandılar! Bu hadis-i şerifi görmüyorlar mı?

Araplar Arapçılık güderse, ötekisi de acemcilik güder, berikisi de bilmem necilik güder, parça parça olur. Müslümanlığın birliği kalmaz, ondan sonra atı alan Üsküdar'a geçer. Ellerindeki gittikten sonra, iş işten geçtikten sonra farkına varırlar. Osmanlılar kendi memleketlerini korurken İngilizlere yardım edenler fayda mı gördüler sonra? Osmanlılara arkadan vuranlar fayda mı gördü? Kendileri de çok zarar ettiler. Demek ki adalet var, kavmiyetçilik, ırkçılık, kabilecilik, taraf tutuculuk yok. Adalet var.

c. Kibirli Köy Ağaları

وَالدَّهَاقِينُ بِالْكِبْرِ،

(*Ve'd-dehâkînü bi'l-kibri*) "Dihkanlar da kibirlilikten cehenneme hesapsız girecek."

Şimdi burada *dihkan* kelimesini izah etmek gerekiyor. Kimmiş bu *dihkan*, *dihkan* ne demek? Bunu biraz izah edelim.

Dihkan, aslında Farsça bir kelimedir. Farsça *dih*, köy demek. *Dihkan* köyün ağası demek. Ağalar... Yâni söz sahibi kimseler. Böyle bir çiftliğin ağası, bir köyün efendisi, ağası... Varlıklı zengin kimseler. Maiyetinde böyle pek çok insanlar çalışan büyük zengin tüccarlar vs...

Böyle mal mülk sahipleri, beldelerin, iklimlerin, toprakların reisleri. *Dihkân* bu. Bunlar da kibirlerinden dolayı girecekler. Çünkü bir sürü adamım var diye övünür, bir sürü malım var diye övünür, üç yüz tane köy benim emrimde diye övünür, şu kadar param var diye övünür, yanına yanaşamaz, söz söylenmez. Onlar da kibirlerinden dolayı gireceklermiş.

Demek ki kibir iyi bir şey değil. Demek ki insan haddini bilmeli, mütevazı olmalı.

Çok hoşuma gitti... Hindistan'ın çok zengin bir mıntıkası vardır, Haydarabat denilen bir yeri vardır ve orada çok zengin işte böyle idareler bulunmuş. Medine-i Münevvere'de hac mevsiminde bir otelde aşağıdan hamallar eşyaları çıkarmış, otelin büyük bir dairesi varmış böyle. O daireye eşyaları çıkarmış, bakmışlar orada ufak tefek zayıf bir adamcağız duruyor.

"—Kalk şuradan şu tarafa!" demişler.

Kalkmış adamcağız. Eşyaları yerleştirirken bu sefer:

"—Oradan çekil, bu tarafa git" demişler.

Bu tarafa çekilmiş. Ondan sonra:

"—Ne ayakta duruyorsun be adam!" demişler, bu tarafa çekilmiş. "

Sipariş edilen eşyaları oraya koymuşlar, gitmişler. Meğer o itip kakaladıkları adam Haydarabat nizamı imiş. Hani o Hindistan'ın o meşhur, zengin, varlıklı mıntıkasının hakimi olan meşhur Haydarabat nizamı ki, Osmanlılardan bazı sultanlar oraya gelin gitti. Böyle Osmanlı sultanlarından gelin aldılar, akraba oldular... Asil, çok zengin, çok kıymetli bir adamcağızmış. Ne kadar mütevazı ki gık demiyor. Hizmetçiler, hamallar şuraya çekil, buraya çekil filan diyorlar.

Tabii Rasûlüllah SAS Efendimiz'in mescidinin olduğu mübarek beldede kibre ne lüzum var, mevkiye makama... Tabii hiç ses çıkartmamış, ne büyük ecir almıştır Allahu a'lem.

Peygamber SAS Efendimiz'in beldesine geldiği zaman büyüklerimizden bir tanesi ayakkabılarını çıkartmış.

"—Niye çıkartıyorsun?" demişler.

"—Rasûlüllah'ın ayak bastığı yerlere ben nasıl pabuçla basabilirim?" demiş.

Rasûlüllah SAS Efendimiz'in beldesinde adabdandır ki yüksek sesle konuşulmaz. Neden? Burası Rasûlüllah'ın beldesi. Kavga edilir mi, gürültü edilir mi? Böyle halim halim, yumuşak yumuşak, yavaş yavaş konuşulur.

Allah-u Teàlâ Hazretleri tevâzû sahibi etsin bizleri... Kibirli eylemesin... Gururlu eylemesin...

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[46]

مَنْ تَوَاضَعَ لِلّٰهِ رَفَعَهُ اللّٰهُ، وَمَنْ تَكَبَّرَ وَضَعَهُ اللّٰهُ (ابو نعيم عن عمر)

(*Men tevadaa li'llâhi refeahu'llàh*) "Kim Allah rızası için tevâzû gösterirse, Allah onu yükseltir. (*Ve men tekebbere vadaahu'llah*) Kim tekebbür ederse, Allah onu alçaltır."

Birincisi neydi? Emirlerdi, komutanlardı, zulümden cehenneme giriyorlardı. İkincisi: Araptı, Arap kavmiydi, kavmiyetçilikten, kabilecilikten cehenneme hesapsız giriyordu. Üçüncüsü köy ağaları, varlıklı kimselerdi. Kibirden cehenneme giriyordu.

d. Yalan Söyleyen Tüccar

وَالتُّجَّارُ بِالْكِذْبِ،

(*Ve't-tüccâru bi'l-kizbi*) Tüccar. Doğrudan doğruya cehenneme girecek zümrelerin dördüncüsü tüccar. Ne yaparsa, ne zaman?

---

46 Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.V, s.139, no:4894 *Mecmaü'z-Zevâid*, c.X, s.585, no:18294; Hz. Aişe RA'dan.

Kudàî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.219, no:335; Hz. Ömer RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.216, no: 5735; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.1442, no:2445; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XX, s.179, no: 21844.

(*bi'l-kizbi*) Yalan söylediği zaman.

Neden yalan söyler tüccar? Malının ayıbını saklar, kusurunu söylemez, maliyeti şu kadardır der, yemin eder, aşağısı idare etmez der, şöyle der, böyle der, karşısındakini aldatırsa yâni yalan yere söyleyip de bir şey yaparsa o zaman o da ondan dolayı giriyor.

Ticaret çok ince bir şeydir. Hazret-i Ömer RA ticaret yapan insanları imtihan edermiş, dolaşırmış da şer-i şerîfin ahkâmını bilmeyen kimselere ticaret yaptırmazmış, men edermiş. Ticaret çok incedir. Öyle insan nasıl söyleyecek, nasıl konuşacak, ne yapacak, ne edecek ticarete dikkat etmeli. İdare etmez, maliyetinden aşağı, şu şöyledir, bu böyledir diyecek yerde fiyatı budur deyip yalan yanlış söz söylemeden hareket etmeli.

e. Hasetçi Alimler

وَالْعُلَمَاءُ بِالْحَسَدِ ،

(*Ve'l-ulemâu bi'l-hased*) Alimler de cehenneme hesapsız girer. Ne yaparlarsa? Hasetkâr olurlarsa, hasetçi olurlarsa.

Haset ne demek? Haset, çok kötü huylardan birisidir. Gayet kötü bir huydur haset. Öyle bir kötü huydur ki insanın sermayesini tüketir. Meselâ başka bir zaman namaz kılmıştır, oruç tutmuştur, tesbih çekmiştir, sadaka vermiştir. O verdiği sadakalardan, kıldığı namazlardan, tuttuğu oruçlardan hasıl olan ecirleri götürür haset. Yâni mevcut sermayeyi bitiriyor.

Hasedin tarifi şudur: *Haset*, karşısındaki insanın elindeki nimetin ondan gitmesini istemektir. Onda o mal olmasın, o imkân olmasın, o para olmasın, o mevkî olmasın... Herkes itibar ediyor, herkes itibar etmesin ona, herkes onu sevmesin, malı o kadar çok olmasın, otomobili var, otomobili olmasın gibi böyle şey istemek. İşte bu haset... Zevâl-i nimeti arzu etmek. Yâni başkasının elindeki nimetin zâil olmasını istemek. Bir de fıkrası vardır bunun. Böyle fıkralarla hatırda daha iyi kalır şeyler.

Adamın birisi köylüymüş, odun taşırmış dağdan. Kullandığı

bir şey olmadığı için sırtına yükletirmiş, iple sararmış odunları, öyle getirirmiş. Taşıya taşıya sırtı yara olurmuş odun taşımaktan. Dua edermiş cân-ı gönülden: "Aman yâ Rabbi! Ne olursun bana bir merkep nasib eyle de ben bu odunlarımı sırtımda taşımayayım. Bak sırtım yara oldu." diye cân-ı gönülden yana yakıla dua edermiş.

Bir gün kendisine rüyasında demişler ki:

"—Tamam, senin duanı kabul edeceğiz, sana bir merkep nasib edeceğiz ama sen duayı şöyle edeceksin: 'Yâ rabbi, sen komşuma iki tane merkep ver, bana bir tane merkep ver.' Böyle dua edeceksin, o zaman sana bir tane merkep vereceğiz."

Demiş ki:

"—Aman aman aman... ben merkep istemekten vazgeçtim. Ben zaten o komşunun bir tane merkebi olduğunu hazmedemiyordum. İki tane olursa onu nasıl hazmederim? Vazgeçtim. Ben sırtımda taşırım odunu. Onun iki tane olmasın." demiş.

Şimdi bu olmuş bir hadise midir bilmiyorum ama insanlarda böyle buna benzer komik hased duygusu olur. İstemez karşısındakinin biraz daha olduğunu. Yâhu bu nimeti ona veren kim? Allah. Senin cebinden mi verdi? Hayır! Kendi hazinesinden, gayb hazinelerinden ona ikram etti, ona verdi. Ne kıskanıyorsun? Allah daha çok versin! Gözüm yok de, Allah daha fazlasını versin de, sen de istiyorsan sen de ayrıca iste.

Bazı şeylerde insan başkasının elindeki nimeti isteyebilir. Meselâ, Allah-u Teàlâ Hazretleri bir kimseye mal vermiş, o da o malı başkasının hayrına, selâmetine kullanıyor; tasadduk ediyor, hayr u hasenât yapıyor, çeşme yaptırıyor, han yaptırıyor, hamam yaptırıyor... Açları doyuruyor, çıplakları giydiriyor.

"—Ah keşke benim de param olsa da, ben de şu hayırları yapsam... Şu sıralar param yok ama, bir zengin olayım, bak neler yapacağım Allah'ın izniyle..."

Hah, böyle bir şey caizdir, gıbta ediyorsun ona.

Bir de Allah bir kimseye ilim vermiş, o da o ilmi kendisi tatbik ediyor hayatında, bir de başkasına da öğretiyor. Kendisi de

yaşıyor, bildiği şeyi tatbik ediyor...

"—Ah benim de ilmim olsa da, ben de böyle güzel ameller işlesem, ben de talebe yetiştirsem, başkalarına öğretsem bildiklerimi…" diye gıbta olur.

Gıbta makbul bir şeydir; hased, mezmum, kötü bir şeydir. Hased insanların amellerini *hebâen mensûrâ* eder; gıbta insanı hayırlara teşvik eder.

Onun için, kimsenin elindeki varlığa haset etmeyin! Mevki makama haset etmeyin! Hayır dua edin!

"—Allah-u Teàlâ Hazretleri daha çok versin, daha hayırlısını versin! İnşâallah hayra kullanırlar, daha güzel olsun, daha iyi olsun." diye kim bir müslüman kardeşinin gıyabında dua ederse, Allah-u Teàlâ Hazretleri muhakkak ki ona vereceğinden daha âlâsını da verir. Lütf u kereminden umulur.

Böyle cemiyetin de sırtı yere gelmez, sağlam bir cemiyet olur. Fertler birbirlerini seviyorlar; "Benim olmasın, arkadaşımın olsun... Ben yemeyeyim, arkadaşım yesin. Ben giymeyeyim, arkadaşım giysin!" diyorlar. Ashab-ı kirâm böyleydi. Peygamber SAS Efendimiz'in ashabı, ensâr, muhâcirîn birbirlerine böyle bağlarla bağlılardı.

وَيُؤْثِرُونَ عَلَى أَنْفُسِهِمْ وَلَوْ كَانَ بِهِمْ خَصَاصَةٌ (الحشر: ٩)

(*Ve yü'sirûne alâ enfüsihim ve lev kâne bihim hasâsah*) "Kendileri muhtaç olsalar, ihtiyaç içinde kıvransalar bile, kardeşlerini tercih ederler de, o ihtiyaç duydukları maddeleri kendileri almazlar, kardeşlerine verirler." (Haşr, 59/9) diye isâr duygusunu, tercih duygusunu, kardeşini kendisine tercih etme duygusunu methediyor Kur'an-ı Kerim'de Allah-u Teàlâ Hazretleri. Muhabbet böyle olur.

Kardeşliğin üç mertebesi vardır diyor İmâm Gazâlî Rh.A:

Birinci mertebesi: Kardeşini senin hizmetçin filan gibi

düşünmektir. Maiyyetindeki kâhyân gibi, evindeki oğlun, çoluk çocuğun, hizmetçin gibi düşünmektir. Acıkıyorsa yedirmektir, açıksa giydirmektir, ihtiyacını gidermektir. Bu kardeşliğin en aşağı mertebesidir. Yâni kardeşini aç açık bırakmıyorsun, kendi zenginliğinden, imkânından ona biraz bir şeyler veriyorsun.

İkinci mertebesi, biraz daha yüksek olan mertebesi, orta derecesi: Kardeşini seninle eşit düşünmen, neyin varsa, "Al kardeşim, yarısı senin, yarısı benim!" demektir. Bir elma gelmiş eline, kesip al yarısı sana, al yarısı bana diye bölüşmektir. Kendi imkânların kadar ona imkân tanımaktır, onu rahat ettirmektir. Bu orta derecesi...

Yüksek derecesi ise, âlâ mertebesi ise —Gazâlî Hazretleri öyle diyor— kardeşinin ihtiyacını kendi ihtiyacından öne almak, önce onun işlerini görmek; ondan sonra, kendi ihtiyacını görmek. Kendi nefsini değil, onu tercih etmek. "Evvelâ can, sonra cânân!" değil, tersine: "Evvelâ cânân, ondan sonra can!"diye düşünmek. "Evvelâ o dostum bir rahat etsin, ondan sonra ben." demek.

O ihtiyar adam yağmurda nasıl ötekileri sokmuş mağaraya, barındırmış da, kendisi ıslanmış! İşte er kişinin işi öyledir. Yâni, hakiki müslüman öyle olur.

Şimdi, en aşağı mertebesi bile yok müslümanların arasında. Vardır da, umumiyetle böyle kardeşliğin şiarını, adabını unutmuş gibi görünüyorlar. Allah-u Teàlâ Hazretleri aramızda muhabbeti tekrar ihyâ eylesin... Birbirimizi candan seven, birbirimizin yüzüne karşı da, gıyabında da hayrı ve iyiliğini isteyen kimseler eylesin... Birbirimize faydası dokunan kimseler eylesin...

Muhabbet her şeyin anahtarıdır. Evliyaullahtan feyz alınması bile ona muhabbet eylemeğe bağlıdır. Muhabbetsiz feyz olmaz. Muhabbet edeceksin, füyüzât-ı ilâhî oradan gelecek. Yoksa muhabbet olmayınca mümkün değil. Bu sevgiyi öğrensek, bu sevgiyi her yerde şey yapsak ne kadar güzel olur!

Kızmayı çok güzel öğrenmişiz. Birbirimize gayet güzel kızarız. Kavgayı da pek mükemmel öğrenmişiz. Küçükten çocuğumuza tabanca alırız, ok alırız, kamçı alırız, kılıç alırız. Kavga etmeyi de

öğretmişizdir, hepsini alıştırmışızdır, hepsi aşinadır. Kavgayı öğrendik, kini öğrendik, düşmanlığı öğrendik, darılmayı öğrendik, küsüşmeyi öğrendik... Sıra geldi şimdi hadi bakalım babayiğitsen sevmeyi öğren!

Eskiden bir zât gelmiş bir şeyh efendiye. Bana anlattıkları zaman da hayret ettim. Gelmiş de şeyh efendiye,

"—Efendim ben senin dervişin olmak istiyorum. Beni kabul eder misin dervişlerin arasına?"

Eskiden de dervişlik zormuş. Öyle derviş olmak isteyen kimseye, yüznumaraları temizlettirirlermiş. Çarşıda pazarda süpürgecilik yaptırırlarmış. Beldenin uyuz köpeklerine, kedilerine, kargalarına, kanadı kolu kırık mahlûklarına baktırtırlarmış... Yâni, her çeşit ağır hizmetten geçermiş eskiden. Hatta birisi geldi mi derviş olmağa, derlermiş ki:

"—Evladım sen namazını kıl, orucunu tut. Bu dervişlik zor şeydir. Demirden leblebiyi çiğneyip yutabilir misin? Yutamazsın. Ağzına demirden bilyeleri alsan, leblebi gibi yemek mümkün mü? İşte böyledir. Dervişlik zordur. Senin nene gerek!" derlermiş eskiden.

Şimdi bu zât da gelmiş:

"—Beni derviş olarak kabul et efendim!" diye.

O da soruyor:

"—Evlâdım, yemeklerden hangi yemeği seversin?"

"—Fark etmez efendim."

"—Yâ hani insan bir tanesini biraz daha fazlaca sevmez mi? Hani ah şu sırada bir kızartma olsa, veyahut kaymaklı baklavayı severim, veyahut kadayıfı severim, veyahut kadayıfı severim, veyahut şu güllaç iyidir, cevizli güllaç filan..."

"—Fark etmez efendim. Hepsi benim nazarımda bir. Hiç ayırmam."

"—Peki arkadaşlardan hangisini seversin?"

"—Fark etmez."

"—Çiçeklerden hangisini beğenirsin?"

“—Fark etmez.”
“—Evladım kimisi karanfili çok sever, kimisi gülü sever...”
“—Fark etmez.”
“—Peki sana bir şey sorayım. Sen hiç birisini sevdin mi filan...”
“—Estağfirullah, hâşâ, sümme hâşâ!”

Hiç öyle bir şey yapmadığını da ifade etmiş filan... Ondan sonra şeyh efendi demiş ki:

“—Evlâdım sen sevmeyi hiç bir yerde kullanmamışsın ki! Ne karanfili sevmişsin, ne gülü sevmişsin, ne bülbülü sevmişsin, ne sümbülü sevmişsin, ne baklavayı sevmişsin, ne böreği sevmişsin... Git evvelâ sevmeyi öğren, öyle gel!” demiş. “Sevmeyi öğren, ben sana oradan tarif edeceğim. ‘Sen nasıl sümbülü seviyorsun, bak Allah-u Teàlâ Hazretleri sevilmeğe daha layıktır.’ diyeceğim; sümbülü sevmekten Allah’ı sevmeğe geçeceksin. Birisini sevmekten ötekisini sevmeğe geçeceksin. Sen sevmeyi öğrenmemişsin ki!”

Peygamber SAS Efendimiz mübarek torununu kucağına aldığı zaman başlamış gözlerinden yaş dökülmeğe, ağlamış. Evveli ahiri gören Rasûlüllah tabii. Kim bilir neler gördü. Gözü yaşlanmış, ağlamış.

Bedevinin birisi, “Erkek ağlar mı?” gibilerinden Rasûlüllah’ın ağlamasını garip buluyor:

“—Yâ Rasûlallah! Sen de mi ağlıyorsun?” diye sormuş.

Yâ mübarek! Rasûlüllah ağlıyorsa, sen de gözünü zorla, ağlamağa çalış. Öyle hesap sormak olur mu?

Rasûlüllah Efendimiz:

“—Bu Allah-u Teàlâ Hazretleri’nin bir rahmet duygusudur. Bunu dilediğine verir.”buyurmuş.

Yâni, o göz yaşarması da, o ağlayabilmek de ayrı bir şeydir. Onun için sevmeyi biraz öğreneceğiz.

Şimdi bizim cemiyette en az bildiğimiz şeydir bu. Bu sevmeyi öğreneceğiz. Herkes birbirinin hasmıdır. Herkes birbirinin kuyusunu kazar.

Şimdi bugün Türkiye'deki felsefe ne:

"—Arkadaş! Baban bile olsa itimat etmeyeceksin."

Ne oldu müslümanlık? Yok, babana bile itimat etme bu devirde. Herkesi hasım bileceksin, hiç kimseye güvenmeyeceksin. Hiç kimseye şey yapmayacaksın. Ooo, senin dünyadan haberin yok! Eskiden öyle insanlar geçmiş ki, onların ahbaplığını, arkadaşlığını sen masal gibi dinliyorsun, haberin yok dünyadan. Gene de var. Gene de Allah'ın nice sevgili kulları vardır ki, birbirlerini Allah için severler de, nice fedakârlıklar yaparlar.

Allah-u Teàlâ Hazretleri o güzel duyguyu, o sevmek duygusunu cümlemize ihsan eylesin…

O kalp canlı olursa, sever. Sevme nereden olur? Kalpten olur. E kalp katılaşmışsa, hareket edemez hale gelmişse, elastikiyetini kaybetmişse, donmuşsa, taşlaşmışsa; sevemez tabii. Sevme vasıtası çalışmaz hale gelmiş, dumura uğramış oluyor. Bu kalbin yumuşaklığından sonra sevme mümkün oluyor.

Şimdi bütün bunları hased duygusundan —söz sözü açtı— buraya kadar getirdik. Alimler de hasedden girecekmiş cehenneme. Şerhte Hocamız Rh.A açıklarken diyor ki:

"—Alimi alimden sorma! Hasedi on parçaya ayırmışlar, dokuz parçası ulemada olurmuş. Alimi alimden sorma! Filanca âlim nasıldır diye bir alime sorarsan, ille armudun sapı var der, üzümün çöpü var der, herkese bir kusur bulur, bir kulp takar, beğenmez."

Yâni, sözün altında demek ister ki:

"—Benden başka kıymetli kimse yok. En kıymetlisi benim. Daha başka kimi arıyorsun?" demek ister gibi böyle bir tavrı vardır.

O hased duygusu ulemada çok oluyor. Halbuki, ulema hased ederse, o zaman çok fena şeyler çıkar arkasından. Ulema insanlara doğru yolu gösterecek, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin yolunu gösterecek ki, öyle duygularının esiri olmayacak.

Onun için, hased ettiği zaman, cehenneme gidiyor hasılı... İzahatı çok uzun yapmayalım.

f. Cimrilik Yapan Zenginler

وَالأَغْنِيَاءُ بِالبُخْلِ .

(*Ve'l-ağniyâu bi'l-buhli*) "Zenginlerden de bir kısmı hesapsız cehenneme gidecek. Kimler? (*Bi'l-buhli*) Cimrilik, pintilik yapanlar. Yâni, cimrilik yapan zenginler de cehenneme gidecek."

Zenginliği kim verdi sana? Allah-u Teàlâ Hazretleri verdi. Zenginliğin gereği nedir? Zenginliğin gereği Allah'ın kullarına, fakirlere senin malındaki hakkı vermektir.

وَالَّذِينَ فِي أَمْوَالِهِمْ حَقٌّ مَعْلُومٌ . لِلسَّائِلِ وَالْمَحْرُومِ

(المعارج:٢٤-٢٥)

(*Ve fî emvâlihim hakkun ma'lûm. Li's-sâili ve'l-mahrûm*) "Zenginlerin mallarında dilencilerin, mahrum kimselerin, yoksulların belli bir hakkı vardır." (Meàric, 70/24-25)

"—Nasıl olur? Ben kazandım. Gece gündüz uğraştım, didindim, bu malı ben kazandım."

"—İşte o senin kazandığın o malda fakirin hakkı var!" diyor Allah-u Teàlâ Hazretleri.

Sen alın teriyle kazanmışsan, helalinden kazanmışsan ne mutlu, mübarek olsun. Helâlinden kazandığın malın bile bir miktarını vereceksin fakire. Ne kadarını vereceğim? Onun hesabı vardır fıkıh kitaplarında. Deven varsa şu kadar, sığırın varsa bu kadar, koyunun varsa bu kadar, altının gümüşün varsa kırkta bir zekâtın ölçüsü vardır.

"—Cimriliğin ölçüsü nedir, hududu nedir?" diye sorulmuş.

Cimriliğin asgari ölçüsü zekâtını vermemektir. Bir insan zekâtı vermiyorsa, o cimridir. Zekâtı veriyorsa, cimrilikten paçayı kurtarmıştır. Yâni malının, parasının kırkta birini veremiyorsa,

pinti dersen o adama, başın ağrımaz, yanlış olmaz. Cimri dersen yanlış olmaz.

Zengin malının kırkta birini fukaraya verecek. Ondan sonra? Ondan sonrası kendi gönlüne, keyfine kalmıştır. Ne kadar çok verirsen o kadar çok ecir olur, sevap olur.

Bir zengini hep bana anlatırlar. Ben de o zengini tanıyorum. İsmini vermeyeceğim ama, işini size söyleyeceğim ki bilin. Bir hayır cemiyeti için para toplamağa yanına gitmişler bu zenginin. Parayı toplamağa giden arkadaş bana naklediyor. Demiş ki:

"—Siz piyasayı dolaşın da, bana ondan sonra gelin!"

"Biz, 'Takriben üç-beş bin lira verir.' diye tahmin ediyorduk. Gittik, piyasada dolaştık, fakirlere şunu yapacağız, bunu yapacağız filan... Biraz makbuzla para toplamışlar. Akşamüstü gitmişler bu zâtın dükkânına. Dükkânı da küçücük, pek büyük bir şey değil. Çıkarttı, elli bin lira para verdi." diyor. Yâni umduklarının on misli fazlasını vermiş.

Eh, Allah vermiş de, o da onlara bir miktarını ayırıp takdim etmiş. Güzel! Yalnız sözü çok dikkatimi çekti. Verirken demiş ki:

"—Şimdilik bunu alın! Önümüzdeki sene inşâallah, daha fazlasını vereceğim!" demiş.

Önümüzdeki sene için şimdiden hayra niyetleniyor. Bu güzel bir duygu işte… "İnşâallah, daha fazla vereceğim!" demiş...

"Bir dahaki sene oldu, gittik yanına, 250 bin lira vermesin mi!" diyor... Demek ki, Allah işini rast getirmiş, bir dahaki sene bu sefer 50 bin değil, 250 bin lira verecek kadar zengin etmiş, öyle verebilmiş. Gene demiş ki:

"—Bunu alın, inşâallah önümüzdeki sene daha fazla vereceğim." demiş.

Önündeki sene ne kadar verdiğini pekiyi hatırlayamayacağım da, yalnız geçen sene 20 milyon verdiğini duydum. Allah râzı olsun... Allah böyle kimseleri —tabii elbette mükâfatlandırır— mahrum eylemesin...

Onun için zenginlerin, zenginliğin şartı, Allah rızası için bu parayı vermektir. Veren Allah. Allah-u Teàlâ Hazretleri sana vermiş, sen gene bir miktarını kendine ayırmıyor musun, kendi ihtiyaçlarına ayırıyorsun gene. Yoksul kalmıyorsun ki. Evinde koltuk var, kanepe var, şunu var, bunu var, çeşit çeşit şey var. Bankaya da kaç senelik ihtiyat bırakmışsın, ayırmışsındır. Bankaya koymuyorsan bile, bilmem nereye koymuşsundur artık. Gene de elin titreyerek veriyorsan, yakışık almaz.

Allah'ın verdiğinden ver, korkma! Rasûlüllah SAS Efendimiz yemin ediyor, sadakadan mal azalmaz diye. Yeminle söylüyor:[47]

مَا نَقَصَ مَالٌ مِنْ صَدَقَةٍ (حم. ع. والبزار، وعبد بن حميد ، عد.
والقضاعي، كر. عن عبد الرحمن بن عوف)

(*Mâ nekasa mâlün min sadakatin*) "Sadaka vermekle mal azalmaz." diyor.

Bire on verir Allah-u Teàlâ Hazretleri asgari... Bir sene elli bin veren ikinci sene nasıl oluyor da 250 bin veriyor? Elbette bire on vermiştir de Allah, ondan. 20 milyon kolay mı? Hadi bakalım kaç babayiğit var verecek?

Bir babayiğit duydum, geçen derste size de söyledim ya; bir babayiğit Trabzonspor'a 25 milyon vermiş, mâşâallah... "Trabzonspor şampiyon olursa vereceğim!" filan demiş, vermiş... Allah gönlünü, aklını doğru dürüst etsin de, bu paralar hayırlara verilsin. Futbol için 25 milyon vermiş. Bir başkası da demiş ki:

"—O ne kadar verirse, ben onun iki mislini vereceğim!"

---

[47] Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.193, no:1674; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.II, s.159, no:849; Bezzâr, *Müsned*, c.III, s.243, no:1032; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.83, no:159; Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.II, s.29, no:818; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.V, s.131, no:1293; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.VIII, s.366; Abdurrahman ibn-i Avf RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.III, s.274, no:4577; *Kenzü'l-Ummâl*, c.VI, s.876, no:16983; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.1251, no:2254.

Yâni o 25 milyon verdi, ötekisi de 50 milyon daha verecek, etti 75 milyon. Trabzonspor yaşadı. Allah şu futbola verilen, şu yuvarlak topa verilen sevgiyi hayra döndürsün...

Gene iyi, futbolu seviyorlar ya, o sevgiden belki bu şeyi öğrenirler. "Bak, bu futboldan daha güzel şeyler vardır. Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin yolu daha güzeldir, onun yolunda para sarf etmek daha iyidir, daha hoştur. İnsanların mutluluğu için çalışmak iyidir. Sadaka-i câriye, insanın ölümünden sonra da kâr eder." diye, inşâallah o hayırlara parayı harcama sevgisi de versin bunlara...

g. Altı Güzel Şey

Bir hadis-i şerif daha okuyalım. Peygamber SAS Efendimiz, Hazret-i Ali Efendimiz KV'in bize intikal buyurduğuna göre, naklettiğine göre şöyle söylemiş:[48]

---

[48] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.329, no:3492; Hz. Ali RA'dan.

سِتَّةُ أَشْيَاءَ حَسَنٌ، وَلٰكِنْ فِي سِتَّةٍ مِنَ النَّاسِ أَحْسَنُ: العَدلُ حَسَنٌ، وَلٰكِنْ فِي الْأُمَرَاءِ أَحْسَنُ؛ وَالسَّخَاءُ حَسَنٌ، وَلٰكِنْ فِي الأَغْنِيَاءِ أَحْسَنُ؛ وَ الْوَرَعُ حَسَنٌ، وَلٰكِنْ فِي الْعُلَمَاءِ أَحْسَنُ؛ و الصَّبْرُ حَسَنٌ، وَلٰكِنْ فِي الْفُقَرَاءِ أَحْسَنُ؛ و التَّوْبَةِ حَسَنٌ، وَلٰكِنْ فِي الشَّبَابِ أَحْسَنُ؛ وَ الْحَيَاءُ حَسَنٌ، وَلٰكِنْ فِي النِّسَاءِ أَحْسَنُ (الديلمي عن علي)

RE. 297/6 (*Sittetü eşyâe hasenün*) "Altı şey vardır, güzeldir, iyidir; (*ve lâkin fî sittetin mine'n-nâsi ahsenün*) fakat bu altı cins insana daha çok yakışır, onlara daha güzel gider. Altı şey vardır, haddi zâtında güzeldir kim yaparsa ama, altı sınıf insana daha çok yakışır, daha uygun düşer ve daha hoş olur bu.

Birinci hadis-i şerifle, bu ikinci hadis-i şerif ezberlenebilir. Bazı arkadaşlarımız kaydediyor, inşaallah ezberlenir.

1. (*El-adlü hasenün*) "Adaletle hareket etmek, adil olmak güzeldir. (*Ve lâkin fi'l-umerâi ahsen*) Emirlerde, komutanlarda daha iyidir."

Demek ki, güç kuvvet sahibi oldu mu, başbuğ oldu mu insan, reis oldu mu adalet ona daha çok yakışır. Herkes için güzeldir de hükümdarların adaletli olması daha güzeldir." Ezberimizde tutalım inşâallah!

2. (*Es-sehâu hasenün*) "Cömertlik, civanmertlik, eli açıklık güzel şeydir; (*ve lâkinne fi'l-ağniyâi ahsen*) fakat zenginlere daha çok yakışır bu."

Kenzü'l-Ummâl, c.XV, s.1353, no:43551; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.269, no:13086.

Fakir veriyor. Şurada bir çarşaf açıyorsunuz, bir makbuz şey yapıyorsunuz, cebinde on lira parası olan, çıkarıp beş lirasını veriyor. Fukara, işçi, kendi cân u gönülden, kazandığından yarısını çıkartıp veriyor. Zengin verirse, zengine daha çok yakışır cömertlik. Ötekisi de çok büyük ecir alır tabii...

3. (*Ve'l-verau hasenün*) "Perhizkârlık, çekingenlik, düşüne taşına hareket etmek güzel şeydir; (*ve lâkinne fi'l-ulemâi ahsen*) fakat bu verâ sahibi olmak, aşırı derecede titiz ve muttakî olmak alimlere daha çok yakışır."

Alim oldu mu bir insan, ölçüsünü daha sıkı tutmalı, daha titiz olmalı, Allah'ın rızasına daha çok dikkat etmeli!

4. (*Ve's-sabru hasenün*) "Sabredici olmak iyi bir şeydir, güzeldir; (*ve lâkinne fi'l-fukarâi ahsen*) fakirlere daha çok yakışır."

Fakir oldu mu insan, itiraz etmemeli, sabretmeli! Böylece büyük ecir kazanır.

Tabii, bu hususlarda söylenecek çok fıkralar, hatırda kalacak güzel şeyler var ama, zamanımız doldu. Demek ki, fakirler sabırlı olmalı!

5. (*Ve't-tevbetü hasenün*) "Tevbe güzeldir, (*ve lâkinne fi'ş-şebâbi ahsenün*) gençlerde daha güzeldir."

Demek ki, tevbe iyi ama, gençlikte daha iyi. Onun için, genç kardeşlerimize müjdeler olsun... Allah onları —bizi de tabii— yolunda sabitkadem eylesin...

Genç yaşında tevbekâr olmak, hak yolda olmak çok güzel şeydir. Allah-u Teàlâ Hazretleri, genç yaşında tevbekâr olanları Arş-ı A'lâ'nın gölgesinde gölgelendirecek. Nurdan tahtların üstünde, minberlerin üstünde, onlar böyle herkes titreşip dururken hesap korkusundan, onları gölgelendirecek.

Gençliğinde ibadet çok kıymetlidir. İhtiyarlayınca nasıl olsa nefis zayıfladı, ihtiyar kumar oynayabilir mi, ihtiyar içki içebilir mi? Dokunur... İçse, midesi rahatsız bilmem ne... Şu haylazlığı, bu arsızlığı, bu yüzsüzlüğü yapabilir mi? Gücü yetmez. Takati

kalmadı ki, ihtiyarladı. Ama gençlikte, elinde fırsat varken yapmayınca kıymeti oluyor.

Gençken;

"—Yâ Rabbi, senin rızan için vazgeçtim. Senin rızan için bu kötü yola gitmedim. Senin rızan için şu işten vazgeçtim. Senin rızan için haram yemedim, harama bakmadım, harama gitmedim, ibadet ettim..." diyebiliyorsa, kıymeti o zaman fazla.

Onun için, genç yaşta tevbe edicilerden eylesin Allah bizleri... Ve çocuklarımızı da öyle yetiştirmeğe gayret edelim. Demek ki tevbe gençlerde daha güzel yakışık alıyor. İhtiyarlayınca nasıl olsa olacak.

6. (*Ve'l-hayâu hasenün*) "Utanç, hayâ sahibi oluş güzel şeydir; (*ve lâkinne fi'n-nisâi ahsen*) fakat kadınlara daha da çok yakışır." Böyle yüzsüz, arsız, bağıran cadaloz bir kadın hiç yakışmaz. Yâni erkek neyse ne de, kadına daha çok yakışanı böyle haya sahibi olmaktır, iffet sahibi olmaktır. Haya süsüdür insanın. Erkeğe de yakışır, kadına da yakışır ama, "Kadına daha çok lazımdır!" demek.

Demek ki, burada altı tane güzel huy saydı. Bunların hepsini elde etmeğe çalışmağa Allah hepimizi muvaffak eylesin...

1. Adalet. Hepimiz adaletli olmağa çalışalım!
2. Cömertlik. Hepimiz cömert olmağa çalışalım!
3. Verâ, muttakîlik, titizlik. Yaptığı işin Allah'ın rızasına uygun olup olmadığını düşüne taşına, çekine sakına, haramlara düşmekten korkarak hareket etme. Bu da çok güzel!
4. Sabır. Bu da çok güzel!
5. Tevbekârlık.
6. Haya.

Bu güzel huyları Allah-u Teàlâ Hazretleri cümlemize ihsân eylesin...

h. Güzel Ahlâkın Karşılığı

Rasûlüllah SAS Efendimiz buyuruyor ki:[49]

إنّ الرَّجُلَ لَيُدْرِكُ بِحسْنِ خُلُقِهِ دَرَجاتِ قائِمِ اللَّيْلِ صائِمِ النَّهَارِ

(حم. ك. عن عائشة)

RE. 99/7 (*İnne'r-racüle leyüdrikü bi-hüsni hulükıhî derecâti kàimi'l-leyli sàimi'n-nehâr.*) "Bir insan güzel huyu sayesinde, geceleri kalkıp uykusunu terk edip de sabahlara kadar namaz kılan, gündüzleri de hep oruç tutan insanın sevabına nail olur. Güzel huyu sayesinde bir insan geceleri kàim, gündüzleri sàim insanın sevabına nail olur.

Neden? Güzel huylu da ondan.

E madem güzel huyluluk bu kadar kestirme bir kâr kaynağıdır, kolayca insanı bu kadar yüksek derecelere çıkartıyor, o halde hepimiz ahlâkımızı güzelleştirmeğe gayret edelim! Güzel ahlâklı olmak suretiyle, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin rızasına ermeğe gayret edelim!

Kötü huyları da bir önceki hadis-i şerifte okumuştuk. O kötü huylar da insanın derecelerini indirdiği gibi bazen amellerini de iptal ediyor.

Allah-u Teàlâ Hazretleri cümlemizi kötü huylardan kurtulan, iyi huylar ile müzeyyen olan kullarından eylesin... Rızasına uygun ömür geçirip rızasına uygun yaşayıp hüsn-i hâtimeye mazhar olarak, râzî, ve merzî bir kul olarak huzuruna çıkmayı cümlemize nasib eylesin...

Fâtihâ-i Şerîfe mea'l-besmele!

21. 06. 1981 - İskenderpaşa

---

[49] Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II, s.668, no:4798; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.VI, s.133, no:25057; Hàkim, *Müstedrek*, c.I, s.128, no:199; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VI, s.236, no:7997; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.I, s.194, no:731; Hz. Aişe RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.4, no5147; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.VII, c.290, no:6322.

07. KIYAMET ÖNCESİ OLACAK BAZI OLAYLAR

Eùzü bi'llâhi mine'ş-şeytàni'r-racîm.
Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.
El-hamdü li'llâhi rabbi'l-àlemîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ hayri halkıhî muhammedin ve âlihî ve sahbihî ve men tebiahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd-dîn...

Emmâ ba'dü, fa'lemû eyyühe'l-ihvân! Feinne efdale'l-kitâbi kitâbu'llah... Ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llàhu aleyhi ve sellem... Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ... Ve külle muhdesin bid'ah... Ve külle bid'atin dalâleh... Ve külle dalâletin ve sàhibehâ fi'n-nâr... Ve bi's-senedi's-sahîhi'l-muttasıli ile'n-nebiyyi salla'llàhu aleyhi ve selleme ennehû kàl:

سَتَخْرُجُ نَارٌ مِن حَضْرَمَوْتَ - أَوْ بَحْرِ حَضْرَمَوْتَ - قَبْلَ يَوْمِ الْقِيَامَةِ ، تَحْشُرُ النَّاسَ. قَالُوا ، يَا رَسُولَ اللّٰهِ فَمَا تَأْمُرُنَا ؟ قَالَ: عَلَيْكُمْ بِالشَّامِ

(حم. ت. عن ابن عمر)

RE. 297/7 (*Setahrucu nârun min hadramevt —ev bahri hadramevt— kable yevmi'l-kıyâmeti, tahşuru'n-nâse. Kàlû: Yâ rasûla'llàh, femâ te'murunâ? Kàle: Aleyküm bi'ş-şâm.*) *Sadaka rasûlü'llàh, fî mâ kàl, ev kemà kàl.*

Muhterem ve aziz müslüman kardeşlerim!

Râmûzü'l-Ehàdîs isimli hadis kitabından Peygamberimiz SAS Efendimiz'in hadis-i şeriflerini okumaya devam edeceğiz.

Dersimize başlamazdan önce, evvelen ve bizzât Peygamberimiz SAS Efendimiz'in ruhu için; sonra cümle enbiyanın, asfiyanın, evliyanın, Peygamber Efendimiz'in ashabının, etbaının, Ebû Bekr-i Sıddık ve Aliyyü'l-Murtazâ'dan hocamız Mehmed Zahid-i Bursevi Hazretlerine kadar güzerân eylemiş sadat ve meşayihimiz ve hulefasının ve eserin müellifi Gümüşhaneli Ahmed Ziyâüddin

Efendi Hazretleri'nin; eserin içindeki hadis-i şeriflerin bize kadar ulaşmasında emeği geçmiş olan ulema ve ruvâtın ruhları için; ve uzaktan yakından bu hadis-i şeriflerin dinlemek üzere şu mescide teşrif etmiş olan siz kardeşlerimizin cümle geçmişlerinin ruhları için, bir Fatiha, üç İhlas-ı Şerîf hediye edelim:

....

a. Hadramut'tan Bir Ateş Çıkması

İbn-i Ömer RA'dan rivayet edildiğine göre Peygamberimiz SAS Efendimiz eşrât-ı saatten, kıyamet alâmetlerinden olan bazı şeyleri bize bildirmek üzere şöyle buyurmuş:[50]

سَتَخْرُجُ نَارٌ مِن حَضْرَمَوتَ - أَوْ بَحْرِ حَضْرَمَوتَ - قَبْلَ يَومِ الْقِيَامَةِ ،

تَحْشُرُ النَّاسَ. قَالُوا ، يَا رَسُولَ اللّٰهِ فَمَا تَأْمُرُنَا ؟ قَالَ: عَلَيْكُمْ بِالشَّامِ

(حم. ت. عن ابن عمر)

RE. 297/7 (*Setahrucu nârun min hadramevt*) "Hadramevt denilen yerden bir ateş çıkacak; (*ev bahri hadra mevt*) yahut Hadramevt denizinden bir ateş çıkacak." Ne zaman? (*Kable yevmi'l-kıyâmeti*) "Kıyamet gününden evvel." Yâni, dünyanın sonu ve kıyamet başlamadan önceki zamanda... (*Tahşuru'n-nâse*) "İnsanları toplayacak, önüne katacak, biriktirecek, toplayacak."

(*Kàlû: Yâ rasûla'llàh. femâ te'mürunâ*) "Yâ Rasûlallah, bize ne tavsiye eylersin o zaman? O zamana biz de çıkarsak, ne yapmamız lazım Ümmet-i Muhammed olarak?"

(*Kàle*) Peygamber Efendimiz SAS buyurdu ki: (*Aleyküm bi'ş-şâm*) Size Şam tarafını tavsiye ederim."

---

[50] Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.498, no:2217; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.8, no:4536; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VII, s.471, no:37320; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.I, s.85; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.X, s.42, no:16663, *Kenzü'l-Ummâl*, c.XIV, s.400, no:38884; Câmiü'l-Ehàdîs, c.XIII, s.245, no:13031.

Şimdi böyle *sin* harfi getirilmiş başına… Muzàrî fiilinin başına *sin* harfi getirildi mi istikbal olur, yakın istikbal olur. İstikbale ait bir takım hususları anlatan hadis-i şerifler sıralanmış bir iki sayfa... Böyle devam ediyor bu hadis-i şerifler.

Peygamber SAS Efendimiz, kendi zamanından sonra olacak bir takım hadiseleri önceden haber veriyor. Nasıl haber veriyor? Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin hak Rasûlü olduğu için haber veriyor. Yoksa;

لاَ يَعْلَمُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ الْغَيْبَ إِلاَّ اللهُ (النمل:٦٥)

(*Lâ ya'lemu men fi's-semâvâti vel'ardı'l-gaybe illa'llàh*) "Göklerde ve yerde, gaybı Allah'tan başka kimse bilmez." (Neml, 27/65) Ama, Allah-u Teàlâ Hazretleri bildirirse, bilir. Allah-u Teàlâ Hazretleri evveli ahiri, olmuşu olacağı, her şeyi bildiği için, ilmi her şeyi ihata etmiş olduğu için, dilediğine de dilediği kadarını ihsan eder.

وَلاَ يُحِيطُونَ بِشَيْءٍ مِنْ عِلْمِهِ إِلاَّ بِمَا شَاءَ (البقرة:٢٥٥)

(*Ve lâ yuhîtûne bi-şey'in min ilmihî illâ bimâ şâe*) [Onun bildirdiklerinin dışında, insanlar onun ilminden hiçbir şeyi tam olarak bilemezler.] (Bakara, 2/255) Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin ilminden ancak dilediği kadarını, nasibi olan kimseler alırlar, bilirler.

Peygamber SAS Efendimiz, böyle istikbale ait şeylerden bahsetmiştir. Bunun misali çoktur hadis-i şeriflerde... Bahsettiği şeyler çıkmıştır. Bir kısmı çıkacaktır. Bir kısmı çıkmıştır. Meselâ buyurmuş ki:

"—İstanbul fetholunacak."

O zaman İstanbul neresi, Medine neresi... O zaman daha Medine'deler. O sözlerin söylendiği sıralarda, Şam bile Müslümanların elinde değil. Hatta, Tebük bile hudut kasabası oluyor. Bizans askerleri oraya kadar geliyorlar.

Bir keresinde ashab-ı kirâm toplanmışlar da Tebük'e kadar

sefer yapmışlar. Yâni, daha Ürdün'ün hududuna kadar olan yerler Müslümanların elinde, öbür tarafı Bizanslıların elinde. Ürdün ele geçecek, Suriye ele geçecek, Anadolu ele geçecek, taaa İstanbul ele geçecek... O zamandan diyor ki:[51]

لَتَفْتَحُنَّ الْقُسْطَنْطِينِيَّةُ ، فَلَنِعْمَ الأَمِيرُ أَمِيرُهَا ، وَلَنِعْمَ الجَيْشُ

ذٰلِكَ الجَيْشُ (حم. طب. ك. عن بشر الغنوي)

(*Letüftehanne'l-kostantîniyyetü*) "İstanbul muhakkak ve muhakkak fetholunacaktır." *Nûn-u te'kîdi sakîle* ile, başına da *lâm-ı te'kîd* getirerek söylüyor ki, Arap diline vakıf olanların mâlûmudur; çok kat'î bir ifade bu... Muhakkak ve muhakkak böyle olacak diye, çok kesin olarak bildiriyor Rasûlüllah Efendimiz ve hakikaten de İstanbul fethedildi.

(*Feleni'me'l-emîri emîruhâ ve leni'mi'l-ceyşi zâlike'l-ceyş.*) "İstanbul'u fetheden komutan ne iyi bir komutandır. İstanbul'u fetheden ordu ne iyi bir ordudur." diye methetti Peygamber SAS Efendimiz.

O şerefe kim erdi? Fatih Sultan Mehmed Han Aleyhi'r-rahmeti ve'l-gufrân Hazretleri erdi... Şimdi şu beldenin içinde, şu anda, şu dersi verebiliyorsak; o gazilerin himmetleriyle oldu bu iş.

Onlar çarpıştılar, karadan, denizden muhasara ettiler. Allah yolunda uğraştılar. İnci gibi olan şu memleketi, şu şehri bize nasib ettiler. Biz onlara ne kadar teşekkür etsek azdır. Çünkü insanlara teşekkür etmeyen, Hàlik'a teşekkür etmesini bilmez. Allah-u Teàlâ Hazretleri insanların da yaptıkları iyiliklere karşı insanın teşekkür etmesini istiyor. Peygamber SAS Efendimiz bunu tavsiye ediyor.

---

51 Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.335, no:18977; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.II, s.38, no:1216; Hàkim, *Müstedrek*, c.IV, s.468, no:8300; İbn-i Esîr, *Üsdü'l-Gàbe*, c.I, s.118; İbn-i Hacer, *el-İsâbe*, c.I, s.308, no:684; Buhàrî, *Târih-i Kebîr*, c.II, s.81, no:1760; İbn-i Asâkir, *Tàrih-i Dimaşk*, c.LVIII, s.34; Abdullah ibn-i Bişr el-Ganevî, babasından.

Kenzü'l-Ummâl, c.XIV, s.252, no:38462; *Mecmaü'z-Zevâid,* c.VI, s.323, no:10384; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XVII, s.339, no:18311.

Bir insan sana bir bardak su getirse, teşekkür edeceksin, çünkü mecbur değil. Havlunu tutuverse, teşekkür edeceksin. Pabucunu çeviriverse, teşekkür edeceksin veyahut bir dua edeceksin; minnettarlığını belli edeceksin. O onu sırf seni sevdiğinden veyahut Allah'ın dinini sevdiğinden, âdâba bağlı olduğundan, erkâna bağlı olduğundan, ahiret sevabını umduğu için yapıyor. Yoksa insanları kamçılasan, dövsen, sövsen yaptıramazsın bu şeyi... Herkesin bir haysiyeti vardır.

Mehmed Akif *Safahat*'ında, "Koca Karıyla Ömer Hikâyesi" diye bir hikâye nakleder, sahih kitaplardan almış, nazma çekmiştir. Orada diyor ki

"—Ömer'e gitseydin de, bu ihtiyaç halini söyleseydin." diyor.

Hz. Ömer kendisi, ama ihtiyar kadına diyor ki:

"—Sen madem bu kadar açlık, sıkıntı çekiyorsun, madem böyle yetimlerin aç, susuz kalmışlar, evde günlerce yemek yiyememişler; halife Ömer'e gitseydin de ben muhtacım deseydin. O sana un, ekmek malzemesi, yağ, bir şeyler verirdi."

“—Ömer de kim, benim ondan kerim adamdı babam.” diye cevap veriyor.

Yâni, “Ömer de kim oluyor, benim babam ondan daha asil bir kimseydi, daha cömert bir kimseydi.” diye minnet etmiyor. Bunu belki Mehmet Akif, Türkçe kendisi böyle ifade etmiş ama, zorla olmaz. Herkes Allah’tan bir ecir beklediği için bir kimseyi sever, hürmet eder; yoksa başka bir sebepten değil.

Onun için, iyilik yapan kimseye, muhakkak iyiliğine karşı bir mukabelede bulunmak lâzım. Gücün yeterse, hediye vermişse sen de hediye ver. O yardım etmişse, sen de ona güzel bir şey yap, bir jestte bulun. Ona da gücün yetmezse;

“—Elimden başka ne gelir? Aciz, nâçiz fakir bir kimseyim, yoksulum, güçsüzüm...”de, bir hayır dua et!

E, senin de duan makbul olabilir. “Kimisinin parası, kimisinin duası” derler. Sen de ona dua edersin. Yâni, iyiliğe teşekkür, iyi bir duruma şükür, bir nimete şükür çok güzel şeydir. Nimete şükür dinin yarısıdır.

Dinimizin yarısı şükür duygusuna dayanır, yarısı sabır duygusuna dayanır:[52]

الْاِيمَانُ نِصْفَانِ: فَنِصْفٌ فِي الصَّبْرِ، وَنِصْفٌ فِي الشُّكْرِ

(هب. والديلمي عن أنس)

RE. 193/8 (*El-îmânü nısfâni*) “İman iki kısımdır, iki yarımdan meydana gelir, iki yarımdır: (*Nısfun fi’s-sabr*) Yarısı sabırdadır. (*Ve nısfun fi’ş-şükür*) Yarısı da şükürdedir.” buyrulmuştur.

Sabır ve şükür denilen huylar çok önemli olduğu için, böyle buyurmuş. Yarısı şükürdür, yarısı sabırdır. Yâni nimet gelirse,

---

[52] Beyhakî, *Şuabü’l-İman*, c.VII, s.123, no:9715; Kudâî, *Müsnedü’ş-Şihâb*, c.I, s.127, no:159; Harâitî, *Fadîletü’ş-Şükr*, c.I, s.39, no:18; Cürcânî, *Târih-i Cürcân*, c.I, s.410, no:712; Deylemî, *Müsnedü’l-Firdevs*, c.I, s.111, no:378; Enes ibn-i Mâlik RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.I, s.26, no:61; *Câmiü’l-Ehâdîs*, c.XI, s.64, no:10261; RE. 193/8.

Allah'a karşı şükredeceksin; ama aradaki vasıtaları da gene teşekkürle yad edeceksin. Allah göndermiştir, birisi sana çıkartıp on bin lira para verse, Allah ona ilham etmiştir de o göndermiştir; ama, ona da teşekkür etmen gerekir. Onu vasıta kılmış, ona da teşekkür etmen gerekir, ona da hayır dua etmen gerekir.

Bir nimetin kadrini bilirse bir insan, şükrederse ne olur? Ayet-i kerîmede buyruluyor ki

لَئِنْ شَكَرْتُمْ لأَزِيدَنَّكُمْ وَلَئِنْ كَفَرْتُمْ إِنَّ عَذَابِي لَشَدِيدٌ (إبراهيم:٧)

(*Lein şekertüm*) "Eğer siz şükrederseniz; verilen nimetlere, lezzetlere, ihsanlara, atıyyelere, bağışlara, ikramlara şükrederseniz; (*leezîdenneküm*) muhakkak, mutlaka, muhakkak ve muhakkak ben de o nimeti artırırım."

Onun için, nimete şükürde nimetin artması vardır. Şükrettin mi nimet artar, bollaşır.

(*Ve lein kefertüm inne azâbi le şedîd*) "Küfrân-ı nimette bulursanız, nimete şükretmezseniz, iyiliğin kadr ü kıymetini bilmezseniz, o nimet elden kaçar." [Hiç şüphesiz azabım çok şiddetlidir.] (İbrâhim, 14/7)

Bu bir mânevî, ilâhî kaidedir. Bunu bilin, Allah'ın nimetini, verdiği izzetleri, nimetleri, lezzetleri düşünün!

Şimdi nimetler o kadar çoktur ki, Şeyh Sa'dî-yi Şîrâzî diyor ki:

"—Bir insan bir nefes içine çekti mi, huuuup nefes aldı, hayatı bir nefeslik daha uzar. Hooohhhh diye nefesi geri verdi mi, içi rahatlar."

Demek ki, bir nefes alış da bile iki tane nimet vardır. Bir nefes alış verişte iki nimet var: Bir; hayatın uzaması... İkincisi; insanın içinin ferahlanması... Nefesi alamazsan çatlarsın, veremezsen çatlarsın.

Hatta hiç tahmin etmezsiniz, burnunuz meselâ, burnun içi ıslak olmasa da kuruyuverse; sıkıntıdan çok zahmet çekersiniz. Şu burun... Dudağınız kuruyuverse ne oluyor? Şöyle ıslata ıslata bir hal oluyorsunuz.

"—Sıcakta dudağım kurudu." diyorsunuz.

Yâni, demek dudağın ıslaklığı bile bir nimet. Burnun içinin

ıslaklığı bile bir nimet. Fazla ıslak olsa, o zaman da sıkıntı duyarsınız. Yâni, nezle oldum dersiniz. Bir sıkıntı olur.

Hatta, nimetin ne kadar böyle yaygın olduğunu belirtmek bakımından misal olsun diye söyleyeyim: Bir insanın bir yüznumaraya girip de, yüznumarada işini çarçabuk görüp çıkabilmesi bir nimettir.

Yaşlılara sorun bakalım, bir prostat hastası olanlara... Giriyorlar saatlerce uğraş uğraş uğraş... Ne ızdıraplar çekiyorlar, ne ağrılar sızılar çekiyorlar... Onun için o bile bir nimettir.

Nimetin kadrini bilmek lâzım! Nimetin kadri bilinirse, nimet artar.

İşte bütün bunları şeyden açtık, Peygamber Efendimiz İstanbul'un fethini methetmiş; İstanbul'u fetheden komutana da bizim şükran borcu duymamamız lâzım, hayır dua etmemiz lâzım. Yâni, İstanbul'da bulunup da dua ederse insan, Fatih Sultan Mehmed'e, onun ordusundaki gazilere, o mübarek zatlara dua etmeli!.. "Onların sayesinde İstanbul'da, şu surun içinde bulunuyoruz. Allah rahmet eylesin!" deyivermeli... Muhakkak böyle söylemek, kadirşinaslığın bir gereğidir.

Gelelim hadis-i şerife… Demek ki, Peygamber Efendimiz böyle önceden haber veriyor, önceden haber verdiği de çıkıyor. Peki, Kur'an'da da böyle şeyler var mı? Kur'an-ı Kerim'de çok... Kur'an-ı Kerim'de kıyamete ait çeşitli tasvirler var.

Sonra, Ebû Bekr-i Sıddîk RA'ın, Romalıların galip geleceğine dair meşhur bir iddialaşması var. Rûm Sûresi var Kur'an-ı Kerim'de… Romalılar İranlılara mağlup olmuşlar o zaman. Mağlup olunca müşrikler sevinmişler. Bak nereden nereye; insanlar ne kadar acaip... O zaman İranlılar ateşe tapıyor. Bizanslılar da Allah'a inanıyor, ama hristiyan tabii. Bozuk bir inancı var, ama Allah'a inanıyor. Ehl-i kitab... Ötekiler ateşperest, berikiler ehl-i kitap.

Şimdi İranlılar Bizanslıları yenince, Mekke'nin müşrikleri, bayram yapmışlar. Neden?

"—Onlar da müşrik, biz de müşrikiz." diye... Yâni, "Bak o müşrikler nasıl ehl-i kitabı yendiyse, biz de burada sizleri yeneceğiz." diye düşünmüşler, sevinmişler.

Peygamber Efendimiz'in ashabını yeneceklerini çıkartıyorlar oradan. O zaman ayet-i kerime iniyor:

غُلِبَتِ الرُّومُ ۞ فِي أَدْنَى الأَرْضِ وَهُمْ مِنْ بَعْدِ غَلَبِهِمْ سَيَغْلِبُونَ

(الروم: ٢–٣)

(*Gulibeti'r-rûm*) "Rumlar yâni, Romalılar, Bizanslılar bir savaşta mağlup oldular; (*fî edne'l-ardı*) Arapların bulunduğu bölgeye en yakın bir yerde onlar. (*Ve hüm min ba'di galebihim feyuğlebûn*) Halbuki onlar, bu mağlubiyetten sonra birkaç yıl içinde galip geleceklerdir." (Rum, 30/1-2) Yâni, "Galip gelenler mağlup olacaklar, iş tersine dönecek." diye ayet-i kerime nazil olmuş.

Nazil olunca, Peygamber SAS Efendimiz'in has sahabesi, malını, canını onun yoluna vermiş olan, bizim de efendimiz, silsilemizin başı, Ebû Bekr-i Sıddîk RA… *Efdâlu'l-halâik-ı bağde'l-enbiyâ*, peygamberlerden sonra mahlûkatın en üstünü… Çok yüksek mertebeli ve Aşere-i Mübeşşere'nin başı, halîfe-i Rasûlüllah, Peygamber SAS Efendimiz'in yâr-ı gârı, mağarada

arkadaşı… Kızını Rasûlüllah SAS Efendimiz'e vermiş. Hasılı, işte iddiaya giriyor müşriklerle... Diyor ki

"—Siz boşuna seviniyorsunuz, Bizanslılar yenecek onları..."

Sonra, gelip söylüyor Rasûlüllah SAS Efendimiz'e:

"—Yâ Rasûlallah, ben böyle bir iddiaya girdim ayet-i kerimeye dayanarak."

"—Ne kadar iddiaya girdin?"

"—Üç yıl için, on devesine iddiaya girdim."

"—Müddeti arttır, develeri de yüze çıkart." diyor.

O da geliyor o iddialaştığı adama:

"—Müddeti biraz uzatalım, develeri de arttıralım!" diyor.

Arttırıyorlar, seneyi on yıla, deveyi yüz deveye çıkartıyorlar. Sonunda Bizanslılar, hakikaten, ayet-i kerimede bildirildiği üzere galip geliyorlar.

Demek ki, gerek Kur'an ayetlerinde gerek Rasûlüllah'ın hadis-i şeriflerinde olacak şeylere dair bilgiler var. Neden? Allah biliyor da Rasûlü'ne bildiriyor. O da bize bildirmiş:

"—Kıyamete yakın bir zamanda, Hadramut'dan çıkan bir ateş, insanları böyle önüne katacak."

Hadramut, Yemen'e bağlı bir beldedir. Yemen tarafında, Arap Yarım Adası'nın cenûbunda bir beldedir. Oradan bir ateş çıkacaktır ve bu ateş insanları böyle önüne katacak. Durdukları yerde duracak, gittikleri yerde peşinden gidecek, takip edecek.

Hakikaten ateş de olabilir diyorlar, fitne mânâsına da gelebilir diyorlar. Yâni, bir fitne ateş gibi nasıl yakıp, kasar kavurursa bir cemiyeti, toplulukları; o mânâya da gelebilir diyorlar. Böyle bir ateş çıkacak, bu kıyametin alâmetlerinden birisi olacak.

Yâni, böyle bir ateş çıkacağını bilmek ve o zaman Şam'a doğru gitmenin Peygamber Efendimiz tarafından tavsiye edildiğini bilmek yetiyor. Fazla izahata lüzum yok. İstikbale ait bir şey…

b. İçkinin Değişik Adlarla İçilmesi

Öbür hadis-i şerife geçelim:[53]

---

[53] İbn-i Hacer, *el-İsàbe*, c.VI, s.412, no:8670; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.X, s.136; Keysan RA'dan.

سَتَشْرَبُ أُمَّتِي مِنْ بَعْدِي الْخَمْرَ يُسَمُّونَهَا بِغَيْرِ اسْمِهَا ، يَكُونُ عَوْنَهُمْ عَلٰى شُرْبِهَا أُمَرَاؤُهُمْ (كر. عن كيسان)

RE. 297/8 (*Seteşrabû ümmetî min ba'dî el-hamra*) "Benden sonra benim ümmetim içkiyi içecekler; (*yüsemmûnehâ bi-gayrismehâ*) ama adına başka isim koyacaklar. İçki demeyecekler, içecekler de başka ad koyacaklar. (*Yekûnü avnühüm alâ şurbihâ umerâühüm*) Bunların içilmesine yardımcı başlarındaki adamlar, başbuğlar olacak. Onlar yardım edecekler."

Şimdi bunu izah edelim. Bu hadis-i şerif de istikbale ait bir hadis-i şeriftir. Peygamber Efendimiz böyle buyurmuş. Peygamber Efendimiz zamanında, mâlûm, ilk önce içki hakkında bir hüküm yoktu. Sonra içki hakkında bir ayet-i kerime geldi, ondan sonra bir ayet-i kerime daha geldi. Ondan sonra bir ayet-i kerime daha geldi, içki yasaklandı; içkiler sokaklara döküldü, Medine'nin sokaklarından, yolların kenarlarından böyle içkiler aktı gitti. O kadar.

İçki içmez oldular ashab-ı kirâm... Neden? İçki içince akıl gidiyor; akıl gidince de insan kavga ediyor, sövüyor, hırsızlık yapıyor, arsızlık yapıyor, edepsizlik yapıyor, herkese rezil rüsva oluyor. Bir içki bir yuvayı söndürüyor. Alıştı mı da insan, müptelası olunca da yakasını bırakmıyor. Yâni, içkinin kötülüğünü biliyor; ama içkiden vazgeçmesi mümkün olmuyor. Onun için içki yasak.

Nasıl yasak, İslâm dini nasıl yasak etmiş içkiyi? İçki haramdır: içkiyi imal etmek yasaktır, içkiyi taşımak yasaktır, içki imal ettirmek yasaktır, içkiyi sunmak yasaktır.

"—Ben içmiyorum; ama sunuveriyorum, takdim ediyorum."

Sundurmak, başkasına sundurmak, sâkîlik etmek yasaktır. Emretmek yasaktır... Hâsılı Allah-u Teàlâ Hazretleri böyle içkiyi

---

Kenzü'l-Ummâl, c.V, s.520, no:13175; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.248, no:13038.

yapılmasından içilmesine kadar kimin eli değmişse, ona yardım olmuşsa onu yasaklıyor. Böyle şey yapılmasın diye.

İçki hem kendisi yasak, hem de onun içilmesi için yapılabilecek her şey yasaklanmış ve lânet ediyor. Mel'undur diyor Allah-u Teàlâ Hazretleri; içkiyi içen de, sıktıran da, içirten de, taşıyan da, vesaire de... hepsi mel'undur diye Râmûz hadislerinde geçer.

Şimdi, içkinin hangisi haram, hangisi helal? Acaba, şarap haram da, bira helal mi? Rakı haram da, votka helal mi? Yâni, böyle bir soru bahis konusu olursa; dinimizde Peygamber SAS Efendimiz bunu gayet güzel açıklamış. Buyuruyor ki:[54]

كُلُّ مُسْكِرٍ خَمْرٌ، وَكُلُّ مُسْكِرٍ حَرَامٌ (م. حم. عن ابن عمر ؛
طب. عن قيس بن سعد ؛ كر. عن أنس)

(*Küllü müskirün hamrun*) "İnsana sarhoşluk veren her şey içkidir, (*ve küllü müskirün harâmün*) ve sarhoşluk veren şeylerin hepsi haramdır."

---

[54] Müslim, *Sahîh*, c.III, s.1587, no:2003; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II, s.352, no:3679; Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.290, no:1861; Neseî, *Sünen*, c.VIII, s.297, no:5585; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.16, no:4645; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.XII, s.188, no:5366; İmam Şâfiî, *Müsned*, c.I, s.284, no:1362; Dâra Kutnî, *Sünen*, c.IV, s.248, no:11-17; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.260, no:1916; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XII, s.294, no:13157; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.IV, s.195, no:3954; Taberânî, *Mu'cemü's-Sağîr*, c.I, s.329, no:546; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.IX, s.470, no:5621; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ,* c.VIII, s.288, no:17118; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.212, no:5095; Tahàvî, *Şerhü'l-Maànî*, c.IV, s.215, no:5957; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.II, s.38, no:876; İbn-i Ebi'd-Dünyâ, *Zemmü'l-Müskir*, c.I, s.57, no:14; Ahmed ibn-i Hanbel, *el-Eşribe*, c.I, s.6, no:7; İbn-i Esîr, *Üsdü'l-Gàbe*, c.I, s.654; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.XVIII, s.427, no:3569; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.IV, s.5, no:1584; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.VII, s.211, no:2111; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXVII, s.5; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XVIII, s.352, no:898; Kays ibn-i Sa'd ibn-i Ubâde Rh.A'ten.

İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.LV, s.128; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.V, s.83, no:8106; *Kenzü'l-Ummâl*, c.V, s.555, no:13277; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.987, no:1992.

Neyi içtiğin zaman başını sersemlettiriyor, seni sarhoş ediyorsa, o haramdır. Adı ne olursa olsun, ister hurmadan yapılsın, ister üzümden yapılsın, ister arpadan yapılsın, ister daha bildiğimiz bilmediğimiz başka tabii ya da sentetik maddeden yapılsın, neden yapılırsa yapılsın; içince sarhoşluk verdi mi, o şey haramdır. İçkidir o... Sarhoşluk veriyorsa kafaya, içkidir. Kaide böyle.

Onun için, efendim işte bunun adı şöyle, bunun adı böyle demenin hiç kaçamak tarafı yok.

Bir de buyrulmuş ki:[55]

---

[55] Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II, s.352, no:3681; Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.292, no:1865; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.II, s.1125, no:3393; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.V, s.6, no:5576; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VIII, s.296, no:17167; Tahàvî, *Şerhü'l-Maànî*, c.IV, s.217, no:5976; İbn-i Ebi'd-Dünyâ, *Zemmü'l-Müskir*; c.I, s.60, n:21; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.VIII, s.377, no:1751; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.III, s.330; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

Neseî, *Sünen*, c.VIII, s.300, no:5607; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.II, s.1125, no:3394; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.167, no:6558; Dâra Kutnî, *Sünen*, c.IV, s.254, no:43; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VIII, s.296, no:17168; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.216, no:5117; Tahàvî, *Şerhü'l-Maànî*, c.IV, s.217, no:5974; Temmâmü'r-Râzî, *el-Fevâid*, c.I, s.52, no:111; Cürcânî, *Târih-i Cürcan*, c.I, s.327; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.LIII, s.160; Abdullah ibn-i Amr RA'dan.

İbn-i Mâce, *Sünen*, c.II, s.1124, no:3392; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.91, no:5648; Dâra Kutnî, *Sünen*, c.IV, s.262, no:83; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.I, s.197, no:626; İbn-i Ebi'd-Dünyâ, *Zemmü'l-Müskir*; c.I, s.59, n:18; Temmâmü'r-Râzî, *el-Fevâid*, c.I, s.292, no:730; İbn-i Hacer, *Lisânü'l-Mîzân*, c.II, s.53; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.I, s.397; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.112, no:12120; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.VII, s.50, no:3966; İbn-i Ebi'd-Dünyâ, *Zemmü'l-Müskir*; c.I, s.61, n:23; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Hàkim, *Müstedrek*, c.III, s.466, no:5748; Dâra Kutnî, *Sünen*, c.IV, s.254, no:44; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.IV, s.205, no:4149; İbn-i Abdi'l-Ber, *el-İstîàb*, c.I, s.135; İbn-i Esir, *Üsdü'l-Gàbe*, c.I, s.332; Ukaylî, *Duafâ*, c.II, s.233, no:783; Huvât ibn-i Cübeyr RA'dan.

Dâra Kutnî, *Sünen*, c.IV, s.250, no:21; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.IV, s.43; Hz. Ali RA'dan.

Dâra Kutnî, *Sünen*, c.IV, s.250, no:22; İbn-i Hacer, *Lisânü'l-Mîzân*, c.III, s.297; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.III, s.420; Hz. Aişe RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.V, s.139, no:4880; Zeyd ibn-i Sâbit RA'dan.

مَا أَسْكَرَ كَثِيرُهُ، فَقَلِيلُهُ حَرَامٌ (حم. د. ت. حب. عن جابر؛

حم. ن. ه. عن ابن عمرو)

(*Mâ eskere kesîruhû, fekalîluhû harâmün*) "Bir şeyin, bir maddenin çoğu sarhoş ediyorsa, azı da haramdır."

"—Efendim, ben sarhoş etmeyecek kadar az içiyorum!"

Azı da haramdır, çoğu da haramdır.

Şimdi bu hadis-i şerifte Peygamber Efendimiz diyor ki:

"—Benden sonra insanlar nefislerine uyacaklar. Benim vefatımdan sonra cemiyet bozulacak da, insanlar içki içmeye gene başlayacaklar. Dinimiz yasak etti içkiyi; ama gene başlayacaklar. (*Yüsemmûnehâ bi-gayri'smihâ*) Yalnız adını değiştirecekler. Başka isim verecekler, içecekler."

"—Efendim, bu içki değil, bu bira. Bu bilmem şu, bilmem ne..."

Bir başka bir ad söyleyecekler, gene içecekler onu ve buna baştaki başbuğlar yardımcı olacak. Yâni, bu işi yapmaya onlar yardım edecekler. Emirleri, başkanları, idarecileri bu işe yardım edecek diye, Peygamber SAS Efendimiz bunu beyan buyurmuş.

Demek ki, adı ne olursa olsun, içmememiz lâzım ve bu işin içilmesine bir kolaylık göstermememiz lâzım geliyor.

c. Bi'smi'llâh Sözü Perdedir

Bu hadis-i şerifte Peygamber SAS Efendimiz, bize soyunduğumuz zaman *Bi'smi'llâh* dememizi tavsiye ediyor. Allah'ın adını anmamızı tavsiye ediyor ve buyuruyor ki:[56]

Kenzü'l-Ummâl, c.V, s.344, no:13154; *Mecmaü'z-Zevâid,* c.V, s.84, no:8109, 8110; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XVIII, s.408, no:19752.

[56] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.336, no:3513; İbn-i Münde, *el-Fevâid*, c.I, s.43, no:23; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.I, s.485, no:1006; *Kenzü'l-Ummal*, c.IX, s.706, no:26592.

سَتْرُ بَيْنَ أَعْيُنِ الْجِنِّ وبين عَوْرَاتِ بَنِي آدَمَ، إِذَا وَضَعَ أَحَدُكُم ثَوْبَهُ

أَنْ يَقُولُ: بِسْمِ اللهِ (طس. عن أنس)

RE. 297/9 (*Sitru beyne a'yuni'l-cinni ve beyne avrâti benî âdeme, izâ vadaa ehadüküm sevbehû en yekùle: Bi'smi'llâh*)

"*Bi'smi'llâh* sözü, cinlerin gözleri ile Ademoğlu'nun çıplak, açık yerleri arasında perdedir. Bir kimse elbisesini çıkarttığı zaman *Bi'smi'llâh* demesi, cinlerle arada perde olur. Cinler onu göremez."

Mâlûm, bir görünen varlıklar var çevremizde, bir de göremediğimiz varlıklar var. Bu göremediğimiz varlıklardan birisi de cinler. Bir insanoğulları var, bir de cinler var. Rasûlüllah SAS Efendimiz, hem insanlara, hem cinlere peygamber gönderildi.

Cinlerin varlığına dair ayet-i kerimeler var. Hatta, Kur'an-ı Kerim'de Sûretü'l-Cin, Cin Sûresi var. Cinlerden bir grubun gelip, Rasûlüllah SAS Efendimiz'in Kur'an'ını dinlediğini ve kavmine gidip de, "Biz Mûsâ AS'dan sonra indirilmiş bazı vahiyler, bazı ayetler duyduk!" diye, böyle o Kur'an ayetlerini anlattıklarını Kur'an-ı Kerim'in ayetleri bize bildiriyor.

Demek ki o cinler, bazen insanlara da zarar verirler. Hani, cin çarpma diyoruz ya... Adamın ağzı eğrilir, çocuğa bir hal gelir, baygınlık gibi böyle acayip şeyler olur. İşte onlar cinlerin tesiriyle oluyor. Hatta, ruh çağırma dedikleri şeyler cinlerin oyunları.

"—Efendim, etrafıma aldılar birkaç arkadaş, fakülteye gittim, edebiyat fakültesine, hakikaten bir seansa katıldık, bir cin çağırma, ruh çağırma toplantısına katıldık, işte masa tıkırdadı, ayağı havaya kalktı, şöyle oldu, böyle oldu..."

Ruhlar, ulvî varlıklardır, insanların oyuncağı olmaz. O ruh çağıran insanlar, cinlerin oyuncağı oluyor. Cinler onlarla oyun oynuyor. Yâni, yapılan şey, cinlerin şeyi. Hocamız bize bunu böyle ifade etmişti.

Hâsılı, cinler bazen Ademoğluna çeşitli şekillerde musallat olurlar. Ademoğullarına karışırlar, cin karışmak denir ona. Hatta, Ademoğullarından evlenenler de olur, hatta bir kimse hanımıyla

evlilik münasebetinde bulunduğu zaman, besmele çekmezse iştirak edenleri olur deniliyor. İşte bunlara karşı, *Bi'smi'llâh* demek bir perde oluyor, bir örtü oluyor. Bu mânevî bir husus. Demek ki, besmeleyi hiç bir yerde terk etmeyeceğiz.

Bu konuda Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[57]

كُلُّ أَمْرٍ ذِي بَالٍ لَمْ يُبْدَأْ فِيهِ بِبِسْمِ اللهِ ، فَهُوَ أَبْتَرُ (عبد القادر الرهاوي في الأربعين عن أبي هريرة)

(*Küllü emrin zî bâlin lem yübde' fîhi bi-bi'smi'llâhi, fehüve ebter*) "Her bir iş ki, besmeleyle başlanmamışsa, besmele okunmadan o işe girişilmişse; o iş kesiktir, sonu yoktur, güdüktür. O işin sonu gelmez; hayrı, bereketi olmaz."

Daha başka rivayetler de var. Onun için:

Allah adın zikredelim evvelâ
Vâcib oldur cümle işte her kula

Bir işe başlarken, muhakkak Allah'ın adını analım, besmeleyle başlayalım! Bir işe besmeleyle başlanırsa, o işin sonunda hayır gelir. Çocuğunuzu besmeleyle hocaya götürün, besmeleyle mektebe başlatın, besmeleyle bir işe girişin!

Allah adı olsa bir işin önü
Hergiz ebter olmaya anın sonu

Allah'ın adıyla başlanan bir işin sonunda, hayır, bereket gelir. Bazen biz kendi hayatımızda görüyoruz, görenlerin kitaplarında böyle rivayetlerini şeylerini okuyoruz. Cahil insan... Geçen gün okudum, Gümüşhaneli Hazretleri'nin hayatını okurken... Cahil bir müridine demiş ki

"—Git filanca yerde konuş."

Mürid de, sàdık bir mürid.

---

[57]*Kenzü'l-Ummâl*, c.I, s.866, no:2491; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.959, no:1964; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XV, s.314, no:15584.

“—Baş üstüne!” demiş gitmiş.

“—Ben cahil bir kimseyim, ne konuşacağım? O topluluğa gidip de ne söyleyebilirim? İlmim yok ki... Fakat git konuş dedi ya, konuşmaya başladım.” diyor. “Besmeleyi çektim, konuşmaya başladım, bir de baktım, kendime dikkat ettim, ses bile benim sesim değil!” diyor... Okuduğum kitapta böyle anlatıyor. “Anladım ki, mürşidim benim ağzımdan konuşuyor, ben sanki bir hoparlörüm.” diyor.

Demek ki, Allah’ın adıyla olursa, Allah-u Teàlâ Hazretleri böyle bildiğimiz, bilmediğimiz kolaylıklar verir. Soyunduğu zaman da, müslümanın edep kaidesi nedir? Besmele çekmesi. İnsan tabii elbisesini giyer, değiştirir, banyoya girer, yıkanması icab eder; demek ki *Bi’smi’llâh* diyecek ki, şeytanların zararı olmasın.

d. Rumlarla Barış ve Savaş

Geçiyoruz diğer hadis-i şerife:[58]

سَتُصَالِحُونَ الرُّومَ صُلْحاً آمِنًا ، فَتَغْزُونَ أَنْتُمْ وَهُمْ عَدُوًّا مِنْ وَرَائِهِمْ ،

فَتَسْلَمُونَ وَ تَغْنَمُونَ ، ثُمَّ تَنْزِلُونَ بِمَرْجٍ ذِي تُلُولٍ ، فَيَقُومُ رَجُلٌ مِنَ

الرُّومِ ، فَيَرْفَعُ الصَّلِيبَ وَيَقُولُ: غَلَبَ الصَّلِيبُ ! فَيَقُومُ إِلَيْهِ رَجُلٌ مِنَ

الْمُسْلِمِينَ فَيَقْتُلُهُ ، فَيَغْدِرُ الْقَوْمُ وَتَكُونُ الْمَلَاحِمُ ، فَيَجْتَمِعُونَ لَكُمْ

---

[58] Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II, s.512, no:4292; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.II, s.1369, no:4089; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.91, no:16871; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.XV, s.103, no:6709; Hàkim, *Müstedrek*, c.IV, s.467, no:8298; Taberânî, *Mu’cemü’l-Kebîr*, c.IV, s.235, no:4230; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.IV, s.218, no:19449; Beyhakî, *Sünenü’l-Kübrâ*, c.IX, s.223, no:18598; Taberânî, *Müsnedü’ş-Şâmiyyîn*, c.II, s.37, no:873; İbn-i Amr eş-Şeybânî, *el-Âhàd ve’l-Mesânî*, c.V, s.120, no:2659; İbn-i Sa’d, Tabakàtü’l-Kübrâ, c.VII, s.425; (Necâşî’nin kardeşinin oğlu) Zû Mahber RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.XIV, s.248, no:38451; *Câmiü’l-Ehàdîs*, c.XIII, s.249, no:13039.

فَيَأْتُونَكُمْ فِي ثَمَانِينَ غَايَةً ، مَعَ كُلِّ غَايَةٍ عَشْرَةُ آلافٍ (حم. د. ه.

حب . طب . والبغوي ، والباوردي ، وابن قانع ، ك. ق . ض. عن

ذي مخمر)

RE. 298/1 (*Setusàlihùne'r-rûme sulhan âminen, fetağzûne entüm ve hüm aduvvün min verâihim*) "Siz Romalılarla, Rumlarla emniyetli bir sulh yapacaksınız." Bu da kıyamete ait bir alâmet, çünkü başına *sin* harfini getirmiş. *Setusàlihùne*; ileride sulh yapacaksınız demek. Ümmet-i Muhammed'e o zaman Peygamber Efendimiz bildiriyor, diyor ki:

"—Ey Ümmet-i Muhammed, ey benim ümmetim, siz Rumlarla sulh yapacaksınız."

Rum demek Arap dilinde, (*tâifetün kesîretün mine'l-kefereti*) kâfirlerden mürekkep olan geniş topluluklara Rum der Araplar. Yâni Rum dedi mi, böyle Arap Yarımadası'ndan yukarı, Anadolu'dan şimâl-i garbi, her tarafı kasdedilir. Yoksa, ille belli bir bölgenin küçük bir halkı kasdedilmez.

"Onlarla sulh yapacaksınız, (*ve tağirûne*) siz aldanacaksınız." Bir başka rivâyet var; (*ve tağzûne*) "gazâ edeceksiniz." mânâsına… Her iki rivayete göre de mânâsını söyledik. "Siz öyle yapacaksınız; (*ve hüm aduvvün min verâihim*) onlar, bu sulhun arkasından gene düşmanlılarına devam edecekler. (*Feteslemûne ve tağnemûne*) Siz emniyette hissedeceksiniz kendinizi, bu serbest vakitten faydalanacaksınız, ganimet bileceksiniz bu şeyi. (*Sümme tenzîlûne bi-mercin zî tulûlin*) Sonra, yüksek tepeleri olan bir çayıra ineceksiniz.

(*Ve yekùmu'r-raculi mine'r-rûmi*) Siz onlarla sulh yaptınız, anlaşma yaptınız, gizli gizli onlar düşmanlığı içlerinden sürdürüyorlar, siz farkında değilsiniz, beraberce gaza ettiniz onlarla veyahut onların o sulhuna aldandınız mânâsına kelime geçiyor neyse... Beraberce bir ovaya geleceksiniz. Tepecikleri olan bir ovaya... (*Ve yekùmu'r-raculi mine'r-rûmi*) Rumlardan yâni, o kâfirlerden bir adam kalkacak, (*feyerfau's-salîbe ve yekùlu*

galebe's-salîbu) haçı kaldıracak, putu kaldıracak, 'Haç galip geldi, salîp galip geldi!' diyecek."

Mâlûm, salîp, ıstavroz, yâni haç, hıristiyanların alâmeti. Hilal, yâni Ay'ın ince şekli; o da müslümanların alâmeti. Dâimâ böyle salîb deyince Hıristiyanlar, hilâl deyince müslümanlar anlaşılmıştır. İşte "Hilâl ve Salîp" diye kitaplar da yazılmış bazı yerlerde; bazı şahısların böyle yazdığı kitaplar var.

"O adam haçı kaldıracak ve diyecek ki:

'—Hıristiyanlar galip geldi!" Bunun üzerine, (*feyekùmu ileyhi racülün mine'l-müslimîn*) müslümanlardan bir adam onun yanına kalkacak, (*feyaktülühû*) ve onu öldürecek. (*Feyağdiru'l-kavm*) O topluluk, bu sefer sulhu bozacaklar, (*ve tekûnü'l-melâhimû*) büyük bir meydan kavgası, savaşı olacak; böyle kan dökücü bir savaş olacak.

(*Feyecmeu leküm*) Onlar size karşı toplanacaklar. (*Feye'tûne fî semânîne gâyeten*) Seksen bayrak altında gelecekler yâni, bayraklarla böyle gelecekler. (*Mea külli gàyetin aşeretü âlâfîn*) Her bayrağın altında on bin kişi bulunacak. Böylece size karşı gelecekler." diyor Peygamber Efendimiz. Bu da ileride olacak, böyle bir; kıyamete ait bir savaş. Arkasını şey yapmamış.

Şerhte diyor ki (*feyaktetilûne*) "Savaş edecekler (*feyükrimu'llàhu tilke'l-usâbeti bi'ş-şehâdeti*) Müslümanlardan o topluluğa Allah, şehadeti nasib edecek." demek ki onlar kalabalık geldikleri için Müslümanlar orada şehid olacaklar. O da şerhte açıklanıyor.

e. Horasan'dan Siyah Bayraklılar Çıkması

Diğer bir istikbale ait hadis-i şerif. Bu hadis-i şerifte Peygamber Efendimiz Mehdi'yle ilgili bir bilgi veriyor:[59]

سَتَطْلُعُ عَلَيْكُمْ رَايَاتٌ سُودٌ ، مِنْ قِبَلِ خُرَاسَانَ ! فَأْتُوهَا وَلَوْ حَبْواً

---

[59] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.323, no:3470; Sevban RA'dan. *Kenzü'l-Ummâl*, c.XIV, s.38679.

عَلَى الثَّلْجِ ، فَإِنَّهُ خَلِيفَةُ اللهِ الْمَهْدِيُّ (الديلمي عن ثوبان)

RE. 298/2 (*Setatlüu aleyküm râyâtün sûdün min kıbeli hurasân. Fe'tûhâ velev habven ale's-selci feinnehû halîfetu'llàhi'l-mehdi*)

"—Size Horasan tarafından, siyah bayraklar çıkıp gelecek. Siyah bayraklar gelecek Horasan tarafından. Eğer onları görürseniz, onlara katılın! Buzun üstünde de olsanız, emekleyerek de gidiyor olsanız, gene onlara katılın! Çünkü, o Allah'ın halifesi olan Mehdi'dir."

Mâlûm, kıyamet alâmetlerinden birisi de Mehdi'nin çıkmasıdır. "İşte bu Mehdi, Horasan tarafından çıkacak, siyah bayrakları olacak ve ona insanların, müslümanların tâbi olması gerekecek." diye hadis-i şeriflerde böyle bu anlatılmış. Bu da kıyamete ait alametlerden birisi olarak böyle kısaca geçiyoruz.

Horasan malum, İrân'ın şimâl-i şarkîsi, yâni kuzey doğu tarafındaki bir mıntıka. Oradan çıkacak.

Mehdî, Rasûlüllah'ın soyundan, sülâlesinden olacak, onun adını taşıyacak. Babası, onun babasının adını taşıyacak.

f. Evlerin Süslenmesi

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[60]

سَتُفْتَحُ عَلَيْكُمُ الدُّنْيَا ، حَتَّى تُنَجِّدُوا بُيُوتَكُمْ كَمَا تُنَجَّدُ الْكَعْبَةُ ،

فَأَنْتُمُ الْيَوْمَ خَيْرٌ مِنْ يَوْمَئِذٍ (طب. عن أبي جحيفة)

RE.298/3 (*Setüftehû aleykümü'd-dünyâ, hatta tüneccidû büyûteküm kemâ tüneccedü'l-kâ'betü, feentümü'l-yevme hayrun*

---

[60] Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XXII, s.108, no:270; İbn-i Ebî Asım, *Zühd*, c.I, s.139, no:278; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.126, no:4227; Ebû Cuhayfe RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XI, s.491, no:31777; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.252, no:13047.

min yevmi izin) "Size dünya açılacak, fetholunacak."

Ne zaman söylüyor Rasûlüllah Efendimiz bunu?

Ashab-ı kirâmın yoksulluk çektikleri zaman, üzerlerine örtecek elbiseleri olmadığı zaman. Hatta bir tanesi vefat etmiş, şehid olmuş da mezara koyuyorlar. Örtüyü yukarı doğru çekerlerse, ayakları açılıyor; aşağı doğru çekerlerse, başı açılıyor... Yâni, yoksulluk, bir kıtlık sıkıntı yılı oluyor.

Hurmaları beraber yığıyorlar, tekrar taksim ediyorlar. Bir sefere gittikleri zaman, hurmayı bir birisi ağzından çıkartıyor, biraz ötekisi emiyor. Açlık, çok zor şey yâni... Böyle sıkıntılı zamanlarda, Peygamber Efendimiz o zamandan diyor ki:

"—Size dünya fetholunacak, açılacak. Yâni, dünyevî imkânlarınız, maddi imkânlarınız artacak. O zaman ne yapacaksınız? Siz evlerinizi Kâbe'yi süsler gibi süsleyeceksiniz."

Böyle süslü, ziynetli duvar kâğıtları, mobilyalar, eşyalar, tablolar, biblolar filan derken süslenecek böyle, zînetlenecek her tarafı; ama makbul değil. (*Feentümü'l-yevme hayrun min yevmi izin*) "Şu günkü, şu fakr u zarûret içindeki haliniz, o zamanki halinizden çok daha hayırlı." diyor Rasûlüllah SAS Efendimiz.

Dünya insanı aldatır. Dünyanın süsü, ziyneti insanı aldatır da, Allah'ın yolundan alıkoyarsa, hiç kıymeti yok. Başına çalınsın dünyalık, maddi imkân, para pul, Allah yolunda harcanırsa bir kıymet ifade eder.

Peygamber SAS Hazretleri buyurmuş ki:[61]

نِعْمَ الْمَالُ الصَّالِحُ لِلرَّجُلِ الصَّالِحِ (حم. حب. ك. طس. ش.

[61] Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.197, no: 17798; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.VIII, s.6, no:3210; Hàkim, *Müstedrek*, c.II, s.3, no:2130; Buhàrî, *el-Edebü'l-Müfred*, c.I, s.112, no:299; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.III, s.291, no:3189; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.XIII, s.263, no:7336; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VII, s.18, no:22628; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.II, s.91, no:1248; Kudàî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.II, s.259, no:1315; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.V, s.186; Tayâlisî, *Müsned*, c.II, s.316, no:1061; Tahàvî, *Müşkilü'l-Âsâr*, c.XIII, s.268, no:5284; İbn-i Ebi'd-Dünyâ, *İslâhu'l-Mâl*, c.I, s.32, no:43; İbn-i Hacer, el-İsâbe, c.IV, s.653; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXXXVI, s.143, no:100019; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.IV, s.257, no:6757; Beyhakî, *el-Âdâb*, c.III, s.86, no:791; Amr ibnü'l-As RA'dan.

Keşfü'l-Hafâ, c.II, s.1821, no:2823; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XXIII, s.348, no:26199.

(ع. هب. كر. عبد الله عن ابن عمرو)

(*Ni'me'l-mâlü's-sàlihu, li'r-racüli's-sàlih*) "Hayırlı, sàlih bir insana, helâl, sàlih bir mal ne kadar güzel yakışır."

Neden? O mal ile hayır işler. O mal ile hayr u hasenat yapar, çeşme yapar, han yapar, hamam yapar, fakirlere yardım eder. Müslümanların hayrına, cihada sarf eder o parayı… Ama şerli bir insanın eline geçti mi para, ham bir insanın eline geçti mi, ehl-i dünya ve gafil bir kimsenin eline geçti mi, o da evin süsü ziynetine harcama yapar... Eve yatırılan paradan, evi süslemeye yatırılan paradan hiç bir sevap, hasene yok diye yazıyor kitaplar. Yâni, böyle kat kat binaların yapılması, binaların yapımına paranın, pulun yatırılması; taşa, toprağa yatırılması bizim dinimizde hoş görülmemiş.

Hatta bir keresinde bir ashab-ı kirâmdan bir zat, Peygamber SAS Efendimiz'in yanına gelmiş:

"—*Es-selâmu aleyke yâ Rasûla'llàh!*" gibi bir şekilde selâm veriyor da, Peygamber SAS Efendimiz selâmını almıyor.

Halbuki, bizim dinimizin ahkâmına göre, bir kimse selâm verirse, selâm almak gerekir. Vecibe oluyor o, onu selamlamak, selamını almak. Selâm vermek sünnet, almak farz; yâni, çok önemli oluyor. Muhakkak yapmak lâzım! Peygamber Efendimiz selâm almamış, anlamış ki o sahabî, Rasûlüllah kendisine kızmış.

Soruşturuyor etrafındaki kimselere:

"—Rasûlüllah benim selâmımı almadı, acaba mübareğin gönlünü kıracak ne yaptım ki?" diye...

Diyor ki bir tanesi:

"—Bilemem ama, bir keresinde mescidde duruyorduk. Şöyle bir doğruldu, baktı; bir evin ikinci katı çıkmış. 'Şu ikinci katı yapılan, bir kat daha çıkılan ev kimin evi?' dedi. 'Filanca sahabînin evi.' dediler, senin ismini söylediler. Belki ondan selâmını almamıştır." diyor.

O zat-ı muhterem de gitmiş, hemen o katı indirmiş aşağıya. Yâni, o yaptığı katı yıkmış, ondan sonra gelmiş, selâm vermiş Rasûlüllah SAS Efendimiz'e… O da:

"—*Ve aleyküm selâm!*" buyurmuş.

Yâni, selâmına karşılık vermiş.

"Bizim dinimizde böyle taşa toprağa, inşaata para yatırmak makbul değildir. Onun için, şimdi ihtiyaç bile varsa, yapılmış bir tanesini alıver. Yâni, kendin böyle uğraşıp da, başını derde sokma!" diye Hocamız böyle tavsiye ederdi.

İnsana da tabii, başını sokacak bir ev lâzım! "Yapılmış bir şeyi al da, bu işin sıkıntısı ile uğraşma!" derdi.

Yâni, bunun altında yatan mânâyı parmak basarak böyle ortaya çıkarmak gerekirse, biz bu dünyayı mâmur etmeye değil, ahireti kazanmaya geldik buraya. Bu dünyada bize yetecek bir sade ev yeter, gerisini Allah'ın rızasını kazanmakta sarf etmemiz lâzım paramızı pulumuzu…

Ama anlatamazsın yâni, bu devirde ne kadınlara anlatırsın, en de cemaate anlatmak mümkün. Kadınlar biraz evi süssüz, zînetsiz gördüler mi; mobilyası yok, şeyi yok başlarlar ağlamaya. Mecbur olursun. İşte perde şöyle olacak, topuzları böyle olacak, fiyonkları böyle olacak, püskülleri böyle olacak, sırması şöyle olacak, duvara şöyle bağlanacak. Çeşit çeşit, artık ne kadar para verirsen gider yâni, bitmez... Allah paramızı, pulumuzu Allah'ın rızasına uygun bir şekilde kullanmak nasib etsin…

Tabii, bizim bazı sözlerimiz hoşa gitmeyebilir, batabilir. Ama benim sözüm değil ki, Rasûlüllah SAS Efendimiz'in sözlerini de biz cemaate söyleriz. Nasibi olan bundan hissesini alır, gereğini yapar. Biz de

"—Söyledik yâ Rasûlallah!" deriz, "Söyledik yâ Rabbi!" deriz. "Bizden vebal gitti deriz."

Artık vebal, geride dinleyenlere kalır.

g. Şam'ı Tercih Edin!

Diğer bir hadis-i şerif:[62]

---

[62] Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.160, no:17505; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.I, s.236; Sahabeden bir kimse'den.

Kenzü'l-Ummâl, c.XII, s.278, no:35033; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.253, no:13048.

سَتُفْتَحُ عَلَيْكُمُ الدُّنْيَا ، فَإِذَا خُيِّرْتُمُ الْمَنَازِلَ فِيهَا ، فَعَلَيْكُمْ بِمَدِينَةٍ يُقَالُ لَهَا دِمَشْقُ ، فَإِنَّهَا مَعْقِلُ الْمُسْلِمِينَ مِنَ الْمَلاَحِمِ ، وَفُسْطَاطُهَا مِنْهَا بِأَرْضٍ يُقَالُ لَهَا الْغُوطَةُ (حم. عن رجل من الصحابة)

RE. 298/4 (*Setüftehu aleykümü'd-dünyâ*) "Size dünya fetholunacak." Yâni dünyevî, maddî imkânlara sahip olacaksınız. (*Feizâ huyyirtümü'l-menâzile fîhâ, fealeyküm bi-medînetin yukàlü lehâ dimaşk*) "Siz burada, bu dünya fetholunduğu zaman, çeşitli ülkeler elinize geçtiği zaman, istediğiniz yerde oturma imkânına sahip olunursanız; *Dimaşk* denilen şehri seçin!"

Dimaşk denilen şehir, bizim Şam dediğimiz şehirdir. Orayı çok methetmiş Peygamber SAS Efendimiz. "Orayı seçin! Yâni, serbest oturma imkânınız olduğu zaman, Dimaşk'a gidin, yerleşin. (*Feinnehâ ma'kulü'l-müslimîne mine'l-melâhim*) Çünkü bu belde müslümanların kavgalardan, savaşlardan uzak yeridir. Yâni, emniyetli, uygun yeridir. Düğüm noktasıdır burası. (*Fefustâtuha minhâ bi-ardin yukàle lehe'l-gûtah*) Bunun hudutları, surları el-Gùta denilen yere kadardır."

Gùta da onun bağlık, bahçelik, böyle köşkler falan olan yakın sayfiye yerleri imiş.

h. İskenderiye ve Kazvin Fethedilecek

Diğer bir hadis-i şerif... Hep istikbale ait hadisler zikrediliyor sırayla dedim ya, böyle rast geldi, onları okuyoruz şimdi:[63]

سَتُفْتَحُ الْإِسْكَنْدَرِيَّةُ وَ قَزْوِينٌ عَلَى أُمَّتِي ، وَ إِنَّهُمَا بَابَانِ مِنْ أَبْوَابِ

---

[63] *Kenzü'l-Ummâl*, c.XII, s.527, no:35098; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.250, no:13042.

الْجَنَّةِ ، مَنْ رَابَطَ فِيهِمَا أَوْ فِي أَحَدِهِمَا لَيْلَةً وَاحِدَةً ، خَرَجَ مِنْ ذُنُوبِهِ كَيَوْمِ وَلَدَتْهُ أُمُّهُ (الخليلي في فضائل قزوين ، والرافعي عن علي)

RE. 298/5 (*Setüftehü'l-iskenderiyyetü ve kazvînün alâ ümmetî*) "İskenderiye şehri ve Kazvîn şehri benim ümmetime fetholunacak, açılacak; yâni, oralarını benim ümmetim alacak."

İskenderiye biliyorsunuz, Kahire'nin kuzeyinde, Akdeniz'in kenarında bir liman şehri. İskenderiye alınacak. O zaman, daha Mısır başkalarının elinde.

Peygamber SAS Efendimiz Mısır'a mektup gönderdi. Mısır'da Mukavkis lakaplı bir kimse duruyordu. Ona mektup gönderdi, dedi ki:

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ : مِنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللّٰهِ إِلَى الْمُقَوْقِسِ عَظِيمِ الْقِبْطِ ، سَلاَمٌ عَلَى مَنِ اتَّبَعَ الْهُدَى ، أَمَّا بَعْدُ : فَإِنِّي أَدْعُوكَ بِدَاعِيَةِ الإِسْلاَمِ ، أَسْلِمْ تَسْلَمْ ، يُؤْتِكَ اللّٰهُ أَجْرَكَ مَرَّتَيْنِ .

(*Es-selâmü alâ meni't-tebea'l-hüdâ*) "Allah'ın selâmı, hidayete tâbî olanların üzerine olsun. Allah'ın Rasûlü Muhammed'den, Mısır'ın hükümdarı, büyüğü, ulusu Mukavkis'e..." Mektup böyle başlıyor. Diyor ki:

"Seni İslâm'a davet ederim. Müslüman ol, selâmet bul. Allah sana ecri kat kat versin!" diye mektup yazmış. Mektubun sûreti, fotokopisi müzelerde mahfuz.

Peygamber Efendimiz, peygamberlik vazifesini hakkıyla yaptı. O kadar yaptı ki o günün imkânlarıyla söyleyebildiği binlerce, yüz binlerce insana söyledi. Vedâ hutbesine kadar her yerde, her fırsatta gelen kabilelere, heyetlere, hepsine İslâm'ı tebliğ etti. Ondan sonra da kendisi Bizans İmparatoru'na, Habeş İmparatoru'na, İran İmparatoru'na, Bahreyn'e, Mısır'a, çeşitli

yerlere böyle haberciler gönderdi, mektuplar yazdı.

Bu mektupların bir kısmı bugün bizim elimizdedir. Yâni, Rasûlüllah'ın imzasıyla... Hepsini İslâm'a davet etti. "Ben Allah'ın hak elçisiyim, İslâm'a gelin!" diye...

Bu uzun, tatlı bir bahistir. Meselâ, Bizans Hükümdarı Heraklius isminde bir kimseydi o zaman. Ona mektup geldiği zaman neler oldu? Böyle uzun bir hikâyedir.

Süryâniler vardı bizim Güney Doğu Anadolu'da; yâni, Hıristiyan bazı kavimler vardır. Hatta bunlar ticarette filan da büyük ilerlemeler kaydetmişlerdir. Şimdi İstanbul piyasasında, böyle şeker piyasasında filan bayağı böyle ileri şeyleri var. Süryaniler'in bir Azîz isminde bir papazı gelmişti Ankara'ya . O dedi ki:

"—Biz Süryâniler'e de sizin Peygamberiniz mektup göndermişti. Bizim arşivlerimizde mahfuzdur!" dedi.

O bir kitap yazmış, kitabın arkasında da ondan bahsetmiş. Yâni, oraya da elçi göndermiş. Demek ki, bugünkü Güney Doğu Anadolu mıntıkası olan Urfa, Mardin filan taraflarına da Peygamber SAS Efendimiz mektup göndermiş de, bunların arşivlerinde, hazinelerinde bu duruyormuş.

Tekrar hadis-i şerife dönelim:

سَتُفْتَحُ الْإِسْكَنْدَرِيَّةُ وَ قَزْوِينُ عَلٰى أُمَّتِي ، وَ إِنَّهُمَا بَابَانِ مِنْ أَبْوَابِ الْجَنَّةِ ، مَنْ رَابَطَ فِيهِمَا أَوْ فِي أَحَدِهِمَا لَيْلَةً وَاحِدَةً ، خَرَجَ مِنْ ذُنُوبِهِ كَيَوْمِ وَلَدَتْهُ أُمُّهُ .

(*Setüftehü'l-iskenderiyyetü*) "İskenderiye fetholunacaktır." diyor Peygamber Efendimiz. O zaman, demek ki İskenderiye, Mısır başkalarının elindeydi, orası fetholunacaktır diyor.

(*Ve kazvînün alâ ümmetî*) "Kazvîn de ümmetime fetholunacak." Kazvin de İran'da bir mıntıkanın adı. Kazvin'den pek çok alim yetişmiş. İran'daki o mıntıka da fetholunacaktır.

(*Ve innehüma bâbani min ebvâbi'l-cenneh*) "Bu ikisi, cennetin kapılarından iki kapıdır.

(*Men râbata fîhimâ*) Kim buralarda murabıtlık yaparsa, yâni hudut karakollarında Allah rızası için bekçilik yapar da, bu savaşlarda yardımcı olursa; oralarda gaza ederse, karakol vazifesi yaparsa; (*ev fî ehadihimâ*) ya ikisinde birden yahut bir tanesinde yapsa da olur; (*leyleten vâhideten*) bir gece bile yapsa olur; bir gece orada bekçilik yaparsa Allah rızası için, (*harace min zunûbihî*) günahlarından çıkar (*keyevmi veledethü ümmühû*) anasının onu doğurduğu gündeki gibi pak, tertemiz, günahsız olur, günahlarından sıyrılır."

Peygamber Efendimiz SAS, o zamanki ashab-ı kiramı, ashabdan sonra gelecek kimseleri, oralarda cihad yapmaya, oralarda çarpışmaya; oralarda, karakollarda, kalelerde bekçilik yapmaya, vazife görmeye böyle teşvik eylemiş. Oraların da fetholunacağını önceden bildirmiş. Hakikaten, İskenderiye de fetholunmuştur, Kazvin de fetholunmuştur.

i. Yolda Oturmanın Şartları

Bu hadis-i şerifte de yine buyuruyor ki Peygamber Efendimiz:[64]

سَتَفْتَحُونَ بَعْدِي مَدَائِنَ عِظَاماً ، وَتَتَّخِذُونَ فِي أَسْوَاقِ مَجَالِسَ ، فَإِذَا كَانَ ذٰلِكَ فَرُدُّوا السَّلاَمَ ، وَغُضُّوا مِنْ أَبْصَارِكُمْ ، وَاهْدُوا الأَعْمٰى ، وَ أَعِينُوا المَظْلُومَ (طب. والديلمي عن وحشي بن حرب)

RE. 298/6 (*Seteftahûne ba'dî medâyine izâmen*) "Benden sonra siz büyük şehirler fethedeceksiniz."

Hakikaten Hz.Ömer zamanında başladı fütûhat. Orta Asya'ya,

---

64 Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XXII, s.138, no:367; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.323, no:3467; Vahşi ibn-i Harb RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.VIII, s.120, no:12940; *Kenzü'l-Ummâl*, c.IX, s.283, no:25446; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XIII, s.254, no:13050.

Afrika'ya yayıldı, Bizans'a ve Anadolu'nun bugünkü Doğu Anadolu mıntıkasına kadar geldi, Kafkasya'ya dayandı fütûhat.

"Büyük şehirler alacaksınız. (*Ve tettahizûne fî'l-esvâkı mecâlise*) "O büyük şehirler, sizin bu Mekke, Medîne gibi küçücük şehirlere benzemez —o zaman tabi küçük oraları, bunlar büyük şehirler— siz onların çarşı pazarında oturacaksınız; böyle kalabalık meclisler kuracaksınız, yolların kenarlarına oturacaksınız.

Böyle yolda, çarşıda, pazarda oturmanın adabı vardır. Oturuyorsanız, yapılacak işler neler? Bak burada bildiriyor Peygamber Efendimiz:

(*Feizâ kâne zâlike*) "Böyle bir durum olduğu zaman, (*feruddü's-selâm*) size birisi, "*Es-selâmü aleyküm!*" dediği zaman, selâmını iade ediniz, selâma karşılık veriniz.

(*Ve guddù min ebsârikum*) "Gözlerinize sahip olun, kapatın gözlerinizi." Ne demek gözlerinize sahip olun? Çarşı pazar olduğu için kadın geçer, genç delikanlı geçer, başka çoluk çocuk geçer filan; "Gözlerinizi gelip geçene dikip, bakmayın! Bakıp da günaha girmeyin. Gözlerinize sahip olun. Gözlerinizi kapayın.

(*Vehdü'l-a'mâ*) "Kör kimse olursa yardım edin!" Gel buradan yol bu taraf filan diye elinden tutun, yardım edin!

(*Ve eînu'l-mazlûme*) "Mazluma da yardım eyleyin!" Yâni, orada çarşı pazarda baktınız birisi dövülüyor, sövülüyor, aldatılıyor, kandırılıyor, dolandırılıyor, neyse zulme uğruyor; o zaman yardım edin!

Bunlar çarşı pazarda oturmanın adabındandır. Bir insan böyle sandalyeyi çıkartıp, dükkânın önüne oturdu mu, gelen geçenin selâmına karşılık verecek. Gelen geçene bakmayacak, nâmahreme bakmayacak, gözüne sahip olacak. Âmâ, ihtiyaç sahibi kimse filan geçerse, onlara yardım edecek. Bir kimse zulme uğrarsa, mazlumu koruyacak, kurtaracak.

j. Çeşitli Kimselerin Yönetici Olması

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[65]

سَتَكُونُ أُمَرَاءُ فَتَعْرِفُونَ وَتُنْكِرُونَ ، فَمَنْ عَرَفَ بَرِىءَ ، وَمَنْ أَنْكَرَ سَلِمَ ؛

وَلَكِنْ مَنْ رَضِيَ وَتَابَعَ . قَالُوا : أَفَلاَ نُقَاتِلُهُمْ ؟ قَالَ : لاَ ، مَا صَلَّوْا

(م. د. عن أم سلمة)

RE. 298/7 (*Setekûnü umerâu feta'rifûne ve tünkirûne*) "İleri de başbuğlar, hükümdarlar, emirler olacak, başınıza geçecek." Peygamber Efendimiz yine idareye ait şeylerden bahsediyor. (*Feta'rifûne ve tünkirûn*) "Bu emirler, bu başbuğlar bazen sizin hoşunuza giden şeyler yapacaklar, yâni iyi şeyler, sàlih ameller işleyecekler; bazen de kötü işler yapacaklar, nahoş şeyler... Bazen hoş iyi şeyler, bazen nahoş şeyler yapacaklar.

(*Femen arafa berie, ve men enkere selime*) "Kim ma'ruf, iyi şey yaparsa, yâni, iyi iş yaparsa; o berî' olur. Yâni azaba müstehâk olmaz, cezadan kurtulur, nifaktan kurtulur."

Burada tabii şöyle yâni, o hükümdarlar, o başa geçen insanlar yalan yanlış işler yaptığı zaman, siz emr-i ma'ruf nehy-i münker yaparsanız, onların yanlış yaptığı şeyi söylerseniz, hatalarını böyle güzelce açıklarsanız, o zaman nifaktan, yaltakçılıktan, dalkavukluktan berî' olursunuz ve sâlim olursunuz. "Eğer gücünüz yetmediği takdirde, içinizden böyle inkâr ederseniz, o zaman bu da selâmette olmanıza yeterli olur." yâni, cezadan kurtulmuş olursunuz.

(*Ve lâkin men radıye*) "Ama, kim onların o yaptığı, iyi-kötü,

---

[65] Müslim, *Sahih*, c.IX, s.400, no:3445; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.XII, s.377, no:4133: Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.VI, s.302, no:26619; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XXIII, s.330, no:760; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.XII, s.414, no:6980; Ebû Avâne, *Müsned*, c.IV, s.418, no:7162; Tayâlisî, *Müsned*, c.III, s.172, no:1700; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.XV, s.71, no:38451; İshak ibn-i Râhaveyh, *Müsned*, c.IV, s.127, no:80; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.367, no:6295; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.XV, s.71, no:38451; Ümm-ü Seleme RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VI, s.76, no:14904; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.256, no:13056.

hoş-nahoş şeylere gönül hoşluğu gösterirse, memnun ve râzı olursa, (*ve tâbea*) onlara uyarsa, onların sözlerine uyarsa; o zaman berî' olmaz yâni, kurtulmaz, selâmette olmaz, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin cezasına müstahak olur."

(*Kàlû: Efelâ nukàtiluhüm*) Ashab-ı kiram dediler ki, "Onlarla çarpışmayalım mı, savaşmayalım mı? (*Kàle: Lâ, mâ sallû*) Hayır, çarpışmayın; (*mâ sallû*) namaz kıldıkları sürece..." Yâni, o hükümdarlar namaz kıldıkları müddetçe, onlarla çarpışmayın!" diye Peygamber Efendimiz buyurdu.

Demek ki, müslümanın adabındandır ki, bir kötü bir şey gördüğü zaman, emr-i ma'ruf, nehy-i münker yapacak. Yâni, hakkı söyleyecek, çekinmeden "Bu doğru değildir, böyle yapmayın!" filan diye söyleyecek. Onu yapamazsa içinden, "Yâ Rabbi! Ben bu işe râzı değilim; ama ses çıkartamıyorum, ne yapayım adam zorba!" diyecek "zalim" diyecek "başıma bir zarar gelir" diyecek, içten râzı olmazsa ne âlâ...

Fakat dalkavukluk yaparsa, ona tâbi olursa, o zaman felaket... Demek ki Müslüman'ın adabı, Müslümanlığın gereği kötü bir şeyi gördüğü zaman emr-i ma'ruf nehy-i münker yapmak, nasihat çekmek... Onu yapamazsa içinden buğz etmek, istememek; ama dalkavukluk yok. Müdâhene yok, baş eğmek; alkışlamak yok. Öyle yaparsa, felâket...

k. Yöneticilerin Namazı Tehir Etmeleri

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[66]

سَتَكُونُ أُمَرَاءُ تَشْغَلُهُمْ أَشْيَاءُ ، يُؤَخِّرُونَ الصَّلاَةَ عَنْ وَقْتِهَا ، فَاجْعَلُوا

صَلاَتَكُمْ مَعَهُمْ تَطَوُّعًا (ه. عن عبادة بن الصامت)

---

[66] İbn-i Mâce, *Sünen*, c.IV, s.129, no:1247; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.314, no:22733; Ziyaü'l-Makdîsî. *el-Ehàdîsü'l-Muhtâre*, c.III, s.333, no:383; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.II, s.80, no:1822; İbn-i Sa'd, *Tabâkat*, c.VII, s.402; Ubâdetü'bnü Sâmit RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.642, no:20682; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.334, no:13246.

RE. 298/8 (*Setekûnü umerâü tüşkilühüm eşyâü, yuahhirûne's-salâte an vaktihâ, fec'alû salâteküm meahüm tetavvuan*) "İleri de hükümdarlar olacak, onları pek çok şeyler meşgul edecek. Umerâ diyor, emirler yâni, herhangi bir yerin reisleri, başkanları... Onları pek çok şeyler meşgul edecek, edecek de namazları tehir edecekler." Halbuki, namazı vaktinde kılmak en hayırlı amellerden olarak bildirilmiştir.

"Siz onlarla namaz kıldığınız zaman, onu nafile namaz gibi kılın. Yâni, ihtiyata riâyet edin; o namaz ya olmuştur, ya olmamıştır. Ondan sonra, nafile gibi yapın da bir kere daha kılın!" diye Peygamber Efendimiz bildiriyor.

l. Abbas Oğullarının Bayrak Açması

Birkaç hadis-i şerif daha kaldı sayfanın tamamlanması için, onları da okuyalım; bu istikbale ait hadis-i şerifler böyle devam ediyor:[67]

سَتَكُونُ لِوَلَدِ الْعَبَّاسِ رَايَةٌ ، مَنْ تَبِعَهَا رَشَدَ ، وَمَنْ خَلَفَهَا هَلَكَ ، وَلَنْ تَخْرُجَ مِنْ أَيْدِيهِمْ مَا أَقَامُوا الْحَقَّ (الديلمي عن عائشة)

RE. 298/9 (*Setekûnü li-veledi'l-abbâse râyetün*) "Abbas, Peygamber Efendimiz'in amcası; onun çocukları için bir bayrak olacak. (*Men tebiahâ reşede*) Yâni, onlar bir bayrak açacaklar, onların bir işi olacak. Kim bunlara tâbi olursa, doğru yolu bulmuştur. (*Ve men halefehâ heleke*) Onlara muhalefet eden helâk olacak, helâk olmuştur. (*Ve len tahruce min eydîhim mâ ekàmû'l-hak*) Bu bayraklar onların elinden düşmeyecek, hakkı tutup kaldırdıkları, hakka riâyet ettikleri müddetçe..."

---

[67] Hatîb-i Bağdâdî, *Tâli-i Telhîs-i Müteşâbih*, c.II, s.586, no:356; Hz. Aişe RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XI, s.1102, no:33422; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.267, no:13082.

Burada da Peygamber SAS Efendimiz, kaç sene önceden Abbasîlerin geleceğini haber veriyor.

m. Namaz Kılanın Ayıplanması

Son hadis-i şerif:[68]

سَتَكُونُ فِتْنَةٌ يُفَارِقُ الرَّجلُ فِيهَا أَخَاهُ وأَبَاهُ ، تَطِيرُ الْفِتْنَةُ فِي قُلُوبِ رِجَالٍ مِنْهُمْ إِلى يومِ الْقِيَامَةِ ، حَتّى يُعَيَّرَ الرَّجلُ فِيهَا بِصَلاَتِهِ ، كَمَا تُعَيَّرُ الزَّانِيَةُ بِزِنَاهَا (نعيم بن حماد في الفتن ، طب. عن ابن عمرو)

RE. 298/10 (*Setekûnü fitnetün yufâriku'r-racülü fîhâ ehâhû*) "Fitne çıkacak, adam o fitne esnasında kardeşini ve babasını terk edecek. Öyle fitneler, karışıklıklar olacak ki; baba evlat birbirinden, kardeş kardeşten ayrılacak. (*Tatîru fitnetu fî kulûbi ricâlin minhüm ilâ yevmi'l-kıyâmeti*) O fitne kıyamete kadar o adamların kalplerinde uçuşacak, (*hattâ yuayyerü'l-racülü fîhâ bi-salâtihî, kemâ tuayyeru'z-zâniyetü bi-zinâhâ*) ve kişi bu fitneler dolayısıyla namaz kıldığı için ayıplanacak, zina işleyenin zinasından ayıplanması gibi."

Allah-u Teàlâ Hazretleri cümlemizi bu fitnelerden, fesatlardan, kıyamet alametleri olan kötü hallerden hıfz eylesin... Şeytanın fitnesinden, kadınların fitnesinden, Deccal'in fitnesinden, ahir zamanın fitnelerinden halâs eylesin, hıfz u himâye eylesin...

Bir insan öldüğü zaman, kıyameti kopmuş demektir ama işte bu büyük alametleri de, kıyamet alametlerini de bilmek lâzım.

---

[68] Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.VII, s.598, no:12357; Abdullah ibn-i Amr ibnü'l-As RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XI, s.268, no:31133; Câmiü'l-Ehàdîs, c.XIII, s.267, no:13080.

Belki insan onlara erer. Ona göre nasıl hareket etmesi lâzım geldiğini ancak böyle hadis-i şerifleri dinleyenler, dini bilgisi olanlar bilir; öteki insanlar bilmezler.

Bugün kıyametin alametlerinin pek çoğu zahir olmuştur. Rasûlüllah SAS Efendimiz'in kıyamet ahvaline dair söylediği sözlerin çoğu zahir olmuştur. Çok korkulu olmak lâzım, tevbe etmek lâzım!

Hemen bugün yarın kıyamet kopacakmış gibi tevbe üzere hazırlıklı olmak lâzım. İnsanın böyle fitnelerden imanını koruyacak, kendisini emniyete alacak şekilde yaşaması lâzım. Dünyaya, dünyanın lezzetlerine, günahlarına dalmaması lâzım...

Allah-u Teàlâ Hazretleri cümlemize uyanıklık nasib eylesin...

Fâtiha-i şerîfe mea'l-besmele!

28. 06. 1991 - İskenderpaşa

08. İLERİDE OLACAK OLAYLAR

Eùzü bi'llâhi mine'ş-şeytâni'r-racîm.

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-àlemîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ rasûlinâ muhammedin ve âlihî ve sahbihî ve men tebiahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd-dîn...

Emmâ ba'dü, fa'lemû eyyühe'l-ihvân! Feinne efdale'l-kitâbi kitâbu'llàh, ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llàhu aleyhi ve selem, ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ, ve külle muhdesin bid'ah, ve külle bid'atin dalâleh, ve külle dalâletin ve sàhibehâ fi'n-nâr, ve bi's-senedi's-sahîhi'l-muttasıli ile'n-nebiyyi salla'llàhu aleyhi ve selleme ennehû kàl:

سَيَجِيءُ عَلَى أُمَّتِي زَمَانٌ، يَفِرُّونَ مِنْ عُلَمَائِهِمْ، فَيَبْتَلِيهِمُ اللهُ بِثَلاثِ بَلِيَّاتٍ: يَرْفَعُ اللهُ الْبَرَكَةَ مِنْ كَسْبِهِمْ، يُسَلِّطُهُمُ اللهُ أُمَرَاءَ الظَّالِمِينَ، يَخْرُجُونَ مِنْ قُبُورِهِمْ بِلاَ إِيمَانٍ.

(*Seyecîü alâ ümmetî zemânün yefirrûne min ulemâihim, feyebtelîhümu'llàhu bi-selâsi beliyyât: Yerfau'llàhu'l-berekete min kesbihim, yüsallutuhümu'llàhu umerâe'z-zàlimîn, ve yahrucûne min kubûrihim bilâ îmân.*)

Muhterem cemaat-i müslimin!

Ahmed Ziyâüddîn-i Gümüşhanevî Hazretleri'nin *Râmûzü'l-Ehàdîs*'ini okumaya devam ediyoruz.

Derse başlamadan önce evvelen ve bizzat Peygamberimiz Muhammed-i Mustafa SAS Efendimiz'in mübarek ruhu için; cümle enbiyânın, evliyânın, asfiyânın; Peygamber Efendimiz'in ashabının, etbaının, cümle sâdât ve meşâyıhımızın ve hassaten

eserin müellifi Gümüşhaneli Ahmed Ziyâüddîn Efendi Hocamız'ın ve onun hocalarının, talebelerinin, yakınlarının ruhları için; bu eserin içindeki hadis-i şeriflerin bize kadar gelmesinde emeği geçmiş olan ulemânın ve ruvâtın ruhları için; ve uzaktan yakından bu hadis-i şerifleri dinlemeye gelen siz kardeşlerimizin cümle geçmişlerinin ruhları için, bir Fâtiha, üç İhlâs-ı Şerif kıraat edip, hediye eyleyelim:

....

a. Ümmetin Alimlerden Kaçması

Geçen hafta 298. sayfayı bitirmiştik... Bugün 299. sayfaya başlıyoruz. Sayfanın başında Hocamız Rh. A, kendi el yazısıyla bir hadis-i şerif yazmış ki, eserin metninde yok; ama madem o yazmış, ben de size okuyuvereyim!

Kurşun kalemle onun tarafından yazılmış olan yazıya göre, şöyle buyurmuş Peygamber SAS Efendimiz:

سَيَجِيءُ عَلَى أُمَّتِي زَمَانٌ ، يَفِرُّونَ مِنْ عُلَمَائِهِمْ ، فَيَبْتَلِيهُمُ اللهُ بِثَلاَثِ بَلِيَّاتٍ: يَرْفَعُ اللهُ الْبَرَكَةَ مِنْ كَسْبِهِمْ ، يُسَلِّطُهُمُ اللهُ أُمَرَاءَ الظَّالِمِينَ ، يَخْرُجُونَ مِنْ قُبُورِهِمْ بِلاَ إِيمَانٍ .

(*Seyecîu alâ ümmetî zemânün*) "Benim ümmetimin üzerine bir zaman gelecek ki, (*yefirrûne min ulemâihim*) alimlerinden kaçacaklar." Yâni, "O alimleri seven, ilmi seven, o ilmin peşinde koşan, ilmin kadrini, kıymetini bilen benim ümmetim, bir zaman gelecek ulemasından kaçar hale düşecek. Kadrini kıymetini bilmez, firar edecek; firar eder hale gelecek." Ne olur? (*Feyebtelîhümu'llàhu bi-selâsi beliyyât*) "Bunun üzerine Allah-u Teàlâ da onları üç belâ ile müptela kılacak:

1. Birincisi: (*Yerfau'llàhu'l-berekete min kesbihim*)

kazançlarından Allah bereketini alacak. Kazanacaklar; on bin, yirmi bin, otuz bin, kırk bin, elli bin; hooop gidivermiş para. Gene muhtaç, gene oradan borç alıyor, gene oradan sıkıntı, gene burada sıkıntı, evde bet yok bereket yok; kesblerinde bir bereket kalmayacak.

2. İkincisi: (*Yüsallutuhümu'llàhu umerâe'z-zàlimîn*) Allah onlara zalim emirler musallat kılacak.

3. (*Yahrucûne min kubûrihim bilâ îmân.*) Kabirlerinden imansız kalkacaklar."

Allah cümlemizi hıfz eylesin... Çok kötü üç ceza... Kesbinden, kazancından bereketin kalkması, zalimlerin ona musallat kılınması, kabrinden imansız kalkmak... Üç kötü şey...

Hocamız niçin yazmış bunu? İlmin, ulemanın kadri kıymeti bilinsin diye. İlim, ışıktır. İnsan karanlık yolda gideceği yolu bilmez, ışık olursa nereye basacağını bilir, ne tarafa gideceğini bilir, ayağı takılmadan selâmetle varacağı yere varır. İlim böyle, bir alet... Bu alet olmadı mı, insan karanlıkta bazen kaş yapayım derken göz çıkartır. Hayırlı bir şey yapayım derken, günahlı bir iş yapar veyahut hayrı bulamaz bir türlü... Uğraşır, didinir hayrı bulamaz.

Onun için bu hadis-i şeriften, buraya kurşun kalemle yazılmış bu hatıra hadis-i şeriften bize çıkan pay, hisse, ders: İlmin kadr ü kıymetini bilmek, ulemânın kadr ü kıymetini bilmek... İlim, irfan sahibi insanların çevresine koşuşmak, onlarla dostluk, ahbaplık etmek, aile bağları kurmak, gidip ziyaret etmek, konuşmak, görüşmek... Onlarla haşır neşir olmak. İlim öğrenmek, cahil kalmamak, cahillikten yakayı kurtarmak.

Şimdi 299. sayfanın hadislerini okumaya devam edeceğiz. Bu sayfanın da bütün hadis-i şerifleri *setekûnü* kelimesiyle başlıyor. "olacak" diye... Peygamber SAS Efendimiz'in kendi zamanı mâlûm, zaman-ı saadettir, asr-ı saadettir, saadet asrıdır. Onun gibi asır dünya ne gördü, ne görecek. Öyle bir zat-ı muhteremi ne gördü, ne görecek. Çünkü mümkün değil... Seyyidi'l-evvelîne ve'l-

ahirîn... Asrı da öyle bir mübarek asır…

İlk önce sıkıntılar çekti ashab-ı kiram… Sıkıntılar neden çekilir? Dünya hayatı imtihan olduğu için çekilir. İnsan sıkıntı çeker, çeker, ondan sonra ecir alır. Hastalanır, ecir alır; sabrettiği takdirde… Cezanın veyahut bu sıkıntının, bu derdin, o hastalığın nereden geldiğini bilir,

“—Bunu Mevlâm böyle takdir eylemiş, dünya hayatında her şey zaten imtihandır. İyiyle kötü birbirine karışıktır; sabredeyim...” diye sabrederse ecir alır.

Onun için:[69]

أَشَدُّ الْبَلاَيَا عَلَى الأَنْبِيَاءِ

(*Eşeddü'l-belâyâ ale'l-enbiyâ*) “Mihnetlerin, meşakkatlerin, beliyyelerin, sıkıntıların en çoğu, en kuvvetlisi, en büyüğü; en kuvvetli kullara, peygamberlere gelir.” Ondan sonra, Allah’ın evliyaullahına gelir. Ondan sonra sırasıyla, mertebe, mertebe o yüksek kullara gelir. Onlar da sabrederler, sabrederler,

---

[69] Muhtelif lafızlarla: İbn-i Mâce, *Sünen*, c.XII, s.30, no:4013; Buhàrî, *Edebü'l-Müfred*, c.I, s.179, no:510; Hàkim, *Müstedrek*, c.I, s.99, no:119; Ebû Ya’lâ, *Müsned*, c.II, s.312, no:1045; Taberî, *Tehzîbü'l-Âsâr*, c.V, s.460, no:2476; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.142, no:9774; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.372, no:6325; Ebû Saîd el-Hudrî RA’dan.

Tirmizî, *Sünen*, c.VIII, s.417, no:2322; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.172, no:1481; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.VII, s.160, no:2900; Hàkim, *Müstedrek*, c.III, s.386, no:5463; Dârimî, *Sünen*, c.II, s.412, no:2783; Ebû Ya’lâ, *Müsned*, c.II, s.143, no:830; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.352, no:7481; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.III, s.26; Bezzâr, *Müsned*, c.I, s.205, no:1159; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.29, no:215; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.78, no:146; Tahàvî, *Müşkilü'l-Âsâr*, c.V, s.189, no:1832; Sa’d ibn-i Ebî Vakkas RA’dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.VI, s.369, no:27124; Hàkim, *Müstedrek*, c.IV, s.448, no:8231; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XXIV, s.244, no:626; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.142, no:9776; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.352, no:7482; İshak ibn-i Râhaveyh, *Müsned*, c.V, s.259, no:2413; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.I, s.212, no:808; Ebû Ubeyde ibn-i Huzeyfe, halası Fatıma bint-i Yemân RA’dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.III, s.12, no:3740; *Kenzü'l-Ummâl*, c.III, s.326, no:6778-6784; *Keşfü'l-Hafâ,* c.I, s.130, no:371; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.IV, s.420, no:3468-3473.

sabrederler; ecirleri daha da yüksek olur.

İnsanın derecesinin yükselmesinin birkaç sebebi var. Sebeplerden birisi sabır... Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin takdirine tahammül etmek, sabretmek, feza' ve ceda' göstermemek, feryad u figân etmemek, yaka paça yırtmamak, isyan ve itiraz etmemek.

Çünkü, kim yapıyor şu kâinattaki işleri? Kim tanzim ediyor bu olayları? Bu hadiseler nereden oluyor? Fâil-i hakîkî kim? Allah-u Teàlâ Hazretleri... Eğer Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin izni, ruhsatı olmasa, takdir etmese, mümkün mü bir çöp yerinden kıpırdanabilir mi, bir yaprak yerinden kıpırdanabilir mi, mümkün değil! O halde sabret, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nden gelen şeye sabır ve tahammülle muamele eyle...

Şimdi, asr-ı saadette sıkıntı çektiler; ama sonra rahata erdiler, elleri genişledi. Fakat Peygamber SAS Efendimiz ileriye ait bilgiler veriyor ümmetine... Neden? Şefkatinden dolayı... "Ümmetim, ileride şöyle olacak şöyle yapın!" Hani, şefkatli bir baba, şefkatli bir anne evlâdını nasıl nasihatle böyle hayata hazırlamaya çalışırsa, Rasûlüllah SAS Efendimiz de ümmetini hazırlıyor.

Mi'rac'a çıkmış, "Ümmetimi isterim ya Rabbi, ümmetimi isterim ya Rabbi!" diye ümmetini unutmamış. Her yerde daima bizim için hayır dua ve hayır niyet ile şey yapmış. Onun için Allah-u Teàlâ Hazretleri, Tevbe Suresi'nin son ayet-i kerimesinde methediyor Rasûlünü bize:

لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِنْ أَنفُسِكُمْ عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ حَرِيصٌ عَلَيْكُمْ
بِالْمُؤْمِنِينَ رَءُوفٌ رَحِيمٌ (التبوة)

(*Lekad câeküm rasûlin min enfüsiküm*) "Sizin aranızdan, sizin cinsinizden, içinizden Allah-u Teàlâ Hazretleri size bir peygamber gönderdi. Size öyle bir peygamber geldi ki; (*azîzun aleyhi mâ anittüm*) size sıkıntı veren şeyler ona çok ağır gelir, üzülür

ümmetime bir hal gelmesin diye. Üzüntü sıkıntı duyar, şefkatle, şefkat kanatlarını böyle germiş, üzerinize titrer sevgi ve şefkatle. (*Harîsun aleyküm*) Size karşı *harîs*tir. Nasıl ki böyle tavuk civcivlerini korur kollarsa, nasıl bir anne yavrularını koruyup kollarsa, öyle size karşı haristir, sizi sever ve kollamağa çalışır.

(*Bi'l-mü'minîne raûfun rahîm*) Mü'minlere karşı çok merhametli ve çok re'fetlidir." Mübalağa sigasıyla ve kendi esmâ-ı hüsnâsından iki sıfatı veriyor Rasûlüllah SAS Efendimiz'e... Allah-u Teàlâ Hazretleri nedir? Raûf'tur... Allah-u Teàlâ Hazretleri nasıldır? Rahîm'dir... Esmâ-i Hüsnâ'sı var ya... Esmâ-i Hüsnâsı'ndan iki ismi taltifen, —ne kadar büyük şeref— Rasûlüllah SAS Efendimiz için kullanıyor o ayet-i kerimede...

(*Bi'l-mü'minîne raûfun rahîm*) "Mü'minlere karşı fevkalâde şefkatli, fevkalâde yumuşak kalpli, hassas bir peygamber geldi." diye bildiriliyor.

Onun için, Peygamber SAS Efendimiz istikbale ait şeyleri bildirmiş.

Peygamber SAS Efendimiz istikbale ait şeyleri bilir mi? İstikbale ait şeyleri bazen sen bile biliyorsun. Ertesi gün olacak şeyi bazen rüyanda göstermiyor mu Allah? Sen bile biliyorsun, o Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin en sevgili kulu, *Seyyidü'l-evvelîne e'l-àhirîn*... Allah-u Teàlâ Hazretleri ona cenneti göstermiş, cehennemi göstermiş, Mi'rac'ı nasib etmiş, Cebràil AS'ın bir adım daha gitse yanacağı mahallerden daha ötelere geçirmiş; (*fekâne kàbe kavseyni ev ednâ*) makamına erdirmiş, cemâl-i bâ-kemâlini bî kem ü keyf müşahede şerefiyle hayattayken taltif eylemiş.

O zat-ı muhtereme Allah-u Teàlâ Hazretleri gelmişin, geleceğin esrarını açmaz mı? Neler söylüyor, bakın! Vefatından sonra, ahirete irtihalinden sonra olacak neleri söylüyor.

b. Fâsık Emirler

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[70]

سَتَكُونُ عَلَيْكُمْ أُمَرَاءُ مِنْ بَعْدِي، يَأْمُرُونَكُمْ بِمَا لاَ تَعْرِفُونَ، وَيَعْمَلُونَ بِمَا تُنْكِرُونَ، فَلَيْسَ أُولَئِكَ عَلَيْكُمْ بِأَئِمَّةٍ (طب. عن عبادة)

RE. 299/1 (S*etekûnü aleyküm umerâü min ba'di*) "Benden sonra sizin başınızda ümerâ olacak, emirler olacak." *Emir*, Arapça'da komutan mânâsına... Yâni, kendisinde emir ve komuta bulunan, bir insan topluluğunun başına geçip de onlara hükmeden kimse demek. Biz şimdi emir deyince asker anlarız; ama vali de emirdir Arapça'ya göre. Çünkü, emir verme salâhiyetine sahiptir. Kaymakam da öyledir, asker de öyledir.

"Sizin başınıza böyle valiler, idareciler gelecek diye Peygamber Efendimiz bildiriyor. (*Min ba'dî*) Benden sonra... (*Ye'murûneküm bimâ lâ ta'rifûn*) Size bazı şeyler emredecekler; örfte olmayan, şer-i şerîfe uygun olmayan şeyler emredecekler. (*Ve ya'melûne bimâ tünkirûn*) Münker olan şeyleri, şer-i şerîfin kerih gördüğü, kötü gördüğü şeyleri işleyecekler, münkerâtı işleyecekler. (*Feleyse ülâike aleyküm bi-eimmetin*) Onlar sizin aslında idarecileriniz değildir."

c. Hz. Osman'ın Tarafında Olun!

Diğer hadis-i şerif:[71]

---

[70] *Mecmaü'z-Zevâid*, c.V, s.410, no:9152; Ubâdetü'bnü Sâmit RA'dan.
Kenzü'l-Ummâl, c.VI, s.107, no:14883; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XIII, s.256, no:13057.

[71] Hàkim, *Müstedrek*, c.III, s.105, no:4541; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.IX, s.175, no:9457; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VI, s.363, no:32049; Ebû Hüreyre RA'dan.
Kenzü'l-Ummâl, c.XI, s.880, no:32862; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.266, no:13079.

سَتَكُونُ فِتْنَةٌ وَاخْتِلافٌ، قَالُوا: فَمَا تَأْمُرُنَا ؟ قَالَ: عَلَيْكُمْ بِالأَمِيرِ

وَأَصْحَابِهِ، وَإِشَارَ إِلَى عُثْمَان (ك. عن ابي هريرة)

RE. 299/2 (*Setekûnü fitnetün va'htilâfun*) İleride yine, Peygamber Efendimiz buyuruyor ki, "Yakın bir zamanda" demek, vefatından sonra olacak hadiseler. Şimdi Arapça'da istikbali bildirmek için iki imkân var. Birisi; pek çok imkânlar var da lisana ait, kelimenin başına gelen takılardan... Se harfi, sin harfi gelirse yakın istikbali gösterir. *Sevfe* edatı gelirse, uzak istikbali gösterir. Burada *setekûne* diyor, olacak; yakında olma... Bu yakınlık ifade eden *sin* ile zikredilmiş. (*Setekûnu fitnetün*) "Yâni, bir fitne olacak ileride, yakın bir zamanda bir fitne olacak, şiddet olacak, harb olacak. (*Va'htilâfun*) Çekişme, ihtilaf olacak ümmet arasında.

(*Kàlu: Femâ te'mürunâ?*) "Bize o durumda, ne yapmamızı emredersin ey Allah'ın Rasûlü?" *Yâ Rasûla'llah* metinde yok, ama hitap Rasûlüllah Efendimiz'e... Yâni, biz o duruma erişirsek, onların arasında bulunursak ne yapmalıyız? Bize ne emredersin ya Rasûlallah!" diyor. Bakalım, dinleyelim. Böyle fitneler ve ihtilaflar çıktığı zaman, çekişmeler çıktığı zaman ne yapmak lazımmış?

(*Kàle: Aleykum bi'l-emîri ve ashàbihî, ve eşâre ilâ usmân*) "O zaman Osman-ı Zinnûreyn Efendimizi göstermiş, size demiş şu emiri ve onun etrafındaki arkadaşları tavsiye ederim."

Bakın Rasûlüllah'ın şeyine, nasıl istikbale ait hadiseyi bildiriyor. Biliyorsunuz, Hz. Osman RA'ın hilâfeti zamanında ihtilaflar çıktı. Peygamber SAS Efendimiz'in o cömert, iki kızına damat olmuş olan o Osman-ı Zinnûreyn RA, biliyorsunuz Kur'an okurken şehid edildi de gitti. Kur'an-ı Kerim'in üstüne damladı

kanları.

"—İşte o ihtilaflı zamanlarda zamanın idarecisine uyun!" demiyor da, "Size şu mâlûm komutana, şu başkana ve onun arkadaşlarına itaat etmenizi tavsiye ederim!" diyor.

Elif-lâm'la zikretmiş, *bi'l-emîr* diyor ve işaret ettiği şahıs da Hz. Osman tarafıymış. Yâni bak, o zamandan ileride Hz. Osman'ın başına gelecek hadiseleri biliyor da ashabına:

"—Sakın bu melek gibi hayâ timsali olan sahabemin karşısına çıkmayın, onun tarafını tutun! Onun karşısına çıkanlar iyi durumda değildir." diye bir işaret vermiş oluyor.

d. Zâlim Emirler

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[72]

سَتَكُونُ أَئِمَّةٌ مِنْ بَعْدِي ، يَقُولُونَ فَلاَ يُرَدُّ عَلَيْهِمْ قَوْلُهُمْ ، يَتَقَاحَمُونَ فِي النَّارِ كَمَا تَقَاحَمُ الْقِرَدَةُ (ع. طب. كر. عن معاوية)

RE. 299/3 (*Setekûnü eimmetün min ba'dî*) "Benden sonra imamlar olacak."

İmam da başkan demek yine, önder demek... Bir cemaatin önüne geçip de, onları sevk ve idare eden kimseye *imam* derler. Cami imamı da en önde duruyor, cemaati idare ediyor. Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin huzurunda, cemaatin önünde bulunduğu için, ona da imam denmiş. Ama Arapça'da imam dendi mi, cami

---

[72] Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XIX, s.393, no:925; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.V, s.279, no:5311; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.XIII, s.307, no:7382; Ebü'ş-Şeyh el-Isfahânî, *Emsâl fi'l-Hadîs*, c.I, s.319, no:271; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.IV, s.104; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.LIX, s.169; Muaviye ibn-i Ebû Süfyan RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VI, s.108, no:14884; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.255, no:13053.

imamından başka bir şey anlaşılır. Yâni, bir topluluğun başkanı, lideri, önderi, onları sevk ve idare eden, yöneten kimse hatıra gelir.

(*Setekûnu eimmetün min ba'dî*) "Benden sonra böyle başkanlar, idareciler olacak. (*Yekùlûn, felâ yüreddü aleyhim kavlühüm*) Bazı sözler söyleyecekler. Hatırlarına gelen, istedikleri sözleri, 'Şer-i şerîfe uygun mu, değil mi?' diye düşünmeden, paldır küldür söyleyecekler.

"—Allah-u Teàlâ Hazretleri benim bu söylediğim sözden hoşnut olur mu, râzı olur mu?" diye bir kontrol, düşünce ve saire yok...

(*Felâ yüreddü aleyhim kavlühüm*) "Kimse karşılarına çıkıp da, sözlerini kendilerine geri çeviremeyecek, cevaplandıramayacak."

Neden? Adam zàlim, eli kılıçlı, zorba; müslümanların başına geçmiş. Hele bir karşısına çık da, bir söz söyle bakalım! Onlara söz tevcih edilemeyecek, sözüne karşılık verilemeyecek.

Böyle bir idarecinin akıbeti ne olacak acaba? (*Yetekàhamûne fi'n-nâr*) "Bunlar cehenneme böyle kendilerini atarcasına, saldırırcasına girecekler, hızlı bir şekilde girecekler. (*Kemâ tekahhame'l-kıradetü*) Maymunların hızlı hızlı saldırıp girdiği gibi..."

Demek ki buradan çıkan ders nedir? İnsan bir şeyin başında, başkanlığında bulunursa; hak sözü söylemeli, öyle zorbalık etmemeli! Öyle yapan kimseler, zorbalık eden kimseler; sözünün karşısında durulmayan, karşısındakine laf söylettirmeyen, "Höt!" deyip susturan kimseler ehl-i cehennem olacak. Bu hadis-i şeriften o çıkıyor.

Hakikaten de, Peygamber Efendimiz'in hayatından sonra, yakın tarihinde bunlar hep tarihi hadise olarak oldu.

e. Karanlık Gece Parçaları Gibi Fitnelerin Olması

Diğer hadis-i şerifte, yine buyuruyor ki Peygamber

Efendimiz:[73]

سَتَكُونُ بَعْدِي فِتَنٌ، كَقِطَعِ اللَّيْلِ الْمُظْلِمِ، يُصْبِحُ الرَّجُلُ مؤمنا وَيُمْسِي كَافِرًا، ويُمْسِي مؤمنا ويُصْبِحُ كَافِرًا. قيل: كَيْفَ نَصْنَعُ؟ قَالَ: ادْخُلُوا بُيُوتَكُمْ وَأَخْمِلُوا ذِكْرَكُمْ. قيل: أَرَأَيْتَ إِنْ دَخَلَ عَلَى أَحَدِنَا بَيْتَهُ، قَالَ: لِيُمْسِكْ بِيَدِهِ، وَلْيَكُنْ عَبْدَ اللهِ الْمَقْتُولَ، وَلاَ يَكُنْ عَبْدَ اللهِ الْقَاتِلَ! فَإِنَّ الرَّجُلَ يَكُونُ فِي فِيهِ الْإِسْلاَمِ، فَيَأْكُلُ مَالَ أَخِيهِ، وَيَسْفِكُ دَمَهُ، وَيَعْصِي رَبَّهُ، وَيَكْفُرُ بِخَالِقِهِ، فَتَجِبُ لَهُ النَّارَ (طب. عن جندب البجلي)

RE. 299/4 (*Setekûnu ba'dî fitenin kekıtai'l-leyli'l-muzlim*) "İleride, yakın istikbalde bazı fitneler olacak. Nasıl? (*Kekıtai'l-leyli'l-müzlim*) Karanlık gece parçaları gibi." Yâni, gecenin akşama yakın vakti gibi değil. Sabaha yakın zamanı, ortalık biraz aydınlandığı zaman gibi filan değil; kapkara...

Hani insan bazen bastığı yeri göremez. Ben bir kere bizim köye gittim. Çarşıdan teyzemin evine varıncaya kadar hiç bir yeri görmeden, el yordamıyla gittim. Biz böyle el-hamdü lillâh şehirde yaşıyoruz, elektrikler şıkır şıkır her yeri aydınlatıyor. Ondan sonra hiç sıkıntı çekmeden istediğimiz yere gidiyoruz.

Ama köylerde, biraz böyle mehtap olmadı mı, mehtapsız bir gecede burnunun ucu görünmüyor. Yâni, bastığım yer taş mıdır, çukur mudur, kuyu mudur, tepe midir; hiç bir şey anlamadan

---

[73] Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.II, s.177, no:1724; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.III, s.92, no:1523; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VII, s.485, no:37430; Cündeb ibn-i Süfyan RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XI, s.222, no:30997; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.X, s.41, no:9049.

sanki böyle; a'mâ bir insanmışım gibi gittim.

İşte karanlık geceler, gece parçaları gibi fitneler olacak. O kadar böyle kötü... Kötülüğü nereden? (*Yüsbihu'l-raculü fîhî mü'minen ve yümsî kâfirâ*) "Sabaha kişi mü'min olacak çıkacak, sabahleyin iman ehli bir kimse olarak sabahlayacak; (*ve yümsî kâfiren*) akşama imanı yok, gitti. Akşama kâfir olarak akşamlayacak." Yâni, gündüz ki faaliyetleri esnasında ne söz söylediyse, ne hatalı iş yaptıysa, ne gibi densizliklerde bulunduysa; akşama kâfir oldu, iman uçtu gitti... (*Ve yümsî mü'minen ve yusbihu kâfiren*) Yahut akşama mü'min olarak akşamlayacak da, sabaha imanı gitmiş olacak, kâfir olacak."

Çok tehlikeli bir zaman... Bunda tabii birkaç işaret var. Bir kere zamanın kötülüğü… Yâni, zaman öyle kötü bir zaman ki, mü'min bir kimseyi alıyor, kâfir safına atıyor. Yâni, ne gibi fitneler dolaşıyor, ne gibi sözler söyleniyorsa, insan o yangından kendini kurtaramıyor da, iman kendisinden gidiyor, kâfir oluyor. Allah hıfz eylesin imanımızı...

اللهم يا ولي الإسلام، مسكنا بالإسلام، حتى نلقاك به!

(*Allàhümme yâ veliyye'l-islâm, messiknâ bi'l-islâm, hattâ nelkàke bih*) "Ey İslâm'ın sahibi Mevlâmız, Rabbimiz! Bizi sana mü'min olarak kavuşmak nimetine erdir! Elimizden imanımızı alma!"

Ahir nefeste ol kelime-i tayyibe-i münciye ki, buyurun:

أَشْهَدُ أَنْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ .

"*Eşhedü en lâ ilâhe illa'llàh, ve eşhedü enne muhammeden abdühû ve rasûlüh"* [Şahitlik ederim ki, Allah'tan başka ilâh yoktur; ve şahitlik ederim ki, Muhammed SAS Allah'ın kulu ve rasûlüdür.] diyerek emaneti teslim etmeyi cümlemize nasib eyle…

Ashab-ı kiram tabii yine üzüldüler, korktular. (*Kìle: Keyfe nasna'*) “Nasıl yapalım yâ Rasûlallah?” denildi. “Böyle korkunç bir fitneli zamanda, böyle korkunç bir asırda, insanın imanını muhafaza edemediği, akşamdan sabaha, sabahtan akşama kadar; bir yarım gün bile imanını muhafaza edemediği zamanda ne yapalım ya Rasûlallah?” diye Peygamber Efendimiz'e soruldu birisi tarafından.

(*Kàle*) Peygamber SAS Efendimiz cevaben şöyle buyurdu:

(*Udhulû büyûteküm*) “Evlerinize girin! (*Ve ahmilû zikreküm*) Namınızı, şöhretinizi indirin! Namınız, nişanınız olmasın, ortaya atılmayın! Böyle şöhretli, tanınmış, parmakla gösterilen, adı anılan, alkış tutulan, şöhrete sahip bir kimse olmayın! Evinizin içine çekilin, kenarda kıyıda kalmayı tercih edin!”

(*Kìle: Eraeyte in duhile alâ ehadinâ beytehû*) “Peki, evimize girdik yâ Rasûlallah; o fitneyi yapan, çıkartan o kötü insanlar, şerliler evimize de gelirlerse? Evimizden içeri girerlerse, o zaman ne yapalım?”

(*Kàle: Liyümsik bi-yedihî, ve liyekün abda'llàhi'l-maktûle ve lâ yekûn abda'llàhi'l-kàtil*) “Elini tutsun, Allah'ın öldürülen kulu olsun; öldüren kulu olmasın!”

(*Feinne'r-racüle fî fihi'l-islâm*) “Çünkü kişinin ağzında İslâm olur; (*feye'külü mâle ehîhi*) ama müslüman kardeşinin malını yutar, alır, çalar, çırpar, yutar, yer; (*ve yesfiku demühû*) ve onun kanını heder eder, döker. (*Ve ya'sî rabbehû*) Rabbi'ne böylece àsî olur, (*ve yekfur bi-hàlikıhî*) ve kendi yaradanına, hàlikına küfreder; (*ve tecibu lehü'l-nâr*) sonunda cehennem kendisine vacib olur.”

Yâni, bu nedir? (*Hâzâ fî fitenin tekûnü beyne'l-müslimîn*) “Bu müslümanlar arasında olan bir ihtilafta, müslümanın takınması gereken tavırdır.” Evine çekilecek, evine birisi gelirse bile öldüren olmayacak, öldürülen olmaya râzı olacak. O kadar yâni pasif duracak.

Bu neyi hatırlatıyor bize? Âdem AS'ın iki oğlu vardı: Hàbil ve

Kàbil... Kur'an-ı Kerim'de de kendilerinden bahsedilir:

إِذْ قَرَّبَا قُرْبَانًا فَتُقُبِّلَ مِنْ أَحَدِهِمَا وَلَمْ يُتَقَبَّلْ مِنَ الْآخَرِ قَالَ لَأَقْتُلَنَّكَ

قَالَ إِنَّمَا يَتَقَبَّلُ اللّٰهُ مِنَ الْمُتَّقِينَ (المائدة:٢٧)

(*İz karrabâ kurbânen*) "Bunlar kurban takdim ettiler. (*Fetukibbile min ehadihimâ ve lem yutakabbel mine'l-àhar*) Birisini kabul eyledi Allah-u Teàlâ Hazretleri; ötekisinin ameli hatalı, kusurlu, niyet bozuk, vs. olduğundan kabul etmedi."

O zaman kabul edilmeyen kıskandı. Kabul edilen kardeşi olduğu halde; (*kàle leaktülennek*) "Muhakkak öldüreceğim seni!" dedi.

(*Kàle innemâ yetekabbelü'llàhu mine'l-müttakîn*) "Allah-u Teàlâ Hazretleri, ancak halis niyetle yapılan ibadeti kabul eder. Öyle bozuk niyetle, riya ile, ihlâssızlıkla yapılan amelleri kabul etmez." (Maide, 5/27) Kalp tertemiz olacak. Sırf Allah rızası için yapılacak, Allah sırf kendisi için yapılan ameli kabul eder. Şirk koşulursa, ihlâstan uzaklaşılırsa, riya olursa kabul etmez. Kabul etmedi...

Yâhu onun ne kabahati var, kusur sende! Sen kusur ettin de Allah senin amelini kabul etmedi. O zaman öteki kardeşin cevabı, Kur'an-ı Kerim'de anlatıldığına göre, ne kadar ibretli bir cevap. Diyor ki:

لَئِنْ بَسَطْتَ إِلَيَّ يَدَكَ لِتَقْتُلَنِي مَا أَنَا بِبَاسِطٍ يَدِيَ إِلَيْكَ لِأَقْتُلَكَ

بِبَاسِطٍ يَدِيَ إِلَيْكَ لِأَقْتُلَكَ إِنِّي أَخَافُ اللّٰهَ رَبَّ الْعَالَمِينَ (المائدة:٢٨)

(*Lein besatte ileyye yedeke li-taktulenî mâ ene bi-bâsıtin yediye ileyke li-aktulek*) "Sen beni öldürmek için eline bana uzatsan, ben sana karşılık vermek için, seni öldürmek için elimi uzatmam!

(*İnnî ehàfu'llàhe rabbe'l-àlemîn*) Ben àlemlerin Rabbi olan Allah'tan korkarım." (Maide, 5/28) dedi.

Kardeş çünkü, Âdem AS'ın iki oğlu.

Şimdi buradan bir şey daha hatırıma geldi, biz geçtiğimiz yıllarda buna benzer kardeş kavgaları gördük mü memleketimizde? Gördük... Bak, müslümanlara fırsat ver de, müslümanlar hadisleri öğretsinler. Ulema, hocalar müslümanlara hadisleri öğretsinler. Din, ne kadar güzel yol gösteriyor. Bak, kardeşle kardeşin arasını nasıl ıslah ediyor dinimiz. Ne kadar güzel:

"—Sen öldüren olma; ölen olmağa râzı ol, öldüren olma!" diyor.

Böyle olsaydı, o karışıklıklar çıkar mıydı memleketimizde? Bu zihniyet bu terbiye alınmış olsaydı... Onun için bizim dinimiz, her zaman söyledim, her zaman söylüyorum; biz dinimizden uzaklaştıkça canavarlaşırız. Dinimizden uzaklaştık mı hayvanlardan beter oluruz. Kurtlardan beter oluruz. Kurtlar, hem kuzuyu yer, hem birbirlerini yer.

Bizim köyden birisi Mamak'ta askerlik yapıyormuş. Nöbet tuttuğu yer ıssız, kar yağmış. Öbür taraftan kurtlar hücum ediyor.

"—Birden bir de baktım ki, bir sürü kurt uğuldayarak üstüme hücuma başladılar. Tüfeği ancak doğrultabildim." diyor.

Bir patlatmış kurtların arasına; bir tanesi yaralanmış, düşmüş. Yaralanan da kurt, ötekiler de kurt… Hemen onun başına çökmüşler, başlamışlar onu yemeğe. Neden? Kurt bu... Kurt, kendi cinsini de parçalar. Yâni başka hayvanlar öyle yapmaz; ama kurt, kendi cinsini de parçalar.

Biz dinimizden, imanımızdan uzaklaştık mı, kurtlardan da beter oluruz. Kurtların da kabahati yok, o da Allah'ın bir mahlûku; kurtlardan da beter oluruz biz. Bizim her şeyimiz, her türlü sermayemiz, her türlü izzetimiz, nimetimiz; dinimizdir. Bizi dinimizden ayırdın mı, biz dinimizden ayrıldık mı, dinimizin terbiyesi görmedik mi; hırsızlık yaparız, rüşvet alırız, adam döveriz, hırsa kapılırız, ırza tamah ederiz... her türlü kötülük, imansızlıktan olur. Başka türlü bir şey...

"—Vicdan terbiyesi yapılırsa, vicdanlar güzel terbiye olursa, insan kültürlü yetişirse yapmaz bunları."

Sen bunu külahıma anlat benim. Kaç tane tahsilli insan gördük. Bütün anarşistler hep üniversitelerin içinden çıktı. Profesörlerin içinden çıkmadı mı? Biz bizeyiz işte, hepimizin gözü önünde cereyan etti hadiseler. Kültür laf... Vicdan da laf... İrfan da laf... Hepsi laf... İman olacak insanda... İman oldu mu, Allah korkusu oldu mu;[74]

---

[74] İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VII, s.106, no:34552; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.I, s.470, no:742-744; Hünnâd ibn-i Seriy, ez-Zühd, c.I, s.286, no:497; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXXIII, s.179; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.270, no:3258; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.100, no:116; Zeyd ibn-i Hàlid el-Cühenî RA'dan.

Ebü'ş-Şeyh el-Isfahânî, *Emsâl fi'l-Hadîs*, c.I, s.294, no:252; Ebü'd-Derdâ RA'dan.

İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.LI, s.240; Ukbe ibn-i Âmir RA'dan.

رَأْسُ الْحِكْمَةِ مَخَافَةُ اللهِ (الحكيم ، وابن لال عن ابن مسعود)

(*Re'sü'l-hikmeti mehàfetu'llàh*) [Hikmetin başı Allah korkusudur.] Allah'tan korkmak insanı insan yapar.

İman olmadı mı, kulpunu bulur, çaresini bulur, muhakkak bir atlatacak, aldatacak tarafı bulur. Polisleri de aldatır, müfettişi de atlatır; herkesi atlatır. Bütün emniyet kuvvetlerini aldatır, gene yapacağını yapar.

İman oldu mu, her şey olur. İman sahibi oldu mu bir insan, insan değil melek olur, meleklerden de üstün seviyeye çıkar. Onun için, bizim memleketin iyiliğini istemeyenler, bizi imanımızdan ayırmak istiyorlar. Kim istemiyor? Fransa'nın vekillerinden birisi galiba, parlamentoda eline Kur'an-ı Kerim'i almış, göstermiş; Fransız milletvekillerine. Diyor ki:

"—Siz Cezayir ile harp ediyorsunuz ya, yenmek için; Cezayir'i istila edeceksiniz, sömüreceksiniz orayı... Yenemezsiniz."

Neden?

"—Müslüman onlar..."

İngiltere Hindistan'a hakim olmuş, sömürüyor. Koca kıtaya, dört yüz, beş yüz milyonluk kıtayı sömürüyor. Her türlü imkânı var. Orada kışkırtıyor mahsustan, bir mezhep çıkartıyor ortaya, diyor ki:

"—Cihada bu devirde lüzum yok!"

Esas prensibi, cihadın olmayışı... Neden? Rahat edecek, güzel sömürecek, hiç kimse bir şey demeyecek orada. Onun için, "Boş verin, cihad yapmayın, bu devirde cihada lüzum yok!" diyor.

İngiliz başbakanlarından birisi parlamentoda,

"—Bu müslümanları bu dinlerinden ayırmadıktan sonra onlara tahakküm edemezsiniz." diye söylemiştir.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.267, no:5873 ve c.XV, s.1367, no:43587, 43595; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.333, no:1350; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.56, no:12550.

Hepsi bilirler, çok iyi bilirler. Onun için, onlar bizi dinimizden, imanımızdan ayırmaya çalışırlar. Neden? E, güçlü kuvvetli bir hasmı ister mi? Kim ister? Yâni, dövüşeceği pehlivanın veya karşısındaki hasmının zayıf olmasını ister herkes… Türkiye'nin kuvvetli olmasını istemez.

Yunanistan bizim kuvvetli olmamızı ister mi? İstemez... Bizim sanayi bakımından kalkınmamızı hangi devlet ister? İleri, müreffeh bir memleket olmamızı kimse istemez. Onun için, onlar uğraşacaklar.

Pekiyi, onların uğraşması normal, düşman düşmanlığını yapacak. Peki sen, senin baban, deden, dedenin dedesi Türk'tü, müslümandı; sen niye uğraşıyorsun müslümanlarla? Sen niye müslümanları dinlerinden, imanlarından ayırmaya çalışan o kâfirlere yardakçı oluyorsun? Niye milli bütünlüğü, milli kültürü zedeliyorsun? Niye bizi dinimizden, imanımızdan ayırıp da bizi insanlıktan çıkartıyorsun?

"—E, o da yapıyor işte, o da cahillikten yapıyor!"

O zaman sen yapma, o zaman sen kendi evlâdını, kendi karını, kendi ailenin içindeki fertleri ve kendi şahsını iyi eğit, iyi terbiye et, imanına sahip ol! Çünkü, bir taraftan milli mesele, bir taraftan dinî mesele, bir taraftan uhrevî mesele...

Yâni, sen iman sahibi olmazsan, ahireti kaybediyorsun. Ahireti kaybedip, dünyayı da kazanamıyorsun. Dünya da gidiyor, memleket de elden gidiyor.

Bir zamanlar taa Belgradlara, taa Viyanalara kadar bizimmiş, taa Atlas Okyanusu'na kadar bizimmiş, taa Hint Okyanusu'na kadar bizimmiş, taa Hazar Denizi'ne kadar bizimmiş... Şimdi ne oldu?

"—Efendim, bir ara almıştık, şimdi çıktık!"

Çok rahat içimiz, vicdanımız; hiç içimizde bir endişe yok… Ya orada o çiğnenen ırzlar, namuslar, yağmalanan mallar, dayak yiyen insanlar, öldürülenler, asılanlar, kesilenler, harbe girenler... Feryatlarını duymadın, burada rahat rahat yiyorsun, oturuyorsun

aşağıya. Oraları senin memleketin değil mi? Altı asır, yedi asır senin memleketin olarak bulunmuştu, gitti... E, demek Türkiye de gitse elinden,

"—Eh, ne yapalım, biz Orta Asya'dan gelmiştik." diyeceksin.

Öyle şey olur mu?

Onun için, senin ve benim imanım bizim her şeyimizdir. Biz imanlı olursak, dünyamız da mâmur olur, ahiretimiz de mâmur olur. İnsanlığa da faydamız dokunur. Müslüman olduk mu, Avrupa'da bizden fayda görür. Ama aptallar anlamıyorlar, müslüman bir Türkiye istemiyorlar.

Bizim şimdi işçilerimizin hepsi iyi müslüman olsaydı Almanya'da; Almanya güllük gülistanlık olurdu. Avrupa müslüman olsaydı, rahat ederdi. Farkında değiller, nimetleri tepiyorlar; akılları ermediği için...

Bizim müslüman olmamız dünya için de iyidir, çünkü biz onlar gibi zulmetmeyiz. Biz onlar gibi sömüremeyiz. Sömürmemişiz de sömüremeyiz de... Bizim vicdanımız el vermez. Biz mazlumun yanında yer alırız. Hakkımıza razı oluruz. Kimseye kötülük yapmak istemeyiz. Allah'tan korkarız biz... Onlar, bir ormanı yangına verirler, çıkan zencileri beri taraftan makineli tüfekle tararlar. Hiç korkmazlar... Bizim tarihimizde böyle bir şey görülmemiştir. Biz el kaldıranı kat'iyyen yakmayız, vurmayız, kırmayız, öldürmeyiz.

Müslümanların gerilemesiyle dünya çok şeyler kaybetmiştir. Kıyametin kopması, müslümanların onlar tarafından çelmelenip, gerilemesinden dolayı olacak.

Evet, şimdi bütün bu sözleri nerden çıkardık? Hadis-i şerifteki tavsiyeden çıkardık. Bak Peygamber Efendimiz, müslümanlar arasında ihtilaf oldu mu, ne diyor? "Çekiliver kenara!" diyor. "Evine gir!" diyor. "Varsın namın, nişanın olmasın!" diyor. Neden? Allah mükâfatı verecek, burada namın, nişanın olmaz; ahirette sultan olursun.

"—Evime gelirse?"

“—Evine gelirse, sen onu öldürmeye kalkma!” diyor gene...

Yâni, biraz garip gibi görünüyor; ama tabii bu nedir? Zaten o adam kolay kolay gelmez eve... Müslümanın izzet ve ikramını gösteriyor. Yâni bir müslümana bir kusur, bir bahane bulup da insan silah çekip, öldüremeyecek. Halbuki eve tecavüz etti mi, eve tecavüz meşrû müdafaayı gerektirir. Yâni, müdafaayı meşrulaştırır. Senin kapından içeriye birisi girdi mi, “Artık kapımdan içeri girdiler, haneye tecavüz ettiler.” denir. Ama bak, orada bile müsaade etmiyor dinimiz.

Neden? “Kardeş, kardeşliğini bilsin! Müslümanlık azizdir, önemlidir. Bir bahane bulup da, öteki kardeşinin kanını dökmeyi kendisine caiz görmesin müslüman!” diye, bak orada da geri durmayı tavsiye ediyor.

Biz öyle mi yaptık? Geçtiğimiz devrede o partili o partiliye, öteki partili beriki partiliye, o zümre beriki zümreye kızdı. Kızdığı için, “Bunun katli caizdir, bunu öldürmek lazımdır, şu şöyledir, bu böyledir… Çek tabancayı, çek makinalıyı, at bombayı, dinamiti…” dediler, öyle yaptılar.

Yeni yeni öğreniyoruz dinimizin inceliklerini… El-hamdü lillâh, hadis-i şeriflerde Peygamber Efendimiz her şeyi bildirmiş. “Müslüman kardeşin gelse, seni öldürmeye kalksa, sen onu öldürme!” diye tavsiye ediyor.

Müslümanlar arasında bu kadar yumuşakken, kâfirler için böyle değil bu! Burada açıklıyor, diyor ki:

هذا تكون بين المسلمين ، وأما الكفار ، فلا يجيد الإستسلام لهم.

(*Hàzà tekûnü beyne’l-müslimîn*) “Müslümanlar arasında durum böyledir. (*Ve emme’l-küffâr, felâ yecîdü’l-istislâmu lehüm*) Onlara öyle teslim oluvermek yok.”

Kâfir gelmiş, indir silahını, teslim ol; asarsa assın, keserse kessin… Yook! Öyle şey yok. Bir insan memleketini korumak için, malını korumak için, ırzını haysiyetini korumak için çarpışsa,

ölürse şehiddir.

Nasıl? Meselâ sen, buradan [İstanbul'dan] kalktın, Ankara'ya gidiyorsun. Bolu Dağı'nda geceleyin, silahlı üç kişi çıktı karşına:

"—Ver malını!" dedi.

Ne gelir senin aklına?

"—Canım daha önemli, malımı veririm, kurtulurum."

Vermezsen, uğraşsan, çarpışsan; ölürsen, şehidsin. Hadis-i şerifte öyle bildiriliyor. Yol kesicinin tehdidine pabuç bırakmak yok. Yâni, düşman istila ederse memleketi, öyle teslim olmak yok. Bir tek ocak kalıncaya kadar teslim olmak yok.

Müslüman müslümana bir şey yapmaması, müslümanların aralarındaki şefkatten dolayı. Kâfire o müsamaha yok. Onlar hiç boşuna heveslenmesinler.

f. Fitnelerde Şam'ı Tavsiye Etmeleri

Diğer hadis-i şerif. Peygamber SAS Efendimiz buyurdular ki:[75]

سَتَكُونُ فِتَنٌ ، قِيلَ: يَا رَسُولَ اللهِ ، فَمَا تَأْمُرُنَا ؟ قَالَ: عَلَيْكُمْ بِالشَّامِ

(ت. حسن صحيح ، وتمام ، وابن عساكر عن بهز ابن حكيم عن أبيه عن جده)

RE. 299/5 (*Setekûnü fitenün*) "Bir zaman gelecek, fitneler olacak!"

(*Kîle: Yâ rasûla'llah, femâ te'mürunâ*) "Pekiyi, o fitneler çıkarsa biz ne yapalım yâ Rasûlallah?" diye sordular. (*Kàle: Aleyküm bi'ş-şâm*) "Size Şam'ı tavsiye ederim." dedi. Yâni "Bir

---

[75] Lafız farkıyla: Tirmizî, *Sünen*, c.VIII, s.153, no:2143; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.258, no:6044; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.XV, s.78, no:38475; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.I, s.84; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XII, s.504, no:35038; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.263, no:13071.

karışıklık, ihtilaf çıktığı zaman, diyâr-ı Şâm'ı size tavsiye ederim, oraya gitmenizi tavsiye ederim." dedi.

Şam'ın çok izzet ü ikramı vardır İslâm nazarında, müslümanların gönlünde... Şam deyince biz *Dimaşk* denilen, *Damascus* denilen şehri anlarız. Ama Araplar'ın Şam dedikleri, Arap Yarımadası'nın şimalindeki münbit topraklardır. Yâni, Suriye ve Irak'a ait o yeşil ovalar, topraklar; onlar Şam diye adlandırılır. Şam'ın merkezlerinden birisi *Dimaşk*'tır. Bizim bugün Şam dediğimiz, Suriye'nin başşehridir? Şam diyoruz. Suriye'nin başşehri Dimaşk'tır veyahut *Damascus*'tur.

Şam'ı tavsiye etmiş Peygamber SAS Efendimiz. Kıyamet hep bu çevrede kopacakmış ve müslümanların da geçen haftaki hadis-i şeriflerde okuduğumuza göre; barınak ve sığınağı olacak Şam. Şam mıntıkası, müslümanların barınağı ve sığınağı olacak o kıyamet dehşetlerinde, fitnelerinde.

Deccal'in fitnesinde, müslümanların sığınağı Kudüs olacakmış. İleri de bir hadis-i şerifte kaydediyor. Ye'cüc ve Me'cüc fitnesinde Tur Dağı olacakmış. Müslümanlar Tur Dağı'na kadar çekilecekler, Ye'cüc ve Me'cüc, bütün yeryüzünü istilâ edecek.

g. Hadislerin İncelenmesi

Hz. Ali Efendimiz'den rivâyet edildiğine göre, Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[76]

سَتَكُونُ عَلَيَّ رُوَاةٌ ، يَرْوُونَ الحَدِيثَ ، فَأَعْرِضُوهُ عَلَى الْقُرْآنِ ، فإن

وَافَقَتِ الْقُرْآنَ فَخُذُوهَا ، وَإِلاَّ فَدَعُوهَا (كر. عن علي)

RE. 299/6 (*Setekûnü aleyye ruvâtun yervûne'l-hadîs. fea'ridùhu ale'l-kur'an, fein vàfakati'l-kur'ane fehuzûhâ, ve illâ fedeùh*â)

(*Setekûnü aleyye ruvâtun*) "Benden hadis rivâyet eden

---

[76] İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.LV, s.77, no:11617; Hz. Ali RA'dan.

insanlar çıkacak ileride” diyor Peygamber Efendimiz. Peygamber Efendimiz’in sözlerine, mâlûm *hadis-i şerif* diyoruz, *ehàdîs-i şerîfe* diyoruz. Bunlar tabii, Peygamber Efendimiz’den duyan şahıslar tarafından daha sonraki şahıslara nakledilmiş. Onun zamanında yaşayanlar, kendi gördükleri şahıslara nakletmişler. Onlar daha sonrakilere... Hepsinin böyle isimleri vardır. Bir hadisi ilk önce kim duymuş, o kime nakletmiş, o kime nakletmiş; buna *rivâyet zinciri* derler.

“—Ben Ali’den işittim, Ali Veli’den işitmiş, Veli Hasan’dan işitmiş, Hasan Ahmed’den duymuş, Ahmed Ebû Hüreyre’nin şöyle dediğini nakletti…” diye her hadisin başında vardır.

Bizim bu son devirde yazılan hadis kitaplarında, sadece kaynağı gösterilmek suretiyle, o uzun isimler atlanmıştır. Sadece ilk dinleyen şahıs ismi konulmuştur, ötekiler atlanmıştır. Ama asıl hadis kitaplarında hepsi vardır. Çok sağlam tutmuştur ulemamız.

“—Benden bazı kimseler hadis rivâyet edecek.” diyor Peygamber SAS Efendimiz. “Onlar benden hadis rivâyet ettikleri zaman siz ne yapacaksınız? (*Fea’rudûhu ale’l-kur’an*) Nakledilen sözü, Kur’an-ı Kerim’e vurun, Kur’an-ı Kerim’in ölçüsüne, terazisine koyun, o teraziyle bir tartın bakalım. Kur’an-ı Kerim’in ölçülerine verdiği emirlere, yasaklara uygun istikamette ise o zaman kabul edin, aksi istikamette ise onu bırakın!”

Demek ki, esas ölçümüz nedir? Kur’an-ı Kerim... Kur’an-ı Kerim, el-hamdü lillâh,

إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا الذِّكْرَ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ (الحجر: ٩)

(*İnnâ nahnü nezzelne’z-zikre ve innâ lehû lehàfizùn*) Emr-i ilâhîsi, va’d-i ilâhîsi mucebince, bir harfi değişmeden bize kadar gelmiştir. Sapasağlam gelmiştir. Neden?

Böyle buyuruyor Allah-u Teàlâ Hazretleri: (*İnnâ*) “Muhakkak biz, (*nahnu nezzelne’z-zikre*) Kur’an-ı Kerim’i biz indirdik. (*Ve innâ lehû lehàfizùn*) Biz onu muhakkak muhafaza edeceğiz,

koruyacağız; bozulma vs. bahis konusu olamaz.” (Hicr, 15/9)

Hatta, Rasûlüllah’a hitaben buyruluyor ki, Şuara Suresi’nin sonunda:

وَلَوْ تَقَوَّلَ عَلَيْنَا بَعْضَ الْاَقَاوِيلِ . لَأَخَذْنَا مِنْهُ بِالْيَمِينِ . ثُمَّ لَقَطَعْنَا

مِنْهُ الْوَتِينَ (الحاقة: ٤٤-٤٦)

(*Ve lev tekavvele aleynâ ba’de’l-akàvil. Leehaznâ minhü bi’l-yemîn. Sümme lekata’nâ minhü’l-vetîn*) “Eğer bizim vahyetmediğimiz bir sözü, bize isnad ederek söyleyivermiş olsaydı bu peygamber; Rasûlüllah eğer Allah’ın kendisine vahyettiğinden gayri bir şey kendisi katacak olsaydı, —haşa, sümme haşa, öyle bir şey bahis konusu değil ama— mutlaka onu kudretimizle yakalardık, sonra onun şah damarını kopartırdık.” (Hakka, 45/44-46) buyuruyor.

Yâni, “Allah böyle buyurdu deyiverip de yalandan bir şeyler söylemiş olsaydı, ona müsaade etmezdik.” diyor. Allah-u Teàlâ Hazretleri onu ifade ediyor bu ayet-i kerimede. Yâni, Kur’an-ı Kerim’i tağyîre kimsenin gücü yetmemiştir, yetmeyecek de... Ona müsaade yok.

Hatta, nazîre yazmaya bile güçleri yetmedi. Kur’an-ı Kerim meydan okudu hepsine:

وَإِنْ كُنتُمْ فِى رَيْبٍ مِمَّا نَزَّلْنَا عَلٰى عَبْدِنَا فَاْتُوا بِسُورَةٍ مِنْ مِثْلِهِ ،

وَادْعُوا شُهَدَاءَكُمْ مِنْ دُونِ اللهِ إِنْ كُنتُمْ صَادِقِينَ (البقرة: ٢٣)

(*Ve in küntüm fî raybin mimmâ nezzelnâ alâ abdinâ*) “Eğer kulumuzun üzerine indirdiğimizden bir şekkiniz, tereddüdünüz varsa, tereddüt içinde iseniz; (*fe’tû bi-sûretin min mislihî*) ona indirilen sûrelerden bir sûrenin benzerini siz getirin, siz indirin, siz ortaya koyun! (*Ve’d’ù şühedâeküm min dûni’llâh*) Allah’tan

gayrı şahitlerinizi çağırın! (*İn küntüm sàdıkîn.*) Eğer sözünüzde sàdık, eğer gerçekten bir hakîkî fikirle hareket ediyorsanız, çağırın bakalım, bir sûre ortaya koymaya çalışın!" (Bakara, 2/23) buyruldu.

"—Hadi bakalım, şair sözü diyorsunuz, mecnun sözü diyorsunuz, Hz. Peygamber'in kendisinin söylediğini iddia ediyorsunuz bu Kur'an ayetlerini. Hadi bakalım, bunların bir tanesini siz yapın!" diye meydan okudu.

Müşriklerin hiç biri, Kur'an-ı Kerim'e benzer bir söz ortaya koyamadılar. Allah kelâmı çünkü...

قُلْ لَئِنِ اجْتَمَعَتِ الْاِنْسُ وَالْجِنُّ عَلٰى اَنْ يَأْتُوا بِمِثْلِ هٰذَا الْقُرْآنِ لَا يَأْتُونَ بِمِثْلِهِ وَلَوْ كَانَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ ظَهِيراً (الإسرا:٨٨)

(*Kul leini'ctemeati'l-insü ve'l-cinnü alâ en ye'tû bi-misli hâze'l-kur'âni lâ ye'tûne bi-mislihî velev kâne ba'duhüm liba'din zahîrâ*) [De ki: And olsun, bu Kur'an'ın bir benzerini ortaya koymak üzere insanlar ve cinler bir araya gelseler, birbirlerine destek de olsalar, onun benzerini ortaya getiremezler.] (İsrâ, 17/88) Onlar hepsi sırt sırta verseler, omuz omuza dayansalar, uğraşsalar, didinseler; mümkün değil ortaya koymaları…

Allah'ın mahfuz kitabı. O zaman, hadis-i şerifleri de o Allah'ın kitabına, o teraziye koyarız, onunla tartarız. Ona uygun olan hadis-i şerifler tamamdır. Olmayanlar, demek ki Rasûlüllah'tan değildir, uydurulmuştur. Bir yalancı, "Ben bunu Rasûlüllah'tan duydum." demiştir.

Bu ikaz üzerine, hadis alimleri çok dikkatli davranmışlar. Bir kimse bir söz söyleyince:

"—Sen kimden duydun, nasılsın, neyin nesisin? Bu adam kim, güvenilir bir insan mı? Güvenilir bir insansa, hafızası sağlam mı? Sözleri karıştırıyor mu, karıştırmıyor mu? Titiz mi, takvâ ehli mi?"

Birisi bir zatın hadis-i şerif rivayet ettiğini duymuş. "Gideyim, o şahıstan hadis yazayım!" diye uzun seyahatlere çıkmış, o zatın memleketine gelmiş.

Şimdi böyle kitaplarda kolayca bulduğumuz bu hadisler, öyle toplandı. Diyar diyar, diyar diyar dolaşarak, seyahatler yapılarak… Ankara'da meselâ, farz edelim bir şahıs var, Peygamber Efendimiz'den duyduğu hadisleri söylüyor diye birisinden duyunca, buradan kalkıp Ankara'ya gidiyordu insanlar. Oradan yazıyordu, imzasını alıyordu, ondan müsaade alıyordu. Ondan sonra, o hadis-i şerifi kendisi de rivâyet ediyordu. Öyle sağlam bir uygulama ile nakllediliyordu.

O adama gitmiş. Sormuş, tarlada demişler. Tarlaya gidiyor, bakıyor ki, hayvanı kaçmış o hadis rivâyet edecek şahsın... Torbayı böyle tutuyor, gel gel, gel gel diye hayvana, torbanın içini sallayarak; saman veya arpa varmış gibi. Hayvan da tabii torbanın sallandığını görünce, yemek yiyeceğim diye, kaçtığı yerden yavaş yavaş geliyor torbanın yanına… Gelince de dizgininden yakalıyor, torbayı koyuyor kenara.

Hadis almak için gelen şahıs, hemen dönmüş geri gitmiş.

"—Bu hayvanı böyle aldatan adam, hadis rivâyet etmeye uygun bir insan değildir." demiş.

Hayvanı aldatıyor çünkü… Yemi verseydi, yedirseydi; o zaman makbul olacaktı... Öyle titiz davranmışlar, işte bu ikazlar üzerine...

İşte bu okuduğumuz hadis-i şerifler böyle titizce toplanmıştır, kaydedilmiştir. Onun için, dersten önce ruhlarına Fatihalar hediye ediyoruz, medyûn-u şükrânız. Onların o titiz çalışmaları olmasaydı, biz Rasûlüllah'ın bu hadis-i şeriflerinin kaç tanesine sahip olabilirdik? Allah cümlesinden râzı olsun. Şefaatlerine nail etsin cümlemizi.

h. Fitne Zamanında İmanın Korunması

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[77]

سَتَكُونُ فِتَنٌ يُصْبِحُ الرَّجُلُ فِيهَا مُؤْمِنًا ، وَيُمْسِي كَافِرًا ؛ إِلاَّ مَنْ أَحْيَاهُ اللهُ بِالْعِلْمِ (طب. عن أبي أمامة)

RE. 199/7 (*Setekûnü fitenün yusbihu'l-raculü fîhà mü'minen ve yümsî kâfiren, illâ men ahyahullàhu bi'l-ilm*)

Deminki hadislere benziyor; ama sonu çok mühim, sonundaki mânâ mühim: "İleride fitneler olacak" buyurmuş Peygamber Efendimiz, fitneler olacak. *Fitenün,* fitneler demek. Bu fitneler, bu karışıklıklar, bu kargaşalıklar içinde kişi mü'min olarak sabahlayacak, akşama kâfir olacak." *Neùzü bi'llâh* (*illâ men ahyâhu'llàhu bi'l-ilm*) müstesnası var, herkes böyle olmayacak; mü'min olarak kalabilecek bazı kimseler.

Kimler? (*men*) "O kimseler ki (*ahyâhu'llàhu*) Allah onu diri kılmıştır, canlı kılmıştır; (*bi'l-ilmi*) ilim ile..." demek ki ilim sahipleri, irfan sahipleri fitnelerin aslını bilecek, kapılmayacak. Böyle hadis-i şerifleri okuyor tabii. İlim,

Bak şu hadis-i şerifleri okumasaydık, kıyameti bilmeyecektik, kıyamet alâmetlerini bilmeyecektik… Mehdî'yi bilmeyecektik, Ye'cüc'ü Me'cüc'ü bilmeyecektik. Olan, olmuş, olacak hadiseleri bilmeyecektik. İlimle biliyor insan.

Demek ki, Allah insanı ilimle diri kıldı mı... Bak bu ifade de çok güzel: (*illâ men ahyahu'llàhu bi'l-ilm*) "İlimle diri kıldığı kimseler müstesna…" diyor. Demek ki cahiller ölü gibi. Cahiller ölü gibi, alimler diri… Demek ki ilim insanı diriltiyor,

---

[77] İbn-i Mâce, *Sünen*, c.XI, s.447, no:3944; Dârimî, *Sünen*, c.I, s.109, no:338; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.VIII, s.233, no:7926; Ruyânî, *Müsned*, c.III, s.361, no:1184; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad,* c.VI, s.384, no:3422; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.LXIII, s.136; Ebû Ümâme RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XI, s.125, no:30880; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.263, no:13072.

canlandırıyor; cehalet ölülük. Çünkü zararı karı bilir, Allah'ın rızasının yolunu anlar da ona göre hareket eder.

O halde bütün bundan gene bize çıkan ders nedir? İlim öğreneceğiz. Tatbik etmek niyetiyle, besmeleyi çekip ilim öğreneceğiz.

"—Benim mesleğim kasaplık..."

Ne olursan ol,

"—Ben hamallık yapıyorum..."

Ne yaparsan yap... Akşamları evinde elektrik var mı?

"—Var."

"—Gözün görüyor mu?"

"—Görüyor."

"—Okuma yazma biliyor musun?"

"—Bilmiyorum."

"—Oğlun biliyor mu?"

"—Biliyor."

"—O zaman oğlun okusun, sen dinle!"

Yâni, muhakkak al bir kitap...

"—Kitap alacak param yok."

Ödünç al. Kütüphaneler ahaliye kitap veriyor. İşte bak şurada Millet Kütüphanesi var. İade servisi var, evlere ödünç kitap veriyor. Okumak için roman alıyorlar kütüphanelerden. Alıyor, okuyor, iade ediyor iade servisinden. Sen de hayırlı ilim öğreten bir kitabı al, oku!

İnsan on sayfa okur, iki satır hatırında kalsa gene bir kârdır. Bir şeyi öğrense, onu tatbik etse, kârdır. Onun için ilim öğreneceğiz. Hepimiz öğreneceğiz, hiç istisnası yok… Üniversite hocası öğrenecek de, esnaf öğrenmeyecek diye bir şey yok. Hepimiz öğreneceğiz, öğrendiğimizi çoluk çocuğumuza da öğreteceğiz. Kurtuluş, bilerek yapılan, şuurlu yapılan amellerle olacak.

i. Mehdi'nin Özellikleri

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[78]

سَتَكُونُ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَ الرُّومِ أَرْبَعُ هُدَنٍ، يوم الرَّابِعَةُ عَلَى يَدِ رَجُلٍ مِنْ آلِ هارون، يَدُومُ سَبْعَ سِنِينَ، قيل: يَا رَسُولَ اللهِ، مَنْ إِمَامُ النَّاسِ يَوْمَئِذٍ ؟ قَالَ : مِنْ وَلَدِ ابْنِ أَرْبَعِينَ سَنَةٍ ، كَأَنَّ وَجْهَهُ كَوْكَبٌ دُرِّيٌّ، فِي خَدِّهِ الأَيْمَنِ خَالٌ أَسْوَدٌ ، عَلَيْهِ عَبَاءَتَانِ قَطَوَانِيَّتَانِ، كَأَنَّهُ مِنْ رِجَالِ بَنِي إِسْرَائِيلَ، يَمْلِكُ عِشْرِينَ سَنَةً، يَسْتَخْرِجُ الْكُنُوزَ، وَيَفْتَحُ مَدَائِنَ الشِّرْكِ

(طب. عن أبي أمامة)

RE. 299/8 (*Setekûnu beyneküm ve beyne'r-rumi erbau hüden*) Yine sondan bir evvelki uzunca bir hadis-i şerif. "Sizinle Rumlar arasında dört musàlaha olacak, dört sulh devresi olacak." Rum sözü Araplar indinde umumî... Hıristiyanlar, Avrupalılar falan böyle; o taraf yâni. Sadece Yunanistan'da oturan insanlar mânâsına değil yâni... Hatta, bazen *benü'l-asfer* derler sarı ırk filan mânâsına. "Onlarla yâni, hristiyanlarla, gayr-i müslimler ile aranızda dört anlaşma olacak, müsàlaha olacak.

(*Yevmü'r-ràbiati alâ yedi racülün min âli hârun*) "Dördüncü gün, yâni o dört anlaşmadan sonraki durum, Hârun AS'ın soyundan bir adamın eline geçecek onların idaresi." Hârun AS mâlûm, kimdi? Mûsa AS'ın kardeşiydi. Demek ki, o sülâleden bir kimsenin eline geçecek onların idaresi. (*Yedûmu seb'a sinîn*) "Yedi sene sürecek onların idaresi."

---

[78] Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.II, s.410, no:1600; İbn-i Hacer, *Lisânü'l-Mîzân*, c.IV, s.383, no:1153; Ebû Ümâme RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XIV, s.327, no:38680; *Camiü'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.262, no:13067.

(*Kìle: Yâ rasûla'llàh, men imamü'n-nâsi yevme izin*) "O gün biz müslümanların, müslüman halkın önderi kim, onun başında kim olacak?" diye soruldu.

(*Kàle*) Buyurdular ki: (*Min veledî ibnu erbaîne seneten*) O zaman müslümanların başında, benim evlâdımdan kırk yaşlarında bir kimse olacak. (*Keenne vechehû kevkebin dürriyyün*) Sanki yüzü parlak yıldız gibi nurlu, pırıl pırıl parıldayacak. (*Fî haddehi'l-eymeni hàlün esved*) Sol yanağında siyah bir ben olacak, bir siyah nokta olacak. (*Aleyhi abàetani kutvâniyyetân*) Üzerinde iki tane kutvâniyye abası olacak. (*Keennehu min ricàli benî isràil*) Sanki o benî İsràil adamlarındanmış gibi olacak. (*Yemlekü işrîne seneh*) Yirmi sene hükmedecek. (*Yestahricu'l-künûze*) Kâbe'de saklı olan hazineleri çıkartacak, (*ve yeftehu medâine'ş-şirk*) ve şirk şehirlerini yâni, müşriklerin elinde bulunan şehirleri fethedecek."

Bu Mehdi'yi anlatıyor. Yâni, Peygamber *Aleyhi's-salâtü ve'l-selâm* Efendimiz, o ahir zamanda çıkacak olan Mehdi'nin durumunu bu hadis-i şerifte bize bildiriyor.

j. Fitne Zamanında Katil Olma!

Sonuncu hadis-i şerif:[79]

سَتَكُونُ أَحْدَاثٌ وَفِتْنَةٌ وَفُرْقَةٌ وَاخْتِلاَفٌ ، فَإِنِ اسْتَطَعْتَ أَنْ تَكُونَ الْمَقْتُولَ ، لاَ الْقَاتِلَ فَافْعَلْ (ك. عن خالد بن عرفطة)

[79] Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.292, no:22552; Hàkim, *Müstedrek*, c.III, s.316, no:5223; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.IV, s.189, no:4099; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VII, s.457, no:37197; İbn-i Ebi'd-Dünyâ, *el-Ukùbât*, c.I, s.189, no:290; İbn-i Esîr, *Üsdü'l-Gàbe*, c.I, s.308; İbn-i Amr eş-Şeybânî, *el-Âhad ve'l-Mesânî*, c.I, s.466, no:646; Buhàrî, *Târih-i Kebîr*, c.III, s.138, no:463; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.V, s.406, no:8566; Hàlid ibn-i Urfata RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.VII, s.590, no:12334; *Kenzü'l-Ummâl*, c.XI, s.184, no:30885; İbn-i Hacer, *Tahlîsu'l-Hayr*, c.IV, s.84, no:1810; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.1017, no:2022.

RE. 299/9 (*Setekûnü ahdâsün ve fitenün ve fırkatün va'htilâfun*) "Bir takım olaylar olacak, fitne olacak, ayrılık olacak, ihtilaf olacak." diyor Peygamber Efendimiz. (*Feinisteta'te entekûne'l maktûle le'l-kàtile fe'f'al*) "O fitneler, o tefrikalar, o ayrılıklar olduğu zaman müslümanlar arasında, gücün yeterse sen öldürülen ol da, öldüren, katil olma!" diye, burada da elini kana bulamamayı tavsiye ediyor Peygamber SAS Efendimiz.

Bu üç yüzüncü sayfada da böyle yarısına kadar kıyamete ait hadis-i şeriflerden ibaret bazı ibareler var. Ondan sonra, önümüzdeki hafta mevzu başka şeylere intikal edecek.

Şimdi bir insan bu şeyleri bilirse, başına gelirse, bu tavsiyelere uygun hareket eder. Allah-u Teàlâ Hazretleri bizi dünya ve ahiretin fitnelerinden mahfuz eylesin... O şerli, kötü zamanlara, fitneli zamanlara bırakmasın... Sulh ve sükûn içinde, asûde, rahat, tatlı, rızasına uygun bir ömür geçirip de böyle asude bir şekilde kendisine kavuşmayı nasib etsin...

رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ

(البقرة:٢٠١)

(*Rabbenâ âtinâ fî'd-dünyâ haseneten ve fî'l-âhireti haseneten ve kınâ azâbe'n-nâr.*) "Ey Rabbimiz, bize dünyada da iyilik ver, ahirette de iyilik ver ve bizi cehennem ateşi azabından koru!" (Bakara, 2/201) diye dua etmek, Kur'an-ı Kerim'de bize emrolunmuş.

Rabbimiz bize dünyada da, ahirette de iyilikler versin… Ama böyle şeyler olursa, yâni kazârâ rastlarsak… Şunu da söyleyeyim ki, zaman pek tatlı bir zaman değil. Yâni, dünya cadı kazanı gibi fokur fokur kaynayıp duruyor. Milletler, şöyle bir kibrit çaksan benzinin patlayacağı gibi birbirine hasım… Yunanistan bize hasım… Suriye, İsrail, Irak, İran, Ürdün, bilmem ne; herkes birbirine karşı hazır vaziyette, böyle bir işaret bekliyor. Bir kıvılcım olsa patlayacak gibi tehlikeli bir zamandayız. Buna göre ne yapmak lâzım?

Peygamber Efendimiz buyuruyor ki:[80]

بَادِرُوا بِالْأَعْمَالِ الصَّالِحَةِ (ه. ع. ق. عن جابر)

(*Bâdirû bi'l-a'mâli's-sàlihati*) "Sàlih amellere gayret edin!"

Ya ölüverirse?

Râbia-ı Adeviyye, bak kadın olduğu halde dermiş ki sabahleyin:

"—Bugün öleceksin, akşama çıkmayacaksın!" dermiş, kendisini öyle kandırırmış, akşama kadar iyi kulluk edermiş.

Akşama çıkınca da:

"—Haydi paçayı kurtardın, sabaha kadar öleceksin!" dermiş, sabaha kadar ibadet edermiş.

Hàtem-i Esam Hazretleri namaza durduğu zaman, kendi kendine dermiş ki:

"—Şu kıldığın namaz, en son namaz; artık bir daha namaz kılmaya gücün yetmeyecek. Arkanda Azrâil AS bekliyor, selâm verince canını alacak." dermiş.

Her namazı o duyguyla kılarmış. Yâni, sonuncu namazım artık diye. Hani, insan can havliyle sarılır da, içten dua eder. Farz edelim ki, —Allah göstermesin— öleceğini bilen insan, nasıl candan böyle tazarru ve niyaz eder.

Onun için, biz de hiç olmazsa, —Allah yetiştirmesin o fitnelere, fesatlara ama, öyle olmuş, olacakmış gibi bilerek— biraz sàlih amellere gayret edelim! Malımızı Allah yolunda harcayalım, zamanımızı Allah yolunda harcayalım! Gayretimizi Allah yolunda harcayalım.

---

[80] İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.343, no:1081; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.III, s.381, no:1856; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.171, no:5359; Kudàî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.421, no:724; Taberânî, el-*Ehàdîsü't-Tuvâl*, c.I, s.227, no:21; Beyhakî, *Fadàilü'l-Evkàt*, c.I, s.478, no:261, 262; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.IV, s.181, no:998; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXIV, s.457; Ebû Hüreyre RA'dan.

Bak bir kardeşimiz geldi:

"—Pırıl pırıl bir müessesemiz var! Şu kadar talebe yetiştirdik; şu kadarını hafızlığa ayırdık, şu kadarını da imam-hatip okuluna gönderdik. Şimdi yeni talebe alacağız. Çocuklarımız ateş gibi, gayet güzel yetişiyorlar. Ama çatımız akıyor, daha çatımızı kapayamadık." diyor.

Yâni, Kur'an kursunun üst tarafını, çatısını kapatacak; işte yüz altmış, yüz seksen lira bir paraya ihtiyaç varmış. Aslında bir babayiğit çıkar, tek başına bu hayrı yapar. Yâni orayı da kapatır. O altında Kur'an okundukça, ölse gitse bile defter-i a'mâline sevap yazılır. Ama işte, biraz insanın gözünden perdenin kalkması lâzım! Şu dünyanın faniliğini anlayıp da, biraz gayret etmesi lâzım!

Geçen sene Hocamız'ın Ramazan'daki faaliyetlerini hatırlıyorum da, böyle oda ağzına kadar dolardı, taşardı. Rahmetullâhi Aleyh, ikindiden akşama kadar tesbihat, zikirler, dualar yaptırırdı. Yâni böyle, giden bir insanın telaşı ve hazırlığı içinde, nasıl gayret ediyordu.

Onun için, biraz mala kıyalım, biraz rahata kıyalım; Allah yolunda çalışalım! Şu Ramazan'ı, şu mübarek mevsimi inşaallah Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin rızasına ermekte başarılı bir şekilde kullanalım! Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin sevdiği, râzı olduğu kullarının zümresine dâhil olalım inşaallah...

Fâtiha-i şerife mea'l-besmele!

05. 07. 1981 – İskenderpaşa

09. EVİNE ŞEFKATLİ OLAN KİMSE

Eùzü bi'llâhi mine'ş-şeytâni'r-racîm, bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-âlemîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ hayri halkıhî muhammedin ve âlihî ve sahbihî ve men tebiahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd-dîn...

Emmâ ba'dü fa'lemû eyyühe'l-ihvân! Feinne efdale'l-kitâbi kitâbu'llàh, ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llàhu aleyhi ve selem… Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ, ve külle muhdesin bid'ah, ve külle bid'atin dalâleh, ve külle dalâletin ve sàhibehâ fi'n-nâr… Ve bi's-senedi's-sahîhi'l-muttasili ile'n-nebiyyi salla'llàhu aleyhi ve selleme ennehû kàl:[81]

طُوبَى لِمَنْ بَاتَ حَاجًّا ، وَأَصْبَحَ غَازِيًا ، رَجُلٌ مَسْتُورٌ ذُو عِيَالٍ مُتَعَفِّفٌ ، قَانِعٌ بِالْيَسِيرِ مِنَ الدُّنْيَا ، يَدْخُلُ عَلَيْهِمْ ضَاحِكًا ، وَ يَخْرُجُ عَنْهُمْ ضَاحِكًا ، فَوَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ إِنَّهُمْ هُمُ الْحَاجُّونَ الْغَازُونَ فِي سَبِيلِ اللهِ عَزَّ وَجَلَّ (الديلمى عن أبى هريرة)

RE. 314/1 (*Tùbà li-men bàte hàccen ve asbaha gàziyen raculün mestûrun zû iyâlin...*) *İlâ âhiri'l-hadîs-i şerif...*

Aziz ve muhterem müslüman kardeşlerim!

Râmûzü'l-Ehàdîs isimli, üstazımız Gümüşhaneli Ahmed Ziyâüddîn Efendi Hazretleri'nin cem eylemiş olduğu hadis kitabından 314. sayfasından hadis-i şerifleri okumaya devam ediyoruz.

Dersimize başlamadan önce evvelen ve bizzat ve hassaten

---

[81] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.444, no:3923, Ebû Hüreyre RA'dan. *Kenzü'l-Ummâl*, c.III, s.392, no:7099; Câmiü'l-Ehàdîs, c.XIV, s.136, no:13963.

Peygamberimiz SAS Hazretleri'nin ruhu için ve onun ashab-ı kirâmının cümlesinin ervahı için ve bu hadis-i şeriflerin bize kadar intikalinde emeği geçmiş olan ruvat-ı kirâmın, ravilerin, hadisçilerin, din alimlerimizin ruhları için, cümle sâdât ve meşayihimizin ruhları için, kitabın müellifi Gümüşhaneli Ahmed Ziyâüddîn Efendi Hazretleri'nin ruhu için, hocalarınının, talebelerinin ruhu için, hocamız Mehmed Zahid Efendi Hazretleri'nin ruhu için ve uzaktan yakından bu hadis-i şeriflere rağbet ederek şu ilim meclisine gelen siz kardeşlerimizin ahirete intikal eylemiş olan âbâ, ecdâd ve akrabasının cümlesinin ruhları için bir fatiha üç ihlas-ı şerif hediye edelim:

....

a. Hacı ve Gazi Gibi Sevap Kazanan Kimse

Metninin baş tarafını okuduğum hadis-i şerifinde, Efendimiz Muhammed-i Mustafa SAS Hazretleri buyuruyorlar ki:[82]

طُوبَى لِمَنْ بَاتَ حَاجًّا ، وَأَصْبَحَ غَازِيًا ، رَجُلٌ مَسْتُورٌ ذُو عِيَالٍ مُتَعَفِّفٌ ، قَانِعٌ بِالْيَسِيرِ مِنَ الدُّنْيَا ، يَدْخُلُ عَلَيْهِمْ ضَاحِكًا ، وَ يَخْرُجُ عَنْهُمْ ضَاحِكًا ، فَوَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ إِنَّهُمْ هُمُ الْحَاجُّونَ الْغَازُونَ فِي سَبِيلِ اللهِ عَزَّ وَجَلَّ (الديلمى عن أبى هريرة)

RE. 314/1 (*Tùbà li-men bàte hàccâ*) "Ne mutlu hacı olarak geceleyene..." *Bâte, beytûtet* mastarından gecelemek mânâsına bir fiil Arapça'da. Hacı olarak gecelemek demek, yâni hacı olana... Gecelemek mânâsından daha geniş bir şekilde de kullanılır Arap dilinde... "Hacı olana ne mutlu! Haccedene, hacı olana ne mutlu!"

---

[82] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.444, no:3923, Ebû Hüreyre RA'dan. *Kenzü'l-Ummâl*, c.III, s.392, no:7099; Câmiü'l-Ehàdîs, c.XIV, s.136, no:13963.

diyor Peygamber SAS. (*Ve asbaha gàziyen*) "Hacı olarak geceleyen, hacı olana; gazi olarak, gaza yapan cihad yapan bir kimse olarak sabahlayana ne mutlu."

Şimdi, bu cümle üzerinde düşünmek icab ediyor. Hacı olarak akşamlayıp, gazi olarak sabahlamak... Ulemâmız demişler ki:

أي طابع بين حجه وغزوه.

(*Ey tàbea beyne haccihî ve gazvihî*) "Hem haccını yapıyor, hem de gaza ediyor. Haccının peşinden gazasını yapıyor. Haccı da bırakmıyor, cihad hizmetini de bırakmıyor. Böyle bir kimseyi anlatıyor Rasûlüllah Efendimiz, bu mânâya gelir." demişler.

Akşam sabahtan murat, işte haccını yapar, onun arkasından gaza eder mânâsına gelebilir. Bir de Peygamber SAS Efendimiz'in başka hadis-i şerifleri var. Ebû Hüreyre RA'dan rivayet edildiğine göre, Peygamber SAS buyurmuşlar ki:[83]

جِهادُ الكَبِيرِ، والصَّغِيرِ، والضَّعيفِ، والمَرأةِ الحَجُّ والعُمْرَةُ

(ن. ق. عن أبي هريرة)

(*Cihâdü'l-kebîri, ve's-sağîri, ve'd-daîfi, ve'l-mer'eti, el-haccü ve'l-umreh.*) "Büyüğün, küçüğün, zayıfın, kadının cihadı; hac ve umre yapmaktır."

Hac, ne kadar önemli bir ibadet... İslâm'ın temellerinden, erkânından birisi... Aynı zamanda, cihad diye adlandırılıyor. Peygamber SAS Efendimiz bizzat cihad diye adlandırıyor.

"—Büyüğün de, küçüğün de, zayıfın da, kadının da cihadı, hac ve umredir." buyurmuş.

---

[83] Neseî, *Sünen*, c.V, s.113, no:2626; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.421, no:9440; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VIII, s.319, no:8751; Saîd ibn-i Mansûr, *Sünen*, c.II, s.134, no.2344; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.350, no:8541; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.II, s.321, no:3605; Ebû Hüreyre RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.III, s.475, no:5260; *Kenzü'l-Ummâl*, c.V, s.24, no:11845; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XII, s.51, no:11415.

Bir başka hadis-i şerifte rivâyet edildiğine göre bir zat gelmiş. Muhakkak ashab-ı kirâmdan, Peygamber Efendimiz'i gelip, görüşen, ona soru soran kimse, ashabdan bir zat. Diyor ki:

"—Ya Rasûlallah! Ben Allah yolunda cihad etmek istiyorum."

İzin istiyor yâni, "Müsaade edersen cihad edeyim." diyor.

Peygamber SAS Efendimiz ona buyurmuş ki:[84]

أَلاَ أَدُلُّكَ عَلَى جِهَادٍ لاَ شَوْكَةَ فِيهِ ؟ فَقَالَ: بَلَى . قَالَ: حَجُّ الْبَيْتِ

[84] Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XXIV, s.314, no:792; Saîd ibn-i Mansûr, *Sünen*, c.II, s.134, no:2343; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*,c.IXX, s.383; Osman ibn-i Ebî Süleyman babaannesinden.

Abdü'r-Rezzak, *Musannef*, c.V, s.7, no:8809; İbnü'l-Ca'd, *Müsned*, c.I, s.346, no:2387; Ali ibn-i Hüseyin Rh.A'ten.

Mecmaü'z-Zevâid, c.III, s.474, no:5258; *Kenzü'l-Ummâl*, c.V, s.7, no:11796; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.I, s.16563, no:4474.

(طب. عن الشفاء)

(*Elâ edüllüke alâ cihàdin lâ şevkete fîhi*) "İçinde silah olmayan, çarpışma olmayan; ayağına diken batma olmayan, cihadın o yaralanma ve sair gibi meseleleri olmayan bir başka çeşit cihad sana tavsiye edeyim mi?"

(*Fekàle: Belâ yâ rasûla'llah!*) "Evet, bildir yâ Rasûlallah!" dedi o zat-ı muhterem.

(*Kàle*) Dedi ki: (*Haccü'l-beyt*) "Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin o muhterem, mübarek kılmış olduğu, o Harem-i Şerif'teki, o Mescid-i Şerif'i ziyaret etmek, haccetmek cihaddır." diye ona onu tavsiye etti.

Peygamber SAS Efendimiz'in zevce-i muhteremesi Aişe-i Sıddîka Validemiz'in naklettiğine göre, bir keresinde Peygamber SAS Efendimiz'e sordular:[85]

"—Biz cihadın çok faziletli olduğunu Kur'an-ı Kerim ayetlerinden, senin ifadelerinden anladığımız kadarıyla görüyoruz. Ya Rasûlallah, biz de cihad etmeyelim mi?" diye sordular. Onlara cevaben buyurdu ki

"—Kadınların cihadı hacdır. Kadınların cihadı hacca gitmeleridir."

Bütün bunlardan anlaşılıyor ki, hac cihad diye adlandırılıyor Peygamber SAS Efendimiz'in hadis-i şeriflerinde.

Neden? Çünkü insan; Hz. Ömer RA'ın da sözü var:

"—Bir kimse atının eğerlerini eğerleyip, yol hazırlıklarını yapıp yola çıktı mı, o gazidir; Allah yolunda gazaya çıkmış bir insan demektir." diye, o da bildirmiş.

Neden? Meşakkat var, aynı şekilde sıkıntı çekiyor insan... İstediği yiyeceği bulamıyor, toza toprağa bulanıyor, kadrini

[85] Buhàrî, *Sahîh*, c.III, s.1054, no:2720; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.II, s.968, no:2901; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.VI, s.75, no:24507; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.IV, s.359, no:3074; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.VIII, s.10, no:4511; Dâra Kutnî, *Sünen*, c.II, s.284, no:215; Saîd ibn-i Mansûr, *Sünen*, c.II, s.133, no:2339; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.IV, s.70; Hz. Aişe RA'dan.

kıymetini kimsenin bilmesi mümkün değil. Memleketinde istediği kadar itibarlı insan olsun, yollara düşünce; işte tozlu topraklı, saçı başı karışmış yolculardan birisi... Gittiği yerde, eh, Allah'a tevekkül etmiş. Karşısına ne çıkacak? Güzel bir ev de çıkabilir, bir şey bulamayabilir. Yollarda, kaldırımlarda uzanmış bir sürü hacı var. Ne yapsınlar? Ya parası yetmiyor, ya yer kâfi gelmiyor; bütün misafirleri evlerde ağırlamak mümkün değil.

Sonra, bizim beğenmediğimiz bir küçük odaya;

"—Aman bu oda çok dar, küçük, sandık odası gibi küçük." filan diye evimizde beğenmediğimiz bir odaya; üç-beş kişi birden yatıyor. Yatağın sığdığı kadar insan yatıyor. Hele öyle bir misafir odası filan olursa, yirmi-yirmi beş kişi yatıyor.

E, o kadar insan yatınca; abdest alacak, sıra beklemesi lâzım! Su kesiliyor, su bulunmuyor; temizliğini tam yapamıyor. Çeşitli hastalıklara tutuluyor, öksürük oluyor, ateşli hastalıklara tutuluyor... İşte cihad! Bunun gibi sebeplerden dolayı, Allah-u Teàlâ Hazretleri onu cihad eylemiş.

Şimdi bu hadis-i şerifte de mümkündür ki, hacı olan kimse aynı zamanda gazi demektir. O mânâya da gelebilir, bir de haccın arkasından gaza eden kimse mânâsına da gelebilir. Buradan ulemâ ihtilaf etmişler ve bir mesele üzerinde düşünmüşler:

"—Acaba hac mı daha üstün, yoksa Allah yolunda cihad etmek mi, gazaya gitmek mi üstün?" diye.

Peygamber SAS Efendimiz'in bir hadisini naklediyor okuduğum kitapta, Abdullah ibn-i Amr RA'dan rivayet edildiğine göre, diyor ki:[86]

حَجَّةٌ لِمَنْ لَمْ يَحُجَّ خَيْرٌ مِنْ عَشْرِ غَزَوَاتٍ ، وَغَزْوَةٌ لِمَنْ قَدْ حَجَّ

---

[86] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.136, no:2694; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.V, s.511, no:9448; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.III, s.280, no:3144; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.IV, s.11, no:4221; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.334, no:8450; Abdullah ibn-i Amr RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.IV, s.301, no:10597; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XII, s.100, no:11529.

خَيْرٌ مِنْ عَشْرِ حِجَجٍ (طب. هب. عن ابن عمرو)

(*Haccetin li-men lem yehucce*) "Henüz hac vazifesi üzerinde olan, haccetmemiş bir kimsenin haccetmesi, (*hayrun min aşri gazevâtin*) on defa gazaya iştirak etmesinden daha hayırlıdır.

(*Ve gazvetün li-men kad hacca*) Haccetmiş bir kimsenin gaza etmesi, (*hayrun min aşri hicecin*) on defa haccetmesi gibidir."

Haccettikten sonra, gaza edecek. Haccetmemiş ise, önce haccederse o daha faziletli oluyor.

Bir hadis-i şerif daha nakledilmiş okuduğum kitapta... Diyor ki Hz. Ali RA: Peygamber SAS Efendimiz bize bildirdi ki:

"—Bir kimse haccettikten sonra cihada giderse, ona dört yüz hac sevabı verilir."

Bu rivayetleri ashab-ı kiramın fakirleri veyahut güçsüzleri, takat getiremeyenleri, hac da yapamayıp, cihada da gidemeyecek durumda olanları duymuşlar. Münkesir-i kulûb olmuşlar yâni, kalpleri mahzunlaşmış,

"—Eyvah, ne kadar ecirli, sevaplı ameller var da biz bunların hiç birine gücümüz yetmiyor, yetişemiyoruz; ne haccedebiliyoruz, ne cihad yapabiliyoruz..." diye mahzun olmuşlar.

Bir müddet geçmiş aradan, Allah-u Teàlâ Hazretleri Peygamberimiz SAS Hazretleri'ne vahy eylemiş ki, o hadis aliminin bildirdiğine göre:

"—Ey Rasûlüm, bir kimse sana bir salât ü selâm getirirse, dört yüz defa haccetmiş gibi ecir alır, dört yüz defa gaza etmiş gibi ecir alır. Her gazası da dört yüz hac gibi olur." diye demin kitapta okudum.

Bütün bunlardan çıkan, haccın ve umrenin ne kadar kıymetli bir ibadet olduğudur. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuş ki:[87]

---

[87] Buhàrî, *Sahîh*, c.II, s.629, no:1683; Müslim, *Sahîh*, c.II, s.983, no:1349; Tirmizî, *Sünen*, c.III, s.272, no:933; Neseî, *Sünen*, c.V, s.112, no:2622; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.II, s.964, no:2888; İmam Mâlik, *Muvatta'* (Rivâyet-i Yahyâ) c.I, s.346, no:767; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.246, no:7348; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.IV, s.131, no:2513; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.IX, s.9, no:3696; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.I, s.278, no:905; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.XII, s.11, no:6657; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.III, s.120, no:12639; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.477, no:8956; Beyhakî,

الْعُمْرَةُ إِلَى الْعُمْرَةِ كَفَّارَةٌ لِمَا بَيْنَهُمَا ، وَالْحَجُّ الْمَبْرُورُ لَيْسَ لَهُ

جَزَاءٌ إِلاَّ الْجَنَّةُ (م. حم. عن أبي هريرة)

(*El-umretü ile'l-umreti keffâratün limâ beynehümâ*) "Umre, bir önceki umre ile arasında yapılan hataların, günahların affına sebeptir. (*Ve'l-haccü'l-mebrûru leyse lehû cezâün ille'l-cenneh*) Mebrur bir haccın karşılığı da, cennetten başka bir şey değildir."

Umre ne demek? Hac zamanının dışında, Beytullah'ı ziyaret *umre* diye adlandırılıyor. Hac mevsiminde hac oluyor yâni, o kurban bayramının olduğu zaman Arafat'ta bulunmak, ondan sonra şey yapmak... O hac... Onun dışındaki yapılan ziyaretlere, tavaf ve sa'ye umre diye ad veriliyor. O da küçük hac sayılıyor yâni, hacc-ı asgâr deniliyor ona, o umre de üç tane umre bir hacca bedel. Her zaman yapılabilir, senenin her zamanında yapılabilir, kurban bayramı günlerinde yapılması mekruh.

(*El-umretu ile'l-umreti keffâretün limâ beynehümâ*) "İki umre, aralarındaki günahlar için keffarettir." Yâni, umreye gitmiş bir şahıs, daha sonra fırsat bulmuş, ne kadar zaman sonra gittiyse, bir umre daha yapmış. Yaptığı iki umre, iki umre arasındaki günahlarına keffarettir. Silip götürüyor demek ki eski günahları.

(*Ve'l-haccü'l-mebrûru leyse lehû cezâün ille'l-cenneh*) "Makbul, mebrur bir haccın mükâfatı ise, cennetten başka bir şey değildir." Allah-u Teàlâ Hazretleri cümlemize tekrar tekrar umreler yapmak, tekrar tekrar o beyti, o muhterem mahalleri ziyaret etmek, haclar yapmak nasib eylesin. Yapanlara da, hiç şimdiye

---

Şuabü'l-İman, c.III, s.471, no:4091; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.343, no:8506; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.II, s.320, no:3601; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.318, no:2423; Hamîdî, *Müsned*, c.II, s.439, no:1002; İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.I, s.309, no:630; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.III, s.317; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.VI, s.223; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXIII, s.384; Ukaylî, *Duafâ*, c.IV, no:1645; Dâra Kutnî, *İlel*, c.X, s.172; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.V, s.114, no:12294; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.351, no:1114; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.369, no:14515.

kadar yapmamış olanlara da, tekrar tekrar Allah nasib eylesin. Bu kadar sevaplı, büyük bir ibadet...

Peygamber Efendimiz'in hadisine dönüyoruz şimdi:

(*Tùbâ li-men bâte hàccen, ve asbaha gàziyen*) "Hacı olarak akşamlayıp, gazi olarak sabahlayana ne mutlu!" Yâni, hac da yapıyor, gaza da yapıyor mânâsına gelebilir peş peşe, veyahut onun haccı gaza gibidir mânâsına da gelebilir demiş olduk şimdiye kadar ki izahatımızdan. Onun üzerine demişler ki:

(*Ve men hâzâ ya rasûla'llàh?*) "Kim bu ne mutlu denilen zat, o bahtiyar kim?" diye sormuşlar.

Peygamber Efendimiz buyurmuş ki:

(*Gàziyen raculün mestûrun*) "Kimsenin bilmediği, gözlerden gizli bir adamcağız ki, (*zû iyâlin*) çoluk çocuğu bol, bir sürü evlâdı var. Küçüklü büyüklü, ailesi kalabalık…(*Müteaffifin*) İhtiyacı var, parası kâfi değil, ihtiyacı var… Ama Allah'tan hayâ ettiği için, iffetinden dolayı kimseye el açıp da bir şey istemiyor.

(*Kàniun bi'l-yesîr*) Eline geçen az şeye kanaat ediyor, kanaatkâr, iffet sahibi… Kimseye el açmaya tenezzül etmeyen, güzel ahlâklı bir kimse… (*Kàniun bi'l-yesîri mine'd-dünyâ*) Dünyadan az bir şey eline geçti mi, "*El-hamdü li'llâh*, çok şükür, doydum, kâfî..." diyebiliyor.

(Y*edhulü aleyhim dàhiken, ve yahricu minhüm dàhiken*) "Çocuklarının yanına gülerek giriyor, yanlarından gülerek çıkıyor."

Bu ne demek? İnsan iş yerinde canı sıkıldı mı, işi ters gitti mi, parası pulu biraz ziyanlı oldu mu ticareti, yüzü asılır. Sıkılır, sıkılır... Eve geldi mi, acısını çoluk çocuktan çıkartır. Bağırır, çağırır, eser, tozar, kırar, geçirir... Hanım bir köşede, çocuklar bir köşede büzülüp kalırlar. Neden? İşi ters gitti adamcağızın, ziyan etti, ticareti bozuldu; acısını evden çıkartıyor. Demek öylesi iyi değil. Bak ne diyor —*aleyhi's-salât ü ve's-selâm*— Efendimiz? Bir ahlâka işaret ediyor:

"—Gülerek çoluk çocuğunun yanına girer, gülerek çoluk çocuğunun yanından çıkar."

Demek ki, evine karşı şefkatli ve morallerini yükseltecek gibi davranıyor. Yâni, "Fakirim, elimde çok şey yok!" diye, bir de onu

böyle surat asıklığıyla, sertlikle bir kat daha zorlaştırmıyor. Mütebessim;

"—Allah kerimdir, olur inşaallah!" diyerek böyle gülerek giriyor, gülerek çıkıyor.

Bu güzel ahlâktır, Allah cümlemize nasib eylesin...

Hanımlarımız bizim emrimize girmişler. Şimdi bu modern tahsil görmüş kadınlar var… Hele bir, onlardan birisiyle evlenseydin;

"—Vay sen benim hürriyetime ne karışıyorsun, ben istediğim yere giderim? İstersem başımı örterim, istersem açarım. İstediğim adamla konuşurum. Sen bana nasıl mâni olursun?"

Bunların hepsini duyuyoruz. Neden?

"—Hürriyet var!" diyor. "Ben hürüm!" diyor.

Hürriyet var; ama edepsizlik de var mı? O onun farkında değil. Artık edepsizlik, hürriyet birbirine karışmış; iffet, namus ayaklar altında…

Sonra, Peygamber Efendimiz'in tavsiyeleri var, dinin ahkâmı var… Dedelerimiz, ninelerimiz akılsız mıydı?

E, bizim hanımlarımız el-hamdü lillâh, söz dinlerler.

"—Hanım çarşıya, pazara çıkma, ben alırım." dersin

"—Pekiyi!" der.

"—Filanca komşuya gitme, falancaya git; sokağa çıkarken aman otobüse binme, ver bir taksi parası, çocukla beraber git; ama böyle sıkışık vasıtalara binme; veyahut, gideceğin zaman bana haber ver..." dersin, söz dinler.

El-hamdü lillâh, ev işini de yapar...

Demek ki, evde mümkün olduğu kadar çoluk çocuğa karşı müsamahalı olacağız. Madem onlar öyle anlayış gösteriyorlar, ihtiyaçlarımızı görüyorlar, evin işini yapıyorlar; iffetimizi, namusumuzu, malımızı biz yokken, iş yerindeyken koruyup kolluyorlar; onlara yumuşak davranmak lâzım! Geçim sıkıntısı olsa da, acıyı hanımdan çıkartmamak lâzım!

(*Feve'llezî nefsî bi-yedihî*) "Nefsim elinde olan zata yemin ederim ki..." Peygamber Efendimiz böyle yemin ederdi.

Şimdi "Nefsim yed-i kudretinde olan Allah'a yemin ederim

ki...” desek, pek çok kimse yed-i kudretin ne mânâya geldiğini bilmez;

“—Acaba sekiz tane değil de, yedi tane kudreti mi var Allah’ın?” diye düşünür.

Allah-u Teàlâ Hazretleri’nin kudreti sonsuzdur. Buradaki *yed,* el demek. El kelimesini Arapça söylüyor, yed-i kudret diyor; yanlış anlaşılıyor. Peygamber Efendimiz böyle yemin ederdi. Nasıl yemin ediyor:

“—Nefsim elinde olan Allah’a yemin ederim ki…”

Nefis demek, kendisi... Yâni, kendi zatı, kendi varlığı kimin elinde? Bizim varlığımız kimin elinde? Hepimiz Allah-u Teàlâ Hazretleri’nin aciz, nâçiz kullarıyız. Dilerse diriltir, dilerse öldürür. Dilerse rızıklandırır, dilerse mahrum eder. Dilerse ihyâ eder, dilerse imât eder. Dilerse dalâlete sevk eder, ceza olarak; dilerse, hidayet ihsan eder. Her şey onun elinde...

لاَ حَوْلَ وَلاَ قُوَّةَ إِلاَّ بِاللهِ

(*Lâ havle ve lâ kuvvete illâ bi’llâh*) “Bütün gücün, kuvvetin sahibi Allah-u Teàlâ Hazretleri’dir.”

فَسُبْحَانَ الَّذِي بِيَدِهِ مَلَكُوتُ كُلِّ شَيْءٍ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ (يس:٨٣)

(*Fesübhàne’llezî bi-yedihî melekûtü külli şey’in ve ileyhi türceùn*) [Her şeyin mülkü kendi elinde olan Allah'ın şanı ne kadar yücedir! Siz de ona döneceksiniz.] (Yâsin, 36/83)

Güç, kuvvet Allah’ın; her şeyin hükümranlığı onun elinde… Nefsimiz de onun elinde, kalbimiz de onun elinde, gönlümüz de, sürurumuz da, her şeyimiz de onun elinde...

İşte yâni, kendisine teslim olduğum, her türlü kudretiyle ona bağlı bulunduğum Zât-ı Celîl’e, Allah’a yemin ederim ki demek; Peygamber Efendimiz böyle bir üslup ile yemin ederdi. Şu zatım, şu nefsim elinde bulunan Allah’a...

Tabii el deyince, cahil bu sefer:

“—Acaba, Allah-u Teàlâ Hazretleri’nin eli nasıl? Beş tane parmağı mı var.” filan diye düşünür diye, ecdadımız yedi kudret

demiş. Yâni, kudret eli, kudreti eli, kudreti elinde bulunan diye öyle bir kudret ile tefsir eylemişler. Ama bazı alimler de diyorlar ki:

"—Onların izahına hiç girişilmez. Çünkü Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin zatını bilmemiz mümkün değil."

Mûsâ AS:

قَالَ رَبِّ أَرِنِي أَنْظُرْ إِلَيْكَ (الأعراف:١٤٣)

(*Kàle rabbi erinî ünzur ileyk*) "Yâ Rabbi, müsaade eyle de cemâlini göster, seni göreyim!" dedi. (A'raf, 7/143)

قَالَ لَنْ تَرَانِي وَلٰكِنِ انْظُرْ إِلَى الْجَبَلِ فَإِنِ اسْتَقَرَّ مَكَانَهُ فَسَوْفَ تَرَانِي (الأعراف:١٤٣)

(*Kàle lenterânî*) "Mümkün değil, beni göremezsin, dayanamazsın!" dedi. (*Velâkini'nzur ile'lcebeli*) Fakat şu dağa bak! (*Feini'stekarra mekânehû fesevfe terânî*) Dağa bir tecelli edeyim, dağ dayanabilirse, o zaman sen de beni görebilirsin." dedi. (A'raf, 7/143)

فَلَمَّا تَجَلَّى رَبُّهُ لِلْجَبَلِ جَعَلَهُ دَكًّا وَخَرَّ مُوسٰى صَعِقًا (الأعراف:١٤٣)

(*Felemmâ tecellâ rabbühû li'l-cebeli cealehû dekken*) "Rabbi dağa tecelli edince, dağ parça parça oldu. Dağlar, taşlar dayanamadı. (*Ve harra mûsâ saikà*) Mûsâ AS da bayıldı." (A'raf 7/143)

Onun için, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin künhünü, mahiyetini, zatını bilemeyiz. Nesini biliriz? Lütfunu, keremini, âsârını biliriz. Sıfatlarını biliriz, tecellilerini biliriz.

Şimdi, Allah-u Teàlâ Hazretleri'ni nasıl bileceğimizin bir

küçük misalini anlatayım: Bir hacı arkadaşla karşılaştık uçakta… Diyor ki:

"—Hocam, mâlûm ya hani, 'Yâ Rabbi, ben senin rızan için hacca niyet ettim. Onu benden kabul eyle ve onu icrasını bana kolaylaştır.' diye evden niyet edilerek çıkılıyor ya, ben de öyle, 'Yâ Rabbi bunu benden kabul eyle ve bunu bana kolaylaştır!' diye yola çıktım. Ne zaman bir zorluk karşıma gelse, 'Yâ Rabbi, hani kolaylaştıracaktın ya...' diye hatırıma geliyordu niyette öyle dedim diye. Vallahi, birisi böyle yolumu açıyor gibi kalabalık açılıyordu önümden." diyor. "Tavafta filan sıkıştığım zaman, öyle düşünüverdim mi, önüm açılıyordu." diyor.

İşte Allah-u Teàlâ Hazretleri böyle bilinir. Yoksa biz göremeyiz; güneşe bile bakamıyoruz. Görmemiz mümkün değil... Nasıl bileceğiz? Lütfundan, tecellisinden, âsârından bileceğiz.

"—Ha, bak, Mevlâm bana lütfediyor, şunu ihsan etti, diledim dilediğimi hemen o anda verdi. Bak sabah istedim, öğleyin geldi elime..." diye oralardan bilinir.

Allah-u Teàlâ Hazretleri'ni bilmenin yolu öyle.

Onun için, etrafındaki hadiselere ibretle bakması lâzım insanın. Bu neden oldu, nasıl oldu? Öyle ibretle bakarsa, o zaman Allah-u Teàlâ Hazretleri'ni tanır, ma'rifetullaha erer. Etrafındaki hadiseleri iyi değerlendirirse, ibretle bakarsa;

"—Bunun başka hiç bir ihtimali yok, bak Allah-u Teàlâ bunu gönderdi." diye anlar, öylece olur tanışıklık; ma'rifet...

(*Feve'llezî nefsî bi-yedihî*) "Nefsim elinde olan Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne and olsun ki, yemin ederim ki; (*innehüm hümü'l-hàccûne'l-gàzûne fî sebîli'llâhi azze ve celle*) onların hepsi hacılardır, hepsi Allah yolunda gaza eden kimselerdir."

Kimlerin hepsi? Bir kişiden bahsediyordu, bir *racül* diyordu, gizli bir adam diyordu... Ailesiyle beraber, çoluk çocuğuyla beraber, hepsi... Neden? Babalarının, aile reislerinin haccetmesine, gaza etmesine onlar da sabrettiler. O meşakkatten onlara da bazı parçalar isabet etti. Babaları gazadan dönünceye kadar, hacdan dönünceye kadar sıkıntılara uğradılar... Hepsi işte o yüzden, hepsi hacıdır, hepsi gazaya iştirak etmiş gibidir.

Allah-u Teàlâ Hazretleri cümlemizi böyle Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin sevdiği şekilde ibadetlerimizi yapmaya muvaffak

eylesin... Makbul, mebrur haclar yapmak nasib eylesin... Allah yolunda cihadlar, gazalar yapmak nasib eylesin...

Şimdi gelirken Afganistanlı kardeşlerimle karşılaştım, bir kısmı da burada, yakınlarda oturuyorlar:

"—Biz Afganlı mücâhid kardeşlerimiz için para topluyoruz, cemaatinize söyleyin de, bize yardım eylesinler!" dediler.

İnsan cihada gidemezse, bir gaziyi techiz de eylese o ecri alır. Ne demek techiz etmek? Yâni, silahını, cephanesini, şusunu, busunu alıvermek, ona yardımcı olmak da o cihadın sevabını kazandırır inşaallah.

b. Müslümanların Dertleriyle İlgilenmek

Müslümanlar bir vücut gibidir. Bir vücut gibidir müslümanların hepsi… Ayağına diken battığı zaman insanın, nasıl ayağı şişer, iltihaplanır, zonklamaya başlar da bütün vücut ateşlenirse, nasıl geceleyin bütün vücut uykusuz kalırsa...

"—Bana ne, ayağa diken batmış!" deyip, öbür taraflar rahat etmiyor, hepsi birden rahatsız oluyorsa; müslümanların topuna bir yerinden bir zarar geldiği zaman, beri taraftaki müslüman onun derdiyle dertlenmiyorsa müslüman değildir.

Benim sözüm değil, Rasûlüllah SAS Efendimiz'in sözüdür:[88]

مَنْ لاَ يَهْتَمُّ بِأَمْرِ الْمُسْلِمِين، فَلَيْسَ مِنْهُمْ (طس. عن حذيفة)

(*Men lâ yehtemmü bi-emri'l-müslimîn, feleyse minhüm*) "Müslümanların işleri ile ilgilenmeyen, onların dertleriyle dertlenmeyen onlardan değildir." diye Peygamber SAS buyuruyor.

Onun için, Afrika'da bir Fransız, benim bir müslüman kardeşime bir kurşun atıyorsa, benim bağrımı deliyor.

---

[88] Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VII, s.270, no:7473; Taberânî, *Mu'cemü's-Sağîr*, c.II, s.131, no:907, Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.I, s.264, no:294; Şevkânî, *el-Fevâidü'l-Mecmua*, c.I, s.83, no:60; Huzeyfe ibn-i Yeman RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.IX, s.70, no:24836; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.1614, no:2617; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XXI, s.379, no:23770.

Afganistan’da bir Rus, benim kardeşime bir kurşun atıyorsa, benim kolumu, ayağımı yaralıyor. Öyle...

Onun için, o şekilde yardım edeceğiz. Öyle yardım edersek, bizim nefes alıp vermemiz onları korkutur, sindirir. Başka bir şeye lüzum yok. Hepimiz bir bardak su döksek, sel alır götürür ortalığı... Ama biz birbirimizden haberdar olmayınca, düşman gelir, bizi burada tepeler, onu orada tepeler.

Bak biz İstiklâl Harbi’ne girdiğimiz zaman —kolay değil— ta Hindistan’daki, Pakistan’daki kardeşlerimiz, bize oralardan yardım gönderdiler. Trenlerle altınlar gönderdiler, paralar gönderdiler. Burada teslim edildi ilgililere... Onların bir kısmı da işte İş Bankası’nın filan sermayesi olmuş. Yâni, o paraların bir kısmı oralara harcanmış.

Sonra Libya’dan, bizzat kral ailesinden, prenslerden insanlar geldiler, İzmir cephesinde filan çarpıştılar. Müslüman böyledir. Yalnız biz yapmıyoruz, onlar da bize karşı yapıyorlar. Onun için, müslümanlığın şiarına uygun hareket etmemiz lâzım!

Şimdi sen burada rahat ediyorsun, oturuyorsun, yiyorsun, içiyorsun; yarın Yunanlı hücum etse ne olacak? Bulgar hücum etse ne olacak? Hepsi üzülecek, bütün İslâm âlemi üzülecek. Onun için kendimize geliyormuş gibi bu şeyde dikkat ederek, birbirimizi destekleyeceğiz, kollayacağız.

Allah-u Teàlâ Hazretleri Ümmet-i Muhammed’i boşuna göndermedi. Bizim vazifemiz var. Yâni, Ümmet-i Muhammed öyle gayesiz, şuursuz bir topluluk değil. Ayet-i kerimede öyle bildiriliyor:

كُنْتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ تَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ

(آل عمران: ١١٠)

(*Küntüm hayra ümmetin uhricet li’n-nâsi*) “Siz insanlar için çıkartılmış en hayırlı ümmetsiniz; (*te’murûne bi’l-ma’rùfi ve tenhevne ani’l-münkeri*) iyiliği emredersiniz, kötülüğü men edersiniz.” (Al-i İmrân, 3/110)

Bizim ümmetin vazifesi yeryüzünden çekildiği için, yeryüzü

fesada uğradı. Yâni, biz müslüman ümmeti olarak, ümmetlik vazifemizi yapsaydık böyle olmazdı.

Ecdadımız Fransa kralına mektup yazmış, haber göndermiş. Demiş ki:

"—Orada öyle dans diye bir şey çıkmış, duydum... Kadın erkek sarmaş dolaş olurmuş, böyle oynarlarmış. Bırakın öyle şeyi, istemiyorum..." demiş.

Fransa'da dans durmuş. Fransızlar Fransa'da, kendi memleketlerinde dans edemez olmuşlar. Neden? Burada müslümanların reisi şevketli, kuvvetli; ona söyleyince oradaki kötülüğe mânî oluyor. Yâni, ta onların memleketindeki kötülüğü engelliyor.

Biz güçlü kuvvetli olsaydık, Afrika'daki müslüman kardeşlerimizi alıp da, esir edip de, kırbaçlar altında tarlada çalıştırabilirler miydi? Biz cahil olduğumuz için, biz gafil olduğumuz için, biz kardeşlerimizle ilgilenmediğimiz için, o kardeşlerimizi esir yaptılar. Bizim kardeşlerimizi de esir yaptılar. Bir kısmını da gene yapmak istiyorlar.

Bizim kardeşlerimizin bir kısmı da, başka memleketlerde esir şimdi... Kurcalasak akrabamız çıkar. Nice insanlar var ki, orada burada, çeşitli başka bayraklar altında esir.

Onun için, müslüman uyanık olacak. Bizim dünyada vazifemiz var. Bizim vazifemiz, dünyada zulmü engellemek. Her yerde... Hiç bir yerde zulüm yapılmamalı! Amerika'da zulüm olsa, "O zulmü yapma!" diye buradan seslendiğimiz zaman, bizim mert sesimizden deliğe girmesi lâzım adamın... Girer de... Girer... Şu kadar milyon müslüman varız; ama o kadar milyon müslüman, o kadar milyon ayrı insan olursa, olmaz. Hep birden olursa, olur. Hep birden kükrerse, olur; ayrı ayrı olursa, olmaz.

Şimdi ben, Hicaz'a gittim. Çok aşikâr olarak gördüm ki, Allah-u Teàlâ Hazretleri bizi birbirimize muhtaç yaratmış. Biz Suudî Arabistan'dan müstağni olamayız. Neden? Pırıl pırıl, şıkır şıkır enerji dolu her tarafı... Petrol akıyor, her türlü madenler, şunlar bunlar var. Yiyecek, içecek yok. Bizim yiyeceğimize, içeceğimize, sebzemize, meyvemize muhtaç... Amerika'dan elma geliyormuş. Türkiye varken, niye Amerika'dan gelsin? Biz buğdayımızı ona

satacağız, elmamızı ona satacağız, sebzemizi ona satacağız, etimizi sütümüzü ona satacağız; isteyip duruyorlar. O da bize petrolünü verecek. Petrolden elde etmiş olduğu sermayeyi, krediyi getirecek;

"—Al kardeşim, sen burada kullan; beraber, ortaklaşa fabrika kuralım!" diyecek...

Ne diye elin kapısına gidip de, gâvurdan dileniyoruz. Bize bir taraftan birazcık para veriyor, öbür taraftan kaç türlü şeyimizi engelliyor, bizi ne türlü zararlara sokuyor. Bizi Allah birbirimize muhtaç yaratmış, Allah cümlemize bu şuuru ihsan eylesin. Dünyanın her yerinde...

c. İsâ AS İndikten Sonraki Hayat

Ebû Hüreyre RA'dan rivayet edildiğine göre, Peygamber Efendimiz kıyametin, yâni ahir zamanın ahvaline ait bir takım hususları bize bildiriyor. Mâlûm, "Deccal çıkacak, İsâ AS nüzûl edecek." diye, ta o zamanlardan Rasûlüllah SAS Efendimiz bildirmiş. İsâ AS'ın lakabı Mesîh idi. Burada hadis-i şerifte buyruluyor ki:[89]

طُوبَى لِعَيْشٍ بَعْدَ الْمَسِيحِ ، يُؤْذَنُ لِلسَّمَاءِ فِي الْقَطْرِ ، وَ لِلأَرْضِ فِي النَّبَاتِ ، فَلَوْ بُذِرَتْ حَبَّةٌ عَلَى الصَّفَا لَنَبَتَتْ ؛ وَلاَ تَبَاغُضَ ، وَلاَ تَحَاسُدَ ، حَتَّى يَمُرَّ الرَّجُلُ عَلَى الْأَسَدِ فَلاَ يَضُرُّهُ ، وَيَطَأُ عَلَى الْحَيَّةِ فَلاَ تَضُرُّهُ (حل. عن أبي هريرة)

RE. 314/2 (*Tùbà li-ayşin ba'de'l-mesîh, yü'zenü li's-semài fi'l-katri, ve li'l-ardı fî'n-nebàti; felev büziret habbetün ale's-safâ*

---

[89] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.450, no:3943; Ebû Hüreyre RA'dan.
Kenzü'l-Ummâl, c.XIV, s.384, no:38844 ve s.390, no:38859; *Camiü'l-Ehadis*, c.XIV, s.133, no:13951.

lenebetet; ve lâ tebâguda ve lâ tehàsüde, hattâ yemürre'r-racülü ale'l-esedi, felâ yedurruhû; ve yetau ale'l-hayyeti, felâ tedurruhû.)

"Mesih'ten sonraki hayata ne mutlu, ne kadar güzel o hayat." Yâni, İsâ AS nüzul edecek, Deccal'ı öldürecek, yeryüzünde İslâm'ı hàkim kılacak, İslâm şeriatıyla hükmedecek. Peygamber Efendimiz'in şeriatıyla hükmedecek. İşte onun o nüzûlünden sonraki hayata ne mutlu! Neden? "İnsanların hepsi sàlih, iyi kimseler oldukları için." diyor şerhte, sebebini öyle açıklıyor.

"Kuraklık olmayacak, gökyüzünden yağmurlar, rahmetler şıkır şıkır yağacak. Yeryüzüne müsaade edilecek, otlar bitecek; bolluk bereket olacak. Bir küçük hububat tanesi, bir tohum ekilse yere; yere değil düz, kaygan taşın üstüne ekilse, orada bitecek. Toprakta değil, taşın üstüne ekilse bitecek.

İnsanlar arasında birbirlerine buğz etmek olmayacak, hasetleşmek olmayacak. Sadece insanlar arasında değil, hatta kişi aslanın yanından geçecek, aslan ona zarar vermeyecek. Yanlışlıkla yılana basacak, yılan onu sokmayacak." diye bildiriyor Peygamber Efendimiz.

İzah olarak da, insanlar iyi olacaklar, insanların yeryüzünde çektikleri bütün sıkıntılar, başlarına gelen bu belâlar, musibetler günahlarından dolayı olduğundan. Onlar olmayınca, Allah bolluk, bereket verecek ve dünyanın hali böyle olacak.[90]

d. Arş'ın Gölgesine Koşanlara Ne Mutlu!

Hazret-i Aişe Validemiz'den rivâyet edilen bu hadis-i şerifte, Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[91]

طُوبَى لِلسَّابِقِينَ إِلَى ظِلِّ اللهِ ؛ الَّذِينَ إِذَا أُعْطُوا الحَقَّ قَبِلُوهُ ، وَ

إِذَا سُئِلُوهُ بَذَلُوهُ ، وَالَّذِينَ يَحْكُمُونَ لِلنَّاسِ بِحُكْمِهِمْ لأَنْفُسِهِمْ

(الحكيم عن عائشة)

[90] M. Es'ad Coşan, Hadis Dersi, 18. 10. 1981, İskenderpaşa Camii.

[91] Hakîm-i Tirmizî, *Nevâdirü'l-Usül*, c.II, s.165; Hz. Aişe RA'dan. *Kenzü'l-Ummâl*, c.X, s.455, no:29327; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.134, no:13955.

RE. 314/3 (*Tùbà li's-sâbikîne ilâ zılli'llâh*) Hazret-i Aişe Validemiz'den rivâyet edilen bu hadis-i şerifte, Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:

"—Allah'ın Arşı'nın gölgesine yarışırcasına koşanlara ne mutlu, müjdeler olsun, ne mutlu onlara..."

Kim bunlar, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin Arş'ının gölgesinde gölgelenen o bahtiyarlar kim? O gölgelenmek ne demek bir kere?

O gölgelenmek şu: Mahşer yerinde insanların hepsi toplanacak. O kadar büyük izdiham olacak ki, o kadar büyük bir sıkıntı olacak ki, insanlar çenelerine kadar terlere batacaklar. Fevkalâde sıkışık bir durum olacak. Böyle, parmak üstünde duracak insanlar ve Allah-u Teàlâ Hazretleri mahkeme-i kübràyı kurmayacak bir müddet... İnsanlar o uzun mahşer yeri beklemesinden o kadar bunalacaklar, o kadar bunalacaklar ki, mücrimler bile, suçlular bile diyecekler ki

"—Hakkımızda hükmedilsin de, mahkeme-i kübra kurulsun, amel defterlerimiz açılsın, sevaplar günahlar ölçülsün; cehenneme gideceksek cehenneme gidelim, cennete gideceksek cennete gidelim!" diyecekler.

O kadar uzun ve zorlu bir bekleyiş olacak. Herkes sıkıntıda olacak. Ama o sıkıntılı günlerde, o müthiş günlerde, güneş böyle insana bir arşın boyu yaklaştırılacak diye anlatılan böyle sıcak, hararetli, terli, sıkıntılı o zamanda, o mahşer gününde, Allah-u Teàlâ Hazretleri, bazı sevgili kullarına o sıkıntıları duyurmayacak.

Onlar hakkında çeşitli hadis-i şerifler var. Meselâ bir meşhur hadis-i şerif var Ebû Hüreyre RA'dan, İbn-i Ömer RA'dan, çeşitli sahabelerden rivâyet edilmiş:[92]

---

[92] Buhàrî, *Sahîh*, c.I, s.234, no:629; Müslim, *Sahîh*, c.II, s.715, no:1031; Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.598, no:2391; Neseî, *Sünen*, c.VIII, s.222, no:5380; İmam Mâlik, *Muvatta'* (Rivâyet-i Yahyâ), c.II, s.952, no:1709; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.439, no:9663; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.I, s.185, no:358; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.X, s.338, no:4486; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VI, s.251, no:6324; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.I, s.405, no:549; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VIII, s.16424; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.461, no:5921; Abdullah ibn-i Mübârek, *Müsned*, c.I, s.47, no:80; Ebû Hüreyre RA'dan.

سَبْعَةٌ يُظِلُّهُمُ اللهُ فِي ظِلِّهِ ، يَوْمَ لاَ ظِلَّ إلاَّ ظِلُّهُ : إمَامٌ عَادِلٌ ؛ وَشَابٌّ نَشَأَ فِي عِبَادَةِ اللهِ عَزَّ وَجَلَّ ؛ وَرَجُلٌ قَلْبُهُ مُعَلَّقٌ بِالْمَسَاجِدِ ؛ وَرَجُلاَنِ تَحَابَّا فِي اللهِ ، اجْتَمَعَا عَلَيهِ و تَفَرَّقَا عَلَيهِ ؛ وَ رَجُلٌ دَعَتْهُ امْرَأَةٌ ذَاتُ حُسْنٍ وَجَمَالٍ فَقَالَ: إنِّي أخَافُ اللهَ ؛ وَرَجُلٌ تَصَدَّقَ بِصَدَقَةٍ فَأَخْفَاهَا حَتَّى لاَ تَعْلَمَ شِمَالُهُ مَا تُنْفِقُ يَمِينُهُ ؛ وَرَجُلٌ ذَكَرَ اللهَ خَالِياً فَفَاضَتْ عَيْنَاهُ (خ. م. ت. ن. حم. عن أبي هريرة)

(*Seb'atün yuzillühümu'llàhu fî zıllihî, yevme lâ zılle illâ zıllühû*)"Yedi sınıf insan vardır ki, Allah-u Teàlâ onları, hiç bir gölgenin bulunmadığı kıyamet gününde, Arş'ın gölgesinde gölgelendirir:

1. (*İmâmün àdilün*) Adaletli yönetici;

2. (*Ve şâbbün neşee fî ibâdeti'llâhi azze ve celle*) Allah'a ibadetle büyüyen genç;

3. (*Ve racülün kalbühû muallekun bi'l-mesâcid*) Kalbi mescidlere bağlı kimse;

4. (*Ve racülâni tehàbbâ fi'llâhi, ictemea ileyhi ve teferraka ileyhi*) Allah için birbirini seven, bu uğurda bir araya gelip, bu sevgi ile ayrılan iki kimse;

5. (*Ve racülün deathü'mraetün zâte hüsnin ve cemâlin, fekàle: İnnî ehàfu'llàh*) Mevkî sahibi olan güzel bir kadın tarafından birlikte olmaya çağırıldığı halde, 'Ben Allah'tan korkarım!' cevabı ile karşılık veren kimse;

6. (*Ve racülün tesaddaka bi-sadakatin feehfâhâ hattâ lâ ta'leme şimâlühû mâ tünfiku yemînühû*) Sağ elinin verdiği sadakayı sol eli bilmeyecek şekilde gizli sadaka veren kimse;

7. (*Ve racülün zekera'llàhe hàliyen fefâdat aynâhü.*) Tenha

yerde Allah'ı zikrederek gözyaşı döken kimse.”

Sonra, birbirini Allah için seven, Allah için kardeşlik edenler; onlar için de o müjdeler var. Onlar Arş-ı A’lâ’nın gölgesinde nurdan minberlere oturacaklar, libasları nur olacak, yüzleri nur olacak. Peygamberler ve şehidler onlara gıbta edecekler.

“—Kim onlar yâ Rasûlallah?” diyorlar ashab-ı kiram.

“—Onlar birbirini Allah için seven kimselerdir.” diyor.

Onun için, müslüman müslümanı sevecek. Öyle ufak tefek şeylerden muhabbeti zedelemeyecek. Müslüman müslümanı sevecek, Allah için ahbaplık, arkadaşlık edecek.

İşte burada da, “Ne mutlu Allah’ın Arşı’nın gölgesine yarışırcasına koşup gidenlere.” diye buyurmuş Peygamber Efendimiz. Sonra da onların kimler olduğunu şöyle izah ediyor.

(*Ellezîne*) “Onlar o kimselerdir ki, (*izâ u’tu’l-hakka kabilûhu*) kendilerine hak verilirse kabul ederler. (*Ve izâ suilûhu*) Kedilerinden hak istenirse, ‘Ver bize hakkımızı bizim şu şeyde hakkımız vardı’ filan diye bir şey istenirse, (*bezelûhu*) bol bol verirler, ihsan ederler.”

Şimdi, bir ayet-i kerimeyi hatırlatıyor bu ifade:

وَالَّذِينَ فِي أَمْوَالِهِمْ حَقٌّ مَعْلُومٌ . لِلسَّائِلِ وَالْمَحْرُومِ (المعارج: ٢٤-٢٥)

(*Ve’llezîne fî emvâlihim hakkun ma’lûm. Li’s-sâili ve’l-mahrum*) “Zenginlerin mallarında isteyenlerin, dilenenlerin ve mahrum olanların hakkı vardır.” (Meàric, 70/24-25)

Nedir o hak? Zekât... Demek ki, mallarımızda fukaranın hakkı var. Eğer biz zengin isek, o fukaraya yardım etmek bizim vazifemiz oluyor, o onların hakkı oluyor. Demek ki, böyle bir hak istenirse, hemen bol bol veriyorlar.

Zekât kırkta birdir; ama asgari haddi, aşağı hududu, çizgisi kırkta birdir. Ondan daha fazla verirsen, niye fazla verdin demezler. Ondan dolayı bol bol sevap kazanır insan. Yâni, kırkta bir verecek yerde, beşte bir versen ne olur? E, daha çok sevap kazanırsın.

Demek ki, o Arş-ı A'lâ'nın gölgesinde gölgelenecek, oraya koşarcasına giden bahtiyarlar, onun için yarışan bahtiyarlar kimlermiş:

"Kendilerine hak verilirse kabul ederler; hak söz söylenirse,

'—Tamam, peki, ben yanılmışım.' diye hakkı kabul ederler. Kendilerinden bir hak istenirse, onu bol bol ihsan ederler."

(*Ve'llezîne yahkumûne li'n-nâs bi-hükmihim li-enfüsihim*) "İnsanlar arasından hükmederken, yâni bir hüküm verirken, bir şeyi kararlaştırırken, bir neticeye varırken; kendilerine vermiş oldukları karar gibi hükmederler."

Ne demek? Yâni, kendileri için istediklerini, kendileri için râzı oldukları muameleyi onlara yaparlar. Yâni, sen meselâ hakkının çiğnenmesini ister misin? İstemezsin. O halde, "Ben kendimin hakkımın çiğnenmesini istemiyorum, şunun hakkını çiğnemeyeyim." gibi... İşte böyle insanları kendilerinin yerine koyup, kendilerini insanların yerine koyup, ölçüp biçip, onların hakkını veren, hak çiğnemeyen kimseler Arş-ı A'lâ'nın gölgesinde gölgelenecek.

Bu çok mühim bir kaidedir. Allah-u Teàlâ Hazretleri cümlemize bu adalet duygusunu ihsan eylesin... Yâni, nalıncı

keseri gibi hep kendi tarafına yontmak değil de, kendi aleyhine de olsa, başkasını da, kendisini onun yerine koymak suretiyle koruyup kollamak lâzım!

e. Ağızlarınızı Güzelleştirin!

Diğer hadis-i şerife geçtik. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[93]

طَيِّبُوا أَفْوَاهَكُمْ ، فَإِنَّ أَفْوَاهَكُمْ طَرِيقُ الْقُرْآنِ (الكجي في سننه عن وضين مرسلا ، السجزي في الا بانة عنه عن بعض الصحا بة)

RE. 314/4 (*Tayyibû efvâheküm*). "Ağızlarınızı güzelleştirin, iyileştirin, hoşlaştırın, güzel kokulandırın!" buyuruyor Peygamber Efendimiz. Neden? (*Feinne efvâheküm tarîku'l-kur'an*) "Çünkü ağzınız Kur'an'ın yoludur." Kur'an okurken ağzınızdan çıkıyor ayetler. Onları oradan okuyorsunuz. Onun için ağzınızı güzelleştirin, iyileştirin diye söylemiş.

Ağzın iyileşmesi nasıl olur? Dişleri temizlemekle, ağzı çalkalamakla, dişte ağızda fena koku verici maddeleri oradan gidermek suretiyle olur. Onun için, misvak kullanmak fevkalâde sevaplıdır. Peygamber *aleyhi's-salâtü ve's-selâm* Efendimiz, bir hadis-i şeriflerinde bize bildirmişlerdir ki:[94]

فَضْلُ الصَّلاَةِ بِالسِّوَاكِ عَلَى الصَّلاَةِ بِغَيْرِ السِّوَاكٍ ، سَبْعِينَ ضِعْفًا

(حم. هب. عن عائشة)

---

[93] *Kenzü'l-Ummâl*, c.I, s.970, no:2752; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.147, no:13984.

[94] Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.VI, s.272, no:26383; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.26, no:2773; Hz. Aişe RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.IX, s.555, no:26184; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.441, no:14683.

(*Fadlü's-salâti bi's-sivâki ale's-salâti bi-gayri's-sivâk, bi-seb'îne dı'fen*) "Misvak ile, yâni ağız misvaklandıktan sonra kılınan namaz, misvaksız kılınan namazdan yetmiş kat daha sevaplıdır."

Onun için, ağzı temizlemek lâzım. Tekrar tekrar böyle... Müslümanın dişi nasıl olması lâzım? İnci gibi olmalı. Ne taş olmalı üzerinde, ne sapsarı olmalı. Ne daha başka kusur olmalı. Çünkü Peygamber Efendimiz, bin dört yüz sene önceden bize dişin, ağzın temizliğini emretmiş. Misvak hakkında uzun hadis-i şerifler vardır.

"—Acaba, başka şeyle ağız temizlesek olur mu?"

Olur... Çünkü bir hadis-i şerifte Peygamber Efendimiz buyurmuş ki:[95]

اْلأَصَابِعُ تَجْرِي مَجْرَى السِّوَاكِ، إِذَا لَمْ يَكُنْ سِوَاك (طس. أبو نعيم كثير بن عبد الله بن عمرو بن عوف المزني عن أبيه عن جده)

RE. 190/1 (*El-esàbiu tecrî mecra's-sivâk*) "Parmaklar da misvak yerine geçer." Yâni, ağzını yıkıyorsun, misvağın yok o sırada, parmağınla dişlerini, böyle ağzına parmağını sokmak suretiyle temizlesen o da olur. (*İzâ lem yekün sivâk*) "Misvak olmadığı zaman, o şekilde de olur."

Başka bir madde ile de ağzın, dişlerin arasındaki çöpleri, ekmek kırıntılarını, yemek kırıntılarını, yağları ve saireleri temizlemek yine aynı noktaya gelir.

Yalnız, misvakın bir takım faziletleri ve bir takım tıbbî hassaları var. Misvak bazı hastalıkları önler, o misvak denilen ağaç... Dişlerde olan bazı hastalıkları önler. Misvak kullanmayanlara görülen bazı hastalıklar, misvak kullananlarda görülmüyor. Onun içinde bir asit varmış, misvakın... O mikropları öldürdüğü için Allah'ın ikramı işte... Kendi Rasûlü'nün sünnetine uyanlara böyle bir ikramı.

---

[95] Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat,* c.VI, s.288, no:6437; Abdullah ibn-i Amr ibn-i Avf el-Müzenî babasından, o da dedesinden.

Mecmaü'z-Zevâid, c.II, s.268, no:2577; *Kenzü'l-Ummâl*, c.IX, s.550, no:26168; Câmiu'l-Ehàdîs, c.XI, s.24, no:10166.

Onun için, ağzınızın temizliğine umumiyetle dikkat edin. Çünkü, Kur'an'ın yoludur ağız. İnsan namaz kılarken misvaklandığı gibi Kur'an okurken de misvaklanırsa Kur'an okuyuşun adabından birisi de odur. Kur'an okumadan evvel ağzı misvaklamak, Kur'an'ın okunuşunun adabındandır.

f. Peygamber SAS Efendimiz'in Hastalığı

Bir iki hadis-i şerif daha okuyalım, herhalde zaman geçtiği için fazla uzatmayacağız galiba...

Hz. Aişe Vâlidemiz'den... Peygamber SAS Efendimiz malum, hastalandı ve kırk gün kadar yattı o rahatsızlığında. Ondan sonra da ahirete teşrif eylediler. Buyurmuş ki:[96]

ظَنَنْتُمْ أَنَّ اللّٰهَ تَعَالٰى سَلَّطَهَا عَلَيَّ مَا كَانَ لِيفعل ، يَعْنِي ذَاتَ الجَنْبِ ؛ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ ، لاَ يَبْقَى فِي الْبَيْتِ أَحَدٌ إِلاَّ لُدَّ ، إِلاَّ عَمِّي (ك. حم. ع. كر. عن عائشة)

RE. 314/5 (*Zanentüm enna'llàhe teàlâ salletahâ aleyye mâ kâne li-yef'al, ya'nî zâte'l-cenbi; ve'llezî nefsî bi-yedihî, lâ yebkà fi'l-beyti ehadün illâ lüdde, illâ ammî.*)

"Siz sandınız ki, Allah-u Teàlâ Hazretleri bu hastalığı bana musallat eyledi. Halbuki Allah-u Teàlâ öyle bir hastalık musallat edecek değil. O bir sebep olacak."

Bu hastalıktan maksadı, (*ya'ni zate'l-cenbi*) zatü'l-cenbi kasdetti bu sözüyle." Zâtü'l-cenb, ciğerde olan bir hastalıktır. Ciğerin karın ile bağlandığı yerdeki zarlarda, o karın zarına *diyafram* diyorlar, *hicâb-ı hàciz* diyorlardı eski doktorlar. Orada olan iltihap... Rahatsızlanınca böyle buyurmuş.

---

[96] Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.VI, s.118, no:29414; Hàkim, *Müstedrek*, c.IV, s.225, no:7447; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.VIII, s.353, no:4936; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXVI, s.331; Hz. Aişe RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XI, s.640, no:32201; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.159, no:14017.

(*Ve'llezî nefsî bi-yedihî*) "Nefsim kudreti elinde olan, nefsim elinde olan Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne yemin ederim ki, (*lâ yebkà fi'l-beyti ehadün illâ lüdde*) evde hiç bir kimse kalmayacak, herkes aynı şekilde o ilacı alacaklar; (*illâ ammî*) amcam Abbas müstesna!" demiş.

Şimdi bu sözlerin mânâsını açıklayalım:

Peygamber *aleyhi's-salâtü ve's-selâm* Efendimiz rahatsızlanınca, şöyle bir kendinden geçer gibi oldu. Bu rahatsızlığı kendisine Allah'ın musallat ettiği bir hastalıktır, tedavi edersek geçer filan sandılar etrafındakiler. Halbuki o sebep olacaktı ahirete irtihaline. Ağzının kenarından huni gibi bir şey koymak suretiyle Arapların yaptığı bir ilacın ağıza dökülmesi var böyle ağız kapalıyken. O tedaviye geçtiler. Yâni, ağzına o şeyi sokup, huni gibi şeyi sokup o şeyi dökmeyi, ilacı dökmeye çalıştılar.

Peygamber Efendimiz:

"—Yapmayın!" dedi.

Yâni, konuşma durumunda değildi; ama yapılmamasını istedi. Etrafındakiler de dediler ki:

"—Hiç bir hasta ilacı sevmez; herhalde ondan böyle oluyor, biz devam edelim!" dediler.

Dalgınlık hali geçtikten sonra, dedi ki Peygamber Efendimiz:

"—Allah'a yemin ederim ki, nefsim kudreti elinde olan Allah'a yemin ederim ki, herkes aynı ilaçtan, aynı şekilde içecek. Amcam Abbas müstesna, çünkü o esnada o evde yoktu, onda suç yok. Ceza olarak herkes o ilacı aynı şekilde alacak. Çünkü, benim rızam yoktu. O ilacı vermeyin dediğim halde onu bana verdiniz, hepiniz aynı şekilde için!" diye böyle buyurmuş.

g. Müslümanın Sırtına Vurulmaz!

Başka bir hadis-i şeriflerinde buyurmuşlar ki:[97]

---

[97] Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XVII, s.180, no:476; İbn-i Abdi'l-Ber, *el-İstîàb*, c.I, s.329; Usme ibn-i Mâlik RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid,c.VI, s.384, no:10522; *Kenzü'l-Ummâl*, c.I, s.145, no:406; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.684, no:1694; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.159, no:14018.

ظَهْرُ الْمُؤْمِنِ حِمًى ، إِلاَّ بِحَقِّهِ (طب. عن عصمة بن مالك)

RE. 314/6 (*Zahru'l-mü'mini himâ, illâ bi-hakkıhî*) "Bir müslümanın sırtı —sırtından maksat kendisi, zatı— mukaddes arazidir, çevrili arazi gibidir." *Himâ*, yâni himaye edilmiş muhterem bir mıntıkadır. "Müslüman muhteremdir." demek yâni bu söz.

Müslümanın sırtı muhterem mıntıkadır demek, müslüman muhterem bir kimsedir. Yâni, ne demek? Müslüman dövülmez demek. Neden? Müslümanlığın izzeti var, müslüman izzet sahibidir. Neden? İman şerefi var kendisinde o şeref kendisine öyle bir takım haklar bahşediyor ki ona vurulmaz.

"—Müslümanın sırtına vurulmaz!" diyor Peygamber SAS Efendimiz.

Dövemezsin müslümanı... (*İllâ bi hakkıhî*) "Cezayı hak etmişse, şer'-i şerîfin emrettiği bir şey, o müstesna." Meselâ, içki içmiş; o zaman şu kadar sopa vurulacak. Şöyle yapmış, o zaman bu kadar böyle yapılacak. Kısas ve şeriatin ahkâmında hak etmişse o müstesna; onun dışında müslüman muhteremdir.

Bak müslümanlık ne kadar önemli ve bizim işimiz de müslümanlıktan ne kadar sapmış...

Şimdi ben şeyi düşündüm, bizim ahalinin karısını dövmesini, çocuğunu dövmesini filân düşündüm. Biz biraz dövmeye fazla alışmışız yâni. Çat, pat, küt... Hemen sırtına, ensesine... Sırtına biraz daha fazla vururuz, çünkü kafasına vurursak bir şey olur filan diye. Sırtına daha fazla vururuz... Bak müslümanın sırtı muhteremdir diyor. *Himâ* demek, himaye edilmiş saha demek.

Yâni, meselâ bir kralın, bir hükümdarın böyle çevrili arazisi, kimsenin giremeyeceği arazi... Buraya giremezsin... Meselâ, askeri bir bölge olsa, tel örgüyle çevrilmiş olsa, yasak bölgeyse girebilir misin? Giremezsin... Onun gibi yâni... Müslümanın sırtı muhteremdir, çevrili bir arazi gibidir. Yâni, ne demek? Müslüman dövülmez demek. Öyle izah ediyor. Müslüman dövülmez, ancak şer-i şerîfe göre bir ceza hak etmiş de o icra edilecekse, müstesna.

Onun için, müslümanlara izzet, itibar edelim! Çocuklarımız da müslümandır, hanımlarımız da müslümandır, kardeşlerimiz arkadaşlarımız da müslümandır. Öyle paldır küldür hemen vurmak yok. Onlara müslümanlığının izzetine yakışır şekilde muamele edelim!

Peygamber *aleyhi's-salâtü ve's-selâm* Efendimiz bir hadis-i şerifinde buyurmuş ki:

"—Çocuklarınıza seyyid, efendi, kerim insan muamelesi yapın!"

Büyüyünce kerim olacak. Sen onu döversen; çat pat, çat pat... ne olur o çocuk? Her tokatta karakterinden bir parça dökülür yere gider. Dökülür, dökülür... Şahsiyetsiz, karaktersiz bir şey olur. öyle olur olmaz şeyden dövmeyeceksin.

Namaz kılmazsa döv, ona müsaade etmiş Rasûlüllah Efendimiz, bilsin...

"—Haa, babam beni hiç dövmezdi... Cam kırdım, dövmedi; filanca kazayı yaptım, tabağı düşürdüm, dövmedi; sürahiyi, bardağı kırdım, dövmedi; ama şimdi neden dövüyor? Demek ki namaz kılmamak çok kötüymüş..." diyecek. Yâni, o kadar bilecek.

Allah razı olsun, biz babamızdan hiç kötü muamele görmedik. Ömrümüzde bir kere, iki kere belki şey yapmışızdır... Yâni öyle dövmek iyi değil. Çocukları döverseniz, iyi olmaz; huyu bozulur, karakteri bozulur... Azarlarsanız da iyi olmaz. Onu yoluyla, yöntemiyle yetiştirmeye, eğitmeye çalışın!

h. Münafıklar Zekâtı Vermezler

Bu hadis-i şerifte Peygamber Efendimiz, zamanındaki bir takım insanları tarif ediyor bize. Diyor ki:[98]

ظَهَرَتْ لَهُمُ الصَّلاَةُ فَقَبِلُوهَا ، وَخَفِيَتْ لَهُمُ الزَّكَاةُ فَأَكَلُوهَا ، أُولٰئِكَ

هُمُ الْمُنَافِقُونَ (البزار عن ابن عمر)

[98] *Kenzü'l-Ummâl*, c.VI, s.460, no:15808; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.160, no:14019.

RE. 314/7 (*Zaherat lehümü's-salâtü fekabilûhâ, ve hafiyet lehümü'z-zekâtü feekelûhâ, ülâike hümü'l-münâfikûn*)

"Onlara namaz zàhir oldu yâni, aşikâr olarak göründü ve kabul ettiler. 'Tamam, olur, namaz kılalım!' dediler. Namaz kılmaya râzı oldular; (*ve hafiyet lehümü'z-zekâtu*) ama, zekât gizli kaldı. Yâni, zekâtı anlamazlıktan geldiler."

Maldan verilecek ya o... Namazı kılıyor, abdest alıyor bir şey yok. Yâni, "Şurada namazı kılıyor, ama maldan zekât vermeye gelince, (*feekelûhà*) onu vermediler, yediler. Namazı kabul ettiler; ama zekâtı anlamazlıktan geldiler, gizli kaldı sanki zekât onlara, görmediler sanki ve onu yediler. (*Ülâike hümü'l-münâfikûn*) İşte onlar münâfıkların ta kendileridir."

Öyle namazı kabul et, zekâtı kabul etme; olmaz! Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin ahkâmı parçalanma kabul etmez, bölünme kabul etmez...

"—Şunları şunları yaparım, şunları şunları yapmam!"

أَفَتُؤْمِنُونَ بِبَعْضِ الْكِتَابِ وَتَكْفُرُونَ بِبَعْضٍ (البقرة:٨٥)

(*Efetü'minûne biba'di'l-kitâbi ve tekfurûne biba'd*) "Allah'ın kitabının bir kısmına inanacaksınız da, bir kısmını red mi edeceksiniz? Öyle şey olur mu?" (Bakara, 2/85)

Münafıklık da en kötü vasıflardan biridir.

إِنَّ الْمُنَافِقِينَ فِي الدَّرْكِ الأَسْفَلِ مِنَ النَّارِ (النساء:١٤٥)

(*İnne'l-münâfikùne fi'd-derki'l-esfeli mine'n-nâr*) "Şüphe yok ki, münafıklar cehennemde en aşağı derecede olacaklar." (Nisa, 4/145)

Nifak, münafıklık insanı cehenneme sokacak. Bu tarzda, böyle imana dokunan münafıklık...

Bir de günahlardan dolayı olan münafıklık var... Allah münafıklıktan cümlemizi korusun... O münafıklığın alâmeti üçtür buyurmuş SAS Efendimiz bir hadis-i şerifte, bilirsiniz... Çok

meşhur bir hadis-i şeriftir:[99]

آيَةُ الْمُنَافِقِ ثَلاثٌ: إِذَا حَدَّثَ كَذَبَ، وَإِذَا وَعَدَ أَخْلَفَ، وَإِذَا اؤْتُمِنَ خَانَ (حم. خ. م. ت. ن. عن أبي هريرة ؛ ابن النجار عن ابن مسعود)

RE. 5/4 (*Âyetü'l-münâfikı selâsün*) "Münafığın alâmeti üçtür: (*İzâ haddese kezebe*) "Konuştuğu zaman yalan söyler. (*Ve izâ va'de ahlefe*) Bir şeyi va'd ettiği zaman yerine getirmez, tutmaz sözünü. Vaad ederse vaadinden cayar, hilafına hareket eder. (*Ve ize'tümine hâne*) Kendisine emanet olunursa, güvenilirse, güvenilmiş şekilde muamele yapılırsa, ona hıyanet eder." Münafığın alâmeti budur.

Sen güvenirsen, senet almazsın...

"—Benim sana borcum yok!" deyiverir.

Güvendin, adam yerine saydın, almadın. Aslında alman lâzımdı, çünkü Peygamber Efendimiz'in tavsiyesi, Kur'an-ı Kerim'in tavsiyesi odur. Küçük büyük, bir şey demeden borç alacak; kâğıda yazılacak. Ancak, karşılıklı malı alıp verdiğin zaman verdiğin para müstesna... Böyle hesaplı, vadeli bir şey oldu mu yazacaksın. O Kur'an'ın emri diye, sevap olsun diye yazacaksın.

"—Kardeşim, ben seni seviyorum, sana itimadım var; ama Kur'an'da böyle emrediliyor, ona uyalım da sevap kazanalım." diye

---

[99] Buhàrî, *Sahîh,* c.I, s.21, no:33; Müslim, *Sahîh,* c.I, s.78, no:59; Tirmizî, *Sünen,* c.V, s.19, no:2631; Neseî, *Sünen,* c.VIII, s.116, no:5021; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned,* c.II, s.357, no:8670; Ebû Ya'lâ, *Müsned,* c.XI, s.406, no:6533; Beyhakî, *Şuabü'l-İman,* c.IV, s.206, no:4803; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ,* c.VI, s.85, no:11240; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ,* c.VI, s.329, no:11127; İbn-i Asâkir, Târih-i Dimaşk, c.XIV, s.59; Bezzâr, *Müsned,* c.II, s.426, no:8315; İbn-i Ebi'd-Dünyâ, *Mekârimü'l-Ahlâk,* c.I, s.46, no:118; İbn-i Asâkir, *Mu'cem,* c.I, s.35, no:53; Begavî, *Şerhü's-Sünneh,* c.I, s.35; Ebû Nuaym, *Ahbâr-ı Isfahan,* c.IV, s.475, Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.167, no:842; *Keşfü'l-Hafâ,* c.I, s.19, no:22; *Câmiü'l-Ehàdîs,* c.I, s.53, no:60.

yapacaksın.

Çünkü sen buradan ayrılırsın, ölürsün; Allah gecinden versin, hayırlı hüsn-ü hàtime nasib etsin veyahut ötekisi ölür; kalır borç, alacak... Yâni bilmez; bir senet, bir yazı olmadığı için kimse bilmez. Onun için, yazıya geçirmek lâzım!

Hàsılı, münafıklığın alâmeti, demek ki sözde durmamak, vaadini yerine getirmemek ve hıyanet etmektir. Allah bu gibi münafıklık alâmetlerinden cümlemizi korusun…

Namazı kabul edip, zekâtı kabul etmemek de münafıklığın ta kendisidir. Bu hadis-i şeriften o anlaşılıyor. Demek ki, bazı emirleri tutup, bazı emirleri tutmamak da münafıklıktır.

"—Ooo, yandık o zaman! Bizim Türkiye'de münafık dolu..."

Dolu, çünkü bazı şeyleri kabul ediyor, bazı şeyleri kabul etmiyor. Öyle şey olur mu?

"—Sen Kur'an'a inandın mı, müslüman mısın?"

"—*El-hamdü li'llâh* müslümanım..."

"—Pekiyi, o zaman Rasûlüllah'a, Kur'an-ı Kerim'in ahkâmına, Rasûlüllah'ın sünnetine teslim olacaksın, o ne derse ona boyun bükeceksin. Hoşuna gitse de gitmese de..."

Peygamber SAS Efendimizle bey'at ederken ashab-ı kiram:[100]

فِي الْمَكْرَهِ وَالْمَنْشَطِ

(*Fi'l-mekrahi ve'l-menşat*) Beğendikleri, hoşuna giden neşeli zamanlarda da; hoşa gitmeyen sıkıntılı, meşakkatli, zor zamanlarda da sana itaat edeceğiz diye söz verirlerdi.

Güle oynaya gittiği ziyafetlerde müslüman ol, uy... Cihad mihad gibi böyle meşakkatli işler oldu mu, arka tarafa dönüver, kaç... Olmaz! O zaman münafıklık olur işte. Tam inanacağız yâni, müslümansak; "Kur'an-ı Kerim öyle diyor mu, tamam; hadis-i şerif öyle diyor mu, tamam!" diyeceğiz.

Terazimiz Kur'an ve hadis-i şerif olacak. Müracaat ettiğimiz yer, mahkememiz yâni, adaleti aramızda bulmak için, ikimiz

---

[100] Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.318, no:22768; Ubâde ibn-i Sâmit RA'dan.

arasında ihtilaf olduğu zaman müracaat edip de delil, hüküm arayacağımız yer Kur'an-ı Kerim ve hadis-i şerif olacak.

"—Bak kardeşim sen bana itiraz ediyordun ya..."

"—Evet ediyorum, tabii..."

"—Gel bak, Kur'an-ı Kerim'de şöyle yazıyor; ama ayet-i kerimeyi okuyayım istersen sana..." okudu,

"—Ha, öyle mi; pekiyi... Öyleyse, kabul ettim." diyecek; veyahut:

"—Bak Rasûlüllah böyle böyle söylüyor, istersen kitapta göstereyim, bak sahih hadis-i şerif."

"—Ha, ben bilmiyordum, kusura bakma! Rasûlüllah öyle buyuruyorsa, tamam kardeşim, oldu, o senindir." filân diyebilecek müslüman.

Yâni, kendi lehine de olsa, aleyhine de olsa... Yoksa, birazına inanıp, birazına inanmazsa...

"—Ben şu kadarına inanırım, ama ondan sonrasına inanmam!" derse, o zaman, (*Hümü'l-münâfikùn*) "Münafıkların ta kendileridir." diye, bildirilenler gibi olur. Zekâtı reddedenlerin durumunda olur.

Allah-u Teàlâ Hazretleri cümlemizi nifaktan, fısktan, fücurdan berî eylesin... Hàlis, sahih, sâlim, pak itikatlı, temiz müslümanlar eylesin... Müttakî, sevdiği. râzı olduğu kullarının zümresine dahil eylesin...

Fâtiha-i Şerife mea'l-besmele!

18. 10. 1981 - İskenderpaşa

10. HASTA ZİYARETİ

Eùzü bi'llâhi mine'ş-şeytâni'r-racîm.
Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.
El-hamdü li'llâhi rabbi'l-àlemîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ hayri halkihî muhammedin ve âlihî ve sahbihî ve men tebiahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd-dîn...

Emmâ ba'dü, fa'lemû eyyühe'l-ihvân... Feinne efdale'l-kitâbi kitâbu'llàh... Ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llàhu aleyhi ve selem… Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ, ve külle muhdesin bid'ah, ve külle bid'atin dalâleh, ve külle dalâletin ve sâhibehâ fi'n-nâr... Ve bi's-senedi's-sahîhi'l-muttasili ile'n-nebiyyi salla'llàhu aleyhi ve selleme ennehû kàl:

عَائِدُ الْمَرِيضِ فِي مَخْرَفَةِ الْجَنَّةِ ، فَإِذَا جَلَسَ عِنْدَهُ غَمَرَتْهُ الرَّحْمَةُ

(البزار عن عبد الرحمن بن عوف)

RE. 314/8 (*Àidü'l-marîdi fî mahrefeti'l-cenneti, feizâ celese indehû gamarathu'r-rahmeh*) *Sadaka rasûlü'llàh, fî mâ kàl, ev kemâ kàl.*

Aziz ve muhterem kardeşlerim!

El-hamdü lillâh, hadis kitabımız *Râmûzü'l-Ehâdîs*'in *ayın* harfine gelmiş bulunuyoruz.

Hadislerin izahına geçmeden önce, sevgili Peygamberimiz, başımızın tâcı, gönlümüzün sürûru, rehberimiz Muhammed-i Mustafâ SAS Efendimiz'in ruh-ı pâkine hediye olmak üzere; sonra cümle enbiyâ ve mürselînin, evliyâ ve sàlihînin, hàssaten Peygamber Efendimiz'in ashabının, etbâının, sâdât ve meşâyihimizin, esâtizemizin ruhlarına;

Bu eserin müellifi Ahmed Ziyâüddîn-i Gümüşhànevî Hazretleri'nin ruhuna, bu eserin içindeki hadis-i şerifleri bize rivâyet eden, bu hadis-i şeriflerin bize kadar ulaşmasında emeği

geçen ravilerin ruhlarına;

Ve uzaktan yakından Peygamber SAS Efendimiz'e muhabbetinden dolayı, hadis-i şeriflerine şevkle rağbet ettiklerinden bu meclise teşrîf eden kardeşlerimizin cümle geçmişlerinin ruhlarına hediye olmak üzere, bir Fâtihâ-i Şerîf, üç İhlâs-ı Şerîf kıraat edelim:

....

a. Hasta Ziyaretinin Mükâfâtı

Peygamber SAS Efendimiz, metnini okuduğum hadis-i şerifinde hasta ziyaretini methediyorlar ve bunun müslümanlara sağlayacağı faydaları ifade buyuruyorlar:[101]

عَائِدُ الْمَرِيضِ فِي مَخْرَفَةِ الْجَنَّةِ ، فَإِذَا جَلَسَ عِنْدَهُ غَمَرَتْهُ الرَّحْمَةُ

(البزار عن عبد الرحمن بن عوف)

RE. 314/8 (*Àidü'l-marîd*) "Hastayı ziyaret edici kimse, ziyaret eden kimse, (*fi mahrefeti'l-cenneti*) cennetin bostanındadır, çayırındadır, dağlık bahçelik yerindedir, cennettedir. (*Feizâ celese indehû*) Hastanın yanına oturduğu zaman, (*gamerathu'r-rahmetü*) Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin rahmeti onu kaplar ve gark eder."

Müslümanın müslümana karşı vazifeleri vardır. Biz hepimiz bir ceset gibiyiz, bir vücut gibiyiz. Nasıl vücut hücrelerden meydana gelmişse; kemik hücresi var, bir araya gelmişler, kemikler olmuş. Kemikler bir araya gelmiş, eklenmiş, iskelet

---

[101] Bezzâr, *Müsned*, c.III, s.246, no:1036; Abdurrahman ibn-i Avf RA'dan.

Lafız farkıyla: Müslim, *Sahîh*, c.IV, s.1989, no:2568; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.283, no: 22498; İbn-i Hibban, *Sahîh*, c.VII, s.223, no:2957; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.380, no:6372; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.IV, s.44, no:2688; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.VIII, s.427, no:4532; Sevban RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.III, s.21, no:3769; *Kenzü'l-Ummâl*, c.IX, s.173, no:25127; *Câmiu'l-Hadîs*, c.XIV, s.162, no:14024.

meydana gelmiş. Kas hücreleri var, onlar bir araya gelmiş, etlerimiz olmuş. Deri hücreleri var, göz hücreleri var, beyin hücreleri var, kalp hücreleri var... Sayısını söyleyemeyeceğimiz kadar çok hücrenin bir araya gelmesinden meydana gelmişiz biz.

Tek bir şahıs diye isim veriyorlar bize ama, biz başlı başına bir alemiz. Bir kâinâtız her birimiz... Sayısız küçük varlıklardan doğan, büyüyen, ölen varlıklardan meydana gelmişiz. E bu kadar darmadağın şey nasıl bir arada duruyor? İnsanın ruhu o birliği, beraberliği sağlıyor.

İslâm'ın ruhu da, müslümanları birbirine böyle bir vücut gibi bağlamıştır. Müslümanlar birbirlerinin ayrılmaz parçasıdır. Nasıl vücutta et bir iş görüyorsa, göz bir iş görüyorsa, kulak bir iş görüyorsa, her müslümanın İslâm cemaatinde, cemiyetinde belli bir hizmeti vardır. Bir yeri doldurur, bir iş görür. Onun için, müslümanın bir yerde bir tanesi bir zarara uğrarsa, burada bizim yüreğimiz yanar. Neden? Bir vücut gibiyiz. Ayağımıza diken battığı zaman tüm vücudun uykusuz kaldığı ve ateşlere düştüğü gibi, ateşlerden cayır cayır yandığı gibi.

Müslümanın müslümana karşı vazifelerini bize hadis-i şerifler bildirmiş. Biz müslümana karşı lâkayd kalamayız.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki: [102]

---

[102] Buhàrî, *Edebü'l-Müfred*, c.I, s.52, no:112; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.V, s.92, no:2699; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.231, no:694; Hàkim, *Müstedrek*, c.IV, s.184, no:7307; Tahàvî, *Şerhü'l-Maànî,* c.I, s.28, no:111; Deylemi. Müsnedü'l-Firdevs, c.III, s.400, no:5220; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXVIII, s.216; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.V, s.31, no:5660; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.X, s.3, no:19452; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.X, s.391, no:5569; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXVIII, s:217; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.XVI, s.120, no:3563; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Hàkim, *Müstedrek*, c.II, s.15, no:2166; Hz. Aişe RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.I, s.259, no;751; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.356, no;7429; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Tahàvî, *Şerhü'l-Maànî,* c.I, s.27, no:110; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.IX, s.53, no:24904, 24906.

لَيْسَ الْمُؤْمِنُ الَّذِي يَبِيتُ شَبْعَان، وَجَارُهُ جَائِعٌ إِلٰى جَنْبِهِ

(ك. عن عائشة)

(*Leyse'l-mü'minü'llezî yebîtü şebànü, ve câruhû câiun ilâ cenbihî.*) "Komşusu açken, kendisi tok yatan bizden değildir."

Komşun aç yatacak, sen de karnını tıka basa doyuracaksın, yan gelip yatacaksın. Televizyonun karşısına geçeceksin, kahveyi, çayı höpürdeteceksin. Olmaz! Bu müslümanlık değil.

Müslümanlık, müslümanların derdiyle dertlenmektir. Bizim dertlerimizle dertlenmeyen, bizim işlerimizle meşgul olmayan bizden değildir.

Peygamber SAS Efendimiz buyuruyorlar ki:[103]

مَنْ لاَ يَهْتَمُّ بِأَمْرِ الْمُسْلِمِينَ، فَلَيْسَ مِنْهُمْ (طس. عن حذيفة)

(*Men lâ yehtemmü bi-emri'l-müslimîn, feleyse minhüm*) "Müslümanların işleri ile ilgilenmeyen, onların dertleriyle dertlenmeyen onlardan değildir."

Bu vazifelerden bir taneciği de, hastayı ziyaret etmektir. Müslüman hastalandı mı, müslüman kardeşleri onu ziyaret edecek. Sevabını bakın nasıl tarif etmiş Peygamber Efendimiz SAS:

"—Hastanın yanına girdiği zaman, cennetin bostanında gibidir o şahıs. Yanına oturuverdiği zaman, rahmet-i ilâhî onu gark eder."

Gamera, batırmak demek. (*Gamerathu'r-rahmetü*) "Rahmet geliyor, boyunu aşıyor insanın, gark oluyor." Yâni, bir sel gelse de suya gark olsa insan, suyun dibinde kalsa, su boyunu aşsa; onun

---

[103]Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VII, s.270, no:7473; Taberânî, *Mu'cemü's-Sağîr*, c.II, s.131, no:907, Ebû Nuaym, *Ahbâr-ı Isfahan*, c.VIII, s.68, no:1439; Huzeyfe ibn-i Yeman RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.I, s.264, no:294; *Kenzü'l-Ummâl*, c.IX, s.70, no:24836; Şevkànî*, el-Fevâidü'l-Mecmua*, c.I, s.83, no:60; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.1614, no:2617.

gibi. Rahmet o kadar çok geliyor ki hasta ziyaret eden kimseye, işte böyle gark ediyor. Rahmetin içine batıyor insan, işlemedik tarafı kalmıyor. Rahmetin nüfûz etmediği yer kalmıyor.

Onun için, kardeşlerimize acıyalım, kardeşlerimizle ilgilenelim! Camimize gelmeyen, bir ara görünüp de sonra bir ara kaybolan kardeşimizi arayalım, soralım!

"—Ne oldu, Ahmed Efendi, falanca… Hep gelirdi camiye, nerelerde acaba?" diye bir halini hatırını soralım!

Hastaysa, gidelim ziyaretine… Bize büyük kâr var. Zavallı hastaya da büyük kâr var. Kimisi ziyaretsizlikten hasta olur zavallı. Bir kat daha hasta olur.

Ben yedek subay okulunda hatırlıyorum, bir ay bizi tıktılar yedek subay okulunda… Buraya şeyi takıncaya kadar dışarı çıkamazsınız dediler. E çoluk çocuğumuz var, evli barklı, yaşını almış insan olarak gitmiştik askere. Bir ay orada durmak zor, kolay bir şey değil.

Nizâmiye kapısının karşısındaki çimenlere otururduk pazar günü, bir ziyaretçi gelecek mi acaba diye. Çocuk gibi... Kendi kendimize de gülerdik yâni. Ziyaretçiyi seviyor insan…

Hasta daha çok sever. Hasta böyle zavallı, boynunu büker. Yanına gittiğiniz zaman, siz ona birkaç tatlı söz söylediğiniz zaman, iyi olur.

"—Ben senin rengini düzelmiş gördüm. Mâşâallah, ne hoş... Hadi bakalım, Allah şifa versin!"

Veyahut çok ağır hasta bile olsa, bu gibi sözlerle olmasa bile, bir dua ediverirsin, bir Fâtiha okuyuverirsin, bir üfleyiverirsin... Müslümanın müslümana duası makbuldür. Sonra, Kur'an-ı Kerim şifadır.

Meselâ, adını söylesem tanıyacağınız bir kardeşimizin çocuğu olmuyordu. Duayla, Kur'an-ı Kerim okumayla, el-hamdü lillâh geçen gün duyduk, sevindik kendi torunumuz olmuş gibi… Eh bir çocuk vermiş Allah, kaç sene sonra. Vermedi, vermedi... Oluyor.

Allah-u Teàlâ Hazretleri duaları kabul ediyor:[104]

لاَ يَرُدُّ الْقَدَرَ إِلاَّ الدُّعَاءُ (ه. حم. ك. طب. ش. هب. عن ثوبان)

(*Lâ yeruddü'l-kaderi ille'd-duâ'*) "Dua kaderi reddeder." diye hadis-i şerif var.

Duanın kıymeti var.

İşte biz hem kendimiz istifade edeceğiz, hem de hasta istifade edecek. Hem de ihtiyacı olabilir. İlaca ihtiyacı olur, paraya ihtiyacı olur. Kimsesi olmaz, yardıma ihtiyacı olur, pisliğe batmıştır, yardım edecek, hizmet edecek kimsesi yoktur; odasını temizleyiverirsin filan... İnsan insana, böyle zayıf zamanında lâzım! İnsanlığın icabıdır bu yâni. Gülüp oynarken iyi de hastalandığı zaman hiç uğramamak uygun değil.

Adabından birisi, çok oturmamaktır yanında. Çünkü hastanın abdesti sıkışabilir, daha başka şeyi olur, uykusu gelir. Nezaketen o şeyi yapamaz. Onun için, yanında fazla oturmadan kısaca bir ziyaret yapıp, gönlünü hoş edip ayrılmak bize büyük kazanç sağlar.

Bilhassa cuma günü, insan hem hasta ziyareti, hem kabir ziyareti, hem sadaka, hem birkaç şeyi bir arada yaparsa cennetle müjdeliyor. Bir hadis-i şerif var.

İkinci hadis-i şerif de gene hasta ziyaretiyle ilgili:[105]

---

[104] İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.35, no:90; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.280, no:22466, 22491; Hàkim, *Müstedrek*, c.I, s.670, no:1814; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.II, s.100, no:1442; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VI, s.109, no:29867; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.258, no:10233; Taberânî, *Duà*, c.I, s.30, no:31; Hünnâd, *Zühd*, c.II, s.491, no:1009; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.XIV, s.366, no:3201; Sevbân RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.II, s.97, no:3158; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.278, no:1297.

[105] Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.268, no:22363; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.VIII, s.211, no:7854; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VI, s.539, no:9205; Ebû Ümâme RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.III, s.21, no:3765; *Kenzü'l-Ummâl*, c.IX, s.177, no:25141.

عَائِدُ المَرِيضِ يَخُوضُ فِي الرَّحْمَةِ ، فَإِذَا جَلَسَ عِنْدَهُ غَمَرَتْهُ الرَّحْمَةُ ؛ وَمِنْ تَمَامِ عِيَادَةِ المَرِيْضِ ، أَنْ يَضَعَ أَحَدُكُمْ يَدَهُ عَلَى وَجْهِهِ ، أَوْ عَلَى يَدِهِ ، فَيَسْأَلُهُ كَيْفَ هُوَ ؛ وَتَمَامُ تَحِيَّتِكُمْ بَيْنَكُمُ الْمُصَافَحَةُ (حم. طب. هب. عن أبي أمامة)

RE. 314/9 (*Àidü'l-marîdi yehùdu fi'r-rahmeti, feizâ celese indehû gamerathü'r-rahmetü; ve min temâmi iyâdeti'l-marîd, en yadaa ehadüküm yedehû alâ vechihî, ev alâ yedihî, feyes'elehû keyfe hüve; ve temâmü tahiyyetüküm beyneküm el-musâfahatu*)

Ebû Ümâme el-Bâhilî Hazretleri, yine aynı mânâda bir cümle ile hadis-i şerifi nakletmiş:

"—Hasta ziyaret eden kimse Allahın rahmetine gark olur, dalar." diye, *hâda-yehûdu-havd* fiiliyle ifade etmiş burada. "Yanına oturduğu zaman, rahmet onu gark eder." Yine öteki hadis-i şerif gibi.

Şimdi devamı geliyor bu hadis-i şerifte:

(*Ve min temâmi iyâdeti'l-marîd*) "Hasta ziyaretinin kâmil olması için, tam, olgun, her vech ile iyi yapılmış olması için ne yapmak lâzım? (*En yadaa ehadüküm yedehû alâ vechihî*) O hastanın yüzüne elini koyacaksın, yâni şöyle alnına, yüzüne, yanağına... (*Ev alâ yedihî*) Veyahut, elinin üstüne elini koyacaksın. (*Feyes'elühû keyfe hüve*) Nasılsın diye soracaksın."

Yâni hasta ziyareti, kenara gittin oturdun, hiç konuşmadın, döndün geldin... O da bir ziyarettir ama işte yüzüne böyle elini koyarsan, alnına elini koyarsan, elinle elini tutarsan; böyle bir sıcak alâka, samimiyet... Böyle yapmayı tavsiye ediyor Peygamber SAS Efendimiz.

(*Ve temâmü tahiyyetüküm beyneküm*) "Aranızdaki selâmın tamamı, kemâli, iyi olması da, (*el-musâfahatu*) elleri tutuşup el sıkmadır, musafaha dediğimiz şeydir."

Demek ki, bir müslüman bir müslümanla karşılaşsa... "*Es-selâmü aleyküm!*" dese sevap alır. "*Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàh!*" dese, onun iki misli olur sevabı. "*Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!*" dese, sevabı üç misli olur. Birisine on, birisine yirmi, birisine otuzdur. Ama tamam olması için selamlaşmanın, bir de elini sıkarsan...

El sıkma tabii, bir şöyle el sıkılır şimdi modern usülle, şimdi Batılılar da öyle yapıyorlar. Bizim el sıkmamız onlardan başka türlü. Biz şöyle başparmakları tutma tarzında tutarız karışımızdakinin elini. Bizim kendimize göre bir şahsiyetimiz var. Bırakmamıza lüzum yok.

Hadis-i şerifte olan, Peygamber Efendimiz'in tavsiye ettiği, dedelerimin de yedi asırdır, sekiz asırdır, on dört asırdır yaptığı şeyi ne diye bırakayım? O taklit etsin beni. Ben niye onu taklit edecekmişim? Benim dinim pırıl pırıl, pak el-hamdü lillâh. Onlar bozmuşlar, sapıtmışlar. Peygamberlerinin sözlerini dinlememişler, tahrif etmişler, kitaplarını tahrif etmişler. Ben niye onu dinleyeyim? O beni dinlesin, o bana uysun, selâmete ersin!

"—Niye acaba böyle, hasta ziyaretine bu kadar sevap veriyor Allah-u Teàlâ Hazretleri?" diye düşünecek olursak, bunun altında yatan şey şu:

Allah-u Teàlâ Hazretleri, müslümanların birbirlerini sevmesini istiyor. Müslümanların birbirleriyle ilgilenmesini istiyor. Aradaki muhabbetin ziyâde olması için, ne yapmak gerekirse bütün esbâbını müslümanlara emretmiş. Muhabbetin artması için, ne lazımsa onu emretmiş. Muhabbetin zedelenmemesi için neler yapmak lâzım gelirse onları sıkı sıkıya tembih etmiştir.

Onun için, en büyük hedefimiz müslümanların birbirlerini sevmesidir, muhabbetin taşmasıdır, coşmasıdır, aramızda muhabbet bağlarının kuvvetlenmesidir. Bunları kuvvetlendirelim. Yâni bu hadisten bu dersi de çıkartalım. Bak hasta ziyareti bu kadar güzel de, sanki daha başka muhabbet artırıcı şeyler güzel değil mi? Onlarla da ilgili hadis-i şerifler gelecek.

Mühim olan müslümanın müslümanı sevmesi...

"—Kendisi için sevdiği, istediği şeyi müslüman kardeşi için de istemeyen kimse tam iman etmiş olamaz." diyor.

Yâni ben kendime ne istiyorum? Rahat edeyim, iyi bir kazancım olsun, rahat bir evim olsun, çoluk çocuğum dosta düşmana muhtaç olmasın, istediğimi alabileyim, yiyebileyim filan... Onu müslüman kardeşine de sağlamağa çalışacaksın. Kendin için ne istiyorsan ona da isteyeceksin.

İşte muhabbet böyle olursa, o zaman Allah müslümanları, birbirini sevenleri birbirleri hatırına cennete koyacak. Birisi kazara bir kazaya uğrasa, hatalarından, günahlarından dolayı aşağıda kalsa bile, iyilerin seviyesine yükseltecek Allah. Ayet-i kerimelerde işaretler var, hadis-i şeriflerde işaret var.

İki kimse muhabbet etti birbiriyle... Farz edelim ki ben hocamı sevdim... E hocamın mertebesi tâ yüksekte, ben aşağıda günahkar bir kul... Ayırmayacak Allah sevenleri birbirinden. Oraya aşağıdakini yukarıya çıkartacak. Cehennemdeyse şefaat olacak.

Onun için eskiden müslümanlar birbirleriyle ahiret kardeşi

olurlardı. Hac kardeşliği vardır, hacca gidersin ahbaplık olur. Askerlik ahbaplık vesilesi olur, mektep ahbaplık vesilesi olur... Ahbaplıkları takviye etmeğe çalışmalı. Muhabbette çok fayda var. Dünyada da ahirette de çok fayda var.

Tabii bu muhabbet sözünü ne kadar söylesek o kadar iyi. "E hocam çok söylemeğe lüzum yok." demek de doğru değil. Çünkü söyledikçe insanın hatırına geliyor ve tatbik ediyor. Şimdi bugün bir arkadaş seçersiniz kendinize, bir ahiret kardeşi olursunuz inşâallah, ondan sonra biraz kırgın olduğunuz ahbaplara gider dargınlığı geçirirsiniz, barışırsınız. İyi arkadaş olduğunuz fakat çoktandır ziyarete gidemediğinizi de ziyarete gidersiniz. Muhabbetler inşâallah böyle her nasihatten bir ibret alınarak takviye olur.

Birbirlerini Allah için seven kimseler nurdan minberlerde oturtulacak mahşer günü: (*Alâ menâbire min nûrin*) Şöyle Arş-ı A'lâ'nın, hani şeref tribünü gibi Arş-ı A'lâ'nın gölgesinde herkes güneşte tere batmışken onlar nurdan minberlerle kürsülerde yüzleri, elbiseleri nur, öyle oturacaklar. Kimler? Birbirlerini Allah için sevenler.

Onun için böyle o tasavvufta tarikat kardeşliği vs. de eskiden çok önem vermişler. Yunus'un şiirlerini okuyorum. Oooh, "Eve dervişler geldi." diye bir şiir yazmış meselâ, düğün bayram ediyor, dervişleri methediyor. Neden? Bir muhabbet işte o. Osmanlı niye böyle muvaffakiyet kazanmış Birbirlerini Allah için sevmişler, çok candan, samimi kardeş olmuşlar, ondan olmuş.

Meselâ, Mevlânâ Celâleddin-i Rûmî'nin kitabını baştan sonra oku, hep muhabbetullah, muhabbet, muhabbet... Hep sevgiden bahsediyor. E Osmanlı devletini kim kurdu? Osman Gazi filan kurdu diyorlar. Ben diyorum ki: Hayır! Osmanlı devletini Mevlânâlar kurdular, Yunuslar kurdular. Çünkü onlar o muhabbeti o insanlara vermeselerdi, bugünkü gibi insanlar birbirleriyle kavga ederlerdi. Şu tarla senin, bu bahçe benim... Vay sen yüksek mevkiye geçtin, vay ben aşağıda kaldım... Ver sen benim paramı, ben daha çok kazanacağım bilmem ne... Düşman

da tepelerdi. Yâni Osmanlı'nın muvaffakiyeti nereden oldu? İşte o muhabbetten. O güzel telkinden.

Onun için, dinimizi hiç kimse hor hakir görmesin! Ne kadar hayrımız varsa, ne kadar başarımız varsa, hatta şu oturduğumuz toprakları dinimize borçluyuz. Dini duygumuz olmasaydı biz Orta Asya'nın çöllerinde öyle oturur kalırdık. Biz dinimiz sayesinde buralara geldik. Buraları dinimiz sayesinde kazandık. Dinimiz sayesinde İstiklâlimizi gene kazandık. Hücum etti düşmanlar, istila ettiler Eskişehir'e kadar, Ankara'ya, Polatlı'ya kadar geldiler. Dinimiz sayesinde kurtardık.

E şimdi o zaman dinimiz sayesinde kurtulup da sonradan dinimizden dönersek Allah râzı gelir mi? Allah taş yağdırır başımıza... Ceza getirir, bela getirir. O zaman birbirimizi yedirtir bize. Düşmanın gelmesine lüzum yok. Onun için bu din öyle kuvvetli bir bağdır ki, öyle kıymetli bir ilaçtır ki, öyle büyük tesirli bir iksirdir ki bunun şişesini kırıp da zâyî ettik mi yazık olur bize. Hepimize yazık olur. Bu memleket elden gider.

Onun için dinimizin kadrini kıymetini bilelim. Siz de bilin, biz de bilelim, hocalar da söyleyelim dilimizin döndüğü kadar, idarecilerimiz de bilsin, sımsıkı sarılalım Allah'ın ipine, dünyada ahirette felah ve necat bulalım inşâallah.

b. Hz. Ali'ye Düşmanlık Etmek

Bu hadis-i şerif, Hazret-i Aişe Validemiz'in mevlâsı, yâni azadlı kölesi Râfi' tarafından rivâyet edilmiş. Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:[106]

عَادَى اللهُ مَنْ عَادَى عَلِيًّا (ابن منده عن رافع مولى عائشة)

---

[106] İbn-i Esir, *Üsdü'l-Gàbe*, c.I, s.350; İbn-i Hacer, *el-İsâbe*, c.II, s.448, no:2556; Hz. Aişe RA'ın azadlı kölesi Râfi' RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XI, s.892, no:32899; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.165, no:14031.

RE. 314/10 (*Àda'llàhu men àdâ aliyyâ*) “Allah-u Teàlâ Hazretleri, Ali'ye düşmanlık edene düşmanlık eder.”

Ali kim? Peygamber SAS Efendimiz'in amcazâdesi, gençlerin ilk müslüman olanı. Daha çocukken müslüman oldu. Peygamber SAS Efendimiz'e kadınlardan ilk önce zevcesi, anamız Hatice Validemiz iman etti, çocuklardan Hazret-i Ali Efendimiz iman etti. Daha çocukken, pırıl pırıl hayatı. Çocukken müslümanlığa girdi, İslâm'da yetişti, İslâm'da büyüdü, İslâm'da Allah'ın arslanı oldu, İslâm'da Allah için çarpıştı, kaleler fethetti, çarpıştı.

Nasıl gözlerim yaşara yaşara okurum hep, duygulandırır beni: Hayber kalesini fethedecekler, ordu çevirmiş etrafı. Hücum ediyorlar, kale alınmıyor. Müstahkem bir kale… Yüksek taşlı, şeyli... O zamanın imkânlarıyla bir şey yapmaları mümkün olmuyor. Demiş ki Rasûlüllah SAS Efendimiz:

“—Yarın ben bu İslâm'ın bayrağını bir şahsın eline vereceğim ki o şahsı Allah sever, o şahıs da Allah'ı sever. Allah o şahsı sever,

o şahıs da Allah'ı sever. Öyle bir kimsenin eline vereceğim bu bayrağı, onun eliyle Allah inşâallah fethi nasib edecek!" diye söylemiş.

O gece artık herkes böyle heyecanla... Hazret-i Ömer RA böyle bu hadisin rivayetinde naklediliyor ki:

"—Hiç bir şeyi o zamandan daha çok arzu etmedim, inşâallah bana verilir diye."

Çünkü büyük medih var. Rasûlüllah methediyor.

Ertesi gün olmuş, kalabalığa bakmış Rasûlüllah Efendimiz. Herkes şöyle biraz beni daha iyi görsün diye doğrulmuş yerinden. Peygamber SAS Efendimiz Hazret-i Ali'yi sormuş:

"—Nerede Ali?" diye.

Demişler ki:

"—Yâ Rasûlallah, gözü ağrıyor, gözünde ağrı var."

"—Çağırın onu bana." demiş.

Yanına gelince, gözüne mesheylemiş, gözünün ağrısı geçmiş. Bayrağı vermiş, Hayber kalesini fethetmiş. Tarihte böyle uzun menkıbeleri vardır. Öyle bir zât.

Peygamber Efendimiz'in kızıyla evli, Peygamber Efendimiz'in damadı. Sonra sülale-i tâhire, onun sülalesinden gelmiş Peygamber Efendimiz'in evlatları. Hazret-i Fâtımatü'z-Zehrâ cennet kadınlarının efendisidir.

O zât-ı muhterem ile bu zât-ı muhteremin neslinden, sülale-i tàhireden, Peygamber Efendimiz'in sülalesinden birçok muhterem kimseler gelmiş, dünyanın her tarafına dağılmışlar, İslâm'ı öğretmişler. İşte Hazret-i Ali Efendimiz böyle bir zât-ı muhterem.

Peygamber Efendimizin böyle demesiyle, istikbale ait şeyleri Allah'ın kendisine bildirdiğini anlıyoruz bu hadis-i şeriften. Kendisinden sonra neler olacağını... Hiç peygamber damadına kızılır mı, düşmanlık edilir mi? Yâni aklı olan bir insan... Akıl var, iz'an var... Düşmanlık edecek düşman mı bulamadın, kızılacak insan mı bulamadın? Bula bula böyle pırıl pırıl, cennetlik bir kimseye mi insan düşmanlık eder? Ama bu sözü söylemiş. Yâni ne

kadar büyük mucize-i peygamberî. İleride böyle fitneler olacak mânâsına bir işaret oluyor tabii. Hazret-i Ali'ye düşmanlık edene Allah düşmanlık eder.

Şimdi de olur mu bu iş? Şeytan boş durmuyor. Tarihte hadiseler olmuş. Hazret-i Ali RA ile diğer ashâb arasında çekişmeler, ictihad farkından mücadeleler olmuş. Onlar neyse birbirleriyle mücadele etmişler. Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin huzurunda hesap verecekler. Belki ikisi de berat eder. Neden? Niyeti iyi idiyse ictihad farkından... Müctehid ictihadında isabet ederse iki ecir alır, isabet etmezse bir ecir alır. Yâni ikisi de belki ecir alacaklar ama sonradan bu hadiseyi dile dolayıp da ya o tarafa ya bu tarafa düşmanlık edenler işin iç yüzünü anlamayan kimseler. Onlar durdukları yerden günaha giriyorlar.

Bu devirde de var. Öyle insanlar var ki Hazret-i Ali Efendimiz'e fart-ı muhabbetinden yâni sevgisinin fazlalığından karşı tarafa sövüyor, sayıyor. Sövenleri var. Hatta o kadar beyinsiz, şaşkınları varmış ki, "Hazret-i Ali'ye gelecekti peygamberlik, Cebrâil şaşırdı." diyecek kadar… Hiç Allah'ın meleği şaşırır mı? Melek şaşırsa Allah şaşırtır mı? Kendi risaletini yanlış bir yere göndertir mi? Ne kadar beyinsiz insanlar var.

Kimisi de Hazret-i Ali'ye düşman. Öyleleri de çıkmış. Hepsi cehaletten. Demek ki, dünyanın her devrinde, her yerinde…

Şu nefis denilen şey var, insanı şaşırtıyor. Şu şeytan denilen ezelî ebedî düşman var, demek ki o da insanları bir yoldan kandırıyor. Onun için, aklınıza her gelen şeyi doğru saymayın! Biraz ölçün, biçin, biraz da iz'ânına, irfânına güvendiğiniz insanlara danışın, başkalarına bakın da öyle karar verin!

Hiç kimse yoğurdum ekşi demiyor, ayranım ekşi demiyor. Herkes ben doğru yoldayım diyor ama, doğru yolda giden hangisi acaba? Onun için, dinimiz müşavere etmeyi emretmiş. Yâni, yapacağın bir işi danışırsan, iyice ölçersen, kendinin de yanılabileceğini düşünürsen, o zaman müşavere eden insan aldanmaz.

Allah'ın dostu kimselere düşmanlık etmemeğe çalışın! Yâni, düşmanlık ettiğiniz kimseyi iyice bir ölçüp biçin! Allah korusun, Allah'ın velilerinden bir veliye düşmanlık eden, Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne harp açmış gibidir, harp ilan etmiş gibidir. Yâni, Hazret-i Ali'ye düşmanlık edilmez. Daha umûmî bir tabirle, başka hadis-i şeriften söylemek gerekirse, Allah'ın dostuna düşmanlık edilmez!

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[107]

مَنْ عَادَى وَلِيًّا لِلَّهِ، فَقَدْ بَارَزَ اللهُ بِالْمُحَارَبَةِ (ه. ك. هب. عن معاذ)

---

[107] İbn-i Mâce, *Sünen*, c.II, s.1320, no:3989; Hàkim, *Müstedrek*, c.I, s.44, no:4; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.V, s.328, no:6812; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.I, s.5; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.XXII, s.628, no:4637; Muaz ibn-i Cebel RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.849, no:7479; RE.134/4.

(*Men àdâ veliyyen li'llâh*) "Kim Allah'ın sevgili bir kuluna düşmanlık ederse, (*fekad bâreza'llàhu bi'l-muharabeh*) sanki Allah'ın karşısına çıkıp, "Ben seninle harp edeceğim!" diye Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne harp ilan etmiş gibi olur." Hadis-i şerifte böyle buyruluyor. Onun için, düşmanlık edeceğiniz kimseleri iyi ölçün! Olmaya ki, Allah'ın böyle sevgili bir kuluna karşı ters, edepsizce bir durumda bulunasınız. Sonra, insanın başına çok kötü şeyler gelir.

c. Alim Abidden Daha Hayırlı

Hazret-i Ali RA KV Hazretleri'nden rivâyet edilmiş:[108]

عَالِمٌ يُنْتَفَعُ بِعِلْمِهِ، خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ عَابِدٍ (الديلمي عن ابن عباس)

RE. 314/11 (*Àlimün yüntefeu bi-ilmihî, hayrun min elfi àbidin*). "İlminden istifade olunan bir alim, bin àbidden daha hayırlıdır."

İlim sahibi, irfân sahibi bir âlim var, etrafında talebeleri toplanmış, öğretiyor, yetiştiriyor, onlar da ümmet-i Muhammed'e faydalı kimseler oluyorlar. O ilimsiz, sadece ibadet eden, geceleri namaz kılan, gündüzleri oruç tutan kimselerin bin tanesinden daha hayırlı, bin tanesine bedel.

Buradan ne derse çıkıyor bize? İlmin kıymeti çıkıyor. İlmin ne kadar kıymetli olduğu çıkıyor. Onun için, bu cehaleti izâle etmek için gayret sarf edelim! Hani şimdi biz seyahatteydik, okuma yazma seferberliği açmış hükümet. Okuma yazma nedir? Birisi, nükteli bir söz söylemiş:

"—Okuma yazma bilmeyen bir millete okuma yazma öğretirsen, okuma yazma bilen cahil bir millet olur."

Okuma yazma yetmez. Okuma yazmayı da öğreneceğiz; ilim

---

[108] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.41, no:41000; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.188, no:5654.

de, edeb de, irfân da öğreneceğiz. Yâni öğreneceğiz, öğreneceğiz, işimiz çok.

Onun için, bu televizyonun peşinde, radyonun peşinde, futbolun peşinde, kahvenin peşinde… Birçok vakit hırsızları var. Birisi televizyona, *telefisyon* demiş. Yâni telef edici, vakit israf edici. Faydalı bir program varsa, seyret; ondan sonra kapat! Biraz da kendini yetiştirmeğe çalış! Veyahut en iyisi, baktın hakim olamıyorsun, ona göre tedbirini al.

Böyle futbolun peşinde, şunun peşinde insanların ciddi iş yapmaması için şeytan bir sürü esbâb ortaya dökmüş, sabah oluyor, akşam oluyor, yıllar geçiyor... Bakıyorsun 40 yaşına gelmiş, 50 yaşına gelmiş, daha Fâtiha'yı doğru düzgün okuyamıyor müslüman.

"—Kur'an-ı Kerim okur musun?"

"—Okuyamam!" diyor, boyun büküyor.

"—Pekiyi 50 yıl sen ne yaptın? Nasıl geçirdin 50 yılı? Sormayacak mı Allah-u Teàlâ Hazretleri?"

Bunun için vakitlerimizin kıymetini bilelim.

"—Vakit nakittir." diye bir söz var. Nakit ne demek? Elde para demek. Vakit o kadar kıymetli bir şey. Almanca'da da, (*Sayd is get*) diyorlar, yâni aynı mânâya; "Zaman paradır." diye.

Biz paraları böyle saçıyoruz yerlere. Altın liraları döke döke döke döke gidiyoruz ileriye doğru. Vaktin kıymetini bilmiyoruz. Ondan sonra bir zaman gelecek:

"—Hadi bakalım ömür bitti, gel bakalım artık huzuruma!" diyecekler.

"—Aman yâ Rabbi, ben daha hazırlanamadım. Biraz daha çalışacağım, namaz kılacağım..." E gitti.

إِذَا جَاءَ أَجَلُهُمْ فَلاَ يَسْتَأْخِرُونَ سَاعَةً وَلاَ يَسْتَقْدِمُونَ (يونس:٤٩)

(*İzâ câe ecelühüm felâ yeste'hirûne sâaten ve lâ yestakdimûn*)

[Ecelleri geldiği zaman, artık ne bir an geri kalırlar, ne de ileri giderler.] (Yunus, 10/49) diye ayet-i kerimede bildiriyor. Müddeti dolduğu zaman, ecel geldiği zaman bir dakika geriye gitmez, bir dakika öne gelmez. Dakika ne, bir an!

O anın geleceğini biliyorsun. Farz et ki yarın gelecek. Ona göre hazırlan! Öyle düşünüversen, öyle farz edersen, ne kaybedersin? Tedbir alırsın, daha iyi olur. Onun için, hemen ölecekmiş gibi hazırlık yapın! Akşama, "Herhalde bu gece yattığım zaman ben öleceğim!" diye, ona göre bu gününüzü geçirin! Gece yattığınız zaman da, "Yarın öleceğim!" diye, ona göre geçirin.

Râbia-ı Adeviyye öyle aldatırmış nefsini. Sabaha çıktı mı:

"—Ey Nefsim! Bu akşam öleceksin. Hadi bakalım, ölecek insan ne yapar? Ahirete hazırlanır, dua eder, ömrünü öyle geçirir." dermiş.

Oturürmuş seccadenin başına, ibadet edermiş. Akşam oldu mu da:

"—Hadi paçayı kurtardın ama, gece öleceksin!" dermiş. "E ölecek insan gece uyur mu?" dermiş, bu sefer ibadete düşermiş.

Biz böyle, "İbadeti aşırı yapın da, dünyayı unutun!" demiyoruz. Peygamber Efendimiz de öyle demiyor. Yâni ölecekmiş gibi olursa, insan muamelesini de ona göre yapar. Meselâ ticarete gider; haram yemez, yanlış şey yapmaz filan... Her işini dürüst yapar yâni. Ölecek insan, ölümüne göre hazırlar kendisini. Onun için, müslümanlar böyle hareket edin!

Bu hadis-i şerifin bir de harekesi başka türlü okunursa mânâ değişikliği oluyor. Bir de öyle okuyalım:

عَالِمٌ يُنْتَفَعُ بِعِلْمِهِ، خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ عَابِدٍ (الديلمي عن ابن عباس)

(*Âlimün yentefeu bi-ilmihî hayrun min elfi âbidin*) Kelimeler böyle okunursa bu da caizdir diyor şârih. Yâni kitabın izahını yapan âlim, Rh.A öyle diyor. Böyle okunursa mânâ ne olur? O

zaman mânâ şu olur:

"Öğrendiği ilimden kendisi istifade eden, faydalanan âlim..." Yâni ne demek? İlmiyle âmil olan. "İlmi kendisine fayda veren âlim, bin tane àbidden daha hayırlıdır." demek.

Onu sadece ilmi cennete sokmaz. İlmiyle hareket edecek. Hayatta hayırlı işler yapacak, oradan ecir alacak, cennete öyle girecek.

Bir âlim, hadis okuyor, tefsir okuyor, nasihat ediyor, kürsüye çıktığı zaman söylüyor, konuşuyor... Allah bizi öyle eylemesin ama hayatında gayr-ı İslâmî yaşıyor, İslâm'ı tatbik etmiyor. Yalan var, dolan var, ibadet yok, abdest yok farz edelim meselâ.

Yâni, olur mu diyeceksiniz ama, ben duydum. Mevlidhan, birkaç kadeh içip öyle çıkıyormuş kürsüye. Böyle Mevlidhan duydum. Yâni, adı da hatırımda, söylesem söyleyebilirim. Neden yapıyormuş bunu? İçerse daha güzel bağırıyormuş da ondan. Fayda vermemiş.

Birisini duydum, şıkır şıkır hafız, üç günde Kur'an'ı hatmediyor... Yâni, Allah dedikodu yerine koymasın, ibret alalım. Ayıplamayalım, ayıplanan şey insanın başına gelir. Ayıplansın diye demiyorum, büyü yapıyormuş. E büyü yapmak günah, haram. Sihir, büyü haram. Nasıl yapıyor?

Sana Kur'an-ı Kerim'in verdiği şeref yetmiyor mu? Şıkır şıkır hafız olmuşsun. Yâni, iki paralık dünya metaına... Kapısında da kuyruk varmış böyle. Büyüye meraklı insanlar şimdi... Herkes büyü meraklısı. Ne acayip dünyaya kaldık yâni, anlayamadım ben. Anlayamadım dünyayı, ihtiyarlayıp gideceğiz böyle anlayamadan.

İlmiyle faydalanacak insan. Kendisi ilmiyle faydalanacak. Pekiyi faydalanmazsa ne olur? Öyle âlim muma benzer demişler. Neden muma benzer? Düşünün mumu... Mum kendisi yanar yanar yanar etrafı aydınlatır, kendisini bitirir. Öyle âlim etrafı aydınlatıyor, söylüyor, tavsiye ediyor ama kendisi tatbik etmiyor. Kendisini yakıp bitiriyor. Sıfır. Onun için Allah-u Teàlâ Hazretleri

cümlemize ilm-i nâfi', faydalı ilim ihsân eylesin bir. İkincisi: Bildiklerimizi tatbik etmeyi nasib eylesin...

Şimdi siz belki kenara çekileceksiniz. Hoca kürsüde, o alimdir. Bizim de ilimle ilgilimiz çok zayıftır ama... Biz de eski alimlerin tırnağının tozu, ucu olamayız ama... Şimdi diyecek ki karşımızdakiler:

"—Nasıl olsa bu alimlere aitmiş. O kendisi düşünsün. Öğrendiğini kendisi tatbik etsin..."

Değil! Sen de bildiğin şeyi tatbik etmekle mükellefsin. Sana da duyduğun hadis-i şerifi, okunan Kur'an-ı Kerim'i, vaazı, nasihatı Allah soracak. Sana da soracak:

"—Sen de bir şeyi bildin mi, duydun mu onu sen ey kulum?"

"—Duydum."

"—E niye yapmadın?"

"—Bilmem yâ Rabbi! İşte sanki bana değilmiş gibi geliverdi o nasihatler."

Öyle derse, mazeret olur mu? Hem duydun Rasûlüllah'ın sözünü veyahut Kur'an-ı Kerim'in ayetini, hem de yapmadın öyle mi diye o da ilmiyle amil olmamış olacak. Onun için bildiğimizi tatbik edelim.

Bir alimi anlatıyorlar: Halk koşuşuyormuş, o beldeye bir büyük hadis bilgini gelmiş, herkes hadis yazıyor ondan. Ama nasıl yazıyor? Ben filancadan işittim, o filancadan işitti diye hadis senedine imzalı veriyormuş yâni hadisleri o zât. Çok büyük bir şeref. Benim de hadisin zincirinde adım geçsin diye herkes hadis yazmağa koşuyor o alime. Birisine de demişler ki:

"—Hadi gel sen de..."

"—Ben geçenlerde bir hadis duydum, hâlâ onu tatbik edemedim, onunla meşgul oluyorum." demiş.

Yâni faydasız kitapları doldurmak, faydasız bilgileri doldurmak... Bu bizim zamanımızın, bu günün hastalığı. Biraz üzerinde duruyorum ama bu bir hastalıktır, hepimizde var bu. Yâni bugün şu camideki kardeşlerimizin hepsi, bir köye götürsek,

bir köy kahvesinde konuş desek hepsi benim kadar güzel vaaz eder. Eğer vaaz bahis konusu olsa vaaz eder, nasihat eder başkasına, nasihat çeker. Zaten herkes vaiz şimdi Türkiye'de. Hangi meslekten olursa olsun herkes vaiz, herkes din alimi. Ama tatbik etmiyor. İşte aslı ilim o. Tatbik edildiği zaman kıymeti oluyor. İşte bu manada doğru. Onun için bir âlim ki ilmi kendisine fayda veriyor, vebal olmuyor... O bin tane âbidden daha hayırlıdır.

İlk mânâ neydi? "Kendisinin ilminden başkalarının faydalandığı âlim bin alimden hayırlıdır." O mânâ da doğru. Kendi ilminden kendisi faydalanan âlim bir âbidden daha hayırlıdır. Bu mânâ da doğru.

Allah-u Teàlâ Hazretleri bizi hem âlim etsin, hem ilmimizle kendimiz faydalanalım, hem de bizim ilmimizden başkaları istifade etsin...

O mânâya göre ne ders çıkıyor bize? Bildiğimizi gidip söyleyeceğiz. Ben filanca yerde filanca hocadan duydum aziz kardeşim şöyle yapmak sevapmış, böyle yapmak günahmış diye siz de bildiğinizi başkasına söyleyeceksiniz.

"—Hocalar dini müdafaa etsin..."

Sen? Sen oturacaksın, yazlığa gideceksin, kışlaya gideceksin, gezeceksin, hocalar dini müdafaa etsin... Bu din hepimizin dini. Hepimiz Allah indinde mes'ulüz. Hepimiz İslâmiyet'i yaymakla, öğretmekle mükellefiz.

"—Benim sözümü dinlemezler..."

Çocuğuna nasıl söz dinletiyorsun, hanımına nasıl söz dinletiyorsun? Hiç olmazsa onları yetiştir. Bir çocuk yetiştirsen... Herkes bir senede bir kişi yetiştirse, bir misli artar bir senede nüfusumuz, müslümanların adeti. İki senede dört misli oluruz, üç senede sekiz misli olur iyi müslümanın adeti... Bak ne kadar kıymetli! Bir senede bir adam yola getiremez misin?

d. Mü'minin İşine Şaşılır

Bundan sonraki hadis-i şerif.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[109]

عَجَباً لأَمْرِ الْمُؤْمِنِ ، إِنَّ أَمْرَهُ كُلَّهُ لَهُ خَيْرٌ ، وَ لَيْسَ ذٰلِكَ لأَحَدٍ إِلاَّ لِلْمُؤْمِنِ: إِنْ أَصَابَتْهُ سَرَّاءُ شَكَرَ وَكَانَ خَيْراً لَهُ ؛ وَإِنْ أَصَابَتْهُ ضَرَّاءُ صَبَرَ ، فَكَانَ خَيْراً لَهُ (حم . م . حب. و الدارمي عن صهيب)

RE. 314/12 (*Aceben li-emri'l-mü'mini, inne emrahû küllehû lehû hayrun, ve leyse zâlike li-ehadin illâ li'l-mü'mini: İn esâbethu serrâu şekere, fekâne hayran lehû; ve in esâbethu darrâu sabere, fekâne hayran lehû*)

Suheyb-i Rûmî RA'den. Allah şefaatine nâil etsin... Suheyb-i Rûmî Hazretleri Anadolu ahalisinin serdârı olarak gidecek kıyamet günü. Onların başında gidecek yâni. Bu ashâb-ı suffedendir bu zât-ı muhterem, bu sahabi. O rivâyet etmiş Peygamber SAS Efendimiz'den. Peygamber Efendimiz'in methettiği bir mümtaz zât.

Diyor ki Peygamber Efendimiz:

(*Aceben li-emri'l-mü'mini*) "Müslümanın işine şaşılır. Hayret etmemek mümkün değil müslümanın işine..." Neden şaşılır müslümanın işine, izah ediyor arkasından: (*İnne emrahû küllehû lehû hayrun*) "Onun her işi onun için hayırlıdır." İnsan müslüman oldu mu her işi onun için hayırlıdır. Nasıl? Yine izah ediyor: (*Ve leyse zâlike li-ehadin illâ lilmü'mini*) Bu durum müslümandan başka bir kimseye de nasib olmuş bir durum değildir. Sadece

---

[109] Müslim, *Sahîh*, c.IV, s.2295, no:2999; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.VII, s.156, no:2896; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.IV, s.153, no:3849; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.IV, s.116, no:4487; Suheyb ibn-i Sinan RA'dan.

Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.39, no:4094; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

Lafız farkıyla: Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.332. no:18954, 18959; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.VIII, s.40, no:7316; Dârimî, *Sünen*, c.II, s.409, no:2777; Suheyb ibn-i Sinan RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.250, no:710.

müslümana nasibdir bu."

Nedir o hayır hali? (*İn esâbethu serrâu şekere, ve kâne hayran lehû*) "Eğer kendisine sevindirici bir hal gelirse..." Malı çoğaldı, evladı oldu, çocuğu düğün yaptı, kendisi para kazandı, bir mevkî kazandı, imtihanını bitirdi... "Öyle sevindirici bir şeye kavuşursa şükreder, bu onun için hayırlı olur. Ecir kazanır."

Aksine, (*Ve in esâbethu darrâu*) "Kendisine mir mazarrat uğrarsa, gelirse, bir musibet gelirse başına..." Malına, canına, çoluk çocuğuna, etrafına sıkıntılı bir şey gelirse, o zaman müslüman ne yapar? Feryâd ü figân etmez. (*Sabere*) "Sabreder, (*fekâne hayran lehû*) o da onun için hayır olur." O zaman da ecir alır. Başına bir sıkıntı geldi mi sabreder ve büyük ecir alır. Hatta hepiniz duymuşsunuzdur,

إِنَّ اللّٰهَ مَعَ الصَّابِرِينَ (البقرة:١٥٣)

(*İnna'llàhe mea's-sâbirîn*) (Bakara, 2/153) Bu ayet-i kerimeyi hep söyleriz her zaman. Ne demek? "Allah sabredenlerle beraberdir." demek. Allah-u Teàlâ Hazretleri ile beraber olmaktan daha büyük bir şeref var mı? Allah sizinle beraber. Yâni sizden yana. Sen kimden yanasın diye sorarız ya bazen... Ortada birisi konuşuyor, münakaşa ederken, "Yâ sen kimden yanasın?" deriz ya... Allah senden yana sabredersen. Daha ne istiyorsun?

Onun için, sabrın çok büyük sevabı vardır. Şükrün de çok büyük sevabı vardır. Ondan sonra mükâfâtı nedir? Şükredilen nimet artar. Kur'an-ı Kerim'de ayet-i kerimede bildirilmiştir, şükredildi mi bir nimet artar. Şükrü edâ edilmezse, elden gider. "Yâ benim şu kadar param vardı, pulum vardı, malım vardı gitti elden..." Şükretmemişsin. Şükretmesini bilememişsin. Şükredersen artar, şükretmezsen gider elden.

Onun için, Allah'ın nimetlerini, hayırlarını iyice bilip "Yâ Rabbi sana çok şükür!" diye, şükrü dilimizden düşürmememiz lâzım. Bilmemiz lâzım Allah'ın in'âmını, ihsânını… Birisi sana getirse böyle bir güzel, sekiz yüz liralık, bin liralık, bin beş yüz

liralık kutu yaptırmış üstüne kurdeleli şeyli filan... Buyur dese, verse... Aldın sen de, yürüdün gittin. Yâ bir teşekkür lâzım değil mi? Hiç aldırmamak olur mu? Yâni o kadar bak içinde baklava var, badem ezmesi var, has halis çikolata var falan... E teşekkür etmez mi insan? Eder. Allah-u Teàlâ Hazretleri sana nimet vermiş, kimden geldiğinden haberin yok, sanki babanın malıymış, sanki senin ezelden hakkınmış gibi hiç şükretmiyorsun.

Bu sıhhat... Mecbur mu Allah sana sıhhat vermeğe? Mecbur mu sana Allah mal vermeğe? Hiç mecburiyeti yok. Lütfundan veriyor, kereminden veriyor. Eğer lütfundan, kereminden veriyorsa... Bak öteki kula vermemiş, o kul fakir. Öteki kul hasta... Hikmetleri var, gelecek. Öteki haftalarda... Şimdi bu hafta söylemeyeceğim ki meraklanıp önümüzdeki hafta gelin diye. Onun da faydaları var am söylemeyeceğim.

Sana sıhhat vermiş, mal vermiş, ötekisine vermemiş. Demek ki sevilmişsin de vermiş. Şükredeceksin. Şükretmezsen elden gider.

Öteki hadis-i şerif de bununla ilgili. Bunu da okuyup bitireceğiz dersi. Galiba biraz fazlaca uzattım.

e. Mü'min Her Şeyden Ecir Kazanır

Sa'd ibn-i Ebî Vakkas RA rivâyet ediyor. Aşere-i Mübeşşere'den, hayatında cennetle müjdelenmiş olan on bahtiyardan birisidir bu Sa'd ibn-i Ebî Vakkas RA. Allah şefaatine nâil etsin... Cennette inşâallah göstersin...,

Onun naklettiğine göre, Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:[110]

---

[110] Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.173, no:1487, 1492; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.29, no:211; Bezzâr, *Müsned*, c.IV, s.28,1190; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.189, no:9950; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.375, no:6347; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned* c.I, s.77, no:139; İbn-i Ebi'd-Dünyâ, *el-Maradu ve'l-Keffârât*, c.I, s.176, no:224; Abdullah ibn-i Mübârek, *Zühd*, c.I, s.29, no:115; Dâra Kutnî, *İlel*, c.IV, s.352, no:620; Bezzâr, *Müsned*, c.I, s.211, no:1190; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XLV, s.39; Sa'd ibn-i Ebî Vakkas RA.dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.VII, s.456, no:11906, 16882; *Kenzü'l-Ummâl*, c.I, s.277, no:789; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.177, no:14065.

عَجِبْتُ مِنْ قَضَاءِ اللهِ لِلْمُؤْمِنِ ، إِنْ أَصَابَهُ خَيْرٌ حَمِدَ اللهَّ وَشَكَرَ ، وَإِنْ أَصَابَتْهُ مُصِيبَةٌ حَمِدَ اللهَّ وَصَبَرَ ، فَالْمُؤْمِنُ يُؤْجَرُ فِي كُلِّ شَيْءٍ حَتَّى فِي اللُّقْمَةِ يَرْفَعُهَا إِلَى فِي امْرَأَتِهِ (حم. و عبد بن حميد ، ق. ص. عن سعد بن أبي وقاص)

RE. 314/13 (*Acebtü min kadài'llâhi li'lmü'mini*) "Allah'ın mü'mine takdirine, hükmüne şaştım." Neden? (*İn esàbehû hayrun hamide rabbehû*) "Eğer kendisine hayır gelirse; Allah'a hamd eder, 'El-hamdü lillâh, çok şükür yâ Rabbi!' der, (*ve şekera*) ve şükreder. (*Ve in esàbethü musîbetün*) kendisine bir musibet gelirse, bir sıkıntı, mala cana bir zarar gelirse; (*hamide rabbehû ve sabera*)

Rabbine hamd eder ve sabreder."

Şimdi bakın, burada dikkat edilirse her hale hamd ediliyor, nimete şükrediliyor, zahmete sabrediliyor. Hamd her zaman yapılır. İyi halde de, kötü halde de Allah'a hamd edilir:[111]

---

[111] Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II, s.726, no:5033; Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.578, no:3599; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.92, no:251 ve c.II, s.1250, no:3804, 3833; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VI, s.50, no:29393; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.IV, s.91, no:4376 ve c.VII, s.27, no:9334; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.III, s.157; Abdi ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.415, no:1419; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.VI, s.335; Ebû Hüreyre RA'dan.

Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II,s.734, no:5058; Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.81, no:2738; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.117, no:5983; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.XII, s.349, no:5538; Hàkim, *Müstedrek*, c.IV, s.295, no:7691; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VI, s.29, no:5698; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.X, s.131, no:5758; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.24, no:9327; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.402, no:7694 ve c.VI, s.199, no:10634; Heysemî, *Müsnedü'l-Hàris*, c.II, s.797, no:807; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.I, s.186, no:323; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.VI, s.553, no:1380; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.VIII, s.28, no:4077; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.83, no:2741; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.419, no:23603 ve s.422, no:23635; Dârimî, *Sünen*, c.II, s.368, no:2659; Hàkim, *Müstedrek*, c.IV, s.295, no:7692; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.81, no:591; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.IV, s.161, no:4009; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.27, no:9336; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.61, no:10041; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VII, s.163; İbnü'l-Ca'd, *Müsned*, c.I, s.113, no:678; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.VI, s.187; Ebû Eyyûb el-Ensàrî RA'dan.

İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.1250, no:3803; Hàkim, *Müstedrek*, c.I, s.677, no:1840; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VI, s.375, no:6663 ve c.VII, s.109, no:6999; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.IV, s.91, no:4375; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.VIII, s.360; Hz. Aişe RA'dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.120, no:973 ve s.122, no:995; Hàkim, *Müstedrek*, c.IV, s.296, no:7693 ve s.459, no:8273; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.166, no:533; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.61, no:10040; Dâra Kutnî, *İlel*, c.III, s.276, no:403; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.LXIV, s.13; Hz. Ali RA'dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.VI, s.7, no:23904; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.II, s.361, no:599; Hàkim, *Müstedrek*, c.IV, s.297, no:7696; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.167, no:1203; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.VII, s.58, no:6368, 6369; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.29, no:9343; İbn-i Amr eş-Şeybânî, *el-Âhàd ve'l-Mesânî*, c.III, s.14, no:1300; Sâlim ibn-i Ubeyd RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.III, s.292, no:3441; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.II, s.442, no:1664; Ebû Mâlik el-Eş'arî RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.I, s.301, no:1009; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.III, s.131, no:1151; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ عَلَى كُلِّ حَالٍ

(*El-hamdü li'llâhi alâ külli hàl*) "Her halde Allah'a hamd ü senâlar olsun!" Ne demek? "Övmek, övülmek, medh ü senâ senin hakkındır yâ Rabbi!" demek. Hiç bir işinde kusur yok ki... Her şeyi tam, her şeyi kâmil, her şeyi en güzel olduğu için, her zaman hamd ona..."

Başımıza felâket de gönderse, nimet de gönderse hamd... Ama nimete şükür, belâya sabredilir. Nimete;

"—Çok şükür yâ Rabbi, bak bugün doyduk, el-hamdü lillâh yâ Rabbi, bana bunları verdin..." deriz.

Hastalık geldiği zaman, "Çok şükür yâ halime yâ Rabbi!" demeyiz. Yanlış olur o zaman. O zaman ne diyeceğiz: "El-hamdü lillah..." diyeceğiz, sabredeceğiz. Üzüntülü şeylere sabredilir, sevinçli şeylere şükredilir. Ama hepsine hamd edilir.

(*Yü'cerü'l-mü'minü fî külli şey'in*) Bak bize verilmiş bir nimete ki, "Mü'min her şeyden ecir kazanır." Kâfire hiç bir şey yok. Hasretten yansın, üzüntüsünden saçını başını yolsun kâfir, hiç bir şey yok kâfire. Mü'minin her şeyi ecir.

Her şeyden ecir kazanır diyor Peygamber Efendimiz, bir de misal veriyor: (*Hatta fi'l-lukmati yerfeuhâ ilâ fi'mreetihî*) "Hatta, karısının ağzına tutuverdiği bir lokmadan dolayı dahi ecir alır." Yâni, sofrada bazen oluyor ya, hanım meselâ tencereyle getirmiş yemeği koydu... "Yâ yemek bitiyor hâlâ oturmadın... Al bakalım buyur." filan... Ağzına bir lokma tutuverdin... ondan bile bir ecir yazılır. O kadar basit gibi görünen bir şeyden bile ecir alınır.

Buradaki *ilâ*'dan sonraki *fî* kelimesi ağız mânâsına geliyor. (*Hatta fi'l-lukmati yerfeuhâ ilâ fi'mreetihî*) Oradaki *fî*, ağız demek Arapça'da. Arapça bilenlere bir izahat.

İbn-i Hacer, *Lisânü'l-Mîzân*, c.V, s.352, no:1155; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.VI, s.255; Abdullah ibn-i Amr RA'dan.

Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.I, s.445, no:1813; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Buradan demek ki ne çıkıyor? Birçok dersler çıkıyor da... Üzüntülere sabredeceğiz, ecir alacağız. Sevinçlere şükredeceğiz, ecir alacağız. Ondan sonra küçük büyük demeyeceğiz, hayr u hasenâta koşacağız, iyilik yapmağa koşacağız. Hanımın ağzına tutuverdiğimiz bir lokma bile ecir kazandırır. Yoldan aldığın bir taş, kenara koyduğun bir diken bile insana ecir kazandırır. Kime bu? Mü'mine. Kâfire bir şey yok.

Soruyorlar... Kurnaz kurnaz karşıma geliyor, soruyor sıkıştırdım hocayı diye:

"—Edison cennete mi girecek, cehenneme mi girecek?"

Cennetin sahibi ben değilim; Allah-u Teàlâ Hazretleri... İstediğini cennete sokacak. Şimdi ben Allah'ın istemediğini cennete sokabilir miyim? Mümkün değil. Cümle âlem bir araya gelse, mümkün değil girmesi. Allah'ın istediği bir kimseyi de, cennetten kimse kopartamaz.

Ben de dedim ki öyle diyene:

"—Bilmiyoruz Amerika'da, İngiltere'de, Türkiye'nin dışındaki Japonya'da, Hindistan'da, şurada burada pek çok insan var; müslüman oluyor, saklıyor korkusundan müslümanlığı. Adam müslüman olmuşsa, iman sahibiyse, iyi niyet sahibiyse, eh imanı onu cennete sokar.

Çünkü:[112]

مَنْ قَالَ: لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ، دَخَلَ الْجَنَّةَ (حب. عن جابر؛ حب. ط. حل. عن أبي ذر؛ ك. عن أبي طلحة؛ طب. ع. حل. عن معاذ)

(*Men kàle lâ ilàhe illa'llàh, dehale'l-cenneh*) [Kim *Lâ ilâhe illallàh* derse, cennete girecek.] Ama kötü niyetliyse, kâfirse hava alır o! İstediği kadar elektrik yapsın, ne yaparsa yapsın... Yâni, hiç bir şey elde edemez ki. Kâfir cennete gidemez ki!

Acaba o elektriği neden yaptı? Yâni insanlara hayır olsun diye mi yaptı, başka bir maksatla mı yaptı bilmiyoruz ki. Yâni İslâm'da yapılan şeyin niyeti mühimdir.

Bir insan namaz kılar... Ecir alır diyebilir miyiz? Diyemeyiz. Ne niyetle kıldı o namazı deriz, sorarız evvelâ. Genel müdüre gösteriş olsun diye yaptı... Tamam, onun ecri yok ecir yok.

---

112 Hàkim, *Müstedrek*, c.IV, s.279, no:7638; Ebû Talha el-Ensàrî RA'dan.

Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.60, no:444; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VII, s.172; Ebû Zerri'l-Gıfârî RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XXII, s.313, no:790; Taberânî, Dua, c.I, s.434, no:1477; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.LXVI, s.290; Ebû Şeybe el-Ensârî RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.VII, s.48, no:6348; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.II, s.328, no:2124; Seleme ibn-i Nuaym el-Eşcaî RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.III, s.205, no:2932; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.III, s.214, no:2113; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.VI, s.447, no:1929; Ukaylî, *Duafâ*, c.IV, s.68, no:1622; Ebü'd-Derdâ RA'dan.

Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.VII, s.34, no:3941; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VII, s.174; Muaz ibn-i Cebel RA'dan.

Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.X, s.,397; Ebû Hüreyre RA'dan.

Mizzî, *el-Fevâid*, c.I, s.191, no:445; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XLVI, s.436; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Söylüyorum işte. O adam namaz kıldı, başkası görsün diye yaptı. Oruç tuttu... Yoksa, dükkânın sahibi tezgâhtarlıktan atacak.

“—Seni seni! Sen Ramazan’da oruç tutmuyorsun ha, çık işten!”

Onun korkusundan oruç... O orucun diye ona bir şey yok, iyi niyetle yapılan şeyin sevabı var. sevabı yok. Söylüyorum işte açıkça. Yâni, oruç tutmak sevaplıdır

İşte bütün hayırlar müslümana… Onun için, biz imanın kadrini, kıymetini bilelim! El-hamdü lillah bizim oturmamız, kalkmamız, yememiz, içmemiz, her şeyimiz bize sevap kazandırır. Allah’ın büyük bir lütfudur.

Yâ Rabbi! Senin bize verdiğin İslâm nimetine sonsuz şükürler olsun, sonsuz hamd ederiz. Bize verdiğin iman nimetine sonsuz şükürler olsun, sonsuz hamd ederiz. Bize verdiğin çeşit çeşit zâhirî, bâtınî nimetlere hamd ü senâlar olsun...

Fâtiha-i Şerîfe mea’l-besmele!

25. 10. 1981 - İskenderpaşa

11. MÜ'MİNİN HALLERİ

Eùzü bi'llâhi mine'ş-şeytàni'r-racîm.
Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.
El-hamdü li'llâhi rabbi'l-àlemîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ hayri halkıhî muhammedin ve âlihî ve sahbihî ve men tebiahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd-dîn...
Emmâ ba'dü, fa'lemû eyyühe'l-ihvân... Feinne efdale'l-kitâbi kitâbu'llàh... Ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llàhu aleyhi ve sellem... Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ... Ve külle muhdesin bid'ah... Ve külle bid'atin dalâleh... Ve külle dalâletin ve sàhibehâ fi'n-nâr... Ve bi's-senedi's-sahîhi'l-muttasili ile'n-nebiyyi salla'llàhu aleyhi ve selleme ennehû kàl:

عَجِبْتُ لِلْمُؤْمِنِ وَ جَزَعِهِ مِنَ السَّقَمِ، لَوْ كَانَ يَعْلَمُ مَا لَهُ فِي السَّقَمِ، لأَحَبَّ أَنْ يَكُونَ سَقِيمًا حَتَّى يَلْقَى رَبَّهُ عَزَّ وَجَلَّ (ط. وابن النجار عن ابن مسعود)

RE. 315/1 (*Acibtü li'l-mü'mini ve cezeihî mine's-sekami, lev kâne ya'lemü mâ lehû fi's-sekami, leehabbe en yekûne sakîmen hattâ yelkà rabbehû azze ve celle.*) *Sadaka rasûlü'llàh, fî mâ kàl, ev kemâ kàl.*

Muhterem kardeşlerim!
Üstâdımız Ahmed Ziyâüddîn-i Gümüşhânevî Hazretleri'nin cem ve te'lif eylemiş olduğu *Râmûzü'l-Ehàdîs* isimli hadis kitabından, *Ayın* harfine vâsıl olmuş bulunuyoruz.
Hadis-i şerifleri okuyup izâh etmeye geçmeden önce, evvelen ve hâssaten peygamberimiz, numûne-i imtisâlimiz, rehberimiz, efendimiz Muhammed-i Mustafâ SAS Hazretleri'nin pâk, muazzez ruh-u saadetine; ve sâir enbiyâ ve mürselîn ve evliyâ-ı izâm hazerâtının ruhlarına; Peygamber Efendimiz'in ashàbının ervâhına; ve ashâb-ı kirâmdan bize kadar gelmiş-geçmiş olan

cümle evliyâullahın, sâdât ve meşayihimizin ruhlarına;

Hâssaten müellif merhumun ruhuna; hocalarının, talebelerinin ruhlarına; hocamız Mehmed Zâhid-i Bursevî Hazretleri'nin ruhuna; ve bu hadis-i şeriflerin bize kadar naklinde emeği geçmiş olan ulemânın ve râvilerin cümlesinin ervâhına;

Ve hâssaten uzaktan ve yakından Peygamber Efendimiz SAS'e muhabbetinden nâşî ve ilme olan sevgisinden dolayı, şu hadis meclisine teşrif etmiş olan siz kardeşlerimizin cümle geçmişlerinin ruhlarına hediye olmak üzere, bir Fâtiha, üç İhlâs-ı Şerif okuyalım:

....

a. Hastalığa Sabrın Mükâfâtı

Sözün başında metnini okuduğumuz hadis-i şerifte Peygamber SAS Efendimiz İbn-i Mes'ud RA'ın bize bildirdiğine göre, hastalığın insana sağladığı sevapları, manevî kazancı bildiriyor. İfade şöyle:[113]

عَجِبْتُ لِلْمُؤْمِنِ وَ جَزَعِهِ مِنَ السَّقَمِ ، لَوْ كَانَ يَعْلَمُ مَا لَهُ فِي السَّقَمِ ، لأَحَبَّ أَنْ يَكُونَ سَقِيمًا حَتَّى يَلْقٰى رَبَّهُ عَزَّ وَجَلَّ (ط. وابن النجار عن ابن مسعود)

RE. 315/1 (*Acibtu li'l-mü'mini ve cezeihî mine's-sekami*) "Ben mü'min kulun haline ve hastalıktan üzülüp, korkup çekinmesine, sakınmasına şaşarım. (*Lev kâne ya'lemü mâ lehû fi's-sekam*) Hastalık dolayısıyla kendisine neler gelmiş olduğunu eğer o kul bilseydi, (*leehabbe en yekûne sakîmen hattâ yelkà rabbehû azze ve cell*) Mevlâ Azze ve Celle Hazretleri'ne mülâkî oluncaya kadar

---

[113] Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.45, no:347; Bezzâr, *Müsned*, c.V, s.167, no:1761; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.IV, s.266; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.564. no:6717; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XIV, s.176, no:1406٣.

hasta kalıp, ona öyle hasta bir halde kavuşmayı temennî ederdi, severdi."

Yâni, "Hastalığın sevabını bilmiş olsaydı, ölünceye kadar hep hasta kalmayı ve Rabbine öyle kavuşmayı tercih ederdi." buyuruyor Peygamber Efendimiz.

Burada hastalara büyük bir müjde var. Allah-u Teàlâ Hazretleri bu dünya hayatını elemlerle, zevklerle; lezzetlerle, üzüntülerle karışık yaratmış. Bu dünya hayatında insan bazen sevinir, bazen üzülür. Bazen nimetlere mazhar olur, bazen imtihanlara dûçâr olur. Bazen fitnelere uğrar; malında, canında, evlâdında, çevresinde, sevdiği kimseler hususunda çeşitli sıkıntılar gelir. Getiren kim?

بِيَدِهِ مَلَكُوتُ كُلِّ شَيْءٍ (المؤمنون:٨٨)

(*Bi-yedihî melekûtü külli şey'*) "Her şey kudreti kabzasında olan Allah-u Teàlâ Hazretleri." (Mü'minûn, 23/88) Neylerse o eyler ve neylerse güzel eyler; hepsinde bir güzellik vardır. Kulun, hepsine de boyun büküp;

"—Pekâlâ yâ Rabbi! Madem senden gelmiş, ister gonca gül olsun, ister diken olsun. İster nimet olsun, ister nikmet olsun; her şeye razıyım. Mademki senden geliyor, razıyım!" diye kadere rıza göstermesi lâzım!

Başka bir hadis-i şerifte:[114]

قَالَ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ: مَنْ لَمْ يَرْضَ بِقَضَائِي وَقَدَرِي ، فَلْيَلْتَمِسْ رَبًّا غَيْرِي

(هب. وابن النجار عن أيس)

RE. 327/2 (*Kàle'llàhu azze ve celle*) "Allah-u Teàlâ Hazretleri buyurdu ki: (*Men lem yerda bi-kadàî ve kaderî*) Kim benim hükmüme, kaderime, takdirime, mukadderâtıma râzı olmazsa;

---

[114] Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.I, s.218, no:200; İbn-i Hacer, *Lisânü'l-Mîzân*, c.IV, s.167, no:410; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.173, no:482; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.892, no:1898.

(*felyeltemis rabben gayrî*) benden başka bir rab bulsun kendisine...” diye, Peygamber Efendimiz naklediyor.

“—Kulum benim takdirime razı değil mi? Hadi dolaşsın o zaman, kendisine bir başka mevlâ arasın!”

Var mı? Başka kapı var mı?

Ne güzel söylemiş İbrâhim ibn-i Edhem Rh.A:

إِلٰهي ، عَبْدُكَ العَاصي أَتَا كَا ؛
مُقِراًّ بِالذَّنْبِ وَ قَدْ دَعَا كَا .
فَإِنْ تَغْفِرْ ، فَأَنْتَ أَهْلٌ لِذَا كَا ؛
وَإِنْ تَطْرُدْ ، فَمَنْ يَرْحَمْ سِوَا كَا ؟

İlâhî, abdüke'l-àsî etâkâ;
Mukırran bi'z-zenbi ve kad deàkâ.
Fein tağfir, feente ehlün lizâkâ;
Ve in tatrud, femen yerham sivâkâ?

“—Yâ Rabbi, àsî kulun senin huzuruna geldi, kapına geldi; el açıyor, istiyor senden... Günahını mu'terif, kusurunu biliyor; sana el açmaya, senden bir şey istemeye yüzü yok. Ama, dua etmeye yine geldi. Affedersen, affetmek senin şanındandır; kerem sahibisin, lütuf sahibisin, *Afüv*'sün affedersin, bağışlarsın. Bir de yâ Rabbi, kapından kovarsan, senden başka kim merhamet eder, hangi kapıya gidilir?”

Hiç bir kapı yok… Onun için, takdire rıza göstereceksin. Allah-u Teàlâ Hazretleri ne takdir etmişse; imtihan… Bu dünyada lezzet ve nimetle imtihan, sıkıntı, üzüntü karışık... Ahirette ayrılacak. Sütün çırpıldığı zaman, kaymağıyla suyunun ayrıldığı gibi; cennette nimetler, cehennemde cezalar, sıkıntılar, meşakkatler ayrılacak.

Cennet hakkında;

لاَ يَرَوْنَ فِيهَا شَمْسًا وَلاَ زَمْهَرِيرًا (الإنسان:١٣)

(*Lâ yeravne fîhâ şemsen ve lâ zemherîrâ*) “Orada ne aşırı güneş görecekler, ne şiddetli soğuk görecekler.” (İnsan, 76/13) buyruluyor. Her şeyi nimet…

Cennet nimetleri hakkında hadis-i şeriflerde buyrulmuş ki:[115]

إِنَّ فِي الْجَنَّةِ مَا لاَ عَيْنٌ رَأَتْ، وَلاَ أُذُنٌ سَمِعَتْ، وَلاَ خَطَرَ عَلَى قَلْبِ بَشَرٍ (م. حم. طب. ك. عن سهل بن سعد)

(*İnne fi'l-cenneti mâ lâ aynün reet, ve lâ üzünün semiat, ve lâ hatara alâ kalbi beşerin*) “Muhakkak ki cennette, hiç bir gözün görmediği, hiç bir kulağın işitmediği ve hiç bir kimsenin hatır ve hayaline dahi gelmemiş olan nimetler vardır.”

Öbür tarafta, yani cehennemde neler var? Öbür tarafa da akıl

---

[115] Müslim, *Sahîh*, c.IV, s.2175, no:2825; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.334, no:22877; Hàkim, *Müstedrek*, c.II, s.448, no:3549; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.VI, s.122, no:5706; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.XIII, s.431, no:7520; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VII, s.30, no:33973; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.V, s.354, no:6919; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.170, no:463; Sehl ibn-i Sa'd RA'dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.462, no:9958; Ebû Hüreyre RA'dan.

Lafız farkıyla: Buhàrî, *Sahîh*, c.III, s.1185, no:3072; Müslim, *Sahîh*, c.IV, s.2174, no:2824; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.313, no:8128; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.II, s.91, no:369; Dârimî, *Sünen*, c.II, s.428, no:2819; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VII, s.30, no:33974; Abdü'r-Rezzak, *Musannef*, c.XI, s.416, no:20874; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.I, s.346, no:382; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.317, no:11085; İshak ibn-i Râhaveyh, *Müsned*, c.I, s.119, no:36; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.I, s.93, no:135; Hamîdî, *Müsned*, c.II, s.480, no:1133; İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.I, s.200, no:394; Ebû Hüreyre RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XI, s.184, no:11439; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.I, s.224, no:738; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.II, s.262; Heysemî, *Müsnedü'l-Hàris*, c.I, s.170, no:27; Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XIV, s.526, no:39241; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.IX, s.115, no:8030.

ermez. Çünkü kudret-i külliye sahibi, sonsuz kudret sahibi Allah-u Teàlâ Hazretleri... *Azîzün zü'ntikàm* olan, düşmanına muhakkak gàlip gelen, ve intikam sahibi olan Allah-u Teàlâ Hazretleri, orada asi kullarından hesap soracak, ceza verecek.

Oradaki cezalara da akıl ermez. Oradaki cezaların da tahammülü mümkün değil, onlara da akıl ermez.

Onun için, Allah-u Teàlâ Hazretleri bizi cehenneminden âzad eylesin! Cennetine lütfuyla, keremiyle dâhil eylesin...

Mümkün değil tahammül; oraya girdikten sonra oranın sıkıntısına tahammül mümkün değil. Ama Allah-u Teàlâ Hazretleri buyuracakmış ki: "Kulum, ben senden dünyada çok şey istemedim ki… Emirlerime itaat etseydin; işte cennet…"

Zor değil, biz hakikaten çok kafasızız. Yâni insanlar, insan nesli çok şaşkınız. Üstelik peygamberler de gelmiş, haber de vermişler olacağı… Birden orada karşılaşsak, o zaman belki derdik ki:

"—Bunu önceden bileydim böyle yapmazdım!"

Bildirmiş peygamberler…

"—Çok şey istemedim ki, ey kulum ben senden! Bana itaat edecektin, namaz kılacaktın, doğru olacaktın, haram yemeyecektin…"

Yine onların hepsinin faydası sana, başkasına değil.

Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin bizim ibadetimize ihtiyacı var mı? *Hâşâ ve kellâ, sümme hâşâ…* Öyle şey yok, hiç bir şeye ihtiyacı yok. Biz neyiz ki… Ol dediği zaman olan, olma dediği zaman yok olan aciz, naçiz varlıklarız. Çölde kumun hesabı sorulur mu? Şu kumu nereye koydun, zâyî ettin diye kimse kimseye kumdan hesap sorar mı? Biz o kadar aciz, naçiz, zerre, bîçare mahlûklarız.

Bizim Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne ne faydamız olur? Bütün ibadetlerin kârının hepsi bize... Hem şahsen bize, hem sıhhaten bize, hem bedenen bize, hem ruhen bize, hem cemiyeten bize… Yâni, biz Allah'ın emrine uyduğumuz zaman, vücudumuz sıhhat bulacak. Allah'ın emrine uyduğumuz zaman, ruhî hastalıklardan kurtulacağız.

Şimdi biraz mevkiimiz dolayısıyla insanların ahvâliyle ister istemez meşgul oluyoruz. Geliyorlar, dert açıyorlar, mesele

soruyorlar:

"—Bunun çaresi nedir?" diye.

İnsanların büyük bir kısmı ruhen hasta... Neden? E, hak yolda gitmeyince, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin emirleri dinlenmeyince, ruhen sıhhat olur mu? Parası olur insanın, apartmanı olur, yazlık köşkü olur, açık-kapalı otomobili olur; her şeyi olur ama ruhî sıhhat olmaz. Saadet olmaz, huzur olmaz; insanlar çeşit çeşit şeylere dûçâr olurlar.

Ruhî bakımdan sıhhat da İslâm'da, bedenî bakımdan sıhhat da İslâm'da, cemiyetin güzelliği, sıhhatli, yağlanmış bir makine gibi tıkır tıkır işleyişi de İslâm'da... Çünkü İslâm insanın gedik tarafını bırakmıyor.

Şimdi bugünün nizamı, dünya nizamı, insanların koyduğu nizamlar; mesela evin içini bilmez ki polis, evin içinde adam ne yaparsa yapar. Sonra evin içine bilse, kalbini bilmez ki; nasıl bilsin, kalbine nasıl karışsın? Mümkün değil insanın aklına, kalbine karışmak. Ama Allah-u Teàlâ Hazretleri insanın hem kalbinin ahkâmını bildiriyor, emrediyor; hem aklının ahkâmını bildiriyor, emrediyor; hem ruhunun ahkâmını emrediyor, bildiriyor; hem dış şartların ahkâmını bildiriyor, emrediyor; böylece iç ve dış ihmâl olmuyor.

Dünya nizamları acizliğinden dolayı, insanın içine karışamaz. Aklına karışamaz, kalbine karışamaz. Orası eksik kalınca bu insanlar şeytandan beterdir; bulurlar gediğini... Her nizamın gediğini bulurlar, istediğin kadar mükemmel nizam getir, en mükemmel nizamın, en büyük kusurlarını görürler; o kaçacak noktalardan kaçarlar.

İslâm hiç bir yerde gedik bırakmamıştır. İnsanı sadece maddi yapısıyla değil, her yönüyle ihata etmiştir, Allah-u Teàlâ Hazretleri yaratıcımız olduğu için, bize neyin yaradığını bildiğinden bizi her yönden tedbirlerle çevirmiştir. Yarısını yapıp yarısını yapmayan insan, hasta olur. Tamamı yaparsa kurtulur.

Tamamını yaptığı zaman; bakarsın kale gibi, bakarsın çelik gibi; yaşlı demezsin, delikanlı dersin... Beli ihtiyarlıktan iki kat olmuştur; ama zihni dinçtir, gözlük takmadan iğneye ipliği geçirir hacı nineler, o eski ibadet kuvveti derler. Öyle hacı nineler vardır

hep ibadetle çelik gibi olur insan.

Neyse, tabii söz sözü açıyor, iş uzuyor. Demek ki, bazan da hastalık verir Allah kullarına; takdir onun değil mi? İmtihan dünyası.

"—Acaba hastalık ceza olarak mı geliyor?"

Öyle diyemeyiz, sevdiği kullara da verir Allah hastalığı; kötü kullara da gelir. İmtihan sorusu; bakalım nasıl cevap verecek diye. İmtihanın sorunu bazen sıhhatten açılır.

"—Pekiyi, hastalık gelince ne yapacağız?"

Başından hastalığı temenni etmek yok:

"—Hasta olayım da inşâallah, çok sevap kazanayım!"

Böyle mantık yok! Biz Allah'tan afiyet dilemekle emrolunmuşuz. Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin hak Rasûlü bize bildirmiş:

"—Allah'tan bir şey istediğiniz zaman, 'Yâ Rabbi, sen bana dünyada, ahirette, dinimde afiyet ihsân eyle! Dinim sağlam olsun, fitneli fesatlı olmasın, akidem dürüst olsun, aklım yanlış yerlere saplanmasın, dünyam afiyetli olsun, ahiretim afiyetli olsun. Yâni dertlerden de uzak olayım, hastalıklardan da uzak olayım!' diye, afiyeti isteyin!" buyurmuş.

Hastalık istemek yok, dert istemek yok, musibet istemek yok, belâ istemek yok…

Geçenlerde hadis-i şerifte geçmişti:[116]

---

[116] Müslim, *Sahîh*, c.IV, s.2068, no:2688; Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.521, no:3487; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.107, no:12068; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.III, s.217, no:936; Buhàrî, *Edebü'l-Müfred*, c.I, s.253, no:728; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.VI, s.404, no:3759; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VI, s.43, no:29340; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.237, no:10147; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.260, no:10892; İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.I, s.269, no:542; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.II, s.329; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.411, no:1399; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.II, s.491; Tahàvî, *Müşkilü'l-Âsâr*, c.V, s.55, no:1726; Taberânî, *Dua*, c.I, s.560, no:2016; Abdullah ibn-i Mübârek, *Zühd*, c.I, s.347, no:973; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.VII, s.216; Zehebî, *Tezkiretü'l-Huffâz*, c.IV, s.1357, no:1103; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.II, s.111, no:3199; Süyûtî, *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.226, no:12987.

أَنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَادَ رَجُلا مِنَ الْمُسْلِمِينَ قَدْ صَارَ مِثْلَ الْفَرْخِ ، فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: هَلْ تَدْعُوا اللهَ بِشَيْءٍ أَوْ تَسْأَلُهُ إِيَّاهُ ؟ قَالَ: نَعَمْ ، كُنْتُ أَقُولُ: اللَّهُمَّ مَا كُنْتَ مُعَاقِبَنِي بِهِ فِي الآخِرَةِ ، فَعَجِّلْهُ لِي فِي الدُّنْيَا ، فَقَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: سُبْحَانَ اللهِ ، لاَ تُطِيقُهُ أَوْ لاَ تَسْتَطِيعُهُ ، فَهَلاَّ قُلْتُ: رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً ، وَفِي الآخِرَةِ حَسَنَةً ، وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ. قَالَ: فَدَعَا اللهَ ، فَشَفَاهُ (حم. عن أنس)

(*Enne rasûla'llàhi salla'llàhu aleyhi ve sellem, àde racülen mine'l-müslimîn*) "Peygamber SAS Efendimiz müslümanlardan bir hastayı ziyarete gitti. (*Kad sâra misle'l-ferh*) Adamcağız kuş yavrusu gibi kalmış hastalıktan..." Yâni erimiş, ufalmış, küçülmüş. Hani bir deri bir kemik deriz ya, öyle bir hale gelmiş demek ki.

(*Fekàle lehû rasûlü'llàh salla'llàhu aleyhi ve sellem*) Rasûlüllah SAS Efendimiz ona dedi ki:

(*Hel ted'u'llàhe bi-şey'in ev tes'elühû iyyâhu*) "Sen Allah'a hiç dua etmez misin, bir şey istemez misin?"

(*Kàle*) Adam cevap verdi Peygamber Efendimiz'e: (*Neam*) "Evet dua ederdim, etmez olur muyum? (*Küntü ekùlü*) Derdim ki ben duada: (*Allàhümme mâ künte muàkıbî bihi fi'l-ahireti, feaccilhu lî fi'd-dünyâ*) 'Yâ Rabbi, bana ahirette vereceğini dünyada ver!' derdim. 'Ahirette çekmek zor olur, bu dünya hayatı zaten gelip geçici, ne vereceksen bu dünyada ver de, ahirette rahat edeyim.' derdim, böyle dua ederdim yâ Rasûlallah!" deyince,

(*Fekàle lehû rasûlü'llàh salla'llàhu aleyhi ve sellem*) Bunun

üzerine Peygamber Efendimiz ona dedi ki: (*Sübhàna'llàh, lâ tutîkuhû*) "Sübhàna'llàh, sen bunu yapamazsın, buna takat getiremezsin!

(*Fehellâ kulte*) "Şöyle söyleyeceksin: (*Rabbenâ âtinâ fî'd-dünyâ haseneten, ve fî'l-âhireti haseneten, ve kınâ azâbe'n-nâr*.) 'Yâ Rabbi bize dünyada da iyilik ver, ahirette de iyilik ver. Ve bizi cehennem azabından koru!' diyeceksin. Allah'tan afiyet isteyeceksin!" dedi.

(*Fedea'llàhe*) Hasta bu duayı etmeye başladı, (*feşefâhu*) Allah şifasını verdi."

Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin hazinesinin sonu yok ki! Sana dünyada da verince sanki hazinesinden bir şey mi eksilecek?

"—Ayakkabınızın bağı kopsa, Allah'tan isteyin!" diyor Peygamber Efendimiz.

Öyle olacak. Muhabbet, sevgi, bağlılık, yakınlık öyle olacak.

Bu hususta SAS Efendimiz şöyle buyuruyor:[117]

الْإِحْسَانُ أَنْ تَعْبُدَ اللّٰهَ كَأَنَّكَ تَرَاهُ، فَإِنْ لَمْ تَكُنْ تَرَاهُ، فَإِنَّهُ يَرَاكَ

(خ. م. ن. ه. حم. خز. حب. ش. حل. عن أبي هريرة ؛ م. د.

ت. ن. ه. حب. ق. عن عمر)

(*El-ihsânü en ta'büda'llàhe keenneke terâhu*) "İbadette ihsan mertebesi, Allah-u Teàlâ Hazretleri'ni görüyormuş gibi ona ibadet

---

117 Buhàrî, *Sahîh*, c.I, s.27, no:50; Müslim, *Sahîh*, c.I, s.39, no:9; Neseî, *Sünen*, c.VIII, s.101, no:4991; İbn-i Mâce, Sünen, c.I, s.25, no:64; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.426, no:9497; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.IV, s.5, no:2244; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.I, s.375, no:159; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VI, s.157, no:30309; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.528, no:117222; Ebû Hüreyre RA'dan.

Müslim, *Sahîh*, c.I, s.36, no:8; Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.6, no:2610; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II, s.635, no:4695; Neseî, *Sünen*, c.VIII, s.97, no:4990; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.24, no:63; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.I, s.389, no:168; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.X, s.203, no:20660; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.528, no:11721; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VIII, s.383; Beyhakî, *el-Erbaùne's-Suğrâ*, c.I, s.61, no:23; Hz. Ömer RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.44, no:5249; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.57, no:140; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.X, s.494, no:10108.

etmektir. (*Fein lem tekün terâhu, ve innehû yerâke*) Çünkü, sen onu görmüyorsan da, o seni görüyor.”

وَهُوَ مَعَكُمْ أَيْنَ مَا كُنْتُمْ (الحديد: ٤)

(*Ve hüve meaküm eynemâ küntüm*) “Siz nerede olursanız olun, o sizinle beraberdir.” (Hadîd, 57/4)

O zaman, iste yakınındaki Rabbinden.

İnsanın çoluğu olsa, çocuğu olsa yanında, ne der?

“—Oğlum şunu getiriver bana!” der.

Allah-u Teàlâ Hazretleri yanında;

“—Yâ Rabbi! Sıkıştım, bana şunu ihsân ediver!” dersin.

“Ayakkabının bağını bile isteyin!” diyor. Yâni küçük büyük istemekten çekinmeyin.

Onun için:

رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ
(البقرة: ٢٠١)

(*Rabbenâ âtinâ fi'd-dünyâ haseneten, ve fi'l-âhireti haseneten, ve kınâ azâbe'n-nâr.*) “Yâ Rabbi! Sen bize dünyada da iyilik ver, ahirette de iyilik ver; şu korkunç cehennem azabından bizi koru!” (Bakara, 2/201) diyoruz. Kur'an-ı Kerim'de bize talim edilen dualardan.

Hastalık istenmeyecek, afiyet istenecek...

“—Pekiyi gelirse ne yapacağız?”

Cezâ' yok, fezâ' yok, korkmak yok, çırpınmak yok, itiraz yok; nereden geldiğini bileceksin. Allah'tan geldi, sabredeceksin; şimdi senin imtihanın sabırdan açıldı. Evvelce sıhhatteydi, o zaman şükürden idi imtihan;

“—Bakalım sıhhatini hak yolda mı kullandın?”

Kim bilir neler yapmıştır, neler yapmıştır. O gençliğini insanlar nerelerde harcıyor. Sıhhatli olduğu zaman, pazusu yerindeyken, gücü yerindeyken ne kadar hor kullanır o vücudu,

nerelerde harcar. O zaman kaybettin işte o imtihanı... Sıhhat imtihanı, şükür imtihanıydı; şükredecektin. O sıhhatin, o nimetin şükrünü edâ edecektin, Allah'a iyi kulluk edecektin; o gitti…

Şimdi geldi yerine hastalık, şimdi de sabır imtihanı başladı. Şimdi de sabredersen; kazanırsın; sabretmezsen, sen bilirsin. Allah-u Teàlâ Hazretleri sana muhtaç değil, sen ona muhtaçsın. Sen onun huzuruna gideceksin; hepimiz ona döndürüleceğiz.

وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ (يس: ٢٢)

(*Ve ileyhi türceùn*) "Hepimiz onun huzuruna dönüp gideceğiz." (Yâsin, 36/22)

İki türlü gider insan Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin huzuruna; bir, sevenin sevene kavuştuğu gibi. Allah cümlemize onu nasib etsin! Bir de efendisinden kaçmış kölenin yakalanıp, zincirlenip, kelepçelenip efendisinin huzuruna korka korka geldiği gibi. Hangisi iyi ise, ona göre gitmeye çalış!

Hastalandın; Allah-u Teàlâ Hazretleri hastalığa öyle ecirler veriyor ki… Hastanın iniltisi tesbih, uykusu ibadet, duası makbul... Sıhhatte iken yapmış olduğu amellerin hepsini yapıyormuş gibi yazması için, Allah-u Teàlâ Hazretleri meleklere emrediyor:

"—Yazın! Ne yapardı sıhhatteyken?"

"—Yâ Rabbi! Geceleyin kalkardı teheccüd namazı kılardı, şu kadar tesbih çekerdi, gözyaşı dökerdi, istiğfar ederdi…"

"—Yazın o sevabı!"

Aynen yazılıyor; hastalandı, yapamıyor ama aynen yazılıyor.

"—Yâ Rabbi! Duhâ namazı kılardı, işrak namazı kılardı, insanların hayrına koşardı. Ah bir sıhhatli olduğu zamanı bir görseydin pervâne gibiydi, hizmet ehliydi, tatlı dilliydi, güler yüzlüydü…"

"—Yazın o sevapları!"

Sıhhatte iken yapmış olduğu amellerin hepsinin sevabını yazacak Allah-u Teàlâ Hazretleri.

Sonra, hastalıktan kalktığı zaman da:[118]

قَدْ غُفِرَ لَكَ مَا مَضٰى ، فَاسْتَأْنِفِ الْعَمَلَ (الديلمي عن أنس)

(*Kad gufira leke mâ madà*) “Defter-i a’mâlin tertemiz oldu, geçmiş günahların silindi; (*fe’ste’nifi’l-amel*) haydi bakalım amele yeniden başla!” denilecek ona.

“—Haydi defter-i a’mâlin kirlerden silindi, paklandı, tertemiz; şimdi senin defterinde günah yok, günah kalmadı, yeni bir defter… Amele yeniden başla! Aman günah tarafını doldurma, sevap tarafı dolsun defterin; aman günah yazdırma defterine!” denilecek.

İnsan öyle bir ağır hastalıktan kalktı mı, (*Feste’nifi’l-amel*)

---

[118] Deylemî, *Müsnedü’l-Firdevs*, c.V, s.365, no:8453; Enes ibn-i Mâlik RA’dan *Kenzü’l-Ummâl*, c.III, s.324, no:6769; *Câmiu’l-Ehàdîs*, c.XXIII, s.103, no:25657; RE. 494/8.

“Amele yeniden başla! Haydi bakalım, sıfırdan başlıyorsun, günahlar gitti, tertemiz bir deftere yeniden başlıyorsun.” denilecek kendisine.

Burada da diyor ki Peygamber SAS Efendimiz:

(*Acibtü li'l-mü'mini*) “Mü'mine şaşarım!” diyor. Dikkat ederseniz, mü'mine diyor, mü'min... Yâni Allah'a iman edecek, iman etmişse bir insan.. İman etmiş insanla etmemiş insan arasında bir fark olacak. İnanmış, Allah'ın varlığını, birliğini anlamış bir insan. “Onun hastalıktan korkmasına şaşarım!” diyor Peygamber Efendimiz.

Neden? Çok sevap var hastalıkta... “O kadar çok sevap var ki, insan o faydaları bilseydi, ‘Keşke hep hasta olsam da, o hasta halimle Allah'a kavuşsam!’ diye temenni ederdi.” diyor.

Bu hadisi hatırınızda tutun da, hasta ziyaretinde hastalarınıza söyleyin!

b. Cennetin Dereceleri

Hz. Âişe-i Sıddîka RA Anamız'dan rivayet edildiğine göre Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[119]

عَدَدُ دَرَجِ الْجَنَّةِ عَدَدُ آيِ الْقُرْآنِ ، فَمَنْ دَخَلَ الْجَنَّةَ مِنْ أَهْلِ الْقُرْآنِ ، فَلَيْسَ فَوْقَهُ دَرَجَةٌ (ك. في تارخه ، هب. عن عائشة ، وقال إسناده صحيح وهو من الشاذ ؛ ش. عن عائشة موقوفًا)

RE. 315/2 (*Adedü dereci'l-cenneti adedü âyi'l-kur'ân, femen dehale'l-cennete min ehli'l-kur'âni, feleyse fevkahû dereceh.*)

(*Adedü dereci'l-cenneti adedü âyi'l-kur'ân*)“Cennetin mertebelerinin adedi, Kur'an-ı Kerim'in ayetlerinin adedincedir.”

---

[119] İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VI, s.120, no:29952; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.II, s.347, no:1998; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.58, no:4158; Hz. Aişe RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.793, no:2273; *Camiu'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.182, no:14078.

Cennette kaç mertebe var? Kur'an-ı Kerim'de kaç ayet varsa, o kadar mertebe var. Kim Kur'an-ı Kerim'den bir ayet bilirse, bir derece... Bir ayet daha bilirse, iki derece; böyle...

(*Femen dahale'l-cennete min ehli'l-kur'âni*) "Kur'an ehlinden bir kimse cennete girerse, (*feleyse fevkahû dereceh*) onun üstünde başka derece yoktur." Çünkü Kur'an ehli, Kur'an'ın hepsine âşinâ, hepsine sahip, hepsine vakıf.

Burada tabii hafızlara büyük müjde var. Kur'an-ı Kerim'in hepsini biliyorlar; ama bir de ince nokta var ki onu büyüklerimizden hep duyduk, kitaplarda da okuruz: Her Kur'an'ı okuyan, Kur'an ehli değildir; her Kur'an'ı hıfzeden Kur'an ehli değildir,

رب تالي القرآن ، يلعنه القرآن

(*Rubbe tâli'l-kur'âni, ye'lanühü'l-kur'ân*) "Nice Kur'an okuyanlar vardır ki, Kur'an ona lânet eder."

Öyle olmamalı, öyle olmamaya dikkat etmeli! Kur'an ehli olmalı, Kur'an'a ehil olmalı! Kur'an'ın lânet ettiği bir kimse olmaktan Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne sığınırız. Kur'an-ı Kerim ile ilgili bilgimizi arttırmazsak, bizim müslümanlığımızda, İslâm'ımızda imanımızda hata var.

Okumasını bilmiyorsak, okumasını öğrenelim! Mealini okumadıysak, mealine aşina olalım! Sûreleri biliyorsak yeni sureler ezberleyelim! Mümkünse, kendimiz hafızlığa çalışalım! Değilse, çoluk çocuğumuzdan hafız yetiştirmeye çalışalım!

Kur'an-ı Kerim'in ahkâmını öğrenelim, öğrendiğimizi tatbik etmeye çalışalım! Kur'an-ı Kerim, ölülerimize okuyalım diye inmedi. Mezarlıkta ölülerimize okuyalım da, kabirleri nurlarsın diye inmedi Kur'an-ı Kerim. Kur'an-ı Kerim bize dünya hayatının yolunu göstermek için indi. Cemiyet hayatının, insan saadetinin yolunu göstermek için indi.

Kur'an-ı Kerim Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin bize hitabıdır. Bize mektubudur; bize emirleri ve yasakları Kur'an'dadır, hepsi Kur'an-ı Kerim'in içindedir. Onu bilmeliyiz, onu öğrenmeliyiz.

Şimdi zaman tam öğrenme zamanı. Bir zaman gelir de diz döver insan; fırsat bulamaz. Dizini dövmesin! Allah-u Teàlâ Hazretleri her işimizin önünü, sonunu hayretlesin, fırsatları ganimet bilmeyi nasib eylesin!

Zaman ve fırsat büyük nimettir, insanlar bu nimetin kadrini bilmezler, elden gidince anlarlar. Oyuncak değildir, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin ayetleri, Rasûlüllah SAS'in hadis-i şerifleri oyuncak değildir. Dinlenip de kulağın arkasına atılmak için değildir. Rasûlüllah SAS Efendimiz'in sözünü, Kur'an-ı Kerim'in ayetini ciddiye alıp, tüylerimizi diken diken olacak şekilde dinleyip, mucebince amel etmemiz lâzım!

c. Şaşılacak Kimseler

Yine İbn-i Mes'ud RA'dan rivayet edilmiş ki, Peygamber SAS Efendimiz şöyle buyuruyor:[120]

عَجَبًا لِغَافِلٍ، وَلاَ يُغفَلُ عَنْهُ؛ وَعَجَبًا لِطَالِبِ الدُّنْيَا، وَالْمَوتُ يطْلُبُهُ؛ وَ عَجَبًا لِضَاحِكٍ مِلْءَ فِيهِ، وَلاَ يَدْرِي أَأَرْضَى اللّٰهَ أَمْ أَسْخَطَهُ (أبو الشيخ، وأبو نعيم عن ابن مسعود)

RE. 315/3 (*Aceben li-gàfilin, ve lâ yuğfelu anhu; ve aceben li-tàlibi'd-dünyâ, ve'l-mevtü yatlübühû; ve aceben li-dàhıkin mil'e fîhi, ve lâ yedrî earda'llàhe em eshatahû.*)

"Kendisinden gaflet olunmayan, gaflet ehline şaşılır. Ölüm peşinde gezerken dünya peşinde gezene şaşılır, dünya isteyene şaşılır. Allah'ı hoşnut mu ediyor, kızdırıyor mu bilmeden, ağzını kahkahayla doldurana şaşırılır!" diyor.

---

[120] İbn-i Ebî Şeybe, *Müsned*, c.I, s.426, no:416; Kudàî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.346, no:594; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.39, no:4095; İbn-i Hacer, *Metâlibü'l-Âliyye*, c.IX, s.129, no:3193; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XVI, s.66, no:43961; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.174, no:14058.

Şimdi biraz izah edelim:

1. (*Aceben li-gàfilin*) "Şu gàfil insana şaşılır ki, (*lâ yuğfelu anhu*) kendisi gafil; hiç haberdar değil dünyadan, ahiretten.., Önünden, sonundan haberdar değil, gaflet denizine dalmış gırtlağına kadar, hatta başını aşmış gaflet; bilmiyor ki kendisinden gàfil olmayan, her yaptığı işi gören, her yaptığı işin hesabını soracak olan bir Allah-u Teàlâ Hazretleri müheymin olarak, rakîb olarak kendisini gözetliyor.

اِنَّ رَبَّكَ لَبِالْمِرْصَادِ(الفجر: ١٤)

(*İnne rabbeke lebi'l-mirsâd*) [Şüphe yok ki, Rabbin görüp gözetmektedir.] (Fecr, 89/14) ayet-i kerimesi gibi ve daha pek çok ayet-i kerimelerde bildiriliyor.

Her an *nigehbân* olan, kulları gözetleyen, takip eden bir Zât-ı Celîl'in önünde olduğundan gàfil olan insana şaşılır. Gaflete dalmış, gafil olmayan Allah'ın kendisini gözleyip durduğunu düşünmüyor.

Yâni, öyle olmalıyız ki, birisi bizi gözetlese... Mesela odanızda cam açık olsa, perde açık olsa, nasıl durursunuz? Perde açık, ışık yanıyor, sokak seviyesinde daireniz, o odada nasıl durursunuz? Eve misafir geldiği zaman, sofrada yemek yerken nasıl yersiniz? Hürmet ettiğiniz hoca, büyük adam, paşa, vali, böyle bir kimse evinize geldiği zaman, nasıl durursunuz? Tabii, çeki-düzen verirsiniz kendinize.

Pekiyi, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin huzurunda değil miyiz? Allah-u Teàlâ Hazretleri her an bizi görmüyor mu?

وَاللّٰهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ (البقرة:٢٦٥)

(*Va'llàhu bimâ ta'melûne basîr.*) "Allah-u Teàlâ Hazretleri sizin işlediğiniz her şeyi görmektedir."(Bakara, 2/265; Âl-i İmran, 3/156; Enfal, 8/72)

وَهُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ (البقرة: ٢٩)

(*Ve hüve bi-külli şey'in alîm.*) "Allah-u Teàlâ Hazretleri her şeyi bilmektedir."(Bakara, 2/29)

وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ (الشورى: ١١)

(*Ve hüve's-semîu'l-basîr.*) "O her söyleneni işitmekte ve her yapılanı görmektedir."(Şûrâ, 42/119)

وَكَانَ اللهُ بِكُلِّ شَيْءٍ مُحِيطًا (النساء: ١٢٦)

(*Ve kâne'llàhu bi-külli şey'in muhîtà.*) "Allah-u Teàlâ Hazretleri bütün varlıkları ihâtâ etmiştir."(Nisâ, 4/126)

لاَ يَعْزُبُ عَنْهُ مِثْقَالُ ذَرَّةٍ فِي السَّمٰوَاتِ وَلاَ فِي الْاَرْضِ (سبأ: ٣)

(*Lâ ya'zübü anhü miskàlü zerretin fi's-semâvâti ve lâ fi'l-ardi.*) [Ne göklerde ve ne de yerde, zerre ağırlığında bir şey bile ondan gizli kalmaz.] (Sebe', 34/3) Hiç bir şey onun ilminden hariç değildir; ilmi ve kudreti her şeyi ihata etmiştir.

Böyle bir zat-ı celîlin, yaratıcının kendisini murakabe ve kontrol ettiğini, kendisine bakıp durduğunu gören insan; perdesi açık odada durduğu kadar bile itina etmezse, öyle bir gafile şaşılır. İnsanlardan korkuyor, çeki-düzen veriyor kendine de, her an kendisine bakıp, bir gün gelip de huzuruna gideceği zattan; bir gün gelip de kendisine hesap soracak Zât-ı Celîl'den gàfil ve ona karşı hiç bir çeki-düzen tavrı almıyor.

Ankara'da –Allah rahmet eylesin– bir hacı amcayı anlatırlardı; öyle edepli, öyle terbiyeli bir kimseymiş ki; daha yatakta ayağını uzatmamış.

"—Ayağımı uyurken belki yanlışlıkla uzatırım!" diye çember gibi bir şey geçirirmiş ayaklarına, dizleri bükük; uzatmazmış.

Edeple yükseliyor insan, edepsize bir şey yok.

از خدا جوییم توفیق ادب

بی‌ادب محروم گشت از لطف رب

Ez Hudâ cûyîm tevfik-i edeb
Bî edeb, mahrûm geşt ez lutfu rab[121]

"Hudâ'dan edeb hususunda yardım dileyelim. Çünkü edebi olmayan, Rabbin lutfundan mahrum kalır."

İşte imanın en yüksek derecesidir bu… Gaflet en kötü şeydir, gafleti atıp da uyanık olmak, kontrol edildiğini bilerek hareket etmek de imanın en yüksek derecesidir. Görüyorsunuz ki iyi müslümanlık, cahillik meselesi değil. İşte söyledim, duydunuz. Ben de okudum… Mühim olan buna göre hareket etmek. Yâni, iyi müslümanlık ilimden başka bir şey. İlimsiz olmaz ama, ilimden daha başka bir şey iyi müslüman olmak. Dişini sıkmak, azmi ele almak ve azimle uyanık hareket etmek iyi müslümanlık.

Uyanık hareket etmezsen; ben söyledim, ben kurtulurum, hadis-i şerifi okudum ya, mes'uliyet sana! Yâni duydu, yapmadığı takdirde insanın mes'uliyet kendisinde kalır.

Allah-u Teàlâ Hazretleri cümlemizi âgâh, mütenebbî, zekî, fatin, uyanık, müteyakkız kimse eylesin! Gafletten, cehaletten, dalâletten, şekâvetten, zulümâttan halâs eylesin cümlemizi! Nûruna erdirsin, ma'rifetine erdirsin! Sevdiği, razı olduğu hallerle hallendirsin; sevdiği, razı olduğu amellere muvaffak eylesin... Sevdiği, razı olduğu bir şekilde ömür geçirmeyi nasib eylesin... Sevdiği, razı olduğu bir hal üzere iken emânetini teslim alsın... Sevdiği, razı olduğu bir kul olarak huzuruna çıkmayı cümlemize nasib ve müyesser eylesin!

2. (*Ve aceben li-tàlibi'd-dünyâ*) "Şu dünyayı talep eden kimseye de şaşılır, (*ve'l-mevtü yatlubühû*) ölüm peşinde gezip dururken."

---

[121] Mevlânâ, *Mesnevî*, 79. beyit.

Adamın birisi ayakkabısını tamir ettiriyormuş,

"—Aman çok sağlam yap da, hiç olmazsa bir sene giyeyim!" diyormuş.

Evliyâullahtan bir zât duymuş, gülmüş…

"—Niye güldün?" demişler,

"—Adamın birkaç günlük ömrü var, bir senelik ayakkabı yaptırmaya kalkıyor, bir sene dayansın diyor." demiş.

Ölüm bizim arkamızda, avının etrafında dolaşan aç kurt gibi dolaşıp duruyor. İçimizden bir tanesini kapmıyor mu her gün? Sırayla mı gidiyor? Önce en yaşlılar, ondan sonra sırayla bebeklere doğru; öyle mi oluyor? Hayır! Kimisini bebekken yakalıyor… Kimi tutarsa, kime isabet ederse, takdir kimeyse

Bazıları da:

"—Biraz yaşlanayım, hacı da olurum, sakal da bırakırım. Bir de güzel doksan dokuzluk tesbih alırım; o zaman çok tesbih çekerim, çok dua ederim, bütün günahlarımı affettiririm." diyor.

Ne mâlum, bir an sonra ecelinin gelmeyeceği? Her an hazır olmak lâzım, her an hazır olmayan insan muhakkak gafil yakalanır. Çünkü şeytan boş durmaz ki; onu aldatmak için, oyalamak için o da uğraşıp duruyor ya; tuzağa düşürmek için.

Pekiyi, dünyayı taleb etmeyeceğiz, ne yapacağız? Dünyanın hakiki çehresini göreceğiz. Dünya, şöyle uzaktan baktığın zaman yeşilliktir, manzarası güzeldir, paralar sıcaktır, çok tatlıdır; böyle üst üste dizildiği zaman insana çok zevk verir. Kasada dursa bile insanın içini ısıtır.

Bir tane eve girecek insan ama, beş tane dairesi oldu mu rahat eder. Beş tane olsa, altı tanesini ister:[122]

---

[122] Buhàrî, *Sahîh*, c.V, s.2365, no:6075; Müslim, *Sahîh*, c.II, s.725, no:1048; Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.569, no:2337; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.266, no:1983; Taberânî, *Mu'cemü'l-*Evsat, c.II, s.67, no:1271; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.V, s.236, no:2849; Abdü'r-Rezzak, *Musannef*, c.X, s.436, no:19624; Kudàî, *Müsnedü'ş-Şihàb*, c.II, s.317, no:1441; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Buhàrî, *Sahîh*, c.V, s.2364, no:6072; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.117, no:21149; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.VIII, s.30, no:3237; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XI, s.180, no:11423; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.III, s.78, no:2544; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.269, no:10274; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.368,

لَوْ كَانَ لاِبْنِ آدَمَ وَادِيَانِ مِنْ ذَهَبٍ، لاَبْتَغَى إِلَيْهِمَا الثَّالِثَ، وَلاَ يَمْلأُ جَوْفَ ابْنِ آدَمَ إِلاَّ التُّرَابُ (ت. عن أنس؛ حم. حب. هب. ض. عن ابن عباس؛ ع. عن عائشة؛ ه. ع. عن أبي هريرة)

(*Lev kâne li'bni âdeme vâdiyâni min zehebin, lebteğâ ilehyime's-sâlise*) "Ademoğlunun iki vadi dolusu altını olsa, üçüncü bir vadiyi doldurmaya çalışır. (*Ve lâ yemleü cevfe'bni âdeme ille't-turâb*) Ademoğlunun gözünü ancak toprak doyurur."

Şimdi nasîb oldu, Suudi Arabistan'a gittik. Para taşıyor adamlarda, bol, koyacak yer yok... Fakat o kadar hızlı bir iktisadi hayat var ki; bütün ahalinin hepsi bir ticaret, bir iş peşinde. İthalat, ihracat, para, yatırım, gitme, gelme, Avrupa, Amerika, Japonya... Malların alınması, satılması filan... Dünya orada da insanları böyle aldatıyor. Demek ki:

---

no:6300; Ziyâü'l-Makdîsî, *el-Ehàdîsü'l-Muhtâre*, c.II, s.108, no:1209; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.V, s.93; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

İbn-i Mâce, *Sünen*, c.II, s.1415, no:4235; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.XI, s.446, no:6573; İshak ibn-i Râhaveyh, *Müsned*, c.I, s.402, no:445; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.III, s.314, no:2378; Ebû Hüreyre RA'dan.

Müslim, *Sahîh*, c.II, s.726, no:1050; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.I, s.257; Ebû Mûsâ el-Eş'arî RA'dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.368, no:19299; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.V, s.184, no:5032; Zeyd ibn-i Erkam RA'dan.

Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.VII, s.438, no:4460; Beyhakî, *Şuabü'l-İmân*, c.VII, s.271, no:10280; Hz. Aişe RA'dan.

Hàkim, *Müstedrek*, c.II, s.244, no:2889; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.73, no:539; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.I, s.201, no:542; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.I, s.187; Übey ibn-i Kâ'b RA'dan.

Bezzâr, *Müsned*, c.VI, s.181, no:2222; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.269, no:10276; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.I, s.337; Abdullah ibn-i Zübeyr RA'dan.

İbnü'l-Ca'd, *Müsned*, c.I, s.301, no:2039; Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.VII, s.296, no:11510; *Kenzü'l-Ummâl*, c.II, s.674, no:4747; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XXXII, s.383, no:35430.

"—Benim şu kadar malım var, o halde şöyle yapayım!" demiyor, orada da aldatıyor, burada da aldatabiliyor.

Dünya nedir? Birisi şöyle tarif eylemiş, Allah razı olsun çok da güzel bir tarif. Dünya dedikleri şey, dışarıdan manzarası, yeşilliği görünen tatlı şeylerin hepsinin arkasındaki umumi tarifi şu:

كل ما ألهيك عن ذ كر مولاك ، فهي دنياك.

(*Küllü mâ elhâke an zikri mevlâke, fehiye dünyâke.*) "Seni hangi şey Allah'a kulluk etmekten, Allah yolunda yürümekten, onu yad etmekten, ona mutî olmaktan alıkoyuyorsa, dünya o işte..."

Seni camiye getirtmeyen, Allah yolunda yürütmeyen paraysa, paraya gönlün takılmışsa, ona tapar gibi bir durumdaysan senin dünyan para... Kadınsa, senin dünyan kadın... Çoluk-çocuksa senin dünyan işte o bağlantılar... Yâni, herkesi bir başka şekil ile bu dünya hayatı yakalamıştır. Hele hele Allah'a iyi kulluk etmeye çalış, iyi bir şey yapmaya çalış; böyle maniler gözünün önüne dizilir.

Bilmiyorum buraya nasıl geliyorsunuz? Buraya gelirken belki, tahmin ederim ki; şu mani var, bu mani var; bin bir türlü mani sıralanıyordur önünüze... Neden? Çünkü burada hadis dinleyeceksiniz.

Ama şerre gidecek olsanız, kolaylaşır daha böyle... Arkadaş gelir, arabasının kapının önünde durdurur:

"—Gel ben seni götüreyim!" der, "Parası benden, sen merak etme!" der.

İçki ısmarlar bedavadan.

Bu dünyanın bir de hakiki çehresi var, o hakiki çehresini kaldırdığın zaman iğrenç bir kocakarı gibidir. O süslenmiş, püslenmiş, perdenin arkasında; hepsi sahtedir, hepsi boyadır, hepsi boştur.

Bir şair [Hàfız] Farsça diyor ki:

مجو درستی عهد از جهان سست نهاد

که این عجوزه عروس هزار دامادست

Mecû dürüstî-yi ahd ez cihânı süst nihâd
K'in acûze arûs-i hezâr dâmâdest

"Şu gevşek yapılışlı, çürük yapılı dünyadan vefâ bekleme! İşe yarar sanma bu dünyayı! Bu dünya, bin damatla evlenmiş bir acûze koca karı gibidir. Hangi birine vefâ gösterecek? Hiç birine vefâ göstermiyor. Herkes dünya dünya diye sarılmış, sonunda elinden kaçırmış; sonunda ona vefâ göstermemiş."

"—Pekiyi ne yapacağız? Hiç para kazanmayıp, bir dağın başına mı çekilelim?"

Öyle bir şey demedik, öyle bir şey demiyor ki Rasûlüllah... Öyle bir şey deseydi, biz de öyle derdik. Dünyayı gönlüne koymayacaksın!

Ebû Bekr-i Sıddîk zengin bir kimseydi. Çok zengin bir kimseydi; ama malını Allah yolunda sarf edebilmesini bildi. Sarf etmesini bilmedikten sonra kıymeti yok. Sarf etmesini bildikten sonra, buyrulmuş ki:[123]

نِعْمَ الْمَالُ الصَّالِحُ لِلرَّجُلِ الصَّالِحِ (حم. حب. ك. طس. ش. ع. هب. كر. عبد الله عن ابن عمرو)

---

[123] Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.197, no: 17798; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.VIII, s.6, no:3210; Hàkim, *Müstedrek*, c.II, s.3, no:2130; Buhàrî, *el-Edebü'l-Müfred*, c.I, s.112, no:299; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.III, s.291, no:3189; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.XIII, s.263, no:7336; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VII, s.18, no:22628; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.II, s.91, no:1248; Kudàî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.II, s.259, no:1315; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.V, s.186; Tayâlisî, *Müsned*, c.II, s.316, no:1061; Tahàvî, *Müşkilü'l-Âsâr*, c.XIII, s.268, no:5284; İbn-i Ebi'd-Dünyâ, *İslâhu'l-Mâl*, c.I, s.32, no:43; İbn-i Hacer, el-İsâbe, c.IV, s.653; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXXXVI, s.143, no:100019; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.IV, s.257, no:6757; Beyhakî, *el-Âdâb*, c.III, s.86, no:791; Amr ibnü'l-As RA'dan.

Keşfü'l-Hafâ, c.II, s.1821, no:2823; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XXIII, s.348, no:26199.

(*Ni'me'l-mâlü's-sàlihu, li'r-racüli's-sàlih*) "İyi, helâl bir mal sàlih bir adama ne kadar yakışır." Hayır yapar, zekât verir, çeşme yaptırır, köprü yaptırır...

Ecdâd neler yaptırmış. İskender Çelebi diye birisinden bahsettiler. Biraz da ansiklopediyi karıştırdım, okudum: Beş bin tane köle satın almış esir pazarından. Hepsini terbiye etmiş, eğitmiş, müslüman olarak. Vezir olmuş bir kısmı, komutan olmuş, yüksek mevkilere çıkmış. Köleyi yetiştirmiş... Var mı şimdi beş tane insan yetiştiren? Var mı bir tane adam yetiştiren? Var mı bir arkadaşını yanlış yoldan, doğru yola getiren?

"—Yahu sen ne yapıyorsun, cumalara hiç gelmiyorsun... Üç defa cumaya gelmeyenin kalbi mühürlenir. Gel, Allah'a ibadet yoluna gir. Bak güzel kitaplar neşrediliyor, şunu bir oku... Sen ölmeyecek misin, dünyada baki mi kalacaksın? Kim baki kalmış, bir gün gelip hesap sorulmayacak mısın? Başımıza bir felaket gelse, bir düşman istilâsı olsa kime yalvaracağız. Amansız bir derde tutulsak kime el açıp yalvaracağız? O zaman yalvarmanın kıymeti yok, gel şimdi kulluk et!" diye kim kimin eline yapışmış da hak yola çekmiş?

Demek ki, dünya bizi meşgul eden şeyler demektir, onlara takılmayacağız. Dünyayı, ahireti kazanmakta kullanacağız.

الدُّنْيَا مَزْرَعَةُ الْآخِرَةِ .

(*Ed-dünyâ mezraatü'l-âhireh*)[124] "Dünya, ahiretin tarlasıdır."

Ne demek yâni? Bu dünyada ne yaparsan, ahirette onu biçersin. Bu dünyada yaptıklarıyla kazanır insan cenneti. Cennetteki köşkler nasıl yapılır? Buradan yapılır. Burada çalışırsın, hazırlarsın, gönderirsin; olur. Burada hayr u hasenât yaparsın, öbür tarafa transfer olur, geçer; o zaman orada karşılığını bulursun.

Bu ölümden gàfil olmamak lâzım! Ölümün insanı ansızın bastırmasına fırsat vermemek lâzım! Kimisini meyhane köşesinde

---

[124] *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.301, no:1320.

yakalar, kimini kumar masasında yakalar, kimisini işinin başında yakalar. Kimisi köşkünü yaptırır, içine girmeden yakalar. Belli olmaz nerede yakalayacağı... Peşimizde dolaşıyor çünkü. Ona hazırlıklı olmak lâzım!

Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:[125]

أَكْثِرُوا ذِكْرِ هَازِمَ اللَّذَاتِ (الديلمي عن أبي هريرة)

(*Eksirû zikri hâzime'l-lezzât.*) "O lezzetleri kesip, bitiren, koparan ölüm denilen olayı hatırınızda tutun, unutmayın, yâd edin, zikredin; ölümü çok zikredin!"

E, ölümü zikretmek biraz tüyleri diken diken ediyor, biraz insanın keyfini kaçırıyor, ağzını tadı kalmıyor. Şimdi güzel güzel gülüp dururken, insana bir hüzün çöküyor. E, o güldüren şeytan ve nefis. O hüzün, gülmekten daha iyi. Ölümü düşünmez de doludizgin giderse insan, gafil yakalanırsa; ondan sonra cehenneme giderse daha mı iyi olur, yoksa şimdiden o işin telaşına düşüp de kendisine çeki düzen verirse daha mı iyi olur?

Allah-u Teàlâ Hazretleri, bu dünyanın nimetlerini de insanlar için yaratmıştır; ama helâl yolunu göstermiştir. Helalinden alırsın; buyur, afiyet olsun, ye… Elma da yersin, tatlı da yersin; rahat da edersin. İstirahat zamanı da var, ibadet zamanı da var.

Allah-u Teàlâ Hazretleri, "Geceleri hiç uyumayın, gündüzleri hiç şöyle yapmayın, böyle yapmayın!" diye, bizim takatimizin fevkinde bir şey yüklememiş ki… "Benim istediğim usule göre yaşayın!" buyurmuş.

Öyle olduktan sonra, her şey sevap olabilir.

"—Peygamber SAS Efendimiz sütü severdi, sünnettir." diye süt içersin, sevap olur.

Nimet de var. Nimeti yersin;

"—Yâ Rabbi! Sana çok şükür, bu nimetleri bize verdin!" dersin, Allah nimeti daha ziyade eder, daha çok verir.

---

[125] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.I, s.73, no:217; İbn-i Asâkir, Ta'ziyetü'l-Müslim, c.I, s.45, no:53; Ebû Hüreyre RA'dan.

Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.IX, s.252; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Adamcağızın birisinin mutfağı taşıyormuş yiyeceklerle, içeceklerle, çeşitli nimetlerle. Üzülmüş,

"—Allah Allah, ben dünyaya mı gark oldum? Bu derece derece beni Allah yolundan alıkoyup da, sonunda cehenneme götürecek bir imtihan hadisesi midir, bir *istidraç* mıdır?" diye gitmiş bir âlim zata sormuş:

"—Evde öyle bir bolluk var ki, bu bolluktan endişe ediyorum. Arkasında bilmediğim bir pürüz mü var diye, endişe ediyorum!" demiş.

"—Evlâdım, ekmek al da sokakta biraz ekmek ye; bir hafta sonra gene gel bana." demiş o zât.

Bir hafta sonra gitmiş,

"—Nasıl, azaldı mı evin nimetleri?"

"—Yok efendim, eskiden daha çok, kaynıyor mutfağımız, elimiz, evimiz bolluk içinde, nimet içinde…" demiş.

"—E, ben sana ekmek ye dedim ya sokakta…"

"—Yedim!" demiş.

"—Pekiyi, yere kırık dökülmedi mi?" demiş.

"—Efendim, önüme mendil gibi bir şey tuttum. Kimse görmediği zamanda ısırdım. Bir keresinde bir kırık yere düştü de, onu aradım aradım bulamadım; kimse basmasın diye etrafını taşla çevirdim." demiş.

"—Git evladım!" demiş, "Git, senin nimetin kahırdan değil, lütuftan. Sen edebinden dolayı kazanıyorsun!" demiş.

Yâni Allah-u Teàlâ Hazretleri mahrum etmez. Dünyada da verir, ahirette de verir. Gönlünü bağlamayacaksın. Gàye bu değil; gâye ev sahibi olmak değil, gâye apartman sahibi olmak değil, para sahibi olmak değil... Gàye Allah'ın sevgili kulu olmak.

Allah'ın sevgili kulu oldun mu, ne mutlu! Allah sevgili kuluna nasıl isterse, öyle yapar. O da, nasıl isterse öyle olduğuna razıdır.

Mevlâ görelim neyler,
Neylerse güzel eyler!

der sevgili kulu. Mühim değil yâni, ister olmuş, ister olmamış diye düşünür. Asıl Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin rızasını kollamakta titizlenir.

"—Ben böyle yaparsam, Allah benden razı gelmez!" Ona titrer… "Ben şöyle yapıyorum, şu kula zulmediyorum, buna haksızlık yapıyorum, şunun hakkını çiğnedim, berikisine hakkını vermedim; aman böyle yaparsam ne olur benim halim? Bir gün gelip hesap vereceğim…" diye onu düşünmeli insan, aklı-fikri böyle şeyde olmalı.

O zaman bakarsın, bir verirsin; on gelir. Yemin ediyor Peygamber SAS Efendimiz:

"—Vallahi, sadaka vermekten mal azalmaz!" diye.

Rasûlüllah boş yere yemin eder mi? Bire en az on var. Yedi yüz var, yedi yüzden fazla var, *bi-gayri hisâb* var…

Hâsılı dünyayı hedef olarak almayacağız, sokmayacağız gönlümüze. Bir tek hedefimiz var: Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin hoşnutluğu. Allah bizi sevsin diye çırpınacağız. Mal da vasıta, ilim de vasıta, yaşayış da vasıta, hayat da vasıta; her şey o rızayı kazanmakta biraz alet ve vasıta olarak kullanılacak.

Elde ettiğimiz şeyi helâlinden elde etmeye çalışacağız. Haram yola sapmayacağız. Haram yola saparsan artmaz!

Geçen de anlatmıştım: Hz. Ali Efendimiz RA, Kûfe Mescidi'ne girerken, mescidin kapısında bir adam duruyormuş:

"—Tut şu hayvanı!" demiş, hayvanın yularını vermiş adamın eline...

İçeri girmiş, namaz kılmış. Çıkarken de, beş dirhem eline hazırlamış, onu tutan, bekleyen adama para verecek. Dışarı çıkmış, bakmış ki; ne at var, ne adam... Aramışlar biraz, bakmışlar karşıda at duruyor. Atın yanına varmışlar, bakmışlar ki dizginleri çalınmış.

Hz. Ali Efendimiz yanındaki zata:

"—Git, çarşıdan bir dizgin al!" demiş

O da gitmiş, çarşıda aramış, taramış, bir dizginle gelmiş. Bakmışlar ki atın eski dizgini…

"—Hayrola, nereden buldun?" demiş.

"—Hayır efendim, satın aldım! Dükkân dükkân ararken, bir dükkânda bunu buldum, parasını verdim aldım. Birisi gelmiş beş dirheme satmış ona!" demiş.

Onun üzerine Hz. Ali Efendimiz diyor ki:

“—Ey insanlar, aklınızı başınıza toplayın! Bakın bu adamdan ibret alın! Bu adamın kısmeti beş dirhem almaktı bugün. Eğer kapıda bekleseydi, işte beş dirhem elimde, ben verecektim; helâlinden geçecekti eline... Kapıda beklemedi, acele etti, kötü huyluluk yaptı, Allah’ın haram kıldığı yola saptı, dizgin takımını çaldı, sattı; eline geçen altı dirhem değil, gene beş dirhem... Nasibinden fazlası olmuyor. Onun için, sakın ha fazla kazanacağım diye harama sapmayın! Hiç bozulmaz iş. Neyse o… Gelecekse yine gelir, gelmeyecekse yine gelmez.”

3. Üçüncü cümle: (*Ve aceben li-dâhikin*) “Şu gülen kimseye şaşılır ki, (*melee fîhi*) ağzını doldurarak gülüyor.” *Fih* burada ağız demek. *Melee fîhi*, ağzını doldura doldura... Bazı insanlar böyle kahkahayla güler. Şöyle bir tebessüm etmek vardır, kibar kibar… Peygamber Efendimiz’in gülüşü tebessüm idi. Kahkahayla gülmedi Rasûlüllah SAS.

Koca bir kahkaha atar bazı insanlar, bina çınlar. Alt kattan, üst kattan herkes duyar. Kah kah, kah kah… Böyle gülmedi Rasûlüllah Efendimiz, tebessüm tarzındaydı gülüşü.

“—Ağzını doldura doldura gülen şu kimseye şaşılır ki, (*lâ yedrî*) farkında değil, bilmiyor; (*earda’llâhe em eshatahû*) Allah’ı hoşnut mu ediyor, memnun mu etti; yoksa kızdırdı mı onun farkında değilken nasıl gülüyor?”

Rabbini memnun ettiğini bilse, gülse; helâl olsun, hoş olsun! Çünkü, “Mevlâ’nın hoşuna gidecek işi yaptı da, ondan gülüyor.” diyelim. “Ama iş belli değilken, o gülme esnasında Allah ona gazab mı ediyor, rahmet mi ediyor; kızıyor mu, ceza mı terettüb ediyor; onu bilmeden gülene şaşılır!” diyor.

Demek ki, bütün bu sözlerin altında yatan mânâ nedir?

Aklını başına topla, gafil olma, seni gören var. Dünyanın peşine dalma, dünyanın peşinde doludizgin, ölçüsüz, düzensiz, frensiz gitme: ölüm peşinde senin! Sen dünyanın peşindesin, ölüm senin peşinde...

Hani büyük balık küçük balığı kovalarmış, arkasından daha büyük balık da onu kovalarmış… O onu yutayım derken, daha büyük balık gelip onu arkadan yutuverir.

Ölümü hatırdan çıkartma! Ve gülerken de öyle ağzını doldura

doldura gülme; bilmiyorsun ki Allah'ı hoşnut mu ettin, Allah-u Teàlâ senden razı mı, değil mi? Onu bilmeden gülme.

Ne zaman gülecekmiş insan? Sıratı geçtiği zaman gülecekmiş. O zaman bir gülecekmiş ki... Sırat köprüsünü geçti, bitti... Gülüş o zaman işte, neden? Cehennem geride kaldı, cehenneme düşmeden kurtuldu, cennete dâhil oldu.

فَمَنْ زُحْزِحَ عَنِ النَّارِ وَأُدْخِلَ الْجَنَّةَ فَقَدْ فَازَ (آل عمران:١٨٥)

(*Femen zühziha ani'n-nâri ve udhile'l-cennete fekad fâz*) "Kim cehennemden kurtulursa, cennete dâhil olursa, işte o kurtuldu." (Âl-i İmran, 3/185) Gerisi, hepsi laftan ibaret...

Sen istediğin kadar edebiyat yap burada, istediğin kadar çırpın, istediğin kadar kendini mazur göstermeye çalış, istediğin kadar tavır takın, çalım sat, zahirini kolla; cehennemden kurtulabiliyor musun, cennete girebiliyor musun? İşte akla kara o zaman belli olacak.

Allah-u Teàlâ Hazretleri cümlemizi rızasına uygun ömür geçirmeye muvaffak etsin...

d. Mi'rac'da Mukadderat Kalemleri

Peygamber SAS Efendimiz bu hadis-i şerifinde, ibn-i Abbas RA'ın bize naklettiğine göre buyuruyor ki:[126]

عُرِجَ بِي حَتَّى ظَهَرْتُ بِمُسْتَوًى ، أَسْمَعُ فِيهِ صَرِيفَ الأَقْلامِ

[126] Buhàrî, *Sahîh*, c.III, s.1217, no:3164; Müslim, *Sahîh*, c.I, s.148, no:163; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.143, no:21326; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.XVI, s.419, no:7406; Hàkim, *Müstedrek*, c.III, s.733, no:6661; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XXII, s.326, no:821, 822; İbn-i Amr eş-Şeybânî, *el-Âhâd ve'l-Mesânî*, c.IV, s.19, no:1964; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.VI, s.498; İbn-i Esîr, *Üsdü'l-Gàbe*, c.I, s.146; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.III, s.492; Abdullah ibn-i Abbas ve Ebû Habbe el-Ensàrî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XI, s.516, no:31843; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.434, no:14091.

(خ. طب. عن ابن عباس)

RE. 315/4 (*Uruce bî hattâ zahartü bi-müsteven, esmeu fîhi sarîfe'l-aklâm.*)

"Ben Mi'rac'a çıkartıldım, yükseltildim ve öyle bir noktaya geldim ki, orada mukadderat kalemlerinin yazı yazarken çıkardığı cızırtıları duymaya başladım. O cızırtıların, kalem seslerinin duyulduğu yere kadar yükseldim."

Buralarda fazla söz söylemek bize düşmez. Bilmeyen, bilmediği şeyi ne kadar anlatsa olmaz. Peygamber Efendimiz Mi'rac'a çıktı, yedi kat semayı geçti, eski peygamberler; gelmiş-geçmiş peygamberlerin hepsiyle, her semada görüştü. Cenneti gördü, cehennemi gördü. Allah-u Teàlâ Hazretleri onu, meleklerin bile geçmediği yerlerden geçirdi. Cebrâil AS'ın durakladığı yerde Rasûlüllah Efendimiz SAS daha ileri geçti. Cebrâil AS diyor ki:

"Bir adım daha geçsem, (*leuhriktü*) muhakkak yanardım." Bir adım daha ileriye gitmeye takati, tahammülü olmayan yerlerden Allah-u Teàlâ Hazretleri geçirdi Rasûlüllah Efendimiz'i;

Âşikâre gördü Rabbü'l-izzeti,
Ahirette öyle görür ümmeti.

Allah-u Teàlâ Hazretleri'ni âşikâre gördü, *cemâli bâ kemâli*yle müşerref oldu. Nasıl? Ahirette yolunca gidersen; sana da bana da Allah nasib eylesin; inşâallah görürsün. Yolunda gitmezsen, vah yazıklar olsun; o zaman ne kadar diz dövse yeridir.

Bundan iki ibret hatırıma geliyor. Bir, Rasûlüllah SAS Efendimiz hiç bir beşere nasib olmayan bir mertebeye ulaştı Mi'rac ile. Öyle bir peygamberin ümmetiyiz, ne kadar iftihar etsek az. İftihar kâfi değil, eteğine yapış. Aykırı gitme!

Onun yolu bu tarafa doğru, sen tutturmuşsun başka bir yol. Yolunca yürü, eteğine yapış, izinden git ki sana şefaat etsin. Düşe kalka gitsen bile döner bakar, "Bu düşüyor işte…" der, elinden tutar, kaldırır; ama aykırı gidersen olmaz. Bir bu… Peygamber Efendimiz, peygamberlerin ve bütün insanların seyyididir. *Seyyidü'l-evvelîne ve'l-àhirîn*dir. Ne mutlu bize ki Allah-u Teàlâ

Hazretleri bizi onun ümmeti kıldı. Bu şerefin kadr ü kıymetini bilenlerden eylesin, buna şükretmesini bilenlerden eylesin! Bu nimetin şükrü nedir? Rasûlüllah'a hüsn-ü ittibâdır. Rasûlüllah'a uyarsan, bu nimeti idrak ediyorsun... Arttırır Allah-u Teàlâ Hazretleri ecrini.

Ama yolunca gitmezsen o zaman işin zor. Birincisi bu... İkincisi müslümanın mi'racı namazdır. Yâni ahirete kalmadan iş, bu dünyada da mü'minin mi'racı namazdır.

Sen ki Mi'rac eyleyip kıldın niyâz,
Ümmetin mi'racını kıldın namâz.

Süleyman Çelebi böyle ifade eylemiş beytinde:

"—Sen ey Rasûlüm geldin, Mi'rac eyledin, benim huzûr-u âlime dâhil oldun; ümmetinin mi'racını da namaz kıldım. Ümmetin de namaz kıldı m, Mi'rac etmiş olurlar."

Namaz mü'minin mi'racıdır. Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne mi'rac ediyoruz biz namazla... Etmemiz lâzım yâni. Dünyayı, dünya fikrini bir tarafa koyup da namazı öyle kılmamız lâzım!

Namazın kadrini, kıymetini bilelim. Namazı bir angarya gibi kılıyorsak; demek ki daha hamız. Daha kabuğumuz yeşil, daha içimizde bir tat yok; daha ekşiyiz. Namazın zevkine varmışsan tamam, olgunlaşmaya başlamışsın demek. Namazın mi'rac olduğunu bilip, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin huzurunda olduğunu bilip, *"Allah-u ekber!"* dediğin zaman;

"—Yâ Rabbi, sen her şeyden, her şeyden daha ulusun, daha büyüksün, senin huzuruna geldim. Bak senin karşında kul olduğum için, kölen olduğum için, mahlûkun olduğum için elimi bağladım, boynumu büktüm, senin huzurunda duruyorum yâ Rabbi!" diye namazı öyle kılıp;

Eğildiği zaman o zatın huzurunda eğildiğini bilip, secdeye kapandığınız zaman o şerefli, pâk alnını onun için yere koyduğunu bilip, namazı öyle zevkle kılanlardan eylesin Allah...

e. Semâlarda İsminin Yazılı Oluşu

Bu hadis-i şerifinde de Peygamber SAS Efendimiz, Mi'rac

gecesini anlatıyor. Buyuruyor ki:[127]

عُرِجَ بِي إِلَى السَّمَاءِ ، فَمَا مَرَرْتُ بِسَمَاءٍ إِلاَّ وَجَدْتُ فِيهَا اسْمِي

مَكْتُوبًا : مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللهِ ، وَ أَبُو بَكْرٍ الصِّدِّيقُ خَلَفِي (الحسن

بن عرفة في جزئه ، عد. وأبو نعيم في فضائل الصحابة عن

أبي هريرة)

RE. 315/5 (*Urice bî ile's-semâi, femâ merartü bi-semâin illâ vecedtü fîhe'smî mektûben: Muhammedün rasûlü'llàh, ve ebû bekrini's-sıddîku halefî.*)

"Semâya çıkartıldım Mi'rac'da, göğe çıkartıldım, yükseltildim."

Semaları geçti ya; birinci sema, ikinci sema, üçüncü sema... Hepsini geçti,

Her birinden geçer iken ileru;
Emr olurdu: Yâ Muhammed, gel beru!

"Her semaya geldiğim zaman, hangi semadan geçersem, orada ismimi yazılı görürdüm: *Muhammedün Rasûlü'llàh* diye..." diyor Peygamber SAS Efendimiz. "Ve Ebû Bekr-i Sıddîk da arkamdaydı."

Burada izahta diyor ki Gümüşhâneli Hocamız Rh.A,

(*Eşâre bihî ilâ hılâfetihi'l-kübrâ*) "Bunda Ebû Bekr-i Sıddîk RA'ın Peygamber Efendimiz'den sonra onun halifesi olacağına işaret vardır." diyor.

---

[127] Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.V, s.444, no:2966; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.IV, s.190, no:1003; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXX, s.203; Ebû Nuaym, *Fadàil-i Hulefâ-i Râşidîn*, c.I, s.24, no:14; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XI, s.783, no:32580; Şevkànî, *el-Fevâidü'l-Mecmûah*, c.I, s.333, no:12; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.186, no:14090.

Peygamber SAS Efendimiz işareten kendisinden sonra Ebû Bekr-i Sıddîk'ın halife olacağını beyan buyurdu. Kendisi hastalandığı zaman mihraba Ebû Bekr-i Sıddîk'ı geçirdi. Bu ifadede de yine Ebû Bekr-i Sıddîk'ın Peygamber Efendimiz'den sonra halife olacağı vardır.

Burada bir şeyi işaret etmek isterim ki, peygamber vefat etti. İslâm devam ediyor. İnsanlar dünya üzerinde yaşadığı müddetçe, İslâm devam edecek. Peygamber SAS de Allah'ın sevgili bir kulu olduğu için, hasretlik bitsin diye Allah-u Teàlâ Hazretleri onu huzur-u âlîsine aldı, bu dünya hayatından terhis eyledi. Bu bir zor vazifeydi, sıkıntılı işti; bu dünya hayatından aldı.

İslâm Peygamber Efendimiz'den sonra da devam edecek tabii. Yâni, "Peygamber öldü, İslâm bitti!" diyebilir miyiz? Diyemeyiz. Ondan sonra da, kim hangi hocaya tâbî olursa, o hocadan sonra da yine bu iş bitmez.

f. Çocuğun Yaramazlığı

Kişinin çocuğu olur, yaramaz olur, öf dersin, tokat atarsın, kızarsın. Bak böyle yaramaz çocuklar için Peygamber Efendimiz ne demiş:[128]

عُرَامَةُ الصَّبِيِّ فِي صِغَرِهِ، زِيَادَةٌ فِي عَقْلِهِ فِي كِبَرِهِ (الحكيم عن عمرو بن معد يكرب؛ أبو موسى المديني في أماليه عن أنس)

RE. 315/6 (*Urâmetu's-sabiyyi fî sığarihî, ziyâdetün fî aklihî fî kiberihî.*)

(*Urâmetu's-sabiyyi*) *Urame* şiddetli, hareketli olması, huysuz hırçın olması çocuğun, ele avuca sığmaz olması, "Küçüklüğünde böyle olması çocuğun, büyüklüğünde aklının çok olacağını

---

[128] Hakîm-i Tirmizî, *Nevâdirü'l-Usül*, c.II, s.346; Amr ibn-i Ma'd-i Yekrib RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XI, s.136, no:30747; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.185, no:14087.

gösterir.”

Onun için, ona göre terbiye et! Çocuğun yaramazsa Allah’a hamd et, “Yâ Rabbi, çok şükür ki, bundan bir akıl fikir var. İnşâallah, ben bunu güzel terbiye edeyim de, iyi bir kul olsun. Allah’a iyi kulluk etsin, arkamdan hayru’l-halef olsun da, ben mezara girdiğim zaman, benim defter-i âmâlim kapanmasın. Bunun yaptığı iyi işlerden dolayı, benim defter-i âmâlime de, ‘Bu çocuğu o baba yetiştirdi!’ diye ecir yazılsın.”

“—Mâşâallah, bunun aklı iyi olacak, dur ben şunu iyi yetiştirmeye gayret edeyim! Malım feda olsun, canım feda olsun, bu evlâdıma!” diye bir gayret göstermeye değer.

g. Ümmetin Amellerinin Arz Olması

Diğer hadis-i şerif ki, bu hadisi Enes ibn-i Mâlik RA rivayet eylemiş, buyuruyor ki Peygamber Efendimiz:[129]

عُرِضَتْ عَلَيَّ أُجُورُ أُمَّتِي ، حَتَّى الْقَذَاةُ يُخْرِجُهَا الرَّجُلُ مِنَ الْمَسْجِدِ ؛ وَعُرِضَتْ عَلَيَّ ذُنُوبُ أُمَّتِي ، فَلَمْ أَرَ ذَنْبًا أَعْظَمَ مِنْ سُورَةٍ مِنَ الْقُرْآنِ أَوْ آيَةٍ أُوتِيهَا رَجُلٌ ثُمَّ نَسِيَهَا (د. ت. عن أنس)

RE. 315/7 (*Uridat aleyye ücûru ümmetî*) “Bana ümmetimin ecirleri, sevapları arz olunur, yaptığı ameller (*hatte’l-kazâtü yuhricuhe’r-racülü mine’l-mescid*) mesciddeki bir çöpü alıp, dışarı

[129] Ebû Dâvud, *Sünen*, c.I, s.179, no:461: Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.178, no:2916; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.II, s.271, no:1297; Taberânî, *Mu’cemü’l-Evsat*, c.VI, s.308, no:6489; Taberânî, *Mu’cemü’s-Sağîr*, c.I, s.330, no:547; Ebû Ya’lâ, *Müsned*, c.VII, s.253, no:4265; Abdü’r-Rezzak, *Musannef*, c.III, no:361, no:5977; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.271, no:6219; Beyhakî, *Şuabü’l-İman*, c.II, s.334, no:1966; Beyhakî, *Sünenü’l-Kübrâ*, c.II, s.440, no:4110; Begavî, *Şerhü’s-Sünne*, c.I, s.362; İbn-i Hibbân, *Tabakàtü’l-Muhaddisîn bi-Isbahan*, c.III, s.474, no:458; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXXV, s.56; Enes ibn-i Mâlik RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.I, s.998, no:2833; *Câmiu’l-Ehâdîs*, c.XIV, s.190, no:14098.

çıkması bile arz olunur."

Sen mescidde bir çöp gördün, "Burada kalmasın, müslümanlar burada namaz kılıyorlar!" dedin, avucuna aldın, dışarıya attın ya, o bile Rasûlüllah'a arz olunur, "Ümmetinden filanca hayır sahibi, o çöpü aldı dışarıya attı!" diye…

Yâni, bunda neye işaret var? Senin yaptığın şey, senin Peygamberine arz olunuyor. Biliniyor yâni, gösteriliyor.

(*Ve uridat aleyye zünûbü ümmetî*) "Ümmetimin günahları da bana gösterildi. (*Felem era zenben a'zamü min sûretin mine'l-kur'âni ev âyetin ûtiyehâ racülün sümme nesiyehâ*) Bir kişiye Kur'an'dan bir sûre yahut da bir ayet-i kerime verilmiş, sonra da o şahıs onu unutmuş... Bundan daha büyük bir günah görmedim. O arz edilen günahların içinde, bundan daha büyük bir günah görmedim!" buyuruyor Peygamber SAS Efendimiz.

Başka bir hadis-i şerifte geçmişti ki:

"—Kulların amelleri toplanıp, pazartesi ve perşembe günleri dergâh-ı izzete arz olunur."

Benzetmek gibi olmasın, büyük dairelerde çalışanlar bilirler. Bir evrak imza kartonları olur, onların içine evrak biriktirilir, biriktirilir; o kartonlar alınır... Genel müdürün, bakanın, paşanın huzuruna her seferinde şunu imzala, şunu imzala diye çıkılmaz da; biriktirilir, biriktirilir; imza kartonları birden getirilir. Hatta kartonu getiren, imzalanacak evrakı açıverir, o zât-ı muhterem altına imzâ eder; ondan sonra öbür sayfayı açar, onu imzalar falan… İmzalar bitince:

"—Bitti mi evlâdım?"

"—Bitti!"

Alır götürür.

Kulların amelleri pazartesi ve perşembe günü Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne arz olunur.

Peygamber SAS Efendimiz, pazartesi perşembe oruç tutardı, oruç tutmayı bize tavsiye ederdi de, izah olarak derdi ki:

"—Ameller pazartesi perşembe günleri arz oluyor, ben o zaman oruçlu olmayı tercih ederim. Yâni, amelim Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne arz olunurken, iyi bir hal üzere olmayı; böyle oruçlu olmayı tercih ederim."

Günah işlememeye gayret ediyor, aç durmuş, ağzının içi kokuyor açlıktan... Allah rızası için yemekten, içmekten, kötülüklerden kendisi tutmaya çalışıyor.

Pazartesi perşembe Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne arz olunur. Cuma günü de, ümmetin fertlerinin amelleri peygambere arz olunur ve ana babalarına arz olunur.

"—Bak senin dünyadaki çoluk-çocuğun şöyle yaptı."

Peygamberler için de:

"—Senin ümmetinden filanca bak şöyle yaptı!" diye cuma günü arz olunur.

Onlar, o geride kalanlarının yapmış oldukları hayırlardan memnun ve mesrûr olurlar, neşeleri artar, nurları artar.

Yaptıkları kötülükler de arz olunur, onlara da:

"—Vah, bizim oğlan yine şu haltı karıştırmış, bunu yapmış!" diye üzülürler.

Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:

"—Allah'tan korkun da, mevtânızı ezâlandırmayın!"

Allah Allah ne kadar hikmetli bir söz ki, hayırsız evlat öldükten sonra bile, mezarında babasına ezâ veriyor. Hani "*Kemiklerini sızlatma babanın!*" derler ya, demek o hadis-i şerifi okumuşlar da, o sözü söyleyenler ondan söylemişler.

O halde buradan bize çıkacak ders, hayırlı evlat yetiştirmeye çalışacağız. Mezara girdikten sonra, bu tarafa bir kârımız yok, bir şey yapamayız, döndüremeyiz, bir şey diyemeyiz. Girersek rüyasına gireriz, ikaz ederiz, edilirse o kadar olur; Allah müsaade ederse... Başka hiç bir şey yapamazsın.

Ama bu dünyada, şimdi evlâdını iyi yetiştirebilirsin. Mezarda kemiklerini sızlatmamasını istiyorsan, evlâdına sahip ol, iyi yetiştir.

İyi yetiştirirsen, hem ezâ, cefâ görmekten kurtulursun, hem de onun yaptığı her iyilik sana yazılacak.

Meselâ, namaz kıldı. Sorulacak:

"—Bunu kim yetiştirdi?"

"—Babası yetiştirdi…"

Yazılacak. Kur'an okudu, yazılacak; sadaka verdi, yazılacak; cihad etti, yazılacak... Bütün hayırlarının bir kopyası senin

defterine yazılacak.

Hayırlı evlat kadar büyük sermaye olmaz. Hayırlı evlattan daha büyük bir sermaye tasavvur edilemez. Milyonlar bırakırsın, hayırsız evlat onu harcar, gider. Milyonlar bırakırsın, senin için bir hayır yapılmaz arkandan.

Hayırlı evlat bak ölümünden sonra bile babasının neşesini arttırır, babasının sevabını arttırır. Hesap, kitap olduğuna göre, belki o artan sevaptan cennete girmesine sebep olur. Hayırlı bir evlat yetiştirirsen, şefaat edecek. Babasını bırakır mı hayırlı evlat?

Allah-u Teàlâ Hazretleri bize önemli iş ile önemsiz işi görme basireti nasib etsin!

Yâni, bir bahçeyi alırız da onu imar edeceğiz, iki kilo domates alacağız, üç kilo erik yetiştireceğiz diye helâk ederiz kendimizi... Evlâtlar sokaklarda, kendi kendine büyüyen ısırgan otları gibi, dikenler gibi büyür. Yahu çocuğunu tut, sermayen o senin; Allah vermiş. Bak kimisi çocuk istiyor, vermiyor Allah... "Ah bir çocuğum olsa!" diye gidiyor, yetimhanelerden, şuradan buradan evlat edinmeye çalışıyor. Sana evlat vermiş, onu iyi yetiştirmeye çalışsana!

Allah-u Teàlâ Hazretleri gönlümüzün kilidini açsın, gözümüzün perdesini açsın, kulağımızın tıkanıklığını gidersin, hepimizin ayağımızın bağlılığını gidersin de, yolunda iyi kulluk yapmaya muvaffak eylesin!

Fâtiha-i Şerîfe mea'l-besmele!

08. 11. 1981 - İskenderpaşa

12. ÜMMETİN AMELLERİ

Eùzü bi'llâhi mine'ş-şeytàni'r-racîm.
Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.
El-hamdü li'llâhi rabbi'l-àlemîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ hayrı halkihî muhammedin ve âlihî ve sahbihî ve men tebiahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd-dîn...

Emmâ ba'dü fa'lemû eyyühe'l-ihvân, feinne efdale'l-kitâbi kitâbu'llàh, ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llàhu aleyhi ve selem... Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ, ve külle muhdesin bid'ah, ve külle bid'atin dalâleh, ve külle dalâletin ve sàhibehâ fi'n-nâr, ve bi's-senedi's-sahîhi'l-muttasıli ile'n-nebiyyi salla'llàhu aleyhi ve selleme ennehû kàl:

عُرِضَتْ عَلَيَّ أُجُورُ أُمَّتِي ، حَتَّى الْقَذَاةُ يُخْرِجُهَا الرَّجُلُ مِنْ الْمَسْجِدِ ؛

وَعُرِضَتْ عَلَيَّ ذُنُوبُ أُمَّتِي ، فَلَمْ أَرَ ذَنْبًا أَعْظَمَ مِنْ سُورَةٍ مِنْ الْقُرْآنِ أَوْ

آيَةٍ أُوتِيهَا رَجُلٌ ثُمَّ نَسِيَهَا (د. ت. عن أنس)

RE. 315/7 (*Uridat aleyye ücûra ümmetî, hatte'l-kazâtü yuhricühe'r-racülü mine'l-mescidi; ve uridat aleyye zünûbe ümmetî, felem era zenben a'zamü min sûretin mine'l-kur'âni ev âyetin ûtiyehâ racülün sümme nesiyehâ*) *Sadaka rasûlü'llàh, fî mâ kàl, ev kemà kàl.*

Muhterem kardeşlerim!

Hocamızın hocası, Gümüşhaneli Ahmed Ziyâüddin Efendi Hazretleri'nin cem eylemiş olduğu *Râmûzü'l-Ehâdis* isimli hadis kitabından, Peygamber SAS Efendimiz'in mübarek hadis-i şeriflerini okumağa devam edeceğiz.

Dersimize başlamadan önce, evvelen ve bizzât, şefîu'l-usât Muhammed-i Mustafâ SAS Efendimiz'in mübarek rûh-u

saadetine; onun âlinin, ashàbının, evlâdının, etbâının ruhlarına; cümle sâdât ve meşâyihimizin, enbiyâ ve evliyânın ruhlarına; bu eserin müellifinin ruhuna, onun hocalarının ve talebelerinin ruhlarına; bu hadis-i şerifleri bize kadar nakleden ulemanın, ravilerin ruhlarına ve uzaktan yakından bu hadis-i şerifleri dinlemek üzere bu meclise gelen siz kardeşlerimizin, cümlemizin, geçmişlerimizin ayrı ayrı ruhlarına bir hediyye-i Kur'âniyye olmak üzere bir Fâtihâ, üç İhlâs-ı Şerîf kıraat edelim:

....

a. Ümmetin Amelleri

Peygamber SAS Efendimiz, Enes ibn-i Mâlik RA'ın bize rivâyet eylediğine göre, şöyle buyurmuş:[130]

عُرِضَتْ عَلَيَّ أُجُورُ أُمَّتِي ، حَتَّى الْقَذَاةُ يُخْرِجُهَا الرَّجُلُ مِنَ الْمَسْجِدِ ؛ وَعُرِضَتْ عَلَيَّ ذُنُوبُ أُمَّتِي ، فَلَمْ أَرَ ذَنْبًا أَعْظَمَ مِنْ سُورَةٍ مِنَ الْقُرْآنِ أَوْ آيَةٍ أُوتِيهَا رَجُلٌ ثُمَّ نَسِيَهَا (د. ت. عن أنس)

RE. 315/7 (*Uridat aleyye ücûru ümmetî*) "Bana ümmetimin amellerinin sevapları arz olundu." Ne zaman arz olundu? Belki Mi'râc gecesi, Mi'rac'a çıktığı gece arz olundu. Belki de Rasûlüllah

---

[130] Ebû Dâvud, *Sünen*, c.I, s.179, no:461: Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.178, no:2916; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.II, s.271, no:1297; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VI, s.308, no:6489; Taberânî, *Mu'cemü's-Sağîr*, c.I, s.330, no:547; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.VII, s.253, no:4265; Abdü'r-Rezzak, *Musannef*, c.III, no:361, no:5977; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.271, no:6219; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.II, s.334, no:1966; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.II, s.440, no:4110; Begavî, *Şerhü's-Sünne*, c.I, s.362; İbn-i Hibbân, *Tabakàtü'l-Muhaddisîn bi-Isbahan*, c.III, s.474, no:458; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXXV, s.56; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.998, no:2833; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.190, no:14098.

SAS keşf-i daimî olan zât-ı celîlü'l-kadr olduğu için, başka bir zamanda o tecellîlerin, mükâşefâtın herhangi birinde arz olunmuş da olabilir.

"Bana ümmetimin amelleri arz olundu. Amellerine verilen sevaplar arz olundu. (*Hatte'l-kazâtü yuhricühe'r-racülü mine'l-mescid*) Müslümanın mescidde görüp de, eline alıp dışarıya çıkarttığı bir çöp parçası bile… Herhangi bir kişinin mescidden çıkartmış olduğu bir çöp bile olsa, o kadar teferruata ininceye kadar, ümmetimin bütün yaptıkları bana arz olundu."

Mescidden çöp çıkartmak mescide hürmettir. Mescidde Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne ibadet olunuyor. Ona hürmet, Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne olan muhabbetin, hürmetin bir neticesidir. Ondan dolayı o bir ecir kazandırıyor insana…

Bunun gibi, yoldan geçen kimseye dokunmasın diye bir taşı kenara itmek de bir sadakadır, bir ecirdir. Bir dikeni kenara atmak da bir sadakadır, ecirdir. İşte bu kadar küçük teferruata ininceye kadar, ümmetinin amellilerinin sevaplıları ve onlara verilen sevaplar Peygamber Efendimiz'e arz edildi.

Demek ki, Rasûlüllah'a Allah-u Teàlâ Hazretleri nasıl bir kabiliyet vermiş ki, o kadar teferruatı kendisine arz edildiği zaman ihata edebiliyor. O ne dehâ, o ne kabiliyet, o ne zihin, o ne muhakeme, o ne müşahede ki; biz kendi hayatımızda başımızdan geçmiş hadiseleri unuturuz. Allah-u Teàlâ Hazretleri her türlü şeye kàdir, hepsini arz ediyor. Filanca şahıs mescidden bir çöp çıkartmış, o da Rasûlüllah'a arz olunuyor.

Bundan bir; Rasûlüllah'ın büyüklüğü çıkıyor. Ne kadar büyük, Allah'ın ne kadar sevgili, ne kadar müstesna bir kulu olduğu çıkıyor. Oradan da tabii, bize bir şeref payı çıkıyor. Onun ümmetiyiz el-hamdü lillâh.

İkincisi: İnsanın içine dalga dalga bir utanma duygusu yayılıyor. Her şey arz ediliyor. Hiç bir şey gizli kalmıyor. Zaten Allah-u Teàlâ Hazretleri, miskal kadar, yâni zerre kadar bir küçücük hayır da olsa, şer de olsa hesaba çekeceğini Kur'an-ı Kerim'de bildirmiş. Ama bak Rasûlüllah'a da arz olunuyor.

İnsanlar bazı düğünlerde, misafirlerin hediyelerini kaldırırlar, gösterirler:

"—Hacı Ahmed Efendi'nin getirmiş olduğu hediye!" filan böyle sallarlar.

Ondan sonra başkası... Hepsini böyle arz ederler. Şimdi orada, insanın şanına layık olmayan bir hediye gösterilirse, insan utanır.

"—Ah, koca hacı efendi onu mu getirdi?" filan derler.

Yâni bu aleniyeti, bu arz olunmayı düşününce, insanın içine şöyle bir utanç duygusu yayılmalı:

"—Bizim halimiz ne, bizim amelimiz ne?"

Hadis-i şerifin arkasında:

وَعُرِضَتْ عَلَيَّ ذُنُوبُ أُمَّتِي ،

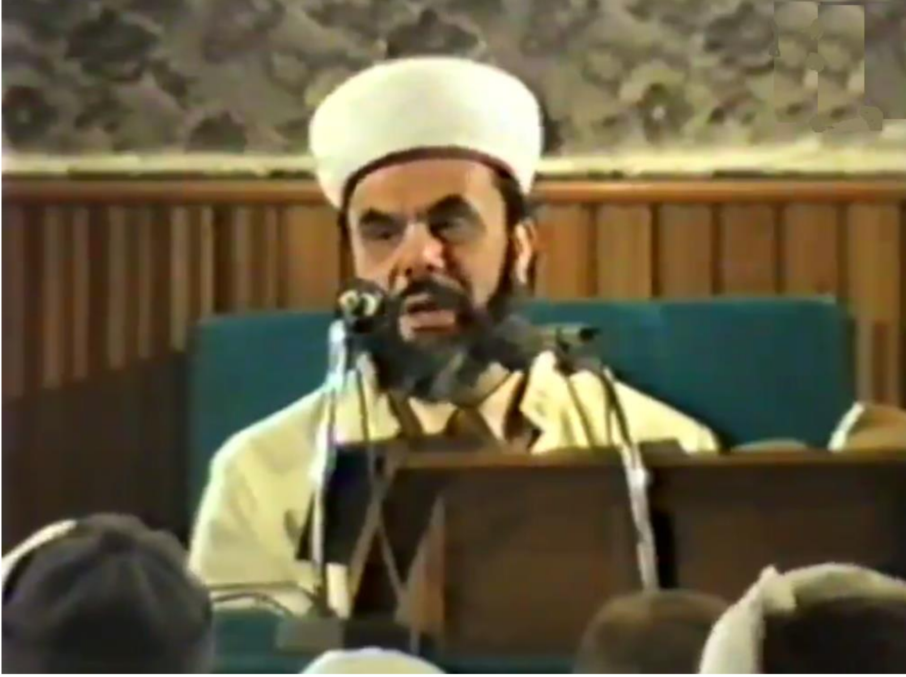
(*Ve uridat aleyye zünûbe ümmetî*) "Ümmetimin günahları da bana arz olundu." buyruluyor. Bu daha da utandırıcı bir şey... Onun ümmetindeniz, her şeyimiz ona götürülüyor. Yâni, meselâ, biz bir delikanlı olsak, bizim mahalledeki arkadaşlarımızla konuşmalarımızı babamıza nakletmelerini ister miyiz? Utanırız. Hocamıza nakletmelerini ister miyiz? Utanırız. Ama bak, her günah Rasûlüllah'a arz ediliyor. Ona göre...

Yalnız değilsin. Böyle gözler senin üstüne dikilmiş, her yaptığın şey tesbit ediliyor, hiçbir şey gizli değil. Hem mahşer halkının huzurunda hesapta çıkacak meydana, hem de o Rasûl-ü edîb, Rasûlü's-sakaleyn, Habîbü'r-Râhmân Peygamber SAS Efendimiz'in huzurunda olduğunu düşün, senin yaptıkların arzedilecek:

"—İşte ümmetinden filanca da şu sevabı işledi, bu günahı işledi..."

Artık, kulaklarına kadar kızaracak iş yapma!

فَلَمْ أَرَ ذَنْبًا أَعْظَمَ مِنْ سُورَةٍ مِنَ الْقُرْآنِ أَوْ آيَةٍ أُوتِيهَا رَجُلٌ ثُمَّ نَسِيَهَا .

(*Felem era zenben a'zamü min sûretin mine'l-kur'âni ev âyetin ûtiyehâ racülün sümme nesiyehâ*) Burası da çok şâyân-ı dikkat: "Şundan daha büyük bir günah görmedim..." diyor Peygamber SAS Efendimiz. "Bir kişiye Kur'an'dan bir sûre yahut da bir ayet-i kerime verilmiş, sonra da o şahıs onu unutmuş... Bundan daha büyük bir günah görmedim. O arz edilen günahların içinde, bundan daha büyük bir günah görmedim!" buyuruyor Peygamber SAS Efendimiz.

Bak bakalım sende bu günah var mı yok mu? Kur'an-ı Kerim'den bir şey ezberledin de unuttun mu, unutmadın mı? Küçükken Amme cüzünü baştan sona ezberletti baban sana. Şimdi ne haldesin? O ezberlediğin Yasin'ler, Tebâreke'ler, İzâ vakaa'lar ne oldu? Hâlâ duruyor mu, yoksa şimdi karıştırmağa mı başladın? Yoksa, sonuna kadar getiremiyor musun? Bak Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:

"—Kişiye verilmiş bir ayetin veya sûrenin unutulmasından

büyük günah olmaz.”

Neden? İki sebepten olur bu unutma. Ya dalmış dünyaya, unutmuş kıyameti. Ondan... İşe gidiyor, geliyor, uğraşma, telaş, bilmem ne... Sanki çok önemsiz bir şeymiş gibi ahireti unutmuş, ayeti unutmuş, sûreyi unutmuş… Bu fena bir şey! Dünyaya dalmaktan olmuşsa, elbette fena...

Daha fenası: Önemsemiyorsa, mühimsemiyorsa, omuz kaldırıyorsa, omuz silkiyorsa, elbette bu daha büyük günah... Onun için, Peygamber SAS Efendimiz burada bundan büyük günah yok diyor ve büyük günahlardan birisi de insanın öğrendiği sûreyi, ayeti unutmasıdır.

Eyvah! Şimdi bizde böyle bir hal varsa hiç kimseye söylemeyelim, bu günden itibaren tekrar o eskileri canlandırmağa başlayalım. Okuyup, ezberleyip, o eski unuttuklarımızı canlı hale getirelim! Bu kendi içimizde kalsın, hiç kimse duymasın, bilmesin de bir daha böylece tekerrür de etmesin. Her zaman, her an okuyarak, Kur’an-ı Kerim ile ilgili bilgimizi geliştirerek inşâallah...

Daha önceki haftalar geçmişti: Cennetteki dereceler Kur’an-ı Kerim’in ayetleri kadardır. Tamamına sahip olan, o cennetteki derecelerin en yükseğine çıkacak. Kur’an-ı Kerim’e vukûfu, Kur’an-ı Kerim’in ayetlerindeki mânâya sahip oluşu, Kur’an-ı Kerim ayetleriyle tahallûku nisbetinde, insan cennette derece kazanacak.

O halde Kur’an-ı Kerim’e sımsıkı sarılalım! Kur’an-ı Kerim bize şu karanlık dünyada, şu çukurun içinde, şu bataklıkta, şu muzlim yerde, bizi buradan kurtarmak için uzatılmış bir kurtulma ipi gibidir. Kuyunun içine düşmüşüz; karanlık, yemek yok, bir şey yok… Orada kalsak, helâk olacağız, su da var... Yukarıdan bir ip sarkıtmışlar... İşte Kur’an-ı Kerim öyle bir şeydir. Sarıldık mı sımsıkı sarılacağız, çekip bizi cennete çıkartacak inşâallah. Bu bataklıktan cennete çıkartacak.

Öyle yerler varmış ki dünyada, insan batıverirmiş ökçesine

kadar, kıpırdandıkça daha fazla batarmış. Dizine kadar, beline kadar, göğsüne kadar, boynuna kadar; derken çamurun içinde kaybolur gidermiş bataklıkta... Kurtulamazmış yâni. Çırpındıkça batarmış insan. İnsan yutan böyle kumsallardan bahseder Coğrafya kitapları. Hakikaten mevcut.

İşte öyle bir yerde, bir bataklıktayız biz, bir ip atılmış bize, tutunacağız, kurtulacağız. Veya kuyudayız, tutunacağız, kurtulacağız. Kur'an-ı Kerim o. Kur'an-ı Kerim'in yazısını öğreneceğiz, mânâsını öğreneceğiz, mânâsını kendi hayatımızda tatbik edeceğiz. İnşâallah bu dünya bataklığından cennetin nimetlerine, onun sayesinde ulaşacağız.

Dikkat edilirse, bu hadis-i şerifte Peygamber Efendimiz buyuruyor ki:

"—Kendisine verilmiş..."

Ezberlemiş demiyor. "Ezberlemiş olduğu Kur'an sûresini veya Kur'an ayetini" demiyor, "Kendisine ihsân edilmiş, verilmiş olan sûre veya ayeti unutursa, bundan büyük günah olmaz." diyor. Demek ki, Kur'an-ı Kerim'den ezberlediğimiz şey, sûre veya ayet-i kerime, Allah'ın büyük bir nimeti… İhsan olunmuş, herkese nasib olmayan bir nimet... Biz kadrini, kıymetini bilmeyip unutursak, bu büyük bir günah…

b. Çok Ağlayıp, Az Gülmek

Enes RA'dan rivâyet olunmuş ki, Peygamber SAS Efendimiz şöyle buyurmuş: [131]

عُرِضَتْ عَلَيَّ الجَنَّةُ وَالنَّارُ آنِفاً فِي عُرْضِ هذَا الحَائِطِ فَلَمْ أَرَ كَالْيَوْمِ

---

[131] Müslim, *Sahîh*, c.IV, s.1832, no:2359; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.338, no:11154; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kısmen: Buhàrî, *Sahîh*, c.I, s.200, no:515; Müslim, *Sahîh*, c.IV, s.1832, no:2359; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.IX, s.72, no:9155; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.VI, s.286, no:3601; Hz. Ömer RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XI, s.539, no:31910.

فِي الخَيْرِ وَالشَّرِّ ؛ وَلَوْ تَعلَمُونَ ماأَعْلَمُ لَضَحِكتُمْ قَلِيلاً ، وَلَبَكَيْتُمْ كَثِيراً

(م . عن أنس)

RE. 315/7 (*Uridat aleyye'l-cennetü ve'n-nâru ânifen fî urdi hâze'l-hàit, felem era ke'l-yevmi fi'l-hayri ve'ş-şerri, ve lev ta'lemûne mâ a'lemü ledahiktüm kalîlen, ve lebekeytüm kesîrâ.*)

(*Uridat aleyye'l-cennetü ve'n-nâru ânifen*) "Bana cennet ve cehennem, az evvel gösterildi. (*Fî urdi hâze'l-hàit*) Şu çitin ortasında gösterildi."

Bir başka rivayette geçmiş ki:[132]

وأنا أصلي

(*Ve ene usallî*) "Ben namaz kılıyorken." Demek ki, Rasûlüllah SAS Efendimiz öyle bir namaz kılıyor ki, gözünden perdeler kalkıyor. Namaz mü'minin mi'râcı, Rasûlüllah da onu en yüksek seviyede kılan bir zât-ı muhterem. A'lây-ı illiyyînde, mele-i a'lâda oraları keşfolunuyor, oraları görünüyor kendisine.

"Cennet ve cehennem bana az evvel, şu çitin ortasında gösterildi. (*Felem era ke'l-yevmi fi'l-hayri ve'ş-şerri*) Bugün şu gördüğüm şeyler gibi hayır ve şer görmedim." Yâni, "Hem çok güzel şeyler gördüm, hem de çok korkunç şeyler gösterildi bugün bana..."

(*Ve lev ta'lemûne mâ a'lemü*) "Eğer siz benim bildiklerimi bilseydiniz ey ümmetim, (*ledahiktüm kalîlen ve lebekeytüm kesîrâ*) çok az gülerdiniz ve çok fazla ağlardınız." Yâni, "O ahiret alemini, o cennetin nimetlerini, o cehennemin tehlikelerini, o feci azapları, o cehenneme düşenlerin feryatlarını, o katranları, o dumanları, o cehennemdeki azap vasıtalarını görseydiniz, insanların ne

---

[132] Buhàrî, *Sahîh*, c.VI, s.2660, no:6864; Buhàrî, *Edebü'l-Müfred*, c.I, s.404, no:1184; Abdü'r-Rezzak, *Musannef*, c.XI, s.379, no:20796; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.III, s.9, no:1698; Hz. Ömer RA'dan.

sebeplerle oralara düştüğünü bilseydiniz; o zaman gülemezdiniz, ağzınızın tadı kaçardı, çok az gülerdiniz ve çok fazla ağlardınız."

Gafletinden insanoğlu gülüyor, gafletinden dalıyor dünya hayatının zevkine; ahiretin inceliklerini hiç nazar-ı dikkate almıyor, ahirette başına gelecekleri önceden düşünmüyor. Ondan sonra, oradaki nedâmet de fayda vermiyor.

Orada hepsi diyecekler ki:

"—Yâ Rabbi, bana müsaade et! Tekrar geri döneyim, senin istediğin gibi kul olayım!"

Kur'an-ı Kerim bildiriyor. Pişmanlık duyacaklar. O zaman, ahirette, tekrar dünyaya gelip iyi insan olma duygusu izhar edecekler. Bundan çıkan ders nedir? Oradaki pişmanlığın faydası yok. İnsan cehenneme düşmüş, oradaki pişmanlık insana bir şey kazandırmayacak.

Ama buradaki pişmanlığın faydası var. Yâni, insan yapmış olduğu günahlara, mazisine, mazisinde yapmış olduğu kötülüklere hakikaten pişmanlık duyup da, şu anda tevbe ederse, onun faydası var. Çünkü, Allah-u Teàlâ Hazretleri vaad ediyor, Rasûlüllah bize ihbar ediyor, bildiriyor ki, nedâmet, tevbe ve istiğfâr günahların affına sebeptir.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuş ki:[133]

لاَ صَغِيرَةَ مَعَ الإِصْرَارِ ، وَلاَ كَبِيرَةَ مَعَ الاِسْتِغْفَارِ

(الديلمي ، هب. عن ابن عباس)

(*Lâ sağîrete mea'l-ısrâr*) "Israr olduğu zaman küçük günah kalmaz, küçük günah büyür. Çünkü ısrar ediyor, inat ediyor, tekrar ediyor, devam ettiriyor; o zaman büyür. (*Ve lâ kebîrete*

---

[133] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.V, s.199, no:7994; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.V, s.456, no:7268; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.IV, s.218, no:10238; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.2072, no:3071; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XVI, s.452, no:17251.

mea'l-istiğfâr) Tevbe edince, büyük günahlar da affedilir." diye bildiriliyor.

İstiğfar edip dururken, Allah büyük günah bırakmaz insanın üstünde; affeder, afv u mağfiret eder. Gafûru'r-Rahîm'dir. Buradaki pişmanlığın faydası var.

Onun için, iş işten geçmeden, fırsat elden kaçmadan, insan bu dünyadan öbür tarafa göçmeden, şurada hayatını incelemeli! Şimdiye kadar ömrünü nasıl geçirmiş, neler yapmış; ahirete mi sermaye biriktirmiş, dünyaya mı? Cennete yarar bir iş mi yapmış, cehenneme yarar iş mi yapmış? Bunun hesabını yapmalı! Pişmanlık duyacak bir ömür geçirdiyse, kendisi şöyle bir yekûn çizgisi çekip, ondan sonra iyi kul olmağa çalışmalı!

Zaten, pişman olmamak mümkün değil. Bir insan, "Tamam, ben iyi geçirdim." derse hata etmiş olur.

Eski ümmetlerden birisi —rivayete göre Benî İsrâil'den— ömrünü hep ibadetle geçirmiş. Çekilmiş bir dağın başına, gece gündüz namaz, ibadet, oruç, tesbih, zikir... Böyle geçirmiş vaktini. Ondan sonra vefat etmiş. Vefat edince... Tabii biz bunları kendimiz bilemeyiz de, kitaplardan... Allah peygamberlerine bildirince, biz de kitaplarda yazılanlardan okuyarak size naklediyoruz. Allah-u Teàlâ Hazretleri sormuş:

"—Ey kulum! Sana amellerinin karşılığını mı vereyim, yoksa lütfumun icabını mı yapayım? Ne istersin? Şu dünyada yaptığın ibadetlerin karşılığını mı vereyim, yoksa lütf u keremimden, kendim ne takdir edersem onu mu vereyim?"

Boynunu bükmüş, hık mık nasıl söylediyse artık:

"—Eh, amellerimin karşılığını ver yâ Rabbi!" demiş.

Bütün ömrünü namazla, tesbihle filan geçirdi ya; zikirle, oruçla geçirdi ya…

Onun üzerine:

"—Getirin bunun yaptığı hayırları!"

Hakikaten hayır yapmış, ömrünü ibadetle geçirmiş. Koymuşlar mizanın kefesine, terazinin bir tarafına.

Ondan sonra Allah-u Teàlâ Hazretleri buyurmuş ki:

“—Benim bu kuluma verdiğim bir göz nimetini getirin bakalım!”

Göz nimetini getirmişler, terazinin öbür tarafına koyunca, o görmek nimeti bütün o ibadetlerden ağır basmış, havada kalıvermiş yaptığı ibadetler.

Yâni, mânâsı ne bunun? Senin kıldığın namazlar, çektiğin tesbihler, tuttuğun oruçlar sana verilmiş olan şu göz nimetinin karşılığı bile değil. Sen o kadar büyük nimetler içerisindesin ki, nedir yâni senin kıldığın namaz. Allah senin nimetini veriyor, seni yaşatıyor, sen de biraz namaz kılıyorsun, tesbih çekiyorsun filan... Yâni sermaye ondan, ondan sonra bir de ona karşı ibadetten dolayı böbürlenmeğe ne hakkın var? Bir gözsüz insana sormalı bakalım, görmek için neleri verir.

Tabii böyle bir nimetten, terazinin kefesi havaya kalkınca, o zaman anlamış hatasını.

“—Aman yâ Rabbi! Senin lütfundan başka bizi kurtaracak çare yok.” diye, lütfuna ilticâ etmiş.

Allah-u Teàlâ Hazretleri’nin en yüksek kulu, sevgili habîbi, rasûlümüz, Peygamberimiz Muhammed-i Mustafâ SAS Efendimiz diyor ki:[134]

لَنْ يُدْخِلَ أَحَدًا عَمَلُهُ الْجَنَّةَ. قَالُوا: وَلاَ أَنْتَ يَا رَسُولَ اللّٰهِ ؟ قَالَ: وَلاَ

[134] Buhàrî, *Sahîh*, c.V, s.2147, no:5349; Müslim, *Sahîh*, c.IV, s.2169, no:2816; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.264, no:7577; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.VII, s.63, no:3985; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.238, no:10149; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.377, no:6355; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.I, s.402, no:698; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.VII, s.84, no:3521; İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.II, s.84, no:1231; Ebû Hüreyre RA'dan.

Buhàrî, *Sahîh*, c.V, s.2373, no:6102; Müslim, *Sahîh*, c.IV, s.2171, no:2818; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.306, no:3385; Hz. Aişe RA'dan.

Taberani, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.I, s.187, no:493; Üsâme ibn-i Şerîk RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.X, s.647, no:18431, 18432; *Kenzü'l-Ummâl*, c.III, s.68, no:5315, 5356, 5395, 10408-10412; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.455, no:1470; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XVIII, s.65, no:18856.

أَنَا ، إِلاَّ أَنْ يَتَغَمَّدَنِي اللهُ بِرَحْمَتِهِ (خ. م. حم. ق. عن أبي هريرة")

(*Len yüdhile ehaden amelühü'l-cenneh*)"Hiç kimse ameliyle cennete girmeyecek."

Şaşırıyor ashàb-ı kirâm: (*Kàlû: Ve lâ ente yâ rasûla'llàh*) "Sen de mi yâ Rasûlallah?" diyorlar. Yâni, "Sen geceleri uykusuz geçiriyorsun; zikirle, tesbihle, ibadetle meşgul oluyorsun. Sen de mi amelinle cennete girmeyeceksin?"

(*Kàle: Ve lâ ene*) "Ben de öyle... (*İllâ en yetegammedeniya'llàhu bi-rahmetihî*) Ancak, Allah beni rahmetine bandıracak, daldıracak, gene rahmetiyle beni cennete sokacak. Benim de yaptığım bir şey değil." buyuruyor.

Onun için, amele hiç mağrur olmamak lâzım! Amelin tehlikesi amele mağrur olmaktır. Yâni, iyi iş yapıyor insan... Fakir doyurdu, çıplak giydirdi, filancanın yardımına koştu, bu hayrı yaptı... Onun tehlikesi, o yaptığı ameli görmesidir. "Ben neler yaptım canım... Ömrümü şöyle geçirdim, böyle geçirdim." diye bir şey sanmasıdır onu.

İkinci bir tehlikesi vardır: Riya... Ameli yaparken gösteriş, böbürlenmek için yapar. Başkası görsün de işte... Plakaya yazın bakalım bu hayrı benim yaptığımı. Koyun binanın ön tarafına, minarenin kaidesine yazın bakalım filancanın hayrâtıdır. Camiye ismimi vermezseniz olmaz filan gibi... Gösteriş için olması bir başka tehlikedir.

Hepsini yapacağız, hepsini Allah "Bana kulluk et!" dediği için yapacağız. Kendisi bilir. "Sana tevekkül ettik yâ Rabbi! Sana ne layıksa... Bana layık olanı verme, sana layık olanı ver. Çünkü bana layık olan hiç... Eğer bana amelime göre muamele yapacaksan halim harap. Ama lütf u kereminle, senin şanına layık, senin lütfuna, keremine layık olanı yap. Sana tevekkül ettim, sana inandım, sana dayandım. Sen bana kâfîsin yâ Rabbi!" diye teslim olmaktan gayrısı, çaresi yok.

Bütün bunları sàlih amel işlemek meselesinden, az gülmekten, çok ağlamaktan açtık. Demek ki, insanın gözünden perde kalksa, o zaman böyle pek gülemeyecek. O kahkaha ile gülmek... Eski mutasavvıflardan birisi var, kitabında öyle yazıyor: Günahları sıralamış kötü huyları, bir tanesi de kahkaha diyor. Neden? Gaflet alameti.

Bizim köylerde bir söz vardır. Birisi fazla güldü mü:

"—Sıratı geçtin de mi gülüyorsun?" derler.

Çünkü insan sıratı geçince, cennete ayağını attı mı, o zaman bir gülecekmiş ki çok gülecekmiş. Çünkü bütün tehlikelerin hepsi geride kaldı, el-hamdü lillâh cennete dahil oldu.

Allah-u Teàlâ Hazretleri gözü yaşlı kullarını sever. Kalbi kırık kullarını sever. Kimsenin kalbini kırmamağa çalışmalı! Böyle vurdumduymazlık yapmamalı, fazla kahkahayla gülmemeli! Çıkan dersler bunlar. Siz belki başka dersler de alıyorsunuzdur bu anlattıklarımdan.

c. Arafat'ta Vakfe Yapılacak Yer

Peygamber SAS Efendimiz, haccın adabına ait bilgi veriyor:[135]

عَرَفَةُ كُلُّهَا مَوْقِفٌ، وَارْتَفِعُوا عَنْ بَطْنِ عُرَنَةَ، وَمُزْدَلِفَةُ كُلُّهَا مَوْقِفٌ، وَ

ارْتَفِعُوا عَنْ بَطْنِ مُحَسِّرٍ، وَمِنًى كُلُّهَا مَنْحَرٌ (طب. عن ابن عباس)

RE. 315/9 (*Arafatü küllühâ mevkifun vertefiù an batni uranate, ve müzdelifetü küllühâ mevkifun vertefiû an batni muhassirin, ve minâ küllühâ menhar*)

İbn-i Abbas RA'dan rivayet edilmiş.

Arafat, Cebel-i Rahmeh ve onun etrafındaki mıntıka. Hacılar Arafat'ta durup da Allah'a dua etmezlerse, vakfe yapmazlarsa hacları tamam olmaz. Haccın tamam olmasının şartlarından bir tanesi, muhakkak orada bulunmaktır. Kısa bir müddet de olsa bulunmak lâzım! Hacı Arafat'ta duracak, dua edecek.

Arafat'ın her yeri vakfe yeridir, her yerinde durulur diyor Peygamber SAS Efendimiz; Batn-ı Urane denilen Urane Vadisi hariç.

Urane Vadisi; Cebelü'r-Rahme ile Mekke-i Mükerreme arasında bir sel yatağı var, geniş, üstünden köprüler yapılmış, öbür tarafa geçiriliyor. Orası Urane Vadisi. Orası Arafat sayılmıyor. Yâni orada dursan, dua etsen, hacılık tamam değil. Oradan Cebel-i Rahme tarafına geçmiş olacaksın, ille o hududttan içeride olacaksın, orası hariç. Mıntıkasını bildirmiş hacı olmanın, hac vazifesi yapmanın Peygamber SAS Efendimiz.

---

[135] Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XI, s.119, no:11231; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

İshak ibn-i Râhaveyh, *Müsned*, c.I, s.363, no:372; Ebû Hüreyre RA'dan.

Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.V, s.115, no:9242; Muhammed ibn-i Münkedir RA'dan.

İmam Mâlik, *Muvatta'* (Rivâyet-i Yahyâ), c.I, s.388, no:869.

Kenzü'l-Ummâl, c.V, s.103, no:12051; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XIV, s.201, no:14115.

Müzdelife'ye gelince... Müzdelife malum Arafat'tan sonra hareket ediliyor, Mekke'ye daha yakın bir bölge. Orada... Bundan sonra Mina var. Bunlar hep durak yerleri. Müzdelife'nin de her tarafı mevkıftır, yâni oralarda da vukuf yapılabilir, vakfe yapılabilir, dua edilebilir, oradaki haccın vazifeleri yapılabilir. Yalnız Muhassir Vadisi'nden daha yukarı çıkın diyor. Orası hariç. Orası Mina ile Müzdelife arasında hudut yeridir, orası Müzdelife değildir. Orada yapsan olmaz. Vazife tamam olmaz. O mıntıkanın üst tarafına doğru çıkın diye orasını bildiriyor. O Vadi-i Muhassir de, filin gelip de döndüğü yermiş.

Hani Ebrehe ordusuyla Kabe-i Müşerrefe'yi yıkmağa geldi. Yemen'de, San'a şehrinde bir kilise yaptırmış. Kabe'yi yıkacak, Arapları mecbur edecek, bundan sonra Kabe'ye gitmek yok, benim yaptırdığım kiliseye gelin diye. Öyle bir niyeti var. Ordusunu topluyor, Mekke-i Mükerreme'deki tâ Âdem AS zamanında ilk yapılmış olan, sonra İbrâhim AS'ın oğlu İsmail AS ile beraber yeniden bina etmiş olduğu, o mübarek Kâbe'yi yıkmağa geliyor.

Kalabalık orduyla gelmiş, ordusunda fil de var. Müzdelife'nin

olduğu yere, Vadi-i Muhassir'e kadar gelmiş. Şurada adı sanı anılan yere kadar gelmiş. Fil oradan ileriye gitmiyor. Dürtüyorlar, kamçılıyorlar, sopalıyorlar, vuruyorlar... O hayvan ama Allah'a itaatli. İnsanlar asi oldu mu, hayvandan da beter oluyor. O hayvanken, daha ileri gitmiyor, Allah'ın evinin kadrini kıymetini biliyor; ötekisi hükümdar, Ebrehe. O hâlâ götürtmeğe çalışıyor. Yâni insan alçaldı mı esfel-i sâfilînde oluyor, hayvandan da aşağı oluyor. Yükseldiği zaman da, melekten yukarı oluyor. Zorluyorlar fili, gitmiyor; zorluyorlar gitmiyor.

O arada askerler orada develer bulmuşlar, yüz kadar deveyi almışlar ganimet gibi, yağmalamışlar. Develer de Abdülmuttalib'in imiş, Peygamber Efendimiz'in dedesinin. Develeri yağmaladıklarını haber alınca, kalkıyor Mekke-i Mükerreme'den ordunun yanına kadar gidiyor, diyor ki:

"—Hükümdarla görüşmek istiyorum."

Çadırına alıyorlar hükümdarın.

"—Ne istiyorsun?" diyor hükümdar, azametle kurulmuş oraya. "Ne istiyorsun?" diyor.

"—Askerleriniz benim develerimi yağmalamış, almış, develerimi geri verin. Onu istemeğe geldim." diyor.

Ebrehe dudak bükmüş, şöyle bir istihfaf nazarıyla bakmış, yâni hor hakir görür bir nazarla... Demiş:

"—Ben de seni bayağı bir adam sanırdım. Sen ne kadar böyle aşağı bir kimseymişsin. Ben senin şehrini yıkmağa geliyorum; ecdadının hürmet ettiği, hizmet ettiği Kâbe'yi yıkmağa geliyorum. Sen hiç Kâbe'den bahsetmiyorsun, develerimi ver diyorsun. Onun için mi geldin? Sen ne aşağı adamsın!" diye böyle hakaret etmiş.

Ama cevap şâhâne… Cevap, çok dikkat edilecek, önemli bir cevap. Diyor ki:

"—Ey hükümdar! Ben develerin sahibiyim, develerimi istiyorum. O askerlerinizin aldığı develerin sahibi benim, benim develerimi verin, ben develerimi istiyorum. Kâbe'nin sahibi var. O kendi evini korumasını bilir." diyor.

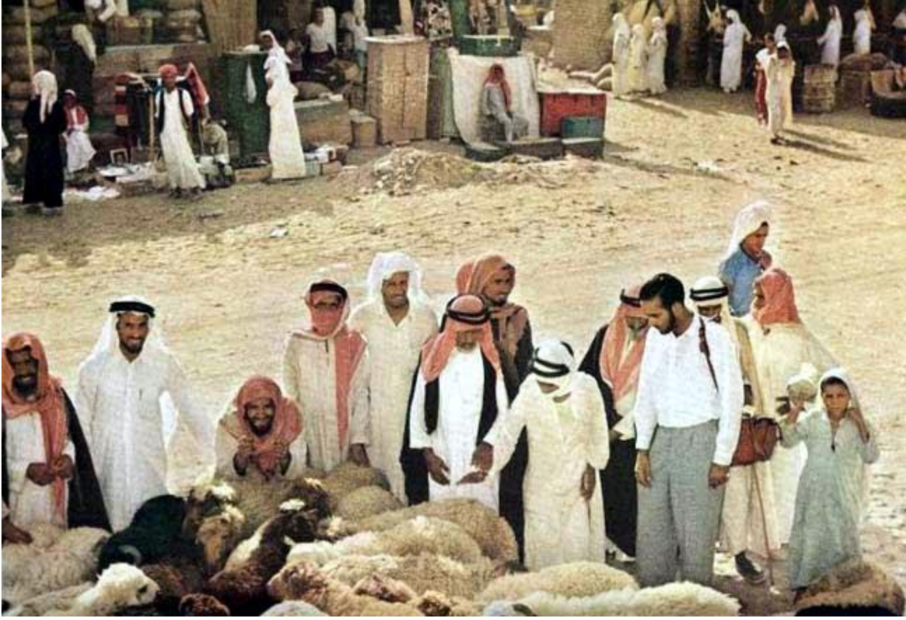
Tecrübeyle sabit tabii... Her an orada durur da o Kâbe'nin şerefini, bereketini görmez mi? Bilip duruyor. Hiç telaşı yok o bakımdan. Orduyla yıkmağa gelmiş, hiç Kâbe'yi yıkma efendim, acı, merhamet et filan demiyor. Develerimi ver diyor, başka şeye karışmıyor. Neden deyince de Kâbe'nin sahibi var diyor.

Kâbe'nin sahibi onları yenik ekinlere döndürdü. Yenik ekin tanelerine. Hani kurt yer de böyle yarım yarım, yarım yarım ekin taneleri, kurt yemiş buğday taneleri nasıl olur, o hale getirdi o orduyu Allah-u Teàlâ Hazretleri. Yukarıdan Ebâbil kuşlarıyla onlara taş attırdı, isabet eden yerlerde yaralar açıldı, öldü gitti orada. İsabet eden öldü gitti.

Hatta Peygamber Efendimiz'in ashabından bazı kimseler var:

"—Ben küçükken o Vadi-i Muhassir'e giderdim de, orada o filin gübreleri hâlâ dururdu." diyor.

Yâni olmuş bir hadise, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin ibretli hadisesi. Allah kendi beytini böyle aciz, zalim, beyinsiz bir insana yıktırır mı? İşte Vadi-i Muhassir orası...

Minâ'ya gelince... Biz Minâ diyoruz, öyle rivayetler de var, Münâ da diyorlar. Münâ veya Minâ'da da kurban kesiliyor. İbrâhim AS'ın kurban kestiği yer orası. Yâni, İsmâil AS'ı kurban etmek isteyip de koçun geldiği, kurban kesildiği yer Minâ. Oranın da her yerinde kurban kesilir, her tarafı kurban kesme yeridir. İlle şurada keseceksin diye belli bir şey yok.

Bu makamları şimdi taşlarla işaretlemişler. Müzdelife'nin hududu burada biter, burada başlar... Arafat'ın hududu burada başlar, burada biter diye her yerde levhalar kurmuşlar. Onlara dikkat etmek lâzım!

Bazı cahillere bakıyoruz, hudutların dışında... Cahillik çok zor! Ya bilene tâbi olmak lâzım, ya bilenlere sormak lâzım. Gelmiş bir yere, konmuş. Konduğu yer istenilen yer değil. Araziden haberi yok.

d. Hadis-i Şerifin Önemi

Bu hadis-i şerif çok önemli bir hadis-i şeriftir. Çünkü tahribatı

bizim dinimizin temeline kadar inen, bir yanlış fikrin yanlışlığına delildir bu hadis-i şerif. O fikrin yanlış olduğuna delildir.

Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki bu hadis-i şerifinde:[136]

عَسَى أَحَدُكُمْ يُكَذِّبَنِي وَهُوَ مُتَّكِئٌ عَلَى أَرِيكَتِهِ ، يَبْلُغُهُ الْحَدِيثُ عَنِّي ، فَيَقُولُ: مَا قَالَ ذَا رَسُولُ اللهِ ، دَعْ هٰذَا ، وَهَاتَ مَا فِي الْقُرْآنِ (أبو نصر السجزي في الابانة وقال غريب عن جابر ؛ أبونصر عن أبي سعيد)

RE. 315/10 (*Asâ ehadüküm en yükezzibenî ve hüve müttekiün alâ erîketihi, yebluğuhu'l-hadîsü annî, feyekùlü: Mâ kàle zâ rasûlü'llah da' hâzâ, ve hâti mâ fi'l-kur'ân.*)

"Sizden biriniz muhtemeldir ki belki beni yalanlayacak..." Yalanlamasın demek yâni. "Muhtemelen sizden biri beni yalanlayacak." Ne demek? "Böyle bir ihtimal var, sakın öyle yapmayın!" demek.

Nasıl yalanlayacak? (*Ve hüve müttekiün alâ erîketihî*) "Koltuğuna yaslanmış, yâni keyfi yerinde, koltuğuna yaslanmış, göbeği kocaman, rahatı yerinde, karnı tok, sırtı kalın, ensesi kalın. (*Yebluğuhu'l-hadîsü annî*) Benden bir hadis-i şerif kendisine vâsıl oluyor. "Rasûlüllah SAS Efendimiz şöyle buyurdu, şöyle hareket etti..." filan gibi Peygamber Efendimiz'in bir sözü ona vâsıl oluyor da, o zaman diyor ki:

"—Rasûlüllah bunu söylemez, söylememiştir, söylemedi, böyle demedi Rasûlüllah. Sen bunu bırak, Kur'an'da ne varsa ona uy!"

Tabii, Kur'an'ın lafı öne sürülünce, insan hani bir korkar, çekinir. Kur'an'da ne varsa... "Bak adam gene müslüman, Kur'an'da ne varsa onu yapalım diyor. Pekâlâ, öyle yapmak iyi

---

[136] Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.III, s.346, no:1813; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.59, no:4160; Heysemî, *Mecmau'z-Zevâid*, c.I, s.155, no:697 ; Câbir RA'dan. *Kenzü'l-Ummâl*, c.I, s.194, no:983; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.206, no:14124.

değil mi?” filan deyiverir.

Bu çok büyük bir yanlış. Peygamber SAS Efendimiz “Sakın biriniz böyle yapmasın!” diyor. Öyle yapan kimsenin vurdum duymazlığına, dinî bakımdan gamsızlığına, ahiret azabından, ikàbından korkmayan bir kimse olduğuna işaret ediyor. Yaslanmış çünkü koltuğa veya tahtına, rahat... Öyle bir kimse. Yâni sözde, imada onun böyle bir gamsızlığı, dini meselelere aldırmazlığı var.

Şimdi bu söz yanlış. Yanlışlığının başka delillerini de size buradan okuyacağım, üzerinde biraz duracağım bu meselenin. Ebû Dâvud ve Tirmizî ki, altı sahih hadis kitabı vardır, mâlûm *sıhah-ı sitte* denir. Onlardan iki tanesinde geçen bir hadis-i şerif var. Mikdam RA’dan rivâyet edilmiş:[137]

أَلا إِنِّي أُوتِيتُ الْكِتَابَ وَمِثْلَهُ مَعَهُ، أَلا يُوشِكُ رَجُلٌ شَبْعَانٌ عَلَى أَرِيكَتِهِ يَقُولُ: عَلَيْكُمْ بِهَذَا الْقُرْآنِ! فَمَا وَجَدْتُمْ فِيهِ مِنْ حَلاَلٍ، فَأَحِلُّوهُ؛ وَمَا وَجَدْتُمْ فِيهِ مِنْ حَرَامٍ، فَحَرِّمُوهُ (حم . د. عن المقدام بن معد يكرب)

(*Elâ innî ûtîtü’l-kitâb ve mislühû meahû*) “Dikkat edin, gözünüzü açın, aklınızı başınıza devşirin ki, bana Allah kitap gönderdi.” diyor Rasûlüllah SAS. Ne yâni? “Kur’an-ı Kerim gönderdi Allah bana; (*ve mislühû meahû*) ve onun gibisini gönderdi bir de onun yanında. Kur’an’ı gönderdi ve bir de onun mislini gönderdi.”

(*Elâ yûşiku racülün şeb’ânü*) ‘Dikkat edin, gözünüzü açın ki

---

[137] Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II, s.610, no:4604; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.130, no:17213; Taberânî, *Mu’cemü’l-Kebîr*, c.XX, s.283, no:670; Taberânî, *Müsnedü’ş-Şâmiyyîn*, c.II, s.137, no:1061; Mikdam ibn-i Ma’dî Kerb RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.I, s.174, no:878; *Câmiü’l-Ehàdîs*, c.VI, s.22, no:4618.

mümkündür belki karnı tok bir adam...” Hani bak deminkinde koltuğuna yaslanmış dedi. Burada da karnını doyurmuş, yâni gamsız, tasası yok, karnı şiş, karnı tok bir adam diyor. (*Alâ erîketihi*) “Yaslanmış tahtına, koltuğuna; karnı tok... (*Yekùlü: Aleyküm bi-hâze'l-kur'ân*) “Bu Kur'an'a sımsıkı sarılın, size bu Kur'an yeter, (*femâ vecedtüm fîhi min helâlin feehillûhû*) Kur'an'da ne helâl varsa onu yapın; (*ve mâ vecedtüm fîhi min harâmin feharrimûhu*) içinde ne haram varsa, ondan sakının!”der.

Başka bir hadis-i şerifte de şöyle bildirilmiştir:[138]

وَإِنَّ مَا حَرَّمَ رَسُولُ اللهِ ، كَمَا حَرَّمَ اللهُ (ت. عن المقدام بن معدي كرب)

(*Ve inne mâ harrame râsûlü'llàh, kemâ harrama'llàh*) “Allah-u Teàlâ'nın haram kıldığı gibi, vahye dayanarak Rasûlüllah da haram kılabilir.”

Rasûlüllah SAS Efendimiz hadis-i şeriflerinde de, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin rızasına uygun olarak, vahy-i gayr-ı metluv olarak emirler ve yasaklar vardır. Yâni, hadis-i şerifleri bırakmak, dini tahrib etmek, Rasûlüllah'ı bir kenara atmak demektir.

Rasûlüllah SAS Efendimiz neden geldi? Allah-u Teàlâ Hazretleri Kur'an-ı Kerim'i indirirdi, herkes okurdu, biterdi. Rasûlüllah SAS Efendimiz hayatı boyunca mücessem Kur'an-ı Kerim'in tefsiri… Rasûlüllah'ın hadis-i şerifleri Kur'an-ı Kerim'in uygulaması… Eğer bizim elimizde sadece Kur'an-ı Kerim olsaydı... Namazın kaç rekât olduğu dahi yazılı değil Kur'an-ı Kerim'de. Vakitleri beş vakit, şu vakitte şöyle olacak, böyle olacak diye teferruatlı yazılı değil. Neden? Kur'an-ı Kerim anayasa gibi.

---

[138] Tirmizî, *Sünen*, c.VII, s.76, no:13220; Hàkim, *Müstedrek*, c.I, s.191, no:371; Dâra Kutnî, *Sünen*, c.IV, s.286, no:58; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VII, s.76, no:13220; İbn-i Hacer, *Lisânü'l-Mîzân*, c.I, s.3; Mikdam ibn-i Ma'dî Kerb RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.308, no:877; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.VI, s.51, no:4683.

Anayasa'da trafikte insan sollarsa 500 TL para cezası yazılır diye söyler mi Anayasa? Hiç işi yok da trafikteki 500 TL cezayla mı ilgilenecek Anayasa? Ama Rasûlüllah SAS Efendimiz Kur'an-ı Kerim'de pek çok yerde, yüzlerce yerde namaz kılın, namaz kılın, namaz kılın demiş.

Allah-u Teàlâ emir buyurmuş bizlere... Rasûlüllah, o namazın nasıl kılınacağını bize hayatı boyunca gösterdi. Abdest alın denmiş, abdestin nasıl alınacağını Rasûlüllah'tan öğrendik. Zekât verin denmiş, zekâtın ölçüsünü, şeklini, kimlere verileceğini, teferruatını hep Rasûlüllah'tan öğrendik.

Şimdi bazı kurnazlar:

"—Al Kur'an'ı, bırak başka şeyi." diyorlar.

Yâni dinin sağlam malumatını bir kenara attırmak istiyorlar. Kim yapıyor bunu? Avrupalı müsteşrikler, Avrupalı şarkiyatçılar, Avrupalı papaz bozuntuları şeyler... İşleri güçleri hadis-i şerifi devreden çıkartmağa çalışmak. Hadis-i şerif olmasa ne rahat edecekler. O zaman müslümanların hepsini aldatabilirler. Kadın erkek beraber oturabilir, içki iç, kumar oyna, şunu yap, bunu yap... Her şeye, kandırmağa müsait. Çünkü anayasada teferruat olmadığı için aldatabilirdin.

Ama hadis-i şerif müslümanı müslüman yapıyor. Her türlü şeyi de tarif ediyor. İnce ince diş fırçalamaktan tırnak kesmeğe kadar her şeyimizi Rasûlüllah'ın hadisine borçluyuz. Bizi müslüman yapan, İslâm milleti yapan Rasûlüllah'ın sünnetidir. Bu sünneti kaldırdın mı, bizim başkalarıyla farkımız kalmaz. Yâni bizim özelliğimiz kalmaz, iş gider.

Peygamber Efendimiz bu hadis-i şerifinde ve şu şerhte okuduğum öteki hadis-i şerifte böyle bazı koca karınlı, karnı tok, sırtı pek, rahat adamların hadis-i şerife hücum edeceğini önceden bildiriyor. Sakın onlara inanmayın diyor. Yâni benim sünnetime sarılın diyor. Benim sünnetime sarılın diyen pek çok hadis-i şerifler var.

Bir insan *Lâ ilàhe illa'llàh* derse olmaz; *Lâ ilâhe illa'llah, muhammedün rasûlü'llàh* diyecek. Rasûlüllah SAS Efendimiz'in peygamberliğini de kabul edecek.

"—Ben Kur'an'ı tanırım, başka bir şey tanımam!"

Güzel gibi görünüyor ama güzel değil bu söz. Kur'an'ı da tanıyacaksın, hadisi de tanıyacaksın. Öyle şey yok.

"—Kur'an'ı kim getirdi sana? Kur'an'ı tanıyorsun, kim getirdi?"

Kur'an-ı Kerim'i de sana tebliğ eden Allah'ın Rasûlü, peygamberimiz Muhammed-i Mustafâ SAS.

Peygamber SAS Efendimiz hakkında Kur'an-ı Kerim'de gene buyruluyor ki:

وَمَا يَنْطِقُ عَنِ الْهَوٰى. إِنْ هُوَ إِلاَّ وَحْيٌ يُوحٰى (النجم:٣-٤)

(*Ve mâ yentıku ani'l-hevâ. İn hüve illâ vahyün yûhà.*) "Rasûlüllah hevây-ı nefsinden, nefsânî, hoş, bâtıl şeyler söylemez. Onun söylediği her şey vahyedilmiş şeylerdir." (Necm, 53/3-4)

Vahyi ikiye ayırıyorlar. Bir, *vahy-i metluv*; Kur'an-ı Kerim'in ayetleri. Bir de *vahy-i gayr-ı metluv*: O da Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin Rasûlüllah'a ilham ettiği şeyler. Allah'ın bir evliyası bile sabahleyin kalktığı zaman, filanca yere gideyim diyor da, Allah'ın bir ilhamıyla oraya gidiyor, orada nice hikmetli işler oluyor. Rasûlüllah'ın her işi tesadüfî mi?

Adapazarı'na gittim. Bu gidişimde oradaki bir hacı teyzemiz anlattı:

Bir şahıs varmış orada, Hocamız Rh.A'i çok istermiş, severmiş, ziyaret edip de şunun elini öpeyim, kendisine sımsıkı bağlanayım filan diye arzu edermiş. Bu arzusu kursağında kalmış adamcağızın, vefat etmiş. O sırada, o gün de Hocamız Rh.A Adapazarı'na gitmiş. Fevzi Usta diye birisi var, onunla beraber kalkmışlar, Adapazarı'na gitmişler. Biraz sonra bir gezme bahis konusu olmuş. Hadi biraz gezelim şöyle kır havası filan diye, evden çıkmışlar. Binmişler arabalara... Orada Erenler Tepesi var, mezarlık olan yer. Oraya gitmişler. Orada bir cenaze gelmiş, gömülmüş. Oturmuş o kabrin başında da dua etmiş şey yapmış.

Sonradan anlaşılmış ki o vefat eden şahısmış o. Yâni görüp de elini öpeyim diyen şahısmış. Bak nereden nereye... Buradan kalk, Adapazarı'na git, ondan sonra onun gömüleceği mezarlığa git gezme bahanesiyle... Mezarın başına otur, dua et, ondan sonra gel.

E şimdi kâinâtın işleri böyle ince. Öyle kaba saba değil ki. Aptalların bakıp da görmediği nice nice ince esrarengiz şeyler var. Rasûlüllah, Allah'ın Rasûlü. Her şeyinde bir hikmet var. Elini kaldırışında, gözünü süzüşünde, gülüşünde, bakışında hikmet var. Sen Rasûlüllah'ı bir tarafa çıkaracaksın, ondan sonra müslümanım diyeceksin; öyle şey olur mu?

"—E şimdi hocam, biz Rasûlüllah'a can vermeğe hazırız. Zaten Rasûlüllah'ın hadis-i şeriflerini dinlemek üzere geldik. Bir saattir şurada tek dizimizin üstünde duruyoruz. Bize bu lafları niye söylüyorsun?" diyeceksiniz.

Haklısınız ama şimdi Kazzâfî'yi duydum... Kazzâfî var ya,

Libya devlet başkanı. Diyormuş ki:

"—Kur'an var, hadis yok. Öyle şey yok." diyormuş.

Olur mu? Cahil! İnsan devlet başkanı olunca iş bitmiyor. Yâni, bak bu hadis-i şerifler var. Bunlara dayanarak, pek çok ulemâ kitaplarda yazmışlar bir şeyler. Bu iş kaba kuvvet işi değil ki! İlim işi. İnceleyeceksin, bilmiyorsan bırakırsın ulemaya, şu meseleyi inceleyin, bana getirin dersin, olur biter.

Hadis-i şerifi kaldırdın mı, balığı diri diri yüz... Veyahut insanı diri diri yüz, yaşa de. İslamiyet'in derisini yüzmek gibidir. Onun için hadis-i şerife sımsıkı sarılın. Bir kimse, "Ben Kur'an'ı tanırım, Kur'an'dan başka bir şey tanımam!" derse, bu hadis-i şerifi unutmayın! Şu okuduğum hadis-i şerife çok dikkat edin, unutmayın!

e. Cehennemden Korunacak İki Zümre

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[139]

عِصَابَتَانِ مِنْ أُمَّتِي أَحْرَزَهُمَا اللهُ مِنَ النَّارِ: عِصَابَةٌ تَغْزُو الْهِنْدَ ، وَ

عِصَابَةٌ تَكُونُ مَعَ عِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ (حم. ن. والضياء عن ثوبان)

RE. 315/11 (*İsâbetâni min ümmetî ahrezehuma'llàhu mine'n-nâr*) "Benim ümmetimden iki cemaat vardır ki Allah onları cehennemden koruyacak, o iki zümre cehenneme girmeyecek.

---

[139] Neseî, *Sünen*, c.VI, s.42, no:3175; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.278, no:22449; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VII, s.23, no:6741; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IX, s.176, no:18381; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.28, no:4384; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.III, s.90, no:1851; İbn-i Ebî Asım, *Cihad*, c.II, s.665, no:288; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.XXXIII, s.151, no:7261; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.II, s.161, no:351; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.LII, s.248, no:11012; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.48, no:4124; Sevbân RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.V, s.513, no:9453; *Kenzü'l-Ummâl*, c.XIV, s.385, no:38845.

(*İsâbetün tağzû el-hind*) Bir cemaat ki, Hindistan'a gaza etmeğe gidecek, onları Allah cehenneme sokmayacak, cehennemden koruyacak. (*Ve isâbetün*) Diğer bir cemaat de, (*tekûnü mea îse'bni meryem*) Hz. Meryem'in oğlu İsâ AS ile beraber olacaklar. Onları da Allah cehennemden koruyacak, cehenneme sokmayacak"

Deccal çıkacak, Deccal'dan sonra İsâ AS nüzûl edecek, İsâ AS Deccal'i öldürecek. Onlar uzun uzun işler. Yâni, anlatılması şu derse sığmayacak kadar uzun işler. Deccal nasıl çıkacak, evsafı nasıl olacak, insanları nasıl aldatacak; müslümanlar nasıl onun yalancılığını bilecek? Nasıl ona uyanlar dünya nimetlerine dalacaklar ama aslında cehenneme gidecekler? Nasıl ona karşı gelenler sıkıntı çekecekler ama onlar cennetlik olacaklar… Uzun şeyleri var.

İşte o İsâ AS'la beraber olanlar Deccal'i öldürecek. İsâ AS inecek... Artık, bu sözlerin inceliklerini uzun boylu izah etmek lâzım! Tabii Peygamber SAS Efendimiz'in şeriatıyla hükmedecek, ona tâbi olacak. Süleyman Çelebi şöyle diyor:

Ölmeyip İsâ göğe bulduğu yol;
Ümmetinden olmak için idi ol.

"İsâ AS'ın göğe çıkartılması, Peygamber Efendimiz'in ümmeti olabilsin diye idi." diye *Mevlid*'de geçiyor.

Demek ki, o İsâ AS'ın inip de Deccal'ı öldüreceği o zamanda, onunla beraber olanları da Allah kıyamet hallerinden kurtaracak.

f. Lût Kavminin On Adeti

Bir hadis-i şerif daha okuyalım! Sayfanın sonuna geldik.
Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[140]

عَشْرُ خِصَالٍ عَمِلَهَا قَوْمُ لُوطٍ ، بِهَا أُهْلِكُوا ، وَتَزِيدُهَا أُمَّتِي بِخَلَّةٍ :

---

[140] İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.L, s.322, no:10695; Hasan-ı Basrî Rh.A. *Kenzü'l-Ummâl*, c.V, s.461, no:13014; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.208, no:14130.

إِتْيَانُ الرِّجَالِ بَعْضِهِمْ بَعْضًا ، وَرَمْيُهُمْ بِالْجَلاَهِقِ وَالْخَذْفِ ، وَلَعِبُهُمْ بِالْحَمَامِ ، وَضَرْبُ الدُّفُوفِ ، وَشُرْبُ الْخُمُورِ ، وَقَصُّ اللِّحْيَةِ ، وَطُولُ الشَّارِبِ ، وَالصَّفِيرُ ، وَالتَّصْفِيقُ ، وَلِبَاسُ الْحَرِيرِ ؛ وَتَزِيدُهَا أُمَّتِي بِخَلَّةٍ إِتْيَانُ النِّسَاءِ بَعْضِهِنَّ بَعْضًا (كر. عن الحسن مرسلا)

RE. 315/12 (*Aşru hısâlin amilehâ kavmu lûtin bihâ ühlikû, ve tezîdühâ ümmetî bi-halletin*) "On iş var, on fiil var... Lût Kavmi onları işledi de ondan helâk oldular."

Lût Kavmi mâlûm, yaptıkları günahlardan dolayı yere batırıldılar. "O on haslet ki, Lût Kavmi yapmıştır, Ümmet-i Muhammed'e de bulaşacak o hastalık. Bazı günahkârlar onların yaptığı o günahlı işleri yapacaklar, bir de fazlasını yapacaklar. Yâni, Lût kavminde olmayıp da sonradan icad edilme bir kötülük, bir günah daha yapacaklar." diye buyuruyor Peygamber Efendimiz. Ondan sonra onları sıralıyor.

Tabii günah şeyler bunlar. Yâni, söylemesi bile dile ağır gelen, insanın yüzünü kızartacak şeyler ama, yaptı onlar.

1. (*İtyânü'r-ricâli ba'duhüm ba'dâ*) "Erkeğin erkekle faydalanması."

2. (*Ve remyühüm bi'l-celâhik*) "Birbirlerine kuru toprak atmaları, (*ve'l-hazf*) birbirlerine taş atmaları."

3. (*Ve lu'bihim bi'l-hammâm*) "Hamamda oynamaları."

4. (*Ve darbü'd-düfûf*) "Def çalmaları."

5. (*Ve şurbi'l-humûr*) "İçkiler içmeleri"

6. (*Ve kassu'l-lihye*) "Sakalları tıraşlamaları, yâni kesmeleri."

7. (*Ve tûli'ş-şârib*) "Ve bıyıkları uzatmaları."

8. (*Ve's-safîr*) "Islık çalmaları."

9. (*Ve't-tasfîk*) "Alkış tutmaları, elleriyle böyle şak şaklamaları."

10. (*Ve libâsü'l-harîr*) "İpek giymeleri."

Bu kötü şeyleri saydı işte. Yâni birisi lûtîlik yapmak, birisi şunu atmak, bunu atmak, birisi hamamda oynamak, birisi def çalmak, birisi içki içmek, birisi sakal tıraş etmek, birisi bıyığı uzatmak... Halbuki aksi olacak; sakalı uzatacak, bıyığı kısaltacak İslâmî şeyde. Islık çalmak, el çırpmak, ipek giymek olmayacak.

(*Ve tezîdühâ ümmetî bi-halletin*) Buna bu ümmette çıkan bir kötülük daha eklenecek: (*İtyânü'n-nisâi ba'duhünne ba'dâ*) Kadının kadından faydalanarak ihtiyacını gidermesi."

Bunlar hep büyük günahlardır. Bundan dolayı Lût kavmi helâk oldu. Onların helâki bize ibret olması gerekirken, Kur'an-ı Kerim'de Lût Kavmi'nin hali yazılmışken, başına gelenler yazılmışken, insanlar gene şimdi yapıyorlar. Neden? Lût Kavmi neymiş, Kur'an-ı Kerim neymiş, hadis-i şerif neymiş, dünya neymiş, ahiret neymiş... Haberi yok adamların. Dalmışlar dünyanın içine...

Suyun içine dalan insana, sen yukarıdan bağırsan ses duyurabilir misin? Batmış... Çamurun içine batmış, Kur'an diyorsun, "Kur'an ne?" diyor. Namaz diyorsun, "Namaz ne?" diyor. İslâm diyorsun, "İslâm ne?" diyor... Öyle bir gidiş gidiyor ki, o gidiş esnasında...

Tabii her devirde şeytan var, her devirde nefis var… Her devirde cehennemin yolları açık, cennetin yolları açık... İnsan nefsinin esiri oldu mu, şeytana kul oldu mu, nefsine kul oldu mu, gideceği yer tabii;

إذا كان الغراب دليل قوم ، ليأتيهم إلى الأرض جياف

(*İzâ kâne'l-gurâbu delîle kavmin, leye'tîhim ile'l-ardi'l-ciyâfi*) [Karga bir kavmin kılavuzu olursa, onları leşin olduğu yere götürür.] Kargayı delil seçersen, karga seni nereye götürür? Leş kargası leşin başına götürür. Bakalım şu nereye gidecek diye peşini takip etsen, senin kuzunu hangi kurtlar nerede parçaladı,

bulursun. Çünkü leşe gider o... Kargayı takip et, akbabayı takip et, bulursun kuzunun nerede parçalandığını, leşini bulursun. Çünkü leşe gider. Ona tâbî olursan, leşe gidersin. Sineğin peşine gitsen, sirkeyi bulursun. Arının peşine düşsen, kovanı bulursun.

Nefsin peşine düşünce, şeytanın peşine düşünce insan gider gider, gider gider, Lût Kavmi'nin yaptığı amellerin peşine düşer. Zevkli çünkü... Cehennemin yolu çok zevklidir, dümdüzdür. Hatta yokuş aşağıdır, hiç yorulmadan gider insan… Cennetin yolu yokuştadır. Ayaklarını bastığın zaman, böyle çakıllara basar gibi sendelersin. Taşlar yırtar pabucunu, patlatır, ayağın kanar... Cennetin yolu zor, cehennemin yolu kolay...

Allah-u Teàlâ Hazretleri cümlemizi ve cümle Ümmet-i Muhammed'i her türlü fitneden, fesattan, günahtan korusun... Gazabına uğramaya sebep olacak her türlü kötü amelden korusun... Sapıklıktan korusun... Sevgisini kazanmağa, rızasını, hoşnutluğunu kazanmağa vesîle olacak sàlih amellere cümlemizi muvaffak eylesin...

Fâtiha-i Şerîfe mea'l-besmele!

15. 11. 1981 - İskenderpaşa

13. ON ŞEY

Eùzü bi'llâhi mine'ş-şeytànir-racîm.
Bi'smi'llâhi'rrahmânirrahim.
El-hamdü li'llâhi rabbi'l-àlemîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ hayri halkihî muhammedin ve âlihî ve sahbihî ve men tebiahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd-dîn...

Emmâ ba'dü, fa'lemû eyyühe'l-ihvân; feinne efdale'l-kitâbi kitâbu'llàh... Ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llàhu aleyhi ve sellem... Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ, ve külle muhdesin bid'ah... Ve külle bid'atin dalâleh.. Ve külle dalâletin ve sâhibehâ fi'n-nâr... Ve bi's-senedi's-sahîhi'l-muttasili ile'n-nebiyyi salla'llàhu aleyhi ve selleme ennehû kàl:

عَشْرٌ مُبَاحَةٌ لَكُمْ فِي الْغَزْوِ: الطَّعَامُ ، وَالإِدَامُ ، وَالثِّمَارُ ، وَ الشَّجَرُ ، وَالْخَلُّ ، وَالزَّيْتُ ، وَالتُّرَابُ ، وَالْحَجَرُ ، وَالْعُودُ غَيْرِ مَنْحُوتٍ ، وَالْجِلْدُ الطَّرِيِّ (طب. كر. عن عائشة ؛ وفيه أبو مسلمة العاملي متروك)

RE. 316/1 (*Aşrun mubâhatün leküm fi'l-gazvi: Et-taàmü, ve'l-idâmü, ve's-simâru, ve'ş-şeceru, ve'l-hallü, ve'z-zeytü, ve't-turâbu, ve'l-hacerü, ve'l-ûdü gayru menhûtin, ve'l-cildü't-tarîk*) *Sadaka rasûlü'llàh, fî mâ kàl, ev kemà kàl.*

Aziz ve muhterem müslümanlar!

Gümüşhaneli Ahmed Ziyâüddin Efendi Rh.A'in *Râmûzü'l-Ehâdîs* isimli hadis kitabından, *ayın* bâbından hadis-i şerifleri okumağa devam edeceğiz inşâallah!

Hadislerin izahına geçmeden önce, evvelen ve bizzât şefîu'l-usât Muhammed-i Mustafâ SAS Efendimiz'in mübarek, muazzez rûh-u saadeti için; sair enbiyâ ve murselînin, evliyâullahın ruhları

için, Peygamber Efendimiz'in ashàbının, etbâının; Peygamber Efendimiz'in ashabından bize kadar müteselsilen gelen, güzerân eyleyen sâdât ve meşâyihimizin ruhları için;

Bu eserin içindeki hadis-i şeriflerin, bize kadar ulaşmasında emeği geçmiş olan ulemânın ve râvîlerin ruhları için; eserin müellifi Gümüşhaneli Hazretleri'nin ruhu için, hocalarının, talebelerinin ruhları için; hocamız merhum Mehmed Zâhid-i Bursevî Hazretleri'nin ruhu için; ve uzaktan yakından bu hadis-i şerifleri dinlemek üzere buraya teşrif etmiş olan siz kardeşlerimizin ahirete irtihal eylemiş cümle yakınlarının, geçmişlerinin ruhları için, bir Fatiha, üç İhlâs-ı Şerîf hediye edelim! Buyurun:

....

a. On Şey Gazâ Sırasında Mubahtır

Peygamber SAS Efendimiz, az önce metnini okumuş olduğum hadis-i şeriflerinde bize, on şeyin cihad, savaş, gaza esnasında mubah olduğunu beyan ediyor. Buyuruyor ki:[141]

عَشْرٌ مُبَاحَةٌ لَكُمْ فِي الْغَزْوِ: الطَّعَامُ، وَالإِدَامُ، وَالثِّمَارُ، وَ الشَّجَرُ، وَالْخَلُّ، وَالزَّيْتُ، وَالتُّرَابُ، وَالْحَجَرُ، وَالْعُودُ غَيْرِ مَنْحُوتٍ، وَالْجِلْدُ الطَّرِيِّ (طب. كر. عن عائشة؛ وفيه أبو مسلمة العاملي متروك)

RE. 316/1 (*Aşrun mubâhatün leküm fi'l-gazvi*) "Allah yolunda cihad ederken, gazâ ederken on şey sizin için mubahtır. O on şeyi alabilirsiniz, kullanabilirsiniz, yiyebilirsiniz."

---

[141] Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VII, s.32, no:6765; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XV, no:3650; Hz. Aişe RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.IV, s.646, no:10989; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.208, no:14131.

Tabii, cihad ettikten sonra, ele geçen ganimetler, beşte biri beytü'l-mâle ayrıldıktan sonra İslâm ordusu arasında taksim edilir. Cihada iştirak etmişler arasında taksim edilir. Bu taksimden evvel, gazâ cereyân ederken, savaş cereyân ederken caiz olan şeyleri sıralayacak şimdi. Fakat eserin müellifi şerhinde, açıklamasında diyor ki:

فلا ينتفع التاجر، والداخل بخدمة الجندي بأجرٍ.

(*Felâ yentefiu't-tâciru, ve'd-dâhilü bi-hidmeti'l-cündiyyi bi-ecrin*) "Bu mubah olan şeylerden, sadece ordunun askerleri faydalanabilir. Ordu geçiyor nasıl olsa diye, tüccar ordunun peşine takılmış ve beraber girmişse, o faydalanamaz. Veyahut askerin hizmetinde maaşlı olarak çalışan birisi girmişse, o da faydalanamaz."

Ne kadar ince... Yâni elimde güç kuvvet var, istediğimi

yaparım demiyor İslâmiyet. Asker mecbur, düşmanı yenecek, hakkı hakim kılacak, haksızlığı önleyecek; ondan sonra yine adâlet... Hatta, o esnada bile adalet... O harbi yaparken dahi, orduda maaşlı olarak bulunan memura caiz değil; savaşan askere caiz... İnceliğe bak!

Nedir bu caiz olan şeyler?

1. (*Et-taàmü*) "Yemek caizdir." Aç mı savaşacak? Düşmanın evinde buldu bir şey çarpışırken... Tarlasının önünden geçiyor, elması var, meyvası var... Elbet yiyecek. Çünkü Allah yolunda çarpışıyor. Yemesi serbest. Yâni, "Acaba yersem günah olur mu?" diye düşünmesine lüzum yok, müsaade olmuş. Rasûlüllah Efendimiz müsaade olunduğunu bildiriyor.

2. (*Ve'l-idâm*) "Katık." Yiyeceğin yanına katıp da beraber yediğimiz, ekmeğin yanında yediğimiz şeyler.

3. (*Ve's-simâr*) "Meyvalar."

4. (*Ve'ş-şecer*) "Ağaç."

5. (*Ve'l-hallü*) "Sirke"

6. (*Ve'z-zeyt*) "Zeytinyağı."

7. (*Ve't-turâb*) "Toprak."

8. (*Ve'l-hacer*) "Taş."

9. (*Ve'l-ùd gayru menhût*) "Üzerinde sanat icrâ edilmemiş, işlenmemiş odun." Bunu alıp yakabilir, kullanabilir.

10. (*Ve'l-cildü't-tariy*) "Dibağat yapılmamış, yeni kesilmiş, işlenmemiş deri."

İşlenmişse ne olur? O zaman o, ganimet zamanına kadar bekletilecek, taksimden sonra kullanılacak.

b. On Şey Fıtrattandır

Diğer hadis-i şerifte Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:[142]

---

[142] Müslim, *Sahîh*, c.I, s.223, no:261; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.I, s.61, no:53; Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.91, no:2757; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.107, no:293; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.VI, s.137, no:25104; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.I, s.47,

عَشْرٌ مِنَ الْفِطْرَةِ: قَصُّ الشَّارِبِ، وَإِعْفَاءُ اللِّحْيَةِ، وَالسِّوَاكُ، وَاسْتِنْشَاقُ الْمَاءِ، وَ قَصُّ الْأَظْفَارِ، وَغَسْلُ الْبَرَاجِمِ، وَ نَتْفُ الإِبِطِ، وَحَلْقُ الْعَانَةِ، وَانْتِقَاصُ الْمَاءِ. قَالَ زَكَرِيَّاءُ: قَالَ مُصْعَبٌ: وَنَسِيتُ الْعَاشِرَةَ، إِلاَّ أَنْ تَكُونَ الْمَضْمَضَةَ (حم. ش. م. د. ت. حسن، ن. ه. عن عائشة)

RE. 316/2 (*Aşrun mine'l-fıtrati: Kassu'ş-şâribi, ve i'fâu'l-lihyeti, ve's-sivâkü; ve'stinşâku'l-mâi, ve kassu'l-azfâri, ve guslü'l-berâcimi, ve netfü'l-ibti, ve halku'l-âneti, ve'ntikàsu'l-mâ'. Kàle'l-mus'ab ve nesîtü'l-âşirete illâ en tekûne'l-madmada.*)

Hazret-i Aişe Vâlidemiz'den rivâyet edilmiş. Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:

"—On şey vardır ki, bunlar fıtrattandır."

Fıtrat, yaratılış, hilkat mânâsına geliyor. On şey yaratılışa ters değildir, yaratılışın icabına göredir, yaratılıştandır demek. Fakat izahında daha geniş bir açıklama yapmış müellif:

(*Aşrun kâinün mine'l-fıtri ey es-sünneti ya'ni sünnete'l-enbiyâi'llezîne emerenâ bi'l-iktidâi bihim*) "Kendilerine uymakla emrolunmuş olduğumuz enbiyâullahın, Allah'ın peygamberlerinin sünnetidir bu on şey. O mânâya gelir."

Peygamberlerin sünneti olan, peygamberlerin adeti olan, fıtrata muvafık olan, temizliğin, hilkatin gereği olan bu on şeyi şimdi sayıyor:

---

no:88; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.VIII, s.14, no:4517; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.23, no:2760; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.I, s.36, no:152; İshak ibn-i Râhaveyh, *Müsned*, c.II, s.79, no:547; İbn-i Ebî Şeybe, Musannef, c.I, s.195, no:2058;Tahâvî, *Müşkilü'l-Âsâr*, c.II, s.186, no:584; İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.I, s.385, no:784; Ukaylî, *Duafâ*, c.IV, s.196, no1774; Hz. Aişe RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.IX, s.492, no:26012; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.209, no:14132.

1. (*Kassu'ş-şârib*) "Bıyığı kesmek." Hangi vasıtayla olursa olsun bıyığın altındaki deri, dudak görünecek kadar onu kısaltmak, uzatmamak. Ağza döndürecek gibi veya aşağıya kıvrılıp sarkacak gibi, veyahut koçboynuzu gibi kıvrılacak gibi uzatılması değil, kısaltılması tavsiye ediliyor hadis-i şerifte.

"—Osmanlılar uzatılmış. Ben Yavuz Selim'in resmini gördüm, kıvrım kıvrım uzun."

Yavuz Selim bizim ölçümüz değil. Yâni bizim dinî hususta ölçümüz, bakacağımız kaynak, iktidâ edeceğimiz şahıs, örnek alacağımız kimse Rasûlüllah SAS Efendimiz. O ne buyurmuşsa öyle. O da onu öyle yapsaydı... Yapmamış, başka türlü yapmış. Veyahut, resmi yapan şahıs onu başka türlü gösteriyor... Orasını bilmem.

"—Ben dedelerden bizim muhitte gördüm, işte biz bıyığı böyle uzatırız, ucunu da şöyle kıvırırız, sivriltiriz falan..."

Kısaltacaksın! Sünnet-i seniyyeye uygun olan, kısaltacaksın bunu, tıraşlayacaksın, azaltacaksın.

2. (*İ'fâu'l-lihye*) "Sakalı da uzatmak." Sakalı da uzatmak gerekiyor. Biz şimdi her şeyi tersine döndürmüşüz. Sakalı tıraşlıyoruz... Burada diyor ki:

"—Sakala dokunmayacaksın, uzatacaksın, kadınların sakalı müstesna." diyor. "Onların yolunmasına izin verilmiştir." diyor.

Benim de hatırıma muziplik olarak geldi. Bunu cemaate söyleyeyim dedim. Yâni burasını söyleyeyim de, sakal tıraş etmenin kimlere caiz olduğu çıksın ortaya diye. Şaka olsun diye yâni. O cümlenin orasını da söyleyeyim dedim.

Demek ki, sakalı da uzatacağız. Bizim göreneğimiz, adetimiz böyle. E mani varsa, devlet memurluk, başka şeyler veyahut daha başka şeylere manisi varsa bilmem. Yalnız sakal sünnettir. Sakalsız...

Geçen gün, Pamukkale'de müftülük yapmış olan çok âlim bir zât ile bir akşam meclisteydik. O adam: "Bir kitapta gördüm. Sakalsız kabre girene..." Yâni çok büyük tehlikelerden bahsetti.

3. (*Ve's-sivâk*) "Misvak kullanmak." Misvak da mâlûm, dişleri temizlemeğe yarayan bir vasıtadır, bir alettir. Bir dal parçasıdır, bir çeşit ağaçtır ki, onun ucunu meyilli olarak kesersin. Düz olarak kesersen istediğin gibi kullanmakta zorluk olur. Meyilli keseceksin şöyle. Ucunu hafif hafif, hafif hafif, tık tık, tık tık ıslatıp döverek, ıslatıp döverek tellerini, liflerini birbirinden ayıracaksın. Hızlıca, birdenbire döversen, parça parça ayrılır. Üçü beşi bir arada, yapışık yapışık ayrılır. Yavaş yavaş, döndüre döndüre, tık tık, tık tık vura vura, böyle sert bir şeyin üstünde... O yavaş yavaş böyle telleri birbirini bırakacak, bir fırça olacak. Tabii bir fırça... O ucu da meyilli olduğu için ağzının orasına burasına da sokulması, kullanılması kolay olacak.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuş ki:

"—Misvak ağzı temizleyicidir, Allah'ın rızasını celb edicidir."

Allah'ın rızasını çeken bir şey... Onun için dişlerimizi fırçalayacağız. Bizim dişlerimizin arasında et parçası, yemek parçası; üstünde böyle, fırçalanmamaktan hasıl olmuş bir karış sarı bir kir olmayacak, olmaması lâzım! Yâni, pırıl pırıl olacak dişimiz.

Neden? Diş, Kur'an okuma vasıtamız olan ağzımızın içinde. O temiz olunca ağzımız bir kere çirkin kokmayacak. İkincisi görünüşü güzel olacak. Birçok hasletler saymışlar da... Melekler de hoşnut olur diyor. Yâni, "Hafaza melekleri var, insanın amellerini kaydediyorlar. O ağız temizlenmezse, onlar rahatsız olur." diye bir kitapta okumuştum. Dişlerimiz pırıl pırıl olacak! Yâni, olması gerekir. Dişlerimize itina etmemiz gerekir.

4. (*Ve'stinşâku'l-mâ'*) "Burna su vermek." Abdest esnasında veriyoruz. O kasdedilmiş olabilir. Uykudan uyandığı zaman olabilir. Veyahut gerektikçe, burnu temizlemek icab ettikçe burna su verip temizlemek.

Ağzımız misvaklanıp temiz olacak, burnumuz yıkanıp temiz olacak, pırıl pırıl olacak.

5. (*Ve guslü'l-berâcim*) *Bürcüme*; parmakların bütün yerleri, ek

yerleri. “Bu parmak uçları, parmakların eklenti yerleri de yıkanacak.” Neden? Çünkü yıkanmazsa, o girintilere, çıkıntılarına, tırnak altlarına pislikler birikir. Pislik birikmeyecek şekilde o eklem yerleri yıkanacak.

6. (*Ve kassu'l-azfâr*) “Tırnaklar kesilecek.” Tırnakların kesilmesi gerekiyor. Neden? Dinimiz her şeyi mâkul ölçüler içinde, tâ asırlar önce bize öğretmiş el-hamdü lillâh. Tırnağı kesmezse, uzatırsa, insanın yüzünü gözünü yırtar, kırılır, yarılır öteye beriye doğru. Kullanılışında zorluk olur, tutmakta güçlük çektirir insana. Üstelik de altına çeşit çeşit pislikler dolar, birikir o boşluğa.

Tırnağı kesmediğin zaman, altı dolar, mikrop yuvası olur. Ondan sonra da elini vücuduna, ağzına değdirdikçe o mikroplardan zarar görürsün. O zamandan beri, bak dinimiz ne güzel, temizliğin en ince teferruatına kadar; bedeni temizliğin, ruh temizliğinin, ictimâî temizliğin her çeşidini bildiriyor.

7. (*Ve netfu'l-ibit*) “Koltuk altlarının tüylerinin giderilmesi.” Bunun da yapılması lâzım! Böyle yaz aylarında bazı kimseleri görüyoruz, mısır püskülü gibi koltuğunun altı. Yazın terliyor insan. Terlediği zaman, o kıllarının altında terler birikiyor, kuruyor. Tuzlu, kokulu bir şey... Yâni teke gibi kokuyor.

Kadın olsun erkek olsun, orası temizlenmediği zaman pislik yuvası olur, mikrop yuvası olur. Dinimiz, oradaki kılların da şöyle üç beş günlükten fazla olmamasını emretmiştir. Derhal kazınıp tertemiz olmasını emretmiştir.

8. (*Halku'l-âneti*) “Kasıklardaki kılların da giderilmesini emretmiştir.” Kasıklarda biten, erkekte ve kadında biten o kılların da temizlenmesi lâzım. Çünkü temizlenmediği zaman da orada idrar birikir, daha başka şeyler birikir. Hakikaten çok fena, çok pis bir şey olur. Yâni onu da dinimiz emrediyor.

9. (*Ve'ntikàsu'l-mâ'*) *İntikàsu'l-mâ'* demek, su serpmek demek ama, bundan murat: “Küçük abdestini yaptığı zaman bir kişi,

oraya su döküp, yıkayıp temizlesin!" demek.

Bak dinimiz ne kadar ince ki... Güya medeniyim diyen insan giriyor yüznumaraya, ayaktan, şaldır şuldur... Ne pantolonu kalıyor, ne ayakkabısı kalıyor, ne üstü kalıyor, ne başı kalıyor... Ondan sonra da kapatıyor önünü, gidiyor. İçerisine de ıslaklık şey yapıyor... Serâpâ, pantolonundan tâ iç çamaşırına kadar her tarafı kir, pas... Namaz olmaz.

Mâlûm, namazdaki farzlardan birisi de insanın giyiminin temiz olmasıdır. Giyimi pis oldu mu, giyiminin üzerindeki pisliğin miktarı şöyle ayak, el avuç içinden fazla yekûn tuttu mu, o elbise ile namaz kılsan, namazın olmaz.

Peygamber SAS Efendimiz bir gün ashabıyla bir yerden geçiyormuş. Kenarda iki tane taze kabir varmış. Buyuruyor ki Peygamber Efendimiz:[143]

إِنَّهُمَا لَيُعَذَّبَانِ، وَمَا يُعَذَّبَانِ فِي كَبِيرٍ: أَمَّا أَحَدُهُمَا، فَكَانَ لاَ يَسْتَنْزِهُ مِنْ بَوْلِهِ؛ وَ أَمَّا الآخَرُ، فَكَانَ يَمْشِي بِالنَّمِيمَةِ (خ. م. د. ت. ن. ه. حب. ش. هب. عن ابن عباس)

(*İnnehümâ leyuazzebâni, ve mâ yuazzebâni fî kebîrin*) "Bu kabirdeki şahıslar azap olunuyorlar. Hem de çok mühim bir şeyden dolayı değil azap görmeleri. Sizin mühimsemeyeceğiniz iki

---

[143]Buhàrî, *Sahîh*, c.I, s.88, no:215; Müslim, *Sahîh*, c.I, s.240, no:292; Tirmizî, *Sünen*, c.I, s.102, no:70; Neseî, *Sünen*, c.IV, s.106, no:2069; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.125, no:349; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.VII, s.398, no:3128; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.I, s.115, no:1304; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.492, no:11099; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.II, s.412, no:3943; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.I, s.664, no:2196; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.210, no:620; İbnü'l-Càrud, *el-Müntekà*, c.I, s.42, no:130; Abdullah ibn-i Mübârek, *Zühd*, c.I, s.433, no:1220; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.IX, s.627, no:26380; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.X, s.110, no:9206.

şeyden dolayı azap görüyorlar:

(*Emmâ ehadühümâ, fekâne lâ yestenzihü min bevlihî*) Birisi, idrarını yaparken sakınmazdı. (*Ve emme'l-âhiru, fekâne yemşî bi'n-nemîmeh*) Ötekisi de, laf götürüp getirirdi, iki kişiyi birbirine düşürürdü. Yâni, kovuculuk dediğimiz, nemmamlık dediğimiz işi yapardı." diyor.

Demek ki, kabir azabına sebep oluyor idrarına dikkat etmemek.

Pekiyi nasıl yapacağız? İdrarda bir kere çömeleceksin. Öyle tâ yukarıdan olursa olmaz. Üstüne, bir yerine sıçramamasına dikkat edeceksin. Bunlar hani ayıplı şeyler ama, dinimiz bildirmiş. Bunları söylemeyince de, insanlar bilmeden yaparlar. Liseyi okur, üniversiteyi bitirir, ağa olur, paşa olur, genel müdür olur ama, bunu bilmezse, tuvalete girer çıkar, bir çeşit pistir gene.

Bizim üniversitede [Ankara Üniversitesi] arkadaşlardan birisi anlatıyordu, ben de ondan duydum. Hayret etmiş. İşte sosyeteden birisiyle konuşmuş. Yüznumaraya girip çıktıktan sonra altlarını yıkamazlarmış, sık sık külot değiştirirlermiş. Demek ki, öyle bulaşık bulaşık geziyorlar. Bu temizlik mi?

El-hamdü li'llâh, alâ ni'meti'l-İslâm! Şu müslümanlık nimeti o kadar büyük nimet ki... Her şeyi bizi mükemmelleştiriyor. Her yönden bizi mükemmel yapıyor ve insanlığın nümûnesi yapıyor. Müslümanlık olmadı mı, insanlar güya kendilerini bir şey oldum sanıyorlar ama, sıfır. Hiç bir kıymeti yok.

Demek ki, küçük abdestten sonra bir de abdest mahallinin, küçük abdest yapılan aletin de yıkanmasını dinimiz emrediyor. Ne kadar güzel temizlikler tavsiye ediyor Peygamber SAS Efendimiz.

Bunun idrarın kesilmesine de faydası olurmuş. Vesvese vs.yi de kesermiş. Hani bazı insanlar vardır, abdest alırken vesveseye çok düşer. "Abdestim olmadı, idrarım kesilmedi, şöyle oldu, böyle kaldı…" diye.

Bir ara ben de tutuldum küçükken, ortaokul talebesiyken.

"—Haydi Es'ad namaz kılacağız!" diyor babam.

Hazırlanmağa kalkışıyorum, yarım saat oluyor, kırk beş dakika oluyor... Onlar sünneti kılıyorlar, farzı kılıyorlar, dua ediyorlar... Ben daha hâlâ abdest alacağım. Yâni, bir vesvese geldi mi insana, fena oluyor.

Sonradan kitaplardan okudum ki, insana abdest hususunda vesvese vermek için hususî bir şeytan varmış. Hususî bir şeytan, insana:

"—Abdestin olmadı, işte şimdi kaçırdın, bak gitti." filan gibi vesvese veren...

O vesveseyi de def ettiği için, Peygamber Efendimiz küçük abdest yaptıktan sonra, oraların yıkanmasını da tavsiye etmiş. Oraları yıkamak, bu faydayı da sağlıyormuş.

10. (*Kàle'l-mus'abi'bni şeybe*) Râvîlerden Mus'ab ibn-i Şeybe diyor ki:

"—On şey demişti Peygamber Efendimiz. Dokuz tanesini size saydım ama, onuncusunu hatırlayamadım." diyor. Unutmuş onuncuyu. "Belki de bu ağzı çalkalamak olabilir." diyor. Yâni, "Ağza su alıp ağzı çalkalamaktı belki bu onuncu şey." diyor.

Fakat alimlerimizden el-İyâd, (*Leallehe'l-hitânü*) "Belki bu onuncusu, sünnet olmaktır. Erkeğin sünnet olmasıdır." demiş. Ulemadan Nevevî ve bazı alimler de, bunun sözü daha uygundur kanaatine varmışlar.

Demek ki, onuncusu unutulmuş. Rivâyet eden onuncuyu pek hatırlayamıyor ama, muhtemelen sünnet olmak.

Bu hususta Ebû Hüreyre RA'dan rivayet edilen bir hadis-i şerifte, burada sayılanlardan farklı olarak, sünnet olmak da zikrediliyor. Buyurmuş ki Peygamber SAS Efendimiz:[144]

---

[144] Buhàrî, *Sahîh*, c.V, s.2209, no:5550; Müslim, *Sahîh*, c.I, s.221, no:257; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II, s.483, no:4198; Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.91, no:2756; Neseî, *Sünen*, c.I, s.14, no:10; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.107, no:292; İmam Mâlik, *Muvatta'* (Rivâyet-i Yahyâ), c.II, s.921, no:1641; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.229, no:7139; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.XII, s.291, no:5479; Buhàrî, *Edebü'l-Müfred*, c.I, s.430, no:1257; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.XI, s.476, no:6595; Abdü'r-

خَمْسٌ مِنَ الْفِطْرَةِ: الْخِتَانُ، وَالاِسْتِحْدَادُ، وَتَقْلِيمُ الأَظْفَارِ، وَنَتْفُ الإِبِطِ، وَقَصُّ الشَّارِبِ (خ. م. ن. عن أبي هريرة)

(*Hamsün mine'l-fıtrati*) "Beş şey fıtrattandır:
1.(*El-hıtân*) Sünnet olmak.
2. (*Ve'l-istihdâd*) Kasıkların tıraş edilmesi.
3. (*Ve taklîmü'l-ezfâr*) Tırnakların kesilmesi.
4. (*Ve netfü'l-ibit*) Koltukaltı tüylerinin giderilmesi.
5. (*Ve kassu'ş-şârib*) Bıyığın kısaltılması."

Sünnet olmanın da temizlikte çok büyük tesiri var, faydası var. Çünkü insanlar sünnet olmazsa, o sünnetle kesilip atılan mahalle pislik birikiyor ve çeşitli hastalıklara sebep oluyor. Orası mikrop yuvası oluyor.

Onun için, bizim dinimizde o mikrop yuvası, öyle bir düğünle, sünnet düğünü denilen bir şekilde, çocukların da hoşuna gidecek oyuncaklarla, eğlencelerle hallediliyor; küçükten temizlik yerine gelsin diye.

Bu hadis-i şerif de bitti.

c. On Kişi Cennetliktir

Diğer hadis-i şerif. Peygamber Efendimiz bu hadis-i şerifinde,

---

Rezzak, *Musannef*, c.XI, s.174, no:20243; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c,I, s.178, no:2047; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.22, no:2758; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.I, s.149, no:669; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.I, s.65, no:11; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.IV, s.126, no:2905; Hamîdî, *Müsned*, c.II, s.418, no:936; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.V, s.438, no:2960; Dâra Kutnî, *İlel*, c.VII, s.282, no:1353; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XIV, s.99; Ebû Avâne, *Müsned*, c.I, s.163, no:471; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.376, no:7677; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.195, no:2980; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VI, s.968, no:17232; Câmiü'l-Ehàdîs, c.XII, s.313, no:11985.

sahabesinden cennetlik on kişiyi, on şahsı bize bildirecek:[145]

عَشْرَةٌ مِنْ قُرَيْشٍ فِي الْجَنَّةِ : أَبُو بَكْرٍ فِي الْجَنَّةِ ، وَعُمَرُ فِي الْجَنَّةِ ، وَ عُثْمَانُ فِي الْجَنَّةِ ، و عَلِيٌّ فِي الْجَنَّةِ ، وطَلْحَةُ فِي الْجَنَّةِ ، وَ الزُّبَيْرُ فِي الْجَنَّةِ ، وسَعْدٌ فِي الْجَنَّةِ ، وسَعِيدٌ فِي الْجَنَّةِ ، وعَبْدُ الرَّحْمنِ بْنُ عَوْفٍ فِي الْجَنَّةِ ، و أَبُو عُبَيْدَةَ بْنِ الْجَرَّاحِ فِي الْجَنَّةِ (طب. كر. عن ابن عمر ؛ ت . وابن سعد ، قط . في الأفراد ، ك . وأبو نعيم في المعرفة ، كر. عن سعيد بن زيد)

RE. 316/3 (*Aşrun min kureyşin fi'l-cenneti*) "Kureyş kabilesinden on kişi vardır ki, onlar cennetliktir."

---

[145] Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.647, no:3747; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.193, no:1675; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.XV, s.463, no:7002; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.II, s.147, no:835; Bezzâr, *Müsned*, c.III, s.231, no:1020; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.V, s.56, no:8194; İbn-i Amr eş-Şeybânî, *el-Âhàd ve'l-Mesânî*, c.I, s.182, no:232; İbn-i Esîr, *Üsdü'l-Gàbe*, c.I, s.449; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.IX, s.325; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXI, s.78; Abdurrahman ibn-i Avf RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.II, s.351, no:2201; Taberânî, *Mu'cemü's-Sağîr*, c.I, s.59, no:62; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.IV, s.97, no:1746; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.VII, s.118, no:488; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Kısmen: Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II, s.623, no:4649; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.48, no:133; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.187, no:1629; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.I, s.267, no:869; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.II, s.259, no:971; Bezzâr, *Müsned*, c.IV, s.99, no:1274; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VI, s.350, no:31946; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.V, s.56, no:8193; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.I, s.95; Hamîdî, *Müsned*, c.I, s.45, no:84; ; İbn-i Esîr, *Üsdü'l-Gàbe*, c.I, s.750; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.X, s.450; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XVIII, s.389 Saîd ibn-i Zeyd RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XI, s.974, no:33137; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.30, no:49; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV,s.212, no:14137.

Kimmiş bu bahtiyar şahıslar? (*Ebû bekrin fi'l-cenneti*) "Hazret-i Ebû Bekr-i Sıddîk cennettedir. (*Ve umerun fi'l-cenneti*) Ve Hazret-i Ömer ibni'l-Hattâb RA cennetliktir, cennettedir. (*Ve usmânü fi'l-cenneti*) Ve Osman ibn-i Affân RA cennettedir. (*Ve aliyyün fi'l-cenneti*) Ve Hazret-i Ali RA ve KV cennetliktir. (*Ve talhatü fi'l-cenneti*) Talha ibn-i Ubeydullah cennettedir. (Ve'z-zübeyru fi'l-cenneti) Zübeyrü'bnü'l-Avvâm cennetliktir. (*Ve sa'dün fi'l-cenneti*) Sa'd ibn-i Ebî Vakkas RA cennetliktir. (*Ve saîdün fi'l-cenneti*) Saîd ibn-i Zeyd RA Cennetliktir. (*Ve abdurrahmâni'bnü avf fi'l-cenneti*) Abdurrahman ibn-i Avf Hazretleri cennetliktir. (*Ve ebû ubeydeti'bni'l-cerrâhi fi'l-cenneh*) Ebû Ubeyde ibni'l-Cerrah da cennetliktir." diye bildirmiş.

Bu on kişiye, (*el-aşeretü'l-mübeşşereti bi'l-cenneti*) denir hâl-i hayatlarında, sağ iken cennetlik oldukları, Rasûlüllah gibi insanların en doğrusu, gelmişin, geçmişin en üstünü olan, Allah'ın hak peygamberi, Rasûlüllah Efendimiz tarafından kendilerine müjdelenmiştir. "Sen cennetliksin!" diye müjdelenmiş on kişi.

Şimdi neden ashâb-ı kirâmın hepsi yıldızlar gibi olduğu halde, hangisine uyarsanız uyun cennete gidersiniz, doğru yolu bulursunuz diye bildirdiği halde, Peygamber Efendimiz'in ashabının en ednâsının kıymetine en yüksek velî ulaşamadığına rağmen, niye on tanesini hâssaten zikretti? İşte burada bir ince mânâ var. Diyor ki:

(*Felem te'meni'n-nüfûsühüm ve kütibe anhüm*) "Bunlar öyle olgun, öyle kâmil kimseler ki, söylendiği zaman şımaracak insan değillerdir. Cennetliksin dendiği zaman, Allah'a kulluk etmekte fütûr getirecek veya şımaracak veyahut şaşıracak veyahut hazmedemeyecek insan değil ki, saklansın netice kendisinden... Öyle mübarekler!

Onun için, bu kimselerin hayatlarını incelediği zaman, insan hayretler içinde kalır. Ebû Bekr-i Sıddîk RA dermiş ki:[146]

---

[146] Münâvî, *Feyzü'l-Kadîr,* c.IV, s.317, no:5434.

ليتني كنت شعرة في صدر مؤمن

(*Leytenî küntü şa'reten fî sadri mü'min*) "Ah ne olaydı, keşke ben bir müslüman kulun göğsünde, bir kıl tanesi olsaydım! Ona bile razıydım."

Sabah akşam ağlarmış. Gözü yaşlı, hassas bir kimseymiş. İbadet ederken Kureyş'in müşrikleri gelirlermiş, onun avlusunun duvarında, kenarında ona bakarlarmış. Gözü yaşlı Kur'an okuyuşuna hayran hayran bakarlarmış.

Hazret-i Ömer RA da diyor ki:[147]

الويل لعمر ، إن لم يغفر له

(*El-veylü li-umer, in lem yuğfer lehû*) "Eğer Allah mağfiret etmezse, Ömer'in haline yazık, vah, yazıklar olsun, veyl olsun Ömer'e!"

Vefatına yakın, mâlûm, geçen haftalarda da söyledim:

"—Ne mutlu sana yâ Ömer! Hazret-i Peygamber senden razıydı, Ebû Bekir senden razıydı. Biz de geride kalan müslümanlar senden memnunuz. Halifeliğini güzel yaptın, adaletle icrâ-yı hükümet eyledin. Ne mutlu sana!" filan diyecek olmuşlar.

Acı acı gülmüş, demiş ki:

"—Sizin sözünüze gàfiller aldanır. Allah'a yemin ederim ki, doğu ile batı arasındaki, mağrib ile maşrık arasındaki mülkün hepsi benim olsaydı, kıyamet gününün korkusundan hepsini infak ederdim."

Demek ki, işte öyle insanlar cennetlik oluyor. Yoksa, bir rüya gördü, rüyasında uçurdular onu... "Tamam, artık rüyamda uçtum ya, her şey bitti." diye, gevşeyiverir bazısı. Veyahut gözünden bir perde kaldırılsa, birazcık bir şey görse, hemen şaşırıverir. Bak, bunlar nasıl en son demlerine kadar Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne

---

[147] Münâvî, *Feyzü'l-Kadîr*, c.IV, s.317, no:5434.

tevâzuyla kulluk eylemişler.

Bu hadisi rivâyet eden zât. Ubâdetü'bnü's-Sâmit RA diyor ki:[148]

خَلَوْتُ بِالنَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقُلْتُ: أَيُّ أَصْحَابُكَ أَحَبُّ إِلَيْكَ ، حَتَّى أُحِبَّ مَنْ تُحِبُّ كَمَا تُحِبُّ. قَالَ: أَكْتُمْ عَلَى حَيَاتِي أَحْبَابِي ؟ قُلْتُ: نَعَمْ. قَالَ: أَبُو بَكْرٍ ، ثُمَّ عُمَرُ ، ثُمَّ عَلِيٌّ ، ثُمَّ سَكَتَ. فَقُلْتُ: ثُمَّ مَنْ ؟ قَالَ : مَنْ عَسٰى أَنْ يَكُونَ إِلاَّ الزُّبَيْرُ ، وَ طَلْحَةُ ، وَ سَعْدٌ ، وَأَبُو عُبَيْدَةَ ، وَمُعَاذٌ ، وَأَبُو طَلْحَةَ ، وَأَبُو أَيوب ، وَأَنْتَ ، وَأُبَيُّ بْنِ كَعَب ، وأبو الدَّرْدَاء ، وَابْنِ مَسْعُودٌ ، وَابْنِ عَوْفٌ ، وَابْنِ عَفَّانٌ ؛ ثُمَّ هٰؤُلاَءِ الرَّهْطُ مِنَ الْمَوَالِي: سَلْمَانٌ ، وَصُهَيْبٌ ، وَبِلاَلٌ ، وَعَمَّارٌ (كر. عن عبادة)

(*Halevtü bi'n-nebiyye salla'llàhu aleyhi ve sellem*) "Rasûlüllah SAS Efendimiz ile bir gün tenhada kalıverdik." Tenha, hiç kimsecik yok. Tamam, mahrem bir şekilde konuşmak mümkün olacak. (*Fekultü*) "Ona dedim ki:

(*Eyyü ashàbüke ehabbü ileyke, hattâ uhibbe men tuhibbü kemâ tuhibbü*) "Yâ Rasûlüllah, senin ashabından hangisi sana daha sevgili, daha sevimli? Söyle de, sen onu seviyorsun diye ben de onu seveyim!"

İşte Peygamber Efendimiz'in ashabının huyunun bir tanesi daha karşımıza çıktı: Rasûlüllah'ın sevdiğini sevmek,

---

[148] İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XVI, s.44 ve c.XXVI, s.193; Ubâdetü'bnü's-Sâmit RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.IX, s.247, no:14939; Münâvî, *Feyzü'l-Kadîr*, c.IV, s.317, no:5434.

sevmediğinden uzaklaşmak. İstediği tarafa gitmek, istemediği taraftan uzaklaşmak… "Yâ Rasûlüllah, kimi seviyorsan bildir de, ben de onu seveyim!" diye soruyor.

Onun üzerine, Peygamber SAS Efendimiz cevap vermiş: (*E lestüm alâ ahbâbî*) Siz benim hayatımda hepiniz sevdiğim, ahbabım kimseler değil misiniz? Ama (*Ebû bekrin*) önce Ebû Bekir, (*sümme umar, sümme ali...*) filan diye sıralamağa başlamış. Sonra susmuş bir ara. (*Fekultü sümme men?*) Sonra kim yâ Rasûlallah? diye tekrar sormağa devam etmiş. (*Kàle men asâ en yekûne illâ zubeyr*) Tahmin ediyorum ki Zübeyr olmalı, Zübeyr'den başkası olmasa gerek, Talha'dan başkası olmasa gerek, Sa'd, Ebû Ubeyde, Muaz, Ebû Talha, Ebû Eyyüb olsa gerek diye söylemiş.

(*Ve ente*) demiş bu soruyu soran kimseye. (*Ve ubeyü'bnü ka'b ve ebü'd-derdâ*) demiş. İbn-i Mes'ud demiş, İbn-i Avf demiş, İbn-i Affân demiş. Sonra (*sümme hâulâi'r-rahtü mine'l-mevâlî*) Sonra şu âzâd edilmiş kölelerden Selman, Suheyb, Bilâl, Ammâr." demiş.

Kölesinin zengininden farkı yok. Birisi meselâ, Osman ibn-i Afvân, Kureyş'in en hatırlı zenginlerinden. 100 deve yük yükletmiş Şam'dan, memlekete getiriyor. Bu günün imkânlarına göre, 100 tane kamyon demek. 100 kamyonluk mal yüklemiş gibi. 100 deve yükletmiş getiriyor. Kervan yaklaşmış Medine-i Münevvere'ye, zenginlerden bir başkası gelmiş, demiş ki:

"—Ey Osman! Sen şu kervanın mallarını bana şimdi devret, sana %100 kâr vereyim! Meselâ kaç altına aldın oradaki malları, onun bir mislini sana vereyim! Söyle, hemen vereyim..."

"—Yok, ben daha fazla kârla satacağımı ümid ediyorum."

Sonra bir başkası gelmiş, demiş ki:

"—Yâ Osman! Bana devret! Şu malları bana devret, toptan olarak ben alayım, iki misli kâr vereyim sana."

Yâni 100'e aldıysa 300'e verecek %200 kârla.

"—Yok, ben daha karlı satacağımı ümid ediyorum."

O zaman da kıtlık olmuş, sıkıntıdaymış ahali. Medine-i

Münevvere'ye gelince, yüz devenin tüm mallarının hepsini tasadduk etmiş fukaraya. Ondan sonra da develerin hepsini kestirmiş, yüz tane deve, hepsinin etini de yine tasadduk eylemiş.

Demişler ki o eski tüccarlar, gelenler:

"—E hani daha kârla satacağım demiştin?"

"—İşte daha kârlısı bu!" demiş.

Allah yolunda verilince mal, ondan büyük kâr mı olur? Allah-u Teàlâ Hazretleri onun karşılığında cenneti veriyor, Aşere-i Mübeşşere'den oluyor.

Bir daha sayalım mübareklerin isimlerini... Bunları böyle camilerde yukarıda yazarlar. Bizde meselâ bir kısmı var: Hasan, Hüseyin var. Bazılarında şu yukarıdaki yuvarlak yerlere yazarlar bu Aşere-i Mübeşşere'nin isimlerini.

Hadis-i şerifte ismi zikredilen, Aşere-i Mübeşşere diye tanınan isimler şunlar: Ebû Bekir, Ömer, Osman, Ali, Talha, Zübeyr, Sa'd, Saîd, Abdurrahman, Ebû Ubeyde... On kişi.

Öbür hadis-i şerifte, hani o yalnız kaldığı zaman Ubadetü'bnü's-Sâmit soruyor da ona verdiği cevapta: Ebû Bekir demiş, Ömer demiş, Ali demiş... Hem de sümme diye söylemiş. Yâni, önce Ebû Bekir, sonra Ömer, sonra Ali diye sıralayarak söylemiş. Ondan sonra biraz sükût edince...

"—Sonra kim yâ Rasûlüllah?" diye sorulduğunda;

"—Ondan sonra tahmin ediyorum ki, şunlardan gayrısı olmasa gerek" diye, Zübeyr, Talha, Sa'd, Ebû Ubeyde, Muâz, Ebû Talha, Ebû Eyyûb, Ubeyyi'bni Ka'b, Ebu'd-Derdâ, İbn-i Mes'ûd, İbn-i Avf, İbn-i Affân'ı sıralamış. Tabii bu evvelki hadiste zikredilen on da bunun içinde geçti.

Sonra da azatlı köleleri sıralamış. Yâni köle iken müslüman oldu, azad oldular. Onlara mevlâ deniliyor. Mevâlîden olan kimseleri saymış. Birisi Selmân el-Fârisî RA, birisi Suheyb-i Rûmî, birisi Bilâl-i Habeşî, birisi Ammâr ibn-i Yâsir; *radıya'llàhu anhüm ecmaîn*... Allah şefaatlerine nâil eylesin...

d. Lût Kavmi'nin Adetleri

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[149]

عَشْرَةٌ مِنْ أَخْلاَقِ قَوْمِ لُوطٍ : الْحَذْفُ فِي النَّادِي ، وَ مَضْغُ الْعِلْكِ ، وَ السواكُ عَلَى ظَهْرِ الطَّرِيقِ ، وَالصَّفِيرُ ، وَالْحِمامُ ، وَالْجَلاَهِقُ ، وَالْعِمَامَةُ الَّتِي لاَ تُبْلَحَى بِهَا ، وَ السَّكِسه ، وَ التَّطْرِيفُ بِالْحِنَّاءِ ، وَ حَلُّ أَزْرَارِ الأَقْبِيَةِ ، وَ الْمَشْيُ بِالأَسْوَاقِ ، وَ الأَفْخَاذُ بَادِيَةٌ (الديلمي عن ابن عباس)

RE. 316/4 (*Aşeretün min ahlâki kavmi lût*) On şey vardır ki bunlar Lût Kavmi'nin kötü ahlâkındandır."

Lût Kavmi'ni —mâlûm— Allah-u Teàlâ Hazretleri ibret-i âlem için, görülmemiş bir şekilde cezalandırdı, yerin dibine batırdı. Bu kavmin kötü huylarının neler olduğunu bu hadis-i şerifte sayıyor:

1. (*El-hazfü fi'n-nâdî*) "Toplantı yerlerinde böyle yuvarlak şeyleri birbirlerine atmak." Niye atarlarmış bilmiyorum, yâni onu anlayamadım. Bu herhalde edepsizlik oluyor. Toplantı yerinde huzur bozucu bir şey oluyor.

2. (*Ve madğu'l-ılk*) "Sokakta sakız çiğnemek."

3. (*Ve sivâk alâ zahri't-tarîk*) "Sokakta misvaklanmak." Misvaklanmak iyi de, sokakta herkesin gözü önünde böyle bir laubalilik oluyor, yüzsüzlük oluyor, utanmazlık oluyor bir çeşit. Bunların öyle gayr-ı makbul adetleri arasında zikrediyor. Demek ki her şeyin yeri var.

---

[149] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.36, no:4081, Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XVI, s.136, no:44058.

4. (*Ve's-safîr*) "Islık çalmak." Onların adetlerinden.

5. (*Ve lu'bühüm bi'l-hammâm*) "Hamamda oyunlar oynamaları." Artık ne oyunlar oynuyorlardıysa... Hamamdaki oyunlar.

6. (*Ve'l-celâhik*) "Gülle gibi, mermi gibi şeyleri atmaları... Çamurdan yaptıkları şeyleri mermi gibi birbirlerine atmaları." O da hamamda mı oluyor, ayrıca dışarıda mı oluyor bilmiyorum.

7. (*Ve'l-amâmetü'lletî lâ tüblehâ bihâ*) "İtina edilmeden, gelişigüzel, laubali bir şekilde sarık sarmak."

8. (*Ve sekse*) veya sükse gibi... Bu da çocukların oynadıkları bir çeşit oyuncakmış.

9. (*Ve't-tatrîf bi'l-hinnâ*) "Erkeklerin kına ile ellerini süslemeleri." Kadınlara caiz de, erkeklerin kına ile ellerini süslemeleri uygun değil.

10. (*Ve halli ezrâri el-akbiyeh*) "Üste giyilen, göğüslerine giyilen elbiselerin düğmelerini açmaları."

Bu da lâubalilik alâmeti... Yâni göğüs falan açık böyle... Külhanbeyi gibi mi oluyor artık... Tabii bu erkekler için de gayr-ı ciddi bir durumdur, kadınlar için de büyük bir fitnedir. Kadın tabii göğsünü açarsa, o daha da fena. Şimdi işler tam Kavm-i Lût'un kötü adetlerine döndü.

Geçen bir ilan görmüştüm. Yâni geçen dediğim epeyce oldu. Amerikan otomobil satıcısı İngilizce bir mecmuaya otomobilinin ilanını koymuş. Birisi söyledi galiba, ben görmedim de birisi söylemiş olacak... Diyormuş ki:

"—Bu otomobil güzeldir. Çünkü çıkarken kadın bacaklarını şöyle çevirip çıkacak kapıdan, üst taraftan da eğilip çıkacak. Böylece her tarafı görülür." diye öyle methediyormuş diye söyledi.

Araba satmak nerede, o iş nerede... Demek millet onun peşinde ki, onu hoş görüyor ki, onu söyleyerek arabasının satmağa çalışıyor.

Allah şu sapıklıkları bizim memleketimize sokmasın... Bu Avrupa'da olsun, Amerika'da olsun, İsveç'te olsun, bu medenî

dediğimiz memleketlerde çok fena adetler var. Bizim profesörlerden bir tanesi İsveç'e gitmişti. Geldi, gözleri büyük büyük açılarak söylüyor:

"—Eğer bu adetler bizim memlekete gelirse, mahvolduk!" diyor.

Yâni İsveç'i filan anlatıyor da oradaki kötülükleri şeyleri... Allah korusun... Yâni, medeniyet değil o… O denîlik, alçaklık, mimsiz medeniyet.

Bizim ecdadımız… Bak, tırnak kesmekten koltuk altını temizlemeğe kadar bedenini düşünen dinimiz, insanın ruhunu da güzelleştirecek çareleri bize bildirmiş. Cemiyetin sıhhatini de, bir cemiyetin sıhhatle, saadetle yaşamasını da sağlayacak tedbirleri söylemiş bizim dinimiz. Biz bu güzel tedbirleri bırakırsak mahvoluruz.

O adamlar düştükleri bataklıkta çırpınıyorlar da kurtulmağa çalışıyorlar, çare arıyorlar. Amerikalılardan, Avrupalılardan çok insan var müslüman olan. Pek çok insan var. Kurtuluşu burada buluyor. Çırpınıyor, çırpınıyor, İslâmiyet'i inceledikten sonra müslüman oluyor. Bizim o tarafa dönmemiz, bizim güzel şeyleri bırakıp da, o kötü adetlere saplanmamız çok büyük bir felâket olur. Demek ki, yaka bağrı açık olmak da kötü bir adet olarak Lût kavminin adeti diye bildirmiş Peygamber Efendimiz.

10. (*Ve'l-meşyü bi'l-asvâk ve'l-efhâzü bâhiyetün*) "Baldırlar çıplak iken sokaklarda dolaşmak."

Buradaki vav, vâv-ı hâliye. Baldırlar çıplak, dizler açık sokaklarda dolaşmak. Bu da Lût kavminin adetiymiş. Etekler uzundu tabii Arap diyarında Peygamber Efendimiz'in zamanında... Demek ki sıvıyor, kaldırıyor, ondan sonra bacakları sıyrılmış oluyor, öyle sokaklarda dolaşmak. Lût kavminin adeti oymuş. Bu sokaklarda dolaşmak yerine kırda, sahrada dolaşmak da olsa, yine aynı mânâya gelir diye de şerhte açıklama yapmış.

Allah-u Teàlâ Hazretleri bizi, felâkete götürecek kötü huyların her çeşidinden kurtarsın... Bizim elimizde bulunan İslâm

nimetinin kadr ü kıymetini bilmeğe bizi muvaffak eylesin... Ecdadımızın güzel, nurlu yolunun güzelliğini anlayıp, ona sımsıkı sarılmak; şu dini bozuk, yolu sapık kâfirin hiç bir şeyine heves etmeyip, hiç bir şeyini taklit etmemek izzetine cümlemizi erdirsin...

Nesini taklit edeceksin?

e. İffetli Olun!

Diğer hadis-i şerif:[150]

عفوا ، تَعِفَّ نِسَاؤُكُمْ ؛ وَبَرُّوا آبَاءَكُمْ ، تَبَرَّكُمْ أَبْنَاؤُكُمْ ؛ وَمَنْ اعتَذَرَ عَلَى أَخِيهِ الْمُسْلِمِ مِنْ شَيْءٍ بَلَغَهُ عَنْهُ ، فَلَمْ يَقْبَلْ عُذْرَهُ ، لَمْ يَرِدْ عَلَيَّ الْحَوْضَ

(طس. عن عائشة)

RE. 316/5 (*İffû, taiffû nisâuküm; ve berrû âbâeküm, teberrüküm ebnâüküm; ve men i'tezere ilâ ehîhi'l-müslimi min şey'in beleğahû anhü, felem yakbel uzrehû, lem yerid aleyye'l-havd.*) Hazret-i Aişe Validemizden Peygamber SAS Efendimiz'in bizlere şu ahlâkî öğütleri verdiğini öğreniyoruz. Hazret-i Aişe Validemiz nakletmiş.

(*İffû*) "İffetli olun, namuslu olun, namusunuza dikkat edin, başkasının namusuna yan bakmayın, kendi namusunuzu da böylece tabii lekelemeyin! Böyle yaparsanız, (*taiffû nisâüküm*) hanımlarınız da iffetli olur, onlar da namuslu olur."

Demek ki bu sözün altından bir ince mânâ çıkıyor: Başkasının karısına, kızına kötü nazarla bakanın, ceza olarak kendi karısı da aynı durumu yapacak demek ki. Buradan o çıkıyor. Peygamber

---

[150] Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VI, s.241, no:6295; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.VIII, s.155, no:13063; Hz. Aişe RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.V, s.460, no:13012; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XIV, s.215, no:14144.

Efendimiz buyuruyor ki: “Siz iffetli olun ki hanımlarınız iffetli olsun.” Demek ki iffetsiz olursa, o kendisi başkasının namusuna göz diker de başkasının karısına, kızına bakarak o şeyi yaparsa, fesahatleri işlerse bu sefer kendisi de şey yapar.

Nitekim bir hadis-i şerifte de rivâyet edilmiş: Bir kavim böyle yaptı da... Onlar zina ettiler, hanımları da zinaya düştü diye Hazret-i Ali Efendimiz’den nakledilmiş:[151]

لا تزنوا ، فيذهب لذة نسائكم ؛ وعفوا ، تعف نساؤكم ؛ إن بني فلان

زنوا ، فزنت نساؤهم

(*Lâ teznû, fetezhebe lezzetü nisâiküm*) Sakın zina eylemeyin! Hanımlarınızla aranızda lezzet kalmaz; (*ve iffû, taiffü nisâiküm*) iffetli olunuz, karılarınız da iffetli olsun. (*İnne benî fülânin*) Filanca oğulları, filanca kabile (*zenev*) zina işlediler de (*fezenet nisâühüm*) kadınları da zinâkâr oldu.” diye bu mânevî cezayı...

الجزاء من جنس العمل

(*El-cezâü min cinsi’l-amel*)[152] [Karşılık, yapılan işin cinsine göredir.] diye umûmî bir kaide vardır. İnsan ne işlerse, cezası da ona uygun olacak. Meselâ, geçenlerde bir hadis-i şerif okumuştuk:

Ümmetin hatipleri kendisi sözü, nasihati söylüyor ve kendisi tutmuyor. Dudakları şey yapılacakmış. Riyakârlar... Nimetler kendilerine gösterilecekmiş, tam alacağı sırada çekilecekmiş. Çünkü o mürailik yaptı. Ona yaptığının misli ile ceza veriliyor.

Demek ki, bu hadis-i şerifte Peygamber SAS Efendimiz ilk önce, “İffetli olunuz!” buyurdu. “Böyle iffetli olursanız, hanımlarınız da iffetli olur.” buyurdu.

---

[151] Ahmed Ziyâeddin Gümüşhânevî. *Levâmiü'l-Ukûl*, c.III, s.453.

[152] *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.53, no:1070.

(*Ve berrû âbâeküm*) "Babalarınıza hürmetkâr olunuz, iyilik yapınız, iyi evlatlık yapınız, ihtiram gösteriniz; (*teberrüküm ebnâüküm*) çocuklarınız da size iyi muamele etsin böylece..."

Demek ki, çocuklarından şikâyet edenler, şöyle bir düşünsünler bakalım! Acaba kendileri babalarına, babaları sağ iken nasıl muamele ettiler? Onun cezası olmasın sakın! Çocukları asi oluyorsa kendilerine, bir zamanlar babalarının karşısında nasıl davrandıklarını düşünsünler. "Kendileri babalarına asi oldular da, ondan mı acaba?" diye düşünsünler, Allah'a ilticâ etsinler, af dilesinler Allah'tan. Babalarının ruhları için sadakalar versinler, affettirsinler kendilerini.

(*Ve men i'tezere ilâ ehîhi'l-müslimi min şey'in beleğahû anhu*) "Herhangi bir ihtilaf olmuş iki müslüman arasında da, bir tanesi sonra gelmiş:

'—Ben özür diliyorum, hatamı anladım. Beni affet kardeşim.' diye özür diliyor.

(*Felem yakbel uzrehû*) O kendisinden özür dilenen şahıs da inad ediyor, burnunu havaya kaldırıyor:

'—Hayır! Ben seni affetmem. Defol! İstemiyorum seni... Seninle bir daha barışmam!' filan gibi...

Ne ise artık... Bunlar yazmıyor da hadis-i şerifte, kabul etmiyor özrünü. Yâni birisi özür diliyor, ötekisi özrünü kabul etmiyor. (*Lem yerid aleyye'l-havd*) "Benim yanıma gelip de, benim Havz-ı Kevser'ime giremez, oradan Kevser şarabından içemez." diyor Peygamber Efendimiz.

İnatçılık etmeyecek. Dargınlık olmuş bir ara, ötekisi de gelmiş hazır özür diliyor. Sen de yumuşak davranıvereceksin, barışacaksın. Birisini öbür taraftan iki üç kişi tutar, çeker kolundan; birisini iki üç kişi buradan sürükler.

"—Yâhu haydi barışın!"

"—Yok ille barışmam."

"—Uzat elini..."

Uzatmaz. Böyle şaklabanlıklara lüzum yok. Yâni, ciddi bir şekilde, "Eh, pekâlâ!" filan dersin, olur. Madem o özür diledi,

bırakırsın. Husumeti devam ettirmezsin.

f. Münafığın Bir Alâmeti

Diğer hadis-i şerif:[153]

عَلاَمَةُ الْمُنَافِقِ، تَطْوِيلُ سَرَاوِيلِهِ ؛ فَمَنْ طَوَّلَ سَرَاوِيلَهُ، حَتَّى تَدْخُلَ تَحْتَ قَدَمَيْهِ، فَقَدْ عَصَى اللهَ وَرَسُولَهُ ؛ وَمَنْ عَصَى اللهَ وَرَسُولَهُ، فَلَهُ نَارُ جَهَنَّمَ (الديلمي عن علي)

RE. 316/6 (*Alâmetü'l-münâfikı*) Münafığın alâmetini bildiriyor bize: (*Alâmetü'l-münâfikı tatvîlü serâvîlihî*) "Münafığın alâmeti şalvarının, yâni belden aşağısını örtmek için giydiği kıyafetin, uzunluğudur." *Silvâr* deniliyor ona, *şalvar* diyoruz biz Türkçe'de, şimdi pantolon denilebilir. Münafığın alâmeti şalvarının uzunluğudur.

(*Femen tavvale serâvîlehû*) "Kim bu şalvarını, sirvâlini uzatır da, (*hattâ tedhule tahte kademeyhi*) ayaklarının altına girerse o şalvarı... Uzun ya, yerlere sürünüyor ve ayağının altına girerse, (*fekad asa'llàhe ve rasûlehû*) Allah'a ve Rasûlüne isyan etmiş olur. (*Ve men asa'llàhe ve rasûlehû*) Kim Allah'a ve Rasûlü'ne isyan ederse, (*felehû nârü cehennem*) ona cehennem ateşi yakışır; başka bir şey değil. Kim isyan ederse, ona cehennem ateşi yakışır." diye Hazret-i Ali Efendimiz'den bildirilmiş.

Bu hadis-i şeriften bize çıkan pay nedir? Biz şimdi şalvar giymiyoruz. Şalvar giymiyoruz ama, şimdi bir bol paça pantolon modası çıktı... Terziler de, ille bunun ucunu yere değecek kadar

---

[153] *Kenzü'l-Ummâl*, c.XV, s.511, no:41198; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.224, no:14161.

uzun yapıyorlar. Bakıyorsun... Hele yağmurlu havalarda filan çok belli oluyor. Arka tarafından tâ ayak bileğine kadar sırılsıklam ıslak ve çamur oluyor. O pantolonlar sürünüyor yerlere, ayağın altına giriyor, pislik oluyor. Onun için pantolonların yere sürünmemesine dikkat edeceğiz.

"—Efendim moda..."

Yerin dibine batsın böyle moda! Yâni bir tarafta temizlik imanın gereği, Allah ve Rasûlü'ne itaat, namazların kabul olma meselesi var... Bir tarafta da moda var. Modaya uyarsan Allah'a ve Rasûlü'ne asi olmuş olacaksın, pantolonun paçası pis olmuş olacak. Pis olduğu için namazın kabul olmamış olacak. Hangisi daha iyi?

Bizim kendimize göre modamız var. Bizim her şeyimiz taklitten değildir. Her şeyimiz, bizim yaşayışımızın icabı olarak ecdadımız tarafından ortaya konulmuştur. Biz kendi İslâm modamıza uyalım. Müslümanlığımızın modasına uyalım. Onu moda yapalım.

Moda demek şekil demek... Müslümanlığın, baktığın zaman bir şekli olur. Tepeden tırnağa kadar... Şimdi umumiyetle beğenilen ve kabul görmüş olan ve bizim yaşayışımıza uyan bir şekil: Bir kere, ceket kısa geliyor. Ceket kâfî değil. Ceketin uzun olması lâzım! Onun için pardesü giymek daha iyi. Bazı arkadaşlarımızı görüyoruz, uzun pardesü giyiyorlar. Bu iyi. Çünkü namaz kılarken, eğildiği zaman arkasını kapatıyor. İslâmî bakımdan uygun… Umumiyetle böyle bir şey gelişmiş.

Sonra bu yaka, tabii açık olsa bir türlü oluyor, başka bir şey takılsa bir türlü oluyor... İşte şurayı kapatacak kazak gibi böyle bisiklet yaka veya yarım balıkçı yaka veya balıkçı yaka bir şey güzel oluyor. Veyahut yakası ...... bir şeyler... Çünkü o kıvrımlar böyle aşağı yukarı kalkıyor uçları filan... Onlar iyi olmuyor.

E pantolon biraz bolca olunca, secde ederken, kalkarken kolaylık oluyor, eskimesi geç oluyor, dizleri iz yapmıyor...

Ayakkabılar hele... Ecdadımızın haline bakıyorum da... Tabii biz memur olduğumuz için yapmamız kolay değil ama, yapabilen

ne kadar güzel! Bir mest giyiyor, bir de üstüne lastik takıyor. Gayet güzel! Çamur girmez, su girmez, yıkaması kolay olur. Ayaklar sıcacık, rahat eder.

İnsan müslümanca yaşadığı zaman, kendisinin kendine mahsus bir şekli oluyor. Başkasını taklit etmesine lüzum kalmıyor. Mânâsız bir şeye lüzum kalmıyor. Taklit de felaket oluyor. Moda diye, kadın kısa etek modası çıktı diyor, kısa eteği giyiyor. Bakıyorsun tam mor havuçlar gibi, ayakları morarmış soğuktan. Tir tir titriyor ama, moda diye onu bırakmıyor. Tir tir titriyor, modaymış diye onu öyle giyiyor. Böyle moda olmaz. Yâni, aklın mantığı bir tarafa bırakıyor, ona uyuyor.

Modayı biz çıkartalım, biz, İslâmî yaşayışımızın gereği neyse, kılığımızla, kıyafetimizle, evimizle, barkımızla her şeyimizle düşüne taşına biz bulalım, herkes bize uysun!

g. Kur'an Bilgileri Üç Gruptur

İki hadis-i şerif kaldı. Bunları okuyayım. Galiba biraz uzadı ama sayfayı tamamlayayım:[154]

عِلْمُ الْقُرْآنِ عَلٰى ثَلاَثَةِ أَجْزَاءٍ: حَلاَلٌ فَاتَّبِعْهُ، وَحَرَامٌ فَاجْتَنِبْهُ،

وَمُتَشَابِهٌ يُشْكِلُ عَلَيْكَ فَكِلْهُ إِلٰى عَالِمِهِ (الديلمي عن معاذ)

RE. 316/7 (*İlmü'l-kur'âni alâ selâseti eczâin*) "Kur'an bilgileri, Kur'an-ı Kerim'in içindeki ayet-i kerimelerden insanın çıkaracağı ahkâm üç derecededir, üç grupta toplanabilir:

1. (*Halâlün*) "Helâllerdir." Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin helâl kılmış olduğu şeylerdir. Okursun:

---

[154] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.41, no:4103; Muaz ibn-i Cebel RA'dan. *Kenzü'l-Ummâl*, c.I, s.1010, no:2870.

كُلُوا مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَاعْمَلُوا صَالِحًا

(*Külû mine't-tayyibâti va'melu's-sàlihà*) "Temiz gıdaları yiyin, sàlih amelleri işleyin!" (Mü'minûn, 23/51) diyor.

Evlenmek helâl. Yemek içmek meşrû ölçüler içinde helâl. Kesb, ticaret helâl. Bunları yaparsın. Helâlleri helâl bilirsin. (*Fettebi'hu*) "Helâl bildiğin bir şey görürsen Kur'an-ı Kerim'de, onu al, kabul et, ona tabi ol!"

2. (*Ve harâmün*) "Kur'an-ı Kerim'in bir kısmında da haramlar bildirilmiştir. Bir grup ayetler de haramları bildirir. (*Fectenibhu*) O haramlardan da sakın!" İçki haram demiş, faiz haram demiş, yalan söylemek haram demiş, zina haram demiş, kibirlenmek haram demiş... Her çeşidi, neyse... Onlardan da sakın!

3. (*Ve müteşâbihün*) "Haram belli, helâl belli, bir de bunun arasında tereddütlüler var. Yâni, "Acaba bu nasıl olacak?" diye, ilk bakışta hemen herkesin anlayamayacağı şeyler var. (*Yüşkilü*) Müşkil geliyor anlaşılması, mânâsı. (*Fekil ilâ àlimihî*) Onu da bilen kimseye havale eyle. Bilenine, bu hususta ne yapmalıyız filan diye sor!"

İki akşam evvel, böyle bir sohbette bulunuyorduk. Gençlerden bir tanesi kalktı, dedi ki:

"—Efendim ben cuma namazı kılmayı doğru görmüyorum."

Ama güya müslümanlığından doğru görmüyor, yâni kafirliğinden değil de... "Çünkü şu sebep var, bu sebep var, şöyledir, böyledir..." Yâni, zihnini oraya takmış. "Cumanın şartları tahakkuk etmiyor." diyor.

İlmihali açtmış, "Cumanın kılınması için *Büyük İslâm İlmihali*'nde Ömer Nasuhî Hoca şunu söylüyor, bunu söylüyor, bunu söylüyor... Bu şartların hiç birisi yok. Binâen aleyh, cumayı ben nasıl kılayım?" diye tereddüde düşmüş.

Dedik ki:[155]

عَلَيْكُمْ بِالْجَمَاعَةِ

1. (*Aleyküm bi'l-cemaah*) [Size cemaati tavsiye ederim.] Bir kere, büyük İslâm topluluğu ne yapıyorsa, sen de onu yapacaksın. Yâni, sen tek başına istisnai hüküm yürütmeyeceksin. Bütün müslümanların yaptığı hatalı da, senin yaptığın mı doğru? Ekseriyete uyacaksın.

2. Sen camiyi terk edersen, cami kimlere kalır? Cami bizim sığınağımız, kalemiz. Camileri de bırakırsak nereye sığınacağız? Neyimiz kalacak? Bu olmaz!

3. Zaten, cumanın şartları tam tahakkuk etmemişse insan borçlu kalmasın diye, zuhr-i ahîr konulmuş. Zuhr-i ahîr namazı var ki, onu da kılınca zaten senin sorduğun müşkil de halloluyor.

Binâen aleyh, cuma namazını ihmal etme! Çünkü, "İnsan üç cuma namazını ihmal ederse kalbi mühürlenir." diye tehdit var.

---

[155] Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.465, no:2165; Hàkim, *Müstedrek*, c.I, s.197, no:387; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.488, no:11085; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.V, s.388, no:9225; Dâra Kutnî, *İlel*, c.II, s.65, no:111; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXXX, s.524, no:Hz. Ömer RA'dan.

Neseî, *Sünen*, c.II, s.106, no:847; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XX, s.98, no:4613; Ebü'd-Derdâ RA'dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.145, no:21331; Ebû Zerri'l-Gıfârî RA'dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.232, no:22082; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.II, s.247; Heysemî, *Müsnedü'l-Hàris*, c.II, s.635, no:606; Muaz ibn-i Cebel RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XII, s.447, no:13623; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Abdü'r-Rezzak, *Musannef*, c.XI, s.446, no:20966; Ahmed ibn-i Hanbel, *Fadàilü's-Sahàbe*, c.I, s.464, no:753; Hz. Osman RA'dan.

İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VII, s.457, no: 37192; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VI, s.67, no:7517; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

Buhàrî, *Târih-i Kebîr*, c.VIII, s.447, no:3648; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Ukaylî, Duafâ, c.IV, s.429, no:2058; Hz. Aişe RA'dan.

İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXXVIII, s.206, no:7632; Ebû Hüreyre RA'dan.

Terkinde tehlike var, yapılışında kayıtsız faydalar var. Müslümanlar bir araya geliyor filan dedik, kabul ettiler mâşâallah. Ama yaygınmış. Anadolu'da, Almanya'da bile... "Cumayı kılmağa lüzum yok!" diyen bir hayli yaygınmış diye söylediler.

İşte bak ne diyor: Böyle tereddütlü şeyler olursa, onu da alimine sor, onun dediğini kabul et! Ömrünü ilim yolunda geçirmiş, yaşlanmış, sakalı ak pak olmuş müftü efendi:

"—Evlâdım kıl, korkma! Cuma namazını kılmaktan bir vebal olur mu? Korkma!" dedi, cevabını verdi.

h. Dini Dünyalık İçin Kullanmayın!

Sonuncu hadis-i şerife geldik. Sayfanın sonunda:[156]

عَلَّمَ اللهُ تَعَالَى آدَمَ أَلْفَ حِرْفَةٍ مِنَ الْحِرَفِ، وَقَالَ لَهُ: قُلْ لِوَلَدِكَ وَذُرِّيَّتِكَ:
إِنْ لَمْ تَصْبِرُوا، فَاطْلُبُوا الدُّنْيَا بِهٰذِهِ الْحِرَفِ، وَلاَ تَطْلُبُوهَا بِالدِّينِ؛ فَإِنَّ
الدِّينَ لِي وَحْدِي خَالِصًا، وَيْلٌ لِمَنْ طَلَبَ الدُّنْيَا بِالدِّينِ، وَيْلٌ لَهُ
(حا كم في تأريخه عن عطية بن بشر المازني)

RE. 316/8 (*Allema'llàhu teàlâ âdeme elfe hirfetin*) "Allah-u Teàlâ Hazretleri, Hazret-i Âdem AS Atamız'a bin tane meslek öğretti, sanat öğretti; (*mine'l-hirefi*) çeşitli mesleklerden, sanatlardan. (*Ve kàle lehû*) Ona dedi ki: (*Kul li-veledike ve zürriyyetike*) Sen kendi çocuğuna ve zürriyetine, yâni senin soyundan gelecek olan insan nesline söyle: (*İn lem tasbirû, fatlubü'd-dünyâ bi-hâzihi'l-hiref*) Eğer sabredemezlerse, dünyalığı

---

[156] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.42, no:4105; Atıyye ibn-i Bişr el-Mâzinî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.X, s.374, no:29091; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.226, no:14169.

bu mesleklerden elde etmek yoluna gitsinler.” Yâni marangozluk mu, ekmekçilik mi, ayakkabıcılık mı, ziraatçılık mı, hangi şeyse… “Böyle çalışsınlar da, dünyalıklarını bu yolla kazansınlar. Evlatlarına da böyle nasihat et!”

(*Ve lâ tatlubûhâ bi'd-dîni*) Bak şimdi can alıcı noktasına geldik. “Sakın ha dinini satarak, dinin alet ederek, dinini kullanarak dünyalığı toplamağa kalkışmayın! (*Feinne'd-dîne lî vahdî*) Çünkü din sadece benim rızam için olur. Başka bir şey için din yapılmaz.”

Namaz dünyalık toplamak için olmaz, dua dünyalık toplamak için olmaz, Kur'an dünyalık toplamak için olmaz, hatim dünyalık toplamak için olmaz... Ne dersek yâni. Dinî ibadetlerin hepsi böyle…

(*Hâlisan*) “Sadece Allah rızası için olur, başka bir şey için olmaz. (*Veylün li-men talebe'd-dünyâ bi-dîn*) Dinini satarak, dini mukabilinde dünyalık kazanmağa çalışanlara yazıklar olsun, veyl olsun!”

İşte bu çok mühim bir şeydir. Allah-u Teàlâ Hazretleri cümleyi bu halden korusun... Bu kötü duruma düşürmesin... Din sadece Allah rızası için yapılacak. Dini ibadetler Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin rızasını kazanmak için yapılacak. Dünyalık kazanmak başka yollarla düşünülecek.

Gelirken yolda bir gazeteden, yazılmış makaleleri okuyordum. Diyor ki:

“—Şimdi kâfirler her yerden İslâm'a saldırıyorlar.”

Kültür emperyalizmi diye bir şey var. Yâni her millet kendi kültürünü başka tarafa aşılayıp kendisine köle yapmak için uğraşıyor. Bu arada da müslümanlarla uğraşıyorlar, müslümanlığı yok etmeğe çalışıyorlar. Çünkü müslüman oldu mu insan, o kimseye pabuç bırakmıyor. Dinini, milletini, vatanını korumak için, imanını korumak için dimdik ayakta duruyor. Onur sahibi oluyor. Tenezzül etmiyor kâfirin bir şeyine. “Ben çalışırım, daha âlâsını yaparım!” diyor filan... Onun için, İslâmiyet'e saldıranlar çok.

Diyor ki:

"—Onun için, eskiden dinî sahada çalışmak bir kısım insana farzmış, farz-ı kifâye imiş yâni. Bazı kimseler dinî sahada çalışırsa, ötekiler başka şeylerle de uğraşabilirlermiş. Şimdi farz-ı ayın oldu. Herkesin din için çalışması lâzım! Herkesin dini korumak için, dini öğrenmek için, dini yaymak için çalışması lâzım!"

Ama bunun için şartlar var. Birinci şartı: Dini iyi öğrenmesi… İkinci şartı: Bunu sırf Allah rızası için yapması… Dünyalık vs. mevkî, makam, şöhret sahibi olmak, reis olmak, başa geçmek filan gibi şeylerle yapmaması, sırf Allah rızası için yapması." diyor.

Allah-u Teàlâ Hazretleri vazifelerimizi, mesuliyetlerimizi idrak edip dinimiz için fedakârca çalışmayı cümlemize nasib ve müyesser eylesin...

Fâtiha-i şerîfe mea'l-besmele!

22. 11. 1981 - İskenderpaşa

14. ÇOCUKLARIN EĞİTİMİ

Eùzü bi'llâhi mine'ş-şeytàni'r-racîm.
Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.
El-hamdü li'llâhi rabbi'l-àlemîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ hayri halkihî muhammedin ve âlihî ve sahbihî ve men tebiahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd-dîn...

Emmâ ba'dü, fa'lemû eyyühe'l-ihvân; feinne efdale'l-kitâbi kitâbu'llàh... Ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin aleyhi's-salâtü ve's-selâm... Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ ve külle muhdesin bid'ah... Ve külle bid'atin dalâleh... Ve külle dalâletin ve sàhibehâ fi'n-nâr... Ve bi's-senedi's-sahîhi'l-muttasıli ile'n-nebiyyi salla'llàhu aleyhi ve selleme ennehû kàl:

عَلِّمُوا الصَّبِيَّ الصَّلاَةَ ابْنَ سَبْعِ سِنِينَ، وَاضْرِبُوهُ عَلَيْهَا ابْنَ عَشْرٍ

(حم. طب. ك. ت. صحيح عن سبرة)

RE. 317/1 (*Allimu's-sabiyye's-salâte'bne seb'i sinîn, va'dribûhu aleyhe'bne aşr.*) *Sadaka rasûlü'llàh, fî mâ kàl, ev kemà kàl.*

Aziz ve muhterem müslüman kardeşlerim!

Üstâzımız Gümüşhaneli Ahmed Ziyâeddin Hazretleri'nin cem eylemiş olduğu *Râmûzü'l-Ehàdîs* isimli hadis kitabından, başımızın tacı Efendimiz Muhammed-i Mustafâ SAS Hazretleri'nin ehâdis-i şerifesini okumağa devam edeceğiz.

Hadis-i şeriflerin izahına geçmeden önce, evvelen ve hâssaten peygamberimiz Muhammed-i Mustafâ SAS Hazretleri'nin ruhu için; sonra diğer enbiyâ ve murselînin, bütün evliyaullahın, hâssaten Peygamber Efendimiz'in ashàbının ve ashàbından günümüze kadar güzerân eylemiş olan cümle turuk-ı aliyye sâdâtının, pîrânın, meşâyihimizin ruhları için;

Müellif Gümüşhaneli Ahmed Ziyâeddin Efendi Hazretleri'nin

ruhu için, onun hocalarının, talebelerinin ruhları için; bu hadis-i şeriflerin bize kadar gelmesinde emeği geçmiş olan ravilerin ve ulemanın ruhları için;

Ve hâssaten uzaktan, yakından, Peygamber SAS Efendimiz'e muhabbetinden dolayı, bu hadis-i şerifleri dinlemek üzere şu meclislere teşrif eden siz kardeşlerimizin ahirete intikal ve irtihal eylemiş bütün geçmişlerinin ruhları için bir Fâtiha, üç İhlâs-ı Şerîf hediye edip, öyle başlayalım dersimize:

....

a. Çocuğa Namazın Öğretilmesi

Hadisin metnini daha önce okumuş idim. Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:[157]

عَلِّمُوا الصَّبِيَّ الصَّلاَةَ ابْنَ سَبْعِ سِنِينَ، وَاضْرِبُوهُ عَلَيْهَا ابْنَ عَشْرٍ

(حم. طب. ك. ت. صحيح عن سبرة)

RE. 317/1 (*Allimu's-sabiyye's-salâte*) "Sabîye, küçük çocuğa namazı öğretiniz." Ne zaman? (*İbne seb'i sinîn*) "Yedi yılın oğlu olduğu zaman." Arapların bir tabiridir bu. Yâni, bir insan şu yaşta demiyorlar, şu yaşın oğlu diyorlar. Yâni, o çağda demek. Yedi yıllık iken, yedi yaşında iken namazı ona tâlim ediniz, öğretiniz.

Bak evlâdım, namaz böyle kılınır: Kıbleye döneceksin, başını örteceksin. Seccadede şöyle yapacaksın. Abdesti aldıktan sonra şu

---

[157] Tirmizî, *Sünen*, c.II, s.177, no:372; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.404, no:15375; Dârimî, *Sünen*, c.I, s.393, no:1431; Hàkim, *Müstedrek*, c.I, s.389, no:948; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.II, s.102, no:1002; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.VII, s.115, no:6546; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.83, no:4870; Tahâvî, *Müşkilü'l-Âsâr*, c.VI, s.58, no:2146; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.11, no:4007; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.V, s.545, no:1164; Zehebî, *Tezkiretü'l-Huffâz*, c.II, s.450, no:457; Sebre ibn-i Ma'bed el-Cühenî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XVI, s.593, no:45327; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.229, no:14177.

duaları okuyacaksın... O zamana kadar dualar öğretilecek tabii. Fatiha öğretilecek, bazı sureler öğretilecek. Yedi yaşındayken çocuğa namaz talim edilecek.

(*Va'dribûhu aleyhe'bne aşr*) Üç sene alışma müddeti. "On yaşına geldi mi, namazda bir ihmali varsa veyahut namaz kılmamağa devam ediyorsa, kusuru varsa, o zaman hafif yollu dövün!" Hafif yollu demiyor, dövün diyor ama, yâni şerh yapıyoruz ki, çocuğa zaten bir kaş çatmak bile yetebilir. On yaşındaki çocuğu, öyle yerden yere çalmak gibi bir şey bahis konusu değil.

Yâni, "Bak sen şer yolda ısrar ediyorsun, böyle olursa bu cezaların en küçüğü en başta bu tokattır. Ondan sonra tâ ileriye kadar, cehenneme kadar gider bu iş diye işin vahametini göstermek bakımından dövülmesi emrediliyor. Tabii yüzüne vurulmayacak. Sırtına vurursun, bacağına vurursun... Şöyle zarar gelmeyecek bir yerine vurursun. Mühim olan korkutmak…

Bizim akrabadan birisinin çocukları biraz haşarılık etmiş... Delikanlı çocuklar, yâni küçük değil de delikanlı. Annesi söz geçirememiş. Babasına telefon etmiş. Demiş ki:

"—Sen çocuklarına ne yapacaksan yap, ben söz geçiremedim."

"—Pekiyi, ben akşam geliyorum!" demiş baba.

Akşam gelmiş, eve girmemiş. Bahçeyi dolanmış, kömürlüğe gitmiş. Tabii çocuklar yukarıdan seyrediyorlar:

"—Babam arabadan indi, bakalım ne yapacak?" filan diye.

Kömürlüğe dolanmış, oradan bir odun bulmuş ama, odunun en çürüğünü, elde durmayacak gibisini bulmuş. Fakat görünüşü itibarıyla kalın bir şey. Çocuk o odunu görünce, bitmiş, tükenmiş. Tabii, dövmeye lüzum kalmadan hallolmuş iş. Mühim olan, çocuğa namazı kıldırmak…

Tabii bu safhaya gelinceye kadar, daha yapılacak işler var. Psikolojik şartlar var. Çocuğa namazı kıldıracağız. Mühim olan o. Meselâ, güzel bir seccade alıverirsin.

"—Evlâdım bu seccade sana mahsus. Bak buyur, seccaden senin!" dersin.

Annesine de bir güzel işlemeli takke yaptırtırsın...

“—Bak bu takkeyi senin için yaptık. Sen artık ağabey oldun, kocaman bir çocuksun. Artık öyle haylaz çocuklar gibi yapma! Bak şu tesbihi de sana aldım, ne kadar güzel!” filan...

Böyle psikolojik şartlara dikkat ederek, kıldığı zaman takdir ederek, aferin diyerek... Üç sene müddet… Yâni, üç sene ısındıracaksın, alıştıracaksın. Neden? Namaz dinin direğidir de onun için.

Bu bir hadis-i şerifte de şöyle anlatıyor:[158]

الصَّلاةُ عِمادُ الدِّينِ ، مَنْ أَقَامَهَا فَقَدْ أَقَامَ الدِّينَ ، وَمَنْ هَدَمَهَا
فَقَدْ هَدَمَ الدِّينَ .

---

158 *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.608, no:1621.

(*Es-salâtü imâdü'd-dîn*) "Namaz bizim dinimizin direğidir. (*Men ekàmehâ fekad ekàme'd-dîn.*) Kim namazı doğrultmuş ise, dosdoğru kılmış ise, din ayaktadır. (*Ve men hedemehâ fekad hedeme'd-dîn*) Kim namazı doğru kılmamış ise, ihmal etmiş ise, din yerlere yıkılmıştır."

Arapların hayatını düşünürsek, daha iyi anlarız. Çadırda geçiyor göçebe hayatı. Tabii, evleri olup da böyle kerpiçten veyahut kesme taştan evde oturanları da vardır da... Umumiyetle bedevî hayatı çadırda geçiyor. E çadırın bezleri nasıl ayakta durur? Ortasında bir direk olur, o direk onu böyle kaldırtır, ondan sonra öbür taraflarının iplerini gerersin, çadır ayakta durur. O orta direk olmazsa, çadır nasıl duracak ayakta? Durmaz. Onun gibidir namaz.

Neden bu kadar önemli bu namaz? Çünkü kulun hayattan asıl gayesi nedir? Neden bu dünyaya gelmiş?

Bu hayatta asıl gayesi, Allah-u Teàlâ Hazretleri'ni bulup, tanıyıp ona kulluk etmektir. Asıl iş budur. Yâni başka işlerin hepsi iş değildir, teferruattır. Bizim bu hayattan gayemiz: Bizi her yandan kuşatmış olan, *Zâhir* olan, *Bâtın* olan, *Evvel* olan, *Ahir* olan, *Muhît* olan, *Mücîb* olan, *Karîb* olan Allah-u Teàlâ Hazretleri'ni tanımaktır. Yâni, biz ne kadar acayip mahlûklarız ki, Mevlâ bizim yanımızda, biz ondan fersah fersah uzaktayız. Ne kadar garip bir şeydir. Yâni ne kadar yakınında... "Burnunun ucunu görmüyor." derler ya... Bu kadar büyük gaflet insanoğluna yakışmaz! Allah-u Teàlâ Hazretleri'ni bilecek, bulacak, ona kulluğun lezzetine erecek insan. Asıl işi bu.

Bu nasıl olur? Bu zikirle olur. Allah-u Teàlâ Hazretleri'ni bir kere aramağa başlamakla olur, anmakla olur, onun hasretinin kalbine düşmesiyle olur. Mevlânâ Celâleddin-i Rûmî, *Mesnevî* diye bir kitap yazmış. Ciltler dolusu şiir, binlerce beyit yazmış. Başında ney diye, Farsça'da ney denilen kamışı anlatıyor. Nedir kamışın şeyi?. Yâni bizim kaval dediğimiz, kavalın biraz daha müterakki bir şekli olan ses çıkartıcı bir alet. Avrupalılar flüt

diyorlar.

Neyi anlatıyor, neyi anlatmaktan başlıyor işe ama maksadı başka bir şeyi anlatmak. Neyle ne ilgisi var, niçin oradan başlamış? Ney yanık yanık çalıyor ya, yanık yanık çaldığı zaman insan ah vah ediyor, gözleri yaşarıyor filan...

"—O neyin yanık yanık çalması nedendir biliyor musun? O vatanından, aslî diyarından uzak kaldı, kamışlıktan onu kopardılar, ateşlere yaktılar, başını kestiler, dilini iki pâre ettiler... O ayrılığa dayanamıyor da onun için böyle her yerde yanıp yakarıyor." diye böyle bir nükte ile anlatıyor meseleyi.

Sonra da sözü getirip asıl söyleyeceği sözü yumruk gibi indiriyor insanın kafasına:[159]

آتشست این بانگ نای و نیست باد

هر که این آتش ندارد نیست باد

Âteşest in bâng-i nây ü nîst bâd,
Her ki in âteş nedâred nîst bâd.

"—Bu neyin sesi ateştir, hava değildir. Kimde bu ateş yoksa yok olsun!" diyor. Yâni ne demek istiyor? "Kimde bu aslını arama arzusu yoksa, Mevlâsını bulma, ona karşı iştiyak yoksa yok olsun!"

Olur mu! Sana bunca nimeti gönderiyor, bunca lütfu var, seni yaratmış, bu hale getirmiş... Her anda bir şa'nda, her anda ayrı bir tecellide, her an onun lütfuyla ayaktayız. Bir an lütfunu kesse yokuz o anda. Her an onun lütfuyla ayaktayız. Lütfu, nimeti, ihsânı hadsiz hesapsız. Hepsi bize tevâlî edip yağıp duruyor… Biz ondan gafiliz. Çok büyük kabalık yâni çok büyük terbiyesizlik oluyor. Onu bulacak. Onu bulmak için de zikir ehli olacak. Allah'ı anacak. Ana ana, ana ana içine ateş düşecek. "Yâ Rabbi!" diyecek...

---

[159] Mevlânâ, *Mesnevî*, Beyit:9.

Allah'tan isteyince, verecek olan gene Allah. İnsan Allah'ı kendisi bilebilir mi? Ne haddine! Allah nasib edecek de bakacak, onun yanıp yakılmasındaki samimiyeti görecek.

"—Eh, ihsan edeyim!" diyecek.

Yoksa insan altmış, yetmiş yıl boş boş gezer. Boş fıçı gibi gezer, gider, hiç bir şey olmaz. Hiç bir şey dolmaz içine... Yine o verecek. Onun için, gözyaşı döküp, yalvarıp yakarıp, ne yapıp yapıp onun rızasını kazanmaktan başka bir çıkar yol yok. Onun kapısından başka bir kapı yok. O kapıda bekleyeceksin. Başka kapı yok, onu bekleyeceksin.

Bu zikrin en üstün çeşidi de namaz... Mi'rac'da Peygamber SAS Efendimiz, gök ehlinin ibadetlerinden bize hediye getirdi namazı. Cümle gök ehlinin ibadetlerinin bir hulâsası namaz... Bazı melekler var rükûda, bazı melekler var kıyamda, bazı melekler vardır secdedeydi... Kimisi tesbih okurdu, kimisi tahmid okurdu, kimisi temcid okurdu, kimisi tehlil ederdi... Allah-u Teàlâ Hazretleri biz müslümanlara hediye olarak cümle gök ehlinin ibadetlerinin bir hulasası namazı şey yapmış.

Biz "*Allàhu ekber!*" dediğimiz zaman, bize bizden yakın olan Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin divanına duruyoruz. Hükümdarın kabul salonuna giriyoruz. Hadis-i şerifte böyle bir benzetme var. Ben de o benzetmeye dayanarak, bu söze cesaret edip söylüyorum. Hükümdarın kabul salonuna, huzuruna giriyoruz, "Allàhu ekber!" deyince. Ondan sonra:

الْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ (الفاتحة: ١)

(*El-hamdü li'llâhi rabbi'l-àlemîn*) "Yâ Rabbi! Sana hamd ederim. Her hamdin, övgünün hakîkî sahibi sensin! Sen her türlü noksandan münezzehsin, alemlerin Rabbisin!" (Fâtiha, 1/1)

اَلرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ (الفاتحة: ٢)

(*Er-rahmâni'r-rahîm*) "Rahmân'sın, Rahîm'sin!" (Fâtiha, 1/2)

مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ (الفاتحة:٣)

(*Mâliki yevmi'd-dîn*) "Bir gün gelecek hesaba çekileceğiz. O günün sahibi sensin! O gün bize hükmedeceksin." (Fatiha, 1/3) Yâ Rabbi! Aman o güne kalırsa hesap, halimiz nice olur? Bizi bu dünyada ıslah eyle, o tarafa bırakma...

إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ (الفاتحة:٤)

(*İyyâke na'büdü ve iyyâke nestaîn*) "Yâ Rabbi! Sadece sana tapınırız, sadece senden yardım isteriz. (Fatiha, 1/4)

اهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ (الفاتحة:٥)

(*İhdina's-sırâta'l-müstakîm*) "Yâ Rabbi, bizi o sırât-ı müstakîme sevk et, yönelt! Doğru yola hidayet eyle..." (Fâtiha, 1/5) Burada senin istediğin gibi yaşayalım da, ahirette senin huzuruna mücrim, âsî, yüzü kara, gönlü kara, suçlu, zincirlere bağlı bir kul olarak gelmeyelim! Ondan sonra feryâd ü figân ile, saçından tutulup yerlerden sürüklenerek cehenneme atılanlardan olmayalım!

صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ . غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ

وَلاَ الضَّالِّينَ (الفاتحة:٦-٧)

(*Sırâta'llezîne en'amte aleyhim*) "Bizi lütfeylediğin kimselerin yoluna, sevdiğin, râzı olduğun insanların yoluna hidayet eyle…(*Gayri'l-mağdùbi aleyhim ve le'd-dàllîn*) Gazabına uğrayan ve yolunu şaşırmış olan insanların yoluna bizi sakın saptırma, düşürme..." (Fâtiha, 1/6-7) diye neler söylüyormuşuz meğerse de

farkında değiliz.

Kur'an-ı Kerim'i bilmezsen, Arapçayı öğrenmezsen, din kitaplarını takip etmezsen, bir mânâ vermez. Ama onları biraz öğrenirsen, takip edersen, ne kadar kıymetli ibadet... İbadetlerin en yükseği...

İnsan mânevî bakımdan yükseldi yükseldi, kemâlin zirvesine çıktı. Yapacağı iş nedir? Kemâl ehlinin en yüksek ibadeti namaz… Ondan bir aşağısı Kur'an… Namaz ondan daha yüksek; çünkü içinde Kur'an-ı Kerim de var. Kur'an-ı Kerim kıraati de var. Yâni, evliyaullahın en yüksek noktasına çıksan, kutbu'l-ferd olsan, kutbu'l-aktâb olsan ne yapacaksın? Gene namaz kılacaksın.

E şimdi de kılıyorsun mübarek! Ne diye o kadar dolanıp dolanıp da aynı yere geleceksin? O yerdesin ya işte. Dikkat etsene o namaza! Yâni ne kadar uğraşsan geleceğin yer o. Demek ki gafletle yapıyorsun, ondan olmuyor. Gafletini at, şu namazın mânâsına er, "*Allàhu ekber!*" dediğin zaman namazın namaz olsun. Huzurda olduğunu bil, gözyaşları içinde bir namaz kıl bakalım. O tadı başka bir şeyde bulabilir misin?

İşte bunu yapmıyor insanlar. Neden? Annesi babası, liseyi bitirinceye kadar hık demiyor çocuğa, karışmıyor. Çocuk mektebe gitsin gelsin...

"—Namaz kıldırsan çocuğa..." filan diyen olursa;

"—Yâ karışma! Çocuk daha küçük, büyüsün bakalım!" diyor.

İyi, büyüsün...

"—Uykusu az gelir. Derslerinde belki zihnini toparlayamaz, derslerini iyi kavrayamaz." diyor.

Pekiyi, güzel... O on üç, on dört yaşına filan geliyor ama, her gün onun boş bıraktığın yerine başka şeyler doluyor... Senin kıyamayıp da boş bıraktığın yerlere, başka şeyler doluyor, doluyor, doluyor... Liseye geldiği zaman, çocuk sana şöyle yan gözle bakıyor:

"—Babam namaz kılıyor ama, dünyadan haberi yok! Amerika var, Avrupa var. Millet Ay'a gidiyor, Güneş'e gidecek neredeyse…

Bu hâlâ namaz kılıyor.” diyor.

Sanıyor ki Ay’a gitmekle, Güneş’e gitmekle namaz kılmak birbirine zıt şeyler sanıyor. Halbuki biz Ay’dan, Güneş’ten öteye Mevlâ’ya varıyoruz namazda. Daha ötesi mi var! Bizim görüşümüz ahireti görüyor, o burnunun ucunu görmüyor. O zaman, babasına yan bakmağa başlıyor, kıyafetini beğenmemeğe başlıyor, sakalına ta’n etmeğe başlıyor, şöyle diyor, böyle diyor... Bakıyorsun baba ile evlat düşman olmuş. Neden?

“—Vah benim evlâdım neden böyle oldu?”

Neden böyle olacak, sen yirmi yaşına kadar salıverdin, salma dolaştı ortalıkta.

Bak, ne diyor Peygamber SAS Efendimiz:

“—Sen yedi yaşında öğret, on yaşında biraz tazyik et, alışsın!”

Alışsın da, 18 yaşına geldikten sonra, isterse kılmasın bakalım! Mümkün mü; sen ona namazın ne olduğunu güzelce öğret, ondan sonra o namazı bırakacak ha... Mümkün mü, bırakabilir mi? Hasta olur insan... Namazı bıraktığı zaman hasta olur, aklı başından gider doğru düzgün yetiştirirsen.

İş işten geçtikten sonra diz dövüyor o zaman:

“—Benim evladım niye böyle? Mühendis oldu ama, doktor oldu ama, adam olamadı.” diyor.

Onun için, Peygamber SAS Efendimiz’in tavsiyelerini tutacağız, dinleyeceğiz. Peygamber SAS Efendimiz bizim Hàlikımız’ın elçisi. Bizi yaratan, bizi bizden iyi bilen, bizim içimizi, dışımızı; her aletimizin, edevâtımızın nasıl çalıştığını, nasıl geliştiğini bilen Allah-u Teàlâ Hazretleri’nin elçisi.

وَمَا يَنْطِقُ عَنِ الْهَوٰى. إِنْ هُوَ إِلاَّ وَحْيٌ يُوحٰى (النجم:٣-٤)

(*Ve mâ yentıku ani’l-hevâ. İn hüve illâ vahyun yûhâ.*) “O kendi aklından konuşmaz. Onun söyledikleri, Allah-u Teàlâ Hazretleri’nin bildirmesiyledir.” (Necm, 53/3-4)

Peygamber SAS kendi hevâ-yı nefsinden konuşur mu?

Söylediği sözler hata mı?

"—Asla ve kat'â!"

O halde tut!

"—Neden tutayım?"

Senin lehine... Evlat hayırlı olursa, evlat müslüman olursa, evlat namazlı niyazlı olursa, senin de lehine, memleketin de lehine, kendisinin de lehine... Kendisi mes'ud bahtiyar olur. Sen istifade edersin. Sermaye dimdik ayakta… İçkiyle kendisini helâk etmez, zinayla kendisini mahvetmez, hırsızlığa arsızlığa düşmez. Doğru düzgün mazbut bir insan olur. Mürüvvetini görürsün, iyi gününü görürsün. İhtiyarladığında sana, eğer ihtiyacın varsa, yardımcı olur, bakar.

Memleket de istifade eder. Çünkü asosyal yetişmiş olan, içi problemli olan insanlar bu memlekete en büyük zararı veriyor. Bütün anarşi onlardan çıkıyor.

Bizim Amerika'da okuyan, Amerika'da çalışan bir mühendis arkadaşımızın çocuğu... Amerikan okuluna gitmiş, birkaç sene orada kaldıkları için. Sınıfın prezidenti seçilmiş. Yâni, sınıfın en başarılı öğrencisi ki, başkan yapmışlar. Gayet güzel!

Fakat, haftada bir iki gün, alıp alıp kiliseye götürüyorlarmış çocukları, Amerika olduğu için.

"—Gitme kızım kiliseye!" demiş bizim arkadaş.

O da, "Gitmeyeceğim!" deyince, okul ayağa kalkmış:

"—Çağır velini! Niye gelmiyorsun kiliseye bakalım?"

Tabii çağırmışlar bizim arkadaşı. Sormuşlar:

"—Sen niye çocuğunu kiliseye göndermiyorsun?"

"—Göndermem! Ben müslümanım, onun için."

"—Müslümansan, o zaman bizim vazifemiz senin çocuğuna bir din hocası bulup, ona dinini öğretmektir. Onun dini neyse onu öğretmektir. Bizim şikâyetimiz dinsizlikten. Biz bittecrübe sabit, tecrübeyle görmüşüz ki, çocuk küçükken dini terbiye almazsa, sevgiyi öğrenmezse, merhameti öğrenmezse, Allah'ın kendisini gördüğünü, bildiğini öğrenmezse, problemli çocuk oluyor. Ondan sonra, arkadaşlarıyla kavgacı oluyor. Ondan sonra cemiyet içinde,

işte meşin ceket giyen, motosiklete binen, onu bunu kıran döken laf anlamaz söz dinlemez anarşist çocuk oluyor.

Onun için, biz küçük çocuklara ilkokulda iman vermeğe çalışıyoruz, vicdan vermeğe çalışıyoruz, gönül yapısını düzeltmeğe çalışıyoruz. Bilgi ikinci planda kalıyor." demişler.

Amerikalı böyle yetiştirmeğe çalışıyor çocuğunu. Gene de onlarda bir sürü meşin ceketli, bir sürü motosikletli, bir sürü gangster, bir sürü anormal insan var. Neden? Dini çürük, sağlam değil. Ahkâm yok! Hepsi uydurma…

Peygamber SAS Efendimiz'in hadisleri, bizim dişimizi temizlemekten ne zaman namaza başlatacağımıza kadar her şeyi bildirmemiş mi? Onlarda yok öyle şey! Hayran kalıyorlar.

"—Peygamber SAS Efendimiz kadar, hayatı en ince teferruatına kadar bildirilmiş, tesbit edilmiş bir ikinci insan yok şu dünyada…" diyorlar.

Oturduğu belli, kalktığı belli, söylediği belli, yatışı belli, yatarken söylediği belli, geceleyin yaptığı ibadet belli, secdede ne söylediği belli, kalktığı zaman ne söylediği belli, her şeyi belli Rasûlüllah Efendimiz'in. Böylece bizim hidayetimizin yolu da belli oluyor. Zavallı adamların dini eksik...

İkinci bir zavallılıkları var: Hazret-i İsâ'yı gönderen Allah-u Teàlâ Hazretleri, ondan sonra Hazret-i Muhammed AS'ı göndermiş, onun peygamberliğini kabul etmedikleri için bereket yok, iş yürümüyor. "Hazret-i İsa nasıl Allah'ın peygamberiyse, Hazret-i Muhammed AS da Allah'ın peygamberidir." de, tâbi ol. Amerika'da o zaman ne anarşi kalır, ne bir şey. Çünkü, ileri adamlar, her şeyi aldılar mı gayet güzel yaparlar. Bizim gibi yarım yamalak da tutmazlar.

Bizim her şeyimiz yarım yamalak. Müslümanız deriz, Allah biliyor hepimizin müslümanlığını. Allah affeylesin...

Onun için, çocuk terbiyesiyle ilgili bir hadis-i şeriftir. Çocuk terbiyesi de bizim istikbalimizdir.

"—Bir hadis üzerinde bu kadar sözü niye uzattın?" derseniz;

istikbalimizi temine çalışıyoruz.

Yâni, çocuklar bizim aile istikbalimizdir; devlet olarak istikbalimizdir. Bugün yedi yaşındaki çocuk, on sene sonra on yedi yaşında olacak, yirmi yaşında askere gidecek. Ondan sonra, yirmi yedi yaşında devletin bir yerinde bir hizmet görecek veya cemiyetin bir yerinde bir vazifeye başlayacak. Sen onu sağlam yetiştirirsen, rahat edersin. Çürük yetiştirirsen, polis tak peşine, mit elemanlarını sal, askeri dolaştır, etrafını kuşat, hapse at, mahkeme et... Bitmez.

Sen onu yapacağına, biraz doğru düzgün vicdanını yetiştirsen, hiç onlara lüzum kalmayacak. Herkesin polisi içinde olacak, vicdanı yanında olacak. Sen ona, "Hırsızlık yap!" desen bile yapmayacak, bulduğunu alıp getirecek. "Bu benim helâl param değil! Bu bulunmuştur, alın!" diyecek.

Var mı bir müslümandan bulduğu parayı alıp da cebine atan? Hele bir alsın! Allah-u Teàlâ Hazretleri şefkat tokadıyla tokatlar. Cebine buradan bulduğu paradan bir yüz lira koyar, öbür taraftan beş yüz lirası gider, aklı başına gelir. Der ki:

"—Bak Allah-u Teàlâ Hazretleri râzı gelmedi. Şundan yüz lira aldım, bundan beş yüz lira gitti, hatta bin lira gitti." der, yola gelir.

Allah sevdiği kulu böyle cezalandırır ki sapıklığı devam etmesin diye.

Çocuklarımızı iyi yetiştireceğiz; sermayemizdir. Millî sermayemizdir, ailevî sermayemizdir, ahiret sermayemizdir. Geçen gün hadis-i şerif okudum takvimin arkasında... O takvimlerde de neler var maşallah. İnsan her gün bir tane hadis ezberlese…

Ahirette derecesi artacakmış kişinin cennette, diyecekmiş ki:

"—Yâ Rabbi bu nereden?"

"—Dünyada evlâdın hayır işliyor da ondan. Sana dua etti de ondan."diye cevap verilecekmiş.

Bak ahirette derecesi artmağa devam ediyor. Ahiret sermayesi

aynı zamanda. Onun için, evlatlarımızı öyle güzel yetiştirelim! Allah-u Teàlâ Hazretleri bizi arkamızdan hayır dualar ile anan, sàlih evlatlara, zürriyetlere sahip eylesin...

Yâni, bu hadis-i şerifi söyleyip kürsüden inmek de yeter. O kadar önemli bir hadistir. O kadar üzerinde durmamız gereken bir şeydir.

"—Hoca bir hadis söyledi, indi." derler, hatırından hiç çıkmaz cemaatin...

Ama ben gene öteki hadislerden de okuyayım:

b. Yöneticinin Beş Görevi

Bu hadis-i şerifte Peygamber SAS Efendimiz müslümanların idarecileri ile ilgili tavsiyeleri söylüyor. Müslümanların başına geçmiş, onları idare eden insanlara tavsiyeleri:[160]

عَلَى الوَالِي خَمْسُ خِصَالٍ: جَمْعُ الفَيْءِ مِنْ حَقِّهِ، ووَضْعُهُ فِي حَقِّهِ،
وأَنْ يستَعِينَ عَلَى أُمُورِهِمْ بِخَيْرِ مَنْ يعلَمُ، ولاَ يُجَمِّرَهُمْ فَيُهلِكَهُمْ،
ولاَ يُؤَخِّرَ أَمْرَ يَوْمٍ لِغَدٍ (عق. عن واثلة)

RE. 317/2 (*Ale'l-vâlî hamsü hısâlin: Cem'ü'l-fey'i min hakkihî, ve vad'uhû fî hakkihî. ve en yestaîne alâ umûrihim bi-hayri men ya'lem, ve lâ yücemmiruhum feyühlikehüm, ve lâ yuahhira emre yevmin li-gad.*)

(*Ale'l-vâlî hamsü hısâlin*) Veliyyü'l-emrin, işi eline almış kişinin... Vali sözü, bizim gibi vilayete bakan, bir şehrin en yüksek mülkî âmiri mânâsına değildir. Veliyyü'l-emr, yâni işin sahibi demek. Çeşitli kademelerde olabilir. Tâ devlet reisi de olabilir,

---

[160] İbn-i Hacer, *Lisânü'l-Mîzân*, c.II, s.127, no:551; Ukaylî, *Duafâ*, c.I, s.190, no:237; Zehebî, *Mîzânü'l-İ'tidâl*, c.I, s.417; Vâsile ibn-i Eska' RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VI, s.120, no:14917; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.236, no:14192.

muhtar da olabilir. Yâni, bizim anladığımız mânâdan daha değişik, daha geniş bir mânâsı var. İdareci olan kimseye beş haslet lazımdır. Beş hususa dikkat edecek, beş haslete riâyet edecek. Nedir bunlar:

1. (*Cem'u'l-fey'i min hakkıhî*) "Para, vergi, ganimet hakkından toplayacak." Demek ki bütçesiz, parasız iş olmuyor. Yâni, idare parayla olduğu için... Hakkından toplayacak yalnız, haksız yere değil.

"—Ben valiyim, emrimde birlikler var, kuvvetler var, dayanırım bir mağazanın önüne, 'Ver paraları!' derim, bütün kasadaki paraları alırım." diyebilir mi?

Diyemez. Hakkından ne kadarsa, hak ne kadarsa o ölçüde, o kadar para toplayacak. Valinin üzerine bu bir şeydir.

2. (*Ve vad'uhû fî hakkihî*) "Ve bu kazandığı bütçeyi, finansman kaynağı, bu parayı, bu aldığı şeyleri yerine koyacak, yâni yerine sarf edecek." Nereye? Müslümanların hizmetine. O idaresi altında bulunan insanların hizmetine. Pırıl pırıl olacak sokaklar, müslümanların rahatı için koşacak. Hizmetçi.

Yâni devletin reisi, devletin başındaki insan veya bir işin başındaki insan nedir? Müslümanların işini omuzuna yüklenmiş bir hayır sahibi kimse... Onlara nasıl hizmet edeceğini, nasıl hayır edeceğini düşünüp taşınacak. Parayı meşrû yoldan alacak; gasben, zorlukla, zulümle değil… Meşru miktarda, meşru yoldan alacak, gerekenden alacak; zuafâdan almayacak, ensesine binmeyecek. Ondan sonra da onu gereken yere sarf edecek. Yollar pırıl pırıl olacak, ictimâî müesseseler tıkır tıkır çalışacak. Halkın refahı, rahatı için ne gerekiyorsa, onlar sağlanacak.

Ziya Paşa da o müşahedeyle dönmüş:

Firengistan'ı dolaştım, beldeler, kâşâneler gördüm;
Dolaştım mülk-ü İslâm'ı, bütün virâneler gördüm.

Yâni Avrupa'yı, Frenk diyarını dolaşmış, her tarafı mamur

görmüş. İslâm diyarını da dolaşmış, her tarafı vîrâne görmüş. Bak işte valilerin yapacağı işler burada belirtiliyor.

Hakikaten ben de Almanya'ya gittim, köy yolları dahil asfaltlanmamış yer yok. Her tarafı asfaltlamış. Toprak göremiyor insan, her tarafı yemyeşil.

"—Eh orada yağış çok fazla da ondan..."

Ama o çalışmaların da hakkını vermek lâzım! Münih'e tâ Rusya'dan boru döşemişler, tabiî gaz getirmişler. Rusya nerede, arada kaç tane memleket var... Boru döşemişler Münih'e, o borudan çıkan gazı yakıyor. Hava gazı gibi bir gaz yâni. Sobalarda o yanıyor. Bütün evlerin sobalarında o yanıyor, havası kirlenmesin diye.

Bir Alman vatandaşının et yemesi bir problem değil. En ucuz şeylerden bir tanesi. Bir kere hepsinin, çalışsa da çalışmasa da bir maaş garantisi var. Çalışmadığı zaman işsizlik parası var. Çalıştığı zaman da bir kere aldığı para... Bir kere yiyecek sıkıntısı çekmesi bahis konusu değil. Biz bugün evimize bir kilo et alsak bir buçuk kilo almayı söyleyemeyiz çünkü, idareli harcamamız gerekir. Mukayese etmek de istemiyorum ama... En ucuz şey et, meyveler, sebzeler... Almanya'da yetişen, yetişmeyen... Hepsi bol. Yâni ben aç kaldım diyemez hiç bir Alman. Öyle bir şey değil. Hepsinin araba alma imkânı var. Ucuz. Şartları öyle geliştirmiş.

Anaya babaya bir yatak odası lâzım diyor, bir de çocuklara yatak odası lâzım diyor, bir de bilmem ne lâzım... Üç oda lâzım diyor. Yâni böyle şartlar koşmuş.

"—Efendim ben sıkışmaya razıyım. İki odalı yerde dururum."

"—Hayır! Annenin babanın yanında yatarsa, çocukların terbiyesi bozulur." diyor.

Hayret ettim yâni. Ben bunu bizzat kendim gördüm. Her türlü imkânı getirmiş, hizmete koymuş. Biz de o aşk ile çalışacağız. Yâni biz de müslümanların başında böyle bir idari mekanizmaya, bir şeye geçmişsek, öyle bir vazifemiz varsa o aşk ile, o şevk ile çalışacağız.

Hazret-i Ömer nasıl geceleyin uykusuz kalıp da dolaşıyordu; bakalım, gezdiğim yerlerde bir şey var mı diye? “Dicle’nin kenarında bir kurt bir kuzuyu çalsa, kapsa, parçalasa Ömer mes’uldür.” diye düşünüyordu, dolaşıyordu her tarafı.

Dolaşacağız... Şikâyetçilere kapımız açık olacak. Gel bakalım, nedir şikâyetin diyecek, takip edecek. Haksızın başında amansız bir yumruk, Haklının yanında müşfik bir yardımcı olacak. Neyse yâni bunlar benim tasvirlerim.

Peygamber Efendimiz diyor ki:

1. Para toplayacak.
2. Parayı yerine harcayacak.

3. (*En yestaîne alâ umûrihim bi-hayri men ya’lem*) “Bildiklerinin en hayırlısıyla onların işlerine yardımcı olacak.” Ne demek bu? Onların işlerini yürütecek hayırlı insanlar tayin edecek. Rüşvet yemeyen, hırsızlık yapmayan, makamını, nüfûzunu kötüye kullanmayan, ben falanca yerin falanca şeyiyim

deyip de gayr-ı meşrû işler yapmayan insanları tayin ederek o işleri hayırlı, Allah'tan korkan, çalışkan, bilgili, görgülü insanlara gördürecek.

4. (*Ve lâ yücemmirahüm feyühlikehüm*) "Onları hudutlarda toplayıp da, evlerine gitmekten men edip de, ille harbe sürmeyecek." Böyle büyük bir zorlama şeyi içinde onları... Tecmîr demek, orduyu toplayıp hudutlarda hapsetmek, yâni evlerine dönmesine mâni olmak. Böyle lüzumsuz yere ille harb ettireceğim, şey yaptıracağım diye de demek ki ahaliyi hudutlarda tutmayacak. Serbestse durum, tehlike yoksa;

"—Haydi gidin bakalım, çoluk çocuğunuzun yanında rahat edin!" gibi müşfik davranacak.

5. (*Ve lâ yuahhira emre yevmin li-gad.*) "Bugünün işini yarına bırakmayacak. Bugün yapılacak hizmeti yarına bırakmayacak. Bu günün işi bugün bitecek."

Bir memuru anlattılar. Allah rahmet eylesin... Yâni ne kahraman adamlar gelip geçiyor demek ki. Sabahleyin gelirmiş, mesai saati filan bahis konusu değil. Çalışır çalışır çalışır... masasındaki işlerin hepsini bitirir, öyle çıkarmış. 6, 7, 9... neyse. O günkü işi ne kadarsa... Defterdarlıkta çalışırmış. İşini bitirmeden yarına bir evrak dahi bırakmazmış ertesi güne. Bitirmeden masasından kalkmazmış.

"—Efendim saat 5 oldu..."

5, 7... Mühim değil. İş bitecek. "Ben bu gece ölürsem yarın buraya gelen burada iş görmesin, yarın iş görmesin, tamam olsun." diye.

İşte iman böyle yaptırır insana. Memuriyeti de böyle yaptırır iman. Biz bunu kaybettiğimiz için bu memleket böyle oluyor, batıyor. Biz bu imanı hor, hakir görüp de bu imanın gelişmesine mani olup da uğraştığımız için, onları hasım gördüğümüz için, onlarla uğraştığımız için bu duygular siliniyor. Yerine tilki gibi, çakal gibi, kurt gibi insanlar geçiyor.

Meselâ Peygamber Efendimiz'e birisi gelmiş,

“—Yâ Rasûlüllah beni filanca işe tayin et!”

Diyor ki:

“—Biz iş isteyene iş vermeyiz.”

Kendisi talep edene Peygamber Efendimiz böyle diyor. Uygun gördüğüne verecek. Yâni layık kimse ona verecek. Öyle her isteyene vermek yok. Hatta istekliye vermek yok. Sen bu işte vazifelisin, sen yap diyecek, öyle olacak. Tabii iman gitti mi her şey gidiyor.

İman sadece bir duygu, ona kimse ilişmez. İnsanın evinde gece yarısıyla ilgili bir şey sanmak yanlış! İman gitti mi cemiyet de bozulur. Gündüz iş hayatı da bozulur. Her şey bozulur. Bunun misalleri bunlar. Bak Peygamber Efendimiz bu günkü işi yarına bırakmamayı emrediyor.

c. İlm-i Bâtın

Diğer hadis-i şerif:[161]

عِلْمُ الْبَاطِنِ سِرٌّ مِنْ أَسْرَارِ اللهِ تَعَالٰى ، وَحُكْمٌ مِنْ حُكْمِ اللهِ ، يَقْذِفُهُ فِي قُلُوبِ مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ (الديلمي عن على)

RE. 317/3 (*İlmü'l-bâtıni sırrun min esrâri'llâhi teàlâ, ve hükmün min hikemi'llâhi, yakzifühu fî kulûbi men yeşâu min ibâdihî.*)

Hazret-i Ali Efendimiz'den Peygamber SAS Efendimiz'in şöyle buyurduğu rivâyet edilmiş: “Batın ilmi, iç ilmi yâni gizli, ma'rifetullah, mükâşefe ilmi Allah'ın sırlarından bir sırdır, Allah'ın hükümlerinden bir hükümdür, bunu dilediği kullardan dilediklerinin kalplerine ihsân eder. Onlar o ilm-i bâtına sahip oldu mu artık gözünden perde kalkmış, gönlünden kilit açılmış bir

---

[161] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.42, no:4104; Hz. Ali RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.X, s.159, no:28820; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XXXI, s.121, no:33924.

kimse olarak acayip, şaşılacak haller gösterirler. Allah'ın bu sırrı, dilediği kullarının kalbine verdiği bir şeydir." diyor.

İlm-i bâtın tabii makbul bir ilim. İnsanın uyanık olması... Gafil olmaması, ermiş bir kul olması...

İmâm-ı Gazâlî'den burada nakleylemiş ki: "Bir insan bu ilme sahip değilse kötü akıbete uğramasından korkulur. Yâni boş gelmiş, boş gidiyor. Dünyadan hiç bir şey anlamamış, akıbetinin kötü olmasından korkulur." diyor.

Erecek ona...

"—E ben çok bilgili değilim, ben çok tahsil görmedim."

Bu tahsille ilgili değil. Bu gönülle ilgili bir şey. Çobanda da olur, köylüde de olur... Hatta tahsillide biraz daha az olur. Neden daha az olur? Tahsilli mağrur olur tahsiline. "Ben üniversiteyi bitirdim. Kapıөın kanadı kadar benim diplomam var." der. İki tane fakülteyi bitirdiyse, hali daha da fena… Ne kadar yüksek tahsil gördüyse, bir de unvan aldıysa doktordu, doçentti, profesördü diye... Artık ıslah edemezsin. Yanlışını kat'iyyen kabul etmez. Yanlış yapar mı? O kadar tahsil yapmış bir insanın hiç yanlış yapması mümkün olur mu? Aklının köşesinden geçirmez. Ötekisi mütevazıdır, haddini bilir. Yanılabilirim, olabilir der, boynunu büker kenara çekilir.

Bizim hocamız Rh.A Ankara'ya gelmişti bir sene... Birkaç defa böyle akşamları:

"—Ah sizin şu yüksek tahsilleriniz!" dedi.

Baktı herhalde gönüllerine kendisini dinleyen insanların... Tahsil var ama ilm-i bâtından yana kapalı, boş... "Ah sizin şu tahsilleriniz!" dedi. Mani oluyor, kibir veriyor, gurur veriyor, ücub veriyor... Allah-u Teàlâ Hazretleri de kibirliyi sevmiyor, kendisini beğeneni sevmiyor. Boynu bükük kulu seviyor, gözü yaşlı kulu seviyor, suçunu itiraf etmiş olanı, haddini bilmiş olanı seviyor, burnunu havaya kaldıranı, mütekebbiri sevmiyor. İşte Firavun, işte Hâmân, işte Karun... Sevmiyor öylelerini, boynu bükükleri seviyor.

Onun için tevazu ile, edep ile bunu talep etmek lâzım. Bu olmayınca insanın gözü kapalı gider buradan. Yâni mânevî bakımdan bir şeyi anlamamış olarak gider. Bu tabii kitaplardan okumakla da olmaz. Kimisi var, şimdi bir sürü eser yayınlanmış tasavvufî, o kitapları okuyor, çeşit çeşit makamlardan, çeşit çeşit tabirlerden... Bakıyorsun her şeyi biliyor. Biliyor ama bilmiyor! O öyle değil işte. Söylersin ama bilmeyince gene de yanlış olur. Doğru olmaz. Bildim sanır.

Bize Edebiyat derslerinde Edebiyat hocaları anlatırdı Tasavvufu lisede okurken... Nefret ederdim ben Tasavvuftan. Yâni Şeriat varken, şer'-i şerîf varken, Kur'an-ı Kerim, hadis-i şerif varken böyle şey olur mu filan... Çünkü adam açıyor o kitabı bu kitabı... Nursuz, bilgisiz insanların palavralarını okuyor, gazelleri, eski metinleri öyle izah etmeğe çalışıyor. Yanlış! Öyle değil! Tetkik edince insan, işin içine girince anlıyor ki öyle değil. Demek ki kitaptan okumakla da olmuyor. Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne karşı edebini takınıp, yalvarıp yakarıp terbiyeli bir kul olup salih kimselerle beraber olmakla elde edilen bir ilim.

Allah-u Teàlâ Hazretleri cümlemizin gözünden gaflet perdesini kaldırsın... Gönlümüzün kirini pasını gidersin... Pırıl pırıl gönüllü, temiz kalpli, müttakî, sàlih, àbid, uyanık, ferasetli mü'minler eylesin cümlemizi...

d. Çok Secde Edici Bir Kul Ol!

Bu hasen ve sahih hadis-i şerif, Ebü'd-Derdâ ve Sevbân RA'dan beraberce rivâyet edilmiş. Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:[162]

---

[162] Müslim, *Sahîh*, c.I, s.353, no:488; Tirmizî, *Sünen*, c.II, s.231, no:389; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.457, no:1422; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.276, no:22431; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.I, s.163, no:316; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.V, s.27, no:1735; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.I, s.242, no:725; Temmâmü'r-Râzî, *el-Fevâid* c.II, s.248, no:1648; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.VI, s.50; Sevban ve Ebü'd-Derdâ RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.770, no:21329; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.266, no:14259.

عَلَيْكَ بِكَثْرَةِ السُّجُودِ ، فَإِنَّكَ لاَتَسْجُدُ لِلّهِ سَجْدَةً إلا رَفَعَكَ اللهُ بِهَا دَرَجَةً ، وَحَطَّ بِهَا عَنْكَ خَطِيئَةً (حم. م. ت. حسن صحيح ، ن. حب. وابن خزيمة عن ثوبان وأبي الدرداء معًا)

RE. 317/4 (*Aleyke bi-kesreti's-sücûd, feinneke lâ tescüdü li'llâhi secdeten illâ ref'ake'llàhu bihâ dereceten, ve hatta anke bihâ hatîeten.*)

(*Aleyke*) Bu Arapça'da bir tabirdir. Senin üzerine, boynuna borç olsun demek, yâni sen bu işi yap demek. (*Aleyke*) demek, "Senin boynuna borç olsun ki, şöyle yap!" mânâsına.

"—Ne boynumuza borç olsun, neyi yapmamız tavsiye ediliyor bize Peygamber Efendimiz tarafından?"

(*Bi-kesreti's-sücûd*) "Çok secde etmeyi boynuna borç edin! Senin boynuna borç olsun ki, çok secde edesin..." Yâni, çok secde edici kul ol diyor Peygamber Efendimiz bizlere. Veyahut bizlere değil de, tabii o zaman da birisi gelmiş, kendisine sormuş... O şahsa hitaben söylüyor. Tabii hepimize hitap demektir.

"—Sana çok secde etmeyi sana tavsiye ederim! Boynuna borç olsun, çok secde et! Yâni çok namaz kıl!" demek. Gene bizim ilk hadis-i şerife geldi iş.

Neden? İzah ediyor Peygamber SAS Efendimiz: (*Feinneke*) çünkü sen (*lâ tescüdü li'llâhi secdeten*) Allah için başını eğip yere koyup da bir secde etmezsin, (*illâ ref'ake'llàhu bihâ dereceten*) sen başını secdeye koyar koymaz Allah senin dereceni bir derece arttırır. (*Ve hatta anke bihâ hatîeten*) işlemiş olduğun bir günahı, hatayı, hatıeyi de kaldırır. Demek ki, bir secdede iki fayda var. Bir; derece terfii... Bir de, işlenmiş olan eski bir günahın, suçun silinmesi ve kaldırılması var.

O halde, ne kadar çok secde ederse insan, o kadar derecesi artacak; o kadar hataları, eski günahları afv u mağfiret olacak,

silinecek. O bakımdan, çok secde etmek lâzım! Yâni, çok namaz kılmak lâzım!

Burada şunu söyleyeyim. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuş ki:[163]

أَقْرَبُ مَا يَكُونُ العَبْدُ إِلَى اللهِ ، وهُوَ سَاجِدٌ (البزار عن ابن مسعود)

(*Akrabü mâ yekûnü'l-abdü ila'llàhi, ve hüve sâcidün*) "Kulun Allah'a en yakın olduğu zaman, secde halidir."

Çünkü tevazuun en üstün şeklidir secde. İnsanın alnı ak olmalı derler, açık olmalı derler. Alın en şerefli... Filancanın alnı lekelidir derler, yüzü karadır derler... Alın insanın şerefinin sembolüdür. O alnını sen yere koyuyorsun. Yüksek yerden, herkesin ayağını bastığı zemine kadar indiriyorsun, alnını yere koyuyorsun. Kime karşı? Yaradan'a karşı, Mevlâ'ya karşı.

"—Yâ Rabbi! Ben senin kulunum. Ben toprak gibiyim, topraktan da aşağıyım. Bak o yükseklerde dolaşan başımı eğdim senin huzurunda, tâ yere kadar indirdim." diye Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin azameti karşısında, büyüklüğü karşısında, kendin kendi yokluğunu hissederek en sevgili, en şerefli uzvunu yerlere değdiriyorsun.

E şimdi bizim camilerimizde halılar var, her şey güzel... Arabistan'da olsa kuma koyuyorsun. O zamanlar böyle dokunmuş halılar mı vardı Hereke halısı, Isparta halısı filan... Kumdu mescidler. Kuma koyuyorsun... Kum olduğunu nereden anlıyoruz? "Namazın içinde alnınızı silkelemeyin, yakışmaz." diyor Peygamber Efendimiz, "Mürüvvete sığmaz." diyor. "Namaz bittikten sonra alnınızı temizleyin." diyor. Demek ki toprağa

---

163 Bezzâr, *Müsned*, c.I, s.259, no:1524; Temmâmü'r-Râzî, *el-Fevâid*, c.II, s.235, no:1609; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.477, no:8958; Tahàvî, *Şerhü'l-Maànî*, c.I, s.234, no:1308; Taberânî, *Dua*, c.I, s.196, no:612; Ebû Hüreyre RA'dan.

İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.XIII, s.404, no:36019; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.II, s.96; Mesruk Rh.A'ten.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.292, no:18935.

konuluyormuş eskiden. Tevazuun şaheseri.

Tıbbî izahına gelince... Tabbî izahı: İnsanın beynini en güzel besleyen şekillerden birisi. Malum insanın beyni insan vücudundan çok fazla enerji çeker. Yâni kanın büyük bir kısmı beyne gider ve orada o kanın içindeki maddeler beyinde kullanılır, beyin öyle çalışır. Enerji ister yâni şu küçük şeyimiz şu pazumuzdan, bacağımızdan çok daha fazla enerji ister. Elektrikle çalışan bir alet olsaydı görürdük o zaman beynin ne kadar elektrik çektiğini, kolun bacağın ne kadar elektrik çektiğini, o zaman şaşardık. Allah Allah bu beyin ne kadar çok enerji çekiyor da tüketiyor filan diye...

Secde ettiğin zaman beyne kan hücum ediyor. Besliyorsun beyni kanla. Ondan sonra kaldırdığın zaman da o tabii birikmiş olan... Meselâ insan fazla secdede durdu mu yüzü kıpkırmızı olur. Neden? Kan hücum etti şeyine. Kaldırdığı zaman şarrr, o birikmiş olduğu şeyler aşağıya gidiyor, beyni temizliyor. Onun için insan dikkat etsin, uykulu bir haldeyken iki şöyle uzun secde etsin, iki rekât namaz kılsın, zihni berraklaşır. Neden? E kan gitti. Eski kullanılmış malzeme, yorgunluk malzemeleri beyinden aşağıya şaldır şuldur akan kanla temizlendi. Yâni, bir kaç defa çalkaladın beynini kanla, tertemiz oldu. O zaman insanın gözü tekrar açılıyor.

Ders çalışırken yoruldun... Dört rekât namaz kıl, iki rekât namaz kıl! Biraz da secdeleri uzun yap! Abdest al, dört rekât namaz kıl... Bak nasıl pırıl pırıl olacak zihnin, göreceksin. Tıbbî bakımdan da böyle. Tabii Allah-u Teàlâ neyi emretmişse, hep bizim hayrımıza, faydamıza olan şeyleri emretmiştir.

e. İtaat Etmenin Önemi

Bir hadis-i şerif daha okuyalım:[164]

---

[164] Müslim, *Sünen*, c.IX, s.366, no:3419; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.381, no:8940; Ebû Avâne, *Müsned*, c.IV, s.403, no:7105; Ebû Hüreyre RA'dan.

Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.56, no:3735; Sa'd ibn-i Ubâde RA'dan.

عَلَيْكَ السَّمْعَ وَالطَّاعَةَ، فِي عُسْرِكَ وَيُسْرِكَ ، وَمَنْشَطِكَ وَمَكْرَهِكَ،

وَأَثَرَةٍ عَلَيْكَ (حم. م. ن. وابن جرير عن ابي هريرة)

RE. 317/5 (*Aleyke's-sem'u ve't-tâatü, fî usrike ve yüsrike, ve menşatıke ve mekrehike, ve eseretin aleyke.*)

Ebû Hüreyre RA'dan, Peygamber SAS Efendimiz Hazretleri'nin şöyle buyurduğu rivâyet olunmuş:

(*Aleyke*) Bu tabiri demin öğrendik. Ne demekti? "Senin boynuna borç olsun, senin üzerine vazife olsun, sana şunu tavsiye ederim." demiş oluyor Peygamber Efendimiz bu terim ile, tabir ile.

(*Es-sem'u ve't-tâatü*) "İşitmek ve itaat etmek." (*Es-sem'u ve tâatü*) Bir söze "peki" demek mânâsına gelir. Yâni şunu şöyle yap... Başüstüne diyoruz ya biz. Başüstüne manasını ifade eder. İşittim, tamam, başüstüne, yapıyorum mânâsına.

Kime itaat edeceğiz? (*Aleyke's-sem'u ve't-tâatü*) "Senin üzerine boynuna borç olsun itaat etmek, peki efendim demek, buyruk tutmak, söz dinlemek senin boynunun borcu olsun!" Kime itaat edeceğiz? Bilmem... Şimdi herkes dudağını büker, bilmem der. Bir hadis-i şerif var:

"—Kim zamanının uyması gereken insanını bilmezse, cahiliye ölümü ile ölür."

Şaşkın bir vaziyettesin, ne yaptığını, ne yapacağını bilmiyorsun, kime uyacaksın, kimi dinleyeceksin, bilmiyorsun. Filanca artisti mi dinleyeceksin, filanca filozofu mu dinleyeceksin, filanca kitapta yazılanı mı dinleyeceksin, falanca gazetedeki tefrikayı mı dinleyeceksin, televizyon programını mı, radyo şeyini

---

İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.XV, s.57, no:38413; Abdürrezzak, *Musannef*, c.XI, s.331, no:20686; Ubâde ibn-i Sâmit RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XXII, s.80, no:196; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.V, s.458, no:9286; Vâsile ibn-i Eska' RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VI, s.51, no:14801; *Câmiu'l-Ehâdîs*, c.XIV, s.252, no:14226.

mi... Şaşırmış.

Tâbî olacak yeri, mercii, makamı bilemeyen cahiliyet devri ölümü ile ölür. Sanki İslâm gelmemiş, sanki dünyadan haberi yok, iman nedir öğrenmemiş, öyle göçmüş gibi olur. İnsan nereye nasıl bağlanacağını bilmeli. Gönlünü kime bağlayacağını, kimin sözünü dinleyeceğini bilmeli. Bilmezse, hani o cahiliye devrinde putlara taparak, çocuklarını topraklara gömerek ölen insanlar var ya... Cahiliye ölümüyle ölür diyor Peygamber SAS Efendimiz.

Ben de söylemeyeceğim kime tabi olacağını, araştırsın insan, içinde biraz hasretlik, merak uyansın...

(*Fî usrike, ve yüsrike*) Zorluk halinde de, kolaylık halinde de… Yâni ben falanca kimseye uyarım ama zor sorarsa, zor emir verirse o zaman uymam, vazgeçerim. Meselâ ordu yola çıktı... Harp var mı? Yok. Harp... Ben o zaman itaat etmiyorum... Öyle şey yok! Zorda da, kolayda da itaat edeceksin.

Başka? (*Ve menşetıke ve mekrehike*) "Hoşuna giden, keyfini getiren, neşeli zamanında da; hoşuna gitmeyen, sıkıntılı nahoş gördüğün zamanda da."

İslâm öyle işte. Bakarsın başına kıvırcık saçlı bir Habeşî'yi komutan tayin ederler, o zaman ona itaat edeceksin.

"—E zor geliyor, benim mevkiim ondan yüksek, ben ondan daha boylu posluyum, daha güçlü kuvvetliyim..."

Bak beğensen de, beğenmesen de itaat edeceksin!

Peygamber SAS Efendimiz Üsametü'bnü Zeyd'i ordunun başına getirdi, Peygamber Efendimiz ahirete irtihal ediverdi, Ebû Bekr-i Sıddîk halife oldu... Ashab-ı kiramdan bazıları,

"—E bu kölenin oğlunu komutanlıktan alsan da, sahabenin büyüklerinden bir tanesini getirsen!" gibi sözler söylemek isteyenlere:

"—Rasûlüllah'ın tayin ettiği kimseyi değiştirmem!" dedi.

Rasûlüllah bir kimseyi layık görmüş, bir ordunun başına getirmiş... Hem de bineğinin üstünde yürüyerek, dizginini çekerek uğurladı. Ebû Bekr-i Sıddîk, Peygamber Efendimiz'den sonra

ümmetin en efdalı. O kölezâdeyi... RA. Köle ama... Bilal-i Habeşî de köleydi ama, kölesi olalım onun! Köle ama ahiretin sultanı.

Geçmedi mi önceki haftalardaki hadis-i şeriflerde? Bu dünyada köle olur da insan, ahirette sultan olur. Mühim olan ahiret hayatı, ahiret yaşayışıdır. Ahiret perişan olduktan sonra zaten bu dünyanın yarısı uykuyla geçiyor, yarısı çocuklukla geçiyor, yarısı ihtiyarlığın hastalıklarıyla geçiveriyor... Demek ki hoşuna gitmese de uyacaksın. Beğenmedim, kaşı çatık biraz, şeyi şöyle böyle... Sen bilirsin. İstersen uy, istersen uyma.

(*Ve eseretin aleyke*) "Seni başkasına tercih ettiği zaman bile." Yâni sana eyvallah dediği zaman, sana güzel muamele ettiği zaman, ağasın, paşasın dediği zaman, baş köşeye oturttuğunda, izzet ikram ettiğinde uyacaksın; senin yerine başkasını tayin ediverdi, sen umuyordun ki falanca yere beni genel müdür yapar filanca bakan, seni genel müdür yapmadı, o zamana kadar ahbaptın, senin yerine başkasını genel müdür yaptı, ahbaplık bozuldu. Senin yerine ötekisini tercih etti diye.

Erkeklik değil bu, mertlik değil, vefa değil. Hakiki müslümanlık, hoşuna gitse de gitmese de, sana başkasını tercih etse de, kolay da olsa, zor da olsa itaat edecek büyüğüne.

Müslümanlıkta tabii demin söylemem dedim ama, gene bir ipucu vereyim: Üç kişi yola gitse... Meselâ biz buradan Ankara'ya gidiyoruz üç arkadaş. Bir tanesi emir olacak. Yolun imamı olacak. Yâni son söz onda bitecek. Şu otobüse mi binelim, bu otobüse mi binelim? Saat 9'daki otobüse mi binelim 11'deki otobüse mi binelim? Namazı şurada mı kılalım, burada mı kılalım? Yemek yiyelim mi bu lokantada, yemeyelim mi? Son karar onda. Bir tanesine uyacaklar.

Hangisi olacak bu bir tane uyulacak şahıs? Fıkhı, dini bilgisi, dini anlayışı, kavrayışı en yüksek olursa hata etmez. En doğrusu o. Ama öyle olmasa bile... Öyle olmayabilir. Bir tanesi seçildikten sonra artık ona isyan bayrağı çekmek olmaz, onu dinlememek olmaz. O seçildikten sonra, şurada kalalım dedi...

"—Yok burada kalmayalım, ben bu çayırı beğenmedim, filanca

çayıra gidelim!" dedi mi İslâmî bakımdan hata ediyor ve günaha girer. Yolculuktaki üç arkadaşın arasında bile böyle durum. Artık bu hac kafilesinde şöyle olur, falanca yerde böyle olur, filanca yerde böyle olur... Müslümanlıkta intizam vardır, düzen vardır, itaat vardır.

El-hamdü lillah ben doçentlik tezimi teslim ettim, ondan sonra gittim askere. Yâni, epeyce yaşlı başlı bir insan olarak gittim yâni askere gittiğim zaman. Talebelerimle karşılaştım orada, beraber askerlik yaptık. O halimle bana askerlik hiç zor gelmedi.

Neden? Şimdi devrimbazlar filan var... Votka şişesini cebine saklıyor, yassı kanyak şişesi filan, içki şişesini cebine komutandan saklıyor, getiriyor, içeride koğuşta filan içiyorlar. İskambil kâğıtlarını saklıyorlar, kumar oynuyorlar. Her türlü şeyi yapıyorlar filan... Patlıyorlar. Askerlik hiç hoşlarına gitmiyor.

Şu vakitte kalkacaksın, şu vakitte yatacaksın, talimmiş, şuymuş buymuş... Ben rahat ettim. Kilo aldım askerlikte. Hiç bir yeri sıkıntılı gelmedi. Benden küçük yaşta bir insan asteğmendi… Hiç bana ona itaat etmek ağır gelmedi. Ben üniversitede şöyleyim, binâen aleyh bu da dışarıda benim talebemdi veya benden yaşça şu kadar küçük, mevkî itibariyle içtimai mevkii şöyle... Gayet rahat geldi bana. Çünkü ben İslâmî bakımdan alışmışım, yola gittiğim zaman birisi emir oldu mu, ona itaat etmeye...

Hazret-i Ebû Bekir ne dedi halife seçildiği zaman:

"—Ey nas! Ben sizin en hayırlınız olmadığım halde sizin başınıza emir seçilmiş bulunuyorum." dedi.

Bu neyi gösteriyor? Demek ki başa geçmek en hayırlı olmanın alâmeti değildir. Başa geçmek bir mes'uliyet makamıdır ki eğer kendisi istiyorsa aptallıktır. Eğer bir insan başa geçmeyi, emirliği, amirliği, imamlığı, reisliği kendisi istiyorsa aptalların aptalıdır. Hiç işi gücü yok mu, başına belâyı sardırıyor. Çekilsin bir köşeye. İtaatten tatlı şey var mıdır? Başüstüne dersin, olur biter. Ecir alırsın.

Başa geç, bunca insanın ağzının kokusunu dinle, bunca

insanın derdiyle meşgul ol, bir tanesine biraz eksik hizmet yaptığın zaman, yakana yapışırlar, ahirette bir sürü hesabı var.

Hocamız'ın geçenlerde bir bandını dinledik de, öyle diyor:

"—Akıl kârı değildir yâni, bir insanın böyle amirlik istemesi, mevkî makam istemesi. Akıllı insan işi değildir." diyor.

Ancak, "Bunu böyle yapacaksın!" diye emredilmişse, o zaman,

الأمر فوق الأدب.

(*El-emru fevka'l-edeb*) [Emir edebden üstündür.] diye, kabul eder. "Eh fena olayım, ne yapayım, böyle gerekiyormuş demek ki, Allah'ın rahmetinden de ümit kesilmez. Madem böyle bir hizmet varmış." diye korka korka, istemeye istemeye gider. Allah o zaman, yardım da eder ona. Yâni öyle olduğu zaman yardım eder.

Ama kendisi, "Bu işi güzel kıvırırım, ben bu işi güzel yaparım! Hem de amirlik ne kadar güzel şey, makam arabasını çekerler, şoför gelir, kapıyı açar, hazırol vaziyetine gelir, selâm çakar, kapıyı dolaşarak araba indiği zaman hemen freni çeker, paldır küldür paldır küldür öbür taraftan kapıyı açar, buyurun efendim der, önünde yumuşak halılar, geniş masalar, telefonlar, kaloriferli şeyler... Ne güzel!" diye heves ettin mi, bil ki çok yanlış bir iş yapıyorsun. Zorla getirecekler seni. Zorla getirirlerse, ondan sonra, "E ne yapayım, olmayacak başka türlü" diye yaparsın.

Allah-u Teàlâ Hazretleri bize İslâm'ın iç yüzünü, hakiki çehresini öğretsin... Gafletten, şaşkınlıktan, nefse uymaktan, dünyasının ne olduğunu, İslâm'ın ne olduğunu, ahiretin ne olduğunu anlamadan gafil gelip gafil göçmekten hıfzeylesin... Hulasa sevdiği, râzı olduğu bir kul eylesin... Allah cümlenizden râzı olsun!

Fâtihâ-i şerîfe mea'l-besmele!

29. 11. 1981 - İskenderpaşa Camii

15. PEYGAMBER SAS EFENDİMİZ'İN BAZI TAVSİYELERİ

Eùzü bi'llâhi mine'ş-şeytàni'r-racîm.

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü lillâhi rabbi'l-àlemîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ hayri halkihî muhammedin ve âlihî ve sahbihî ve men tebiahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd-dîn...

Emmâ ba'dü, fa'lemû eyyühe'l-ihvân; feinne efdale'l-kitâbi kitâbu'llàh... Ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llahu aleyhi ve sellem... Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ,ş ve külle muhdesin bid'ah, ve külle bid'atin dalâleh, ve külle dalâletin ve sàhibehâ fi'n-nâr, ve bi's-senedi's-sahîhi'l-muttasili ile'n-nebiyyi salla'llàhu aleyhi ve selleme ennehû kàl:

عَلَيْكَ بِطِيبِ الكَلاَمِ ، وَبَذْلِ السَّلاَمِ ، وإِطْعَامِ الطَّعَامِ (حب. عن هاني بن يزيد)

RE. 317/6 (*Aleyke bi-tıybi'l-kelâm, ve bezli's-selâm, ve ıt'âmi't-taâm.*) *Sadaka rasûlü'llàh, fî mâ kàl, ev kemà kàl.*

Aziz ve muhterem müslüman kardeşlerim!

Peygamberimiz SAS Efendimiz Hazretleri'nin ehâdis-i şerîfesini üstadımız Gümüşhaneli Ahmed Ziyâüddin Efendi Hazretleri'nin *Râmûzü'l-Ehàdîs* isimli hadis kitabından okumağa devam edeceğiz.

Hadislerin izahına geçmeden önce, evvelen ve hâssaten Muhammed-i Mustafâ SAS Efendimiz Hazretleri'nin mübarek rûh-u saadetleri için, cümle enbiyânın, evliyânın, asfiyânın ruhları için, hâssaten Peygamber Efendimiz'in ashabının ve Peygamber Efendimiz'in ashabından bize kadar gelmiş geçmiş, güzerân eylemiş cümle sâdât ve meşayih ve pîrânımızın ruhları

için;

Bu kitabın içindeki hadis-i şeriflerin bize kadar vâsıl olmasında emeği geçmiş olan ulemanın ve ruvâtın ruhları için, müellif merhumun ruhu için, onun hocalarının, talebelerinin ruhları için ve hàssaten uzaktan yakından bu hadis-i şerifleri dinlemek üzere bu mescide gelmiş olan siz kardeşlerimizin ahirete irtihal ve intikal eylemiş olan cümle geçmişlerinin ruhları için bir hediyye-i Kur'âniyye olmak üzere bir Fatiha, üç İhlâs-ı Şerîf okuyalım:

....

a. Rasûlüllah'ın Üç Tavsiyesi

Dersin başında metnini okuduğum hadis-i şerif Peygamber Efendimiz'in üç öğüdünü ihtiva ediyor. Buyurmuşlar ki:[165]

عَلَيْكَ بِطِيبِ الكَلاَمِ، وَبَذْلِ السَّلاَمِ، وإِطْعَامِ الطَّعَامِ (حب. عن هاني بن يزيد)

RE. 317/6 (*Aleyke bi-tıybi'l-kelâm*) *Aleyke,* geçen hafta izah edilmişti ki, Arap dilinde "Senin boynuna borç olsun, senin üzerine vacib olsun, senin şunu yapman senin üzerine gerekli olsun!" mânâsına bir tabir. Yâni sana şunu tavsiye ederim diyor Peygamber SAS Efendimiz:

1. (*Aleyke*) "Sana şunu tavsiye ederim, (*bi-tıybi'l-kelâm*) *Tîyb*, iyi. *Kelâm*, konuşma. İyi konuşma, güzel konuşmak. Yâni bütün müslümanlara karşı, hattâ bütün hayatın boyunca şu lisan dediğimiz, dil dediğimiz uzvumuzu hayra yormak, hayırda kullanmak, herkese karşı güzel tekellüm etmek, güzel şeyler söylemek, hayrı söylemek, hakkı söylemek, yumuşak söylemek,

---

[165] İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.II, s.257, no:504; Hânî ibn-i Yezid RA'dan.
Kenzü'l-Ummâl, c.XV, s.825, no:43281; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.266, no:14257.

tatlı söylemek, kalp kırmamak, gönül yıkmamak, kimseyi incitmemek tarzında iyi söz söylemek, güzel konuşmak... Yoksa nâtıka kabiliyetini böyle edebî sanatlarla süslemek mânâsına değil. Kalp yıkmamak, gönül kırmamak ve dilin afeti olan dille işlenen günahları işlememek.

İlmihal kitaplarımızın belli bir kadrosu vardır: Başında suların ahkâmından başlar, ondan sonra namaz bölümünü anlatır, diğer bölümleri anlatır... Halbuki, bunların yanı sıra anlatılması gereken bazı konular da var. Onlara eski tasavvuf ve ahlâk kitaplarında çok geniş olarak yer verildiği için, ecdadımız o kitapları bunlardan ayrıca ehemmiyetine binâen telif ettiklerinden, bu ilmihal kitaplarında bu bölümler yer almamış. Şimdi ahalimiz İslâmiyet'i unuttuğu için, İslâmî bilgiler zayıfladığı için evine bir ilmihal alıyor, o ilmihalin içinde böyle şeyler yok; sadece suların ahkâmından, namaz kılmadan ibaret. İşte şu mekruhtur, bu böyledir, abdest şöyle alınır filan gibi şeylerden ibaret sanıyor İslâmiyet'i.

Halbuki şu dilin pek çok afetleri vardır. Dil insanı cennete de götürür, cehenneme de götürür. Bu dil o kadar mühim bir uzuvdur ki Peygamber SAS Efendimiz, diline hakim olmayı, "Diline sahip olmayı garanti eden bir kimseye ben de cenneti garanti ederim." diye hadis-i şerifinde tavsiye buyurmuş.

Bu tavsiyeden bize çıkacak nedir? Dokuz defa yutkunup sözü ondan sonra söylemek. Bir yerde konuşacağımız zaman sinirlenmeden, sakin bir şekilde, kendine hakim olarak ve ölçerek konuşmak. Çünkü sözü sen söyledin mi sen sözün esirisin artık. O söz nereye götürürse seni esirisin. Çıktı ağzından bir kere. Kanuna aykırıysa mahkemeye gidersin, hapse gidersin. Ahlâka aykırıysa günah yersin. Karşısındaki şahsa dokunan bir şeyse onunla uğraşırsın ömrün boyu, artık uğraş dur o söylediğinle. Sözü çıkarmadığın zaman söz senin esirin. Ağzının içinde hapsedilmiş durumda. Onun için söze dikkat etmemiz lâzım. Dokuz defa yutkunmak demek, yâni şu sözü söyleyeyim mi, söylemeyeyim mi diye iyice düşünmek demektir. Sözümüze dikkat

edersek epeyce kârlı çıkarız. Onun için bundan sonra zihnimize iyice bir yerleştirelim; şu dilimizden sözleri döküvermeyelim, kontrollü olarak konuşalım. Benim gibi böyle çok konuşup da sonra başınıza büyük işler getirtmeyin.

2. (*Ve bezli's-selâm*) İkinci tavsiyesi. Bu yine demektir ki: (*Aleyke ve bezli's-selâm*) Yâni "Sana selâmı bezletmeni de tavsiye ederim."

Bezletmek, malum, saçmak, bol bol vermek mânâsına. Yâni sakınmıyorsun, kıskanmıyorsun, esirgemiyorsun, herkese bol bol selâm veriyorsun. Başka hadis-i şeriflerde de geçiyor ki: Bildiğine, bilmediğine insan selâm verecek. Şöyle baktı... Müslüman mı? Selâmının kadr ü kıymetini bilecek bir kimse mi? Es-selâmü aleyküm de. E bazen tekrar tekrar aynı şahısla karşılaşıyoruz? Peygamber Efendimiz diyor ki: "Bir taşın veya ağacın etrafında dönerken tekrar tekrar karşılaşsanız bile selâm verin."

Selâm çok kıymetli bir şey. Dua... Allah'tan selâm temenni ediyorsun karşındaki şahsa. O selâmın içinde de neler yoktur… O selamın içinde hastalıklardan selâmet var, sıkıntılardan, belâlardan selâmet var, dünyadaki dertlerden selâmet var, ahiretteki belalardan, sıkıntılardan, üzüntülerden, korkulacak hallerden selâmet var...

Es-selâmü aleyküm dediğin zaman, sen ona iki cihanın hazinelerini temenni etmiş oluyorsun. Onların hepsi senin olsun. Bu tünaydında, günaydında yok. Tünaydın demek; gecen aydın olsun demek. Günaydın demek; gündüzün aydın... Zaten gündüz aydın, güneş var. Aydın zaten. Yâni mânâsı itibariyle şu sözün enginliği, derinliğiyle onlar ölçülecek durumda değil. Hele hele insan bu selâma kızgınlığından ötekisiyle şey yapıyorsa... O zaman çok zarar veriyor.

Bu *Allàhu ekber* gibi, *El-hamdü lillâh* gibi, *Lâ ilâhe illa'llàh* gibi... Yâni bir Lâ ilâhe illallah mizanı dolduruyor. Bir *Lâ ilâhe illa'llàh*'tan insanın terazisi ağır basıyor, cennete gidiyor. Kıymetli şey. *Es-selâmü aleyküm* dediğin zaman çok şey temenni etmiş oluyorsun. Karşındaki insanı çok seviyorsun. Çok büyük

hayırlar tavsiye etmiş oluyorsun. Onun için esirgeme. Çok da faydası var.

Peygamber Efendimiz'in meclisine bir zât gelmiş. Oturuyorlarmış... "*Es-selâmü aleyküm!*" demiş. Peygamber SAS Efendimiz (*Aşeratün*) buyurmuş. *Aşere* on demek Arapçada. On ecir aldı demek. Malum müslümanlıkta insan bir hayır işledi mi Allah-u Teàlâ Hazretleri cömert olduğu için, cömertlerin cömerdi olduğu için bol veriyor, on misli veriyor.

Bir başka şahıs gelmiş, "*Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàh!*" demiş, ona (*işrûne*) demiş. Herhalde yanındakilere diyor. Yâni selamın karşılığı olarak demiyor da, "*Es-selâmü aleyküm*" dedi, onun arkasından bir de "*ve rahmetu'llàhi*"yi ekledi diye onun ecrinin yirmi kat olduğunu belirtmek için yanındakilere söylüyor: (*İşrûne*) "Bak bu yirmi kat ecir aldı." demiş oluyor Peygamber Efendimiz.

Bir başka şahıs gelmiş birkaç zaman sonra, o da, "*Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!*" tarzında, bir de berekâtühû'yü eklemiş. O zaman buyurmuş ki Peygamber Efendimiz: (*Selâsûn*) Otuz misli oldu. Ecir alıyor insan.

Abdullah ibn-i Ömer RA'ın bir kıssasını dinlemiştim, hoşuma gitti. Hazret-i Ömer'in oğlu Abdullah. Allah her ikisinden de râzı olsun... Her ikisinin şefaatine bizleri erdirsin... Bir zâta demiş ki:

"—Hadi kalk, çarşıya gidelim seninle..."

Karşısındaki de sahabi. Diyor ki:

"—Ey Ömer'in oğlu! Ben senin huyunu bilirim. Sen çarşıyı pazarı sevmezsin. Söyle neden gidelim diyorsun?"

Çünkü çarşı pazar tehlikelidir. Çarşı pazar şeytanın çok gezdiği yerdir, çok olduğu yerdir. Neden? Yalan yere yemin edilir, insan aldatılır, kandırılır. Açıklık, saçıklık, kız, erkek, kadın... Bir sürü tehlikeleri var. Hele şimdi çok daha büyük tehlikeli.

Sen Kapalıçarşı'da esnaf isen yandın. Kapalıçarşı'da esnaflık yapmak demek, hele o Bayezid'den Nuruosmaniye'ye giden yol üzerindeyse dükkânın... Artık orada müslümanlığı muhafaza etti

mi insan tamam. Dört tane yıldız takmak lâzım bu insana. Şimdi zor... Çarşı pazar şeytanın çok olduğu bir yer.

"—Sen niye oraya gitmek istiyorsun ey Ömer'in oğlu? Nedir sebebi?" diye soruyor.

Bak eski insanların zihniyetine bir işaret var burada. Eski insan ama Allah'ın makbul kulları. Sahabe-i kiramdan Hazret-i Ömer'in oğlu. Diyor ki:

"—Selâm veririz, selâm alırız. Kalabalık orası..."

Kalabalık yere gidiyor. Yâni sokak arasında çok insan yok, kalabalık yere gidecek:

"—*Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàh! Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàh!*" diyecek. Mânevî kârını düşünüyor. Çarşıya pazara gidip de alışverişi düşünmüyor, mânevî kârını düşünüyor. Aklı fikri Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin rızası olunca insanın, tabii mantığı da böyle çalışır. Demek ki selâmı çok vereceğiz.

Bunun tabii altında yatan mânâ nedir? Herkesle tanışmak, herkese iyi şey temenni etmek, güleç yüzlü olmak, yoldan gelen geçenle ilgilenip ona da şöyle bir tatlı dille bir iltifat filan gibi manalar taşıyor. Yâni *bezlü's-selâm* deyince insan anlıyor ki müslüman güleç yüzlü bir kimse olacak, sokakta böyle başını eğip, kaşlarını çatıp gitmeyecek, gülerek, sağa sola selâm vererek, hal hatır sorarak tatlı bir geçişle geçecek. Yâni geçim var, geçimlilik var.

Geçimlilik, insanlarla hoş geçinmek, gönül yapmak meselesi var işin altında. Yine cemiyetin bekası, selâmeti var. Yine cemiyetin fertleri arasında muhabbet olacak, olsun diye bunu Allah-u Teàlâ Hazretleri bize tavsiye eylemiş, Rasûlüllah bize tavsiye eylemiş.

Demiştim ya daha önceki vaazlarda, İslâmiyet, İslâm cemiyetinin muhabbeti için, sapasağlam, güçlü, sıhhatli hayat sürmesi için ne lazımsa onları emretmiştir. İslâm cemiyetinin nizamını bozacak, fertler arasındaki tatlı, güzel münasebetleri zedeleyecek her şeyi yasaklamıştır. İslamiyet'in ana huyu, ana

prensibi cemiyeti korumaktır. Ferdi de korur, cemiyeti de korur. Dünyasını da korur insanın, ahiretini de korur. Hiç bir şey ihmal etmez.

Şimdi tüm dünya üzerindeki nizamlarda bu kemâli bulamazsın. Meselâ kapitalist nizam dediğimiz nizamda ferdin hürriyeti ve ticari hürriyet ve diğer hürriyetler cemiyete üstün tutulmuştur. Fert üstün tutulmuştur. Komünist memleketlerde cemiyet üstün tutulmuştur, fert imha edilmiştir. Ferdin ne şahsiyeti kalmıştır ne şey... Birisi ifrat, birisi tefrit. İslâmiyet hiç bir şeyi gadre uğratmaz. Cemiyete cemiyetin hakkını verir, ferde ferdin haklarını verir. Ruha ruhun hakkını verir, cesede cesedin hakkını verir.

Peygamber SAS Efendimiz bir meşhur hadis-i şerifinde Ebü'd-Derdâ Hazretleri'ne hitaben şöyle buyurdu:[166]

يَا أَبَا الدَّرْدَاءِ ! إِنَّ لِجَسَدِكَ عَلَيْكَ حَقًّا ، وَلأَهْلِكَ عَلَيْكَ حَقًّا ، وَلِرَبِّكَ عَلَيْكَ حَقًّا ؛ وَأَعْطِ كُلَّ ذِي حَقٍّ حَقَّهُ ! صُمْ وَ أَفْطِرْ ، وَقُمْ وَنَمْ ، وَائْتِ أَهْلَكَ (حل. عن أبي جحيفة)

RE. 492/10 (*Yâ ebe'd-derdâ!*) "Ey Ebü'd-Derdâ! (*İnne li-cesedike aleyke hakkan*) Hiç şüphe yok ki bedeninin, vücudunun senin üzerinde hakkı vardır. Bu hakkı bu vücuduna vermezsen, bu elin, bu ayağın, bu vücudun senden davacı olur."

(*Ve li-ehlike aleyke hakkan*) "Aile efradının, zevcenin ve çoluk çocuğunun senin üzerinde hakkı vardır."

---

166 Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XXII, s.112, no:285; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.275, no:8128; Dâra Kutnî, *Sünen*, c.II, s.176, no:20; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XLVII, s.116; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.I, s.188; Ebû Cuhayfe RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.45, no:5403; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XXIII, s.27, no:25480.

(*Ve li-rabbike aleyke hakkan*) “Rabbinin senin üzerinde hakkı vardır.” Allah-u Teàlâ Hazretleri’ne karşı görevler var.

(*Ve a’ti külle zî hakkın hakkahû*) “O halde, her hak sahibine hakkını ver!”

(*Sum ve eftir*) “Bazı günler oruç tut, bazı günler tutma, iftar et! (*Ve kum ve nim*) Geceleyin namaza kalk, bazı zamanlarda uykunu da uyu! (*Ve’ti ehleke*) Eşinin yanına da git!” buyurdu.

Karının senin üzerinde hakkı var. Allah-u Teàlâ Hazretleri’nin hakkı var senin üzerinde. Her şeyimiz zaten Allah’ın ya. Öyle buyuruyor Peygamber Efendimiz. O vazifeyi yap. Kullara karşı vazifeyi yap, cemiyete karşı vazifeyi yap diye tavsiyeler böyle hep.

Demek ki selâm vereceğiz. Mümkün olduğu kadar her selamda büyük ecirler aldığımızı bileceğiz. Bir de bir husus var: Tabii insanın dili başka, kalbi başka olursa ona münafık derler. Dilinle *selâmün aleyküm* diyorsun, yâni ben senin dünyada ahirette mesut ve bahtiyar olmanı istiyorum diyorsun, arkasından kuyusunu kazıyorsun. Bu tezada da dikkat etmek lâzım. Yâni selâm verdiğin kimseye arkasından kötülük yapmağa yeltenme! Özün de, kalbin de, sözün de birbirine mutabık olsun. Selâm verdin mi artık hep selâmetliğini iste, iyiliğini iste. Selâm kuru bir davadan ibaret kalmasın, muhabbetin bir nişanesi olsun.

Sonra selâmın çeşitleri vardır. Selâm, —meselâ derdi Hocamız— “Bataklığa düşmüş bir adam, çırpınıyor. Biraz sonra çamurların içinde kaybolacak. ‘Es-selâmü aleyküm!’ deyip yanından geçsen olur mu?” derdi.” Olmaz!

Orada selâm nedir? Orada selâm: Bir sırık bulup, bir ip bulup o adama atıp onu oradan kurtarmaktır. Madem selâmetliğini istiyorsun, niye selâmetliğine çalışmazsın? “Es-selâmü aleyküm!” diyorsun, selâmetliğine çalışmıyorsun. Selâmetliğine çalışacaksın. Yâni sağ salim esen rahat huzur içinde olmasına gayret edeceksin. Hakiki has müslümanlık bunu gerektirir.

Ve bildiğine bilmediğine selâm verirler İslâm’da... Avrupa’da diyorlar, duyuyoruz. Bir Avrupalı ötekisine selâm verirse, “Ben

seni tanımıyorum. Sen kimsin? Ne hakla bana selâm veriyorsun!" dermiş yâni.

Bizim profesörlerden bir tanesi Fransa'ya gitmiş.

"—Fransızlar çok mağrur." diyor.

"—Ne yaptılar?" dedim.

"—Bir yeri soracak oldum, bir adama yanaştım. 'Sen benim rahatımı ne hakla tahrip edersin!' diye cevap verdi bana." diyor.

Yâni merhaba demiş, işte şurası nerede diyecek... "Şu anda dinleniyorum. Sen benim rahatımı nasıl tahrip edersin?" diye bir ters cevap verdi, şaşırdım kaldım diyor.

İslâm'da böyle değil. İslâm'da tanıdığına da tanımadığına da selâm verilir. Şöyle bir bakarsın, müslüman... "*Es-selâmü aleyküm!*" dersin. Müslüman olmayana selâm verilmez, zaten bir faydası olmaz. Versen de faydası olmaz ama verilmez.

Peygamber Efendimiz mektup yazmış... Müslüman olmayan kimselere mektup yazmış. Peygamber Efendimiz'in mektupları besmeleyle başlardı, selâm da olurdu içinde. Diyor ki selâmında: (*Es-selâmü alâ meni't-tebea'l-hüdâ*) "Selâm Allah'ın hidâyetine tâbi olanlara olsun!" şartlı. Yâni sen müslüman olursan sana selâm. Değilsen kendin bilirsin. Yâni boş yere harcamıyor.

3. (*Ve it'àmü't-taâm*) Üçüncü tavsiyesi... Tabii burada sayfanın kenarına gelmiş. Biraz belki harfler iyi çıkmamış olabilir. Ve'si görülmüyor ama... "Sana üçüncü olarak yemek yedirmeni de tavsiye ederim." buyurmuş Peygamber SAS.

Bu yemek yedirmek meselesi... El-hamdü lillâh bizim muhitimiz bilir bunu. Yâni bizim şu camideki şu hadis-i şerifi dinleyen kardeşlerimiz, zaten bu hususlara aşina kardeşlerimizdir. Yemek yedirmenin çok büyük ecri var. Tabii zengin kimseye de yemek yedirilir; muhabbet artsın diye. Yâni münasebetler yumuşasın, münasebetler tatlılaşsın, samimileşsin diye. Sen onu evine çağırırsın, "Bu akşam çorbayı bizde içelim!" dersin, o da seni evine çağırır, müslümanlar daha samimi arkadaşlık eder, birbirleriyle daha yakından dost olurlar.

Uzaktan, birbirlerini uzaktan tanımak durumu var. Bir de daha yakından tanımak durumu var. Aynı apartmanda oturuyorlar da birbirlerini tanımıyorlar.

Ankara'da bir eve gittik, kapısından içeriye girdik. Meğer üç kat da altında kat varmış. Dört kat yukarıya çıktık, oraya soruyoruz, buraya soruyoruz...

"—Bu evde filanca oturuyor mu?"

"—Bilmiyoruz." diyorlar.

Dört kat çıktık kapıları çala çala... Hiç birisi bilemedi. Ondan sonra aşağıya indik. Nihayet en alttaymış. En altta bulduk aradığımızı. Bir apartmanda oturuyorlar, birbirlerinden haberleri yok.

Zengin zengine de yemek yedirir, fakire de yemek yedirilir. Yemeklerin sadece zenginlere mahsus olması da tehlikelidir. Yâni, sofranda biraz da fukaracıklardan da bulundurmak uygun olur. Allah yolunda böyle yedirirse insan,

وَيُطْعِمُونَ الطَّعَامَ عَلَى حُبِّهِ مِسْكِينًا وَيَتِيمًا وَأَسِيرًا (الإنسان:٨)

(*Ve yut'imûne't-taâme alâ hubbihî miskînen ve yetîmen ve esîrâ.*) [Onlar kendi canları çekmesine rağmen, yemeği miskine, yetime ve esire yedirirler.] (İnsan, 76/8) ayet-i kerimesinde de bildiriliyor. Çok büyük iltifatlara mazhar olur, büyük ecirler kazanır.

Bu hususta da çekinmeyin! Bazı kimseler isterler davet etmeyi. Hanım der ki:

"—Yemek yok evde, çağırma kimseyi!"

Senin yemek yok dediğin evde, sen kenara çekil bakayım, ben şöyle bir mutfağa gireyim. Buzdolabını bir açayım. Buzdolabın var mı? Var. Buzdolabın varsa içi doludur muhakkak. Kahvaltılık vardır. Reçel vardır, peynir vardır, tereyağ vardır, şunu vardır, bunu vardır... "Arpa ekmeğinin yanında katık gerekir ama buğday ekmeği olursa katığa lüzum yok." demişler eskiler. Sadece ekmek olsa, yanına tuz banarsın, gene olur da olur. Merak etme! Yâni ille

en âlâ şey ikram etmek mecburiyeti yok.

Hatta İhyâ-yı Ulûm'da okudum ki Gazâlî Rh.A buyuruyor, hadis-i şeriften almış: "Misafirinizi aşırı külfetle, yâni sizi yoracak, bıktıracak tarzda, aşırı yemekler hazırlamayın." Neden? İzah ediyor arkasından: "Çünkü bir zaman gelir, öyle hazırlayamadığınız zaman misafirin eve gelmesini istemez olursunuz." "Bugün evde beş çeşit yemek yok, onun için aman bize misafir gelmesin, çağırmayayım!" dersiniz.

"Misafirin gelmesini istemeyen kimseye de Allah lânet eder." diyor. Onun için tabii hal olacak ama tabii sen evde zaten birkaç çeşit yiyorsan, misafire de sirke çıkartılıp, ekmek çıkartılıp ban buna ye denmez. Yâni kendi yediğinden yedirirsin. Fazla külfet yapıp, kendini yorup da sonra bıkmamak... Kaide bu. Bıkmayacak gibi tabii bir şekilde şey yaparsın.

Bir de Hazret-i Ömer'le bir ihtiyarın hikâyesini naklederler; *radiya'llàhu anhum ecmaîn*... Hazret-i Ömer RA halife iken, yemeğe çağırmış. Önüne çok basit bir yemek çıkarmış. Paça mı çıkartmış o zamana göre... Herkesin bulduğu ve pek değerli sayılmayan bir yemek çıkartmış. Şimdi paça da yok, galiba çok pahalı, kıymetli bir şey ya...

Hazret-i Ömer RA kapıdan içeriye girmiş, bakmış ki orada bir sopa dayalı duruyor. Sopaya bir bakmış, biraz bir düşünmüş, kılıcını çıkartmış, sopanın yanına koymuş, girmiş içeriye, oturmuş. Yemeği yemiş...

"—El-hamdü lillah, çok şükür, Allah senden râzı olsun teyze..." mi dedi artık ne dediyse yaşlı kadına. "Sağol, varol." demiş, Allah'a hamd ü senâ etmiş, kalkmış.

Giderken kılıcını kuşanırken sormuş:

"—Bu sopayı ne diye koydun buraya? Bu neydi?"

Diyor ki:

"—Yâ Ömer! Eğer 'Benim gibi koskoca bir halifeyi böyle basit bir yemek, basit bir sofraya mı çağırdın!' deseydin, bu sopayla sana vuracaktım."

"—Pekiyi, sen kılıcı niye onun yanına koydun?"

"—Ey ihtiyar! Eğer sen de 'Sana lâyık değil ama bu sofra, işte kusura bakma...' filan deseydin, ben de sana bu kılıcın tersiyle, kabzasıyla bir iki tane vuracaktım." diyor.

Bu iki sözden de anlaşılıyor ki, tabii olarak ne varsa onu misafirin önüne koyacak. Allah verdiyse, sen de ikram edersin, esirgemezsin olur. Ama vermediyse, utanmana lüzum yok... Çünkü veren Allah, vermeyen yine Allah.

Demek ki, bu hadis-i şerif de fevkalâde önemli! Yedi kelimeden ibaret. İkişer takım hepsi. İki kelime, iki kelime, iki kelime, bir de başta *aleyke* var. Yedi kelimeden bir cemiyeti ayakta tutacak bir nizam var bu hadis-i şerifte. Yedi kelimeden cemiyet dimdik ayakta durur muhabbetle. Neden? Güzel konuşacak, selâm verecek, selâmetliğini, iyiliğini isteyecek, yiğit getirecek. O cemiyetin fertlerini sen nasıl yıkarsın?

Girmeden tefrika bir millete, düşman giremez,
Toplu durdukça yürekler, onu top sindiremez.

diyor Mehmed Akif.

Önce tefrika girer... Sen şucusun, ben bucuyum. O odur, bu budur. O bu partiden, bu bilmem nereden... Allah'ın kullarının hepsi Hazret-i Âdem'in oğulları değil mi? Hepsi Hazret-i Âdem'in oğulları. E biz aynı milletin fertleri değil miyiz? Aynı milletin fertleriyiz. Aynı tarihi yaşamadık mı? Dedelerimiz aynı gayeler uğrunda çarpışmadılar mı? Aynı gayeler yolunda şehid olmadılar mı? Oldular. Nedir bu çatlaklık, bu tefrika? Önce tefrika giriyor, ondan sonra düşman girer. Tefrika girmeden girmez. Girse def olur gider. Girse duramaz. Yanlışlıkla girse girdiğine pişman olur çıkar. Yanılıp da bir girse girdiğine pişman olur.

Onun için bir cemiyeti ayakta tutan bir nizam, yedi kelimeden ibaret. Allah elimizde bulunan nimetin kadrini bilmeyi cümlemize nasib etsin... Kardeşlerimiz biliyor, buradakiler biliyor. Ben onlara bir şey demiyorum. Kırk küsür milyon muyuz şimdi, kırk

beş milyon. Kırk beş milyona Allah bildirsin. Biraz da bize bildirme vazifesi düşüyor.

Duyuyoruz, güzel. Rasûlüllah'ın hadis-i şerifleri ağzımıza tad veriyor, kulağımıza şeref veriyor, güzel. Bildireceğiz. Başkaları bilmiyor çünkü. Dünyadan haberi yok. En beğendiğim insan, camiye geliyor, gidiyor... Şunu oku diyorsun, okuyamıyor. Bunu oku diyorsun, okuyamıyor, kaçıyor. Yetiştirmiyoruz kendimizi.

Bir İngiliz müslüman oluyor, bir sene sonra bakıyorsun Mısır'a gidiyor, şöyle yapıyor, böyle yapıyor Arapça'yı öğreniyor. Bakıyorsun Kur'an-ı Kerim'i öğreniyor, bakıyorsun şunu öğreniyor... Neden? Biliyor ki İslâmiyeti ilim üzerinde duracak. Cahillik üzerinde durmaz. Çürük temel üzerinde bina yapılmaz. Suya çamura bina yapılmaz. Kazarlar kazarlar toprağı bile, sağlam zemini bulunca temeli atarlar. Onlar öyle yapıyor da biz niye yapmıyoruz?

Biz sanki Allah'ın garantili, bahtiyar, imtiyazlı kulları sanıyoruz kendimizi. Dedelerimiz müslümandı ya, sakallıydı, sarıklıydı, Allah yolunda şehid olmuştu... Biz de sanıyoruz ki soydan soptan sülalece hepimiz hemen cennete gidivereceğiz. Böyle şey yok. Yâni temenni ederiz de, muhterem kardeşler böyle bir şey yok.

Babası peygamber olup oğlu kâfir gider... Nuh AS'ın oğlunu okumadın mı Kur'an-ı Kerim'den? Nuh AS'ın oğlu babasının sözüne uymadı, karşı geldi, "Ben bir tepenin üstüne çıkarım." dedi, gemiye binmedi, helâk oldu gitti.

Babası biraz oğlu için şefaat, rahmet diler gibi oldu. Rabbine dua edip dedi ki:

رَبِّ إِنَّ ابْنِي مِنْ أَهْلِي وَإِنَّ وَعْدَكَ الْحَقُّ وَأَنْتَ أَحْكَمُ الْحَاكِمِينَ

(هود: ٤٥)

(*Rabbi inne'bnî min ehlî*) "Ey Rabbim! Şüphesiz oğlum da

ailemdendir. (*Ve inne va'deke'l-hakku*) Senin va'din ise elbette haktır. (*Ve ente ahkemü'l-hàkimîn*) Sen hakimler hakimisin!" (Hûd, 11/45)

Allah-u Teàlâ Hazretleri buyurdu ki:

يَانُوحُ إِنَّهُ لَيْسَ مِنْ أَهْلِكَ إِنَّهُ عَمَلٌ غَيْرُ صَالِحٍ فَلاَ تَسْأَلْنِي مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ إِنِّي أَعِظُكَ أَنْ تَكُونَ مِنَ الْجَاهِلِينَ (هود: ٤٦)

(*Yâ nûhu innehû leyse min ehlik*) "Ey Nuh! O asla senin ailenden değildir. (*İnnehû amelün gayru sàlih*) Çünkü onun yaptığı kötü bir iştir. (*Felâ tes'elnî mâ leyse leke bihî ilmün*) O halde hakkında bilgin olmayan bir şeyi benden isteme! (*İnnî eizuke en tekûne mine'l-câhilîn*) Ben sana cahillerden olmamanı tavsiye ederim." (Hûd, 11/46)

Bunun üzerine Nuh AS Şöyle dedi:

رَبِّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ أَنْ أَسْأَلَكَ مَا لَيْسَ لِي بِهِ عِلْمٌ وَإِلاَّ تَغْفِرْ لِي وَتَرْحَمْنِي أَكُنْ مِنَ الْخَاسِرِينَ (هود: ٤٧)

(*Rabbi innî eùzü bike en es'elüke mâ leyse lî bihî ilm*) "Ey Rabbim, ben senden hakkında bilgim olmayan şeyi istemekten sana sığınırım. (*Ve illâ tağfirlî ve terhamnî ekün men'l-hàsirîn*) Eğer beni bağışlamaz ve esirgemezsen, ben ziyana uğrayanlardan olurum!" (Hûd, 11/47) dedi.

Gönül bir olmadıktan sonra, baba kardeş akraba... Laf hepsi. Gönül bir olacak.

Lut AS'ın ve Nuh AS'ın karıları da kâfirdi. Peygamber karısı oldukları halde:

ضَرَبَ اللهُّ مَثَلاً لِلَّذِينَ كَفَرُوا اِمْرَأَةَ نُوحٍ وَاِمْرَأَةَ لُوطٍ ، كَانَتَا تَحْتَ عَبْدَيْنِ مِنْ عِبَادِنَا صَالِحَيْنِ فَخَانَتَاهُمَا فَلَمْ يُغْنِيَا عَنْهُمَا مِنَ اللهِّ شَيْئًا وَقِيلَ ادْخُلاَ النَّارَ مَعَ الدَّاخِلِينَ (التحرم: ١٠)

(*Daraba'llàhu meselen li'llezîne keferu'mreete nûhin ve'mreete lût, kânetâ tahte abdeyni min ibâdinâ sàlihayni ve hânetâhümâ felem yuğniye anhümâ mina'llahi şey'en ve kìle'dhule'n-nâre mea'd-dâhilîn*) [Allah, inkâr edenlere, Nuh'un karısı ile Lût'un karısını misal verdi. Bu ikisi, kullarımızdan iki sâlih kişinin nikâhları altında iken onlara hainlik ettiler. Kocaları Allah'tan gelen hiçbir şeyi onlardan savamadı. Onlara: Haydi, ateşe girenlerle beraber siz de girin! denildi.] (Tahrîm, 66/10)

İki sàlih, iki peygamber kulun karısı idiler, onun emrindeydiler, onlara hıyanet ettiler, cehenneme girin denildi onlara…

Peygamber karısı olmak fayda etmiyor ise, peygamber oğlu olmak fayda etmiyor ise, ben şehidin soyundan geliyorum demek fayda eder mi? Hepimiz kendimiz kazanacağız cenneti. Ahiretin tarlası burası. Burada ekeceğiz, ahirette biçeceğiz. Çalışacağız.

"—Nasıl çalışalım hocam?"

Tabii uzun ama gecenin bir vaktinde uykunu terk edeceksin. Kimsenin görmediği yerde seccadeye oturacaksın. Yalvarıp yakaracaksın, gözyaşı dökeceksin, ağlayacaksın, sızlayacaksın, isteyeceksin, çalışacaksın, emrini tutacaksın, yolunda gitmeğe çalışacaksın, ondan sonra da boyun büküp, "Yâ Rabbi sen bilirsin!" diyeceksin.

Otur, göbeğini ger, sırt üstü yat, enseni kalınlaştır, hiç İslâm için çalışma, hiç bir şey öğrenme... Ne Kur'an bilir, ne hadis bilir... Hep bunları ben daha ziyade ömrü plajda, kumarda, eğlencede geçenleri düşünerek söylüyorum, birçok kardeşimiz var...

Babaları, dedeleri şehid değil miydi, müslüman insanlar değil miydi?

Çalışacağız! Biz de onları irşâd etmek için çalışacağız. Herkes de kendisi tek tek tek tek çalışacak, ahiretteki, cennetteki köşkünü tuğla tuğla, tuğla tuğla burada yapacak. Bir sadaka verecek bir tuğla meselâ… Bir yemek verecek, bir temel taşı. Bir nefsine hakim olacak, bir bilmem şey... Böyle tane tane, tuğla tuğla imal edecek, cenneti kazanacak.

Bak şimdi kitaplardan dersler okuyoruz. Sabahleyin hatırıma geldi... Bu kitapların dışında, ahlâktan da dersler var; yapamıyoruz. Allah kusurlarımızı affetsin... Allah cümlemize gayret kuvvet versin... Nefse şeytana uydurmasın...

Sabretmek... Sabır dersinde muvaffak olamazsa insan imtihanda geçemez. Patlayı patlayıverirse, kavga çıkartırsa, münakaşa çıkartırsa, gürültü ederse derste kaldı, ikmale kaldı. Devam ederse sınıfta kalır. Birkaç defa devam ederse belge alır. Allah korusun...

Bunun için böyle ahlâkî şeyler de birer derstir. Birer lisenin, üniversitenin bir bölümünün bir dersi gibidir. Böyle böyle kazanılacak. Diyeceksin ki:

"—Bende biraz sabır az. Şu imtihana biraz çalışayım. Zayıfım. Gayret edeyim, sabrı öğreneyim, öğreneyim, geçeyim bundan... Bende biraz vefâ az. Aman şunu tamir edeyim. Sonra nasıl çıkacağım Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin huzuruna? 'Ben buyurdum, buyruğumu tutmadın!' derse mevlam ben ne cevap vereyim?" diyeceksin.

İlâhisi var ya:

Ben buyurdum, buyruğumu tutmadın!
Derse Mevlâm ben ne cevap vereyim?

Böyle düşünmüş. Yunus öyle soruyor kendi kendine. Böyle derse ben ne cevap vereyim diye böyle düşüneceksin, uğraşacaksın. Öyle. Kolay değil yâni.

Müslüman olmak kolay, cenneti kazanmak kolay değil. Allah'ın kolaylaştırdığına kolay da aslında, devamlı gayret istediği için kolay değil... Parlayıp sönmeyle olmaz. Ömür boyu böyle tıkır tıkır muntazam yürüyüp, salih amel işleyip güzel ahlâklı olup gönlü pırıldatıp içerisini, dışarısını nurlandırıp öyle kazanacak insan…

Yoksa hani o son nefeste hüsn-i hâtime... Azrail'i gördüğü zaman insan feleğini şaşırır. Bir Azrail'i görmek, elli defa kılıç darbesi yemekten betermiş. O halde sen ne *Lâ ilàhe illa'llàh*'ı hatırlarsın, ne başka bir şeyi... Akıl baştan gidiverir. Onun için, nasıl yaşarsa insan öyle ölür diye düşüneceksin. İyi bir halde ölmek için, nasıl ölmek istiyorsan o şekilde yaşayacaksın.

Hadis-i şerif:

"—Nasıl yaşarsanız öyle ölürsünüz."

Nasıl ölmek istiyorum? Hüsn-i hàtime ile;

لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللّٰهُ .

(*Lâ ilàhe illa'llàh*) diyerek;

أَشْهَدُ أَنْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللّٰهُ ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّداً عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ .

(*Eşhedü en lâ ilâhe illa'llàh, ve eşhedü enne muhammeden abdühû ve rasûlühû*) diyerek ölmek istiyorum, iman-ı kâmil ile... İmanla yaşa o zaman. İmanla yaşa, salih amelle yaşa, öyle git. Yoksa en son anda bir defa "*Lâ ilàhe illa'llàh"* derim, cenneti kazanırım.

Keşke... Yâni Allah'ın lütfunu kimseden kıskanacak halimiz yok. Veren Allah-u Teàlâ, verir, versin. Cümlemize ihsân eylesin de çok zor… Yâni kazananlar çok zorluklarla kazanmışlardır. Biz de biraz kollarımızı sıvayalım, şöyle işe girişelim:

"—Kırk senedir şuraya gidiyoruz, otuz senedir buraya geliyoruz. Yirmi senedir şu tesbihi çekerim, şu kadar zamandır

şuraya gelir giderim, ne oldu bana? Demek ki bende bir kusur var!" deyip biraz gayret edeceğiz.

Durdu mu su kokar. Aktı mı akan su pislik tutmaz.

b. Orucun Faydası

İkinci hadis-i şerife geçelim:[167]

عَلَيْكَ بِالصَّوْمِ فَإِنَّهُ لاَ مِثْلَ لَهُ (حم. ن. ع. حب. طب. ك. هب. ق. ض. وابن خزيمة عن أبى أمامة)

RE. 317/7 (*Aleyke bi's-savmi feinnehû lâ misle lehû*) *Sadaka rasûlü'llah, fî mâ kàl, ev kemà kàl.*

Ebû Ümâme RA'dan nakledildiğine göre Peygamber SAS Efendimiz'e demiş ki:

يَا رَسُولَ اللّٰهِ، مُرْنِى بِأَمْرٍ يَنْفَعُنِي!

(*Yâ rasûla'llàh, mürnî bi-emrin yenfaunî*) "Yâ Rasûlüllah! Bana bir şey emret, bana fayda versin. Bana fayda verecek bir emir istiyorum senden. Bana bir tavsiyede bulun, bana bir şey emret, ben onu yaptığım zaman fayda göreyim yâ Rasûlüllah!" diye sormuş Rasûlüllah Efendimiz'e..."

Bakalım Rasûlüllah SAS Efendimiz böyle diyen sahabesine ne cevap vermiş: (*Aleyke bi's-savmi*) "Sana oruç tutmayı tavsiye ederim. Orucu tavsiye ederim, (*feinnehû lâ misle lehû*) çünkü onun

---

[167] Neseî, *Sünen*, c.VII, s.405, no:2190; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.248, no:22194; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.VIII, s.91, no:7464; Neseî. *Sünenü'l-Kübrâ*, c.II, s.92, no:2530; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.404, no:3893; Hàkim, *Müstedrek*, c.I, s.582, no:1533; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.III, s.5, no:8988; Abdürrezzak, *Musannef*, c.IV, s.308; Ebû Ümâme RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VIII, s.450, no:23608; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.259, no:14243.

emsali yoktur. Oruç ibadetinin emsâli yoktur."

Neden? Çünkü oruç kalbi kuvvetlendirir. Kalbi kuvvetlendirmek hem maddi, hem mânevî. Herhalde doktorlar da bu işi şey yaparlar. Yâni kalbin oruçla —hele belli bir yaştan sonra, otuz kırk yaşından sonra— tahmin ediyorum o yağ bağlaması vs.si oruçla epeyce takviye olur bir. Bu kalbin et kısmı, yürek kısmı. Bir de kalbin maneviyât kısmı var, gönül dediğimiz kısmı var. Mânevî cephesi var. Orası da oruçla kuvvetlenir. Oruç tuttu mu insan insanın mânevî gönül gözü de açılır. Orası da pırıldar.

Sonra zekâsı açılır insanın. Yemek yedi mi uyku basar. Öğleden sonra ben çocuklara derse giriyorum, öyle ihtiyarlar gibi başları yere düşüyor. Neden? Öğle yemeğini yediler yarım ekmekle beraber üç kap yemeği... Öğleden sonra durabilirse dursun. Fıkra anlat, kıssa anlat, hikaye anlat, şiir söyle... Ne söylersen söyle o mide dolu olduğu zaman o gözün açık durması mümkün değil. Kapanacak. Zekayı arttırır. Ama tabii oruç oruç oruç oruç... Damarı, iliği kurumuş adamın, baştan aşağı oruç... O da doğru değil. Ne diyor o sabahları okuduğumuz Buserî Hazretleri'nin *Kaside-i Bür'e*'sinde:

وَاخْشَ الدَّسَاءِسَ مِنْ جُوعٍ وَ مِنْ شَبَعٍ

فَرُبَّ مَخْمَصَةٍ شَرٌّ مِنَ التُّخَمِ

Vahşe'd-desâise min cûin ve min şebiin.
Ferubbe mahmasatin şerrun mine't-tuhâmi[168]

"Açlığın ve tokluğun gizli hilelerinden kork! Nice açlık hâli vardır ki, şerri tıka-basa yemeninkinden beter olur!"

"Nice açlıklar vardır ki tokluktan da fenadır." Her şeyi ölçülü yapacaksın, belli bir ölçüyle yapacaksın, sonucunu düşünerek

---

[168] İmam Busirî, *Kaside-i Bür'e*, beyit: 22.

yapacaksın.

"—E ben bilemiyorum sonucunu."

Bilenden öğrenip öyle yapacaksın. Neden bazı kimseler bazı ulemâya tâbi olmuşlar? E daha iyi biliyor, ben onun ihtisasından istifade ederim diyor. Yâni yoksa birisini başa geçirip de hükümdarlık meselesi değil ki!

Sonra zekâyı arttırır, ahlâkı güzelleştirir. Oruçlu bir insanın ahlâkı güzel olur. Birisi gelse, sataşsa uymaz. Zaten Peygamber Efendimiz de öyle tavsiye ediyor. Birisi geldiği zaman senin yanına, sataştığı zaman "Ben oruçluyum." de diyor, uyma ona diyor. Hakikaten de uymaz. Canı istemez zaten insanın. "Seninle kavga edecek halim yok." der. Ama karnı tok oldu mu; o kendisi zaten gider omuz vurur, kavgayı kendisi çıkartabilir. Küçük bir pürüzden kavgayı kendisi çıkartabilir.

Tabii oruç ile ilgili sözleri ne kadar çok söylesek az gelir. Orucu belli bir ölçü içinde tutmağa gayret etmek lâzım. Ölçülüsü nedir? Ölçülüsü: Pazartesi Perşembe günleri Rasûlüllah SAS Efendimiz oruç tutardı. Rasûlüllah'ın yolundan güzeli var mı? Yok! Rasûlüllah bizim numûne-i imtisâlimiz, başımızın tâcı, gönlümüzün dertlerinin ilacı, her şeyimiz. Bizim üzerimize harîs, bizim salâhımız, felâhımız için titiz, bizde sevgisi fevkalâde fazla olan, bize merhameti, şefkati fevkalâde fazla olan, şefaati fazla olan bir zât-ı celîl.

Pazartesi Perşembe niçin oruç tuttuğunu şöyle izah ederdi Peygamber Efendimiz:[169]

---

[169] Tirmizî, *Sünen*, c.3, s.122, no:747; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.III, s.287; Ebû Hüreyre RA'dan.

Neseî, *Sünen*, c.IV, s.201, no:2358; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.201, no:21801; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.377, no:3820; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.II, s.121, no:2667; Bezzâr, *Müsned*, c.I, s.403, no:2617; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.IX, s.18; Üsâmetü'bnü Zeyd RA'dan.

Taberî, *Tehzîbü'l-Âsâr*, c.III, s.249, no:986; Ümm-ü Seleme RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.8, s.564, no:24192; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XXXII, s.445, no:35531.

تُعْرَضُ الْأَعْمَالُ يَوْمَ الاِثْنَيْنِ وَالْخَمِيسِ ، فَأُحِبُّ أَنْ يُعْرَضَ عَمَلِي

وَأَنَا صَائِمٌ (ت. عن أبي هريرة)

RE. 253/2 (*Tu'radu'l-a'mâlü yevme'l-isneyni ve'l-hamîs*) "Pazartesi, perşembe günleri kulların amelleri Allah'ın divanına arz olunur. (*Feuhibbu en yu'rada amelî ve ene sàim*) Ben de amelim Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne arz olunduğu sırada oruçlu olmayı seviyorum." derdi.

Biz de onun sünnetine iktidaen pazartesi perşembe oruç tutmağa çalışalım. Eğer bir bedenî rahatsızlığımız yoksa arada sırada tutmak insanın biraz zoruna gider. Devamlı tutmak kolaydır da... Dikkat ederseniz, Ramazanlardan hatırlarsanız Ramazanın bir iki günü zor gelir, ondan sonra gayet tabii gelmeğe başlar. Demek ki devamlı tutmak iyi değil. Arada bırakacaksın, arada tutacaksın ki oruç sana koysun ve orucun faydası hasıl olsun.

Onun için *savmü'd-dehr* mekruhtur demişler. Yâni bütün seneyi baştan aşağıya hiç fasılasız oruç tutmak mekruhtur demişler. Pazartesi Perşembe tutarsın... Başka hangi oruçlar var? Her arabî ayın yâni arabî aydan kastımız Rebiyyü'l-evvel, Receb, Şaban, Ramazan filan gibi... Arabî ayların 13, 14, 15'inde oruç tutmak sevaptır.

"—E ben Arabî ayı nereden bileceğim?"^

Arabî ay, aya göre değişiyor. Mehtabı gördüğün zaman, mehtaplı gecelerin sabahlarında oruçlu olursan... Eyyâm-ı bîyd denilir o günlere, beyaz günler demek. O günlerde oruç tutarsan bütün ayı oruç tutmuş gibi Allah ecir veriyormuş. Kaçırılacak bir şey değil yâni. Gözleyip kollayıp o orucu da tutmağa çalışmalı. Sonra Receb'de, Şaban'da Peygamber Efendimiz'in Muharrem ayında tuttuğu oruçlara, sünnet oruçlara riâyet etmeli.

Diğer hadis-i şerife geçtik:

c. Takvâ, Cihad, Zikir

Bu hadis-i şerif ile bizim dersimiz biter bugün, eğer bitirebilirsek. Uzun değil ama söylenecek söz çok. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[170]

عَلَيْكَ بِتَقْوَى اللهِ، فَإِنَّهَا جِمَاعُ كُلِّ خَيْرٍ؛ وَ عَلَيْكَ بِالْجِهَادِ، فَإِنَّهُ رَهْبَانِيَّةُ الْمُسْلِمِينَ؛ وَعَلَيْكَ بِذِكْرِ اللهِ، وَتِلاَوَةِ كِتَابِ اللهِ، فَإِنَّهُ نُورٌ لَكَ فِي الأَرْضِ وَذِكْرٌ لَكَ فِي السَّمَاءِ؛ وَاخْزِنْ لِسَانَكَ إِلاَّ مِنْ خَيْرٍ، فَإِنَّكَ بِذٰلِكَ تَغْلِبُ الشَّيْطَانَ (ابن الضريس، ع . خط . عن أبي سعيد)

RE. 317/8 (*Aleyke bi-takva'llahi teàlâ*)

Bu hadis-i şerifi Ebû Saîd el-Hudrî RA Peygamber Efendimiz'den nakleylemiş. Sebep olarak da diyor ki:

"Bir adam Peygamber SAS Efendimiz'e geldi ve dedi ki:

'—Yâ Rasûlüllah! Bana tavsiyede bulun!'

Onun üzerine Peygamber Efendimiz bu tavsiyeleri yaptı."

Bakalım bu tavsiyeler nelermiş. Şimdi dikkatle dinleyelim:

1. (*Aleyke bi-takva'llàhi teàlâ*) "Yüce, ulu Allah-u Teàlâ Hazretleri'nden sakınmayı sana tavsiye ederim."

Takvâ, sakınmak demek, çekinmek demek. Neden sakınıyor insan? Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne muhalefetten sakınıyor, ona isyan etmekten hazer ediyor. Takvâ bu. Takvâ, dinin özüdür.

---

[170] Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.82, no:11791; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.II, s.156, no:949; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.II, s.283, no:1000; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.VII, s.392, no:3929; Taberânî, *Dua*, c.I, s.521, no:1858; Abdullah ibn-i Mübârek, *Zühd*, c.I, s.289, no:840; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XX, s.391; Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan.

Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.431, no:740; Ebû Zerr-i Gıfârî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XV, s.1261, no:43284; s.1313, no:43437; *Mecmaü'z-Zevâid*, c.X, s.542, no:18171; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.262, no:14247.

Dervişliğin özüdür, tasavvufun özüdür, mânevî hayatın özüdür, kemâlin özüdür. Takvâ, Allah'a muhalefetten sakınmak, ona isyan etmekten kendisini koruyup kollamak, çekinmek, hep rızasına uygun hareket etmeğe gayret etmek. Onun için büyüklerimiz demişler ki:

إِلٰهِي أَنْتَ مَقْصُودِي ، وَرِضَاكَ مَطْلُوبِي !

(*İlâhî ente maksùdî*) "Yâ Rabbi! Maksudum sensin. (*Ve rıdâke matlûbî*) İstediğim de senin rızandır. Başka bir şey istemiyorum. Sadece senin beni sevmeni, benden hoşnut ve râzı olmanı istiyorum. Ne dünya menfaati, ne mevki, ne makam, ne para, ne pul, ne kadın, ne şu, ne bu... Sadece senin rızanı istiyorum yâ Rabbi!" Bayrak bu...

(*Feinnehâ cimâu külli hayrin*) Neden takvâyı izah ettiğini izah ediyor Peygamber SAS Efendimiz, diyor ki: "Çünkü takvâ her hayrı kendisinde toplamış bir haslettir. Her hayır takvânın çatısı içinde vardır." Cuma' kelimesi cim-mim-elif-ayın... Toplamak, cem' etmek mânâsına geliyormuş. Esreli olursa başka mânâya gelir, üstünlü olursa, cemmâ' olursa da, belki öyle de okumak mümkündür, ism-i fâil sîgasıdır ama bu lügatta böyle gösteriliyor. Her hayrı kendisinde toplamış bir şeydir.

Bu kelimenin altında çok mânâlar yatar. Bunun için böyle üç dört parmak kalınlığında bir kitap yazmak lâzım. Takvâ nedir, insan nasıl hareket ederse takvâ ehli bir kul olur, takvâ ehli olan insanlara Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin vaadleri nelerdir, ne gibi müjdeler var takvâ etrafında? Bir uzun, büyük kitap meydana getirilir ve çok da iyi olur. Herhalde öyle bir kitap olsa, insanlar okusalar, takvâ ehline verilen nimetleri görünce her işi bırakıp takvâ ehli olmağa koşarlar.

Birinci tavsiyesi: "Takvâ sahibi olmayı sana tavsiye ederim." diyor Peygamber Efendimiz. Hepimize bu gerekiyor. Günahlardan kendimizi sakınacağız, Allah'a muhalefetten kaçacağız, Allah'a asi olmayacağız. Allah'ın buyruğunu tutacağız, Allah'ın

yasaklarından kaçacağız.

2. İkincisi: (*Aleyke bi'l-cihâd*) "Sana cihadı tavsiye ederim. (*feinnehû rehbâniyyetü'l-müslimîn*) Çünkü cihad müslümanların ruhbanlığıdır. Müslümanların ruhbanlığı cihaddır."

Cihad da çok büyük bir kelime. Bunun da hakkında zaten kitaplar yazılmış. En az bildiğimiz konulardan birisi cihad mevzuudur. Yâni bizim şu Türkiye'deki müslümanların benim diye böyle ortalıkta dolaşan müslümanların en az bildiği meselelerden biri de cihad mevzuudur. Cihadın çeşitleri: İşte nefisle cihad var, memleket düşmanlarıyla cihad var... Çeşit çeşit cihadlar var. O cihadın çeşitleri, şekli kaideleri, usûlü, erkânı en az bildiğimiz hususlardan biri. Bunun için de kitap yazmak lâzım.

Kısaca özetlemek gerekirse: Cihad bir kere iki büyük gruba ayrılıyor: Bir: Düşman ile cihad. İki: Kendi kendimiz ile cihad. Düşman ile cihad da düşmanın çeşidine göre gruba ayrılıyor. Şeytanla uğraşırsın, şeytan bir düşmandır. Din düşmanlarıyla, memleket düşmanlarıyla, senin malına, canına, ırzına, namusuna, memleketine, toprağına göz dikmiş olanlarla uğraşırsın, eline kılıcı, silahı, tabancayı, makineliyi neyse... Bu günün imkânlarına göre bombayı alırsın, o düşmanı bu memlekete sokmazsın ve bu memleketteki müslümanların menfaatlerini korumak için gerekli şeyleri yaparsın. Cihad bu. Bir çeşidi... Bir çeşidi de insanın kendi kendisiyle yaptığı cihad. Bu da az yapılan cihadlardan birisi.

Ötekisini zaman zaman hepimiz biliyoruz. Türk askeri kahramandır, ecdadımız Balkanlarda şöyle çarpışmış, Kızıldeniz'de böyle çarpışmış, Afrika'da böyle çarpışmış diyoruz, onu biraz biliyoruz Harpler, savaşlar... Kosova Savaşı, Mohaç Harbi vs. filan diye...

Fakat nefisle cihadı çok unutmuşuz. Herkesin nefsi böyle kendisini ahtapot gibi sarmış, herkes nefsiyle hareket ediyor. Kalbiyle, gönlüyle, takvâ ile hareket etmiyor da herkes nefsinin esiri olmuş, nefsine birazcık bir dokundun mu Süleymaniye'nin

kubbesini taşıyan direk gibi sağlam bir nefsi var içinde, kalın. Nefsine dokundun mu ne dostluk kalıyor, ne ahbablık, ne akrabalık... Hiç bir şey kalmıyor. Bitiyor iş.

Bu nefisle uğraşmak lâzım! Çünkü bu nefis insanı —uğraşılmazsa— içte olduğu için bilinmez, arkadan hançerler, yerden yere vurur bir, ondan sonra da cehenneme götürür atar iki. Yerden yere vurması nasıl olur? İnsan içkiye nefisle düşer, kumara nefisle düşer, kadına nefisle düşer, daha başka kötülüklere nefisle düşer, perişan olur. Ailesi perişan olur, malı mülkü perişan olur. Cehenneme de bu nefse uyarak düşer insan. Nefsin arzularına hevây-ı nefs diyoruz malum. Hevây-ı nefsine tâbi olur, içinden nefsi ne istiyorsa ona tâbi olur, uyar, gider onun peşinden, sonu cehennem. Allah korusun...

Akıllı kimse nefsini dizginleyecek. Nefis, hadis-i şeriflerde bir bineğe benzetilmiştir.

نَفْسُكَ مَطِيَّتُكَ ، فَارْفَقْ بِهَا !

(*Nefsüke matiyyetüke fe'rfak bihâ*) "Nefsin senin bineğindir. Ona rıfk ile muamele eyle!" Yâni bir at gibi düşün, eski devre göre bir at veya bir deve gibi düşün, yumuşak muamele et nefsine, merhamet eyle. Yâni onu da böyle çok aç bırakıp çok döğüp, saman vermeyip beslemezsen, o seni taşıyamaz. Yığılır olduğu yere. Öyle bir kemik yığını, çuvalı haline gelir, yığılır. Koşamaz, gidemez.

Nefse belli bir miktarda gıdasını vereceksin, seni taşıyacak. Nereden nereye taşıyacak? Beşikten mezara taşıyacak. Yâni hayatın boyunca sen o nefse binerek gidiyorsun. Nefis senin bineğin. Ona yumuşak muamele edeceksin. Ama arpasını fazla verdiğin zaman da fena… Arpasını ata fazla verdiğin zaman gemi azıya alıp da üstündekini yere çaldığı gibi nefse de fazla verdin mi, dizginini çıkarttın mı ağzından, azgınlaştırdın mı üstüne binilmez. Halbuki üstüne binmek için var idi. Yerden yere vurur insanı, perişan eder. Ne kafa kalır, ne göz kalır, ne kulak kalır, ne

bacak kalır... Kırılır. Parça parça olur insan. Onun için nefsi terbiye etmek lâzım.

Terbiyenin yolları nedir? İşte bak söz sözü açıyor, soru soruyu açıyor, şimdi saat de ilerliyor... Şimdi ne deyim ben? Nefsin terbiyesi için yollar var, çareler var, metodlar var, bunlara girişmek lâzım. Nefsin terbiyesinin yollarını iki büyük gruba ayırabiliriz.

Yollardan bir tanesi: Sevgi yoluyla Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin muhabbetini içerden taşkın hale getirip nefsi de ona hayran bırakıp nefsi de o sevginin içine çekmek, öyle gitmek. Yollardan birisi bu. Buna zikir ile gidiliyor. Yâni Allah-u Teàlâ Hazretleri'ni anıyorsun, zikrediyorsun, zikrediyorsun, sevgi doluyor için... Allah dediğin zaman tüylerin diken diken oluyor, için dışın heyecan kaplıyor, şey yapıyor... O zaman her şeyi Allah rızası için yapmağa başlıyorsun. Nefis de sana imreniyor, peşinden geliyor. Müslüman oluyor nefis de. Yollardan birisi bu.

Bir başka yol: Uykusunu az uyutursun, yemeğini az verirsin, insanlarla konuşturmazsın... Yâni yasaklarla. Şunu yapma, bunu yapma filan diye. O yolla da terbiyeyle. Riyâzât yolu denir buna. Riyazetler yaptırarak yâni egzersizler, idmanlar, mahrumiyetler içinde... Yâni demirin böyle örsle çekiç arasında dövüle dövüle bir kılığa, kalıba girmesi gibi bir şekil. O şekil de var, öteki şekil de var.

Neticede nasıl olursa olsun bu nefsi terbiye etmek lâzım. Terbiye olursa iyi bir binek olur, seni istediğin menzil-i maksûduna güzel bir şekilde götürür. İyi bir binek dünyanın saadetindendir yâni. İyi bir binek dünyanın saadetidir. İnsan oradan oraya rahat gider. Kötü bir binek de insanı işte felaketlere uğratır.

İkincisi bu. Birincisi takvâ, ikincisi cihad. Cihadı anlatırken bir düşmanla cihad vardır, bir de nefisle cihad vardır dedik, bunları ondan söyledik. Bir takvâyı tavsiye etti Peygamber Efendimiz, iki; cihadı tavsiye etti.

3. Üçüncüsü: (*Ve aleyke bi-zikri'llah*) "Sana Allah-u Teàlâ Hazretleri'ni zikretmeyi de tavsiye ederim." Bu zikri de bizim halkımız az biliyor. Zikir deyince bir propaganda yerleşmiş, bir karikatür münevverliği var, yâni kulak dolgunluğundan: Zikir mi? Hu diyenler mi? Tamam. Defterden sildi artık. Sen ona ne söylersen bitti. Yâni zikir erbabı, derviş... Allah diyor, hu diyor. Hu çekenler mi? Tesbih de var mı elinde? Püskülü de sarkıyor mu? Sakalı nerede? Göğsüne kadar iniyor mu? Tamam o adam olmaz onun nazarında. Bitti. Yâni böyle bir şey var. Sanki hu demek...

Hu ne demek? Hu, Allah demek. Hu... (*Hüva'llàhu'llezî lâ ilâhe illâhû...*) Ayet-i kerimesinde geçen bir şey. O diyoruz yâni. Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin ismini dile getirmeğe sevgiden tahammül kalmıyor da o diyor. Allah desek duramayacağız yerimizde. O diyerek ancak işaretle şey yapıyoruz.

Buna dil uzatılır mı? Cahillik tabii uzatıyor. Zikirden de bucak bucak kaçıyor. Kaçırtan kim? Şeytan. Şeytan kaçırtıyor zikirden. Çünkü zikir insanı Allah'a götüren yolların en kestirmelerinden birisidir. Şeytan hiç kovmaz... Önüne çıkar, yolunu çelmeğe

çalışır. Haberiniz olsun. Haberiniz olsun ki şeytan yolu çeler. Bunun için ben de size zikri tavsiye ederim. Kendi aciz, naçiz, kusurlu nefsimle beraber. Zikre gayret etmek lâzım. Çünkü bu kestirme yoldan gideceğiz inşâallah.

4. (*Ve tilâvetü kitâbi'llâh*) Dördüncü tavsiyesi Peygamber SAS Efendimiz'in: "Kur'an-ı Kerim'i okumak. Allah'ın kitabını okumak. (*Feinnehû nûrun leke fi'l-ard*) Çünkü Kur'an-ı Kerim senin için yeryüzünde nurdur." Nur ne işe yarar? Işık demek yâni. Karanlığı aydınlatır, yolunu gösterir. Bu dünyada sana nurdur, yolunu gösteriyor. Evet etrafına böyle ışık saçtığını görmüyorsun ama okuduğun zaman yolunu aydınlatacak, karanlığın içinden seni çekecek, cenentin yoluna götürecek. Yeryüzünde nurdur, (*ve zikrün leke fi's-semâ*) semada da senin hayır ile anılmana, methedilmene sebep olacak. Kur'an'ı okudun mu, ehl-i Kur'an diye seni semada melekler yâd edecekler. Allah-u Teàlâ Hazretleri meleklerine seni gösterip mübahat edecek. "Şu Kur'an ehli kuluma bak!" diyecek. İstermez misin Allah'ın sevdiği, övdüğü meleklere gösterip? "Hani sizler insanlara hep kan dökücü diyordunuz, bak şu kuluma nasıl Kur'an'a sımsıkı sarılmış, nasıl ahkâmına göre hareket ediyor. Nasıl Kur'an-ı Kerim'in ahlakıyla ahlaklanmış!" Öyle gösterilen, parmakla gösterilen, Allah tarafından gösterilen bir kul olmak istemez mi insan?

O halde Kur'an-ı Kerim'e sımsıkı sarıl! Okumasını öğren, ezberine al, içindeki manasını anla, manasını hayatına tatbik et, Kur'anla yaşa, kur'an'a göre yaşa…

5. (*Va'hzün lisâneke*) "Dilini sakla, depo et, diline sahip ol. (*İllâ min hayrin*) Hayır söylemek durumu varsa konuş!" O zaman buyur. Ona bir şey demiyoruz ama, aksi takdirde hayır söylemeyeceksen sus, diline sahip ol." Bak Allah iki tane açılıp kapanan dudak vermiş, bir de kuvvetli çene vermiş ki havucu vs. kıtır kıtır, hatta kemiği bile çatur çutur insan şey yapıyor. Kuvvetli. Kapatırsın şöyle dilin çıkamaz. Açarsan... O zaman artık ağzına geleni söylersin dışarıya doğru. O zaman da uğraş.

Demek ki ya hayır söyleyeceksin, aksi takdirde susacaksın. Kapatacaksın, hayırsa, hayır olduğuna karar verdiysen yukarıdan müsaade gelecek bu kapının açılmasına, o zaman açılacak, dil bir şey söyleyecek, birkaç söz çıkacak buradan. Hayırsa... Aksi takdirde konuşmayacaksın.

(*Feinne bi-zâlike tağlibü'ş-şeytân*) "Çünkü böyle yaparsan şeytana galip gelirsin. Yoksa dilini olduğu gibi salıverirsen şeytanı galebe olmaz."

Bu hadis-i şerif üzerinde daha da durmak gerekir ama biraz daha konuşalım da burada bitirelim. Şimdi bu zikirle ilgi izahatıma birkaç ekleme yapacağım burada.

Diyor ki İbn-i Hacer el-Askalânî Rh.A'den müellif merhum: "Zikir hadis-i şerifler ve Kur'an-ı Kerim ile söylenilmesine teşvik edilmiş sözleri tekerrür ile söylemeğe denir." Nedir mesela onlar? Subhânallah, subhânallah, subhânallah... İşte bir zikir. El-hamdü lillâh, el-hamdü lillâh, el-hamdü lillâh... Bir zikir.

"—Ooo, bunlar zikir mi? Demek ki ben her namazın arkasından zikir mi ediyormuşum?"

Zikir ediyorsun ya. Ecdadımız el-hamdü lillâh öğretmiş, biz farkında olmadan, ne yaptığımızın farkında olmadan neler yapıyoruz, ecir kazanıyoruz. O zikirden korkanlar da bilsinler işte. Her namazın arkasında o çektiğimiz tesbihler de bir zikirdir. Öyle korkulacak bir şey yok. Ne var yâni? *Allahu ekber, Lâ ilàhe illallàh, Lâ havle ve lâ kuvvete illâ billàh, Estağfiru'llahe'l-azîm, Allah*... Bunların hepsi zikir.

Zikirde mânâsını iyice düşünüp de yapmak şartı yoktur. Olsa daha iyi olur ama böyle mükerreren söylese de olur diyor müellif.

لا يشترط استحضار معناه بل أن لا يقصد غير معناه

(*Lâ yuştaratu istihdaru ma'nâhu bel enne lâ yaksudu gayru ma'nâhu*) Maksat mânâ değil, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin kendisidir. Onun için Allah Allah Allah diye, *Lâ ilàhe illa'llàh, Lâ*

ilàhe illa'llàh diye devam edebilirsin ama, mânâsını düşünerek yapabilirsen daha a'lâ olur diye, öyle bir açıklama yapmış.

Zikir kalble olur bir de diyor burada. Tabii bu bizim anladığımız bir zikr-i kalbî vardır, ondan başka diyor ki:[171]

الذ كر بالقلب التفكُّر.

(*Ez-zikrü bi'l-kalbi et-tefekkür*) Kalple zikir, tefekkür demektir. Demek ki, insan şöyle bir gözünü kapatsa, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin lütuflarını düşünse, hikmetlerini düşünse, etrafına hikmetleri seçici bir gözle, ibretli bir gözle baksa, o da bir çeşit zikir oluyor.

Allah Allah! Şu çiçeğin güzelliğine bak. Şu kokunun nefasetine bak. Şu kuşun renklerine bak. Şu koca mahluk nasıl havada uçar? Şu balık şu suyun içinde nasıl yaşar?

Şu ağaç şu meyveye bu tadı nereden bulur getirir? O toprağın içini kazıyorum ben, o şeker orada yok, nereden gelmiş bu meyvanın içine bu şeker? Bu nereden buluyor bu toprağın içinden bu şekeri? Yâni düşündü mü insan, o da bir çeşit zikirdir diye söylüyor.

Bir de bizim anladığımız manada zikr-i kalbî demek, yâni Allah Allah Allah sözünü dil ile değil de içinden tekrar etmek. Ona da zikr-i kalbî derler. Tefekkürün de bir çeşit zikir olduğu bu ifadeden anlaşıldı.

Bir de:

والذ كر بالجوارح أن تصير متفرِّقةً بالطَّاعة.

(*Ve'z-zikrü bi'l-cevârihi en tasîre müteferrikaten bi't-tàah*) Bir de âzâlar ile zikir vardır. El ile, ayakla, gözle, kulakla. O nedir? Âzâlar ile zikir de nasıl oluyormuş? Ben gözümle nasıl

---

[171] Ahmed Ziyâeddin Gümüşhanevî, *Levâmiü'l-Ukùl*, c.III, s.458.

zikredeceğim?

Gözü Allah'a itaatte kullanırsan zikirdir. Kulağı Allah'a itaatte kullanırsan zikirdir. Eli Allah'a itaatte kullanırsan, ibadet ve taatte kullanırsan zikirdir. Günahta kullanırsan zikrin gayrıdır. Günahta kullanmayıp Allah'a itaatte kullanırsan zikirdir.[172]

Allah-u Teàlâ Hazretleri, şu hadis-i şeriflerin bize işaret buyurduğu güzel hasletlere sahip olmayı cümlemize nasib ve müyesser eylesin...

Neydi o güzel hasletler:

1. Takvâ ehli olmak.
2. Cihadı elden koymamak.
3. Kur'ân-ı Kerîm'i çok okumak.
4. Allah-u Teàlâ Hazretleri'ni her mânası ile zikretmek; kalp ile, âzâlar ile, dil ile, aşikare, gizli, mânâsını düşünerek, hızlı olarak, yavaş olarak zikretmek.
5. Diline sahip olmak, ancak hayır söylemek ve böylece şeytana tutulmamak, şeytana mağlup olmamak.

Allah-u Teàlâ Hazretleri tevfikini refik eylesin... Hidayeti üzere dâim eylesin… Sevdiği sàlih amellere, rızası yolunda ömür sürmeye cümlemizi muvaffak eylesin... Yüzü ak, alnı açık, sevdiği, razı olduğu bir kul olarak huzuruna çıkmayı cümlemize nasip eylesin…

Fâtiha-i şerîfe mea'l-besmele!

06. 12. 1981 - İskenderpaşa

---

[172] Ahmed Ziyâeddin Gümüşhanevî, *Levâmiü'l-Ukùl*, c.III, s.458.

16. BÂKİRELERLE EVLENİN!

El-hamdü lillâhi rabbi'l-âlemîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ hayrı halkihî muhammedin ve âlihî ve sahbihî ve men tebiahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd-dîn...

Emmâ ba'dü fa'lemû eyyühe'l-ihvân; fe inne efdale'l-kitâbi kitâbu'llah ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin sallallahu aleyhi ve sellem ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ ve külle muhdesin bid'ah ve külle bid'atin dalâleh ve külle dalâletin ve sâhibehâ fi'n-nâr ve bi's-senedi's-sahîhi'l-muttasili ile'n-nebiyyi sallallahu aleyhi ve selleme ennehû kàl:

عَلَيْكُمْ بِالأَبْكَارِ ، فَإِنَّهُنَّ أَعْذَبُ أَفْوَاهًا ، وَأَنْتَقُ أَرْحَامًا ، وَأَرْضَى

بِالْيَسِيرِ (طس. والضياء عن جابر)

RE. 317/9 (*Aleyküm bi'l-ebkâr, feinne hünne a'zebü efvâhen, ve enteku erhâmen, ve erdà bi'l-yesîr*) *Sadaka rasûlü'llàh, fî mâ kàl, ev kemà kàl.*

Aziz ve muhterem müslümanlar!

Üstâzımız Gümüşhanevî Ahmed Ziyâeddin Hazretleri'nin cem eylemiş olduğu *Râmûzü'l-Ehâdîs* isimli kitaptan, ayın babından hadis-i şerifleri okumağa devam edeceğiz.

Hadis-i şeriflerin izahına geçmeden önce evvelen ve hâssaten Efendimiz, başımızın tâcı Muhammed-i Mustafâ SAS Hazretleri'nin mübarek ruhu için, sonra diğer enbiyâ ve murselînin ve cümlesinin âlinin, ashâbının, etbâının ruhları için, hâssaten peygamberimiz SAS Efendimiz'in ashâbının ve etbâının ruhları için;

Ashâb-ı kirâmdan hocamız Muhammed Zâhid-i Bursevî'ye kadar güzerân eylemiş olan cümle sâdât ve meşâyihimizin ve hâssaten eserin müellifi Gümüşhaneli Ahmed Ziyâeddin Efendi

Hazretleri'nin ruhu için; bu hadis-i şeriflerin bize kadar ulaşmasında emeği geçmiş olan ulemanın ve ruvâtın, ravilerin ruhları için;

Ve hâssaten, uzaktan yakından Peygamber SAS Efendimiz'e muhabbetinden nâşî şu küçük mescide gelip de bahçelerini dahi dolduran kardeşlerimin cümle geçmişlerinin ruhları için, bir Fâtihâ, üç İhlâs-ı Şerîf hediye edip öyle başlayalım:

....

a. Bâkirelerle Evlenmenizi Tavsiye Ederim

Az önce metnini okumuş olduğum hadis-i şerif evlenmek ile ilgili. Peygamber ASS Efendimiz hepinizin malumu olduğu üzere, evlenmeyi teşvik etmiştir:[173]

تَزَوَّجُوا ، فَإِنِّي مُكَاثِرٌ بِكُمُ الأُمَمَ يوم القيامة (ق. عن أبي أمامة)

(*Tezevvecû*) "Evleniniz, (*feinnî mükâsirun bikümü'l-ümeme yevme'l-kıyâmeh*) çünkü ben sizin çokluğunuzla mahşer halkına kıyamet gününde mübâhât eyleyeceğim."

Artık ümmetinin çokluğu ile, o sàlih insanların kesreti ile mübâhat edecek Peygamber Efendimiz. Onun için bizim yolumuz insanın hilkatına, tabiatına uygun olan Peygamber SAS Efendimiz'in sünnet-i seniyyesi yoludur.

Biz müslümanlar evleniriz. Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne ubudiyetimizi, ihlâsımızı, bağlılığımızı ifade etmek için bekâr kalmağa lüzum yok. İnsanoğlunun tabiatına, hilkatına uygun hareketleri bırakıp da gayr-ı tabiî hareket etmeğe lüzum yok.

---

[173] Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VII, s.78, no:13235; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.VI, s.136; Ebû Ümâme RA'dan.

İbn-i Mâce, *Sünen*, c.V, s.439, no:1836; Hz. Aişe RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VI, s.44, no:5746; Sehl ibn-i Huneyf RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XVI, s.275, no:44432; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XI, s.258, no:10726.

Niye bunu söylüyoruz? Çünkü yeryüzünde öyle inançlar var ki, sanki Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne insan evlenmezse daha iyi ibadet edermiş gibi evli olmamayı, bekâr kalmayı dinlerinin bir esası yapıyorlar. Evlenmiyor, evlenmeyince de gayr-ı tabiî bir insan oluyor. Sonra daha başka kötülükler meydana çıkıyor. Çünkü bir şeyi, tazyik eden bir şeyi sıkıştırırsanız, bir başka yerinden patlak verir. Onun normal mecrasını bulacaksınız.

Bahçenize bir yerden bir temiz su giriyor ise, siz ona bir çıkış yolu göstermezseniz, bahçeniz ne olur? Sel altında kalır. Ama bir kanal açar da çıkış yolunu da gösterirseniz, o bahçenin içinden gelir geçer, bahçeyi sular, yemyeşil olur.

İnsan tabiatı da böyledir. İnsan tabiatının içindeki tabii hilkatına uygun olan temayüller bir mecrâ bulur da oradan kanalize edilir, drenize edilir, drenaj yapılır da akıtılır, kurtarılırsa o zaman sel felaketi olmaz, çürümek olmaz,

küflenmek olmaz. Ama aksi yapılırsa o zaman felâketler baş gösterir. Onun için Peygamber SAS Efendimiz evlenmeyi teşvik etmiş. Bu hadis-i şerif de evlenmek hakkında.

Evlenmekte tabii nasıl hareket edeceğiz? Buyuruyor ki Peygamber Efendimiz:[174]

عَلَيْكُمْ بِالأَبْكَارِ ، فَإِنَّهُنَّ أَعْذَبُ أَفْوَاهًا ، وَأَنْتَقُ أَرْحَامًا ، وَأَرْضَى بِالْيَسِيرِ (طس. والضياء عن جابر)

RE. 317/9 (*Aleyküm bi'l-ebkâr*) “Bakire olanlar ile evleniniz. Onları size tavsiye ederim. Onları alın.” İzah da ediyor: (*Feinne hünne a'zebü efvâhen*) Çünkü onlar ağızca daha lezzetlidir, daha tatlıdırlar.”

Tabii bu ağızca tatlılıktan maksat nedir? Diyorlar ki: Güzel konuşurlar. Yüzleri gözleri açılmamış olduğu için utangaçtır, gözünü kapatıp ağzını açıp ağzına geleni söyleyip insana dünyayı cehennem etmez, zindan etmez. Sessiz sedâsız dururlar. Fazla münakaşa, çenesi düşüklük yapmaz.

(*Ve enteku erhâmen*) “Size çok evlat verirler.” Çünkü yaşlı bir kimseyi alırsanız, belki vakti geçmiştir, çocuk yapma faaliyeti kalmamış olabilir. Halbuki Peygamber Efendimiz, “Evleniniz, çoğalınız. Çoluk çocuğunuz olsun.” Buyurmuştur. Onun için bekâr olduğu zaman —yâni genç olduğu zaman— tabii evlat verme ihtimali daha çok olacak. Ötekisinde o ihtimal zamanı geçmiş

---

[174] İbn-i Mâce, *Sünen*, c.V, s.460, no:1851; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XVII, s.140, no:350; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ,* c.VII, s.81, no:13251; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.21, no:4039; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.V, s.30; Temmâmü'r-Râzî, *el-Fevâid*, c.I, s.279, no:696; Abdurrrahman ibn-i Sâlim babasından, o da dedesinden.

İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.IV, s.416, no:17990; Hz. Ömer RA'dan.

Abdürrezzak, *Musannef*, c.VI, s.159, no:10341; Mekhul RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XVI, s.294, no:44548; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.71, no:1778; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XIV, s.271, no:14275.

olduğu için azalmış olacak.

(*Ve erdà bi'l-yesîr*) "Aza da razıdırlar." Yâni nasıl eşya yaptıysa kabul ederler, pekâlâ derler.

Hakikaten de erkek için de böyledir, kadın taifesi için de böyledir. Küçükken evlendirirsen râzı olur, hiç bir şey demez; 17, 18, 20... O yaşlarda evlendirirsen... Ama yaşlar ilerledi mi titizlikler başlıyor, namzet beğendirmek de zor oluyor, imtizaç etmek de zor oluyor. Herkesin kendi tabiatı gelişmiş olduğu için, kendi örfü, adeti, yaşayış tarzı belirlenmiş olduğu için, evlendikleri zaman imtizaç edemiyorlar, birbirleriyle kavga gürültü... Evlilik yuvası devam etmiyor.

Şimdi bu günün şartlarına göre 22-25 yaşa kadar yüksek tahsil sürüyor. İlkokul, ortaokul, lise, üniversite, ihtisas... Ondan sonra askerlik oluyor. Ondan sonra askerlikten geliyor, diyor ki: "Biraz sermaye biriktireyim de yuva kuracak hale geleyim." Biraz da ondan sonra... Bakıyorsun 30-35 yaşında, evlenecek ama:

"—Şunu alır mısın?"

"—Iıı."

"—Bunu alır mısın?"

"—Hayır!"

"—Onu alır mısın?"

"—Olmaz!"

"—Bunu alır mısın?"

"—Olmaz!"

Neden? Artık tabiatı katılaşmış. Ağaç yaş iken eğilirdi. Ondan sonra evlendiği zaman da karşı tarafla imtizaç edemiyor, uyum sağlanamıyor, geçim zor oluyor. Ama genç yaşta evlenirse o zaman imtizaç daha kolay oluyor.

Peygamber ASS Efendimiz'in tavsiyesi böyle. Tabii bunun dışında da evlilikle ilgili başka tavsiyeleri var. O tavsiyeleri hatırlatalım. Bir keresinde bir zâta diyor ki:[175]

---

[175] Buhàrî, *Sahîh*, c.V, s.1958, no:4802; Müslim, *Sahîh*, c.II, s.1086, no:1466; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II, s.219, no:2047; Neseî, *Sünen*, c.X, s.331, no:3178; İbn-i

تُنْكَحُ الْمَرْأَةُ لأَرْبَعٍ: لِمَالِهَا ، وَلِحَسَبِهَا ، وَلِجَمَالِهَا ، وَلِدِينِهَا. فَاظْفَرْ بِذَاتِ الدِّينِ ، تَرِبَتْ يَدَاكَ (خ. م. د. ن. ه. حب. عن أبي هريرة)

RE. 258/11 (*Tünkehu'l-mer'etü li-erbain*) "Kadın, şu dört şeyi için nikâhlanır: (*Li-mâlihâ*) Malı için, (*ve li-hasebihâ*) asaleti için, (*ve li-cemâlihâ*) güzelliği için, (*ve li-dînihâ*) ve dini için. (*Fa'zfer bizâti'd-dîn, teribet yedâke*) İki eli toprak olası, sen din sahibine bak!"

(*Tünkehu'l-mer'etü li-erbain*) "Bir kadın dört sebepten dolayı nikâha alınabilir. Yâni bir kadınla dört sebepten dolayı evlenilebilir:

1. (*Li-mâlihâ*) Malı dolayısıyla evlenilebilir. "Şu kadar köşkü var, bu kadar katı var, bu kadar dairesi var, parası var!" diye.

2. (*Ve li-hasebihâ*) Soyu dolayısıyla, hasebi nesebi dolayısıyla alınabilir. 'Bu kadın, meşhur filânca aileden, şanlı şerefli bir ailedendir.' diye alınabilir.

3. (*Ve li-cemâlihâ*) Güzelliğinden dolayı alınabilir.

4. (*Ve li-dînihâ*) Bir de sàliha olduğundan, dindar olduğundan dolayı alınabilir. Takvâsı için, Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne bağlılığı için alınır."

Sonra, Peygamber Efendimiz muhatabına demiş ki:

(*Fa'zfer bi-zâti'd-dîni teribet yedâke*) İki eli toprak olasıca, sen dindar olanı bulmağa bak!" diye, latîfe yollu bir söz de söylemiş.

Mâce, *Sünen*, c.I, s.597, no:1858; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.428, no:9517; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.IX, s.344, no:4036; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.V, s.26; Ebû Avârne, *Müsned*, c.III, s.11, no:4010; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.433, no:8420; Ebû Hüreyre RA'dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.428, no:9517; Dârimî, *Sünen*, c.II, s.179, no:2171; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.269, no:5337; Dâra Kutnî, *Sünen*, c.III, s.302, no:212; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XVI, s.293, no:44542; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.319, no:1022; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XI, s.376, no:11011.

Demek ki, evlilikte karşısındaki tarafın zenginliğini düşünmeyecek, güzelliğini düşünmeyecek, soyluluğunu düşünmeyecek. Ne düşünecek? Dindarlığını düşünecek. Dindar mı? Allah'a mutî mi? Allah'ın yolunda gitmeğe râzı mı? Allah'ın emirleri karşısında boynu kıldan ince, şer'-i şerîf ne buyurursa ben ona razıyım diyor mu demiyor mu? Ona bakacakmışız demek ki.

Ama bugün diyorlar ki:

"—Allah'ın lütfu çok, fazl u keremi boldur, ben dördünü birden istiyorum." diyor.

Birisiyle konuştuk. Yâni hem güzel olacakmış, hem soylu olacakmış, hem zengin olacakmış, hem dindar olacakmış... Güzel de, hepsi bir arada olursa ne mutlu ama, her zaman da o rast gelmediği için, demek ki asıl şeye bakacağız: Yuvamıza has halis, sadık bir bekçi, evladımıza temiz, dikkatli, itinalı bir anne olup olamayacağına bakacağız. O zaman daha hayırlı olur. Peygamber Efendimiz'in tavsiyesi o.

Evlenmemek...

"—Efendim ben bu devirde evlenmeyi tehlikeyi görüyorum. Evlenirse hanıma bakmak bir türlü, çocuk yetiştirmek bir türlü..."

Onu da demişler Peygamber Efendimiz'in zamanında. Üç kişi karar vermişler, bakmışlar Rasûlüllah SAS Efendimiz'in ibadetine, taatine, haline... Demişler ki: "O Allah'ın rasûlü, o insanların en üstünü. O nerde, biz nerde... Bizim yüksek makam, mertebe elde etmek için çok daha fazla şeyler yapmamız lâzım. Ne yapalım?" Bir tanesi demiş ki:

"—Ben bundan sonra kat'iyyen hiç kadınlarla evlenmeyeceğim. O kapıyı kapattım." gibi konuşmuş yâni. "Kadınlar var, tamam. Zaten bütün kötülükler kadınlara temayülden, onlarla meşgul olmaktan çıkıyor. Tamam ben kadınlarla evlenmeyeceğim. Hatta kendimi hadım edeceğim. Başka türlü kurtuluş yok bu duygudan. Kendimi hadım ettireceğim!" demiş.

Bir tanesi demiş ki:

“—Bütün ömrüm boyunca hep oruç tutacağım. Her gün her gün oruç tutacağım!” demiş.

Bir tanesi demiş ki:

“—Ben de geceleri hiç sabahlara kadar uyumayacağım, hep ibadet edeceğim!”

Rasûlüllah SAS Efendimiz’e bu şahısların bu tasavvurları, niyetleri, düşünceleri ulaştığı zaman, memnun olmamış, sinirlenmiş, demiş ki:

“—Ben sizin Allah’tan en çok korkanınız olduğum halde ben evleniyorum. Bak hanımlarım var. Ben gecenin bir kısmında kalkıp teheccüd kılıyorum ama bir kısmında da uyuyorum. Bazı günler oruç tuttuğum oluyor ama her zaman tutmuyorum öyle, devamlı değil. Bazen tutuyorum, bazı günler oruç tutmuyorum. Benim yolumda giden benim sünnetime uyar. Benim sünnetime uymayan benden değildir.” diye ölçüyü tavsiye etmiş, ölçülü yolu tavsiye etmiş.

İslâmiyet budur. Yâni İslâmiyet, hak ve doğru olan çizgide ifrata ve tefride sapmadan ölçülü gitmektir. Müslüman her bakımdan ölçülüdür. Her şeyinde bir intizam vardır, denge vardır. Ne bu tarafa saplanmıştır, meyletmiştir, ne bu tarafa meyletmiştir. Her bakımdan... Çünkü:

كلا طرفي قصد الأمور ذميم

(*Kilâ tarafey kasdi’l-umûri zemîmün*) diyor şairin birisi. “Bir orta yolun bir bu tarafı var, ifrat; bir bu tarafı var, tefrit… İki tarafı da aşırı uç, iki tarafı da fenadır.” diyor. Ortasından adaletli, ölçülü şekilde gitmek iyi. Amelleri de öyle ölçülü yapmak lâzım.

Demek ki, mümkün olduğu kadar böyle seçmemizde bu hadis-i şeriflere uygun olarak şey yapacağız. Evleneceğiz, Allah’tan hayırlı bir eş dileyeceğiz kendimize ve eşi seçerken de onun dindar olmasına daha çok dikkat edeceğiz.

Geçenlerde de söylemiştim; bizim ailelerimiz, bizim

kardeşlerimiz, müslüman ümmeti, memlekette evlatlarını tesettürlü, namuslu, iffetli yetiştirmek için gayret ediyor. Bu gayretin içinde de bazı şeylerden sakınıyor. Dansa götürmüyor, yazlığa götürmüyor, sinemaya götürmüyor, vs.ye götürmüyor... Tabii o bazı şeyleri bilmiyor. Bazı bakımlardan saf kalıyor. Yâni gözü açılmamış, saf kalıyor. Bizim bu taraftaki erkekler de istiyor ki:

"—Benim evleneceğim kız bir diplomat karısı gibi her şeyi yapsın, çeksin çevirsin, ben onu koluma alıp da Hilton'a götürdüğüm zaman orada beni mahçup etmesin."

Olur mu ya! İkisi birbirine zıt. Bu taraftan biz bunu terbiyeli, dindar yetiştirmek için uğraşıyoruz, beri taraftan beğenmiyor. Öyle yetişen, kaç tane erkekle konuşmuştur. Ne maceralar geçmiştir başından.

Onun için biraz insaflı olacağız, o taraftaki eksikliğini bu taraftaki meziyeti kapatıyor diye düşüneceğiz. Buna çok dikkat edelim. Yâni, umumiyetle dikkat edilmeyen hususlardan birisi budur. Görgülü olsun derken, bazı şeyleri bilmek sanki meziyetmiş gibi telakki ediliyor. "Dans bilmeyen olur mu? Modern bir sofrayı hazırlamayı bilmeyen olur mu?" filan gibi tenkit ediyorlar. Canım sofra dediğin ne olacak. İşte insanlar bir usul koymuşlar... Üç tane tabak üstüste, sekiz tane kaşık, dokuz tane çatal, peçete şurada, çatal bıçak şurada... Onu bilmiyor da namaz kılmasını biliyor ya! Onu bilen nicesi var, namaza yanaştıramazsın.

"—Ben başımı kapatmam!" diyor.

Bizim arkadaşlardan bir tanesi bir kızı beğenmiş, talip olmuş. Başka bir şehirde, bizim bu cami cemaatinden değil de... Beğenmiş kızı, gitmiş talip olmuş. Diyor ki:

"—Sen filanca mektepten mezunsun. Ben sana varırım ama kat'iyyen başımı kapatmam." diyor, peşin pazarlık yapıyor. "Ben başımı kat'iyyen kapatmam." diyor.

Şimdi bunu almak mı lâzım almamak mı lâzım? Almış... Allah mesud etsin... Allah akıl fikir versin...

Evlilikle ilgili hadis-i şerifi geçtik.

b. Kur'an'ı Kendinize Rehber Edinin!

Bu hadis-i şerif bize Kur'an-ı Kerim'i tavsiye ediyor. Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin Rasûlü buyuruyor ki:[176]

عَلَيْكُمْ بِالْقُرْآنِ ، فَاتَّخِذُوهُ إِمَامًا وَقَائِدًا ؛ فَإِنَّهُ كَلاَمُ رَبِّ الْعَالَمِينَ ، الَّذِي هُوَ مِنْهُ وَإِلَيْهِ يَعُودُ (ابن شاهين في السنة ، وابن مردويه عن علي)

RE. 317/10 (*Aleyküm bi'l-kur'ân, fe'ttehizûhu imâmen ve kàidâ, feinnehû kelâmü rabbi'l-âlemîne'llezî hüve minhü ve ileyhi yeùd*)

(*Aleyküm*) "Size tavsiye ederim, boynunuza borç olsun..." dikkat ediniz, sımsıkı sarılınız mânâsına. Ne? (*Bi'l-kur'ân*) "Kur'an-ı Kerim. Kur'an-ı Kerim'i okumağa dikkat ediniz, sarılınız, riâyet ediniz. (*Fe'ttehizûhu imâmen ve kàidâ*) Kur'an-ı Kerim'i kendinize imam ve komutan edinin. İmam ve komutan, rehber edinin."

Nasıl imam olacak? Nasıl ben camide önümde bir zât-ı muhterem mihrâba geçiyor da "*Allahu ekber*!" dediği zaman eğiliyorum, "*Semia'llàhu li-men hamideh*" dediği zaman kalkıyorsam, Kur'an-ı Kerim yap dediği zaman yapacağım, yapma dediği zaman bırakacağım, emrini tutacağım, yasağından kaçacağım. İmam öyle... Kur'an-ı Kerim imam olur mu? Olur tabii. Emirleri var, yasakları var. Ona aynen uyacaksın. Onu imam edin diyor, bir.

İkincisi: Rehber edin diyor. Yâni ona iktidâ edeceksin, uyacaksın, onun peşinden gideceksin.

---

[176] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.16, no:4023; Hz. Ali RA'dan. *Kenzü'l-Ummâl*, c.I, s.515, no:2300; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.291, no:14321.

Neden böyle diyor Peygamber SAS Efendimiz? (*Feinnehû kelâmü rabbi'l-âlemîn*) "Çünkü bu Rabbü'l-âlemînin kelamıdır. Kur'an-ı Kerim, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin sözüdür."

Uydurma bir söz değil. Senin benim sözüm değil. Şahsî bir kanaat değil. Kainatın sahibi, bizim hàlıkımız, bizim ràzıkımız, bizi yaşatan, bizi öldürecek olan, bizi huzuruna çekecek olan, bize hesap soracak olan Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin kelamı. Biz neye göre hesap vereceğiz? Kur'an-ı Kerim ile biz mesut olacağız.

"—Sana Kur'an-ı Kerim'i göndermedim mi? Onunla ne amel ettin?" diye Allah-u Teàlâ Hazretleri soracak.

Onun için Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin kelamı olan bu Kur'an-ı Kerim'e sımsıkı sarılın, onu kendinize imam edinin, rehber edinin!

(*Ellezî hüve minhü ve ileyhi yeùd*) "Kur'an-ı Kerim tabii Allah-u Teàlâ Hazretleri tarafından gönderildi. Tekrar ona dönecek."

Başka bir rivayette ilâve olarak deniliyor ki:

فَآمِنُوا بِمُتَشَابِهِهِ، وَاعْتَبِرُوا بِأَمْثَالِهِ!

(*Feâminû bi-müteşâbihihî*) "Müteşabih ayetlerine inanınız, (*fa'tebirû bi-emsâlihî*) içinde anlatılan kıssalardan gerekli hisseleri çıkartın, ibretlerinizi alınız."

Hazret-i Ali Efendimiz RA KV buyurmuş, bu hadis-i şerifi o rivâyet etmiş.

Şimdi burada Hazret-i Ali Efendimiz'in ravi olmasında bir ince nokta var, nükte var. Ankara'da birisi bana dedi ki:

"—Bizim mahallede bir kişi var, Hazret-i Ali Efendimiz'i sevdiğini iddia edermiş, Alevi inancındaymış."

Alevî demek, Hazret-i Ali Efendimiz'e mensup demek. Bu diyormuş ki:

"—Elinizdeki Kur'an-ı Kerim eksik, yanlış. Saklanmış bazı ayetleri. Bazı bölümleri kaçırılmış."

Sübhânallah! Tabii Kur'an-ı Kerim hakkında böyle bir iddia

Kur'an-ı Kerim'in kendisine aykırıdır. Çünkü ayet-i kerimede:

إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا الذِّكْرَ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ (الحجر:٩)

(*İnnâ nahnu nezzelne'z-zikra ve innâ lehû le-hâfizûn*) buyrulmuştur.

Kur'an-ı Kerim'i indiren Allah-u Teàlâ Hazretleri bu ayet-i kerimede garantisini de veriyor: (*İnnâ nahnu nezzelne'z-zikra*) "Kur'an-ı Kerim'i bizzat biz indirdik, (*ve innâ lehû le-hâfizûn*) onu biz hıfzedeceğiz. (Hicr, 15/9)

وَلَوْ تَقَوَّلَ عَلَيْنَا بَعْضَ الأَقَاوِيلِ . لأَخَذْنَا مِنْهُ بِالْيَمِينِ . ثُمَّ

لَقَطَعْنَا مِنْهُ الْوَتِينَ (الحاق)

(*Ve lev tekavvele aleynâ ba'da'-ekàvîl*) "Eğer Kur'an-ı Kerim'in kendisine inzal edilmiş olduğu Rasûl-i Ekrem bile bazı sözleri, Allah-u Teàlâ söylemediği halde söylemiş gibi isnad etse de kendisi uydursaydı, (*Le ehaznâ minhu bi'l-yemîn. Sümme lekata'nâ minhü'l-vetîn*) damarlarını koparırdık." diyor Allah-u Teàlâ Hazretleri. (Hâkka, 69/44-46)

Rasûlüllah... Allah'ın emin peygamberi. Muhammed el-Emîn, emniyetli peygamber. Peygamberlik öncesinde emniyetiyle şöhret yapmış. O, kendisine nasıl geldiyse tir tir titreyerek bir ayeti şey yapayım diye hızlı hızlı tekrar ede ede vahiy geldiği zaman aynen korumağa çalışırdı. Teselli sadedinde:

"—Sen telaşlanma Rasûlüm! Onun hıfzı, hatırlatılması, nakledilmesi bize ait." diye Allah-u Teàlâ garanti veriyor.

Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin bir ayetini bile değiştirilmeyeceğine, bir isnad yapılmayacağına dair garanti verdiği Kur'an-ı Kerim'e bir insan nasıl olur da eksiktir, fazladır der? Neden der? Cahilliğinden der. Çok cahil, çok zalim, çok zavallı, çok şaşkın bir kimse.

Dedim ki:

"—O arkadaşa benden git, haber ver. Bak ben şimdi üniversitede bir çalışma yapıyorum. Sıkışık bir durumum var. Ben çok zengin bir insan değilim. Ben yüz bin lira koyayım ortaya, o beş bin lira koysun. Ben onun da kalbinin ikna olacağı şekilde isbat edeceğim Kur'an-ı Kerim'de hiç bir eksik olmadığını. O da ikna olacak, doğru diyecek. Var mı böyle bir iddiaya, git haber ver, ben isbat edeceğim dedim.

Ondan sonra ses gelmedi oradan. Çünkü Hazret-i Ali Efendimiz'in bizzat kendi imzasını taşıyan, onun eliyle yazılmış Kur'an-ı Kerim var elimizde. Hazret-i Ali Efendimiz tarafından yazılmış Kur'an-ı Kerim var. Altında Hazret-i Ali Efendimiz'in imzası olan Kur'an-ı Kerim var müzemizde, el-hamdü lillah. Onu gösterecektim. Ensesinden tutup:

"—Bak Rasûlüllah'ın damadı, senin de beğendiğin, ona mensubum dediğin Hazret-i Ali'nin imzasını taşıyan Kur'an-ı Kerim. Bak bakalım başından sonuna kadar, bizim şimdi okuduğumuz Kur'an-ı Kerim'e göre bir kelimesinde bir fark var mı?" diyecektim, alacaktım yüz bin lirasını ama gelmedi.

Bak Hazret-i Ali Efendimiz Kur'an-ı Kerim'e uymayı tavsiye ediyor. Onun için kim Hazret-i Ali Efendimiz'i sevmek iddiasında ise, Hazret-i Ali Efendimiz'in şefaatine mazhar olmak istiyorsa, bak bu hadis-i şerife daha dikkatli bir şekilde baksın.

Bir yerde karşılaştık yine bu zümreden birisiyle. Otobüsün şoförü otobüsü kullanıyor, ben de saat 10-11'de binmiştim, tenha otobüs. Fakat yanındaki şahısla münakaşa yapıyor şoför. O kadar münakaşa yapıyor ki, neredeyse otobüsü bir yere çarptıracak yâni. Otobüsü idare etmeği unutmuş, yanındakiyle münakaşa yapıyor. Baktım, Allah, peygamber, Hazret-i Ali sözleri geçiyor... Ben de tabii ilgi duydum, yanına yanaştım, dinledim biraz.

Diyor ki:

"—Biz daha iyiyiz, daha iyi insanlarız. Siz şaşkınsınız." diyor filan...

Dedim ki:

“—Bana da müsaade eder misiniz? Ben sözlerinizi duydum, münakaşanıza ister istemez kulak misafiri oldum. Ben de birkaç söz söyleyeyim mi?”

“—Söyle ağabey.” dedi şoför de.

Dedim ki:

“—Şimdi benim soracağım birkaç soruya doğru cevap ver ki, ben de sözümü ona göre ayarlayayım, başka yerden başlayayım. Yâni senin kabul etmediğin bir yerden başlarsam olmaz. Senin de kabul ettiğin bir yerden başlayalım.” dedim.

“—Namaz kılar mısınız?” dedim,

“—Kılmayız.” dedi.

“—Kur’an-ı Kerim okur musunuz? Kur’an-ı Kerim’i Allah’ın hak kitabı kabul eder misiniz?” dedim.

“—Ederiz.” dedi. “Okuruz, sizden daha çok okuruz.” dedi.

“—Doğru mu söylüyorsun? Yâni doğru söylemiyorsan başka şey söyleyeceğim. Çünkü başka bir delille seni ikna etmek lâzım. Önce orayı kabul ettirmem lâzım, ondan sonra ötekisini.”

“—Yok, Kur’an-ı Kerim’i kabul ediyoruz.” dedi.

“—Peki, Kur’an-ı Kerim’i kabul ediyorsunuz da, Kur’an-ı Kerim’in içinde şu anda sayamam ama biraz sonra müsaade verirsen içeri giderim, kitaptan sırası var, oradan hepsini ölçerim, sırasını söylerim. Yüzlerce ayet-i kerimede namaz kılın diye emir var Kur’an-ı Kerim’de. Niye namaz kılmıyorsunuz?” dedim.

Tabii sustu. Kur’an-ı Kerim’e inanıyor, içindekini yapmıyor, içindekini kabul etmiyor. Dedim ki:

“—Bak ben üniversitede hocayım. Arapça bilirim, Farsça bilirim.”

Yâni affedersiniz, o adama artık öyle söylemek icap etti de... Bildiğimiz yarım yamalak da olsa yâni maksadı ifade etmek bakımından öyle söylemek icab etti.

“—Ben sana bu Kur’an-ı Kerim’in içindeki gerçeklerden bahsediyorum. Sen gene bana itimat etme, git kime itimat edersen

Kur'an-ı Kerim'in içinde ne yazdığını öğren, ne yazdığını oku, ondan sonra onunla hareket et. Çünkü hiç kimseye bağlılık seni kıyamet gününde şahsî mesuliyetten kurtarmaz!"

Meselâ bir insan gitse kıyamet gününde:

"—Yâ Rabbi! Ben filanca ak sakallı ihtiyar adama tâbi oldum, orada öyle dediği için öyle yaptım." dese kurtulacak mı?

Hayır! Onlar birbirleriyle cehennemde münakaşa yapacaklar. "Sen olmasaydın ben dalalete düşmezdim, senin yüzünden bu cehenneme geldim." diyecek. Ötekisi de "Sen aklını kullansaydın!" diyecek... Ayet-i kerimelerde var.

إِنَّ ذَلِكَ لَحَقٌّ تَخَاصُمُ أَهْلِ النَّارِ (ص: ٦٤)

(*Tehâsumu ehli'n-nâr*) "Cehennem ehlinin böyle hasımlaşması, birbirlerine beddua etmesi, 'Senin yüzünden bu hale düştüm!' demesi haktır." (Sâd, 38/64)

لَوْلاَ أَنْتُمْ لَكُنَّا مُؤْمِنِينَ (سبأ: ٣١)

(*Levlâ entüm lekünnâ mü'minîn*) "Siz olmasaydınız biz mü'min olurduk." diyecekler birbirlerine. (Sebe, 34/31)

Dedim:

"—Hiç kimseye ittibâ kimseyi kurtarmayacak. Aklını başına alacaksın. Mes'uliyet şahsî!"

وَلاَ تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَى (فاطر: ١٨)

(*Ve lâ teziru vâziretün vizra uhrâ*) "Kimsenin mes'uliyetini ötekisi yüklenmez." (Fâtır, 35/18)

Sen ne yapıp yapıp hak yolda olmak, hak yolda ölmek zorundasın. Olacaksın. Nasıl yemeğini buluyorsun, nasıl ekmeğini buluyorsun, akşama aç kalmıyorsun. Nasıl barınacak bir yer buluyorsun yağmurda... Öyle Mevlâ'nı bulacaksın. Mevlâ'yı

bulacaksın. Bu hayat da fırsat işte. Kaç sene yaşayacaksan bu fırsat içinde Allah-u Teàlâ Hazretleri'ni bileceksin, bulacaksın, onun rızasını kazanacaksın. Başka çaren yok.

"—Efendim ben filanca kimseyi dinledim."

Herkese şüpheyle bak. Hiç kimseye inanma, ama doğruyu bul.

Hazret-i Ali Efendimiz'in bir sözü var, çok hoşuma gitti ve bizim hepimizin bunu çok iyi bilmesi lâzım. Çünkü insanlara tabi olmak insanları çok aldatıyor. Seviyorlar bir insanı, tâbi oluyorlar. Ama sevgi yanlışsa... Gidip de bir Amerikalı artisti sevmişse onun peşine gittiği zaman cehenneme gidiyor onunla beraber. Yâni kimi seveceğini iyi tayin etmesi lâzım insanın. Neye inanması gerektiğini iyi tayin etmesi lâzım. Onu tayin edemeyince gönlünden bağlanıverdiği insan onu şaşırtabilir.

Bu umûmî bir manzara. Memleketimizde çok görüyoruz bunu. Şeyhine bağlanıyor, şeyhi ne dediyse şeyhinin sözünden dışarı çıkmıyor. Evet şeyhinin sözünden dışarı çıkmamak iyi güzel şey ama, şeyhi yanlış bir şey söylediği zaman iş ne olacak? Haydi bakalım buyurun...

Şeyhi yanlış bir şey söylerse o zaman ötekisinin hali ne olacak? Ya şer'-i şerîfe, Kur'an-ı Kerim'e, hadis-i şerife yanlış şeyler söylüyor da, onları yanlış yola çekiyorsa ne olacak o zaman? Onun ak sakalı, başındaki koca kavuğu kâr edecek mi? Etmeyecek! Hem dalâlete düşüren, hem dalâlete düşen, ikisi birden cehenneme gidecek. Onun için Hazret-i Ali Efendimiz'in şu tavsiyesini kendinize, hayatınıza prensip edinin:

إِنَّ الْحَقَّ لاَ يُعْرَفُ بِالرِّجَالِ ، اِعْرِفِ الْحَقَّ تَعْرِفْ أَهْلَهُ .

(*İnne'l-hakka lâ yu'rafü bi'r-ricâl*) "Hakikat adamlarla bilinmez, adamlarla ölçülmez. (*İ'rifi'l-hakka ta'rif ehlehû*) Sen önce hakkı öğren, tanı; ondan sonra kimin hak ehli olduğunu anlarsın."

Önce hakkı öğren! Hak neresi, gerçek nerede; onu anla! Kur'an-ı Kerim'i öğren, hadis-i şerifi öğren, dinin aslını sapasağlam öğren! Ondan sonra kimin Kur'an ehli, kimin hadis

ehli, kimin hak yolda, kimin bâtıl yolda; kimin hâdî, yol gösterici, rehber, kimin yol saptırıcı, mudil olduğunu çok iyi anlarsın.

Bu devirde başka hiç bir çare yok. Çünkü herkes müctehid. Herkes din alimi. Herkes Kur'an-ı Kerim'den bahsediyor. Herkes hadis-i şeriften ve Kur'an-ı Kerim'den delil getiriyor. Ama ne için delil getiriyor? Tesettürün olmadığını göstermek için delil getiriyor, biranın içilebileceğini göstermek için delil getiriyor, faizi yemek için delil getiriyor, cumayı terk etmek için delil getiriyor, her türlü farzı çiğnemek için delil gene Kur'an'da... Olur mu? Olmaz ama oluyor işte...

Bektaşi'ye demişler... Hani fıkra. Bektaşilerin de beş vakit namazı kılanları var da Bektaşi fıkrasında:

"—Namaz kıl!" demişler.

"—Kılmam." demiş.

"—Neden kılmazsın?"

"—Kur'an-ı Kerim kılma diyor da ondan." demiş.

"—Yâ Kur'an-ı Kerim hiç namaz kılma der mi? Göster yerini bakalım!"

Açmış, göstermiş:

لاَ تَقْرَبُوا الصَّلاَةَ (النساء: ٤٣)

(*Lâ takrabu's-salâte*) "Namaza sakın yaklaşmayın!" diyor.

Hakikaten Kur'an-ı Kerim'de (*Lâ takrabu's-salâte*) diye bir cümle var. "Namaza sakın yaklaşmayın!" diyor. Ama ne zaman?

يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لاَ تَقْرَبُوا الصَّلاَةَ وَأَنْتُمْ سُكَارَى حَتَّى تَعْلَمُو

مَا تَقُولُونَ (النساء: ٤٣)

(*Lâ takrabu's-salâte ve entüm sükârâ hattâ ta'lemû mâ tekùlûn*) "Sarhoş olup da ne söyleyeceğinizi bilmeyecek bir

haldeyken namaza yaklaşmayın!" (Nisâ, 4/43) diye sarhoşların namaz kılmamasını söylüyor Kur'an-ı Kerim'de.

Çünkü namaz şuur işi, akıl işi, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin karşısında edeb işi, gönül işi, gözyaşı dökme işi, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin huzurunda durup rızasını kazanma işi. Sen oraya abuk sabuk sarhoş herzeleriyle çıkarsan olmaz.

"—Namaza yaklaşma dediği için ben de yaklaşmıyorum." diyor.

İçkiyi bıraksana mübarek! Be adam içkiyi bırak da ondan sonra namaz kılsana!

Onun için önce hakkı öğreneceğiz, ondan sonra... Bu dünya üzerinde hiç kimse benim yoğurdum ekşi demiyor, ayranım ekşi demiyor. "Benim yolum en güzel yol!" diyor. O zaman kimin doğru yolda, kimin eğri yolda olduğunu anlayacağız. Başka hiçbir çare yok.

Kur'an-ı Kerim'i bugünden tez yok okuyacaksınız. Bak ne dedi? (*Aleyküm bi'l-kur'ân*) Kur'an-ı Kerim okuyun dedi Peygamber Efendimiz.

Peygamber Efendimiz'in hadis-i şeriflerini okuyacaksın. Karşına bir emir geldi mi hemen o gün yapmağa başla. Çünkü bildiği ile amel eden insana Allah-u Teàlâ Hazretleri bilmediği ilimlerin hazinesini açar. Bildiğiyle amel etti mi insan, bilmediğinin kapıları açılır.

Şimdi bak burada bir hadis-i şerif okudun. (*Aleyküm bi'l-kur'ân*) Kur'an-ı Kerim'i tavsiye etti Peygamber Efendimiz. Bu günden tez yok açacaksın Kur'an-ı Kerim'i, her gün üç sayfa, beş sayfa, bir cüz... Kabiliyetine ve hızına göre biraz Kur'an-ı Kerim okuyacaksın, biraz manasını şey yapacaksın. Bak bir hadis-i şeriften başla. Başlangıç noktasını gösteriyor.

Buyur, Kur'an-ı Kerim'i okumaktan başla işe ve onu kendine imam edin. Uydum Kur'an'a de. Hani geçiyorsun imam efendinin arkasına, "Niyet ettim ikindi namazının farzını kılmağa, uydum hazır olan imama!" diyorsun. Bak, uydum imama diyeceksin.

Kur'an-ı Kerim'e uy! Kur'an-ı Kerim okurken ne diyor orada? Yalan söyleme diyor, yalan söyleme. Oruç tut diyor, oruç tut. Namaz kıl diyor, namaz kıl. İçki içme diyor, içkiyi bırak. Faiz yeme diyor, faizi bırak. İmam edinecek, rehber edineceksin kendine ki Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin rızasına eresin.

İşte başlangıç, bu günden başla! Allah kolaylık versin... Allah yolunu açık etsin... Füyüzât, fütühat versin, berekâtını ihsân eylesin... Sevdiği, râzı olduğu yüksek mertebeli kul eylesin...

c. Beyaz Elbiseyi Tavsiye Ederim

Üçüncü hadis-i şerife geçtik. Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:[177]

عَلَيْكُمْ بِالْبَيَاضِ مِنَ الثِّيَابِ، فَلْيَلْبَسْهَا أَحْيَاؤُكُمْ، وَكَفِّنُوا فِيهَا

مَوْتَاكُمْ، فَإِنَّهَا خَيْرُ ثِيَابِكُمْ (حم. ن. ك. عن سمرة)

RE. 317/11 (*Aleyküm bi'l-beyâdi mine's-siyâb*) "Elbiselerin beyazlarını tavsiye ederim size. Beyaz elbise giymenizi tavsiye ederim."

Şimdi şurada birkaç cübbe var, ben de dedim ki:

"—Beyazlı hadis-i şerif geçecek, beyaz cübbeyi verin!" dedim, ben de beyaz giydim.

Hiç olmazsa burada şu hadis-i şerife uymuş olayım diye. Yâni bir defacık da olsa, "Uydum yâ Rasûlallah!" diyeceğim. "O hadis-i

---

[177] Neseî, *Sünen*, c.XVI, s.125, no:5228; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.12, no:20152;Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.V, s.477, no:9644; Hàkim, *Müstedrek*, c.IV, s.205, no:7375; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.VII, s.234, no:6976; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.403, no:7683; Şeybânî, *el-Âhâd ve'l-Mesânî*, c.II, s.501, no:1314; İbn-i Sa'd, *Tabâkat*, c.I, s.449; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.22, no:4042; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.151, no:4520; Semretü'bnü Cündeb RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XV, s.301, no:41110; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.275, no:14283.

şerifini duydum da, onun için şu cübbeyi beyaz giydim!" diyeceğim hiç olmazsa.

Belki mazeret olur, belki olmaz bilmiyorum. Çok daha zordur müslümanlık, kolay değil. Melekler şaşacaklarmış cennete giden insana:

"—Yâ bu kadar badireyi atlattın da, nasıl oldu da buraya gelebildin?" diye.

Kolay değil cennete girmek, çok çalışmak lâzım. Oyuncak değil. Dünya hayatı oyuncak değil. İnsanın bir defa fırsatı var. Bir defa yaşayacağız. Büyük fırsat. Ya cennete girmeyi hak edeceksin, kazanacaksın veyahut gittin, mahvoldun. Ya cennete gideceksin, ya da mahvoldun. Bak öteki ihtimal, düşününce bile insanın tüylerini diken diken eden bir ihtimal.

Ya cennete gideceksin... Oh ne âlâ, safâ süreceksin. Uçmak istersen uçacaksın. Yemek istersen yiyeceksin. Yatmak istersen yatacaksın. Akılların almadığı, kulakların duymadığı, gönüllere sığmayan lezzetleri, nimetleri elde edeceksin. Ne güzel!

Veyahut da... Aman orasını hiç söylemeyelim. Veyahut da mahvolacaksın, perişan olacaksın, helâk olacaksın. Yâni ne kadar ciddi bir iş. Onun için şöyle iki elimizin arasına şu başımızı alıp kara kara düşünmemiz lâzım:

"—Nasıl olur da şu cehennemden kurtulurum? Nasıl olur da şu cennete girerim? Bunun çaresi, yolu nedir?" diye düşüneceğiz.

Başka çaresi yok. Başka hiç çare yok.

Ticaretine bir tehlike geldiği zaman düşünmüyor musun?

Şimdi bir haber çıksa:

"—Yarın paranın değeri düşecek."

Herkes hemen cebindeki parayı düşmeyecek bir şeye bağlamak için uğraşmaz mı?

"Altın pahalanacak. Gramında 800 lira fark edecek."

Ooo! Kuyumcuların önü dolar. Herkes tedbir alır değil mi?

Onun için işte cennet yolu, işte cehennem yolu buradan

kazanılıyor. Başka hiç bir fırsatı yok. Bir defacık fırsat verdiler bize, şu dünyaya geldik, bir fırsat… El-hamdü lillâh o fırsat elimizde… Akıl nimeti de var.

Çok şükür avantajlıyız da… Eğer Avrupa'da olsaydık gene müslüman olmak zorundaydık. Adımız Hans olsaydı, Josef olsaydı, Harvey olsaydı bile gene Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin yolunu bulmakta vazifeliydik. Gene bâtıl yolu bırakacaktık, hak yolu bulacaktık, Allah'a kul olacaktık, bu Rasûle ümmet olacaktık! Başka çare yok.

Bugün dünya üzerinde yaşayan insanların hepsi Peygamber SAS Efendimiz'in ya fiilen ümmetidir, ya da nazarî olarak ümmetidir. Ya ümmet-i davettir, ya ümmet-i icabettir. Başka çare yok. Brezilya'daki adam da, Amazonlardaki yerli de, Afrika'daki yerli de, Asya'daki de, Rusya'daki de... Hepsi Rasûlüllah SAS Efendimiz'i bilmek zorunda.

Çok şükür müslüman da olmuşuz. Mübarek elindeki nimeti kaçırma! Elinde bir elmas var, bir pırlanta var, büyük bir nimet var, buna kaçırma bari. Müslüman doğmuşsun... Ya bir de diyâr-ı küfürde doğsaydın? Arayıp bulacaktın. Bulduktan sonra bütün cemiyete meydan okuyacaktın, ailene meydan okuyacaktın. Cemiyetin akışının karşısına çıkacaktın, nehir o tarafa akarken sen bu tarafa gitmeğe çalışacaktın. Ben müslüman oluyorum bu yol bâtıl diyecektin. Daha zor.

Bak, el-hamdü lillah müslümansın. Hiç olmazsa elindeki nimetin kadrini kıymetini bil de, onu ömrünün sonuna kadar koru.

YÂ Rabbi! Ey bize İslâmiyet'i nasib etmiş olan Mevlâm! Bizi bu müslümanlık ile yaşat… Bu müslümanlık ile bizi emaneti teslim eden bahtiyârlardan eyle… *Allàhümme yâ veliyye'l-islâm, veffiknâ bi'l-islâm, hattâ nelkàke bih…*

(*Aleyküm bi'l-beyâdi mine's-siyâb*) "Size beyaz elbiseyi tavsiye ederim. (*Fe'lyelbishâ ahyâükküm*) Dirileriniz, canlılarınız, hayatta olanlarınız bu beyazı giysin; (*ve keffinû fîhâ mevtâküm*) ölülerinizi

de bu beyaza sarın!”

Kefen beyaz oluyor. Neden? Bak hadis-i şerifte söyledi. (*Feinnehâ min hayri siyâbiküm*) “Çünkü beyaz renkli elbise en hayırlı elbisedir.” buyurmuş.

Tabii giyimi zor biraz. Çabuk kirlenir. E çabuk yıkarsın, temiz tutarsın, pırıl pırıl uzaktan böyle görüldüğü zaman, “İşte müslüman, tertemiz!” diye herkes hayran kalır.

d. Doğru Söyleyin, Yalandan Sakının!

Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:[178]

عَلَيْكُمْ بِالصِّدْقِ ، فَإِنَّهُ بَابٌ مِنْ أَبْوَابِ الْجَنَّةِ ؛ وَإِيَّاكُمْ وَالْكَذِبَ ، فَإِنَّهُ بَابٌ مِنْ أَبْوَابِ النَّارِ (خط. عن أبي بكر)

RE. 317/12 (*Aleyküm bi’s-sıdki, feinnehû bâbun min ebvâbi’l-cenneh; ve iyyâküm ve’l-kizb, feinnehû bâbun min ebvâbi’n-nâr*)

(*Aleyküm bi’s-sıdk*) “Sizlere doğru sözlülüğü tavsiye ederim. Yâni konuştuğunuz zaman doğru söylemeyi sizlere tavsiye ederim. Bu sizin boynunuza borç olsun. Doğru sözlü olun. Yalana sapmayın, doğru sözlü olun, hak sözü söyleyin!”

Bu doğruluk sözde de kullanılır, hareketler için de kullanılır. Yâni doğru sözlü olun demek mânâsına da gelebilir bu. Doğru hareketlilik de olur. Yâni eğri büğrü, hilakâr olmayın, yaptığınız işler doğru dürüst olsun, fiilen de doğru olun mânâsına gelebilir.

O zaman şöyle tercüme edelim: Kavlen ve fiilen, sözlerimizde ve hareketlerimizde doğru olmayı bu hadis-i şerifte tavsiye ediyor. Yalan yapmamayı, aldatmaca yapmamayı, yalan söz söylememeyi, hilekârlık yapmamayı tavsiye ediyor.

---

[178] Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.XI, s.82, no:5762.
Kenzü’l-Ummâl, c.III, s.346, no:6862; *Câmiü’l-Ehâdîs*, c.XIV, s.286, no:14308.

Neden? (*Feinnehû bâbun min ebvâbi'l-cenneh*) "Çünkü doğruluk cennetin kapılarından bir kapıdır."

Allah Allah! Doğruluk bir huydur ama cennetin kapısı diyor Peygamber SAS Efendimiz. Neden? Çünkü insan doğru oldu mu, doğru sözlü, doğru özlü, doğru hareketli oldu mu, sonunda cennete sokar o huy onu. Doğruluk cennete götürür insanı... Çünkü doğru söylemeğe alışmış bir insan, birisi sorduğu zaman eğri sözü söylemeyeceği için her hareketini tanzim eder, ona göre hayatını tanzim eder ve neticede cennete gider.

(*Ve iyyâküm ve'l-kizb*) "Sakın yalan söylemeyin, yalandan kendinizi sakının, korunun!" Neden? (*Feinnehû bâbun min ebvâbi'n-nâr*) "Çünkü yalancılık da, yalan sözler söylemek ve hilekâr hareketler yapmak, aldatıcı hareketler yapmak da cehennemin kapılarından bir kapıdır." buyuruyor Peygamber Efendimiz.

Peygamber Efendimiz'in bu sözünü de kim nakletmiş, hatırınızda kalabilir: Ebû Bekr-i Sıddîk. Kendisi sıddîklerin şâhı ya, doğruların doğrusu ya Ebû Bekr-i Sıddîk Hazretleri. Peygamber SAS Efendimiz'den sonra ümmetin en üstünü. Mübtedâîmiz, yolumuzun büyüğü, birinci, önde gelen şahsı Ebû Bekr-i Sıddîk.

Yolunu kesmişler:

"—Bak! Senin şu inandığın Muhammed var ya, bu sefer neler söylüyor bize..."

"—Ne söylüyor?" demiş,

"—Bir gecede güya Kudüs'e gitmiş, Kudüs'ten de semalara çıkmış, Mi'râc eylemiş." diye söylüyor.

Bak ne kadar zarif bir insan, ne kadar uyanık bir insan, ne kadar has halis bir insan... Diyor ki:

"—Bu sözü o mu söyledi? Hakikaten söyledi mi böyle?"

"—Elbet söyledi." Yâni tanığı hakikaten söyledi mi deyince, "Elbet söyledi." deyince o zaman hata etmiş diyecek falan sanıyorlar.

"—Hakikaten böyle söyledi mi?"

"—Elbette söyledi."

"—O öyle söylediyse, o halde öyledir. Siz uydurmuyorsanız, hakikaten öyle söylediyse, demek ki o öyledir."

O zaman kendisine bu Sıddîk lakabını, mertebesini veriyorlar. Tasdiki bak nasıl. Söylediyse öyledir. İman öyle olur. Biliyor çünkü. Rasûlüllah SAS Efendimiz'i ne zamandır tanıyor, onun her hareketinin nasıl isabetli olduğunu biliyor. "Rasûlüllah söylediyse, öyledir." diyor.

İşte o Ebû Bekr-i Sıddîk RA, bu doğrulukla ilgili hadis-i şerifi Peygamber Efendimiz'den nakletmiş de ravi ile hadis-i şerifin mânâsı birbirine mutabakat etmiş. Rivâyet eden Ebû Bekr-i Sıddîk, hadisin mânâsı da sadakatla sıdk ile ilgili.

Şimdi buradan bize çıkan nedir? Doğru olmak. Doğru sözlü, doğru özlü olmak. Birbirimize karşı yalan dolan etmemek. Bu zor bir şey. Yâni kolay gibi görünür ama günlük hayatımızın ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir yalan. Yalan dolan ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir. Telefon çalar, evde yok diyeceğin gelir. Kapı çalınır, evde olmadığımı söyleyin deriz. Kapıda para bulur, valla para yok der alacaklısı geldiği zaman. Şöyledir, böyledir der... İş, güç, bütün hayat yalan üzerine dönmüştür. İki gözümün nuru, seni çok özledim filan... Kızıyor, ama gene de öyle söyler. Onun için, doğru olmak hakikati cennete götürür insanı ama kolay bir şey de değil.

Allah-u Teàlâ Hazretleri şöyle halis, muhlis, doğru sözlü, doğru özlü kimseler olmayı nasib eylesin...

e. Evlenemeyen Oruç Tutsun!

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[179]

---

[179] Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat,* c.VIII, s.137, no:8203; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.21, no:4038; Ziyâü'l-Makdîsî, *el-Ehàdîsü'l-Muhtâre*, c.II, s.358, no;1853; Temmâmü'r-Râzî, *el-Fevâid*, c.III, s.171, no:1169; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

عَلَيْكُمْ بِالْبَاءَةِ، فَمَنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَعَلَيْهِ بِالصَّوْمِ، فَإِنَّهُ لَهُ وِجَاءٌ

(طس. والضياء عن أنس)

RE. 317/13 (*Aleyküm bi'l-bâeti, femen lem yesteti' fealeyhi bi's-savmi, feinnehû lehû vicâün*) Peygamber Efendimiz bu hadis-i şerifte buyuruyor ki: (*Aleyküm bi'l-bâeh*) Bâeh, tezevvüc mânâsına geliyor. "Size evlenmeyi tavsiye ederim, nikâhlanıp evlenmeyi tavsiye ederim. (*Femen lem yestati'*) Buna gücü yetmeyen kimseye..." Evlen diyoruz ama... Askerliği yapmamıştır, evi yoktur, henüz bir işe girmemiştir, kolay değil. O zaman Peygamber Efendimiz diyor ki: (*Fealeyhi bi's-savmi*) "O zaman oruç tutsun; (*feinnehû lehû vicâün*) çünkü bu ona kötülükleri işlemeğe mani olur."

Oruç kalkandır, siperdir. İnsanı kötülüklere karşı korur, cehennemin ateşine karşı korur, şeytana karşı korur, nefse karşı korur. İnsan oruç tuttuğu zaman nefse hakimiyet daha kolay olur. Açlıkta pek çok hayırlar vardır. Onun için Peygamber SAS Efendimiz orucu çok tavsiye etmiştir.

Şimdi vakit müsait olsaydı —*Tasavvufî Ahlâk* kitabımızda da vardır— büyük mutasavvıf İbrahim Hakkı-i Erzurûmî Hazretleri'nin açlık ile ilgili bir bölümü vardır, gayet güzel de şiirleri vardır. Açlıkta neler olduğunu, ne faydalar olduğunu sıralar.

Onun için bazı günler evinde buzdolabın dolu da olsa, kesen ağzına kadar parayla dolu da olsa, imkânın olsa da oruç tut, biraz açlık çektir vücuda. Biraz şu vücut aç kalmayı görsün. Çünkü aç kaldığı zaman hem bedenî bakımdan sıhhat kazanır, hem insanda

---

Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat,* c.V, s.103, no:4799; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XVI, s.272, no:44409; *Câmiü'l-Ehàdîs,* c.XIV, s.274, no:14281.

şöyle bir mahzunluk olur, boyun büküklüğü olur.

O boyun büküklüğü de makbul bir şeydir. Kalbi rikkat kesbeder. İkindi namazında Kur'an-ı Kerim okurken gözleri yaşarı yaşarıverir. Allah Allah der, ben başka zaman böyle Kur'an okurken gözüm yaşarmıyordu. Neden? Oruçlusun da ondan. Miden boş, kalbin çalışıyor. Mide ile kalp birbirine komşu iki tane uzuvdur, birisi doldu mu ötekisi boşalır. Ötekisini sıkıştırır, çalışmasına meydan vermez. Mideyi sen tıka basa dolduruyorsun, gönül çalışmıyor, kaskatı oluyor. Acımak az oluyor, göz yaşarması az oluyor, tefekkür duygusu, ibret duygusu az oluyor.

Mide boşalınca, bu sefer kalp meydan buluyor, fırsat buluyor, gönül çalışmağa başlıyor, merhamet duygusu işliyor, ibret duygusu işliyor, daha başka şeyler işliyor ve hayır ve feyiz geliyor insana.

Onun için sadece Ramazan'a bırakmayalım oruçları. Pazartesi perşembe Peygamber SAS Efendimiz oruç tutardı. Peygamber Efendimiz'in yolunda gitmek istemez misin?

"—Niye oruç tutuyorsun yâ Rasûlüllah?" diye sorarlardı.

Pazartesi Perşembe niçin oruç tuttuğunu şöyle izah ederdi Peygamber Efendimiz:[180]

تُعْرَضُ الْأَعْمَالُ يَوْمَ الاثْنَيْنِ وَالْخَمِيسِ ، فَأُحِبُّ أَنْ يُعْرَضَ عَمَلِي

وَأَنَا صَائِمٌ (ت. عن أبي هريرة)

---

[180] Tirmizî, *Sünen*, c.3, s.122, no:747; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.III, s.287; Ebû Hüreyre RA'dan.

Neseî, *Sünen*, c.IV, s.201, no:2358; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.201, no:21801; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.377, no:3820; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.II, s.121, no:2667; Bezzâr, *Müsned*, c.I, s.403, no:2617; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.IX, s.18; Üsâmetü'bnü Zeyd RA'dan.

Taberî, *Tehzîbü'l-Âsâr*, c.III, s.249, no:986; Ümm-ü Seleme RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.8, s.564, no:24192; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XXXII, s.445, no:35531.

RE. 253/2 (*Tu'radu'l-a'mâlü yevme'l-isneyni ve'l-hamîs*) "Pazartesi, perşembe günleri kulların amelleri Allah'ın divanına arz olunur. (*Feuhibbu en yu'rada amelî ve ene sàim*) Ben de amelim Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne arz olunduğu sırada oruçlu olmayı seviyorum." derdi.

Bilmiyoruz... Esrarı var bu işin. Her gün tabii Allah-u Teàlâ Hazretleri her an, her halimize muttali. Bize bizden yakın.

وَنَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنْ حَبْلِ الْوَرِيدِ (ق:١٦)

(*Ve nahnu akrabu ileyhi min habli'l-verîd*) "Biz insanoğluna şahdamarından, yani kalbinden çıkan aort damarından daha yakınız." (Kaf, 50/16)

إِنَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ بَصِيرٌ (الملك:١٩)

(*İnnehû bi-külli şey'in basîr*) [Şüphesiz o her şeyi görmektedir.] (Mülk, 67/19)

Bizi çepçevre ihata etmiş, bize bizden yakın ama ameller dergâh-ı izzete pazartesi perşembe arz olunuyormuş. Nedendir, hikmeti nedir bilmiyoruz. Belki o vakitler arasında tevbe etmeğe imkan olsun diye. Pazartesiden perşembeye kadar vakit var.

O arada yaptığın günahlara niye tevbe etmezsin? Sildirmeğe çalışmazsın? İmza kartonunun içinden çekip almazsın o vesikayı? Belki onun için.

"Pazartesi perşembe dergâh-ı izzete arz olunur. Ben de o arada oruçlu olmayı tercih ederim. Ameller Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne arz olunurken oruçlu olmayı tercih ederim." diyor.

Rasûlüllah nasıl bir kimseydi? Rasûlüllah SAS Efendimiz,

لِيَغْفِرَ لَكَ اللّٰهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِكَ وَمَا تَأَخَّرَ (الفتح:٢)

(*Li-yağfira leke'llàhu mâ tekaddeme min zenbike ve mâ

teahhara) [Böylece Allah, senin geçmiş ve gelecek günahını bağışlar.] (Fetih, 48/2)

Gelmiş ve geçmiş günahları afv ü mağfiret olunmuş bir kimseydi. Açık bono almış bir kimseydi. Geçmiş günahları affolunmuş olduğu gibi gelecek günahları da affedilmiş bir kimseydi.

Allah-u Teàlâ Hazretleri sevmiş...

Ben senin olunca ey habibim,
Olmazdı bu alem el-Latîf!

Ben sana âşık olunca ey şerîf
Senin olmaz mı dü âlem ey latîf

dediği gibi *Mevlid*'de. Allah-u Teàlâ Hazretleri sevmiş, lutfeylemiş. Seyyidü'l-evvelîn ve'l-âhirîn eylemiş, gelmişlerin geçmişlerin efendisi eylemiş. İmâmü'l-Harameyn eylemiş, Rasûlü's-sakaleyn eylemiş, insanlara ve cinlere peygamber eylemiş, övmüş, bütün günahlarını affetmiş ama o da o makama nasıl layık, bak nasıl gayretli! Ayakları şişinceye kadar gece ibadet ediyor. Zevcelerinden, ümmehât-ı mü'minînden bir tanesi diyor ki:

"—Yâ Rasûlüllah! Anamız babamız sana feda olsun! Senin gelmiş geçmiş günahların affolunmamış mıydı? Niye böyle yoruyorsun kendini? Ayakların şişinceye kadar niye ibadet ediyorsun?"

Peygamber Efendimiz de buyurmuş ki:[181]

---

[181] Buhàrî, *Sahîh*, c.IV, s.292, no:1062; Müslim, *Sahîh*, c.XIII, s.440, no:5044; Tirmizî, *Sünen*, c.II, s.187, no:377; Neseî, *Sünen*, c.VI, s.125, no:1626; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.IV, s.341, no:1409; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.255, no:18269; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.II, s.9, no:311; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XX, s.419, no:1009; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.II, s.336, no:2154; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.IV, s.124, no:4523; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.16, no:4508; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.I, s.418, no:1325; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.II, s.156; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.II, s.200, no:1182; Hamîdî, *Müsned*, c.II, s.335, no:759; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.95, no:693; Abdü'r-Rezzak, *Musannef*, c.III, s.50, no:4746;

أَفَلاَ أَكُونُ عَبْدًا شَكُورًا ؟

(*Efelâ ekûnü abden şekûrâ*) "Mâdem Allah bana bu kadar nimet verdi, niye çok şükredici bir kul olmayayım?"

O makamı alıyor ama şükrü... Bak ayakları şişinceye kadar ibadet ediyor. Bir secdeye kapanınca gecenin yarısı geçerdi. Bir secdeye kapanırdı, sabahı bulurdu. Yalvarmak, yakarmak, münacat, niyaz... Oku hadis-i şerifleri, bak gözün dayanır mı? Nasıl kazandı o makamı, nasıl muhafaza etti. Pazartesi perşembe günü de oruçlu olmak suretiyle şey yapıyor. O halde o pazartesi

---

İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.I, s.109, no:203; Abdullah ibn-i Mübârek, *Zühd*, c.I, s.36, no:107; İbn-i Ebi'd-Dünyâ, *Şükür*, c.I, s.28, no:73; Harâitî, *Fazîletü'ş-Şükür*, c.I, s.48, no:50; İbn-i Sa'd, *Tabakàtü'l-Kübrâ*, c.I, s.384; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.XIV, s.306, no:7618; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.IV, s.135, no:957; Mugîre ibn-i Şu'be RA'dan.

Müslim, *Sahîh*, c.XIII, s.442, no:5046; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.VI, s.115, no:24888; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.II, s.387, no:620; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.IV, s.138, no:3810; Taberânî, *Mu'cemü's-Sağîr*, c.I, s.128, no:190; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.II, s.497, no:4399; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.V, s.317; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.IV, s.141, no:971; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VIII, s.289; Hz. Aişe RA'dan.

İbn-i Mâce, *Sünen*, c.IV, s.341, no:1410; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.II, s.185, no:1495; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.II, s.201, no:1184; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.401, no:8002; İbn-i Esîr, *Üsdü'l-Gàbe*, c.I, s.1234; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.XIV, s.100, no:7445; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.IV, s.141, no:970; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VII, s.86; Tirmizî, *Şemâil-i Muhammediyye*, c.I, s.222, no:263; İbn-i Esîr, *Üsdü'l-Gàbe*, c.I, s.1294; Ebû Hüreyre RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VI, s.41, no:5737; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c,V, s.280, no:2900; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.346, no:7290; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.II, s.368, no:499; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.IV, s.331, no:2150; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XX, s.132, no:352; İbn-i asâkir, *Mu'cem*, c.II, s.138, no;1355; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.VII, s.265, no:3748; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.IV, s.140, no:969; Ebû Cühayfe RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.III, s.350, no:3374; Taberânî, *Mu'cemü's-Sağîr*, c.I, s.205. no:327; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.VII, s.197, no:3662; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VII, s.174, no:7199, Nu'man ibn-i Beşîr RA'dan.

Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.II, s.185, no:1496; Ebû Seleme RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.179, no:18580; *Mecmaü'z-Zevâid*, c.II, s.552, no:3632-3636; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XXXIII, s.85, no:35834.

perşembe günleri oruç tutalım.

Allah-u Teàlâ Hazretleri buyurmuş ki:

"—Ey Rasûl! İstersen sana şu Mekke'nin dağlarını altın edeyim."

"—Hayır yâ Rabbi! Ben bir gün bulayım, yiyeyim, bir gün oruç tutayım, sabredeyim. Ben sana kul olmak istiyorum."

Öyle saltanat istemedi Rasûlüllah SAS. Şeyinde de teklif ettiler:

"—Sana kızlarımızın en güzellerini nikâhlayalım, istediğin kadar para verelim, seni başımıza hükümdar seçelim. Gel bu işi karıştırma, şu bizim putlarımıza söz söyleme, bizim inancımızı bozma!"

Dedi ki Rasûlüllah:

"—Bir elime Ay'ı verseniz, bir elime de Güneş'i verseniz... Veremezsiniz ya... Yâni o kadar büyük itibar yapsanız da bir elime onu, bir elime ötekisini verseniz gene bu davadan vazgeçmem!"

Neden? Allah'ın elçisi. Vazifeli. O vazifeyi yapacak. İstediği kadar isteyen tenkit etsin, öldürmeğe kalksın, uğraşsın... Vazife böyle. Muhaliflerinin vazifesi öyle.

O halde pazartesi perşembe oruç tutalım. Fırsat oldukça. Yâni midenizde ülser yoksa, gastrit yoksa, rahatsızlık yoksa... Peygamber Efendimiz'in şefaatine nail olmağa vesile olur. Hem de madem o günlerde oruç tutmak iyiymiş, biz de tutalım.

Eyyâmü biyd denilen, Arabî ayların 13, 14, 15'inde oruç tutarsa insan, bir ayı oruç tutmuş gibi sevap alırmış. Geçti şimdi. Safer ayındayız. Bak pekçok kardeşimiz Arabî aylardan hangisinde olduğumuzu bilmez. Şimdi Muharrem bitti, birinci ay bitti. Safer ayının 13, 14, 15'i bitti, 16'sına geldik şimdi. Yâni yarısı geçti. Geçtiğimiz üç gün içinde oruç tutsaydı insan, bütün ay oruç tutmuş gibi Allah lütfedecekti, ecir verecekti. Onun için o gibi sünnet oruçlara riâyet edersiniz.

İşte Peygamber Efendimiz evlenin diyor. Evlenmeye gücü yetmeyene de oruç tavsiye ediyor. Çünkü oruçla kalbi rikkat kesildi, nefsi frenlendi. Fazla yedirdin mi, fazla uyuttun mu nefisi

önleyemezsin. Gene pişman olursun, gene o sana kusur yaptırır. Çünkü ata arpasını fazla verdin mi üstüne binersin, dizgini çeksen de dinlemez. Gemi azıya alır, seni yerden yere çalar.

Uyku çok kuvvetlendirir nefsi. Çok uyursa insan, bir de çok yemek yedi mi artık uğraş bakalım nasıl tutacaksın o nefsi de nasıl namaza getireceksin, nasıl namaza getireceksin, nasıl günahları yaptırtmayacaksın.

Onun için Peygamber Efendimiz, "Oruç tutsun." diyor evlenme durumu olmayana. Evlenme durumu olan da çarçabuk evlenecek. Peygamber Efendimiz'in tavsiyesi bu.

Bir hadis-i şerif daha okuyacağız. Peygamber Efendimiz buyuruyor ki:

f. Gece Namazını Tavsiye Ederim

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[182]

عَلَيْكُمْ بِقِيَامِ اللَّيْلِ، فَإِنَّهُ دَأْبُ الصَّالِحِينَ قَبْلَكُمْ، وَإِنَّ قِيَامَ اللَّيْلِ

قُرْبَةٌ إِلَى اللهِ تَعَالَى، وَمَنْهَاةٌ عَنِ الإِثْمِ، وَتَكْفِيرٌ لِلسَّيِّئَاتِ، وَمَطْرَدَةٌ

---

182 Tirmizî, *Sünen*, c.XI, s.460, no:3472; Hàkim, *Müstedrek*, c.I, s.451, no:1156; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.III, s.311, no:3253; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.II, s.502, no:4423; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.II, s.148; İbn-i Huzeyme, *Sahih*, c.II, s.176, no:1135; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.III, s.128, no:1931; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.II, s.520, no:3519; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.IV, s.207; Ebû Ümâme el-Bâhilî RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.VI, s.258, no:6154; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.127, no:3089; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.II, s.520, no:3520; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.IV, s.287; Selmân-ı Fârisî RA'dan.

Tirmizî, *Sünen*, c.XI, s.460, no:3472; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.II, s.502, no:4423; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.LX, s.90, no:12403; Bilâl-i Habeşî RA'dan.

İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.LXIII, s.120; Ebü'd-Derdâ RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.790, no:21428; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.299, no:14345.

لِلدَّاءِ عَنِ الجَسَدِ (حم. ت. ك. ق. عن بلال؛ ت. ك. ق. عن أبي أمامة؛ كر . عن أبي الدرداء؛ طب. عن سلمان؛ ابن السني عن جابر)

RE. 318/1 (*Aleyküm bi-kıyâmi'l-leyl*) "Size geceleyin kalkıp namaz kılmanızı tavsiye ederim. Gece namazını tavsiye ederim." Neden? İzah ediyor: (*Feinnehû*) "Çünkü o, (*de'bü's-sâlihîne kableküm*) sizden önceki bu dünyadan gelmiş geçmiş sàlihler var, Allah'ın sevdiği iyi kulları var, o iyi kulların töresi, adeti idi. Geceleri hep kalkarlardı o sàlih kullar da o salâhı, o iyiliği, o mertebeyi öyle almışlardı.

(*Ve inne kıyâme'l-leyli kurbetün ila'llah*) Ve bilinir ki mutlaka ve muhakkak gece kalkıp namaz kılmak (*kurbetün ila'llah*) Allah'a kurbiyyettir, yakınlıktır."

İstemez misin Allah'a yakın bir kul olmak? Allah'ın kurbiyyetine ermek istemez misin? (*Ve menhâtün ale'l-ismi*) "Günahlardan men edecek, insanı alıkoyacak şeydir gece namazı. (*Ve tekfîru'l-mesiyyât*) İşlenmiş olan eski günahlara, suçlara, kusurlara keffârettir. Gece namazı kılarsın, o günahlar affolur."

Günahsız mısın? Mümkün mü, günahsız insan var mı? Günahların affedilmesi için bak reçete veriyor Peygamber Efendimiz. Gece kalkar, o namazı kılarsın, günahların affolur. Sen de şaşırırsın sonra haline. Bakarsın günahlar üzerinden kalktıkça bir hafiflik gelir, bir güzellik gelir haline. Yâ ben bir rahmete erdim ama nereden erdim diye anlayamazsın. Gece namazı kıldın da ondan oldu.

(*Ve matradetün li'd-dâ'*) "Hastalığı da def edicidir. Gece namazı hastalığı da def edicidir."

"—Ben de sanıyordum ki uykusuz kalınca hasta olacağım."

Değil! Aksine Peygamber SAS Efendimiz bilakis diyor ki: Hastalığı def edicidir. E uyuyunca daha iyi olmaz mı? Hayır! Uyuyunca daha iyi olmaz. Gecenin bir bölüğünde uykuyu bölüp kalkar namaz kılarken sıhhat kazanır.

"—Hocam sen doktor musun? Anlar mısın doktorluktan? Yoksa biraz hadis-i şerifin tarafını tuttuğun için kıvırttırıyor musun?" deme!

Bizim arkadaşlardan birisi —bakanlık filan da yapmış olan bir kimse— Londra'ya gitmiş. Ayağında bir ağrı var. Londra'ya bir konferans için gidince oradan bir profesöre de müracaat etmişler. Profesör ayağını incelemiş, bakmış ayağında bayağı bir rahatsızlık var. Demiş ki:

"—Bütün geceyi hor hor uyuma! Yatıp sabaha kadar hor hor uyuma."

"—Pekiyi ne yapayım?"

"—Gecenin ortasında kalk."

"—Sonra?"

"—Ayağını soğuk suyla yıka da kan deverân etsin orada. Kan deverânı suretiyle ayağın sıhhat kazansın. Ondan sonra da biraz kültürfizik yap, hareket yap."

Arkadaş anlatırken gülüyor. Diyor ki:

"—Adam tabii gâvur. Namaz kıl diyecek ama diyemiyor.

Bilmiyor ki… Yâni abdest al, namaz kıl dese aynı şey olacak işte. Senin bu ayağının hastalığı geçsin diye gecenin ortasında kalk, teheccüd namazı kıl dese bitecek.”

Profesör ama... Bak ilim ona yolun nasıl olması gerektiğini gösteriyor. Mesleğine hakim bir profesör diyor ki: Bütün geceyi tam uyuma horul horul, kalk. Ondan sonra da suyla, soğuk ile abdest al ki kan deverân etsin diyor. Hakikaten soğuk suyla bir abdest aldı mı ilk önce bir üşürsün, ondan sonra burası kıpkırmızı olur. Neden? Soğuk yere kan hemen hücûm eder. O soğukluğu gidermek için tedbir alır, orada fazla yakma filan olur... Çalışır yâni o uzuvlar. Ondan sonra da biraz hareket et diyor... Namazdan daha iyi hareket mi olur? 12 rekat insan teheccüt kılsa kaç türlü hareket olur. Oturuyor, kalkıyor, tekrar secde ediyor rükûda bilmem nerede derken... Tam işte kültürfizik dediği şeyin imanlı şekli bu. İmanlı şekli namaz kılmak.

Onun için bu hadis-i şerifin altında da yazmış (*semâniyetün an selâsetin*) demiş, “Üç kişiden sekiz yolla rivâyet edilmiş.” Yâni sağlam bir hadis-i şerif olduğunda da hiç tereddüt yok. Dört faydasını saydı Peygamber Efendimiz.

1. Allah’a kurbiyyettir dedi gece namazı.

2. Günahlardan insanı çekip çevirir, alıkoyar, men eder. Yâni insan günah işlemek temayülünü atar üzerinden, artık günahlara hevesi kalmaz.

3. Eski seyyiâtını isler. Yapmış olduğu eski suçların affına sebep olur.

4. Hastalığı atar vücudundan. Hastalık gelmişse bile hastalığı atar dedi.

Bu gece namazı hakkında söylenecek sözümüz çok. Yâni ne kadar söylesek az gelir. Peygamber ASS Efendimiz gece namazı hakkında diyor ki: “Dünyadan ve dünyanın içindeki her şeye sahip olmaktan daha hayırlıdır.”

Neden? Çünkü biz müslümanlığın isminde takılı kalmışız. Müslümanlığın ismi seviyesindeyiz biz daha. Henüz içine nüfûz edip de içinde ne var bilmiyoruz. Dışını görüyoruz, müslümanlık

bu. Resmini görüyoruz veyahut karttan. Vay müslümanlık güzel bir binaymış ama o kadar. İçine girebilsen o sarayın içinde ne hazineler var göreceksin ama resmini görüyorsun daha. İçine buradan girilir.

Müslümanlığın içine girmek, fiilen müslüman olmak için insanın Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin önünde diz çökmesi lâzım. Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin önünde şu güzel, hak, temiz alnını yere koyması lâzım. Şu güzel gözlerinden tatlı tatlı gözyaşı dökmesi lâzım. Sevgi gözyaşları dökmesi lâzım. Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin yakınlığını şöyle gecelerde herkes uyurken hissetmesi lâzım. Kendisine ne kadar yakın olduğunu, kendisini nasıl ihata ettiğini, nasıl lütuflar şey yaptığını…

Artık tatmayan bilmez de, işte o kadar söyleyiverelim.

Allah-u Teàlâ Hazretleri cümlemize uyanıklıklar nasib etsin… Gafletten uyarsın... Zulümâttan çıkarsın, kurtarsın... Cehaletten berî eylesin... Arif-i âgâh eylesin... Marifetini, muhabbetini cümlemize ihsân eylesin... Sevdiği, râzı olduğu kul olarak kendisine kavuşmayı cümlemize nasib ve müyesser eylesin... Peygamber SAS Efendimiz'in komşusu eylesin... Livâü'l-Hamdi altında salih kimselerle cem eylesin...

Fâtihâ-i şerîfe mea'l-besmele!

13. 12. 1981 - İskenderpaşa

17. ULÜ'LEMRE İTAAT EDİN!

Eùzü bi'llâhi mine'ş-şeytâni'r-racîm.
Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-âlemîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ hayrı halkihî muhammedin ve âlihî ve sahbihî ve men tebiahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd-dîn...

Emmâ ba'dü fa'lemû eyyühe'l-ihvân; feinne efdale'l-kitâbi kitâbu'llah, ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llahu aleyhi ve sellem… ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ ve külle muhdesin bid'ah ve külle bid'atin dalâleh ve külle dalâletin ve sâhibehâ fi'n-nâr ve bi's-senedi's-sahîhi'l-muttasili ile'n-nebiyyi salla'llahu aleyhi ve selleme ennehû kàl:

عَلَيْكُمْ بِالحُزْنِ فَإِنَّهُ مِفْتَاحُ القَلْبِ ، قَالُوا : يَا رَسُولَ الله و كَيْفَ الْحُزن ،
قَالَ: أَجِيعُوا أَنْفُسَكُمْ بالجوع وَأَظْمِئُوهَا (هب. عن ابن عباس)

RE. 318/2 (*Aleyküm bi'l-huzni feinnehû miftâhu'l-kalb. Kàle: Yâ rasûla'llàh, ve keyfe'l-hüzn? Kàle: Ecîû infüseküm bi'l-cûi ve azmiûhâ*) *Sadaka rasûlüllah fî mâ kàl ev kemà kàl.*

Aziz ve muhterem müslüman kardeşlerim!

Üstâdımız Gümüşhaneli Ahmed Ziyâeddin Efendi Hazretleri'nin cem eylemiş olduğu hadis-i şerif kitabından Peygamberimiz Muhammed-i Mustafâ SAS Efendimiz Hazretleri'nin mübarek ehâdis-i şerîfesinden bir miktar okuyacağız.

Hadis-i şeriflerin izahına geçmeden evvel hâssaten Peygamber SAS Efendimiz'in ruhu için, sonra diğer enbiyâ ve'l-murselîn hazerâtının ervâhı için, bütün evliyâullahın, asfiyânın ruhları için, hâssaten Peygamber SAS Efendimiz'in ashâbı ve etbâının ruhları için, ashâb-ı kirâmdan üstadımıza kadar güzerân eylemiş

olan cümle sâdât ve meşâyihimizin ve hulefâsının ruhları için, eserin müellifinin bizzat kendisinin, hocalarının ve talebelerinin ruhları için, bu eserin içindeki hadis-i şeriflerin şu güne kadar gelmesinde emeği geçmiş olan ravilerin ve ulemanın ayrı ayrı ruhları için ve şu yağmurlu günde sıkışıklığa da aldırmayarak bu mescide gelip de bu hadis-i şerifleri dinlemek isteyen siz kardeşlerimizin, ahirete irtihal etmiş olan ana baba ve akrabalarının cümlesinin ayrı ayrı ruhları için bir hediyye-i Kur'âniyye olmak üzere bir Fâtiha, üç İhlâs-ı Şerîf okuyalım...

....

a. Gönül Kırıklığı

Metnini başta okumuş olduğumuz hadis-i şerifte Peygamberimiz Muhammed-i Mustafâ SAS Efendimiz buyuruyor ki:[183]

عَلَيْكُمْ بِالحُزْنِ فَإِنَّهُ مِفْتَاحُ القَلْبِ ، قَالُوا: يَا رَسُولَ اللهِ و كَيْفَ الْحُزن ،

قَالَ: أَجِيعُوا أَنْفُسَكُمْ بالجوع وأَظْمِئُوهَا (هب. عن ابن عباس)

RE. 318/2 (*Aleyküm*) *Aleyküm* kelimesini geçtiğimiz haftalar izah etmiştik. "Size tavsiye ederim, boynunuza borç olsun, bir vazife telakki edin, bunu böyle yapın mânâsına gelen bir tabir. (*Aleyküm bi'l-huzni*) Size hüznü, mahzun olmayı tavsiye ederim. Boynu bükük, kalbi kırık olmayı tavsiye ederim."

Hani Yunus'un da bir ilahisi var, diyor ki:

Derviş bağrı baş gerek,

---

183 Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XI, s.267, no:11694; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.X, s.557, no:18216; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*. c.İII, s.17, no:4028; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VI, s.490, no:16672; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.278, no:14290.

Gözü dolu yaş gerek;

Baş'ı, herkes orada kafa mânâsına geliyor sanıyor. Halbuki *baş* yara demek. Bağrı başlı; bağrı yaralı demek. O devirde öyle. Dervişin bağrı yaralı olacak. Gözü yaşlı olacak. Yâni kırık gönüllü olacak.

Allah-u Teàlâ Hazretleri bir hadis-i kudsîde buyuruyor ki:[184]

أَنَا عِنْدَ الْمُنْكَسِرَةُ قُلُوبِهِمْ مِنْ أَجْلِي .

(*Ene inde'l-münkesiretü kulûbihim min eclî*) "Ben kalbi, gönlü kırıkların, mahzunların yanındayım."

Öyle ferah, fahûr, göbeği şiş, gamsız, kasavetsiz, tasasız insan olmak yerine şöyle zarif, mahzûn bir kimse olmak lâzım. Çünkü ahiret gamı kalpte nurdur. Ahiretin tasası çekilmeğe değer bir tasadır.

"Size hüzünlü olmayı tavsiye ederim." diyor Peygamber Efendimiz. Onun üzerine soruyorlar, izah ediyor: (*Feinnehû miftâhu'l-kalb*) Çünkü bu hüzün kalbin anahtarıdır, gönlün anahtarıdır hüzünlü olmak. Demek ki gönüller kapılar gibi kilitli olabiliyor ve bir şey girmiyor, bir şey çıkmıyor. Kilitli olunca istifade gücü kalmıyor. Ve kapılar gibi kilitli olabiliyor ve bir şey girmiyor, bir şey çıkmıyor.

Bir başka hadis-i şerifi de hatırlıyorum ki orada Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:

"—Kalpler de demirin paslandığı gibi paslanır."

Nasıl o pırıl pırıl demir pas tutarsa işlemez olur, kalp de paslandığı zaman çalışmaz. İnsanın gönlü çalışmadığı zaman da merhamet nedir bilmez, duygu nedir bilmez, hassaslıktan uzaktır, kaba sabadır, kırıcıdır... Ahiretin meàletini, meàvet-i ilâhiyyeyi kabul etmez, idrak etmez, marifetullaha layık olan gönül işe yaramaz bir hale gelir. Onun o pasının silinmesi zikrullah ile olur, namaz kılmakla olur, ölümü düşünmekle olur, ahiretin gamını,

[184] *Keşfü'l-Hafa*, c.I, s.203, no: 614.

tasasını çekmekle olur.

Bak burada da onun için diyor ki ASS Efendimiz: "Size mahzun olmayı tavsiye ederim, çünkü hüzün, mahzunluk kalbin anahtarıdır."

Demek ki tecelligâh-ı ilâhînin mahalli olan, tecellîgâh-ı ilâhî olan Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin evsafının tecelli ettiği yer olan, nazargâh-ı ilâhî olan kalbin anahtarı buymuş. Kalbin vazifesi var. Gözün vazifesi görmek, elin vazifesi tutmak, dilin vazifesi söylemek, kalbin, gönlün vazifesi de Allah-u Teàlâ Hazretleri'ni bilmek.

Allah-u Teàlâ Hazretleri var, bir, bize bizden daha yakın, her şeyi ihâta etmiş, her şeyin mülkü onun elinde, her şey onun kudretinde oluyor, bize karîb, mücîb, biz ondan uzağız. O bize yakın, biz ondan uzağız. İşte anahtarı gönlün.

Diyorlar ki (*Kàle: Yâ rasûla'llah, ve keyfe'l-hüzn*) "Nasıl olacak bu mahzunluk? (*Kàle ecîû enfüseküm bi'l-cûi*) Açlıkla gönlünüzü acıktırın. Aç durun, oruç tutun; (*ve azmiûhâ*) ve susuz durun, aç susuz durun da gönlünüzü acıktırın biraz, o zaman mahzun olursunuz."

Aç durmanın, oruç tutmanın pek çok faydasından birisi, işte en büyük faydalarından birisi de budur. Mide boşalıp da kalp, gönül çalışmağa başlar, oruç tuttu mu insan. Onun için Peygamber ASS Efendimiz onu tavsiye etmiş. Şehvetini kırar insanın Nefsin azgınlığını durdurur. Ağrılarını keser, kırar, boynunu büker, fukaranın halini anlatır, düşünme fırsatı verir, keyfini kaçırır insanın, ahiret gamını düşünür. Onun için orucu yalnız Ramazan'dan Ramazan'a değil de belirli fasılalarla tutmağa devam etmek lâzım.

b. İlk Safa Yetişmeye Çalışın!

Diğer hadis-i şerif:[185]

---

[185] Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XI, s.357, no:12004; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.II, s.253, no:2513; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.19, no:4032; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

عَلَيْكُمْ بِالصَّفِّ الأَوَّلِ، وعَلَيْكُمْ بِالميمنَةِ، وإِيَّاكُمْ والصَّفَّ بين السَّوَارِي (طب. عن ابن عباس)

RE. 318/3 (*Aleyküm bi's-saffi'l-evvel*) “Size ilk safı tavsiye ederim, ilk safa yetişmeğe, ilk safa tâbî olmağa gayret edin.”

Bu tabii nasıl olacak? En arkadan gelip herkesin omzuna binip, eğiltip, atlayıp atlayıp atlayıp en öne gelmek değil! Bunun sevabı da var, günahı da var. Cuma günü meselâ böyle yaparsan yasak diye haberler gelmiş. Erken geleceksin.

Camiye erken geleceksin, mihraba en yakın yere oturacaksın, tesbih çekeceksin. Gözünü kapayacaksın, Allah'ı anacaksın, günahını düşüneceksin, ahiretin tasasını çekeceksin... İşte o vakti öyle değerlendireceksin. O zaman ilk safın faydası öyle bulunur. Yoksa başkasının hakkını çiğneyerek kolay kolay bulunmaz. Yâni başkası gelecek diye o kibarlık gösteriyor, zerafet gösteriyor, fedakârlık yapıyor, en arkadan birisi gidiyor en öne... Doğru değil! Nerede yer bulursa orada oturacak insan... Eğer ön safın faziletini biliyorsan, ona kıymet veriyorsan erkenden gelirsin, ön saf dolar, ondan sonra ikinci saf dolar, ondan sonra üçüncü...

Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin rahmeti gelir cami cemaatine, imamdan başlar, imamın arkasından sağına, soluna, arkaya doğru böyle gider. Yâni önden başlar ve ortadan başlar. Onun için yeni bir safa başlayacağı zaman insan... Bazıları bilemiyorlar. Tabii bu bilgiler okumakla, dinlemekle öğrenilir. Camiye geldin, öndeki saf tamamen dolmuş, kendisi yapayalnız kaldı. Nerede safa duracak şimdi? Tam orta yerde duracak. Çünkü rahmet oradan tevzi oluyor. Kenardan durursa, daha sonra gelenler kendisinden daha çok alırlar. Alırlar alırlar, o sonraya kalır yâni. Ortada duracak, gelen bir sağına, bir soluna böyle o safı öyle tamamlayacak.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.622, no:20566; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.287, no:14341.

"—Size ilk safı tavsiye ederim!" derken Peygamber Efendimiz, tabii cami boşsa arkalarda durmayın, öne gelin, ön safı doldurun. "İnsanın attığı adımların en hayırlısı, öndeki safı doldurmak için atılan adımdır." diye de bir hadis-i şerif geçmişti geçtiğimiz haftalarda.

Demek ki boşsa ön safı dolduracağız. Doluysa, ön safa yetişmek için camiye bir dahaki vakitte daha erken geleceğiz. Allah'ın evinde boyun büküp kulluk etmeğe alıştıracağız kendimizi. Usul erkân bilmez, sohbetin adabını bilmez kimseler olmayacağız.

İnsan gider de ne konuşacağını bilmez. Ev sahibi ona bakar, o ev sahibine bakar. Edeb ve âdab diye de bir şey var yâni. Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne karşı âdâb var. Ne zaman hareket etmek lâzım? Ümmetin edebi var. O zaman Mevlâ'ya nasıl münacaat edeceksin, nasıl yalvaracaksın, nasıl yakaracaksın? Bunlar da biraz terbiye işi. Muaşeret işi yâni.

(*Ve aleyküm bi'l-meymeneti*) "Sağ tarafı tavsiye ederim size..."

Peygamber Efendimiz, safların sağ tarafını ve her şeyde sağ tarafı, *(el-eymenü, fe'l-meymenü)* Önce sağına gidiyorsun, ondan sonra nisbeten sağda olana diye... Müslüman böyle hep sağla başlar, sağla gider, sağla girer hayırlı yerlere... Safın da sağ tarafı daha çok sevaplıdır.

(*Ve iyyâküm ve's-saffu beyne's-sevâri*) "Direklerin arasında saf tutmayın, oraya girmeyin. Oradan sizi men ederim." diyor.

Direklerin arasında tam olmuyor. Safın böyle boydan boya, cami boyunca devam etmesi makbul. Öyle direklerle kesilmiş küçücük aralarda saf tutmayı Peygamber Efendimiz uygun görmemiş. *Sevârî*, *sâriye* —direk— kelimesinin cem'i. Direklerin arasında saf tutmayın. Yâni yarım oluyor, kesik oluyor, iki direk arasında ötekiler gibi bölüm olunca olmuyor.

İbn-i Abbas RA rivâyet etmiş bu hadis-i şerifi.

c. Başınıza Sarık Sarın!

Sarık sarmanın faziletine dair bir hadis-i şerif:[186]

عَلَيْكُمْ بِالْعَمَائِمِ، فَإِنَّهَا سِيمَا الْمَلَائِكَةِ، وَأَرْخُوا لَهَا خَلْفَ ظُهُورِكُمْ

(طب. عن ابن عمر؛ هب. عن عبادة)

RE. 318/4 (*Aleyküm bi'l-amâim feinnehâ sîme'l-melâikeh*) "Size sarıkları tavsiye ederim." diyor Peygamber Efendimiz. Sarık sarmak... "Başa sarılan o sarıkları, amâme, amâim veyahut imâme; onları giyin! (*Feinnehâ sîme'l-melâikeh*) Çünkü o meleklerin kıyafetidir." Sarıklar meleklerin kıyafetidir.

(*Ve erhû lehâ halfe zuhûriküm*) "Ve sarığın ucunu sırtınızın ortasına, arkasına sarkıtın!" Sarık sarılacak, ucu da arkaya

---

[186] Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XII, s.383, no:13418; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.V, s.210, no:8503; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.V, s.175, no:6262; Ubâdetü'bnü Sâmit RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XV, s.306, no:41140; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.72, no:1783; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.289, no:14315.

sarkıtılacak. Bu hadis-i şerife göre tavsiye böyle.

"—Sarıkla kılınan namaz, sarıksız kılınan namazdan yetmiş kat daha sevaplıdır." diye hadis-i şerif de var.

d. Size Koyun Beslemenizi Tavsiye Ederim

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[187]

عَلَيْكُمْ بِالغَنَمِ ، فَإِنَّهَا مِنْ دَوَابِّ الجَنَّةِ ؛ وَصَلُّوا فِي مُرَاحِهَا ، وَامْسَحُوا رُغَامَهَا (طب. عن ابن عمر)

RE. 318/5 (*Aleyküm bi'l-ganemi feinnehâ min devâti'l-cenneh fesallû fî merâhihâ ve'msahû ergâmehâ*) "Size koyunu tavsiye ederim. Çünkü o cennet mahlûklarındandır, cennet hayvanlarındandır."

Koyun yavaştır. Yine o Yunus'un şiirinde nasıl geçiyor: "Koyundan yavaş gerek." Yavaş bir hayvandır. Yâni öyle pek şey yapmaz. Her şeyi de bereketlidir, çabucak yürüyüverir. Yününden istifade edilir, eti tatlıdır, hoştur, sütü güzeldir, kuzusu sevimlidir. "Size koyunu tavsiye ederim." diyor.

Koyun beslemek ile deve beslemek arasında bile insanın huyuna tesir etmesi bakımından fark vardır. Koyun sahipleri mütevazı olurmuş, deve sahipleri mütekebbir olurmuş. Yâni nasıl oluyorsa böyle huylara tesir ediyor meslekler, meşguliyetler.

Onun için koyunu tavsiye ediyor. "Onların barınaklarından namaz kılabilirsiniz." diyor Peygamber Efendimiz. (*ve'msahû ergâmehâ*) Koyunun bulunduğu yere yine mescid yapabilirsiniz. Bu mübah mânâsına geliyor. Bu mübah olduğunu gösteren bir emir.

---

[187] Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.IV. s.115, no:6259; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XII, s.325, no:35226; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.289, no:14316.

Demek ki koyun mübarek bir hayvanmış. Onu beslemeyi Peygamber Efendimiz teşvik ediyor bize.

e. Hacamatı Tavsiye Ederim

Peygamber Efendimiz size —bundan sonra birkaç hadis-i şerif gelecek— size tıpla yâni devalar ile, şifalar ile ilgili bazı tavsiyeler verecek burada. Bunlardan birisine başladık:[188]

عَلَيْكُمْ بِالْحِجَامَةِ فِي جَوْزَةِ الْقَمَحْدُوَةِ ، فَإِنَّهَا دَوَاءٌ مِنَ اثْنَيْنِ وَسَبْعِينَ دَاءً ، وَخَمْسَةِ أَدْوَاءٍ : مِنَ الْجُنُونِ ، وَالْجُذَامِ ، وَالْبَرَصِ ، وَوَجَعِ الأَضْرَاسِ

---

188 Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*. c.VIII. s.36, no:7306; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.24, no:4047; *Mecmaü'z-Zevâid*, c.V, s.157, no:8339; Suheyb RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.X, s.14, no:28133; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.278, no:14289.

(طب . وابن السني ، وأبو نعيم عن صهيب)

RE. 318/6 (*Aleyküm bi'l-hacâmeti fî cevzeti'l-kamahdiveh feinnehâ devâun mini'sneyni ve seb'îne dâen, ve hamseti edvâ' mine'l-cünûni, ve'l-cüzzâmi, ve'l-barasi, ve vecai'l-edrâs*)

"Size hacamat yaptırmayı tavsiye ederim, kan aldırmayı tavsiye ederim. Başın arkasından, ense tarafından kan aldırmayı tavsiye ederim." diyor Peygamber SAS. Bunun gözün şişkinliğine ve daha başka burada sayılan bazı hastalıklar var, onlara faydası olduğunu sıralıyor.

Peygamber Efendimiz şöyle demiş:

(*Feinnehâ devâun mini'sneyni ve seb'îne dâen*) "72 hastalığa şifadır, (*ve hamseti edvâ' mine'l-cünûni, ve'l-cüzâmi, ve'l-barasi, ve vecai'l-edrâs*) beş tane hastalık daha vardır ki onların da devasıdır. Cünûna, baygınlık dediğimiz arızî deliliğe, cüzzâm illetine, baras illetine, diş ağrısına faydası vardır." diye hacamatı tavsiye etmiş Peygamber SAS Efendimiz.

f. Zeytin ve Zeytin Yağı

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[189]

عَلَيْكُمْ بِهذِهِ الشَّجَرَةِ المُبَارَكَةِ زَيْتَ الزَّيْتُونِ ، فَتَدَاوَوا بِهِ فَإِنَّهُ مَصَحَّةٌ

مِنَ الْبَاسُورِ (طب. وأبو نعيم عن عقبة بن عامر)

RE. 318/7 (*Aleyküm bi-hâzihiş-şecereti'l-mübâreketi zeyte'z-zeytûni*) "Size şu mübarek ağacı tavsiye ederim."

Şecere-i mübâreke dediği zeytin ağacıdır. Kur'an-ı Kerim'de

---

[189] Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XVII, s.281, no:774; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.27, no:4054; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.V, s.169, no:8381; Ukbetü'bnü Âmir.

Kenzü'l-Ummâl, c.X, s.47, no:28296; *Câmiü'l-Ehâdîs,* c.XIV, s.305, no:14359.

Nur Sûresi'nde geçiyor:

اللّٰهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ، مَثَلُ نُورِهِ كَمِشْكَاةٍ فِيهَا مِصْبَاحٌ، الْمِصْبَاحُ فِي زُجَاجَةٍ، الزُّجَاجَةُ كَأَنَّهَا كَوْكَبٌ دُرِّيٌّ يُوقَدُ مِنْ شَجَرَةٍ مُبَارَكَةٍ زَيْتُونَةٍ لَا شَرْقِيَّةٍ وَلَا غَرْبِيَّةٍ يَكَادُ زَيْتُهَا يُضِيءُ وَلَوْ لَمْ تَمْسَسْهُ نَارٌ، نُورٌ عَلَى نُورٍ، يَهْدِي اللّٰهُ لِنُورِهِ مَنْ يَشَاءُ، وَيَضْرِبُ اللّٰهُ الْأَمْثَالَ لِلنَّاسِ، وَاللّٰهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ (النور:٣٥)

(*Allahu nuru's-semâvâti ve'l-ard*) [Allah, göklerin ve yerin nûrudur. Onun nûrunun temsili, içinde lamba bulunan bir kandillik gibidir. O lamba kristal bir fanus içindedir; o fanus da sanki inciye benzer bir yıldız gibidir ki, doğuya da, batıya da nisbet edilemeyen mübarek bir ağaçtan, yani zeytinden (çıkan yağdan) tutuşturulur. Onun yağı, neredeyse, kendisine ateş değmese dahi ışık verir. (Bu,) nûr üstüne nûrdur. Allah dilediği kimseyi nûruna eriştirir. Allah insanlara (işte böyle) temsiller getirir. Allah her şeyi bilir.] (Nûr, 24/35)

"Bu mübarek ağacı size tavsiye ederim, bu zeytinin yağını tavsiye ederim, (*fetedâvev bihî*) onunla tedavi olunuz, (*feinnehâ musihhatün mine'l-bâsûr*) çünkü bu bâsura sıhhat kazandırıcı bir özelliğe sahiptir."

Zeytin yağının pek çok şifası vardır. Yâni tıbben de bugün kabul edilmiş şifaları vardır. Zeytin yağı birkaç çeşittir. Bir kere natürel olması lâzım zeytin yağının. Kubez veya Rivyera tipi falan diyorlar, kaynatılmış, kimyevî muamele görmüş, içinde birtakım şeyler olmuş olursa, o zaman vitamini filan gidiyor. Tabii olacak.

Yâni torbanın için konulmuş, cendereye girmiş, sıkılmış, suyu

çıkmış... Başka hiçbir kimyevî muamele görmemiş. Bunun düşük asitlisini insan alırsa, bir buçuk asitlisi gibi asidi az olanını alırsa o işte hakiki, şifalı zeytin yağıdır. Ötekiler kimyevî muamele görmüşlerse, o kadar şifa yoktur ama, yine de bu akan yağlar vücuda katı yağlardan daha çok faydalıdır.

Meselâ, Sana gibi, Vita gibi daha içinden hidrojen geçirilip, sokup katılaştırılmış, dondurmuş olan yağlar vücut hararetini de emiyor, damarlarda da içeride zerreler halinde yapışıp kalabiliyormuş. Onun için sıhhate uygun değil. İnsanda damar sertliği varsa, yaşlanmışsa filan o yağları kullanmamaları tavsiye ediliyor, onların yerine akıcı yağları tavsiye ediyorlar. İşte bu zeytinyağı onların başına gelen güzel bir yağdır.

Biz de fırsat buldukça, hem memleketimizin mahsulüdür, eritilse de bu yağı kullanmayı gayret edin. Donmuş yağlar pek sıhhate elverişli değildir. Lehinde aleyhinde çok yazılar yazılıyor gazetelerde. Netice itibariyle onlar eve sokmak tıbbî bakımdan iyi bir şey değil.

'—Dört tane beyazdan sakının!' diyorlar.

İnsan biraz yaşlandı mı, şişmanladı mı sakınmak gerekiyor. Birisi şeker, şeker de zararlı oluyor. Un... Fazla un yediği zaman zararlı. Yağ... Tuz... Tuz da fazla olduğu zaman zararlı.

Bu zeytin yağı şifalı yağlardan biridir.

g. İnek Sütüne Devam Edin!

Diğer hadis-i şerif:[190]

عَلَيْكُمْ بِأَلْبَانِ الْبَقَرِ فَإِنَّهَا دَوَاءٌ ، وَأَسْمَانِهَا فَإِنَّهَا شِفَاءٌ ، وَإِيَّاكُمْ وَلُحومَهَا ، فَإِنَّ لُحُومَهَا دَاءٌ (ابن السني ، وأبو نعيم ، ك . عن ابن مسعود)

RE. 318/8 (*Aleyküm bi-elbâni'l-bakar*i *feinnehâ devâün*) "Size sığırların, yâni inek vs. cinsinin sütlerini tavsiye ederim; çünkü sütleri devâdır." diyor Peygamber Efendimiz. (*Ve esmânihâ feinnehâ şifâün*) "Ve onların yağlarını tavsiye ederim, çünkü yağları şifadır." Yâni, büyükbaş hayvan dediğimiz hayvanların sütlerinden elde edilen yağları tavsiye ediyorum. (*Ve iyyâküm ve lühûmehâ*) Etlerini yemekten sakındırırım sizi, etlerini yemeyin; (*feinne lühûmuhâ dâun*) çünkü etleri hastalıktır."

Koyunun eti filan biraz daha hafif oluyor da, böyle sığırın eti pekiyi olmadığı için Peygamber SAS Efendimiz böylece bildirmiş.

h. Hind Eriği

---

190 Hàkim, *Müstedrek*, c.IV, s.448, no:8232; İbnü'l-Ca'd, *Müsned*, c.I, s307, no:2075; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.28, no:4058; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.X, s.30, no:28210; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.70, no:1773; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.269, no:14269.

عَلَيْكُمْ بِالْهُلَيْلَجِ الأَسْوَدِ ، فَاشْرَبُوهُ ، فَإِنَّهُ مِنْ شَجَرِ الْجَنَّةِ: طَعْمُهُ مُرٌّ ،

وَهُوَ شِفَاءٌ مِنْ كُلِّ دَاءٍ (ك. عن أبي هريرة)

RE. 318/9 (*Aleyküm bi'l-hüleyleci'l-esvedi*) "Size hind eriği denilen bir çeşit meyva, onun siyah sarı beyaz cinsleri varmış. Kara hüleyleci tavsiye ederim. Çilek gibi, erik gibi bir meyva imiş. (*Fe'şrebûhu*) Bunu içiniz, (*feinnehû min şeceri'l-cenneti*) çünkü bu cennet ağacındandır ve (*ta'mühû mürrün, ve hüve şifâun min külli dâin*) tadı biraz acıdır ama her hastalığa şifadır." diyor. Hind eriği, çilek gibi bir şey. Mısır'da bulunan, okuyan arkadaşlarımız diyorlar ki: Orada satılır bu. Suyun içine konulup karıştırılınca çabuk erir ve içilir. Şifalıdır.

i. Kabak ve Mercimek

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[191]

عَلَيْكُمْ بِالْقَرْعِ ، فَإِنَّهُ يَزِيدُ فِي الدِّمَاغِ ؛ وَعَلَيْكُمْ بِالْعَدَسِ ، فَإِنَّهُ

قُدِّسَ عَلَى لِسَانِ سَبْعِينَ نَبِيًّا (طب. عن واثلة)

RE. 318/10 (*Aleyküm bi'l-kar'i*) "Size kabağı tavsiye ederim. Bir çeşit kabağı tavsiye ederim. (*Feinnhû yezîdü fi'd-dimâğ*) Çünkü bu insanın dimağını açar, dimağını arttırır, başağrısını giderir, (*ve aleyküm bi'l-ades*) size mercimeği tavsiye ederim, (*feinnehû kuddise alâ lisâni seb'îne nebiyyâ*) Yetmiş peygamberin ağzından methedilerek kutsallaştırıldı." Yâni pâk, temiz, iyi bir

---

[191] Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XXII, s.63, no:152; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.I, s.264, no:457; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.27, no:4055; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.V, s.57, no:8034; Vâsiletü'bnü Eska' RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.X, s.44, no:28275; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XIV, s267, no:14262.

gıda, faydalı bir gıda olduğu eski peygamberler tarafından da bildirilmiş.

Mercimek de kıymetli bir gıdadır. Böyle Ramazan'da i'tikâfa girdiği zaman arkadaşlarımız, onlara mercimek çorbası, mercimek lapası yedirirlerdi. Yâni usüldendi, akşamleyin mercimek lapası yedirirlerdi, geceleyin de i'tikâfta olanlara yirmi bir tane o iri üzümlerden, çekirdekli üzümlerden yedirirlerdi son on gün i'tikâfta...

Gıdanın da insana faydası, zararı, tesiri var. Yâni maneviyâta dahi tesiri var. Hele haram olursa çok büyük tesiri var da bir de gıdanın cinsinin insana tesiri var. Onun için i'tikâfa girene o mercimeği yedirmelerini burada anlıyoruz şimdi. Çünkü yetmiş peygamber tarafından iyi bir gıda olduğu beyan edilmiş, güzel bir gıda.

j. Kara Üzüm Kurusu

Peygamber Efendimiz, Hazret-i Ali Efendimiz'den

nakledildiğine göre buyurmuşlar ki:[192]

عَلَيْكُمْ بِالزَّبِيبِ، فَإِنَّهُ يَكْشِفُ الْمِرَّةَ، وَيَذْهَبُ بِالْبَلْغَمِ، وَيَشُدُّ الْعَصَبَ وَيَذْهَبُ بِالْعَيَاءِ، وَيُحَسِّنُ الْخُلُقَ، وَيُطَيِّبُ النَّفَسَ، وَيَذْهَبُ بِالهَمِّ

(أبو نعيم عن علي)

RE. 318/11 (*Aleyküm bi'z-zebîb*) "Size kara üzümün kurusunu tavsiye ederim. (*Feinnehû yekşifu'l-mirrete*) Çünkü bu insanın safrasını terbiye eder, iyi gelir yâni, (*ve yüzhibü'l-balğam*) balgamı giderir. Eski tıp tabirleridir. Yâni onların izahları bugün bizim kelimeleri söyleyiverdiğimiz gibi değil. (*Ve yeşüddü'l-asab*) Sinirleri takviye eder, (*ve yüzhibü bi'l-ayâ*) yorgunluğu giderir, (*ve yühsinü'l-halk*) insanın hilkatini güzelleştirir (*ve yutîbü'n-nefs*) içini ferahlatır, rahatlatır, (*ve yüzhibü bi'lhem*) ve insanın üzüntüsünü giderir."

Kara üzümün kurusunu böyle methediyor. O halde kara üzümün kurusunu da insan böyle evinde bulundurmalı, o cinsinden gidip almalı, Onu da besmeleyle zaman zaman yemeli.

k. Hardal

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[193]

عَلَيْكُمْ بِالثُّفَاءِ، فَإِنَّ اللهَ تَعَالٰى جَعَلَ فِيهِ شِفَاءً مِنْ كُلِّ دَاءٍ

(ابن السني، وأبو نعيم عن أبي هريرة)

RE. 318/12 (*Aleyküm bi's-sukà', feinna'llàhe teàlâ ceale fîhi*

---

[192] *Kenzü'l-Ummâl,* c.X, s.41, no:28264; *Câmiü'l-Ehàdîs,* c.XIV, s.280, no:14295.

[193] *Câmiü'l-Ehàdîs,* c.XIV, s.276, no:14285.

şifâen min külli dâ') "Size hardalı tavsiye ederim." *Sukà*, hardal denilen veya ona benzeyen bir şeymiş. "Çünkü Allah-u Teàlâ ondan her derde deva, şifâ ihsân etti."

Bu gibi şeyler kolayca bulunabilen şeyler. Gidip bir merhem alıyoruz, bir şurup alıyoruz, Ne olduğunu da bilmiyoruz, içine ne koyduklarını da bilmiyoruz. Bunlar işte insanın evinde, mutfağında bulunmalı. Kavanozun içine konmalı, üstüne bir etiket... İşte bu hardaldır, bu kara üzümdür, bu şudur, bu budur… Bu hüleyleçtir filan diye isimlerini yazmalı. Zaman zaman Peygamber Efendimiz'in tavsiye etmiş olduğu bu şeyleri Peygamber Efendimiz'e de böyle salât ü selâm getirerek, besmeleyi çekerek yemeli. Nice hastalıklara şifa olduğu anlaşılıyor.

l. Hindibâ

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[194]

عَلَيْكُمْ بِالْهِنْدَبَا فَإِنَّهُ مَامِنْ يَوْمٍ إِلاَّ وَهُوَ يَقْطُرُ عَلَيْهِ قَطْرٌ مِنْ قَطْرِ الْجَنَّةِ

(أبو نعيم) عن ابن عباس

RE. 318/13 (*Aleyküm bi'l-hindibâ feinnehû mâ min yevmin illâ ve hüve yakturu aleyhi min katru'l-cenneh*) "Size hindibâ otunu tavsiye ederim." Hindibâ otu herhalde —benden daha iyi bilir içinizde onu tanıyanlar, belki pişirip yiyenler vardır— nane gibi biraz acı galiba— bir hindibâ. Bunu tavsiye ediyor Peygamber Efendimiz. "Çünkü hiç bir gün yoktur ki cennetin damlalarından ona damla damlamasın." Bir bereket var, bir şifa hassası var.

İşte buraya kadar beş altı tane hadis-i şerif okuduk. Bazıları otların, bazısı meyvaların, bazısı tohumların şifalı olduğuna dair hadis-i şerifler bunlar.

---

[194] Cürcânî, *Târih-i Cürcan*, c.I, s.103; Enes ibn-i Mâlik RA'dan. *Kenzü'l-Ummâl*, c.X, s.45, no:28284; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.294, no:14330.

Bizim Osmanlı ulemâsından Taşköprülüzâde Kemâleddin Efendi var. İşte bundan üç asır dört asır önce yaşamış bir zât-ı muhterem. Allah rahmet eylesin... *Mevzuâtü'l-Ulûm* diye çok kıymetli bir kitap yazmış. O kadar büyük alimler yetiştirmişiz ki el-hamdü lillah...

Hatırlıyorum o Fransa'nın reis-i cumhuru Dögol gelmişti Ankara'ya. Tabii karşıladılar, büyük törenler yapıldı reis-i cumhur geldi diye. Adam İstanbul'a da geldi. İstanbul'da da Galatasaray lisesinin olduğu yerde konuşma filan yaptı. Bu arada tabii bir şeyler söyleyecek, methedecek bizi. Diyor ki: "Siz büyük bir milletsiniz. Nice alimler yetişmiştir. Katip Çelebi gibi alimler filan yetişmiştir diye böyle bizim adını bile bilmediğimiz, kıyıdan köşeden duyup da, duyduğumuz zaman da burun kıvırdığımız adamları methederek söylüyor. Yâni onlar bizim tarihimizi daha iyi takip ediyorlar. Kim büyük kim değil onlar biliyorlar da biz kendi kıymetlerimizden habersiziz.

O Taşköprülüzâde Kemâleddin Efendi *Mevzuâtü'l-Ulûm* isimli kitabında beş yüzden az mı fazla mı ilmi anlatmış. Yâni o kadar ilme vâkıf, hepsini anlatmış. O ilimlerde telif edilmiş eserleri ve onların içindeki malumatı hulâsaten vermiş çok kıymetli bir ansiklopedidir yâni kitabı. Orada geçen hafta Ankara'da bir arkadaşın evinde gördüm de eski harflerle basılmış. Yeni harflerle bir kez basıldığını duydum, hatta gördüm. Orada Peygamber Efendimiz'in Tıbba dair tavsiyeleri hakkında *Tıbbü'n-Nebî* bölümü diye bir bölüm var. Onu açtık, okuduk. Diyor ki:

Peygamber Efendimiz'in tıbba dair tavsiyelerini ibn-i Tarkan isminde bir âlim bir kitap haline getirmiş. Fakat bu konuda yazılmış kitapların en güzeli, İmâm el-Müstağfirî'nin eseridir diyor. Yâni Tıpla da ilgili arkadaşlarımız var. Bu iki isme dikkat etsinler. Süleymaniye kütüphanesine filan gitsinler, Peygamber Efendimiz'in bu tıbba dair tavsiyelerini ihtiva eden bu kitapları araştırsınlar. Osmanlıcada, Arapçada birçok böyle eserler neşredilmiş. Peygamber Efendimiz'in şifaya dair tavsiyelerini ihtiva eden. Merak eder, bunları araştırırlarsa nice şifalı şeyler

ortaya çıkar.

Peygamber Efendimiz'in zevcelerinden Hazret-i Aişe-i Sıddîka Validemiz de, o mübarek Ümmü'l-mü'minîn, mü'minlerin anası, o da tıbba çok meraklıymış. Çok ilaçlar, çok devalar bilirmiş. Eskiden beri zihni de, hafızası da kuvvetli, bayağı bir âlim... Böyle biriktire biriktire onun da pek çok tavsiyeleri vardır tıbba dair. Yâni hanım doktorların da evveli sayılabilir Hazret-i Aişe Validemiz. Kitaplardan methini okudum. Onun tıbba dair bilgileri çok kuvvetliymiş.

Şimdi bu tıbba dair bilgileri ve onların kaynaklarının nerede bulunabileceğini söyledikten sonra sayfayı tamamlayalım inşâallah.

m. Yöneticilerinize İtaat Edin!

İtaate dair bir hadis-i şerif geldi. Fevkalâde mühim:[195]

عَلَيْكُم بِالسَّمْعِ والطَّاعةِ فِيمَا أَحبَبْتُم وكَرِهتُم، أَلاَ إنَّ السَّامِعَ المُطِيعَ لاَ حُجَّة عَلَيْهِ، وإن السَّامِعَ العَاصِي لاَ حُجَّةَ لَهُ، ألاَ وَعَلَيْكُمْ بِحُسْنِ الظَّن بِاللهِ، فَانَّ اللهَ تَعَالٰى مُعْطِ كُلَّ عَبْدٍ بِحُسْنِ ظَنِّهِ، وَزِيَادَةِ عَلَيْه (أبو الشيخ عن عبد الرحمن بن مسعود)

RE. 318/13 (*Aleyküm*) "Size tavsiye ederim, boynunuza borç olsun, böyle yapın (*bi's-sem'i ve't-tâati*) dinlemek ve itaat etmek." Yâni büyüklerimiz, ulu'l-emr, işin başında bulunan kimseler sizin

---

[195] İbnü'l-Kàni', *Mu'cemü's-Sahàbe*, c.IV, s.173, no:1010; Abdurrahman ibn-i Mes'ud el-Huzâî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VI, s.63, no:14849; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.281, no:14297.

içinizden, sizin başınızda bulunan kimseler size bir şey buyurduğu zaman itaati vaad ettiğiniz, kendisine bağlandığımız kimseleri dinleyin! Söz dinlemezlik yapmayın, kulak tıkamayın, itaat edin. Size bunu tavsiye ederim. İsyankârlık etmeyin. Başkaldırma etmeyin.

(*Fîmâ ahbebtüm ve kerihtüm*) "Hoşunuza gitse de, beğendiniz şeyse de, beğenmediğiniz şeyse de itaati elden bırakmayın!"

"—Yok bu benim işime gelmez, ben bunu sevmedim!" deyip böyle bir mızıkçılık şeyi çıkartmayın. Aykırılık çıkartmayın.

(*Elâ ve inne's-sâmia'l-mutîa lâ huccete aleyhi*) "Dikkat edin, mütenebbih olun, âgâh olun ki dinleyip de itaat eden kimsenin aleyhine hiç bir hüccet yoktur. Tamam, o kazanır yâni. Aleyhine bir hüccet konulmaz kıyamet gününde ve kâr eder, iyi olur. İtaat ettiği için mes'ul olmaz. Yâni hesabı kolay olur. Kıyamet gününde, "Gel bakalım ey kulum, otur bakalım şuraya…" Zerre kadar hayır, zerre kadar şer, ne varsa hepsi konulacak teraziye, tartılacak. "Yâ Rabbi! Ben itaat ettim. Buyurdular, yaptım." deyince kurtulur. Kolay yâni. İtaat etmekten tatlı şey yok.

Bir meşhur kıssa var ya: Yavuz Sultan Selim ölmüş. Allah rahmet eylesin... Vasiyetnâmesini açmışlar... İşte şöyle böyle neler dediyse vasiyetinde... Bir de diyor ki:

"—Benim işte filanca odamda, filanca yerde bir çekmece var, o çekmeceyi de benim mezarıma, benimle beraber gömün!"

Pekiyi diyor ulemanın bir kısmı. Gömecekleri zaman bu çekmeceyi de götürüyorlar ortaya, "Bunu da gömelim!" diyorlar. Bir kısmı da diyor ki:

"—Ne biçim adet? İslâm'da böyle bir şey var mı? Mezara ölünün yanına bir şey gömmek var mı? Eşya gömmek var mı? O firavunların adeti. Eski kavimlerin adeti..."

İçerisini eşya doldururlarmış filan... O firavunların mezarlarına yiyecek bile koyarlarmış. Altınlar, kullandıkları takımlar, mücevherât vs. Onları Avrupalılar, arkeologlar biliyorlar da her şeye fare gibi konmuşlar, yağmalamışlar hazineleri.

Bizim memlekette de öyle. Biz müslümanların buraya gelmesinden evvel, Hititliler denilen kavimler vardı. Onların da padişahlarının, hükümdarlarının kabirlerine eşyaları doldururlarmış. Şimdi o mezarları keşfetti mi giriyor içine, altınlar, zebercedler, tarihi eşyaları kaçırıyorlar. İngiltere'de, Fransa'da pek çok kaçırılmış, bizim memleketimizden çıkma, kaçırılan şeyler var.

Yavuz Selim'in zamanında ulema demişler ki:

Böyle şey yok. Ne diye gömelim bu çekmeceyi? Öyle şey var mı İslâm'da? Böyle eşya kendisiyle beraber gömülmez. Kefene sarılır şahıs, ondan sonra kendisi gömülür.

İhtilaf oluyor. Allah Allah ne yapalım? Büyüklere soruyorlar, şeyhülislâm da orada…

E doğru. İçinde böyle mücevherât, şunu bunu bir şey varsa kabre konulması doğru olmaz. Ne yapalım? Açalım diyorlar. Kilitliymiş... Uğraşıyorlar, çekmeceyi biraz zorlayarak açıyorlar, etrafa kâğıtlar saçılıyor. Topluyorlar kâğıtları, bir de bakıyorlar ki, her kâğıt Yavuz Selim'in yaptığı her işe dair fetva. Şeyhülislâm'a sormuş. Mesela:

"—Ben filanca yere harb ilan ediyorum; caiz midir, değil midir?"

El-cevâb: Caizdir.

Filanca adam şöyle yaptı, şöyle şöyle şöyle etti. Ben onu azledeyim mi?

El-cevâb: Azlet filan gibi...

Neyse... Yâni bütün fetvaları biriktirmiş Yavuz Selim. O zaman şeyhü'l-islam sapsarı oluyor. Ah Yavuz! Sen kendini kurtardın, şimdi tasa bize düştü." diyor.

İtaat kolay. Asıl baş olmak zor. Aklı yoktur yâni bir insanın kendiliğinden gelip de başa geçmesi akıllılık emaresi değil. Bizim imamımız İmâm-ı Âzam Hazretleri'ne, "Gel, kadı ol!" demişler de hapse girmeyi, öldürülmeyi tercih etmiş, gene o vazifeyi kabul etmemiş. Kolay bir şey değil. İnsan kendi mesuliyetini taşıyamaz, yıkılır bacaklarının üzerine, koca bir topluluğun mesuliyetini nasıl taşır?

Hazret-i Ömer, Hazret-i Ebû Bekir RA: “Keşke insan olmasaydık da ot olsaydık, çör çöp olsaydık diye dua ederlermiş. E halife olmak kolay bir şey değil ki. İnsanların mesuliyetini üzerine almak...

Hazret-i Ömer geceleri dolaşırdı, uyku uyumazdı. Hele o kocakarı hikâyesi mâlum. Aç yetim torunlar var, dolaşırken duyuyor, içeri giriyor. Bakıyor ki perişanlar.

"—Bu çocuklar niye ağlaşıyorlar?" diye soruyor.

"—Bunların babaları harpte öldü; ben de ihtiyar bir kocakarıyım, bunlara ben bakıyorum, yiyecekleri yok, ondan ağlıyorlar." diye cevap veriyor.

“—E neden halife Ömer’e gidip de durumunu söylemedin de sana çuvalla un vermedi, gıda vermedi?” diye kendisinin Ömer olduğunu söylemiyor da niye halifeye gitmedin diyor.

“—Ömer de kim? Benim babam ondan daha asil bir kimseydi. Ben niye gidip ona el açacağım?” diyor.

Hz. Ömer gidiyor, beytü'l-mâlden çuvalı omuzuna alıyor. Diyorlar ki:

“—Ya imâme’l-müslimîn, ey müslümanların halifesi, başkanı, önderi! Müsaade et de biz taşıyalım.”

“—Yok...” diyor, bir taraftan ağlıyor, gözünün yaşları akıyor. Kendisi çuvalı yüklenmiş koca halife, ondan sonra o kocakarının evine yiyecek götürüyor. Öyle bir zihniyetle şey yapmışlar yâni.

Akıl işi değildir. Bir insanın birkaç kişinin mesuliyetini alması, baş olması, hubb-u riyâset, reis olmak davası kadar sakil bir dava yoktur. Allah böyle bir mecburiyetle birtakım kimselerin başına birisi geçmişse vazife olarak, onlara yardımcı olsun...

Demek ki insan itaat edince kurtuluyor. Öyle bir hüccete lüzum kalmıyor, hesabı kolay oluyor. Mesuliyeti ötekisine devrediyor.

“—Yâ Rabbi ben itaat ettim.”

Sen geç diyorlar, ötekisine soracaklar.

Hazret-i Ömer bu kadar titiz davranmış ya, Aşere-i

Mübeşşere'den, cennetle müjdelenmiş Peygamber Efendimiz'in ağzından.

Rivâyet ederler ki vefat ettikten sonra, bir zaman rüyasında görememiş birisi onu. Görememiş görememiş, sonra ne kadar ay geçtiyse aradan görmüş.

"—Neredeydin yâ Ömer! Hiç göremedim seni rüyamda." filan diye sorunca, "Şimdi bitti hesap." demiş. Yeni bitti demiş. Yâni rüyayla da bir amel caiz değildir ama, eğer böyle hakikaten bir şey olduysa, cennetle müjdelenmiş bir halife, Hazret-i Peygamberin kabirde de komşuluk şerefine ermiş bir halifenin hesabı o kadar zor olursa; bizim hesabımız ne olacak, bizim halimiz ne olacak? Vay bizim halimize, vay bizim başımıza! Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin lütfuna ilticâ ederiz. Başka hiç bir çaremiz yok.

Demek ki insan itaat etti mi kurtuluyor.

(*Ve inne's-sâmia'l-âsî*) "Duyup da isyan edene gelince... İtaat etmiyor, isyan ediyor, karşı geliyor. Biliyor onun başkan olduğunu, ona rağmen asi oluyor.

Onun da (*lâ huccete lehû*) hiç bir mecali yok, apaçık durumu, suçlu, hiç bir bahane ileri süremez, hiç bir şekilde kurtulamaz.

Asi oldu mu, tamam. O mahkeme-i kübrâda hesap görecek. O mahkeme-i kübrâda o zaman akrabalık, arkadaşlık, hiç bir şey kâr etmeyecek, fayda etmeyecek. O mahkeme-i kübrâda o isyan, o duyup da asi olmak münakaşa mevzuu değil.

Şimdi mahkemede iki tarafı dinler hakim, delilin var mı diye sorar suçu iddia eden kimseye. Delili çıkarttı mı tamam. İşte senedi varmış, isbatı varmış... Hop öbür tarafı hemen mahkûm eder. Çünkü açık. Artık münakaşaya lüzum yok.

Delil yoksa şahit ister, şahitler dinlenir, iş uzar, bilir kişiye giderler... Ama delil varsa bitti. Demek ki duyup da asi olanın da işi kesin. Eh delil, bitiyor, tamam.

Allah-u Teàlâ Hazretleri cümlemizi nereye nasıl itaat edeceğini bilen, duyup itaat eden, duyup asi olmayan, aklı başında insanlardan eylesin...

أَلاَ وَعَلَيْكُمْ بِحُسْنِ الظَّنِ بِاللهِ ،

(*Elâ ve aleyküm bi-hüsni'z-zanni bi'llah*) "Dikkat edin, gözünüzü açın, agâh ve mütenebbih olun ki size Allah'a karşı hüsn-ü zan beslemenizi tavsiye ederim. Allah'a karşı hüsn-ü zan ne demek? Allah-u Teàlâ Hazretleri inşâllah hakkımızda hayırlar ister, elimden gelen gayreti yapıyorum, inşâllah lütfuyla muamele eder diye kanaat besleyeceğiz.

n. Kulum Beni Zikrederse, Ben de Onu Zikrederim!

Bir hadis-i şerif var:[196]

يَقُولُ اللهُ عزَّ وجلَّ: أَنَا عِنْدَ ظَنِّ عَبْدِي بِي ، وأَنَا مَعَهُ إِذَا ذَكَرَنِي ؛ فَإِنْ ذَكَرَنِي فِي نَفْسِهِ ،ذَكَرْتُهُ فِي نَفْسِي ؛ وَ إِنْ ذَكَرَنِي فِي مَلاَءٍ ، ذَكَرْتُهُ فِي مَلاَءٍ خَيْرٍ مِنْهُمْ ؛ وَإِنْ تَقَرَّبَ إِلَيَّ شِبْرًا تَقَرَّبْتُ إِلَيْهِ ذِرَاعًا ؛ تَقَرَّبَ إِلَيَّ ذِرَاع وَإِنْ ا ، تَقَرَّبْتُ إِلَيْهِ بَاعًا ؛ وَ إِنْ أَتَانِي يَمْشِي ، أَتَيْتُهُ هَرْوَلَةً (خ. م. ت. ه. حم. حب. عن أبي هريرة)

(*Yekùlü'llàhu azze ve celle*) "Aziz ve Celîl olan Allah-u Teàlâ Hazretleri buyurur ki..." diyor Peygamber SAS Efendimiz:

---

[196] Buhàrî, *Sahîh*, c.VI, s.2694, *Tevhîd* 100/15, no:6970; Müslim, *Sahîh*, c.IV, s.2061, *Zikir* 48/1, no:2675; Tirmizî, c.V, s.581, no:3603; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.II, s.1255, no:3822; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.413, no:9340; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.III, s.93, no:811; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.4, s.412, no:7730; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.IX, s.27; Taberânî, Dua, c.I, s.27, no:18; Beyhakî, *Erbaùne's-Suğrâ*, c.I, s.87, no:43; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.225, no:1135; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.102, no:1897; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XXIV, s.197, no:26967; RS. 1464.

(*Ene inde zanne abdî bî*) "Ben kulumun bana zannına göreyim. Yâni bana karşı ne zan beslerse, ben de onun o zannettiği, umduğu şeyi ona ihsan ederim. Benden bekliyor, mahrum etmem."

(*Ve ene meahû izâ zekeranî*) "Ben yanında olurum, o beni zikrettiği zaman..." Bu da büyük bir şey! Yanında olmak, yâni onun yaptığına hoşnud ve razı olup, onun tarafında olurum demek. Mekândan münezzeh olduğu için, bunları iyi anlamak lâzım!

(*Fein zekeranî fî nefsihî*) "Eğer o kendiliğinden ihlâsla, kimse görmeden beni zikrederse; (*zekertühû fî nefsî*) ben de onu kendi nefsimle zikrederim." Yâni ona ihsânımı, lütuflarımı sessizce, kimse bilmeyecek şekilde veririm. Kimse bilmez ama, o nimetlere o mazhar olur.

(*Fein zekeranî fî melein*) "Eğer kulum beni toplulukta zikrederse; (*zekertühû fî melein hayrin minhüm*) ben de onu daha hayırlı bir melekler topluluğu içinde zikrederim. O dünyada beni zikrederse; ben de onu âhirette, o mahşer yerinde, o zamanda zikrederim, mükâfatlandırırım."

(*Ve in tekarrabe ileyye şibran tekarrebtü ileyhi zirââ*) "Bana bir karış gelirse, ben ona bir kol boyu gelirim. (*Ve in tekarrabe ileyye zirâan tekarrabtü ileyhi bââ*) O bana bir kol boyu gelirse, ben ona bir kulaç gelirim. (*Ve in etânî yemşî eteytühû herveleten*) O bana yürüyerek gelirse, ben ona koşarak giderim."

Bunlar, kullar anlasın diye... Hakîkî mânâsına alınması uygun değil, çünkü öyle olmaz. "Kulum ne kadar gayret gösterirse, ben de onun mükâfatını o kadar çok veririm!" diye beyan edilmiş oluyor. Yâni kulun muamelesi nasılsa, gördüğü durum da ona karşıdır.

فَإِنَّ اللهَ تَعَالٰى مُعْطِ كُلَّ عَبْدٍ بِحُسْنِ ظَنِّهِ ، وَزِيَادَةِ عَلَيْهِ .

(*Feinna'lahe teàlâ mu'ti külle abdin bi-hüsni zannihî ve ziyâdeti aleyhi*) Çünkü Allah-u Teàlâ Hazretleri her kula hüsnü

zannına göre verecek ve onun üstüne de fazl u keremiyle ilâve edecek. Onun için, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin lütfuna güvenmek lâzım. İnşâallah Allah-u Teàlâ Hazretleri cümlemizi lütfuna erdirir diye düşünmek lâzım.

Burada yalnız ölçü şu: Lütfuna güvenip de günaha dalmamak lâzım. Nasıl olsa Erhamü'r-râhimîn'dir, Gafûru'r-rahîm'dir, elbette benim günahımı da affeder, duyuyorum ki rahmeti gazabına galip gelecekmiş, daha ziyade olacakmış filan deyip de onu fırsat bilip günaha dalarsa olmaz! Kul korku ile ümit arasında ihtiyatlı, ibadetlere, taatlere dikkat ede ede ede yürüyecek. Hem ümidini kesmeyecek, hem de emniyette hissetmeyecek kendisini... Her an kendisini kontrol edecek. En iyi durum: *Beyne'l-havfi ve'r-recâ,* ummak ile korku arasında yürüyecek kul.

Eğer bir insan Allah'a hüsnü zan bekler de, o hüsnü zannına uygun sàlih ameller işlemezse, o kimse ahmaktır. Neye göre ahmaktır? Hadis-i şerife göre.

Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:[197]

الْكَيِّسُ مَنْ دَانَ نَفْسَهُ ، وَعَمِلَ لِمَا بَعْدَ الْمَوْتِ ؛ وَالْعَاجِزُ مَنْ

أَتْبَعَ نَفْسَهُ هَوَاهَا ، وَتَمَنَّى عَلَى اللهِ (ط. حم. ت. ه. حل. ق.

[197] Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.638, no:2459; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.II, s.1423, no:4260; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.124, no:17164; Hàkim, *Müstedrek*, c.I, s.125, no:191; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.153, no:1122; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.VII, s.281, no:7141, 7143; Taberânî, *Mu'cemü's-Sağîr*, c.II, s.107, no:863; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.18, no:3489; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.350, no:10546; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.369, no:6306; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.I, s.267; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.I, s.266, no:463; Kudàî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.140, no:185; Abdullah ibn-i Mübârek, *Zühd*, c.I, s:56, no:171; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.310, no:4930; İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.I, s.184, no:354; İbn-i Ebi'd-Dünyâ, *Muhàsebetü'n-Nefs*, c.I, s.19, no:1; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.XII, s.50, no:6430; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.II, s.39; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.LXI, s.186, no:7741; Şeddâd ibn-i Evs RA'dan.
Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.679, no:7036; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.1024, no:2029; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XV, s.458, no:15935; RE. 229/7.

(ك. عن شداد بن أوس)

(*El-keyyisü men dâne nefsehû, ve amile limâ ba'de'l-mevt*) "Akıllı kimse kendi nefsine hàkim olup, terbiye edip kendisini, ahiret için sàlih amel işleyendir. (*Ve'l-àcizü men etbea nefsehû hevâha, ve temennâ ale'llàh*) Ahmak da nefsinin hevâsı peşinde koşup, nefsini hevây-ı nefsi peşine tâbî kılıp, oralarda koşup durup, itaati bırakıp, ondan sonra da Allah'tan temennî eden kimsedir." diyor.

Demek ki itaat edeceğiz, yolunca yürümeğe çalışacağız ondan sonra hüsn-ü zan besleyeceğiz. Hani deveni bağla da ondan sonra tevekkül et dediği gibi Peygamber Efendimiz'in. Elimizden geldiği kadar çalışacağız, lütfuna öyle güveneceğiz. Hiç çalışmadan yatıp da, sırt üstü yatıp da ondan sonra bir şey beklemek olmaz. O yanlış olur.

Allah-u Teàlâ Hazretleri dinimizin inceliklerine cümlemizi âgâh eylesin, vâkıf eylesin... Rızasına uygun, güzel bir kulluk yaparak ömrümüzü rızası yolunda geçirmeyi nasib eylesin...

Cümlemize son nefeste, ol kelime-i tayyibe-i münciye ki buyurun:

أَشْهَدُ أَنْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّداً عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ .

(*Eşhedü en lâ ilâhe illa'llah, ve eşhedü enne muhammeden abdühû ve rasûlühû*) diyerek emâneti teslim etmeyi, imân-ı kâmil ile ahirete göçmeyi, cehennemden âzâd olmayı, cennetine sàlih kullarıyla beraber dahil olmayı nasib ve müyesser eylesin...

Fâtihâ-i Şerîfe mea'l-besmele!

20. 12. 1981 - İskenderpaşa Camii

18. KUR'AN-I KERİM'İN ÖNEMİ

Eùzü bi'llâhi mine'ş-şeytàni'r-racîm.
Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.
El-hamdü li'llâhi rabbi'l-àlemîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ hayrı halkıhî muhammedin ve alâ âlihî ve sahbihî ve men tebiahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd-dîn...

Emmâ ba'dü, fa'lemû eyyühe'l-ihvân; feinne efdale'l-kitâbi kitâbu'llàh, ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llàhu aleyhi ve selem... Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ, ve külle muhdesin bid'ah, ve külle bid'atin dalâleh, ve külle dalâletin ve sàhibehâ fi'n-nâr... Ve bi's-senedi'l-muttasıli ile'n-nebiyyi salla'llàhu aleyhi ve selleme ennehû kàl:

عَلَيْكُمْ بِتَعَلُّمِ الْقُرْآنَ ، وَكَثْرَةُ تِلاَوَتِهِ ، وَكَثْرَةُ عَجَائِبِهِ ، تَنَالُونَ بِهِ الدَّرَجَاتِ فِي الجَنَّةِ (أبو الشيخ ، وأبو نعيم عن علي)

RE. 319/1 (*Aleyküm bi-teallümi'l-kur'ân, ve kesretü tilâvetihî, ve kesretü acâibihî, tenâlûne bihi'd-derecâti fi'l-cenneh*) *Sadaka rasûlü'llàh, fî mâ kàl, ev kemà kàl.*

Aziz ve muhterem müslüman kardeşlerim!

Üstadımız Gümüşhaneli Ahmed Ziyâeddin Efendi Rh.A'in tasnif eylemiş olduğu *Râmûzü'l-Ehâdîs* isimli hadis kitabının, *ayın* faslından hadis-i şerifleri okumağa devam edeceğiz.

Hadislerin izahına geçmeden önce, evvelen ve hâssaten peygamberimiz, rehberimiz, numûne-i imtisâlimiz Efendimiz Muhammed-i Mustafâ SAS Hazretleri'nin mübarek ruh-u saadetleri için; onun temiz sülalesinin, sülâle-i tâhirenin, ashabının, etbâının ruhları için; ulemâ-i dînin ruhları için, hâssaten ashâb-ı kirâm —*rıdvânu'llahi aleyhim ecmaîn*— hazerâtından hocamız, üstadımız Muhammed Zâhid el-Bursevî

Hazretleri'nin zamanına kadar güzerân eylemiş olan cümle sâdât u meşâyihımız ve hulefasının ruhları için;

Bu hadis-i şerif kitabının tasnifini yapmış olan Gümüşhaneli Ahmed Ziyâeddin Hazretleri'nin ruhu için, hocalarının, talebelerinin ruhları için; eserin içindeki hadis-i şeriflerin bize kadar ulaşmasında emeği geçmiş olan cümle ruvâtın, hadis ravilerinin ve ulemânın ruhları için;

Şu yağmurlu günde, bu sıkışık mahalde, Peygamber Efendimiz'e şevkinden, muhabbetinden, hadis-i şeriflere karşı rağbetinden dolayı uzaktan yakından şu meclise gelip bu hadis-i şerifleri dinlemek üzere şurada toplanmış bulunan siz kardeşlerimizin ahirete irtihal eylemiş bulunan cümle yakınlarının, babalarının, analarının, dedelerinin, ninelerinin, akrabalarının ruhları için, bir hediyye-i Kur'âniyye olmak üzere, bir Fatiha, üç İhlâs-ı Şerif okuyalım, öyle başlayalım:

....

a. Kur'an-ı Kerim'i Öğrenin!

Memleketimizde bir kısım insanlar var, "Biz Alevîyiz!" diyorlar, "Hazret-i Ali Efendimiz'e mensubuz!" diyorlar. *Alevî* demek, Hazret-i Ali Efendimiz'e mensup demek. *Bekrî* demek, Hazret-i Ebû Bekir'e mensup demek. *Ömerî* demek, Hazret-i Ömer Efendimiz'e mensup demek. *Osmânî* demek, Hazret-i Osman Efendimiz'e mensup demek.

Meselâ, hatt-ı Osmânî ile yazılmış Kur'an-ı Kerim'e uygun olsun diyorlar. Ne demek? Hazret-i Osman'ın hattıyla yazılmış olan, o cümle diyarlara gönderilmiş olan Kur'an-ı Kerim'e uygun olsun demek.

Ona mensubiyet iddia ediyorlar. Onu seviyorlarsa bakın Hazret-i Ali Efendimiz RA, KV, Peygamber SAS Efendimiz'in ne söylediğini bize nakleylemiş. Peygamber Efendimiz'in hadisi, nakleden Hazret-i Ali Efendimiz RA:[198]

---

[198] Ebû Nuaym, *Ahbâr-ı Isfahan*, c.VII, s.440, no:40704; Hz. Ali RA'dan.

عَلَيْكُمْ بِتَعَلُّمِ الْقُرْآنَ ، وَكَثْرَةِ تِلاَوَتِهِ ، وَكَثْرَةِ عَجَائِبِهِ ، تَنَالُونَ بِهِ

الدَّرَجَاتِ فِي الْجَنَّةِ (أبو الشيخ ، وأبو نعيم عن علي)

RE. 319/1 (*Aleyküm bi-teallümi'l-kur'ân*) "Size Kur'an-ı Kerim öğrenmeyi tavsiye ederim. Bu boynunuza borç olsun, aslî vazifeniz olsun! (*Ve kesretü tilâvetihî*) Çok okumak da boynunuza borç olsun! (*Ve kesretü acâibihî*) Ve onun şâyân-ı taaccüb ilimleri ihtivâ eden, şâyân-ı taaccüb hikmetleri ihtivâ eden, insanın imanını arttıran o müstesnâ, akıl almayan, gönüllere sürûr bahşeden acaip, şâyân-ı taaccüb şeylerini çok çok okumanızı tavsiye ederim. (*Tenâlûne bihi'd-derecâti fi'l-cenneh*) Bu suretle, bu sayede cennette derecelere erişirsiniz."

Bir daha toparlayıp söylemek gerekirse, Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:

"—Size Kur'an-ı Kerim'i öğrenmenizi ve onu çokça okumanızı, içindeki şâyân-ı taaccüb, hayran kalınacak bilgileri, mâlumatı, ayet-i kerimeleri çokça mütalaa eylemenizi tavsiye ederim; bu sizin boynunuza borç olsun! Böyle yaparsanız, cennette yüksek derecelere nâil olursunuz."

Kur'an-ı Kerim, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin biz mahlûkatına hüccetidir. Biz onunla sorgu suale çekileceğiz. Mahkemede onunla mes'ul olacağız. Hani,

"—Çocuklar! Önümüzdeki hafta imtihan olacak." dedi mi hoca mektepte;

"—Hocam nereden nereye kadar soracaksınız? Kitabın kaçıncı sayfasından kaçıncı sayfasına kadar mes'ulüz bu yazılıda?" diye hemen sorarlar çocuklar lisede, üniversitede...

"—İşte 1. sayfasından 76. sayfasına kadar mes'ul tuttum." gibi

---

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.825, no:2368 ve c.II, s.402, no:4030; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.294, no:14331.

bir cevap verir hoca.

Çocuklar orasına çalışır. Öbür imtihanda 76. sayfadan 152. sayfaya kadar filan gibi böyle...

Allah-u Teàlâ Hazretleri de bizi Kur'an'dan mes'ul tutacak:

"—Ey kullarım! Ben size kitap göndermedim mi, okumadınız mı içindeki emirleri yasakları? Bunlardan hangisiyle ne miktarda amel ettiniz? O tavsiyelerimden ne kadarını tuttunuz?" diye soracak.

İşte imtihan kitabı, işte siz… Yâni, oradan soracak Allah-u Teàlâ Hazretleri. Sorular, sualler oradan gelecek. Ona göre hepimiz hazırlanalım!

b. Cennetteki Dereceler

Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin kelâmı. İnsan kemâle eriştiği nisbette Kur'an-ı Kerim'den zevk alması da artacak ve en yüksek evliyanın en yüksek zevki, en tatlı ibadeti Kur'an-ı Kerim... Kur'an-ı Kerim tilavetinin de en güzel olduğu yer namaz... Çünkü namaz, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin huzuru.

İnsan namaza durmuş, hıfzında ne kadar çok Kur'an-ı Kerim varsa, o Kur'an-ı Kerim'i okuyabildiği kadar okuyor. Çok garip şeyler anlatıyorlar: İmâm-ı Rabbânî KS Hazretleri bir gecede iki rekât namaz kılarmış. Birinci rekâtta Kur'an'ın yarısını okurmuş, ikinci rekâtta öbür yarısını okurmuş. Yâni, *Müceddîd-i elfi sânî* ne demek, o lakabı almak kolay mı? İkinci binin müceddidi öyle oluyor demek ki..

Allah her yüzyılda bu dini yeniden, günün şartlarına uygun bir şekilde insanlara anlatacak, ahkâmı değişik bir şekilde o zamanın insanlarına izah edecek bir *müceddid*, yenileyici, tazeleyici, takviye edici bir kul gönderiyor, bir âlim gönderiyor. Hadis-i şerifte böyle bildirmiş. O ikinci binin müceddidi. Yâni birinci bin bitmiş, ikinci binin müceddidi. Bak böyle olunuyor. Kur'an-ı Kerim'i ne kadar çok bilirse insan, o kadar çok derecesi yüksek olacak.

Geçtiğimiz haftalardaki hadis-i şerifler eğer hatırınızda kalıyor ise... Hatırda kalması için, not almak lâzım, veyahut çok kuvvetli bir hafıza olması lâzım! O taze hafızalar bizde yok.

Varmış eskiden öyle hafızalar. Peygamber Efendimiz'in hadisini dinlermiş, öbür tarafta şöyle duydum diye nakledermiş ama, bizim hafızalarımız güve yeniği gibi, perişan... Radyo, gazete, televizyon, eğlence, sinema, tiyatro... Hafızalarımızı güve yeniği gibi delik deşik etmiş. Lüzumsuz bilgilerle, artist isimleriyle, futbolcu isimleriyle, işe yaramaz malzeme ile hafızamızı yormuşuz, yıpratmışız. Onun için, yazmak lâzım!

Orada diyordu ki:[199]

عَدَدُ دَرَجِ الْجَنَّةِ عَدَدُ آيِ الْقُرْآنِ ؛ فَمَنْ دَخَلَ الجَنَّةَ مِنْ أَهْلِ الْقُرْآنِ ،

---

[199] Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.II, s.347, no:1998; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.58, no:4158; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.X, s.466, no:30572; Hz. Aişe RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.793, no:2273; *Camiu'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.182, no:14078; RE. 123/11.

فَلَيْسَ فَوْقَهُ دَرَجَةٌ (هب. عن عائشة)

(*Adedü dereci'l-cenneti adedü âyi'l-kur'ân*) [Cennetteki dereceler Kur'an-ı Kerim'in ayetleri sayısıncadır. (*Femen dehale'l-cennete min ehli'l-kur'ân, feleyse fevkahû dereceh*) Kim ehl-i Kur'an olarak cennete girerse, onun derecesinden üstün derece yoktur.]

Kim Kur'an-ı Kerim'in tüm ayetlerinin içindeki hakikatleri kendisinde tahakkuk ettirirse, o cennetin en yüksek derecesine çıkacak.

Onun için, cennetin derecelerini burada zikrediyor. Onlar sayesinde cennette derecelere nail olursunuz. Ne kadar çok ayet bilirseniz, ne kadar çok ayeti kendi içinize sindirebilmişseniz, ne kadar çok ayetin ahkâmına göre kendinizi, hayatınızı tanzim edip de o Kur'an ayetini kendinize hal edinebilmişseniz, dereceniz o kadar yüksek olacak.

Rasûlüllah SAS Efendimiz'i zevcât-ı tâhirâttan Hazret-i Aişe Validemiz'e sordular:

"—Nasıldı Rasûlüllah'ın ahlâkı ey mü'minlerin anası?" diye Hazret-i Aişe Validemiz'e sordular. Hepimizin anası, müslümanların anası... Dedi ki:

"—Sen Kur'an okumaz mısın?

كَانَ خُلُقُهُ الْقُرْآنَ (حم. م. د. عن عائشة)

RE. 543/6 (*Kâne hulükuhü'l-kur'ân*)[200] "Onun ahlâkı Kur'an-ı

---

[200] Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.VI, s.163, no:25341; Buhàrî, *Edebü'l-Müfred*, c.I, s.115, no:308; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.I, s.30, no:72; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.II, s.154, no:1428; Hz. Aişe RA'dan.

Lafız farkıyla: Müslim, *Sahîh*, c.I, s.512, no:746; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.I, s.426, no:1342; Dârimî, *Sünen*, c.I, s.410, no:1475; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.II, s.171, no:1127; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.VI, s.292, no:2551; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.II, s.499, no:4413; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.I, s.168, no:425;

Kerim idi.” Baştan aşağı Kur’an-ı Kerim…

Yine hatırlayacaksınız geçtiğimiz derslerden. Diyor ki ashabdan bazısı:

“—Yâ Rasûlüllah! Biz seninle Kur’an-ı Kerim okuduğumuz zaman başka oluyoruz, bir hal geliyor bize, yalnızken o hali hissedemiyoruz.”

Diyor ki:

“—Siz böyle okuyorsunuz Kur’an’ı. Hızlı, geçip gidiyorsunuz. Ben ayetlerini tedebbür ediyorum, her ayetin manasını düşünüyorum. Nimet ayetleri, lütuf ayetleri, ihsân ayetleri, mükâfat ayetleri geçtikçe onları talep ediyorum. Gazab ayetleri geldikçe, onlardan Allah’a sığınıyorum. Gözyaşı ile dinliyorum. Gönül ile, iştirak ederek dinliyorum.” diye buyurmuş.

Demek ki, Kur’an-ı Kerim bizim her şeyimiz. Dünya ve ahiretimizin sermayesi. Bir şeyin çok zikredilmesi şeylik uyandırmasın. Yâni, Kur’an-ı Kerim’e ne kadar çok gayret sarf edersek, o kadar ileri gideriz. Fakat —Allah-u Teàlâ Hazretleri bizleri affeylesin, gayret versin— o kadar da eksik durumdayız Kur’an-ı Kerim hususunda… Okumakta eksiğimiz var, hıfzda eksiğimiz var, eksiklerimiz çok...

Allah-u Teàlâ Hazretleri Kur’an-ı Kerim’ini, kelâm-ı kadîmini bizlere sevdirsin ve Kur’an-ı Kerim’i hıfz eylemeyi nasib eylesin… İçindeki ahkâmı tatbik etmeği nasib eylesin...

Kur’an-ı Kerim bir kitaptır ama, ahirette davacı olacakmış bazı kimselerden. Bir hadis-i şerifi yine hatırlarsınız eski derslerden:

“—Nice Kur’an-ı Kerim okuyanlar vardır ki, Kur’an ona lânet eder.”

Lâneti vardır, şefaati vardır Kur’an-ı Kerim’in. Ahirette bizden

---

İbn-i Sa’d, *Tabakàtü’l-Kübrâ*, c.I, s.364; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*; c.III, s.382; Hz. Aişe RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.VII, s.255, no:18378 ve s.380, no:18718.

davacı olmasın, bize şefaatçi olsun, Kur'an-ı Kerim bizden hoşnut olsun...

Yâni, çok önemli bir mevzu ama, artık bu kadar söyleyeyim de siz gerisini anlayın! Çocuklarınıza Kur'an öğretin, Kur'an öğreterek yetiştirin! Kendi eksikliğinizi tamamlayın! Akşamları bırakın, kapatın televizyonu, Kur'an-ı Kerim çalışın! Kur'an-ı Kerim'i öğrenin, mânâsını öğrenin, biraz ezberleyin! Bildiğiniz ezberleri hanımınıza okuyun, hanımız size okusun; ezberinizi düzeltin, eksiklerinizi, kusurlarınızı düzeltin! Biraz Kur'an'a çalışın!

c. Ahlâkınız Güzel Olsun!

Yine Hazret-i Ali Efendimiz'den. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[201]

عَلَيْكُمْ بِحُسْنِ الْخُلُقِ ، فَإِنَّهُ فِي الْجَنَّةِ لاَ مَحَالَةَ ؛ وَإِيَّاكُمْ وَسُوءَ الْخُلُقِ ، فَإِنَّهُ فِي النَّارِ لاَ مَحَالَةَ (ابن لال عن علي ، وفيه داود بن سليمان)

RE. 319/2 (*Aleyküm bi-hüsni'l-huluki, feinnehû fi'l-cenneti lâ mehàlete; ve iyyâküm ve sûe'l-huluki, feinnehû fi'n-nâri lâ mehàlete*)

(*Aleyküm bi-hüsni'l-huluki*) "Sizlere güzel huylu olmayı tavsiye ederim. Boynunuza borç olsun ki, güzel huylu olasınız. Ahlâkınız güzel olsun." Neden? (*Feinnehû fi'l-cenneti lâ mahâlete*) "Hiç şüphe yok ki, güzel huy cennettedir."

"Güzel huy cennettedir" ne demek? Yâni, insan güzel huya sahip olursa, o sayede cennete dahil olur, Allah'ın lütuflarına erer. Ahiretin ebedî nimetlerine, lezzetlerine; gözlerin görmediği, kulakların işitmediği, kimsenin hatır ve hayaline gelemeyen,

---

[201] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.19, no:4033; Hz. Ali RA'dan. *Kenzü'l-Ummâl,* c.III, s.18, no:5233; *Câmiu'l-Ehàdîs,* c.XIV, s.294, no:14333.

dillerin tasvire kàdir olamadığı nimetlere erer, güzel huy sayesinde…

(*Ve iyyâküm ve sûe'l-huluki*) "Sakın kötü huylu olmayın, kötü huydan çokça sakının. Kötü huydan çokça sakının. (*Feinnehû fi'n-nâri lâ mahâlete*) Hiç şek şüphe yok ki o da cehennemdedir. Kötü huy cehennemdedir ne demek? Üzerinde kötü huylar bulunan kimseler o kötü huylar sebebiyle cehenneme girecek demektir."

Şimdi iyi huylu olmak için bir yola giriyoruz. "Tamam, tevbe ettim yâ Rabbi, bundan sonra sana iyi kul olacağım, günde şu kadar tesbih çekeceğim, şöyle yapacağım, böyle yapacağım..." diyoruz. Niyet ediyoruz iyi huylu olmağa, hak yoluna girmeğe, giriyoruz. Fakat bu ahlâk, iyi huylar meselesine gereken ehemmiyeti vermiyoruz, eski huylar aynen devam ediyor. "Eski hamam, eski tas..." dedikleri gibi, aynen eski kızgınlık, eski kin, eski tembellik, eski gevşeklik, eski laubalilik...

E hani seneden seneye değil de, günden güne müslüman farklı olacaktı hani? Hani Peygamber Efendimiz:[202]

مَنِ اسْتَوٰى يَوْمَاهُ فَهُوَ مَغْبُونٌ (الديلمي عن علي)

(*Meni'stevâ yevmâhu fehüve mağbûnun*) "İki günü bile birbiriyle müsavi olursa, insan ziyandadır." buyurmamış mıydı?

Her gün biraz daha bir şey eklemememiz lâzım değil mi ahiret sermayemize? Her gün biraz daha üzerimizdeki kötülükleri atıp, iyilikleri alıp da belli bir yüksek noktaya ulaşmamız lâzım değil mi? Eriştik mi yoksa? Bitti mi? Merhaleler bitti de, yâni insan-ı kâmil mi olduk?

Kızgınlık, kin, gazap, kibir, ücub, tembellik, gevşeklik, bir sürü kötü huy var... Hased, riya... Bir sürü kötü huy var. Bunların

---

[202] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.611, no:5910; Hz. Ali RA'dan. *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.1403, no:2406.

Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VIII, s.35; Hasan-ı Basrî Rh.A'ten. İbn-i Ebi'd-Dünyâ, *el-Menâmât*, c.I, s.116, no:243. Hatîb-i Bağdâdî, *İktizâü'l-İlm*, c.I, s.112, no:196.

hepsi insanı cehenneme götürücü şeyler. Hatta bazısı, insanın başka sebepler de kazanmış olduğu iyiliklerini bile mahvediyor. Meselâ, hased... Hasedden ben o kadar çok korkuyorum ki... Çünkü insanın başka şeyle, meselâ namaz kılmakla, oruç tutmakla, tesbih çekmekle kazanmış olduğu öbür sermayeyi bile yakıyor:[203]

الْحَسَدُ يَأْكُلُ الْحَسَنَاتِ، كَمَا تَأْكُلُ النَّارُ الْحَطَبَ (د. هب.
عن أبي هريرة؛ ه. ع. ش. هب. والديلمي عن أنس)

RE. 202/17 (*El-hasedü ye'külü'l-hasenât, kemâ te'külü'n-nâru'l-hatab*) "Ateşin odunları yakıp kül ettiği, bitirdiği gibi, hased de insanın iyiliklerini yakar, kül eder."

Yâni, hasedden dolayı defterin bir kenarına sadece günah yazılmıyor; insanın hasenâtı da yanıyor, yapmış olduğu iyilikler de gidiyor. Sen, "Benim sermayem orada birikti." diyorsun, "Şu kadar namazım var, bu kadar hatmim var, şu kadar sadakam var, bu kadar hayrım var." Diyorsun. Gidiyor. Odunun yanıp da kül

---

203 Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II s.693, no:4903; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.V, s.266, no:6608; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.418, no:1430; Ebû Hüreyre RA'dan.

İbn-i Mâce, *Sünen*, c.II, s.1408, no:4210; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.VI, s.330, no:3656; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.V, s.330, no:26594; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.V, s.267, no:6610; Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.II, s.136, no:1049; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.2, s.159, no:2812; İbn-i Abdi'l-Ber, *Temhîd*, c.VI, s.124; İbn-i Adiy, *el-Kâmil*, c.V, s.247; Hatîb-i Bağdâdî, Târih-i Bağdad, c.II, s.227; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dımeşk*, c.LIV, s.170; Enes RA'dan.

Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.II, s.136, no:1048; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan. *Kenzü'l-Ummâl*, c.III, s.833, no:7438; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.117, no:1132.

Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II s.693, no:4903; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.V, s.266, no:6608; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.418, no:1430; Ebû Hüreyre RA'dan.

İbn-i Mâce, *Sünen*, c.II, s.1408, no:4210; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.VI, s.330, no:3656; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.V, s.330, no:26594; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.V, s.267, no:6610; Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.II, s.136, no:1049; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.2, s.159, no:2812; İbn-i Abdi'l-Ber, *Temhîd*, c.VI, s.124; İbn-i Adiy, *el-Kâmil*, c.V, s.247; Hatîb-i Bağdâdî, Târih-i Bağdad, c.II, s.227; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dımeşk*, c.LIV, s.170; Enes RA'dan.

Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.II, s.136, no:1048; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan. *Kenzü'l-Ummâl*, c.III, s.833, no:7438; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.117, no:1132.

olduğu gibi gidiyor.

Onun için, bu kötü huylara çok dikkat etmemiz lâzım. Tasavvufun gayesi, dervişliğin gayesi de bir bakıma bu huyları düzeltmektir. Dünyaya bakan yüzü, dünyaya bakan tarafı, gayesi insanın ahlâkını güzelleştirmesidir. Ahirete bakan tarafı da, insanın Mevlâ'sını tanımasıdır, ma'rifetullaha, muhabbetullaha ermesidir.

Onun için, her birimiz güzel ahlâk nümûnesi olabilmemiz lâzım. Sözümüzle, sohbetimizle, dürüstlüğümüzle, doğruluğumuzla, halimizle, tevâzuumuzla, adâletimizle, iyilikseverliğimizle, geçimliliğimizle numûne olmamız lâzım! Hepimiz buna gayret edelim. Yâni, sizden birinizin karısıyla geçimsizliği, kocasıyla geçimsizliği, kardeşiyle, babasıyla, anasıyla geçimsizliği, komşuyla sıkıntısı, ortağıyla, bilmem nesi... Yâni, bunlar olmasın artık inşâallah!

Tabii bazen de mümkün olmuyor. İnsan ne kadar çırpınsa... Hani şeye benziyor bu. Araba kullanırken bazen sen ne kadar iyi kaidelere riâyet etsen, gelip karşıdan bir araba çarpar. Adam ya sarhoştur, ya teknik bir arıza vardır arabasında, ya işte bir gafletine gelmiştir... o çarpar. O zaman çare yok da mümkün olduğu kadar bizden bir şikayet çıkmasın.

Allah cümlemizi ahlâk-ı hamîde, ahlâk-ı hasene sahibi eylesin... Çünkü Peygamber SAS Efendimiz buyurmuş ki:

"—Ben güzel huyları tamamlamak için gönderildim."

Niçin peygamber gönderildi? Güzel huyları tamamlamak için. Bize öğretip hiç bir eksik kalmasın, insanlar acaba güzel huydan bilmedikleri bir şey kaldı mı diye tereddüde düşmesinler, hepsini Rasûlüllah öğretti, işte ona uyarsak güzel huylu oluruz diye onları tamamlamak için Allah bize peygamber göndermiş. Öyle buyuruyor:[204]

---

[204] Hàkim, *Müstedrek*, c.II, s.670, no:4221; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.X, s.191, no:20571; Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.II, s.192, no:1165; Temmâmü'r-Râzî, *el-Fevâid*, c.I, s.122, no:276; Ebû Hüreyre RA'dan.

بُعِثْتُ لأُتَمِّمَ مَكَارِمَ الأَخْلاَقِ (ك. ق. عن أبي هريرة)

(*Buistü li-ütemmime mekârime'l-ahlâki*) "Ben güzel ahlâkı, asil ahlâkı tamamlamak için gönderildim."

Eski peygamberler de getirmişler Allah'ın emirlerini, insanlara öğretmişler ama, bizim peygamberimiz tamamlamış hepsini. Onun için, Peygamber SAS Efendimiz'i öğreneceğiz. Peygamber Efendimiz'in hadis-i şeriflerinde bulacağız güzel ahlâkı... Kur'an-ı Kerim'de, Kur'an-ı Kerim'in ayetlerinde bulacağız güzel ahlâkı...

Bir şey daha var: Sizleri tabii o husustan tenzih ederim. Sakın ha Kur'an-ı Kerim ile ayet-i kerimelerin hükümleriyle Peygamber SAS Efendimiz'in sünnetini ayırmayın!

"—Efendim bana Kur'an yeter!"

Böyle saçma şey yok!

"—Efendim hadis-i şeriflerde ihtilaflar var."

Aklı niye vermiş Allah? Eğri sözleri doğrularından ayırt et! Ulemamız ayırmış. Sağlam alimlerin eteğine yapış! Büyük alimlerin, müttakî alimlerin kitaplarından oku.

Sakın ha, "Ben ayeti anlarım ama, hadise karışmam." deme! Çünkü müsteşrikler öyle diyorlar. Bu dini bozmak isteyenler, Avrupalılar, gâvurlar, bizim dinimizi tetkik edenler hadis-i şeriflere en çok takılıyorlar. Neden? Hadis-i şerif müslümanı müslüman yapıyor. Çünkü Kur'an-ı Kerim'in mücmelini tefsir ediyor, muttasılını mufassal ediyor.

Lafız farkıyla: İmam Mâlik, *Muvatta'* (Rivâyet-i Yahyâ), c.II, s.904, no:1609; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.381, no:8939; Buhàrî, *Edebü'l-Müfred*, c.I, s.104, no:273; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VI, s.230, no:7977; İbn-i Sa'd, Tabakàtü'l-Kübrâ, c.I, s.192; Buhàrî, *Târih-i Kebîr*, c.VII, s.188, no:835; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XIX, s.252; Ebû Hüreyre RA'dan.

İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VI, s.324, no:31773; Zeyd ibn-i Eslem RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.33, no:5217 ve c.XI, s.559, no:31969; *Keşfü'l-Hafâ*,c.I, s.243, no:638 ve s.339, no:916.

Kur'an-ı Kerim'de namaz kılın demiş, namazın teferruatını anlatmamış. Kur'an-ı Kerim'in içinde abdest nasıl alınacak, namazın rükûsu, şeyi nasıl olacak ona dair küçük teferruat yok. Peygamber Efendimiz'in hayatında var. Onun için sakın ha! Var şimdi bu devirde böyle sivri zekâlar var. Bizim cemiyetimizin içinde de Avrupalının ağzına bakıp:

"—Efendim hadis-i şerifler, hık mık..."

Böyle bir şeyler söylemek istiyor, tam da bilemiyor cahil olduğundan, cesaret de edemiyor, müslümanlardan da korkuyor galiba. Ama hadis-i şeriflere gölge düşürmeğe çalışıyor.

Sakın ha! Rasûlüllah getirdi. Kur'an-ı Kerim'i bile Rasûlüllah getirdi bize. Kim getirdi? Rasûlüllah getirdi. Rasûlüllah'ın üzerine indi Kur'an-ı Kerim. Kur'an-ı Kerim'i o anlattı bize. Onun için, Peygamber Efendimiz'in sünnet-i seniyyesi ve Kur'an-ı Kerim'in ayetleri... Bizim iki rehberimiz var. İki tane şeyimiz var. Dinimizin iki membaı var. Öteki ahkâm kaynakları da ona râcîdir. İki esaslı temelimiz var.

Sakın ha hadis-i şeriflere yan bakmayın! Hadis-i şerifler müslüman ümmetini müslüman ümmeti yapan bilgilerdir. Beni dünyanın neresinde olursa olsun öteki müslüman ile aynı yapan, ısındıran, seviştiren, el ele tutuşturan, bağdaştıran, buradaki müslümanın kalbini Afganistan'da çarpışan müslümanın kalbiyle birleştiren duygular, kardeşlik, aynı kültür... İşte o hadis-i şerif ile sağlanıyor. Sakın ha hadis-i şerifleri şey yapmayın.

Çokça okuyun ehâdis-i şerîfeyi. Peygamber SAS Efendimiz'e bizim en büyük hizmetimiz, onun sözlerini dinlemektir. Onun hadis-i şeriflerini dinleyip, ona uymaktır. Sevgimizin en büyük alâmeti, hadis-i şeriflerini okumak, ümmetine hizmet etmektir. Güzel ahlâkının da bütün menbaı Peygamber Efendimiz'in hadis-i şerifleridir, onları okuyalım.

d. Taranmayı Tavsiye Ederim

Bakın ne kadar güzel şeylerle karşılaşıyoruz her zaman:[205]

عَلَيْكُمْ بِالْمُشْطِ ، فَإِنَّهُ يَذْهَبُ بِالْغَمِّ وَالْوَبَاءِ وَالْفَقْرِ (الديلمي عن علي)

RE. 319/3 (*Aleyküm bi'l-müşti, feinnehû yezhebü bi'l-gammi ve'l-vebâi ve'l-fakr.*)

Tesadüfen bu da Hazret-i Ali Efendimiz'den. Peygamber SAS Efendimiz bakın ne buyuruyor:

"—Size taranmayı tavsiye ederim." diyor.

Tabii, o zaman iki şey var. Peygamber Efendimiz bazen saçlarını uzatmış. Kulak memesine kadar uzattığı oluyordu diye söylüyorlar. Bazen de usturayla kesilirmiş saçlar ama, saç olduğu zaman... Sakal zaten var. Sakalı kazımak bu 20. Yüzyıl'da çıktı Ümmet-i Muhammed içinde. Eskiden herkes sakallıydı. Sakalı biten herkesin sakalı vardı. Sakalsızların sakalı yoktu, hanımların filan sakalı yoktu. Ötekilerin sakalı vardı hep...

Saç ya usturayla kesilecek, ya da uzatılacak. Saç varsa, taranmayı tavsiye ediyor Efendimiz.

"—Size taranmayı tavsiye ederim. Çünkü bu gamı, kederi giderir; vebayı önler, fakirliği önler." diyor Peygamber Efendimiz.

Peygamber SAS Efendimiz yanında misvak bulundururdu, ayna bulundururdu, tarak bulundururdu, derbeder değildi. Mütevazı idi ama pırıl pırıldı, paktı, tertemizdi... Gül gibiydi teni, mis gibiydi kokusu, tertemiz bir görünüşü... Düzeltirdi yâni her şeyini.

Kapıya birisi gelmiş... Çıkmadan evvel şöyle —ayna da yok tabii— su birikintisinde saçlarını düzeltmiş. Hazret-i Aişe Validemiz diyor ki:

"—Yâ Rasûlüllah bu ne hal?"

"—Allah temiz, intizamlı olmayı, görünüşü güzel olmayı sever." diyor.

---

[205] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.23, no:4043; Hz. Ali RA'dan. *Câmiü'l-Ehàdîs,* c.XIV, s.292, no:14327; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.1536, no:2539.

E şimdi işte ne kadar güzel bak Peygamber Efendimiz hiç bir şeyi ihmal etmiş mi? Şimdi saçı sakalı birbirine karışmış, bıyığı uzamış, ağzın içine girmiş, pis pasaklı insanları düşünün meselâ... Sünnet-i seniyyeyi iyi okusa öyle yapmayacak.

İnsan fakir olabilir... Bir hamama gidersin... Hamama gidecek paran yoksa bir çeşmenin kenarında, bir denizde, şurada burada yıkanırsın, gene temiz olursun. Yıpranmış olur, eski olabilir; pis olmaz müslüman. Temiz olur her bakımdan. Çünkü dinimiz temizlik dini. Tarağa varıncaya kadar bak böyle malumat ve emir var.

e. Savaşa Hazırlıklı Olun!

Bu hadis-i şerif, bize harp aletlerini tavsiye ediyor:[206]

عَلَيْكُمْ بِالْقَنَا ، وَالْقِسِيِّ الْعَرَبِيَّةِ ؛ فَإِنَّ بِهَا يُعِزُّ اللهُ دِينَكُمْ ، وَيَفْتَحُ لَكُمُ الْبِلَادَ (طب. عن عبد الله بن بسر)

RE. 319/4 (*Aleyküm bi'l-kanâ, ve'l-kısiyyi'l-arabiyyeh; feinne bihâ yüizzu'llahu dîneküm, ve yeftahu lekümü'l-bilâd.*)

Kanâ dediği, mızrak denilen alet.

"—Size mızrak kullanmanızı tavsiye ederim." diyor Peygamber Efendimiz. O devrin şartlarına göre mızrak silahını ve Arapların *kısiy* dedikleri harb aletini kullanmayı tavsiye ediyor. Onunla karşı tarafa taş vs. atılırmış. "Bu iki aleti tavsiye ederim; çünkü Allah-u Teàlâ Hazretleri İslâmiyet'i bunlarla aziz kılacak ve size çeşitli beldelerin fethini bunlarla müyesser edecek."

Şimdi, burada tavsiye edilen şey mızrak diye, "Kendimize birer tane mızrak edinelim!" dememek lâzım! Hadis-i şerifin altında yatan mânâya bakmak lâzım! Peygamber SAS Efendimiz,

---

[206] İbn-i Hacer, *el-İsâbe,* c.IV, s.25, no:4569; Abdullah ibn-i Büsr RA'dan. *Mecmaü'z-Zevâid,* c.V, s.488, no:9381; *Kenzü'l-Ummâl,* c.IV, s.612, no:10896.

müslümanların güçlü, kuvvetli, silahlı, sağlam olmasını istiyor. Aciz, câhil, güçsüz, kuvvetsiz, silahsız olmamasını istiyor ve bu silahları edinmeyi tavsiye ediyor

Bu mânâ ayet-i kerimede de vardır:

وَأَعِدُّوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ وَمِنْ رِبَاطِ الْخَيْلِ تُرْهِبُونَ بِهِ عَدُوَّ اللهِ وَعَدُوَّكُمْ (الأنفال: ٦٠)

(*Ve eiddû lehûm mestata'tüm min kuvvetin ve min ribâti'l-hayli türhibûne bihî adüvva'llàhi ve adüvveküm*) "Gücünüzün yettiğince düşmanlara karşı kuvvet hazırlayın ve atlar besleyin! Böylece Allah'ın ve sizin düşmanlarınızı korkutun!" (Enfâl, 8/60) buyruluyor.

Şimdi bizim şu güzel memleketimize göz dikmiş nice düşmanlar var. Bizim de en a'lâ silahları yapmamız lâzım! Niye atom bombasını yapamamışız? Niye kobalt bombasını... Neyse artık bombalar, şeyler... Şimdi nötron bombası varmış, insanları öldürüyormuş; aletleri, evleri filan tahrip etmiyormuş bir patlatıldığı zaman... Amerika'nın elindeymiş o, Avrupa'ya yerleştirmiş, Rusya'yı tehdit ediyormuş... Bu son parlak yıldız tatbikatıyla da Afrika'dan, oralardan Mısır'a, şuraya buraya da yerleştirmiş. Ortadoğu'ya bir harekât yaparsa, Rusya onları engellemesin diye.

Biz aciz, naçiz böyle zavallı milletler olarak kalmışız iki tane süper devletin arasında… Araba yapamayız, uçak yapamayız, kendi imkânlarımızı kullanamayız; petrolümüz var, petrolü çıkartamayız... Her şeyimiz böyle mızmız, perişan.

Öyle olmayacak müslüman. "Senin malın senin başına çalınsın, eksik olsun. Ben senin hiç bir şeyini istemem. Ben her şeyi yaparım evelallah!" diyecek. Kimseye muhtaç olmadan... "Ben ondan para mı dilenirim? Aç dururum. Memleketimde balık var, ot var, et var, ne bileyim her şey var... Ne olacak yâni? Hiç bir şey

dilenmem, kâfire el açmam, daha çok çalışırım, daha ileri giderim." Diyecek. Yâni, bu zihniyeti tavsiye ediyor Peygamber Efendimiz.

Bu hadis-i şeriften anladığımız: Güçlü kuvvetli olacak müslüman, silahı olacak elinde, düşman güç yetiremeyecek, yan bakamayacak. Nice nice bizim dindaşlarımız, bizim kardeşlerimiz ne zulümlere uğradılar. O sayfayı bir açsak, akşamlara kadar anlatamayız, bitiremeyiz. Öz ve öz bizim diyarlarımız, asırlarca ezanlar okunmuş olan, ecdad kanıyla alınmış olan, hiç bir zaman kâfirin olmamış olan diyarlar şimdi kâfirlerin elinde... Birer ikişer, birer ikişer, birer ikişer elden kaçırmışız. Orta Asya gitmiş, şimdi Afganistan gidiyor, yarın bakarsın İran gider, öbür gün bakarsın bizim memlekete saldırırlar. Kıbrıs'a asker çıkartıyor ötekisi...

Uyumayacağız, uyanık olacağız, güçlü kuvvetli olacağız. Adam bizim duruşumuzdan ürkecek, bize eyvallah etmek zorunda kalacak. Bunu tavsiye ediyor Peygamber Efendimiz. Hazırlıklı olun diyor yâni.

İzzet, yâni şeref, itibar, yükseklik Allah'ındır, Rasûlüllah'ındır, müslümanlarındır:

وَلِلّٰهِ الْعِزَّةُ وَلِرَسُولِهِ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَلَكِنَّ الْمُنَافِقِينَ لاَ يَعْلَمُونَ

(المنافقون:٨)

(*Ve li'llâhi'l-izzetü ve li-rasûlihî ve li'l-mü'minîne ve lâkinne'l-münâfikîne lâ ya'lemûn*) "İzzet Allah'ındır." Hiç şüphe yok... "Rasûlüllah'ındır." Hiç şüphe yok... "Müslümanlarındır. Fakat münafıklar bilmiyorlar." (Münâfikùn, 63/8)

Hani nerede o aziz müslümanlar; o izzetli, şerefli, itibarlı, haysiyetli müslümanlar? Dinlerinden uzaklaştıkça, hadis-i şeriflerden uzaklaştıkça, ayet-i kerimeleri anlamaz, bilmez hale geldikçe, ondan sonra birbirlerinden korktukça, bakın neler oldu.

Bu kadar olduğuyla da hadi tamam, kâfi desek gene de tehlike var.

Adam Kıbrıs'a asker çıkartıyor, Ege'ye malzeme yığıyor. Beri tarafta tümenlerini getirip sınıra dayıyor... Güçlü kuvvetli olacağız, zayıf olmayacağız.

Hayatta zaten insan Allah'ın emrettiği kadar yaşar. Ne var yâni? Allah ne kadar takdir etmişse yaşayacağız, ondan sonra bir gün gelip nasıl olsa öleceğiz. Kim öldürüyor insanı, kim diriltiyor, kim yaşatıyor?

هُوَ يُحْيِي وَيُمِيتُ (يونس: ٥٦)

(*Hüve yuhyî ve yumît*) "Yaşatan da, öldüren de Allah-u Teàlâ Hazretleri." (Yunus, 10/56) Neden korkuyorsun?

Ölümden korkmanın ölüme faydası var mı? Ölümden kaçmanın ölüme faydası var mı? Sen buradan kaçarsın, kaçtığın yerde bina üzerine yıkılır, orada ölürsün. Ölümüne kaçarsın yâni. Allah'ın takdirinden kaçılır mı?

Onun için, müslüman izzetini bilecek, göğsü dik duracak, kabarık duracak, başı yukarıda olacak. Alnı, bu şerefli alın hiç bir şeyin önünde eğilmez. Bir namazda eğilir. Şu alın bir tek Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne, "*Allàhu ekber!*" dediği zaman secdede eğilir, başka bir yerde eğilmez. Müslümanın alnı o kadar yüksektir.

Allah-u Teàlâ Hazretleri bize bizim sahip olduğumuz hazineleri, şerefleri duyursun... Gafletten uyandırsın...

f. Size Tesbih ve Tehlili Tavsiye Ederim!

Bu hadis-i şerif, hanımlara hitaben, tesbih ve zikri tavsiye için îrad buyrulmuş bir hadis-i şeriftir. Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki hanımlara:[207]

---

[207] Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.571, no:3583; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.III, s.122, no:842; Hàkim, *Müstedrek*, c.I, s.732, no:2007; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XXV, s.73, no:180; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.II, s.160, no:7656; İshak ibn-i

عَلَيْكُنَّ بِالتَّسْبِيحِ ، وَالتَّهْلِيلِ ، وَالتَّقْدِيسِ ، وَاعْقِدْنَ بِالْأَنَامِلِ ؛ فَإِنَّهُنَّ يَأْتِينَ يومَ الْقِيامَةِ مَسْؤُولاتٍ مُسْتَنْطَقَاتٍ ؛ ولاَ تَغْفُلْنَ فَتَنْسَيْنَ الرَّحْمَةَ (ش. ت. غريب ؛ حب. ن. ك. عن هانيء عن بسيرة)

RE. 319/5 (*Aleykünne bi't-tesbîhi, ve't-tehlîli, ve't-takdîs, ve a'kıdne bi'l-enâmili, feinnehünne ye'tîne yevme'l-kıyâmeti mes'ûlâtin, ve müstentakàtin, ve lâ tağfulne fetünseyne'r-rahmeh.*)

(*Aleykünne bi't-tesbîhi*) "Ey hatun kişiler, ey hanımlar, ey müslüman hanımlar! Sizlere "*Sübhàna'llah, sübhàna'llah...*" demenizi, yâni Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne tesbih eylemenizi tavsiye ederim. (*Ve't-tehlîl*) Allah-u Teàlâ Hazretleri'ni tehlil eylemenizi, yâni *"Lâ ilàhe illa'llàh*, *Lâ ilàhe illa'llàh*, *Lâ ilàhe illa'llàh*" demenizi; (*ve't-takdîs*) Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin her türlü noksanlıktan, eksiklikten pâk olduğunu ifade etmenizi, böyle dil ile ifade etmenizi, yâni çeşitli zikirler yapmanızı tavsiye ederim." diyor Peygamber Efendimiz hanımlara...

"Lâ ilàhe illa'llàh deyin, *Sübhàna'llah* deyin, *Allàhu ekber* deyin! Allah-u Teàlâ Hazretleri'ni methedici, onun şânına layık sözler ile onu zikredin!" demiş oluyor Peygamber Efendimiz.

سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى عَمَّا يَقُولُونَ عُلُوًّا كَبِيرًا (الإسراء:٤٣)

(*Sübhànehû ve teàlâ ammâ yekùlûne ulüvven kebîrâ*) [Allah,

Râhaveyh, *Musannef*, c.V, s.198, no:2; Şeybânî, *Âhàd ve Mesânî*, c.VI, s.73, no:3285; İbn-i Esîr, *Üsdü'l-Gàbe*, c.I, s.1425; İbn-i Hacer, el-İsâbe, c.VIII, s.163, no:11883; Yüseyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.700, no:2006.

zalimlerin söyledikleri şeylerden münezzehtir; son derece yücedir ve uludur.] (İsrâ, 17/43)

Peygamber Efendimiz'in bu tavsiyesi karşısında başkasının bir şey demeğe hiç mecali kalmaz. Demek ki, böyle dediğine göre yapılacak bu.

"—O ayıplayanlar peki ne olacak?"

Erbâb-ı zikri, tesbih edeni, Allah diyeni, hû diyeni ayıplayanlar bu hadisleri görsünler de utansınlar. Başlarını önlerine eğsinler. Peygamber Efendimiz tavsiye ediyor. O tavsiye edince, onu yaparız biz.

(*Ve a'kidne bi'l-enâmile*) "Parmaklarınızın boğumlarıyla sayın!" diyor Peygamber Efendimiz. O zaman tabii fabrikasyon, plastikleri böyle sıkıştırıp sıkıştırıp tesbih yapma imkânı yok, "Parmaklarınızla sayın!" diyor. Demek ki, sayıyı da o şekilde hesaplamak, parmaklarla böyle saymak sevaptır, faydalıdır. Neden? Onu izah ediyor:

(*Feinnehünne ye'tîne yevme'l-kıyâmeti mes'ûlâtin müstentakàtin*) Bunlardan sorulacak çünkü kıyamet gününde, bunları konuşturacak Allah:

"—Bu kul tesbih çekti mi, bu kul *Lâ ilàhe illa'llàh* dedi mi, seninle mi saydı?" diye bunları konuşturacak Allah.

Konuşturur... Her şeyi konuşturur. Allah-u Teàlâ Hazretleri kudret-i külliye sahibi. Onun için olmayacak şey var mı? Yâsin Sûresi'nin, sondan bir evvelki sayfasında da aynı şeyler ifade ediliyor:

الْيَوْمَ نَخْتِمُ عَلَى أَفْوَاهِهِمْ وَتُكَلِّمُنَا أَيْدِيهِمْ وَتَشْهَدُ أَرْجُلُهُمْ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ (يٰس: ٦٥)

(*El-yevme nahtimu alâ efvâhihim*) "O gün insanların, o hesaba çekilen insanların, o şeytana uyan grup var ya, onların ağızlarına mühür vururuz." diyor Allah-u Teàlâ Hazretleri. (*Ve tükellimunâ*

eydihim ve teşhedü ercülehüm) "Elleri ve ayakları konuşur, şahitlik eder bize... Ağızlarını mühürletiriz, kapattırırız da elleri ayakları konuşur, (*bimâ kânû yeksibûn*) neler yaptıklarını tıkır tıkır söylerler." (Yâsin, 36/65)

Ayak diyecek ki:

"—Yâ Rabbi, ben meyhaneye gittim, yürüdüm."

El diyecek ki:

"—Kadehi ben tuttum, ben kaldırdım, ben içtim... Şu kumarı ben şöyle oynadım, kâğıdı şöyle attım, bilmem neyi böyle yaptım, zarı böyle fırlattım..."

Allah böyle kàdir işte... Bak bu ayet-i kerimeden aynen tercümesini yaptım. Arapça bilen herkes anlamıştır. Siz de Kur'an-ı Kerim meallerine bakın, görün: Ağzı mühürler, elleri ayakları konuşturur, her şeyi konuşturur Allah!

Başka bir sûrede de bildiriliyor ki, azalar böyle aleyhte konuşunca, sahibi diyecek ki azalara:

وَقَالُوا لِجُلُودِهِمْ لِمَ شَهِدتُّمْ عَلَيْنَا ، قَالُوا أَنْطَقَنَا اللّٰهُ الَّذِي أَنْطَقَ

كُلَّ شَيْءٍ (فصلت: ٢١)

(*Ve kàlû li-cülûdihim lime şehidtüm aleynâ*) "Derilerine: 'Niye siz bizim aleyhimize böyle şahitlik yaptınız?' derler. (*Kàlû*) Onlar da: (*Entekana'llahi'llezî enteka külle şey'*) 'Her şeyi konuşturan Allah bizi de konuşturdu.' derler." (Fussilet, 41/21)

Mümkün mü konuşmaması? Mümkün mü? Mahkeme-i Kübrâ'da bilinen bir gerçeğin zikredilmemesi, saklanması mümkün mü? Allah her şeyi konuşturur. Taşı, toprağı, ağacı konuşturur. Şu caminin halıları konuşur, taşları konuşur, "Bu camide namaz kıldı." diye.

(*Ve lâ tağfulne fetünseyne'r-rahmeh*) "Sakın gaflete düşmeyin, sonra rahmetten mahrum olursunuz. Sizin aleyhinize olur." Demek ki, gaflet rahmetten men eder, rahmeti önler, insanın

rahmete mazhar olmasını önler.

Demek ki, Peygamber Efendimiz ne buyurdu bu hadis-i şerifte: Zikredin dedi, gàfil olmayın dedi. Haşr Sûresi'nin sonunda da hatırlarsınız:

وَلاَ تَكُونُوا كَالَّذِينَ نَسُوا اللّٰهَ فَأَنْسَاهُمْ أَنْفُسَهُمْ (الحشر: ١٩)

(*Ve lâ tekûnû ke'llezîne nesu'llàhe feensâhüm enfüsehüm*) "Sakın Allah'ı unutanlar gibi olmayın! Allah size kendinizi unutturur o zaman, aklınız başınızdan gider, kendi menfaatinizi göremez duruma gelirsiniz." (Haşr, 59/19) diye bildiriyor.

Demek ki, ayet-i kerimeye uygun ifadelerle Peygamber Efendimiz anlatmış. O halde dilimizin döndüğünce *Lâ ilâhe illa'llah* diyeceğiz, Allah'ın birliğini ikrar edeceğiz, tekrar edeceğiz. *Sübhâna'llah* diyeceğiz, Allah'ın her türlü noksandan münezzeh olduğunu ifade edeceğiz. *Allàhu ekber* diyeceğiz, "Yâ Rabbi, senden büyük hiçbir varlık yok!" diyeceğiz.

(*Allàhu ekberü ve ecellü ve a'zamü min cemîi mâ nehàfu ve nahzer*.) "Bizim korktuğumuz, çekindiğimiz her şeyden daha büyük değil mi Allah-u Teàlâ Hazretleri?"

İşte bu hadis-i şerifler kalkarsa, onları okutturmazsan, sayfanın üstüne elini koyarsan, o zaman insanlara dersin ki: Zikir yok, bilmem ne yok, şunu yok, bunu yok... Aldatırsın o zaman insanları. Hadisler oldu mu, aldatamazsın! O zaman, ipliği pazara çıkıyor yalancıların. Onun için hadise çok çatarlar.

Allah-u Teàlâ Hazretleri kendisini zikreden, nimetlerine şükreden, kendisine kendisinin istediği gibi güzel kulluk eden bahtiyarlardan eylesin cümlemizi...

g. Size İlmi Tavsiye Ederim!

Şimdi bu hadis-i şerifi çok dikkatli bir şeklide dinleyin!

Abdullah ibn-i Abbas RA'dan rivayet edilmiş. Peygamber SAS

Efendimiz buyurmuşlar ki:[208]

عَلَيْكَ بِالْعِلْمِ ، فَإِنَّ الْعِلْمَ خَلِيلُ الْمُؤْمِنِ ؛ وَالْحِلْمَ وَزِيرُهُ ، وَالْعَقْلَ دَلِيلُهُ ، وَالْعَمَلَ قَيِّمُهُ ، وَالرِّفْقَ أَبُوهُ ، وَاللِّينَ أَخُوهُ ، وَالصَّبْرَ أَمِيرُ جُنُودِهِ (الحكيم عن ابن عباس)

RE. 319/6 (*Aleyke bi'l-ilmi*) "Ey Abdullah, sana ilmi tavsiye ederim, ilme sarıl. İlim senin boynunun borcu olsun. Yâni öğren, cahil kalma! (*Feinne'l-ilme halîlü'l-mü'min*) Çünkü, ilim mü'minin candan dostudur, sırdaş dostudur, samimi arkadaşıdır.

Halîl demek, sırdaş dost demek. Her türlü esrarını bilen, her türlü gizli taraflarını da bilen samimi arkadaş vardır ya, içtiği su ayrı gider bir, her şeyde böyle gönüller beraber. Öyle arkadaşıdır mü'minin, has arkadaşıdır. Sana ilmi tavsiye ederim, çünkü ilim mü'minin has arkadaşıdır.

(*Ve'l-hilmü vezîrühû*) "Hilim, ilmin veziridir." Yâni ilim padişahsa, ilim böyle en kuvvetli arkadaş, padişah gibi, hükümdar gibi; hilim de onun veziridir.

Hilim ne demek? Kızmamak, feverân etmemek, patlamamak.

"—Birden dayanamadım, patladım." diyor.

Ben çok yapıyorum. Dua edin bana, Allah beni affeylesin, sizi de affeylesin... Sinirlenmemek, sinirlenecek yerde şöyle kendisine

---

[208] Hakîm-i Tirmizî, *Nevâdirü'l-Usûl*, c.I, s.210; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.IV, s.160, no:4659; Hasan-ı Basri RH.A'ten.

Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.122, no:152; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.69, no:4195; Ebü'd-Derdâ RA'dan.

Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.122, no:153; İbn-i Hacer, *Lisânü'l-Mîzân*, c.V, s.342, no:1131; Ebû Hüreyre RA'dan.

Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.69, no:4195; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XV, s.1356, no:43559; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XIV, s.362, no:14494.

hakim olmak, yavaş yavaş, yutkuna yutkuna, düşüne taşına hareket etmek.

Muaviye RA, çok hilim sahibi insanlardan biriymiş, meşhurmuş. Hatta bir de hikâyesi var: Birkaç kişi suç işlemişler, huzuruna getirilmişler. Demiş ki; şöyle cezalandırın bunu... Bir tanesi söz istemiş, demiş ki:

"—Ey Emîre'l-mü'minîn! Biz bu kabahati işledik. Bu kabahati senden başka birisine karşı işleseydik ne olurdu?"

"—Aynı olurdu. Benim verdiğim gibi verirdi cezayı. Çünkü siz onu hak ettiniz. Sizin yaptığınız işin karşılığı budur."

O zaman cevabı yapıştırmış, kurnazmış çünkü. Diyor ki:

"—O zaman senin hilim sıfatıyla tanınmanın kıymeti nerede kaldı? Hani sen halim diye tanınmıştın?"

Gülmüş...

"—Pekiyi affettim sizi, bir daha yapmayın!" demiş.

Hilim, kızmamak, yâni hikmet ile düşüne taşına hareket etmek. Aklı hakim kılacaksın. Kızınca insan fevrî hareket yapar. Hatta tahmin ediyorum, sporda bile meselâ birbiriyle dövüşürken, güreşirken filan galiba karşı tarafı kızdırır da fevrî hareket yaptırırsa, o zaman daha kolay boşluklarını yakalayıp yenebiliyorlar karşı tarafındakiler. Kızmadan, serinkanlı olmak yâni, düşüne taşına, aklın hikmetin gerektirdiği şekilde hareket etmek gerekiyor.

Demek ki vezîri hilim olduğuna göre, halim de olacağız demek. Hem bilgili olacağız, hem de halim selim olacağız. Böyle asabi bir mizaç, hemen benzin gibi parlayıcı olmayacağız.

Benzin biliyorsunuz çok çabuk parlayan bir şey. Yâni, bazen duyuyoruz, Allah korusun, evinizde de söyleyin elbisenin lekesini silmek için benzini batırıyorlar, batırıyorlar kumaşa... Ütü yapmağa kalktı mı, patlıyor, ev patlıyor yâni. Çünkü buharı evin içine yayılıyor. Burada siliyor, mutfakta kibriti çaktı mı patlıyor. Eve birisi geldi, sigara içmek için çakmak çaktı mı, patlıyor... Yâni, öyle patlayıcı bir madde olmak iyi değil. Halim selim olmak

iyi. Benzin gibi çabuk tutuşmamak lâzım!

(*Ve'l-aklu delîlühû*) "Akıl da rehberidir, kılavuzudur ilmin." Akılsız ilim sapıtır. Yâni herkesin bir bilgisi bir şeyi vardır ama yanlış tarafa gider. Akıl doğru yolu gösterecek. Bak o taraftan değil, oraya giderken yuvarlanırsın uçuruma. Şu taraftan şöyle gel, şurada çukur var, şuradan dön filan diye sanki araziyi bilen bir insanın ötekisine kılavuzluk etmesi gibi akıl da kılavuzudur.

(*Ve'l-amelü kayyimühû*) "Amel de muhafızıdır, koruyucusudur, bekçisidir." Demek ki ilim olacak, ilimle amel edecek insan. İlim o zaman mahfuz kalıyor demek ki. Burada çok ince bir mânâ var. Yâni bildiğinizle amel ettiğiniz zaman ilminiz olduğu yerde kalıyor, aksi takdirde unutuyorsunuz.

Kısa bir misalle yâni pek iyi bir misal belki olmayacak ama anlatmaya çalışayım: Diyelim ki Kur'an-ı Kerim'den bir sûre ezberlediniz farz edelim. O sureyi, amel edip de kullanmazsanız kıldığınız bir namazda, kullanmaya kullanmaya, bir zaman gelir unutursunuz. Ama devamlı okursanız unutulmaz. Hafızlar için de öyle.

Bunun gibi, insan bildiğini tatbik ederse, ilim mahfuz kalıyor. Çünkü, amel ilmin kayyumu.

Sonra Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin bir kanunudur ki, bildiği ile amel eden kimseye Allah bilmediği ilimlerin kapısını açar. Bu şeye benzer: Hani sofrada bir tabak, bir yemek konulmuş insan, iştihası var, çok tatlı olmuş, yedi bitirdi küçük bir tabak… Ondan sonra, ev sahibinin al bakalım şunu da ye demesi gibi. Önünde varken ötekisini vermezler ya, bu bitsin de ondan sonra diye... Bildiğiyle amel ederse insan, Allah ötekisini ihsân ediyor, daha başka ilimleri veriyor. Bildiğiyle amel etmezse... Daha önündekini bitirmedi ki ötekisini de vereyim gibi bir durum oluyor.

Onun için bildiğimizle amel edelim ki, Allah-u Teàlâ Hazretleri ilmimizi de ziyade etsin. Onun için ilmiyle âmil olan kimseler hakiki âlim oluyor ve yüksek bilgili oluyor. Onun için eski ulemanın seviyesine biz erişemiyoruz. Biz bilgiyi raflarda

biriktiriyoruz. Aklımızda başkasına satmak için biriktiriyoruz. Eski alimlerimiz —Allah cümlesinin şefaatine nail eylesin— bildiğini Allah'ın rızasını kazanmak için öğreniyor ve tatbik ediyor; bildiğini tatbik ettiği için de, Allah ona öteki ilimlerin kapısını açıyor. Bizim onların ayağının tozu, toprağı olmamız mümkün olmuyor onun için.

Allah-u Teàlâ bildiğiyle hareket etmeyi cümlemize nasib eylesin...

Demek ki, bir benzetme yapıyor Peygamber Efendimiz. İlim hükümdarsa hilim veziri, halim selimlik. Akıl kılavuzu, delili; amel kayyumu, muhafızı, bekçisi; (*ve'r-rıfku ebûhu*) mülâyimlik, sert hareket etmemek, yumuşak yumuşak davranmak, rıfk; o da babasıdır diyor. Baba ne demek? Yâni, rıfk sanki onun babası olduğuna göre, ilim rıfkla oluyor, rıfktan çıkıyor. Yâni, böyle rıfk sahibi, yumuşak, tatlı insan ilim sahibi olabiliyor; ilim öyle kimsede oluyor mânâsına.

(*Ve'l-lînü ehûhu*) "Yumuşaklık da kardeşidir. (*Ve's-sabru emîri cünûdihî*) Sabır da ordularının komutanıdır." diyor. Demek ki Peygamber Efendimiz ilmi tarif etmiş, ilmin yanında hilmi, hilim sahibi olmamızı istemiş, akıllı olmamızı istemiş, ilimle amel etmemizi tavsiye etmiş.

Sonra, rıfk sahibi olmamızı istemiş. Rıfkın karşılığı unftur; yâni şiddetle hareket etmek. Meselâ birisi çocuğuna, "Yürü bakayım!" diyor. Bakıyorsun, çocuğun kolu kopacak gibi yâni. "Yürü eve!" filan... Çocuğun bacağı bir tarafta, kolu bir tarafta sürükleyerek eve götürüyor. İşte bu *unf* ile götürmek, sertlik.

Gönlünü yapıp, "Gel evladım, hadi bakalım tut elimi, yavaş yavaş yürü!" filan... Lîn; yumuşaklık. O da daha ziyade kelamda olan yumuşaklık. Yâni güzel güzel, tatlı tatlı, hafif hafif, kırmadan, kırıcı olmadan konuşmak mânâsına. Harekette ve sözde olan bir şey. Sabır da ilim ordularının komutanı oluyor. Demek ki sabır da çok önemli...

Hakikaten öğrenmek de sabırdır. Gece yarılarına kadar uykusuz kalacaksın, okuyacaksın, ezberleyeceksin, meşakkatlere katlanacaksın, gurbetlere katlanacaksın... Çeşit çeşit şeyleri var. Demek ki Peygamber Efendimiz ilmi tavsiye etmiş ama yanında başka şeyler de beraber güzel olacak. Sadece tek başına olmayacak. Böyle olunca tam teşkilatlı devlet gibi oluyor. İlim var, yanında hilim var, veziri var, akıl var kılavuzu, amel var, muhafızı, babası var, kardeşi var, orduları var, ordularının başında komutan var... O zaman tam teşkilatlı oluyor. Yâni böyle yaparsa insan o zaman tam kâmil bir insan olur demek.

Allah cümlemize hayırlı ilimler ihsân eylesin... İlimle beraber hilim ihsân eylesin, akıl versin, sàlih ameller nasib etsin... Hareketleri, sözleri yumuşak, tatlı olan kimseler eylesin... Sabırlı eylesin...

إِنَّ اللّٰهَ مَعَ الصَّابِرِينَ (الأنفال:٤٦)

(*İnna'llàhe mea's-sàbirîn*) "Allah sabredenlerle beraberdir." (Enfal, 8/46)

Ne güzel şey! Sabır, çok güzel bir şey…

h. Bazı Şifalı Bitkiler

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[209]

عَلَيْكُمْ بِالأُتْرُجِّ فَإِنَّهُ يَشُدُّ الْفُؤَادَ (الديلمي عن عبد الرحمن بن دلهم)

RE. 319/7 (*Aleyküm bi'l-ütrücci feinnehû yeşüddü'l-fuâd*) "Size turuncu tavsiye ederim, çünkü kalbi kuvvetlendirir."

---

[209] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.30, 4062; Abdurrahman ibn-i Delhem RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.X, s.30, no:28257.

Ütruc, turunç denilen meyva.

Başka bir tavsiyeleri:[210]

عَلَيْكُمْ بِالمَرْزَنْجُوشِ فَشُمُّوهُ فَإِنَّهُ جَيِّدٌ لِلْخُشَامِ (ابن السني، وأبو نعيم في الطب عن أنس)

RE. 319/8 (*Aleyküm bi'l-merzencûşi feşemmûhu feinnehû ceyyidün lil-huşâm*) "Size mercanköşü tavsiye ederim."

Bu bir çeşit çiçekmiş. Ben duyarım ama kendim hatırlamıyorum. Belki de gördüğüm bir çiçek ama onun mercanköş olduğunu bilmiyorum. Mercanköş dediğimiz şey Arapçada *merzencûş* diye yazılmış. "Size mercanköş çiçeğini

---

[210] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.25, no:4050; İbn-i Hacer, *Lisânü'l-Mizan*, c.III, s.369, no:1481; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VI, s.673, no:17345; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.292, no:14326.

tavsiye ederim." diyor Peygamber Efendimiz. O bir çeşit reyhan, bir kokulu çiçekmiş. (*Er-reyhânü'l-esved*) Siyah reyhandır, bir çeşit kokusu da vardır bunun ve yapraklarını tarif ediyor bir çeşit ot diye. Bunu koklayın demiş Peygamber Efendimiz.

"—Mercanköşü koklayın, çünkü bu nezleye iyi gelir. Burunda olan rahatsızlıklara iyi gelir." buyurmuş.

i. Ramazan Umresi Hacca Bedeldir

Diğer hadis-i şerif:[211]

عُمْرَةٌ فِي رَمَضَانَ تَعْدِلُ حَجَّةً (حم. خ. ه. عن جابر؛ حم. ق. د. ه. عن ابن عباس؛ د. ت. ه. عن أم معقل؛ ه. عن وهب بن خنبش؛ طب. عن ابن الزبير)

RE. 319/9 (*Umretün fî ramazâne ta'dilü hacceten*) "Ramazan'da yapılan bir umre, bir hacca bedeldir." Pek çok kaynakları var, sıralamış satırın sonuna kadar üstadımız Rh.A.

---

[211] İbn-i Mâce, *Sünen*, c.IX, s.81, no:2985; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.308, no:2809; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.IX, s.13, no:3700; Dârimî, *Sünen*, c.II, s.72, no:1859; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.346, no:8524; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XI, s.142, no:11299; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.III, s.529, no:13189; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.167, no:4787; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

İbn-i Mâce, *Sünen*, c.IX, s.82. no:2986; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.352, no:14837: Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

İbn-i Mâce, *Sünen*, c.IX, s.78, no:2982; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.177, no:17635; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.II, s.472, no:4225; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XXII, s.134, no:357; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.III, s.529, no:13188; Vehb ibn-i Hanbeş et-Tâî RA'dan.

Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.22, no:861; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.VI, s.405, no:27326; Dârimî, *Sünen*, c.II, s.73, no:1860; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XXV, s.153, no:365; Şeybânî, *el-Âhâd ve'l-Mesânî*, c.V, s.400, no:3238; Ümm-ü Ma'kıl el-Esdiyye RA'dan.

Bezzâr, *Müsned*, c.I, s.126, no:636; Hz. Ali RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.V, s.114, no:12290; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.315, no:14378.

Allah cümlemize nasib eylesin... Oradaki o zevkleri tarife imkân yok. Pırıl pırıl ışıklar yanıyor, gündüzün sıcaklığı geçiyor, akşamın latîf bir serinliği, havası çöküyor o diyara, ondan sonra millet hurmalardan, zemzemlerden, yanında hazır ne getirmişse önüne koyuyor Mescid-i Haramda, o Harem-i Şerif'te… Ezan okununca fırsat da veriyorlar. Orada ezan okunur okunmaz hemen namaza durma olmuyor. Güzelce oruçlarını açıyorlar, tarif edilmeyen güzellikte oluyor. Herkes birbirine hayr ü hasenât yapıyor.

Bizim orada bir arkadaş bulunmuş da:

"—Hocam zengin fakir demiyor. Eline parayı destelemiş, ille alacaksın diye herkese para dağıtma, lütuflar, ikramlar... Gözyaşları içinde böyle hiç layık değilim bu nimetlere, neler gösterdi Allah." diye bir anlattı arkadaş da, çok güzel olduğunu söylüyor.

Allah cümlemize Ramazan'da umre yapmak, ziyaret yapmak nasib eylesin...

Umre, malûm hac mevsiminin dışında Beytullah'a yapılan ziyaret demek. Hac mevsiminde hac olur, umre de olur. Hac mevsiminin dışında gene oralara böyle ihram giyerek, usulüyle gidilip orada tavaf, sa'y, ziyaret yapılır. İşte ona umre derler. Küçük hac demiş Peygamber Efendimiz bir başka hadis-i şerifinde.

İnsan hacca gittiği zaman, isterse hem hac, hem umre yapar. Oraya giden bir hacı, bu hac ve umreyi beraber yaparsa, o zaman ikisini birden birleştirdiği için kurban kesmesi gerekiyor, iki nimete erdiği için...

O da iki şekilde oluyor: Hacla umreyi bir ihramda birleştirirse, *hacc-ı kıran* diyorlar. Hac ile umre arasında biraz ihramdan çıkar da, bir müddet serbest dolaşırsa, yâni ihramlı olmaktan ayrı bir müddet de yaşarsa o beldede, ondan sonra hac vazifelerine girişirse, arada bir fasıla verip de zamandan faydalandığı için, ona da *hacc-ı temettu* diyorlar.

Sadece hac olursa ona da ferd, bir tek hac mânâsına *hacc-ı ifrad* diyorlar malum.

Üç satır kaynaklarını sıralamış ki, hocamızın demek ki çok hoşuna gitmiş, böyle başkaları da kıymetini bilsin de fırsatı ganimet bilip gitsin diye üç satır, ötekilerde olmayacak kadar uzun izahlar vermiş burada.

j. Ümmetimin Ömrü

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuş ki:[212]

عُمْرُ أُمَّتِي مِنْ سِتِّينَ سَنَةً إِلَى سَبْعِينَ عُمْرُ أُمَّتِي بَيْنَ سِتِّينَ

سَنَةً إِلَى سَبْعِينَ سَنَةً (ت. عن أبي هريرة)

---

[212] Tirmizî, *Sünen*, c.VIII, s.319, no:2253; Ebû Hüreyre RA'dan. *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XIV, s.312, no:14374.

RE. 319/10 (*Umru ümmetî beyne sittîne seneten ilâ seb'în*) "Benim ümmetimin umûmiyetle ömürleri altmış ile yetmişe doğru olacak." O civarda olacak. Yâni yaş vasatîsi Ümmet-i Muhammed'in altmış yetmiş arası...

Dikkat edelim, bazı kimseler altmış üç yaşında ölür. Yâni Peygamber Efendimiz'in yaş sünnetine de uyuyor yâni. Öylelerini duyuyoruz.

k. Bazı Kıyamet Alâmetleri

Muaz ibn-i Cebel RA, ahir zaman ahvâline dair bir hadis-i şerifi bize nakletmiş Peygamber SAS Efendimiz'den. Buyuruyor ki Peygamber Efendimiz:[213]

عُمْرَانُ بَيْتِ الْمَقْدِسِ خَرَابُ يَثْرِبَ، وَخَرَابُ يَثْرِبَ خُرُوجُ الْمَلْحَمَةِ، وَ

خُرُوجُ الْمَلْحَمَةِ فَتْحُ الْقُسْطَنْطِينِيَّةِ، وَفَتْحُ الْقُسْطَنْطِينِيَّةِ خُرُوجِ الدَّجَّال

(حم د) عن معاذ

RE. 319/11 (*İmrânü beyti'l-makdisi harâbü yesribe, ve harâbü yesribe hurûcü'l-melhameh, ve hurûcü'l-melhameti fethü'l-kustantıniyeh ve fethu'l-kustantıniyye hurûcü'd-deccâl*)

"Kudüsün mamur olması, mamurluğu, inşaat, böyle mamurluk vs.si. O zaman Medine haraba yüz tutacak. Yâni, ahir

---

[213] Ebû Dâvud, *Sünen*, c.XI, s.366, no:3742; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.232, no:22076; Hàkim, *Müstedrek*, c.IV, s.467, no:8297; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebir*, c.XX, s.108, no:214; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.XV, s.40, no:38364; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.IV, s.347, no:3520; İbnü'l-Ca'd, *Müsned*, c.I, s.489, no:3405; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.VII, s.361; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.50, no:4127; Buharî, *Tarih-i Kebir*, c.V, s.193, no:613; Hatib-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.X, s.223; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.LVI, s.520; Muaz ibn-i Cebel RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XIV, s.300, no:38756; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.314, no:14377.

zamanda Kudüs mamurlaşacak, Medine haraplaşacak.”

Şimdi şu mucizelere bakın ki, Peygamber Efendimiz’in hadis-i şeriflerindeki şeylere bakın ki, şu şerh bundan seksen sene, yetmiş sene önce yazılmış. O zaman daha Kudüs müslümanların elinde, Osmanlı diyarı… Ya bu hadis-i şerifler? Bu hadis-i şerifler asırlarca önce yazılmış. Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:

Beytü’l-Makdis imar edilecek, Medine harab olacak, tahrib edilecek veyahut... Yâni müslümanların elinden çıkacağına işaret var. Kudüs’ün müslümanların elinden ahir zamanda çıkacağına işaret var.

Sonra? “Medine harab olacak, Medine harab olduktan sonra büyük bir harb olacak.”

Bu büyük harb ile ilgili başka hadis-i şerifler daha önceki haftalarda geçmişti. O büyük harbin mahalli Antakya ovası olacak diye hadis-i şeriflerde geçmişti. Seksen sancak ile gelecekler, herkes sancağın altında şu kadar asker olacak diye büyük rakamda şeyler gelecek. Orada büyük bir harp olacak. *Melhame-i Kübrâ* deniliyor. Yâni müslümanlar ile kafirler arasında büyük bir harb olacak. O büyük harbden sonra *Kostantıniyye* fethedilecek.

Bu Kostantiniyye’nin bizim şimdi içinde bulunduğumuz Kostantiniyye olmadığını, evvelki hadis-i şeriflerde okumuş ve size de söylemiştik. Kostantiniyye iki tane. Birisi Kostantiniyye-i Kübrâ, birisi Kostantiniyye-i Suğrâ. Burası küçük Kostantiniyye. Büyük Kostantiniyye dedikleri yer Roma. Roma da fetholunacak. Burasının müslümanların eline geçtiği gibi orası da fetholunacak.

Hatta o zamanki hadis-i şeriflerde size söylemiştim ki, Roma fetholunacak ama silahla değil, *Lâ ilàhe illa’llàh*’la fetholunacak. Orada hadis-i şerifte izah ediliyordu. Biz sadece naklediyoruz. Başka bir şeyimiz yok. Kitaplardan okuduğumuzu naklediyoruz. Arkasından o da olacak. Büyük harp olacak, ondan sonra, Roma da müslüman olacak.

Ondan sonra: (*Ve fethü’l-kustantıniyye hurûcü’d-deccâl*) “Bu olduktan sonra da Deccal çıkacak.” Bu, kıyametin ahvâline dair

pek çok mâlumatlar, hadis-i şerifler vardır. Zaman zaman böyle harf sırasına göre geldikçe buradan izah ediyoruz. Burada bu kadarını ifade etmiş.

Bunlar peş peşe olacak hadiseler. Yâni birisi başlayınca ötekisi, ötekisi başlayınca berikisi... Hemen böyle ardı ardına, ardı ardına vukù bulacak hadiseler… Şimdi böyle ahvâl-i kıyamete ait hadis-i şerifler geldikçe, tabii insana bir ürperme geliyor, korkuyor. Acaba o zamana çıkar mıyız, o zaman halimiz nice olur, Allah bizi fitnelerden emniyet eylesin filan diye şey yapıyoruz...

Kestirme bir hadis-i şerif hatırıma geliyor:[214]

إِذَا مَاتَ الْإِنْسَانُ فَقَدْ قَامَتْ قِيَامَتُهُ

(*İzâ mâte'l-insânü fekad kàmet kıyâmetühû*) "Bir insan öldü mü kıyameti kopmuştur."

"—O günlere erişir miyiz, erişmez miyiz?" filan diye düşünmeğe hiç lüzum yok. Hepimizin kıyameti başında... Yâni, o kadar uzakta sayıp da gaflete düşmeğe lüzum yok. Bazen insan bulunduğu yerden öbür tarafa gitmeğe fırsat bulamıyor.

Fâtiha-i şerife mea'l-besmele-i şerif!

27. 12. 1981 - İskenderpaşa Camii

---

[214] Lafız farkıyla: Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.I, s.285, no:1117; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XV, s.1072, no:42748; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.1615, no:2618; Süyûtî, *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.IV, s.65, no:2781.

19. KAZANCIN EN GÜZELİ

Eùzü bi'llâhi mine'ş-şeytàni'r-racîm.
Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-àlemîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ hayri halkıhî muhammedin ve âlihî ve sahbihî ve men tebiahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd-dîn...

Emmâ ba'dü fa'lemû eyyühe'l-ihvân! Feinne efdale'l-kitâbi kitâbu'llàh, ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llàhu aleyhi ve selem... Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ, ve külle muhdesin bid'ah, ve külle bid'atin dalâleh, ve külle dalâletin ve sàhibehâ fi'n-nâr, ve bi's-senedi's-sahîhi'l-muttasıli ile'n-nebiyyi salla'llàhu aleyhi ve selleme ennehû kàl:

عَمَلُ الرَّجُلِ بِيَدِهِ، وَكُلُّ بَيْعٍ مَبْرُورٍ (ك. ق. كر. عن ابن عمر. قال: سُئِلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، عَنْ أَطْيَبِ الْكَسْبِ، فَذَكَرَهُ)

RE: 320/1 (*Amelü'r-racülü bi-yedihî, ve küllü bey'in mebrùr.*) *Sadaka rasûlü'llàh, fî mâ kàl, ev kemà kàl.*

Aziz ve muhterem müslüman kardeşlerim!

Peygamberimiz Efendimiz Muhammed-i Mustafâ SAS Hazretleri'nin mübarek ehàdîs-i şerîfesini, üstadımız Ahmed Ziyâeddîn-i Gümüşhànevî Hazretleri'nin tasnif eylemiş olduğu, *Râmûzü'l-Ehàdîs* isimli eserden okumağa ve izah etmeye devam edeceğiz.

Hadislerin izahına geçmeden önce, her zaman olduğu gibi evvelen ve hàssaten Efendimiz Muhammed-i Mustafâ SAS Hazretleri'nin mübarek ruh-u saadeti için, sonra diğer enbiyâ ve

mürselînin, bütün evliyâullahın ruhları için ve hàssaten Peygamber Efendimiz'in ashabının, etbaının, ashab-ı kiramdan bize kadar güzeran eylemiş olan cümle sâdât u meşâyihımızın, hulefasının, fukarasının, ehibbasının ruhları için; eserin müellifi Ahmed Ziyâeddin Efendi Hazretleri'nin mübarek ruhu için, üstadlarının, talebelerinin ruhları için, hocamız Mehmed Zâhid-i Bursevî Hazretleri'nin ruhu için ve uzaktan yakından bu hadis-i şerifleri dinlemek üzere bu meclise gelmiş olan siz kardeşlerimizin ahirete irtihal ve intikal eylemiş olan cümle geçmişlerinin ruhları için, bir hediyye-i Kur'aniyye olsun diye, bir Fâtiha, üç İhlâs-ı Şerif kıraat eyleyelim!

....

a. Kazancın En Güzeli

Pek çok râvîden rivâyet edildiğine göre, Peygamber SAS Efendimiz'e bir gün, (*Suile an atyebi'l-kesbi*) "Hangi kazanç en tayyibdir, en hoştur, en güzeldir? Kazancın en hoşu, en iyisi, en güzeli hangisidir?" diye sorulmuş.

Herkes hayatını idame ettirmek için, geçimini sağlamak için çalışıyor, para kazanıyor. Çeşitli yollar var, "Bunların en güzeli, en hoşu hangisidir?" diye sormuşlar. *Aleyhi's-salâtu ve's-selâm* Efendimiz, onun üzerine, şu metnini okuduğum hadis-i şerifi irad buyurmuş:[215]

---

[215] Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.466, no:15874; Hàkim, *Müstedrek*, c.II, s.12, no:2158; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XXII, s.197, no:519; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.II, s.85, no:1227; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.V, s.263, no:10177; Hàle RA'dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.141, no:17304; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.IV, s.276, no:4411; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VIII, s.47, no:7918; Bezzâr, *Müsned*, c.IX, s.183, no:3731; Râfi' ibn-i Hudeyc RA'dan.

İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.IV, s.554, no:23083; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.V, s.263, no:10178; Saîd ibn-i Umeyr Rh.A'ten.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.II, s.332, no:2140; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXXVII, s.397; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.IV, s.102, no:6212; *Kenzü'l-Ummâl*, c.IV, s.23, no:9253; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.155, no:403; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.320, no:14383.

عَمَلُ الرَّجُلِ بِيَدِهِ، وَكُلُّ بَيْعٍ مَبْرُورٍ (ك. ق. كر. عن ابن عمر. قال: سُئِلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، عَنْ أَطْيَبِ الْكَسْبِ ، فذكره)

RE: 320/1 (*Amelü'r-racüli bi-yedihî*) "Kişinin kendi elinin yapmış olduğu işten hasıl olan kazanç, (*ve küllü bey'in mebrûrin*) ve her mebrur ve makbul alış-veriş, güzel, iyi bir kazanç yoludur!" diye...

Şimdi buradan anlaşılıyor ki, Peygamber *aleyhi's-salâtu ve's-selâm* Efendimiz iki hususu zikreylemiş:

Birisi; (*Amelü'r-racülü bi-yedihî*) "Kişinin kendi eliyle yaptığı işten elde ettiği kazanç..." Kendi eliyle yaptığından maksat, elinin emeği diyoruz ya biz de, kendi lisanımızda da böyle cârîdir. Kendisi emek sarf ediyor, ortaya bir şey koyuyor. Sanat erbabı, uğraşıyor, alnı terliyor, akşama kadar çalışıyor, çabalıyor; böylece kazandığı helâldir, güzeldir.

İster sanat olsun, isterse diğer mesleklerden bir meslek olsun. Uğraşıp, didinip, emek sarf edip kazanması, ortaya bir iş koyması, ondan elde edilen gelir güzeldir, makbuldür.

Bir de, (*Küllü bey'in mebrûrin*) "Her mebrur alış-veriş, ticaret de makbuldür, güzeldir." buyurmuş. İkincisi ticaret olmuş oluyor.

Peygamber SAS Efendimiz'in de, mâlûm nübüvvetinden evvel, kendilerinin güzel ticaretleri vardı. Kervanla Şam'a gitmesi, gelmesi ve böyle bir faaliyette bulunması, kendisi tarafından da icra edilmiş bir çalışma şekli...

Başka bir hadis-i şerifte:[216]

---

[216] Temmâmü'r-Râzî, *el-Fevâid*, c.II, s.100, no:1250; İbn-i Hacer, *Lisânü'l-Mîzân*, c.III, s.97, no:332; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.IX, s.15, no:4613; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.III, s.247; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXXVI, s.199; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.40, no:4097; Sehl ibn-i Sa'd RA'dan.

عَمَلُ الأَبْرَارِ مِنَ الرِّجَالِ الْخِيَاطَةُ ، وَعَمَلُ الأَبْرَارِ مِنَ النِّسَاءِ الْغَزَلُ

(تمام ، خط. وابن لال ، كر. عن سهل بن سعد)

(*Amelü'l-ebrâri mine'r-ricâl, el-hıyâtatü*) "Ebrârın ameli, terziliktir. (*Ve amelü'l-ebrâri mine'n-nisâi, el-gazelü*) Kadınların ebrârının, yâni iyi, sàlih hanımların işi, ip bükmektir, ip eğirmektir; yün veya başka bir şeyi iğ ile eğirmektir!" diye buyurmuş.

Demek ki, hadis-i şerifte böyle denildiğine göre, bu iki meslekte bir tatlılık var.

Hakikaten de tanıdığımız terzilerden birkaç eş, dost, ahbabı düşünüyorum; umumiyetle böyle kitap okuyan, güzel konuşan, dinî bilgisi iyi olan kimseler. Ben öylelerine mi tesadüf ettim, bilmiyorum. Herhalde zamanı müsait oluyor; önündeki kumaşa iğneyi sokup çıkartırken, zihin serbest oluyor. Nefis meşgul oluyor bir taraftan, ama zihin serbest oluyor. Herhalde güzel bir meslek oluyor.

Bu arada o dikmekten söz açılınca, bir zatı hatırladım. Kim olduğunu ismen söyleyemeyeceğim şu anda; ama kumaşı dikermiş, ondan sonra sökermiş... Yine dikermiş, yine sökermiş, yine dikermiş... Birisi onun bu halini görünce soruyor:

"—Mübarek, madem diktin, ne diye söküyorsun? Baktın sökülmesi lâzım, madem söktün, ondan sonra neden tekrar dikiyorsun?"

Gülmüş, gülmüş başını sallamış, demiş ki:

"—Ah ah, sen bu nefsi bilmezsin. Bu nefsi ben böyle meşgul etmezsem, o beni meşgul eder!" demiş.

Nefis meşgul olsun diye, onu bir işte tutmak lâzım, çalışmak lâzım, uğraşmak lâzım!

Kenzü'l-Ummâl, c.IV, s.56, no:9347; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.331, no:884; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.319, no:14381.

Çalıştığı zaman, insan zamanın nasıl geçtiğini anlamaz. Oruçlu olduğunuz zamanı da düşünün: Akşama kadar insan oturduğu yerde olursa, oruç bazen zor gelebilir, o yaz günlerinde ve sâirede… Ama bir iş yaparsa, bir işle meşgulse; a, bir de bakıveriyorsun ezan okunmuş, akşam oluvermiş... Çarçabuk geliverir.

Onun için, çalışmak güzel! Elinin emeğini yemek daha güzel… Neden güzel oluyor? Başkasının sırtından geçinmek iyi olmadığı için, başkasının hukukunu geçirmek üzerine, hoş bir şey olmadığı için.

Tasavvuf kitaplarında yazılmış ki:

Tasavvuf yâr olup, bâr olmamaktır
[Gül-i gülzâr olup, hâr olmamaktır.]

“Tasavvuf, dost olmak ama kimseye yük olmamaktır. Dostluktan bi’l-istifade, onun bunun sırtından geçinmemek,

sırtına binip de ona zahmet vermemektir." [Gül bahçesinin gülü olup, diken olmamaktır.]

Tasavvuf nedir? Yâr olmaktır, bâr olmamaktır. *Bâr,* Farsça yük demek. Yük olmayacak kimseye... Kimseye yük olmamak daha güzel. İnsan ancak, çalıştığı zaman kimseye yük olmaz.

Hazret-i Ömer RA, mübarek, halifeliği zamanında elinde kamçı, bazen çarşıya, pazara girermiş. Sorarmış ticaretten, faizden, haramdan, helâlden... Bilmeyeni dövermiş, ticaret yaptırtmazmış. Yâni, dinî ahkâmı bilmeyene öyle çarşıda, pazarda alışveriş yaptırtmazmış; öğrensin diye!

Korkarmış herkes. Hatta ashabdan birisine bir kadılık teklif ediyor da;

"—Ben sırtıma sopa yemek istemem!" diyor.

Yâni, hele bir eğri olsun... Demek ki asabi bir kimse...

Bir gün yolda giderken bakmış, kenarda bazıları oturmuşlar, duruyorlar öyle...

"—Sizler niye oturuyorsunuz burada?" demiş

Onlar cevabında demişler ki,

"—Biz gûşe-i kanaati ihtiyar eylemiş olan mütevekkilleriz!"

Ne demek? Yâni, "Biz Allah'a tevekkül ettik, Allah bizim rızkımızı gönderir elbette bir yerden; çalışmamıza lüzum yok, gerek yok. Tevekkül erbabıyız biz, oturduk işte; Allah elbet rızkı gönderir!

Bir kızmış onlara, demiş ki:

"—Siz mütevekkil değilsiniz, müteekkilsiniz! Allah'a tevekkül edici kimse değilsiniz, yeyicisiniz siz! Siz halkın kâsesine kepçe gibi dalıp çıkıyorsunuz. Başkasının kâsesinden alıyorsunuz.

Mütevekkil o kimsedir ki, tarlayı sürer, tohumu atar, her türlü çalışmayı yapar, ondan sonra da *muntazır-ı barân-ı rahmet* olur. Yâni, Allah'ın rahmet deryası çûşa gelsin de, bereket ihsan etsin de, bu mahsül bitsin diye o zaman tevekkül eder.

Sen kendi üzerine düşeni yapma, ondan sonra Allah'a tevekkül ediyorum diye bir de dini eğri büğrü, kendi tembelliğine maske ve

perde yap... Öyle şey olmaz.” diye onları azarlamış, kovalamış.

Peygamber SAS Efendimiz’in de ehàdîs-i şerîfesinde pek çoktur işaretler… Dilenen bir kimseye dilenmemesini; bir ip alıp, dağdan odun toplayıp, getirip onu satıp, elinin kazancıyla, emeğiyle yemesini, kazancını öyle sağlamasını tavsiye etmiş.

O halde, bu hadis-i şeriften bize düşen hisse, bizim çıkartacağımız hisse: Kimseye yük olmamaya çalışmak, kendi kazancımızı, geçimimizi kendimiz sağlamaya çalışmak; bu kazancı helâl yollardan sağlamaya çalışmak, elimizin emeğini yemek... Ya ticaret yoluyla, ya sanat yoluyla bu işi yapmaktır.

Sanat mı iyidir, ziraat mı iyidir, ticaret mi iyidir?

Bu hususta ulemanın çeşitli sözleri vardır. Hepsi hoş, hepsi hoş... Ticarete üstün diyenler var, elinin emeği olmak dolayısıyla sanata üstün diyenler var. Allah cümlemize hayırlı kazançlar nasib eylesin...

Helâlden kazanıp, helâl lokma yemek, birçok şeyin anası ve anahtarıdır. Bir insan haram lokma yedikten sonra, onun işinden bereket gelmez. Yâni, karnında haram lokma varken olmaz.

Mâlûm ve meşhurdur ki, Ebû Bekr-i Sıddîk RA’a kölesi bir tabak yiyecek getirmiş. O da o tabağı almış, yemiş. Yedikten sonra, nereden olduğunu sormuş. Bir müşrik komşunun düğününden geldiğini söylemişler. Bir başka rivayete göre, o köle, o yiyeceği gayr-i meşru, Allah’ın haram kıldığı bir şekil ile kazanmış, öyle getirmiş... Onun öyle olduğunu anlayınca, yâni haram olduğunu, iyi bir şey olmadığını anlayınca; parmağını boğazına sokmuş, gıcıklatmış boğazını, çıkartmış dışarıya yediğini... Yâni, yediği lokmayı kusmuş. Demiş ki

“—Haramla hasıl olan ete, ancak cehennem yakışır.”

Yâni, “Haram yedi mi insan, cehenneme muhakkak gider.” mânâsına...

Onun için, tasavvuf kitaplarında; yâni, Allah’a kurbiyyet hasıl etmek için, Allah’ın rızasını kazanmak için takip edilmesi gereken

yolu anlatan kitaplarda, “Bu işin ilk adımı, başı helâl lokmadır.” diye yazar. Lokma haram oldu mu, insan düzelmez.

“—Bu çocuk bir türlü ıslah olmuyor. Bizim çocuk ana baba saymıyor, söz dinlemiyor. Mektepte başarılı değil, haylazlık yapıyor. Cüzdandan para alıp gidiyor, har vurup harman savuruyor...”

Küçükken nasıl besledin? Ona dikkat edecektin!

b. İmam-ı Azam’ın Babasının Hikâyesi

Meşhur hikâyedir ya hani, İmam-ı Azam için anlatırlar Rh. A, babası elmayı dişlemiş falan diye... Şöyle kısaca anlatmak gerekirse...

Babası çok ibadet ehli, alim bir kimseymiş İmam-ı Azam Hazretleri’nin... Derenin kenarında, nehrin kenarında oturmuş ders çalışırken, dinî ulûmu öğrenmeye gayret ederken, bakmış suyun üstünde bir elma, yüzüp gidiyor ileriye doğru... Uzatmış elini, elmayı almış... Bakmış, güzelce bir elma... Isırmış. Isırınca da:

“—Yâhu, ben bunu sudan buldum, ısırdım; ama acaba doğru mu yaptım, eğri mi yaptım?”

Ondan sonra, yememiş. Ama içine de dert olmuş:

“—Bu elma acaba nereden geldi?” diye araştırmağa başlamış.

Nehir boyunca yukarıya doğru, akıntının tersine yukarıya doğru yürümüş, yürümüş, yürümüş; bir taraftan da bakınıyor, nehre yakın elma ağacı olan bahçe neresi diye... Yürümüş, yürümüş; nihayet elmaların olduğu bahçeyi bulmuş. Sahibini bulmuş. Sahibine demiş ki,

“—Hakkını helal et!”

“—Ne oldu?” demiş

“—İşte böyle olunca böyle oldu, ben derenin kenarında otururken bir elma suyun üstünde yüzüp geçiyordu. Ben de uzandım, aldım, bir ısırdım; ama sonradan aklım başıma geldi. Helal edersen, işte ısırmış bulundum senin elmanı...”

Adam bakmış, pırlanta gibi bir insan karşısındaki... Öyle suya düşmüş bir elmayı bir ısırdı diye onun peşine bu kadar düşen insan haramı helali çok iyi bilen, Allah'tan çok korkan bir insan… Anlamış, vermiş notunu hemen...

"—Yok," demiş, "helâl etmem!"

"—Aman, etme, eyleme!"

Yalvarmaya yakarmaya başlamış,

"—Yok," demiş, "Şartım var, ancak bir şartla helâl ederim!"

Hikâye uzun ya...

"—İşte, benim kör, topal, sağır, dilsiz, neyse, şu kadar ayıplı, kusurlu —ne kadar kusuru varsa saymış— bir çocuğum var, kızım var evde. Onu alırsan, o zaman affederim. Başka türlü affetmem!" demiş

"—Eh, pekiyi!" demiş.

Ne yapsın, kör, topal, kötürüm, bir baş belâsı bir şeyle evlenecek; ama sonunda yediği veyahut ısırdığı elmayı helâl ettirecek. "Pekiyi!" demiş, râzı olmuş, boyun bükmüş... Sırf Allah râzı olsun diye, kabul edilmeyecek bir işi kabul etmiş.

Düğün olmuş. Düğün evine girmiş, bir de bakmış ki: Allah! Neresi sağır dilsiz?! Dünya güzeli bir kız karşısındaki... Çıkmış dışarıya bu sefer, gitmiş kayınpedere demiş:

"—Olmadı bu, bizim anlaşmaya uymadı... Hani kör olacaktı, sağır olacaktı, dilsiz olacaktı, kötürümdü, bilmem şunuydu, bunuydu... Bir yanlışlık var bu işte!" demiş.

Bak orada da takvâya uyuyor. Yâni orada da,

"—Hah, çok güzelmiş, iyi, yaşadık!" demiyor

Bu sefer gene,

"—Evlâdım! Helâl ü hoş olsun, Allah mes'ud bahtiyar etsin… Ben, kötürüm dedim, bunun ayağı hiç harama gitmedi. Çolak dedim, eli hiç harama uzanmadı. Kör dedim, hiç nâmahrem görmedi ki bu kızcağız. Sağır dedim, hiç haram bir şey işitmedi ki... Ondan öyle dedim ben. Söylediğim sözler doğrudur; ama kasdettiğim mânâ farklıdır!" demiş,

"—Haydi Allah mes'ud etsin!" demiş, sırtını sıvazlamış...

“Evlenmişler de, o mübarek evlilikten İmam-ı Azam doğmuş.” derler, anlatır böyle kitaplar. Doğru veya yanlış; ama işte çıkacak ders nedir? Demek ki bir helâl lokma, ne oluyor.

Sonra İmam-ı Azam çok kısa bir zamanda Kur’an’ı hatmetmiş. Artık bir ayda mı hatmetti, kaç günde hatmettiyse unuttum onun rakamını...

“—Olur mu hocam, bir ayda da...”

Hatim değil, ezberlemek...

“—Olur mu bir ayda ezberlemek?” derseniz, bizim bir hemşehrimiz var, mühendis... Halen de sağ... İsterseniz ismini, adresini verebilirim.[217]

Onun yanında babam demiş ki:

“—İşte filanca adam üç ayda ezberlemiş Kur’an’ı…”

O da demiş ki:

“—Bize de *el-hamdü lillâh,* bir aydan kısa zamanda nasib

---

[217] İsmâil Turan Hoca.

oldu.”

Yâni hayatta, hal-i hazırda böyle müstesna insanlar var.

Neyse, kısa zamanda bu İmam-ı Azam Hazretleri Kur’an-ı Kerim’i ezberlemiş, hafız olmuş; çok kısa bir zamanda... Bir ay diyelim veyahut ne kadarsa, unuttum. O kadar zamanda... Gelmiş annesinin eline öpmüş,

“—Anne, işte şu kadar zamanda Kur’an-ı Kerim’i ezberledim!” diye...

Anası demiş ki

“—Ah, evlâdım ah!” demiş. “Senin o baban yok mu; o elmayı dişlemeseydi, sen çok daha kısa zamanda ezberlerdin.” demiş.

Demek ki, her haram lokmanın insana bir zararı oluyor. Sabahtan akşama haram küpü gibi, insanın yediği, içtiği, giydiği, baktığı her şey haram olursa…

Ondan yola gelmiyoruz biz... Söylüyoruz, söylüyoruz; ne kendimize tesir ediyor, ne başkasına tesir ediyor... Ne sözümüzde tesir var, ne dinlediğimiz şeyden ibret alma durumu var. Demek ki, nerelere bağlı işler... Tasavvuf kitapları öyle yazmış: “İşin başı helal lokmadır.” diye...

Onun için, lokmanın helâl olmasına, helâlden gelmesine azami dikkat edelim inşâallah bu hadis-i şerifin ışığı altında. Kazanç yolumuzu yeniden bir gözden geçirelim! Tanzim edelim kendi halimizi ve Allah’ın rızasına uygun yoldan kazanıp, uygun yoldan yemeye, beslenmeye; uygun yerlere harcamaya gayret edelim!

c. Selâmı ve Teşmiti Umûmî Yapın!

Bu ikinci hadis-i şerif. Burada Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:[218]

---

[218] İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.LI, s.247; Deylemî, *Müsnedü’l-Firdevs*, c.III, s.13, no:4014; Abdullah ibn-i Mes’ud RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.IX, s.233, no:25303; *Câmiü’l-Ehàdîs*, c.XIV, s.323, no:14386.

عُمُّوا بِالسَّلاَمِ، وَعُمُّوا بِالتَّشْمِيتِ (كر. عن ابن مسعود)

RE: 320/2 (*Ummû bi's-selâmi, ve ummû bi't-teşmît*) [Selâmı umûmî yapınız ve teşmîti umûmî yapınız.]

Ummû demek, umûmî yapınız, genelleştiriniz demek çoğul sîgasıyla... Çok kimseye hitap edecek tarzda selâm veriniz.

Şimdi Arapça'da, selâm verirken ne diyoruz biz? *Es-selâmü aleyküm* diyoruz, bu hadis-i şerife uygun oluyor. *Es-selâmü aleyküm* demek, size selâm olsun demek.

Halbuki, Arapların dili başka başka söylemelere uygundur. (*Es-selâmü aleyke*) desen meselâ, "Sana selâm olsun!" demek olur. Türkçe'de de, "Selâm sana!" filan dese insan, bir kişiye demiş oluyor. "Selâm size!" dediği zaman, bir çok kişiye demiş oluyor.

Arapça'da da bu mümkündür. Karşındaki şahıs bir kişiyse, *"Es-selâmü aleyke!"* diyebilirsin. İki kişiyse, *"Es-selâmü aleykümâ!"* dersin. Çok kimseyse, *"Es-selâmü aleyküm!"* dersin. Çok kadınsa, *"Es-selâmü aleykünne!"* dersin. Böyle muhatabın sayısına ve cinsiyetine göre, değişik söyleme imkânı vardır.

"—Pekiyi, bir kişiyse, *'Es-selâmü aleyk!'* mi diyeceğim, *'Es-selâmü aleyküm!'* mü diyeceğim?"

Peygamber Efendimiz işte onu buyuruyor:

"—Çoğul olarak söyleyiniz, *'Es-selâmu aleyküm!'* deyiniz!" Yâni, "'Size selâm olsun!' deyiniz, karşınızdaki bir kişi bile olsa, çoğul olarak selâm veriniz!" diyor Peygamber Efendimiz.

(*Ve ummû bi't-teşmit*) "Ve teşmitte de, yine umumî olarak dua ediniz." *Teşmit* demek, *teşmîtü'l-àtıs*; aksırana, aksıran kimseye "Allah sana merhamet etsin!" diye dua etmek. Bu da bizim kardeşlik vazifemiz, müslüman kardeşliğinin icabı...

Müslüman kardeşliğinin icabı çok da, onlardan bir tanesi selâm verdiğin zaman selâmının iade edeceksin. Aksırdığı zaman, "Allah sana merhamet etsin!" diye hayır dua edeceksin. Davet ettiği zaman, davetine icabet edeceksin. Hastalandığı zaman,

ziyaret edeceksin. Ölürse, cenazesine gideceksin. Cenazesini meydanda bırakmayacaksın, son vazifeni yapacaksın. Müslümanın müslümana karşı vazifeleri var. Gıyabında onu koruyacaksın. Arkasından dedi kodu yapmayacaksın, çekiştirmeyeceksin.

O vazifelerden bir tanesi de, aksırdığı zaman İslâmî töreye, adete göre, aksıran kimse, *(El-hamdü li'llâh)* diyecek. Taa, Hz. Âdem Atamız'dan gelme bir adet bu. İlk defa o (*El-hamdü li'llâh*) demiş.

Ondan sonra, etraftaki müslümanlar da onu duyduğu zaman, (*Yerhamüke'llàh*) "Allah sana merhamet etsin!" diyecek. (*Yerhamükümu'llàh*) "Allah size merhamet etsin!" denilecek. O da, (*Yehdînâ ve yehdûkümu'llàh*) "Allah size ve bize hidayet eylesin!" Tarzında cevap verecek. Böyle bir şey var, aksırdığı zaman insanın söyleyeceği söz var, hayır dua var.

Hz. Âdem AS ile melâike-i kiram arasında cereyan etmiş bir adetten, günümüze kadar gelmiş bir şey. Yaratıldığı zaman Âdem AS aksırmış. Aksırınca, (*El-hamdü li'llâh*) demiş, "Allah'a hamd ü senalar olsun!" diye...

Melekler de, "Allah sana merhamet eylesin!" diye dua etmişler. Bu o konuşmanın devamı diye, böyle kitaplar yazar. O adetin tekerrürü diye yazarlar.

Demek ki, biz de bir müslüman kardeşimize, aksırdığı zaman böyle hayır dua edeceğiz ama, hayır duayı tek olarak yapmayacağız. Yâni, sen demeyeceğiz, siz hitabıyla yapacağız. Yâni, herkesin iyiliğini isteyeceğiz. Tek kişiye tahsis etmeyeceğiz.

Bedevinin birisi yâni, çöl Arab'ı, görgüsü biraz eksik oluyor çölde yaşadığı için, insanların arasına katışmamış olduğu için; gelmiş:

"—Allah sana ve bana merhamet etsin yâ Rasûlallah!" demiş.

Gülmüş Peygamber Efendimiz:

"—Sen Allah'ın rahmetini daralttın ey filanca!" demiş. "Allah'ın rahmeti geniş, niye sana, bana; herkese deyiver de

herkese oluversin." demiş.

Herkesin iyiliğini isteyecek yâni, müslüman içini öyle terbiye edecek. Herkese karşı selamı da, kelamı da duası da umumî olursa iyi...

Namazın arkasından dua ettiği zaman da bütün müslümanlara dua ederse daha iyi olur. Tek başına, sırf kendisine dua etmesinden daha iyi olur. Hele hele imam, sadece kendisine dua ederse, haindir diyor hadis-i şerifte... İmamlığı elde etmiş, başa geçmiş, onu suiistimal etmiş oluyor. İmam da cemaatini kasdederek, umumî dua edecek. Bunun hakkında da hadis-i şerif var. Yâni, biz bütün müslümanların iyiliğini düşüneceğiz.

Hadis-i şerifin tamamı şöyle:[219]

لاَ يَحِلُّ لاِمْرِئٍ أَنْ يَنْظُرَ فِي جَوْفِ بَيْتِ امْرِئٍ ، حَتَّى يَسْتَأْذِنَ ، فَإِنْ نَظَرَ فَقَدْ دَخَلَ ؛ وَلاَ يَؤُمُّ قَوْمًا فَيَخُصُّ نَفْسَهُ بِدَعْوَةٍ دُونَهُمْ ، فَإِنْ فَعَلَ فَقَدْ خَانَهُمْ ؛ وَلاَ يَقُومُ إِلَى الصَّلاَةِ وَهُوَ حَقِنٌ حَتَّى يَتَخَفَّفَ (ت. ق. عن ثوبان)

(*Lâ yahillü li'mriin en yenzura fî cevfi beyti'mriin, hattâ yeste'zine*) Bir kimse için, müsaade almadan bir kimsenin evinin içine bakmak helâl olmaz; (*fein nazara fekad dehale*) eğer bakarsa, girmiş gibi olur.

(*Ve lâ yeümmü kavmen feyehussu nefsehû bi-da'vetin*

---

[219] Ebû Dâvud, *Sünen*, c.I, s.70, no:90; Tirmizî, *Sünen*, c.II, s.189, no:357; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.298, no:923; Buhàrî, *Edebü'l-Müfred*, c.I, s.375, no:1093; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.518, no:11185; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.II, s.127, no:1042; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.XII, s.393; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.LVI, s.13; Sevban RA'dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.250, no:22206; Ebû Ümâme RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.IX, s.201, no:25210; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XVII, s.63. no:17574.

dûnehüm) Bir kimsenin bir kavme imamlık yapıp da, duayı kendi nefsine tahsis etmesi helâl olmaz; (*fein feale fekad hànehüm*) eğer böyle yaparsa, onlara hıyanet etmiş olur.

(*Ve lâ yekùmü ile's-salâti ve hüve hakınün, hattâ yetehaffefe*) [Bir kimsenin küçük abdestine sıkışmış iken, rahatlamadıkça namaz kılması helâl olmaz.]

Bütün müslümanlar birbiriyle irtibatlıdır, birbirinden kopuk değildir. Birbirine dirsek çeviren, birbirine yan bakan, birbirine çelme takan, birbirine kızan, kuyusunu kazan kimseler iyi müslüman değil.

Öyle kimseleri duyuyoruz ki, bir müslüman kardeşi hakkında:

"—Filancayı elime geçirsem, kör testereyle keserim!" diyor.

Öyle kimseler duyuyoruz ki, bir müslüman kardeşi hakkında:

"—Asılacak olsa, ipini ben çekerim!" diyor.

Vah yazık, vah, vah yazık! Sen müslümanlıktan hiç bir şey anlayamamışsın daha... Daha sen çok yaşayacaksın, çok tecrübe kazanacaksın da, bir zaman gelir dünyayı belki anlarsın.

Müslüman merhametli olacak, müslümanlar bir vücut gibi olacak. Vücudun ayağına diken battığı zaman, geceleyin insan uykusuz kalır.

"—E, ayak ağrısın, öbür taraf rahat uyusun!"

Uyumaz, uykusuzluk ve ateş bütün vücudu sarar, çünkü irtibat var arada.

E, senin öbür tarafta olandan haberin olmazsa, ötekisinin beri tarafta olandan haberi olmazsa... Berikisi burada karnını doyurur, çok yemekten ölür; yanındaki komşu da hiç bir şey yiyemediği için ölürse, o kıyamet alameti... Sen biraz yediğinden ötekisine verseydin, ondan haberin olsaydı, o olmayacaktı.

Biri yer, biri bakar; kıyamet ondan kopar!

Bu tekerlemeyi boşuna söylememiş büyüklerimiz. Yâni, hepsinin bir aslı esası, bir dayandığı nokta var. Onların sözlerini

yabana atmamak lâzım... Hàsılı, müslüman öteki müslümanlarla ilgilenecek. "Rabbenâ, hep bana!" demeyecek, sadece kendisini düşünmeyecek; herkesi beraber düşünecek, iyiliği umumî olarak isteyecek.

Bu hadis-i şeriften çıkarttığımız ders budur. Gelelim bundan sonraki hadis-i şerife:

d. İsrâfil AS'ın Sura Üflemek İçin Beklemesi

Peygamber SAS Efendimiz bu hadis-i şerifte, İsrâfîl AS'ı kasdederek şöyle buyurmuş:[220]

عَنْ يَمِينِهِ جِبْرِيلُ، وَعَنْ يَسَارِهِ مِيكَائِيلُ، يَعْنِي صَاحِبُ الصُّورِ

(حم. ك. ع. عن أبي سعيد)

RE. 320/3 (*An yemînihî cibrîlu, ve an yesârihî mîkâîl, ya'nî sàhibe's-sùr*) "Sura üfürecek meleğin sağında Cebrâil AS vardır, solunda Mîkâil AS vardır."

Duymuşsunuzdur ki melekler, mertebe itibariyle derece derecedir. Kimisi çok şerefli, çok yüksek, Allah indinde çok makbul meleklerdir. *Melek-i mukarreb* denir onlara, yakın, Allah'a yakın melekler. Çeşit çeşit melekler vardır. İnsan vücudunda da çeşit çeşit melekler vardır. Göklerde melekler vardır, yerde melekler vardır. Allah'ın emirlerini icra eden rûhânî, latîf mahlûklardır melekler.

Bizim vücudumuzda bir kere, meleklerden hangileri var? *Kirâmen Kâtibîn* var, amellerimizi yazan melekler var, hayırlarımızı, şerlerimizi yazan melekler var.

Sonra her vücudumuzun ekleminde vazifeli bir melek

---

[220] Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II, s.432, no:3999; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.9, no:11084; Hàkim, *Müstedrek*, c.II, s.231, no:3048; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.II, s.478, no:1305; Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XIV, s.408, no:38905; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.326, no:14391.

olduğunu hadis-i şerif bildiriyor. Her eklemimizde bir melek olduğunu bildiriyor. Böylece çeşit çeşit, sayılamayacak kadar Allah'ın melekleri var; yerde gökte, içimizde dışımızda...

Bunların en büyükleri dört tanedir. Cebrâil, Mîkâil, İsrâfil, Azràil... İsrâfil AS suru üfleyecek olan yâni, o kıyametin alâmeti olan suru üfürecek olan melektir. "Onun sağında Cebrâil var, solunda Mîkâil vardır." diyor. Şimdi tabii bu mânevî hayata ait, gözümüzün görmediği aleme ait bir şey...

Asıl beni bu hadis-i şerifin şerhinde, aşağıda geçmiş olan bir ibâre heyecanlandırdı. Peygamber SAS Efendimiz'den rivâyet edilmiş ki, şöyle buyurmuş:[221]

كَيْفَ أَنْعَمَ، وَصَاحِبُ الصُّورِ قَدِ الْتَقَمَ الْقَرْنَ، يَنْتَظِرُ مَتَى يُؤْمَرُ بِالنَّفْخِ، فَيَنْفُخُ (حم. ك. عن أبي سعيد)

---

[221] Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.620, no:2431; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.73, no:11714; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.III, s.105, no:823; Hàkim, *Müstedrek*, c.IV, s.603, no:8678; Taberânî, *Mu'cemü's-Sağîr*, c.I, s.49, no:45; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.II, s.339, no:1084; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.I, s.309, no:352; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VII, s.130; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.279, no:886; Hamîdî, *Müsned*, c.II, s.332, no:754; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.III, s.363; Zehebî, *Tezkiretü'l-Huffâz*, c.II, s.554, no:575; Abdullah ibn-i Mübarek, *Zühd*, c.I, s.557, no:1597; Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan.

Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.316, no:11082; İshak ibn-i Râhaveyh, *Müsned*, c.I, s.463, no:538; Ebû Hüreyre RA'dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, Müsned, c.I, s.326, no:3010; Hàkim, *Müstedrek*, c.IV, s.603, no:8677; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XII, s.128, no:12670; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VI, s.76, no:29587; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.374, no:19364; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.V, s.195, no:5072; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.III, s.19, no:581; Zeyd ibn-i Erkam RA'dan.

Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.III, s.189; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.V, s.153; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XIV, s.410, no:38910; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XV, s.426, no:15867.

(*Keyfe en'ame, ve sàhibe's-sûri kadi'ltekame'l-karne, yentaziru metâ yu'meru bi'nnefhi, feyenfühu*) "Siz nasıl böyle gàfil gàfil dolaşıp duruyorsunuz ki?" diyor Peygamber Efendimiz. "O suru üfürecek olan melek, yakalamış suru, 'Üfürmek için ne zaman emir olacak da, üfüreceğim?' diye bakıp duruyor. Nasıl geziyorsunuz siz, ne biçim gàfil insanlarsınız!" buyurmuş Peygamber SAS Efendimiz.

Beni bu heyecanlandırdı asıl... Yâni, hani şöyle bir düğmeye basılsa, bombalar patlayacak filan gibi.

Hani, Rusya füzeleri hazırlamış, Amerika'ya karşı... Amerika füzeleri hazırlamış, Rusya'ya karşı... Birisi bir yanlışlıkla bir işareti verse, kıyamet kopacak. Hani, onun için "Aman böyle şeyler olmasın filan!" diye Moskova'dan, Washington'a bir hat çekiyorlar özel, hususi, aralarında direk, doğrudan doğruya konuşmak için *Kırmızı Telefon* demişler, bir hat çekmişler; "Aman, birbirimizi bir feveran ile, ani bir hareketle mahvetmeyelim!" filan diye...

E bu melek, elinde sur bekliyor. Bir işaret olsa, emrolunsa, üfürdüğü zaman kıyamet kopacak. Nasıl, (*keyfe entüm*) "Nasılsınız, ne haldesiniz!" diyor Peygamber SAS Efendimiz... Asıl insanı heyecanlandıran tarafı bu...

İsrâfil AS suru eline almış, üfürmeye hazır bekliyor. O sahneyi gözümüzün önünden hiç uzak tutmayalım da, "Ha şimdi üfürdü, ha şimdi üfürecek!" diye hazırlıklı olalım!

Bu hazırlıklı olmak nasıl olur? Hazırlıklı olmanın ilki, bir kere günahlardan tevbe edersin. Bâtılı bırakırsın, hak yola gelirsin.

"—Altmış yaşına geleceğim... Emekli olacağım... Altmış beş yaşına geleceğim... İkramiyeyi alacağım... Hacca gideceğim..."

Ya gelemezsen? Şimdiden bir kere, uzağa atma! Uzağa atmak gafillerin işidir. Şeytanın bir oyunudur. Şeytan insana şerri yaptıramazsa, hayrı tehir ettirir. Baktı, şerri yaptıramadı; bu sefer hayrı tehir ettirir.

İlk iş tevbe... Tevbe-i sàdıka ile tevbe edeceksin evvelâ, hak yola bir döneceksin. Ondan sonra, hak sahipleriyle

helallaşacaksın... Yâni, kimin sende hakkı varsa, kiminle böyle hakkı geçmişse, istediğini vereceksin. Alacağını alacaksın, vereceğini vereceksin; helallaşacaksın. Ondan sonra, hayır üzere olmaya çalışacaksın dâimâ... Her gün, her işte, her anda hayır üzere olmaya çalışacaksın, abdestli olmaya çalışacaksın. Ecel birden geliverir diye...

Bu kıyametin nasıl geleceğine dair hadis-i şerif var. İnsanlar alış-veriş yapacakmış, malı alacakmış, parasını vermeden kopacakmış kıyamet. Yâni, gafilce, dünyanın hayatı böyle sürüp giderken, birden, bıçak keser gibi, hop bitecek iş, kıyamet kopacak. Onun için, her an hazır olmak lâzım!

Hâzır ol cenge, eğer ister isen sulh u salah!

Eğer sulh u salâh istersen, harbe hazır ol dediği gibi... Felâh istersen, necât istersen, Allah'ın sevdiği bir kul olacak gibi, hazırlıklı ol dâimâ...

"—Hemen bugün kıyamet kopacak, bana birisi fısıldadı, bugün kıyamet kopacak!" diye bir insan sabahleyin nasıl hazırlanırsa, gününü ona göre tanzim edersen, kurtulursun. Öyle olmazsa, yarın düzelirim, yarın düzelirim dersen; o yarın hiç gelmez, o zaman gafil gider insan.

Allah-u Teàlâ Hazretleri hepimizi gafletten ikaz elesin. Daima uyanık, daima hazırlıklı, ölüm meleği geldiği zaman,

"—Peki, al emaneti!" diyebilecek rahatlık içinde olan, vasiyeti yastığının altında veyahut koynunda, cebinde olan; kimseyle ilişkisi, pürüzlü işi kalmamış, böyle bir iş bırakmamış olan insan eylesin hepimizi... Hazırlıklı eylesin...

Gelelim bundan sonraki hadis-i şerife:

e. Doğan Çocuklar İçin Akîka Kesilmesi

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[222]

عَنِ الْغُلاَمِ شَاتَانِ مُكَافِئَتَانِ ، وَعَنِ الْجَارِيَةِ شَاةٌ (حم. د. ن. ه. حب. عن أم كرز ؛ حم. عن عائشة ؛ طب. عن أسماء بنت يزيد)

RE. 320/4 (*Ani'l-gulâmi şâtân mükâfietân, ve ani'l-câriyeti şâtün*) "Erkek çocuktan iki koyun, kızdan bir koyun..." Yâni, bir insanın erkek çocuğu olursa, onun Allah tarafından kendisine ihsan edilmesinin bir şükrânesi olmak üzere, Allah'a teşekkür sadedinde;

"—Çok şükür ya Rabbi, beni akîm yapmadın, çoluk çocuksuz bırakmadın, bir evlat nasib ettin!" diye, ona iki koyun kesecek. Kız olursa, bir tane kesecek.

Mükâfietân sözünün de uzun izahı var. Bu kelimenin altında yatan mânâya göre, seçtiğin şey iyisinden, hoşundan olacak. Birbirine denk, şöyle mümkün olduğu kadar iyi cinsinden seçmeye çalışacaksın.

Bu çocuklar için kesilen kurbana, *akîka* kurbanı derler. Fıkıh kitaplarında ayrıca *akîka* bahsi vardır. Bu kurbanı kesmenin faydalarını bildirir. Evladın hayırlı olmasına, cehennemden azad olmasına, hak yolda yürümesine bunun faydası vardır. Onun için, çocuğu olduğu zaman, insan bu kurbanı kesmeli!

---

[222] Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II, s.116, no:2834; Neseî, *Sünen*, c.VII, s.165, no:4218; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.II, s.1056, no:3162; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.VI, s.381, no:27183; Ümm-ü Kürz RA'dan.

Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II, s.118, no:2842; Neseî, *Sünen*, c.VII, s.162, no:4212; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.182, no:6713; Amr ibn-i Şuayb babasından, dedesinden;

Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.96, no:1513; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.VI, s.31, no:24074; Hz. Aişe RA'dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.VI, s.456, no:27623; Esmâ bint-i Yezid RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XVI, s.578, no:45288; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XIV, s.323, no:14387.

Akîka aslında o süt saçlarına derlermiş. Çocuğun doğduğu zamanki saçlarına derlermiş. Daha bir haftalık iken, hemen daha ilk günlerde kesilen kurban... O zamanda yapılan makbul.

Ama senin baban sana kesmiş mi, kesmemiş mi bilmiyorsun... Sen çocuklarına kestin mi, kesmedin mi? Galiba kesmedim.

Hah, kesmemişsen, sonradan da olur. Yâni, yapmamışsa, sonra hatırına geldiği zaman, öğrendiği zaman yapmak da olur. Bunun çeşitli faydaları var.

"—Ya Rabbi, bunu eti, çocuğumun etine; kemiği çocuğumun kemiğine bedel olsun. Çocuğum cehennemden azad olsun!" diye dua ederek, niyet ederek, kesersin akîka kurbanını... Bunun faydası vardır, sevabı çoktur.

Diğer hadis-i şerif altında, hemen gelmiş. Burada *akîka* kelimesiyle anlatılmış:[223]

---

[223] Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XI, s.150, no:11327; Dâra Kutnî, *İlel*, c.XV, s.403; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

عَنِ الْغُلاَمِ عَقِيقَتَانِ ، وَعَنِ الجَارِيَةِ عَقِيقَةٌ (طب. عن ابن عباس)

RE. 320/5 (*Ani'l-gulâmü akîkatân, ve ani'l-câriyeti akîkatün.*) "Erkek çocuk için iki akîka kurbanı, kız çocuk için bir akîka kurbanı lâzımdır." diye Peygamber Efendimiz tavsiye eyliyor.

Bu tavsiyeye malî durumu müsait olan kardeşler, riayet ederlerse; çağırırlar, kendileri de yerler, çoluk çocuk, eş dost ile beraber... Bir yeni gelenin bayramı, şenliği olur. Gelenler de hayır dua ederler. İnşâallah güzel bir iş olmuş olur, muhabbet olmuş olur müslümanlar arasında... Bunu yapmaya çalışmalı!

f. Her Hatmin Sonunda Müstecâb Bir Dua

Enes RA'dan rivâyet edildiğine göre, Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[224]

عِنْدَ كُلِّ خَتْمَةٍ دَعْوَةٌ مُسْتَجَابَةٌ (كر. عن أنس)

RE. 320/6 (*İnde külli hatmetin da'vetün müstecâbetün*) "Her hatmin sonunda müstecâb bir dua vardır."

Bu hadis-i şerif ne ile ilgili? Kur'an-ı Kerim'i hatmetmekle ilgili. Kur'an-ı Kerim'i okuyorsun, okuyorsun, okuyorsun, okuyorsun; baştan sona... Fatiha'dan başladın, *Kul eùzü bi-rabbi'l-felak, Kul eùzü bi-rabbi'n-nâs*'ta bitirdin. Her hatim

---

Kenzü'l-Ummâl, c.XVI, s.577, no:45287; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.326, no:14389.

[224] Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.II, s.416, no:2254; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliya*, c.VII, s.260; İbn-i Hacer, *Lisânü'l-Mîzân*, c.VI, s.279, no:985; İbn-i Hibbân, *Mecrûhîn*, c.III, s.125; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.IX, s.390, no:4984; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XIV, s.271, no:1577; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.47, no:4121; Zehebî, *Lisânü'l-İ'tidal*, c.IV, s.412, no:9643; Enes ibn-i Malik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.II, s.160, no:3340; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.777, no:1786; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.328, no:14396.

tamamlandığı zaman, o hatmin bereketine, Cenâb-ı Hak o hatim indirenin duasını müstecâb eder, duası makbul olur."

"—Yâni, ne demek?"

Duan müstecâb, aç elini, iste! Allah'ın kitabını okudun ya, baştan sona okudun, hatim oldu *el-hamdü lillâh;* aç elini iste, işte şimdi zamanı.

Bundan ne dersi çıkıyor bize? Bol bol hatim çıkıyor. Duasının makbul olmasını kim istemez? Herkes ister. Duanın makbul olacağı şeylerden bir fırsat daha çıktı. Bak, bir tanesini daha öğrenmiş olduk.

Hatim edeceğiz, hatmin sonunu kollayacağız. O zaman artık, istersen hatim ederken, önceden bir deftere yaz neler isteyeceğini Allah'tan, bir liste yap. Bir sayfa mı, on sayfa mı, elli sayfa mı, ne kadar yaparsan onu oku... Çünkü dualar kabul olacak.

Dinleyen için de öyle… Burada izahat var; dinleyen için de, okuyan için de durum aynıdır diyor. Onun için, burada Ramazan'da ne güzel hatim sürülür. Mukabele deniliyor; kimisi dinler, kimisi okur. Dinleyen de, okuyan da, hepsi inşâallah o şeye, hatmin o sevabına, buradaki bu vaade erer.

Onun için, bu hadis-i şeriften dolayı, hatim indirecek olan şahıslar Kur'an-ı Kerim'in son sayfasına kadar gelirler, en son sayfasında (*Kul hüva'llah, Kul eûzü bi-rabbi'l-felak, Kul eûzü bi-rabbi'n-nâsi*) vardır, orada dururlar. "Hatmi şöyle ağzı dualı, saçı sakalı ağarmış mübarek insanlarla, camide yapalım!" diye, "Tek başıma yapmayayım da herkes istifade etsin, herkesin mübarekliğinden sevap daha da çok olur." diye, camiye saklar.

Camide eûzü besmeleyi çeker, *Kul hüva'llah*'ı okur, *Kul eûzü bi-rabbi'l-felak*'ı, *Kul eûzü bi-rabbi'n-nâsi*'yi okur, hatmi tamamlar.

Bu son sûreler okunduktan sonra, hepsinin arasında, (*Allàhu ekber, Allàhu ekber… Lâ ilâhe illa'llàhu va'llàhu ekber… Allàhu ekber ve li'llâhi'l-hamd*) denir. Bu *Ve'd-duhâ*'dan itibaren, *Ve'd-duhâ* dâhil, aşağıya doğru böyle okunur. Çünkü, *Ve'd-duhâ* sûresi

indiği zaman, “Allah Peygamber Efendimiz’e ahirette çok büyük mükâfat verecek!” diye duyunca, ashab-ı kiram heyecanlanmışlar, sevinmişler, (*Allàhu ekber, Allàhu ekber…*) diye tekbir almışlar.

Ondan dolayı, *Ve’d-duhâ*’dan aşağıya, hatim tamalanıncaya kadar, okunan sûrelerin arkasından tekbir alınır. Hatim tamam oluyor, makbul dua zamanı geliyor diye bir heyecan, bir heyecan… Bir sevinç, bir bereket... Onun için, (*Allàhu ekber, Allàhu ekber…*) deniliyor.

Tamam, *Kul eûzü bi-rabbin-nâsi*’yi bitirdik, unu eledik, eleği duvara astık... Hayır, öyle değil, iş bitmemiştir. Müslümanın Kur’an-ı Kerim’le ilişkisi bitmez. Onun için, hemen orayı bitirir bitirmez başına geçer Kur’an-ı Kerim’in:

“—Yâ Rabbi ben daha doyamadım senin kitabına, böyle bunu bitirip de bırakacak değilim. *Bi’smi’llâhi’r-rahmâni’r-rahîm. El-hamdü li’llahi rabbi’l-àlemîn...*” der, yeniden başlar. Bir de Bakara Sûresi’nin baş tarafını okuyuverir karşı tarafta, “*Elif, lâm, mîm…*” diye. Sayfanın sonuna gelince, tamam artık duasını yapar. Yâni, Kur’an-ı Kerim’in sonunu bitirdi, başına başladı. Kesiklik yapmadı hiç, hemen yeni hatme başlamış oldu. O zaman el açıp dua eder. Hatim indirildiği için, kendi kelâmı okundu, hatmolundu diye Allah-u Teàlâ Hazretleri sevdiğinden duaları makbul ve müstecâb eder.

Onun için, hatim duası yapmak, o duada bulunmak, hatim duasına katılmak çok kârlıdır. Çünkü bir topluluk bir şeye dua ettiği zaman, Cenâb-ı Hak birisininkini kabul edip ötekisininkini bırakmaz. Birisinin hürmetine hepsini kabul eder.

g. Hastayı Ziyaret Edin!

Enes RA’dan rivâyet edilen bu hadis-i şerifte Peygamber SAS Efendimiz, bize ictimai bazı vazifelerimizi hatırlatıyor, tavsiye ediyor. Bu vazifeleri bir bir izah edelim! Buyurmuş ki Peygamber

SAS Efendimiz:[225]

عُودُوا المَرِيضَ، وأَجِيبُوا الدَّاعِيَ، وأَغِبُّوا فِي الْعِيَادَةَ ، إلاَّ أَنْ يَكُونَ مَغْلُوباً فَلاَ يُعَادُ ، والْعِيادةُ بَعْدَ ثَلاَثٍ، وَخَيْرُ العِيَادَةِ أَخَفُّهَا قِيَاما ، وَالتَّعْزِيَةُ مَرَّةً (الديلمي عن أنس)

RE. 320/7 (*Ùdü'l-marîda, ve ecîbü'd-dâiye, ve eğibbû fi'l-ıyàdeti illâ en yekûne mağlûben felâ yuàdü, ve'l-ıyàdetü ba'de selâsin, ve hayru'l-ıyàdeti ehaffuhâ kıyâmen, vet'-ta'ziyetü merreten.*)

(*Ùdu'l-marîd*) "Hastayı ziyaret ediniz!" Müslüman kardeşinizden birisi, tanıdığınızdan, akrabanızdan, dostunuzdan birisi hastalandığı zaman, onu ziyaret edin! (*Ve ecîbü'd-dâiye*) "Sizi davet eden kimsenin davetine icabet ediniz."

"—Efendim, bizim filanca akşam nişan törenimiz var, nikâh törenimiz var, işte şuyumuz var, buyumuz var..." diye bir sebeple sizi çağırıyor. Sizi dost bilmiş, gelmenizi istemiş; yan çizmeyin! Mümkün olduğu kadar, davete icabet edin! Davete icabet sünnettir. Peygamber Efendimiz'in tavsiyedir. Müslümanlar arasında muhabbetin artmasına vesiledir.

Bizim dinimiz, muhabbetin artmasına vesile olan her şeyi hararetle tavsiye etmiştir. Muhabbeti bozucu şeylerden de kaçınmayı tavsiye etmiştir.

Bir şartla gidilmez, gittiğin zaman orada günah işlenecekse, biliyorsun, gittiğin yerde günah olacak; o zaman gitmezsin. O günahı işletmemeye gücün yeteceğine kanaatin varsa, gene gidersin, yaptırmazsın. Senin hatırın için, sen gittiğin zaman yapmayacaklarsa, o zaman gene gidersin, yapılmamasına vesile olmuş olursun, sevap işlersin.

---

[225] İbn-i Hibbân, *Tabakàtü'l-Muhaddisîn*, c.I, s.448; Hz. Osman RA'dan. *Kenzü'l-Ummâl*, c.IX, s.193, no:25187; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.331, no:14405.

(*Ve eğibbû fi'l-ıyàdeti*) "Hasta ziyaretini ara ara yapın!" Yâni "Hastayı çok sıkıştırmayın. Sık sık gidip de onu taciz eder derecede yapmayın!" demek.

Peygamber SAS Efendimiz, ashabından bir zat-ı muhtereme RA buyurmuş ki:

زُرْ غِبًّا ، تَزْدَادُ حُبًّا

(*Zûr gıbben, tezdâdü hubben.*) "Ara sıra ziyaret et, sevgin daha çok olur!" Çünkü insan çok sevdiği kimseyi sever, yanında olmak ister; ama çok sık gidince, bıkkınlık meydana gelir, iyi olmaz. Arada şöyle bir fasıla vererek giderse, iyi olur.

"—Aaa, nerelerde kaldın, özlemişim ya!" filan diye insan o zaman daha fazla bir sarılır.

Her zaman gelen kimseye;

"—Haa, gene mi sen geldin!" filan gibilerden... Eski zevki,

heyecanı kalmaz. Onun için ölçülü bir şekilde şey yapacağız. Mühim olan muhabbetin artması, muhabbet artacak derken, gidip gidip. gidip gidip ille taciz etmek olursa, o zaman da o iyi olmuyor.

Sonra hastanın çeşitli hali olur. utanır hasta... Meselâ yataktan kalkamaz, abdestini yatakta yapması icab eder. İşte, iğne olacaktır. Açılması gerekir. Şu olur, bu kalır veyahut uykusu geliverir. Vücudu zaif, naif olduğu için... Konuşup dururken, uyuması lâzım; çok fazla durursan, rahatsız olabilir.

(*İllâ en yekûne mağlûben felâ yuàdü*) "Eğer hastalığı çok fazlaysa ve kendisini kaybetmiş durumda ise; geleni gideni tanıyamazsa, o zaman ziyaret etmeye lüzum yok." Mühim olan, onu ziyaret edip, gönlünü almak...

Daha önceki hadis-i şeriflerde geçti, hatırlarsınız, Peygamber Efendimiz:

"—Hastaya gittiğiniz zaman, şöyle alnına elinizi koyun, şefkatle... Elinin üstüne, elinizi koyun. Nasılsın filan diye sorun." diye tavsiyede bulunuyor. Ona hayır dua etmeyi tavsiye ediyor. Ondan dua istemeyi tavsiye ediyor.

Hastalar hakkında da çok tavsiyeler var. Onları da söylemek iyi olur benim kanaatime göre. Yâni, bir hastaya gittiğiniz zaman böyle müjdeli hadis-i şerifleri söylemek lâzım. Meselâ, Peygamber Efendimiz geçtiğimiz derslerde, hatırlarsınız, buyurmuştu ki:

"—İnsanlar hastalık dolayısıyla kendilerine ihsan edilen sevapları, nimetleri bilselerdi; hastalıktan böyle şikâyetçi olmazlardı."

Çok sevabı var. Hastanın iniltisi tesbih gibidir. Uykusu ibadettir. Yapamadığı ibadetleri, yapmış gibi Allah defterine yazdırtır gene... Ondan sonra hastalıktan kurtulduğu zaman da;

"—Hadi bakalım, defterin tertemiz oldu, defteri amalin tertemiz oldu, yeniden başla!" denir.

Hastalık günahların silinmesine bir vesile oluyor. O bakımdan hastalık istenmez; ama gelirse de, bir çeşit insanı paklayıcı, temizleyici bir şey olmuş oluyor.

İşte bunlara dair şeyleri söylemekle de, hastaya teselli verici şeyler olur bunlar.

"—Sabret kardeşim, sabredersen büyük ecir vardır. Allah büyük mükâfatlar veriyor hastalara... İnsan hastalığın kadr ü kıymetini bilseydi hasta olarak ölmeyi ve Allah'a öyle kavuşmayı dilerdi!" filan diye bu güzel hadis-i şeriflerden hatırlatmakta fayda olur kanaatimce...

(*Ve'l-ıyàdetü ba'de selâsin*) "Hasta ziyareti üç günden sonradır. (*Ve hayru'l-ıyàdeti ehaffühâ*) Hasta ziyaretinin en güzeli, en hayırlısı, hafif olanıdır." Yâni, kısa müddet duracaksın, pek öyle taciz etmeyeceksin.

"—Nasılsın, iyi misin? Yapabileceğim bir hizmet var mı? Mâşâallah iyi gördüm, oh, iyiye gidiyorsun. Geçen seferkinden biraz daha yüzünü renkli gördüm, mâşâallah!" filan diye...

Ondan sonra da, bir münasip zamanda:

"—Eh, bana müsaade edersen, ben gideyim! İstediğin bir şey varsa getireyim." filân deyip, yanından çabuk ayrılmak.

"Hasta ziyaretinin hayırlısı, (*ehaffühâ kıyâmen*) yanında durmak bakımından az olanıdır."

(*Vet'-ta'ziyetü merreten*) Bir de tâziye vazifemiz var, tâziye dediğimiz şey de, yakınları ölen bir kimseye gidip de, başın sağ olsun diyoruz ya; onun da bir mânâsı var mı, bilmiyorum. Başın sağ olsun, sen sağ ol demiş oluyoruz. Ölmüş kimseye rahmet dilemek, ötekisine sabır dilemek.

"—Tâziye bir defa olur." diyor Peygamber Efendimiz.

"—Neden bir defa olur?"

E, zaten adamcağız üzülmüş, bir yakını vefat etti diye... Sen gidiyorsun, geçmiş olsun, bilmem ne falan diyorsun; hatırlatıyorsun, gözünü yaşartıyorsun, ağlatıyorsun... Bir iki gün geçiyor, bir hafta geçiyor, bir daha gidiyorsun;

"—Allah rahmet eylesin, bilmem ne..." diye bir daha hatırlatıyorsun, bir daha hatırlatıyorsun.

Yâni, yaranın kabuğunu kaldırmış oluyorsun iki de bir de...

Onun için o uygun değil. Bir defa söyleyiverirsin, kâfidir. Tâziye denilen şey bir defa yapılacak.

h. Hastadan Dua İsteyin!

Diğer hadis-i şerif de yine hastalıkla ilgili, onu da okuyalım! Peygamber SAS Efendimiz buyurmuş ki:[226]

عُودُوا الْمَرِيضَ، وَمُرُوهُمْ فَلْيَدْعُوا لَكُمْ، فَإِنَّ دَعْوَةَ الْمَرِيضِ مُسْتَجَابَةٌ، وَذَنْبَهُ مَغْفُورٌ (هب. والديلمي عن أنس)

RE. 320/8 (*Ùdu'l-marîda*) "Hastayı ziyaret ediniz; (*ve mürûhüm felyed'u'llàhe leküm*) ve ona emrediniz de, sizin için Allah'a dua etsin."

"—Bize dua et diyeceksiniz hastaya." Böyle diyor Peygamber Efendimiz.

(*Feinne da'vete'l-marîdi müstecâbetün*) "Çünkü hastanın duası müstecabdır, makbuldür. Allah-u Teàlâ Hazretleri hastanın duasını kabul eder." Onun için, kendinize dua ettirtin ona. Benim için dua ediver deyin. Duası makbuldür. (*Ve zenbühû mağfûrun*) "Günahı da afv u mağfiret edilmiştir hastanın. Günahı mağfurdur, duası müstecabdır."

Bu hadisi de söylersiniz;

"—Aman bana dua et, şu işim sıkıntıda, bu halim şöyle, beni duadan unutma kardeşim." falan diye dua istersiniz.

Zaten onun işi gücü yok. Yatacak sabahtan akşama kadar. Zamanı da müsaittir. Böyle hatırlatırsan, duasını alırsan iyi olur.

Zaten o da sevinir. Kendisine gidip böyle bir ziyaret ettiğin

---

226 Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.209, no:10028; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.13, no:4015; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.III, s.18, no:3759; *Kenzü'l-Ummâl*, c.IX, s.179, no:25147; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.786, no:1795.

zaman memnun olur.

"—Allah senden râzı olsun, iyi ki geldin, özlemiştim, sağ olasın, var olasın..." gibi bir şeyler der zaten...

Bize de Allah bir hastalık vermişse; biz de bunu fırsat bilip, sevdiklerimize bol bol dua edelim! Bundan da o çıkıyor değil mi… Yâni, anamıza, babamıza, yakınlarımıza, sevdiklerimize, eşe, dosta, cümle müslümanlara, ümmet-i Muhammed'in hepsine bol bol dua edelim hastalıktan bi'l-istifade...

Kabul olan dualar, mâlum: Mazlumun duası makbul... Müslüman kardeşin öbür müslüman kardeşe, o yokken, onun arkasından yaptığı dua makbul... Ananın babanın duası makbul… İşte böyle hastanın duası makbul...

Sonra müslümanların reisinin duası makbuldür. İmam deniliyor ya, önder; müslümanların başkanı. Hele bir bedduasını al bakalım! Perişan olursun. Hayır duasını alırsan, ihya olursun. Meselâ, Hz. Ömer'i farz edelim, gibi... Meselâ başa geçmiş, müslümanların başkanı, halifesi... İsyan ederse; mahvolur isyan eden. Kalbini kırarsa, mahvolur. İyi hizmet eden, hayır duasını alan, ihya olur. müslümanların emirlerinin, imamlarının, başkanlarının, kendisine itaat edilen önde gelenlerin duaları da makbuldür.

Bak İslâmiyet nasıl, her şeyi ne güzel nizama bağlamış. Niye imamın duası makbul oluyor? Müslümanlık sistemdir, öyle darmadağın değil. Öteki müslümanlar kime tâbi olacağını bilsin; böyle lâlettayn, perişan bir hayat sürmesin. Gayesiz, irtibatsız bir hayat sürmesin. Kime uyacağını bilsin ve uyduğu zaman da ihlâsla uysun.

Duası istenen, duası talep edilen bir kimseye hizmet ettiğini bilsin diye, bak nasıl sistemi kurmuş Allah-u Teàlâ Hazretleri, el-hamdü lillâh... Müslümanlık her yönden, ne yönden baksan, güzel! Emire, imama, başkana salâhiyet veriyor ki, ötekiler de ona göre vaziyet alsınlar. Kızdırmaya gelmez, güzel hizmet etmek lâzım!

i. Cehennem Ateşi Değmeyecek İki Göz

Diğer hadis-i şerif:[227]

عَيْنَانِ لاَ تَمَسُّهُمَا النَّارُ أَبَدًا: عَيْنٌ بَكَتْ مِنْ خَشْيَةِ اللهِ، وَعَيْنٌ بَاتَتْ تَحْرُسُ فِي سَبِيلِ اللهِ (ع. خط. ض. عن أنس)

RE. 320/9 (*Aynâni lâ temessühüme'n-nâru ebedâ: Aynün beket min haşyet'illâh, ve aynun bâtet tahrusü fî sebîli'llâh.*)

Biz bir hadis-i şerif atladık, onu inşâallah geriye dönüp tamamlayalım. Bu hadis-i şerifi söyledikten sonra.

(*Aynâni*) "İki göz vardır ki, (*lâ temessühüme'n-nâru ebedâ*) asla o gözlere cehennem ateşi değmeyecek!" Ne demek? O gözlerin sahibi cehenneme girmeyecek demek. Gözün kendisine ateş değmemesi ne demek? O gözeerin sahibi cennetlik demek, cehenneme girmeyecek demek. Eh, Allah cümlemizi bunlardan eylesin... Kimmiş bakalım onlar, o gözlerin sahipleri:

(*Aynün beket min haşyeti'llâh*) "Haşyetullahtan, Allah korkusundan dolayı ağlayan kimsenin gözü..." Bu *haşyetu'llah* nedir, onu iyice öğrenmemiz lâzım o zaman! O haşyetu'llaha sahip olup da ondan sonra gözümüzün yaşını dökmek lâzım. Kalbimizi yumuşatmak lâzım, gözümüzün yaşını dökmek lâzım..

(*Ve aynün bâtet tahrusü fî sebîli'llâh*) İkinci göz de "Allah yolunda müslümanları beklemek için bekçilik yapan kimsenin gözü..." Yâni, hudutta nöbet tutan, demek bu... Müslümanları

---

[227] Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.VII, s.307, no:4346; Kudàî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.211, no:321; Ziyâü'l-Makdîsî, *el-Ehàdîsü'l-Muhtàre*, c.II, s.476, no:2198; İbn-i Ebî Asım, *Cihad*, c.II, s.417, no:147; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.II, s.360, no:867; Ukaylî, *Duafâ*, c.IV, s.345, no:1952; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.III, s.337, no:2427; Kudàî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.211, no:320; Hz. Abbas RA'dan.

İbn-i Ebî Asım, *Cihad*, c.II, s.417, no:146; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.VI, s.206; Fadl ibn-i Abbas RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.V, s.523, no:9488, 9489; *Kenzü'l-Ummâl*, c.III, s.268, no:5875; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.335, no:14418.

korumak için uyanık duran ve nöbet tutan kimse.

Bu haşyetu'llah ne demek?

Kur'an-ı Kerim'de bir ayet-i kerime var ki:

إِنَّمَا يَخْشَى اللّٰهَ مِنْ عِبَادِهِ الْعُلَمَاءُ (فاطر: ٢٨)

(*İnnemâ yahşa'llàhe min ibâdihi'l-ulemâ.*) [Kulları içinden ancak alimler Allah'tan gereğince korkar.] (Fatır, 35/28) buyruluyor.

Haşiye, yahşâ; Arapça'da korkmak demek, Allah'tan korkmak. *Haşyetu'llah,* Allah korkusu demek. Allah'tan kim korkar? Allah'ı tanıyan, Allah'ın kudretini bilen, Allah'ın kafirlere, zalimlere, asilere hazırladığı cehennem gibi korkunç azabı bilip de tir tir titreyen, cennet gibi nimetlerin yurdunu bilip de ona iştiyakından eriyip kül olan kimse... Allah'tan korkan odur.

"—Aman, bir yanlış iş yapıp da, şu cenneti kaçırmayayım elden... Aman, bir yanlış hareket yapıp da, şu cehennem denilen belalı yere düşmeyeyim!" diye endişe eden kimse...

Allah'tan kim korkar? Allah-u Teàlâ Hazretleri'ni bilen kimse.

İbrâhim ibn-i Edhem Rh.A, KS; evliyaullahtan bir zat, biliyorsunuz. Belh'te padişah imiş, bir şehrin padişahıymış. Rakamlarını unuttum, önünden altınlı, gümüşlü, kalkanlı kaç tane asker yürürmüş önünden, arkasından... Yâni, öyle bir saltanatlı adammış ki, askerlerinin kalkanları falan altınlı gümüşlüymüş... İhtişamdan, debdebeden bakılmazmış yâni, o kadar böyle bir ihtişamlı kimse. Sonradan o saltanatı terk etmiş, o hazineleri, o mevkileri, makamları, itibarı terk etmiş; Allah'ın yoluna girip, Allah'ın rızasına arayan bir kimse olmuş.

Ona birisi geceleyin misafir olmuş. Misafir ne zaman kalksa, İbrâhim ibn-i Edhem KS Hazretleri'ni hep ayakta görürmüş, namaz kılıyor görürmüş. Hep gözyaşları içinde ağlıyor görürmüş. Ne zaman uyansa; hani insan uykuda oradan oraya dönerken biraz uykusu kaçar, bakar... Ne zaman uyansa İbrahim-i Edhem

Hazretleri namazda, ne zaman baksa gözyaşlarıyla ağlamakta…

Sabahleyin demiş ki İbrahim ibn-i Edhem Hazretleri'ne:

"—Yâhu, ben senin gecen gibi gece görmedim! Ağladın, ağladın, ağladın, ağladın; namaz kıldın, namaz kıldın, namaz kıldın, namaz kıldın; böyle gece görmedim ömrümde…" demiş.

İbrâhim ibn-i Edhem Hazretleri de diyor ki:

"—Ben de senin gecen gibi gece görmedim! Sen de uyudun, uyudun, uyudun, uyudun... Bir insan ki, önünde cehennem ateşi gibi ateş yakmış olalar, o insan nasıl uyur?" demiş.

Önümüzde değil mi cehennem? Oradan geçmeyecek miyiz? Geçen geçecek, geçemeyen ne yapacak? Düşecek... Allah cümlemizi cehennemden azad ettiği bahtiyarlar arasında eylesin... Cehennemde azap etmesin... Cennetine dahil eylesin...

"—O cehennem ateşini yakmışlar, o öyle kükreyip sağa sola saldıran bir Allah'ın azabının tecelli yeri olan, bir garip yaratık; cehennem... O azap, o ateş varken insan geceleri nasıl uyur?" demiş İbrahim ibn-i Edhem Hz. de...

Uyuyoruz işte biz, sabaha kadar uyuruz. Uyumayız da, gecenin yarısına kadar uyumayız da; neden uyumayız? Televizyon seyretmek için. Uyumama var, uyuyoruz sözü yanlış. Uyumama var; ama televizyonun programını seyretmek için uyumaz.

Allah'a ibadet vakti gelir tam program bittiği zaman... Asıl mevsim başlıyor, Allah'a ibadetin makbul olduğu, duanın kabul olduğu, sevapların çok olduğu, mânevî pazarın açıldığı, alış-verişin başlayacağı zaman, bizimki yoruluyor artık. Gözleri kapanmaya başlıyor, yatar artık o zaman. Televizyon programı bitti, hoop yatağa... Ayıplamak da doğru değil derler. Allah cümlemizi ıslah eylesin... Ne diyelim?

O kimse bak görmüş de, Allah'ın göstermesiyle görmüş de, padişahlığı bırakmış, Belh padişahlığını bırakmış, Allah'ın yoluna girmiş. Biz acaba Allah yolunda bir televizyonu bırakamaz mıyız?

"—Zor hocam, zor bırakılmaz."

Çocuklara kabahat buluyor ekseriyetle bakıyorum babalar

filan. Kendisinin de hoşuna gidiyor da;

"—Bizim çocuk, televizyon olmadığı zaman başkasının evine gidiyor." diyor.

Mazeret olur mu?

Böylece *ayın* harfini bitirmiş olduk. Hadis-i şeriflere eliften başladık. *Elif, be, te, se* derken, *ayın* harfiyle olan hadis-i şerifler de bitti. Şimdi geldik *harfu'l-gayn*'e, *gayın* harfine geldik; *gayın* harfiyle okuyoruz hadis-i şerifleri:

j. Medine'nin Tozu Şifadır

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[228]

غُبَارُ الْمَدِينَةِ شِفَاءٌ مِنَ الْجُذَامِ (أبو سعيد في مشيخته ، والرافعي عن ابن شماس عن أبيه ، والديلمي عن ثابت)

RE. 320/10 (*Gubâru'l-medîneti şifâün mine'l-cüzam*) "Medine'nin tozu toprağı, cüzzam hastalığına şifadır."

"—Hocam, toprak şifa olur mu?"

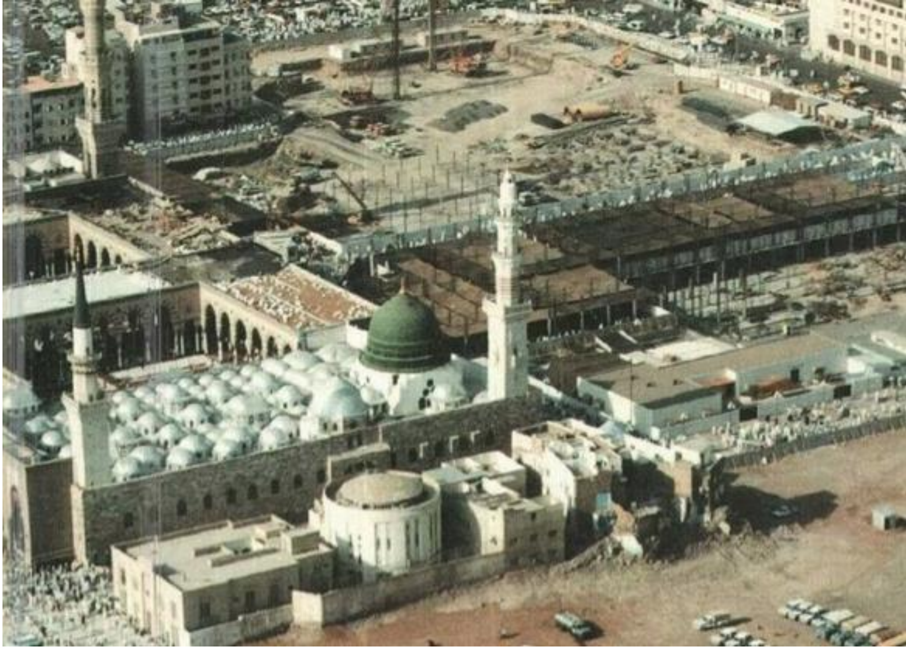
E, şifayı ilaca kim koyuyor? Allah-u Teàlâ Hazretleri koyuyor. Sen her ilacı aldığın zaman iyi oluyor musun? Her doktora gittiğin zaman iyi oluyor musun? Demek ki şifa ne doktorda, ne ilaçta... Şifayı Allah veriyor insana... Bazen doktoru vesile ediyor, bazen ilacı vesile ediyor. Bazen duayı vesile ediyor.

Burada Peygamber Efendimiz buyurmuş işte: Medine'nin toprağı, Medine'nin tozu toprağı; cüzzam hastalığı ki şifa kabul etmez bir hastalıktır. İlk önce deride alacalık olarak başlar imiş, ondan sonra da yaralar halinde ilerlermiş cüzzam denilen korkunç bir hastalık.

---

[228] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.101, no:4281; Kays ibn-i Şemmâs Rh.A'ten.

Kenzü'l-Ummâl, c.XII, s.428, no:34828; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.293, no:1801; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.384, no:14544.

Burada şerhte okudum. Senesini de söylüyor şahıs. Hicrî 771 senesinde diyor; filanca şahıs Medine'ye gitti diyor. Orada vücudunda aklık belirmiş olan, yâni, cüzzamın ilk belirtisi belirmiş olan bir insan, geceleyin gitmiş seher vaktinde. Medine'nin tozuna toprağına bulamış o aklığı, derisindeki o rahatsız kısmı. İyi olduğunu kaydediyor burada. Yâni, insan iman ederse, o göre şek etmeden, inkâr etmeden böyle bu şeylerden faydalanırsa, Allah-u Teàlâ Hazretleri o şifayı verebilir.

Semhûdî diye de bir alim var, o da şöyle demiş:[229]

قَدْ شَاهَدْنَا مَنِ اسْتَشْفَى بِهِ مِنْهُ

(*Kad şâhednâ meni'steşfâ bihî minhü*) "Biz böyle Medine'nin toprağını kullanıp da, şifaya ermiş insanlara şahit olduk!" diye ayrıca belirtmiş.

---

229 Münâvî, *Feyzü'l-Kadîr*, c.IV, s.400, no:5755.

Hastalara şifadır, ehl-i aşkın da gözüne sürmedir Medine'nin toprağı. Allah-u Teàlâ Hazretleri cümlenizi tekrar tekrar oraya ziyaret şerefiyle şereflendirsin...

k. Cuma Günü Gusletmenin Lüzumu

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[230]

غُسْلُ يومِ الْجُمُعَةِ وَاجِبٌ، كَوُجُوبِ غُسْلِ الْجَنَابَةِ (الديلمي عن أبي هريرة؛ والرافعي عن أبي سعيد)

RE. 320/11 (*Guslü yevmi'l-cumuati vâcibun kevucûbi güsli'l-cenàbeh.*) "Cuma günü yıkanmak, insan cünüp olduğu zaman yıkanmak nasıl vacipse, onun gibi vaciptir."

Bizim kitaplarımızda, fıkıh kitaplarımızda cuma günü yıkanmayı tavsiye eder, müstehabdır der. Bak Peygamber Efendimiz'in buradaki bu ifadesinden, bu işi hafife almamamız, mümkün olduğu kadar çok gayret etmemiz gerektiğini öğrenmiş oluyoruz. Cuma günü fırsatını bulup yıkanacağız.

"—Hocam, sabahtan yıkansam, işe gitsem olur mu?"

Olur. Kim Cuma günü Allah'tan sevabını umarak, iman ederek böyle guslederse, Allah-u Teàlâ Hazretleri o ecri ihsan eder.

Demek ki, cünüp kimse nasıl vücudunu ince, hassas şekilde baştan sona yıkıyorsa; yâni namaz için abdest alır gibi değil de, boy abdesti olduğunu belirtmek için bu ifadeyi kullanmış Peygamber Efendimiz; cuma günü yıkanacağız.

"—Ecri nedir, mükâfatı nedir?"

Geçen haftanın, geçmiş haftanın günahlarının affıdır, üç gün ziyadesiyle... Yâni, on günlük günahlar affolunur; cuma günü

---

[230] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.103, no:4288; Ebû Hüreyre RA'dan.
Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.1290, no:21241; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.391, no:15461.

insan yıkanırsa... Onun için, cuma günlerin yıkanmaya büyük önem verin.

Eskiden beri bizim memleketimizde su bol el-hamdü lillâh! Hamamlar ucuz:; sıcak su, soğuk su, her imkân var. İnsan girer, bir baştan aşağıya duş alır, yıkanır, halleder işi...

O Arabistan gibi suyun bulunmadığı, su tesislerini az olduğu, suyun kıt olduğu yerde; "Bir sarı altın verip de bir maşrapa su alsan bile yıkan!" demişler yâni... Bu sevabı kaçırmamak için.

Onun için, cuma günü oldu mu hatırınızda olsun, abdest alın, tertemiz yıkanın!

Bir hadis-i şerif daha var bu mevzuda, onu da okuyalım:[231]

غُسْلُ يَوْمِ الْجُمُعَةِ وَاجِبٌ، عَلَى كُلِّ مُحْتَلِمٍ كَغُسْلِ الْجَنَابَةِ

(حب. عن أبي سعيد ؛ مالك، والشافعي، حم. والدارمي،

وابن الجارود. وابن خزيمة عنه)

RE. 320/12 (*Guslü yevmi'l-cumuati vâcibun alâ külli muhtelimin kegusli'l-cenâbeti.*) "Cuma günü yıkanmak, her buluğa ermiş kimse için, cünüplükten yıkanmak gibi vaciptir." Yâni, gereklidir.

Peygamber Efendimiz'in bu tavsiyesine uyarak, inşâallah Cuma günü bu yıkanma vazifesini de yaparsınız, günahlarınızın affına sebep olur. Bir hadis-i şerif daha okuyacağım dayanamadığım için:

l. Allah Yolunda Yürümenin Önemi

---

[231] İmam Mâlik, *Muvatta'* (Rivâyet-i Yahyâ), c.I, s.101, no:228; Ebû Hüreyre RA'dan.

İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.IV, s.29, no:1229; Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.1304, no:21282; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.796, no:1804; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.391, no:15460.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[232]

غَدْوَةٌ فِي سَبِيلِ اللهِ ، أَوْ رَوْحَةٌ ، خَيْرٌ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا فِيهَا (حم . خ. م . ه. حب. عن أنس ؛ ط. ت. عن ابن عباس ؛ م . ت . ن. عن سهل ؛ م. ه. عن أبي هريرة ؛ ع. ض. عن الزبير ؛ حم. طب. عن معاوية بن حديج)

RE. 320/13 (*Gadvetün fî sebîli'llâhi ev ravhatün, hayrun*

---

232 Buhàrî, *Sahîh*, c.III, s.1028, no:2639; Müslim, *Sahîh*, c.III, s.1499, no:1880; Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.181, no:1651; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.132, no:12372; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.X, s.461, no:4602; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.VI, s.411, no:3775; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.IV, s.26, no:4256; Abdullah ibn-i Mübârek, *Cihad*, c.I, s.39, no;23; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Buhàrî, *Sahîh*, c.V, s.2358, no:6052; Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.180, no:1648; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.433, no:15607; Dârimî, *Sünen*, c.II, s.267, no:2398; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.VI, s.156, no:5835; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.XIII, s.447, no:7534; İbn-i Esir, *Üsdü'l-Gàbe*, c.I, s.486; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dımaşk*, c.LIV, s.131; Sehl ibn-i Sa'd RA'dan.

Müslim, *Sahîh*, c.III, s.1500, no:1883; Neseî, *Sünen*, c.VI, s.15, no:3119; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.422, no:23634; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.IV, s.181, no:4078; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VIII, s.291, no:8667; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.IV, s.201, no:19305; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.11, no:4327; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I., s.104, no:225; Ebû Eyyûb el-Ensàrî RA'dan.

Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.180, no:1649; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.532, no:10896; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.IV, s.220, no:19472; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXXXI, s.483; Ebû Hüreyre RA'dan.

Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.352, no:2699; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XI, s.388, no:12081; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.218, no:264; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXVIII, s.92; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.VI, s.401, no:27296; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XIX, s.431, no:1046; İbn-i Esir, *Üsdü'l-Gàbe*, c.I, s.1025; Muaviye ibn-i Hadîc RA'dan.

Bezzâr, *Müsned*, c.III, s.199, no:987; Zübeyr ibn-i Avvâm RA'dan.

Abdü'r-Rezzak, *Musannef*, c.V, s.259, no:9543; Hasan RA'dan.

Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.187, no:5445; Hz. Ömer RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.V, s.518, no:9470, 9473; *Kenzü'l-Ummâl*, c.IV, s.505, no:10593, 10693; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.795, no:1803.

mine'd-dünyâ ve mâ fîhâ.) "Allah yolunda sabahleyin yapılan bir yürüyüş veyahut öğleden sonra yapılan bir yürüyüş; dünyadan ve dünyanın içindeki her şeyden daha hayırlıdır."

Allah yolunda ilk hatıra gelen, cihad için yapılan yürüyüş. Sabahleyin, güneşin altında yola çıkıyorsun öğleden evvel; buna *gadve* derler. Öğleden sonra yürüyüşe *ravha* derler. "Öğleden önce veya sabahleyin insanın Allah yolunda yürüdüğü bir yürüyüş, bir yürüme; katıldığı bir sefer, dünyadan ve dünyanın içindeki her şeyden hayırlıdır."

Ama cihadın dışında, başka sebeplerle de Allah yolunda insan yürüyüş yapabilir. Müslümanlara hizmet etmek için, bir kimsenin derdine çare bulmak için, şunun için, bunun için… Allah yolunda olmak şartıyla, insanın böyle bir yürüyüşü, dünyadan ve dünyanın içindeki her şeyden daha hayırlıdır diyor Peygamber Efendimiz SAS.

Allah-u Teàlâ Hazretleri hangi ameller kendisine mahbup ve makbul ise, o amellere bizleri muvaffak eylesin... Sevdiği, râzı olduğu yollarda ömrümüzü geçirmeyi nasib eylesin...

Bizi şerlere alet eylemesin... Hayırlara vasıta eylesin... İki cihanda mes'ud bahtiyar eylesin...

Fâtiha-i şerîfe mea'l-besmele!

03. 01. 1982 - İskenderpaşa